PORO TONGO USAQE

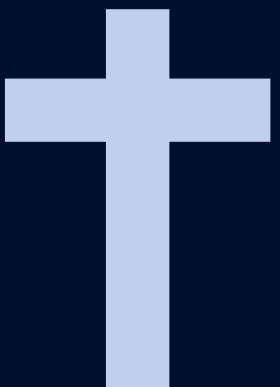

The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea

PORO TONGO USAQE
The New Testament in the Guhu-Samane Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long Niugini

Copyright © 1975 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Guhu-Samane

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1e8f2c8a-2e91-5f7a-8d28-7e63415f9012

Contents

Matteo 1
Mareko 85
Ruka 135
Dzohane 221
Aposoro 280
Roma 357
1 Koritti 391
2 Koritti 426
Garata 448
Epeso 461
Piripi 472
Korose 480
1 Ttesaronike 488
2 Ttesaronike 496
1 Timotteo 500
2 Timotteo 510
Ttitto 517
Piremo 521
Heboro 523
Dzakopo 548
1 Peetoro 557
2 Peetoro 566
1 Dzohane 572
2 Dzohane 581
3 Dzohane 583
Dzute 585
Paanaiteta 588

MATTEOHO ISERE QIDZA

Rebi Matteo qeeteta
Attiokhia, Siria kaqa
Tii 70
Dzuta Abi samane
Dzerusaremu ma
Dzutea ma Haba Qesa

DZESUHO UIMANE NEIMANE MA EEBOBOHO TTARI (Ruk 3:23-28)

1 Dzoobe Qesamane Name:

Dzesu Kiristui Abarahamu ma Tabitiho sooro ma sainata biranatetaho ttari erani.

2 Oi Abarahamui Isakaho mai ma Isakaho khatai Dzakopo.

Qate Dzakopoho khametoi apene bahe Dzuta ma nomamane noho (nokoi tupu 12 naateta).

3 Ma Dzutai Ttamarake naatemi nopoho khameto biranateta oi Pare ma Dzara. Qate Pareho khata noi Esiromu ma Esiromuho khataio Aramu.

4 Ma Aramuho khatai Aminatabi ma noho khataio Nasoni.

5 Qate Nasoniho khata Saromo ma noi Rakhabike naatemi nopoho khata Boasi biranateta. Qate Boasi noi Ruttike naatemi Obetti biranateta. Biranateqi noi ata naatemi Dzese biranateta.

6 Biranatemi nomaeho khata Tabiti biranateqi Dzuta abiho qiba naateta.

Oonita Tabiti noi Uriaho ata tarumi aimata dzapa noho Battaseba ma nopoho khata Soromo noi biranateta.

7 Qate Soromoho khata Rehoboamu ma Rehoboamuho khata Abidza ma noho khata Asa biranateta.

8 Qate Asaio ata maatemi Dzehosapati biranateta ma Dzehosapatiho khata Dzoramu biranatemi noho khata Adzaria.

9 Qate Adzariaho khata Dzottamu ma Dzottamuho khata Ahadzi ma noho khata Hedzekia.

10 Oonita Hedzekiaho khata Manase biranatemi noho Khata too abi Amosi oni qate noho khatai Dzosia.

11 Ma Dzosiaho khameto Dzekhonia ma nomamane biranateta oi Isirae abiho tupu Dzuta nokoi oho bodzata Babironia habaho sutasuta abi naate tuumata.

12 Oke eetemi Dzekhoniaho khata Sarattie oqata biranateta qate Sarattieho khata Dzarubabei biranateta noio abi qiba teei oni.

13 Qate khata noho Abiuta biranateta ma Abiutaho khata Eriakimu biranateta ma noho ttidzata Adzaro biranateta.

14 Qate Adzaroho khata Sattoko biranatemi nomaeho khata Akhimi biranatemi noho ttidzata Eriutti biranateta.

15 Qate Eriuttiho khata Ereadza oni qate noho khata Mattani ma Mattaniho khata Dzakopo Dzosepeho mai.

16 Oi Dzosepe ape bahe Marake naateta. Oonita Mariaho ttidzata Dzesu, noho totaqike paha Kiristuiqi hiirorai noi biranateta.

17 Oonita mooro, Abarahamuho soro ma saina biranate peitemi Tabitiho bodza naatemi oho soro ma saina 14 naateta. Qate Tabitiho neta biidza ma suuna biranate peitemi oi Babironiaho sutasuta bodza naateta oho soro ma saina paha 14 naateta. Ma ooqata biidza ma suuna ipibire biranatemi Kiristu biranateta oho soro ma saina oho qesa 14 naateta.

DZOSEPEHO ATA POBI MARIA QURA EETEMI OHO MEE DZESU
(Ruk 2:1-7)

18 Oonita Dzesu Kiristui ikanomake eete biranateta oho isere erani. Oi pai nohoho dzapa Maria, noi Dzosepeho ata pobi oomi Qaheuba Sumasai noke dzasusu eetemi noi qura eeteta.

19 Qura eetemi apu pobi noho Dzosepei oke moomi nota bame eeteta. Oonihe noi hasu ma keba abi oonita noi te noho qomaqoma hibaranihe seiqake oho gee teeke saridze Mariake qaatareiqi qupadzomata.

20 Oke qupadzohiqi, idze! noi nese qooroqi moomi Ohonga Sooparaho angero noho torota biranateqi hiireta, Tabitiho eema ma khata Dzosepe, nii nookare. Maria ata pobi niimeke aimareiqi eto atti eetaino. Oi noke dzasusu eeteta oi abi bahe Qaheuba Sumasa.

21 Oonita noi khata dzoomamake abi minaraho kahosa qagaumaquho baura qidza oi khataho irata peitakoi oho qubake nii noho dzapake Dzesuiqi hiibaridzoni — oho khoobai hee, Ohonga ingona mai ooniqi hiirorai.

22-23 Oonita tete oonomata biranatetaho khooba erani. Ohonga Sooparai too abiho qetaqetata hee, Nookao, qeseba atapa teei qura eeteqi khata dzoomani noho dzapake hee, Emanuere hiibakoi. Oonihe dzapa oho khoobai hee, Ohongai abi napama oorai ooiqi hiiroraita oho qetaqetai ooqata meenoma naateta.

24 Oonita Dzosepe nese parara eeteqi te bai hiibaranihe Soopara hiiretaho isakita ata pobi nomeke aimata.

25 Aimaqi te noke dzaga kotoro meeraranihe kebanoke Maria khata oke dzoomami Dzosepe noho dzapake Dzesuiqi hiireta.

2

ABI MIMI KHARATA BAAQI DZESU KHATA QONOQONO MOITETA

1 Oonita Herotei ttokaho soopara qaata bodzata Dzesu
khata biranateta. Oi Maria ma Dzosepe Garirea haba qaateqi
Dzutea habata tuumaqi nagapa khooba Betterehemuta oomi
Dzesu Khatai biranateta.

Biranatemi idze, ete peitoraiho haba neta kaaba ma basara
abi nokanokanoma qesai nagapa nokome qaateqi nagapa
qiba Dzerusaremuta baaqi erake hiireta,
2 Maga, nana moomi Dzuta abiho totaqita taama teei
paana naate hee, Dzuta abiho abi qiba minanipamu biranate
ooraiqi hiirorai. Oonita nanai noho torota pomai kootoroqa
hasama gegema hiibareiqi baabe. Noio kaqa?

3 Oke noko hiiremi Herotema Dzerusaremu abi mimi gama
nookaqi roqobeteta.
4 Oho quba Herotei Dzuta abiho dzube abi ma qetaqeta abi
mimike ao ttuttuiteqi nokoke qasa hiireta, Nikeho sinabidzai
hee, Kiristui biranatakoiqi hiireta oi ikata oorai?

5 Hiimi nokoi hee, Noi Dzutea habaho nagapa Betterehe-
muta biranatakoiqi hiirorai.
6 Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi Mika noi geeta
qeeteta oi hee, Qate Dzutea habaho nagapa Betterehemu
niiho neta abi teei biranateqa Isirae Abi tupu nahoke soopara
eetorakoita Dzuta abi mimiho neseta nagapa Betterehemu
niiho dzapa pobi peitakoiqi hiirorai oiqi nokoi Heroteke pobi
hiireta.

7 Hiiremi Herotei kaaba ma basara abike qaheburoqi ko-
rabete qasa hiireta, Maqa taama nohoi bodza apenipamuta
biranatemi nike moota? Hiimi nokoi oho bodza paanaiteta.
8 Paanaitemi Herotei nokoke Betterehemuta dzoobireqi
hiireta, Oionita nike ota tuumaqa khata oho qirike eetare.
Qiri eete saridze khooba nohoke gama moo nooka soubireqa
baa noho isereke naho torota mootomake ana paha namae
tuuma noho torota pomai kootobare.

9 Hiiremi nokoi abi qiba oho noo nookaqi tuumata. Tu-
usuhimi taama nokoi bosata ete peitoraiho habata moota oi
paha nokoho quba paana naateqi khata oota tekake paanaite
mumure naate qoorota.

10 Oonita noko paha taama oke mooqi qaki ma naki minake
eeteta.
11 Nokoi naga ota peiteqi moomi khata noi pai nome
Mariama oomi nokoi pomai kotoroqi noho hasa hiireta.
Hiireqi nokoi quba bagenoma ttuma minanomake asi
nokometa sisibeteqi noke dzou eeteta oi goori ma ura
moromoronoma oke parakiseni hiirorai ma paha maraseni
bagenoma dzapa noho miro oke gama noke moiteta.

12 Oonihe Ohongai bakuta nokoke Heroteho qaga hiiremi
nokoi te Heroteho torota isere mootareiqi tuumaranihe tete
mainata tuumaqi nagapa nokometa biranateta.

*DZOSEPEI MARIA MA KHATAKE DZEIMA AIGITTA HA-
BATA TUUMATA*
13 Oke eetemi Ohongaho angeroi bakuta Dzosepeho torota
biranateqi hiireta, Herotei Khata oke teetareiqi qiri eetakoita
nii Khatake paima gama aima atti tuuma Aigitta habata
oorare. Ota ooma ana hiiremake nike paha burisi eetare.
14 Oiqi hiiremi Dzosepe noi ao qupibake qoridzeqi paima
khata aimaqi atti tuuma qaaramuti Aigitta habata biranate
ota oota.

*HEROTEI KHAMETO SAMANEKE TEETEQI OHO IPIKE
BAATETA*
15-19 Oonita Herotei moomi kaaba ma basaraho abi mimi
nokoi noke ikobeteqi Betterehemuta burisi eete noho torota
oho isere mootaama naatemi noho dzauba peiteta. Peitemi
noi qupa nometa hee, Eto abi khata oi bitotoqa naho teka
karabetaino hiireqi kaaba ma basara abiho torota taama
oi bosata biranatetaho bodza qupadzomaqi noi qaa abike
Betterehemuho haba totaqita dzoobiremi nokoi khameto tii
uani ma tii tuho isaki oho robena oota nokoke gama teetemi
baateta.

Oi teeho bahe quba oi biranatarotaho qamodzamodzai too
abi Dzeremiaho qetaqetata biranateqi eraiqi hiireta, Isiraeho
neemi pai Rakhere noi nese tuuta eemane khameto nomeho
quba tti ma ttaka minake hiiremi oho totoho samane bi-
ranatemi noke ttapuitaquho isakiama naatokoi oi nokoi ao
bamu naateta. Oiqi hiireta oi ooqata meenoma naateta.

Oke eetemi Herote noomae heme minake saridzeqi
baateta.

*DZOSEPE MA NOKOI BURISI EETE GARIREA HABATA
BAATA*
20-21 Herotei baatemi Ohonga Sooparaho angeroi Aigitta
habata biranateqi bakuta Dzosepe pobi hiireta, Nookare.
Herote ma qesai khata oke teetareiqi qaa samaneke eete
qaabi nokomae ao baatetanita poiqa nii qoridzeqa paima
khata oke dzeima paha Isirae habata tuumare.

Oiqi hiiremi Dzosepe qoridzeqi pai ma khata oke aimaqi
Isirae habata tuumata. Oonihe nokoi Aigitta habata tta
eetetaho khooba erani. Ohongaho too abi Hoseaho qetaqetai
hee, Khata name, ana niike Aigitta habata dzeimami baataiqi
hiireta.
22 Qate Dzosepe pai ma khata teteta dzeima baahuqi
nookami Heroteho khata Arekherau noi mai nomeho poro
qereta peite oomi Dzosepe oho attike eeteta. Atti eeteqi

bakuta tete saridzeqi noi Dzuta haba riiteqi qee Garirea habata biranateta.
23 Oonita noi nagapa Nadzarette ota qopa koobireta. Oonihe oi paha khoobanoma. Oi bosata Dzeseai hee, Noi Nadzaretteho isaki oi Tabitiho mai Dzese, noho biidza ma suuna oonita khata noke hee, Nadzaretteho nenaniqi hi-ibakoiqi hiireta.

3

DZOHANE SOBASOBA BAURA NOMEKE QAUPUITETA
(Mar 1:2-8; Ruk 3:1-18; Dzoh 1:19-28)

1 Oionita kebanoqake Dzohane sobasobanai Dzutea haba habanata biranateqi sinabidza hiireta.
2 Hee, Ohongaho pobi ao biranasubita nike qupa burisi eetare.
3 Oiqi hiireta oi teeho bahe too abi Dzesea hiiretaho isaki keke. Noi hiireta, Haba habanata totoho teei sokateqi hee, Ohonga Soopara baaoraita noho quba roibeteqa tete nikeme pobitare. Oiqi hiiretai Dzohanehota meenoma naateta.
4 Qate Dzohaneho isaki eranoma: Kamere suuho sasake ootomi noi dzaaroqi oke hoo sasa siihuma qahitoto suuto qaata. Ma guuru ma here obake noi muunaqi patta qesaho hutingi naate qaata.
5-6 Oonita Dzohanei sinabidza hiiremi abi Dzotani oba totaqi ma totaqina qaata ma Dzerusaremu abi ma Dzutea haba minarahota abi samanei noho torota ttutturateta. tutturateqi kahosa nokome hiire paanaitemi noi nokoke Dzotani obama sooro qaata.
7 Qate Pariseo ma Satukeo nokohota qesai baaqi quba oke mooqota. Mooqomi Dzohanei nokoke qeraqera eeteqi hiireta, Ohongai kahosa abiho ipi ma ari moitakoimi qesai oho attike eeteqi kahosaho dzamudzamu saridzorai. Qate dzohomaho khameto nikei ikabetaqu?
8-9 Eto nike sama gimutta eeteqi hee, Baamu, nanai Abarahamuho biidza ma suunanita isanatoraiqa hiibaino. Dzare nohoke hee biidza qubake Ohonga oma erana oorai nokoke eehahaitemi isaki hee baabakoihe bamu. Nike mekeqoma qupa burisi eetemi oho mee paana naatemake ooqata isanatakoi.
10 Oi erake eete oorai. Boseke ao ee khoobata upubiremi mee qidzanomake ingonaitakoihe ttike ma pareke dzootomi eepaho pobi naatakoita nookare.
11 Qate qesa ma nikei qupa burisi eetemi anai nikeke obaqama soororai. Oonihe abi mina teei naho tumena baaorai isaki nohoi nahoke riitanipamuke eetemi anai oko sasa nohoke suutare beubeu eetorai. Noi isaki apema

nikeke soobaqu bahe Qaheuba Sumasama soobakoi, eepama soobakoi.
12 Noi gottara meeke asinaiteqa quhisake sarautoqa eepa tatangata biidzareiqi oho baqebaqema baaorai. Oiqi Dzohane hiireta.

DZOHANE DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mar 1:9-11; Ruk 3:21-22)

13 Oke Dzohane hiire qaami Dzesui qeemaqi Dzohaneho botota sobasoba oke saridzareiqi Dzotani obata biranateta.
14 Biranatemi noi oho bai hiireqi hee, Baamu, nii isaki niimema anake soobareni qate ikabeteqi nii naho botota oba sobasoba saridzaqu?
15 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oi meenihe isaki qidza nime eetorai oke ana qaupuitareiqi baahubita noo oke qaato. Hiiremi noi nipanateqi noke obama soorota.
16 Sooromi Dzesui igasata peqihimi Dzohane moomi qusu papatemi qusubibi quratoraiho isakita Qaheuba Sumasai Dzesuho irita gaibaqi mai eeteta.
17 Mai eesuhimi qusu neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami bagenomanipamu ooniqi hiireta.

4

IIBADZAI DZESUKE TORONAITEMI TE PEPERATARA
(Mar 1:12-13; Ruk 4:1-13)

1-2 Oke eetemi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata Iibadzaho toronake saridzareiqi tuumata. Noi qupi 40-ho isakiqata hutingi naate qaami noho ttidza saa eeteta.
3 Ttidza saa eetemi ikoikoho maikhata baaqi noke pobi hiireta, Oo nii Ohongaho khatani kaqa nii hiiremi oma khameto erana oorai nokoi hiiburoqa dzobadzoba naatemi khooba paana naatare.
4 Hiiremi noi kaitomaqi hee, Baamu, noo erake qeetemi oorai, Abi eto ttokaho pattaqake muunainohe Ohongaho toota quratorai noo oke gama muuna qaararareiqi hiirorai.
5 Hiiremi iibadzai noke dzeimaqi Qaheuba nagapaho biiri oho ttittirata mootoqi hiireta.
6 Hee Ohongaho noota noorake qeetemi oorai, Omai khata niiho oko qettaitaino hiireqi Ohonga mai angero nomeke pobi hiiremi nokoi niike basidzomakoiqi hiiroraita nii meenipamu Ohongaho khata ooraiqako kautu eetemi oho mee paana naatare.
7 Hiiremi Dzesui hee, Oonihe qetaqeta paha teei erake hiiremi oorai, Nii etoqa Ohonga Soopara niimeke torona minake eetaino.

8 Ooqi hiiremi Iibadzai paha poma maina teeke qupadzomaqi noke dzeima tora kaka minata peiteqi ttoka ma haba samane qidza dzapa pobinoma oke gama Dzesuke banaiteta.
9 Banaiteqi noke pobi hiireta, Quba oke ana gama nii moite soubidzakoi oonihe bosata nii naho torota pomai kotoro hasa hiiremake moitakoi.
10 Oke hiiremi Dzesu hee, Ae Saata nii papatare! Qaheuba qetaqetai eraiqi hiirorai, Ohonga Soopara niimeho torota pomai kotoroqa noqaho kokora eetorare.
11 Noi totoho oonomata hiiremi oionita Iibadzai noke papateta. Papatemi Ohongaho angeroi qeemaqi Dzesuke kokora qidzake eetota.

DZESU QAHEUBA BAURA NOME GARIREA HABATA SOOHOROTA
(Mar 1:14-15; Ruk 4:14-15)
12 Qateqa Herotei Dzohaneke sutasutata moototaho pobike Dzesu nookaqi noi burisi eete Garirea habata tuumata.
13 Oonihe noi nagapa khooba Nadzarette qaateqi ato Dzeeburo ma Napattariho totaqi oba ttu robena oorai nagapa Kapanao ota biranateqi oota.
14 Oke eetemi too abi Dzesea noo teeke agobake hiire qeeteta oi meenoma naateta.
15 Qetaqeta oi hee, O Dzeeburo ma Napattari Dzotani obaho robe oi oba ttuho samaqata oorai abi samane nike Garirea habaho nenanita nookare.
16 Nike baataho tupidzaho kha qupita habese baa qaariti poiqake moorare. Dzadza minanipamu teei nikeho bisata biranate nikeke baibuzakoiqi hiireta.
17 Oonita Dzesui ota sohoroqi sinabidza hiireqi eraiqi hiireta, Ohonga qusunai pobi nomeke gama mai eetare eesubita nike ao qupa burisi eetare. Oiqi hiire qeemata.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERIHO KIRA HIIRETA
(Mar 1:16-20)
18 Bodza teeta Dzesui Garirea oba ttuta sosomaqi abi eserike moota. Nane noi Siimo, noke Dzesu ipita Peetoroiqi hiireta, qate noma nohoio Attereo. Nopoi khaa apiapi ooqi dzupu nokomeke abata biirota.
19 Biiromi Dzesu nopoke pobi hiireta, Nipe baa anama tuumami ana nipeke banaitemi khaa bahe abi apiapi naatakoi.
20 Hiiremi ao nopoi dzupu nopomeke qaateqi noma tuumata.
21 Oonita nokoi qeehiqi paha abi eserike moomi nopoi oho qesa kha apiapi ooqi sisimata dzupu nopomeke usari eetota. Naneho dzapa Dzakoponi qate nomaio Dzohane, nopoi mai

nopome Dzebetteoma noko baura oke eetomi Dzesui nopoho kira hiireta.
22 Kira hiiremi iiha ma dzoobidzaamake nopoi mai ma sisima ma quba oke gama pekha eete Dzesuma nokoi tuumata.

DZESUI ABI SAMANENE HOOBIRE QAATA
(Ruk 6:17-19)

23 Tuumaqi Dzesui Garirea habaho nagapa samaneke ogama tuumaqi sinabidza guhu nokohota peite Ohongaho pobi ma baura qidza oke abi banaiteqi heme ma porobanomake gama qidzaite soubireta.
24 Oke eetemi Siria habana oota nokoi oho pobi nookaqi heme ma bame, khettedza maina paina, ruume ma potutu, gisi ma songenanoma, sarosaronoma ma kara, nokoke gama ttuttuiteqi noho torota dzeima baami noi noko qidzaite soubireta.
25 Oonita noi baura samane oke eete tuumami Garirea abi keke bahe nagapa qiba tteni oho nena ma Dzotani oba totaqi nena ma Dzerusaremu ma Dzutea haba nena abi quba mina noke iihata.

5

DZESUI TUMAKHAMETO TETE BANAITAREIQI TORATA PEITETA

1 Oonita Dzesui moomi abi huba haba biiremi noi tora peiteqi habeseta. Habese ooqi abi qesai noho tumakhameto naatareiqi noi nokoho kira hiiremi nokoi noho torota ttutturateta.
2 Ttutturatemi noi nokoke bapotopotareiqi too saqorota.

APENEI QUPA QIDZANATARIDZONI
(Ruk 6:20-23)

3 Dzesui hee, abi qupa gaibanomai ao qusuho pobi mai eetaridzonita oi nokoho paramu oni.
4 Qate ipita qaki ma nakinoma naatakoiqi qesai ttottokaho sururu potti biidzaama nokoho isaki bagenoma.
5 Ma qesai sama pati nokomeke qohataama naatorai nokoke qepe ma haba gama moite soubidzakoita nokoio bagenoma.
6 Oi apenei minaraho qupaqupake eeteqi nokoho isaki iso keke biranatare hiireqi dzaodzaoma baura eetorai nokomaeho isaki oho qesa isanatakoita oi bagenoma.
7 Qate baruna heenanomaho isaki oi paha qidza, nokoi oho qesa baruna heenata quba saridzakoi.
8 Qate qupa ikoikoamai Ohongake saridze qidzanatakoi.
9 Ma hasuho maimane nokoho dzapake hee, Ohongaho qesamaneniqi hiibakoi oi dzapanomani.

10 Qate abi tete qidza rike ma pobita tuumami qesai nokoke
bisi naate sesero eetemi nokoi qusuho pobi mai eetakoita oi
paha bagenoma.
11 Qateqa nike naho quba baura qidza eetemi qesai nike
qanga hiireqi qomadzubobireqa sesero samane eetemi isaki
nikehoi qidzanatakoi.
12 Oi teeho quba bahe nikeho ipi ma ari qusuta biranataqu
oi meupu minanipamu. Oi qesai too abi ma karake teete
qaami nokoho ipi ma ari mina, nikeho isaki oonomanita oho
qaki ma naki minanipamuke eetare.

KIRISTUHO ABI NAPAI DZADZA MA TOMUHO QESA
(Mar 9:50; Ruk 14:34-35)

13 Maqoe, nike ttokata baura qidza eetemi oi tomuho meke
oho isaki naatakoi. Oonihe tomuho meke bamu naatemi
quba apema paha mekeitemi isanataqu? Oi bamuhe oke
sasata biiremi abi oke qooro teetakoita eto nikeho meke oho
isaki naataino.
14 Paha nike ttokata ooraiqi dzadzaho isakita abike
baiburorai. Oonita meusu nagapa dzadza samanenomai
tora kaka paata oomi oke dzukubaquho isaki ooraamanita
oho tete qupadzomare.
15 Ma paha abi teei dzongi qeereqa oke bamu qapuma
saabaquhe qohareta mootomi oi naga oona oorai nokoke
gama baibudzakoi.
16 Tete oke qupadzomaqi dzadza nikemeke eto abike
qaanatainohe baura qidza samane nokoho quba eetemi
nokoi mooqa Ohonga mai nikeho qusuna oorai noho hasama
gegema hiibakoi.

KIRISTUHO NETA ATIMAMI HU NOOKE SIPITOTAKOI

17-19 Nookare. Hu noo ma too abi ttarita noo hiire baa
qaabi oke ana teqaha siginaitare baaoraidzara. Oonita eto
oke qupadzomaino.

Oi abi teei oho poma teeke ai siginaiteqa abike hee, Eto noo
oke qusubaitainoiqi hiibaquko qusuta dzapa noho (Saatahoi)
taatakoi. Qate teei poma oke gama iso keke qusubaiteqa
abike oho suhe gama banaite soubidzaqu dzapa nohoke
qusuta qusubaitemi minanipamu naatakoi.

Abi oi ape bahe ana eka namema oke gama teenaite su-
utomake isaki nikehoi eehaha naatakoi. Korabete nooho
qetaqetata gigini mae gohata noo teeqai baamu bamu
naataquhe oke ana gama eka namema sipitotomi nikeke
ingonaitaquho isaki biranatakoi.

20 Oi Pariseo ma qetaqeta abi isaki eetorai oi isanataa-
manita nike naho rike ma pobi saridzoraiho isaki oi isaki
nokohoke riitorai. Riitaama naatapuko nike bamu qusuho

pobita dzuubarori, baamunipamu, oke ana bamu nike dzaheitaqu.

IBOHO TETE ISANATAAMA
(Ruk 12:57-59)

21-22 Oi erake eete oorai. Agobake nikeho uimane neimane totoho erake hiire qaata. Nii eto abike teete baataino. Teete baataquko nii maripa abiho pobi naatakoi, Ooiqi hiire qaatahe anaho tetei hee, Teei nomani mae nane nomeho ibo eetaquko noio ao maripa abiho pobi naatakoi.

Qate teei qesa nomeke hee, Abi quseriponiqi hiibaquko oi maripa maimane nokoho pobi naataridzoni. Ma teei temu nomeho nookami susu ma sasaho isaki naataquko eepa gabi oi ao noke dzoobaridzoni.

23-24 Oho qubake nii Ohongaho quba kiridza teeke aima baahuma niiho qupai niike iga hiireqi hee, Maqa, teei niiho kahosa eete ooraiqa hiibaquko kiridza oke sigita mootoqa bosata tuuma temu niimema noo oke pobite isanatemake oionita nii burisi eete baa kiridza niimeke Ohongake moitemi isanatakoi.

25 Qate teei niiho oma kahosa eete ooraquko nii hairiamake noke ttapuite hasu hiibare. Oke eetaama naatemi eto noi niike qohareta mootomi maripa abi niike qomaqoma hiire pirittaniho botota mootomi nii sutasutata biranataino.

26 Ota nii bamu gisake saqosaqo naataquhe ota qaaqa oho ttuma gama biire soubireqanoke bodza apeta biranataqu?

TTOKAHO DZA MA RUMUBA ISANATAAMA

27 Qateqa agobake uimane neimanei hee, Nii eto apuata eetaino.

28 Oiqi hiire qaatahe anaho tetei eraiqi nike pobi hiire. Teei qupa nometa atapa teeho dza ma rumuba eetaquko ooqata ao pasenaho isaki naatakoi.

29-30 Oonita nookare. Nii dza ma rumuba niimema gama tuumaqa eepaho kabira naataquko bamu isanataqu. Oonita quba apei niiho angi naatorai, oi neseni mae botoni mae naane ma naane, oke nii ao kuibireqa oho dzore naate qaraqaraho pobita qeemaquko oio isanatakoi.

ATA TEEKE QAASUHIQA TEEKE AIMAMI ISANATAAMA
(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Ruk 16:18)

31 Dzesui hee, Qate agobake Mose ma karaho totoho teei eraiqi hiiremi nooka qaata, teei ata nomeke qaatareiqa noho quba gee tatanga saridzeqake moitemi noi tuumakoi.

32 Oiqi hiire qaatahe teeho atai abi mainama qesa guume eetaamake oomi apui ata usaqe teeke aimareiqa sepeke ata bosabosake gaubireqi gee oke saridzaquko oke eesuqa ata oke pasenaho teteta dzoobidzakoi, oi teeho bahe ata qaateta

atapa oke abi siginai nookami pasenaho pobi oonita qidzoke pasenaamake noke aimaqu.

OHONGAKE GOSOGOSOTA MOOTOMI ISANATAAMA

33 Dzesui hee, Qateqa agobake abi mimike hee, Nii noo niimeke abi teeho quba tatangaitareiqi hee, Ohongaho pengata hiibiqi hiibaquko noo oke nike eto saparaitaino. Oi nike Ohongaho dzapata hiiremi tatanga naate qaarakoita eto oke paha geemaino.

34 Oiqi hiire qaatahe nii noo niimeke tee ma teeta mooto tatangaitaqu oi gama oberani.

Erake eete oorai. Poro qere qusuna oorai oi Ohongahonita oho qaga oorai.

35 Qate ttokata mooto hiibaqu oi paha qaganoma oi teeho bahe ttokaio paha Ohongaho qobaqobani.

36 Dzerusaremui oho qesa abi qiba qusunaho meusu nagapanita oho qaga oorai. Oi paha nii qiba niimeta mootoqi hiibaquko oi paha bamu isanataqu oi nii Ohonga apei hiiremi qiba gee gabara biranataqu mae bamu?

37 Nookao. Nii noo teeke mee hiibareiqa oke hee, Oore ooqake keke hiireqa eto paha tee ma teeta mootoqi ipibidzaino. Qate nii noo teeke bai hiibareiqa oke hee, Baamu ooqake hiibareni qate oke quba tee ma teeta ipibire mootomi obera naatakoi.

TOO PASEREHO TETE ISANATAAMA
(Ruk 6:29-30)

38-39 Dzesui hee, Agobake hu noota erake hiire qaata, Teei temuho neseni mae tooke bikoumaquko noomaeho neseni mae tooke oho isakita bikoumaridzoniqi hiire qaata. Oonihe anai nike noorake hiiremi nookare. Teei nike sesero eetemi eto too pasereke qupadzomaino.

Oi teei niike ngibasa totaqita teetaquko eto oke nookami qanganatainohe totaqi temuke noke bobotare oi teteni.

40 Qate teei niike qohareta mootare hiireqi oho habarake sasa qidza niihoho quba hiiremi eto oho baike hiibainohe paha ttoba ma sasa niime teeke oho tongo neta noke moitare.

41 Qate kiapeni mae soopara apei hee, Nii quruma nahoke aima isakiqata tuuma ota mootareiqi hiiremi eto bai hiibainohe noi hiibaquho isaki keke bahe oke kharaite qee neta mootaqu oio tete qidzani.

Qate teei niiho torota quba teeke aimareiqi hiibaquko eto qaanatainohe moitare.

42 Ma teei hee, Maqoe nii isaki niimeke poiqa ana moitemi iihaike ana oke burisi eetakoiqa hiibaquko eto oho basesa eetaino.

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETE
(Ruk 6:27-28, 32-36)

43 Hiireqi Dzesui hee, Oioni qate nike nookami agobake hee, Dzaira niimeho kokora eetareni qate iboke bisi naatareiqi hiire baaorai.

44 Oonihe ibo abi nikeke bisi naate sesero eetemi nokoho quba pupu hiireqake nokoke kokora qidza eetare tete oke ana nikeho quba paanaisubi.

45 Tete oke nike qusubaiteqa qusu mai nikemeho khameto meenipamu naatakoi.

Oi teeho bahe Ohonga noomae hiiremi quuni mae ete dzadzai abi qidza ma qanga iso keke hoobirorai.

46 Pisinisi abi ma kara nokoi qesamane nokomeqake hoobiroraiho pomake nike qusubaitaquko oi quba sepeho isaki naatakoi.

47 Ma raaba abi nokoi gemu teena nokomeke mooqi Dzoobe hiiroraihe qesake moo nipanatorai. Oonita nike poma oonomaqake qusubaitemi apei nikeho hasa hiibaqu, baamu.

48 Nookao Ohonga mai nikehoi qidza qoredzaamanita nikemae oho isaki naatare. Oiqi hiireta.

6

HOBIHOBI MEENOMAHO TETE

1 Dzesui ipibireqi hee, Maqa nike kokora baura qidza eetareiqa oke eto abiho nese ma penga quba eetainohe Ohonga mohimohi maikhataho quba eetemi noi oho ipi ma ari moitakoi. Qate eto abiho penga quba eetemi sapara naataino.

2 Oi ikoiko abi qesai dzapa pobinoma naatare hiireqi guhu ma otoba patita sama kano noo hiirorai. Nokoi eetoraiho puturu ma tauba bamu, oke ana ao nike pobi hiire.

3 Oonita nike abiho tteki eetareiqa oke seike eetare. Eetomi eto garenai oho nooke nookaino.

4 Seike eetemi Ohonga mohimohi maikhata noomae oho ipi ma ari moitakoi.

PUPU HIBAHIBA MEENOMAHO TETE
(Ruk 11:2-4)

5 Hiireqi Dzesui hee, Ma pupuho tete paha oke eete oorai. Oi ikoiko abi qesai abiho nese ma penga quba eeteqi sinabidza guhuni mae sobadzani mae ika ma ikata sama kano eete qooroqi pupu samaneke hiiroraihe oho puturu ma tauba baamuta eto nike poma oke gesina naataino.

6 Nooka. Nii pupu hiibareiqa suruho niimeta peite tete siireqa seike Ohonga maiho torota pupu hiibare. Hiiremi mai dzukudzukuta mooqi noo oho mee saridze bamu qaanataqu.

7-8 Oonihe raaba abi hee, Totoho samaneta pupubetemi meenoma naatakoiqi hiiroraihe, oi khurotou peutounomaho isaki naatoraita nike oho tomidza naataino. Totoho oi oberanita nike pupu meeqake hiibare. Oi nike quba teeho dzore naate pupu hiibamake Ohongai qupadzomoraita nike pupu hiima ao moitakoi.

9 Oho qubake nike totoho eranomata pupu hiibare:

10 Qusu Mai naname, Niiho dzapa qaheubata oorare, Niiho pobi biranatare, Niiho qusubaita qusuta ooraiho isaki ttokata biranatare.

11 Nii nanaho patta saninoke moitorare, ma nanaho kahosa qaatare.

12 Nanai oho qesa kahosa abi nanamehoke qaatorai.

13 Ma toronata nanake mootaino, oonihe qangata nanake qagamare.

(Beedzae ma tatanga ma pobi oi gama niihoi kekenita agoba qaaraqara qaarakoi. Oore.)

14 Oi erake eete oorai, Abi nikeke kahosa eetemi gaubidzaquko qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke gaubidzakoi.

15 Oonihe nike kahosa qesahoke gaubidzaama naataquko qusu Mai nikehoi oho qesa bamu kahosa nikehoke gaubidzaqu.

OHONGAHO PENGATA HUTINGI NAATAQUHO TETE

16-18 Dzesui hee, Qate nike Ohongaho pengata patta ma quba qesaho hutingi naatareiqa nese ma penga nikeme akobeteqa poro bibake pengata suraitemi abi mooqi bamu hutingi nikehoke qupadzomaquhe, Ohonga noomae dzukudzukuta moorakoi. Mooqa oho ipi ma ari nike moitemi ota paana naatakoi.

Oi teeho quba bahe ikoiko abi qesai te Ohongake qupadzomaqi eetoraidzaranihe abiho penga qubake hutingiho birabira naateqi kuu ma pebama tuumorai. Oonihe nokoho ipi ma ari ooqai oonita nike eto nokoke kimatetaino.

OHONGAHO PENGATA QURUMA TTUTTUITAQUHO TETE (Ruk 12:33-34)

19 Dzesui hee, Ttokata abi qesai ttuma ma quruma hohoitemi arinatorai, ttidza sakaborai, guume abi qeemaqi karabetorai. Oke eetemi oho mee kaqa? Oonita nike eto oonomaho kabira naataino.

20 Qate nikei sinabidzaho totaqike qupadzomaqi qusuho quruma oonomake ttuttuitemi ikanomake eete ttidza sakabaqu, mae arinataqu, mae guume abi karabetaqu?

21 Baamuta erake qupadzomare. Qupa niihoi ikata oorai, oio niiho ttuma ma qurumaho isaki oni.

NAPAHO NESE IKATA QEEMORAI
(Ruk 11:34-36)

22 Hiireqi Dzesu oke hee, Tete erake eete oorai. Nese ikata tuumorai oi qupaho khooba paanaitorai. Oonita nese niihoi abiho bameko mooraquko nii ao baruna heena naatemi niiho oora ma qaarai dzadza keke naatakoi.

23 Qate nii qoredza nese sigire eetaquko oora ma qaara niihoi qupi soobakoi. Oonita niiho dzadza ma adzahaha oorararoriho habarake qupi sooromi niihota bamenomanipamu naatakoi.

NAPAHO QUPAI TTUMATA OORAI MAE OHONGAHO TOROTA OORAI?
(Ruk 16:13)

24 Oohoke Dzesui hee, Oonita abi teei maimane eseriho baura eetoraquho tete bamu. Temuho dzake eete kokora eetakoini qate temuho ngiingi eetakoi. Oonita nike Ohongaho qaru ma ttumaho qaru esese eetaquho tete baamu, oke eto ruume naataino.

NAPAI OHONGAHO BAURA QERE BIIREMI NAPAHO ISAKI ISANATAKOI
(Ruk 12:22-31)

25 Tete oke eete ooraita ana eraiqi nike pobi hiire. Oba ma patta apeke muunaqu ma ttoba ma sasa apeke eetaqu nike ooqaho iiha ma dzoobidzake eetemi oora ma qaara nikehoi oho quba qidzanataqu mae?

26 Moorare, nee qusuna areumorai nokoi dzoo eetaama, iisu mootaama oi Ohonga noomae nokoho qupaqupa eeteqi patta moitorai. Oonita noi quba sepe nokoho quba eesuhiqa nikeke ruume naataqu mae?

27 Oi baamunipamu. Nikehota teei isanate Ohongaho habara naate isaki nomeke minaitaqu mae?

28 Oho tete ooraamanita naane quba qepe ma haba nikemeho iiha ma dzoobidza samane samaneke eetaqu?

Nike moorare. Sihidza bagenoma soobadzana oorai nokoi dzoo ma patta eetaama, asi ma haba ootaamanihe ao bitoto bagenoma naatorai tete nokohoke qupadzomare.

29 Oonita Soromoho qaru abi samanenipamui noho kokora eeteqi noke ttoba ma sasa nee ma baunoma eete qaatahe, noi te sihidza hiibi oho isakita neema baunoma naate qaarara, baamu.

30 Mooro, poiqa sihidza nokoi bageke eete soobadzata biranatoraihe nokoi quba sepe ooqi ihaike ao eepaho pobi naatakoi. Oonita bodza hoteqake Ohongai sihidzaho quba tete bagenoma biraitoraihe noi ai tataumaho tupu nikeho quba isaki saridzoraqu oi hoteqa bahe kharanipamu! Mae ai tatauma nikehoi bamu naatemi ana sepeke noo hiirorai?

31 Oho qubake eto eranomaho totohota hiibaino, Oba ma
patta apeke muunaqu, ma ttoba ma sasa apeke eetaqu oiqi
hiibaino.
32 Raaba abi nokoio totoho oonomata hiiroraini qate
Ohonga mai qusuna noi teqaha nike ruume naatoraidzara.
Quba oke noi nikeho quba gama saridzemi isanatakoi.
33 Oonita nike Ohongaho neta oora ma qaara rike ma
pobi saridzareiqi beedzae eete qaama noomae oho totaqike
nikeho quba saridzorakoi.
34 Oho quba baura poiqa niiho botona oorai oi niiho quba
isanatoraita eto iihaiho iiha ma dzoobidzake oho tongo neta
mootaino. Iihaiho quba samane oio iihaiho kekenita eto
poiqa oho qupa muunaino. Oiqi hiireta.

7

NAPAI ABI IKANOMAKE EETE BATABIREMI ISANATAQU (Ruk 6:37-38, 41-42)

1 Dzesui hiireqi hee, Nikei qesaho honga ma kahosa ee-
taama naatemi nokoi oho qesa bamu nikeho qomaqoma
hiibaqu.
2 Oi nike tete apeta abiho isaki hiibaqu hiiremi oho isakita
oho qesa nikemaeho irita biranatakoi.
3 Oho qubake niimaeho kahosai ee bittaku minaho
isaki nese niihoke sirihami nii ikabeteqi kahosa gattiqa
miriququho isaki teemu niimeho neseta mooqa pobitaqu?
4 Bittaku oi niiho nese sirihami nii bamu isanate temu
niimeke hee, Nii qaatemi ana miriququ niiho nesena ooraike
dzamutakoiqi hiiremi isanataqu.
5 Ikoiko abi nii! Bosata nii kahosa nime, bittakuho isaki, oke
ai siginaitemi nese niihoi qidzanatemake nii teemu niimeho
kahosa gattiqa, miriququ nesena taatoraiho isakike bageke
eete mooqa dzamutomi bamu obera naataqu.
6 Qateqa qaheuba noo mutusa qidza teei niiho qupata
peitaquko oke eto ao paa qereqereho isakita oke pureke
paanaitaino. Oi qesai hoo ma haaho isakita noo qidza
oke aima bikhi bakha eeteqa burisi eete niike gaamami ba-
menoma naatakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

OHONGAHO NESETA PUPU BAURA EETORAQUHO TETE (Ruk 11:9-13)

7 Dzesui hee, nike tete qidzaho dzake eetorai mae? Oonita
qasake hiiremi moitakoi. Qirike eete saridzakoi. Ma
tuputupu teetemi tete geemakoi.
8 Oi abi qasa hiibaamake bamu saridzaqu, qiri eetaamake
qidzoke saridzaqu ma tuputupu teetaama naatemi apei tete
geemaqu?

9 Maimane nikehota teeho khatai qeemaqa maike hee,
Maqa dzobadzoba teeke ana moito. Oiqi hiiremi mai
ikobeteqi oma sepe teeke noke moitaqu, tete oke eete
ooraidzara.
10 Ma noi khaa quba hiiremi nike dzotata qaanomake
moitaqu oi paha bamu.
11 Oi abi nike te sepeke tete oonoma aimaama. Nike
khameto nikeme quba qidza keke moitorainita nike qaheuba
Mai qusuna oorai noke quba qidzaho qasake hiiremi noi
bamu qaanataquhe moitakoi.
12 Oionita nookare, hu noo hiirorai ma too abi hiirorai
oho noo qiba erake eete oorai. Nike dza eetemi abi nikeke
ikanomake eetaqu oho isakita nikei isanate abiho kokora
eetemi Ohonga ma minarahota dzapanoma naatakoi.

*QARAQARAHO TETE TAKURANITA OHO BEEDZAE EE-
TORARE*
(Ruk 13:24)
13-14 Dzesui hee, Nookare. Rubenga saridzaquho tete mina
samane ooraiho qubake abi paha samane ota oho kabira
naatorai.
Qate qidzanataquho tetei reresepe bahe takuranita abi
teena teenai oke saridze qidzanatoraiho qubake nikemae
beedzae eete ota dzuubare.

*SINABIDZA ABI OBERA QESAI BAABARIDZOHO QOGO
NOO*
(Ruk 6:43-44; 13:25-27)
15 Dzesui paha hee, Qateqa too abi obera qesai hoo keba
ma dzapaho isakita nikeho bisata seiqake qeemakoihe meeke
nokoi haa teeko qaanamanita nokoho bakena geemorare.
16 Oi nike mee nokohoke moo pobiteqa khooba ao qupad-
zomaridzoni. Oi teeho bahe tooneneta bamu qasipu saridze
muunaqu, ma bamu sikakata togora mee saridze muunaqu.
17 Ee ma eka mee qidzanomata rumuto muunakoini qate ee
ma eka mee togonomata bamu rumuto muuna qidzanataqu.
18 Ma nokoi qesaho habara naate mee goomaquho tete
bamu.
19 Oi pare ma mee qanganomake bamu ingonaitaquhe ao
geemami eepaho pobi naatakoi.
20 Qahura oke qupadzomaqi too abi oberaho khooba
mooqa ao nokoke kuibidzare.
21 Oi qesai too kakama naho dzapake hiireqi hee, O Ohonga
Soopara oiqi hiiroraihe nokoi Ohonga qusunaho pobita dzu-
ubaquho tete bamu. Qate qusu Maiho dzake qusubaitorai
nokoqai dzuubakoi.
22 Nooka. Ipita qesa samanei naho torota biranateqa hee, O
Ohonga Soopara naname, nanai dzapa niihoho quba eeteqi

sinabidza hiire qaata, songena iiha qaata ma dzapa niihota obaoba bagenoma samaneke eete qaata oke nii ruume naate mae?
23 Oke hiiremi anai erake noko pobi hiibakoi. Ae, ana nike ruume. Nike koiri kairinomanita papatare. Oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAHO NOO NOKANOKA ABIKE NAGA TATANGA-HOTA MOOTOTA
(Ruk 6:47-49)
24 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Ana hiirorai noo oke apene nooka qusubaitaqu nokoke ana isaki apeta mootomi isanataqu bahe gesina abi teei naga nomeke poubosa tatangata goototaho isaki.
25 Oi uta tooromi quu mina taatemi oba soorotanihe naga oi te oho quba peperatara te uubara. Nokanoka abi nokoi oho isaki.
26 Qate naho noo tomama nookaqi qusubaitaama naatorai nokoi eraho isaki. Abi quseripoi naga nomeke igasa pepeta gootomi uta tooromi quu mina taatemi oba soorota.
27 Sooromi naga oi ao peperate uuba ngausa naateta. Nokoio oho isaki oonita qupadzomare.
28-29 Dzesui noo bamenoma samaneke hiire qaami abi tupu nookami too baunoma naatemi nokoi roqobeta minake eeteta. Nokoi hee, Idze sinasina eranomake qetaqeta abi ma kara ruumeniqi hiireta.

8

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mar 1:40-44; Ruk 5:12-14)
1 Oionita Dzesui sinasina noo hiire bamuiteqi tora neta quratemi abi tupu mina oi gama noke iihaqi baata.
2 Qate abi pottomunoma teei baaqi noho dzagata pomai kotoroqi hiireta, Soopara name, Niiho beedzae ooraita niiho dza hiiremi nii isanate anake qidzaitaqu mae?
3 Hiiremi Dzesui boto dzoobire noke hesateqi hiireta, Isanate naho dza oke eete ooraita nii qidzanatare. Hiimi pottomu nohoi ao hairiamake agimata.
4 Agimami Dzesu noke pobi hiireta, Eto sepeke abi pobi hiibainohe nii tuuma sama niimeke dzube abi banaitemi noi mee hiiremake Moseho noota hiiremi ooraiho isakita nii oho kiridza qeeremi abi minarai mumure oke moo qupad-zomakoi.

QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESUI QIDZAITETA
(Ruk 7:1-10)
5 Hiireqi Dzesui Nagapa Kapanaota peihimi Romaho Qaa pobipobi noho torota biranateqi qasa hiireta.

6 Hee, Soopara name khata nahoi nagata pone ma qeqesa
naate heme minake eete oorai.
7 Hiiremi Dzesu hee, Isanate ana qeemaqi noke qidzaitakoi.
8-9 Oke hiiremi Qaa pobipobi noo ipi eranomake hiireta,
Soopara name nookare, nii qaheuba abi minanita nii naho
nagata peita qubake ana midza eete, oonihe ana tete erake
qupadzome.

Ana naamae qaa pobipobi oonita anai abi teeho quba
hiibaquni mae teeke qaru dzoobidzaquni mae kokora abi
nameke baura teeke moitaqu oke hiiremi nokoi bamu hairi
eetaquhe ao eetakoi. Oonihe anai abi gattiqanihe nii
minaho qubake tete oonoma paha niihota meupui oorai.
Oonita nii noo teeqake erata hiiremi kharata naho khatai ao
qidzanatakoi oke ana qupadzome.

10 Hiiremi Dzesu nooka sahateteqi burisi eete abi tupu
nomeke pobi hiireta, Maqoe, ai tatauma abiraho torota minai
oorai oho isakike ana Isirae abi nikeho bisata mooraamani-
pamu.
11-12 Oonita nookare, Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo
ma karai qusu pobi mai eetakoi. Qate qesa ma nike nokoma
gama ttaike mai eetororihe nooka hiisi eetaama naatemi
nikeke hotou biidzakoi.

Oke eetemi abi eranomaho qesa samanei ttoka tume ma
dzagata baaqi ota dzuubaqi ttaike qusu pobi mai eetemi
nike sasata ooma kha qupi nike sengibetemi nike too gaama
kharikhariri hiibakoi.
13 Hiireqi Dzesu paha burisi eete qaa pobipobike hee, Nii ai
tataumoraita nii hiireho isakita khatai ao qidzanate. Oionita
niimae tuumare. Hiiremi tuumaqi moomi bodza ooqata
khata ao qidzanate oota.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITEMI KOKORA EETETA

(Mar 1:29-31; Ruk 4:38-39)

14 Oonita Dzesui Peetoroho hagata peiteta. Peite moohimi
Peetoroho motami heme eetemi humamutu suqobiremi
meeqota.
15 Oho qubake Dzesu qeemaqi noho boto hesatemi huma-
mutui ao gaemami qidzanateta.

Qidzanateqi noi qori nokoke kokora bagenoma eetota.

DZESUI TOO ABIHO NOO QAUPUITEQI ABI SAMANEKE QIDZAITETA

(Mar 1:32-34; Ruk 4:40-41)

16 Qate surenake abi qesai songenanoma samaneke dzeima
naga pati nohota mootomi Dzesui songena iihaqi hemeno-
make gama qidzaiteta.

17 Oi isaki ape bahe too abi Dzeseai baura nohoke agobake
hee, Noi abi napaho heme ma bameke aimami bamu naa-
tokoiqi hiireta.

DZESUKE IIHORAQU OI ADZAHAHA BAMU
(Ruk 9:57-60)

18 Qate Dzesui moomi abi quba minai noke qahiqahi eetemi
noi sisima abi Peetoro ma kara nokoke hee, Napai oba ttu
totaqita qeemare.

19 Hiiremi Hu nooho soopara teei baaqi eraiqi hiireta,
Banaita name, Ana niike gainene eete nakamae tee ma teeta
tuumareiqa tuumakoi.

20 Hiiremi Dzesui hee, Kabira ttokanai gama khakhanoma
ma nee nokoi oho qesa ttaqanoma keke. Qate Abiho Isaki
anai qepe ma qiba pouu baamuta nii ikaqi hiire? Oiqi hiiremi
nipanateta.

21 Nipanatemi tumakhameto noho teei Dzesuke hee.
Soopara name, anai niima tuumare qupadzomoraihe, naho
mai baasuhima ana noke qurabireqake niike iihakoi.

22 Hiiremi noi hee, Abi keba nokoio keba nokomeke qura-
bidzareni qate nii ao anama ttaike baurata tuumare.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIRETA
(Mar 4:36-41; Ruk 8:22-25)

23 Hiireqi Dzesui sisimata peitemi tumakhameto nokoi
noke iiha peite noko totaqita qeemota.

24 Qeehiqi noi meeqota. Meeqomi idze, uta minai tooromi
pouma horesa kotoroqi sisima nakuta qeemata.

Nakuta qeemami attinoma naatemi nokoi Dzesu tukutoqi
hee, Soopara, napa dzaetare boobita, hoobidzare!

25 Hiiremi noi hee, Nikeho ai tatauma bamu naatemi nike
atti ququimaqi oke hiire mae? Hiireqi noi qori utake qamuni
hiiremi obai ao kebarateta.

26 Kebaratemi abi nokoi roqobeteqi hiireta, Iaqa, Abirai
ikanomani? Noi uta qamuni hiiremi ao obai kebarate.

27 Oke hiire tuumaqi Gattere habata unateta.

ABI ESIRIHOTA DZESUI SONGENA HOTOU BIIRETA
(Mar 5:1-7; Ruk 8:26-37)

28 Gattere habata unatemi abi songenanoma eseri Dzesuho
torota biranateta. Oonihe abi samanei nopoho attike eeteqi
haba oke girodzomaqi mainata tuuma qaata.

29 Abi nopoi Dzesuke mooqi hee, Oo, nii Ohongaho Khata.
Oonihe bodza hiiremi ooraike nii naane quba riiteqi ao
songena nanake sesero eetare baabe?

30-31 Hiireqi nopoi moohimi hoo kitu minai sererahuke
peku muusoqi oota. Oomi nopoi hee, Nii nanake hotou

biidzareiqa isanate nanake dzoobiremi hoo kitu oho nakuta dzuubare.
32 Hiiremi Dzesui hee, Isanate ota dzuubare.

Hiiremi songena nokoi nopoho neta tta eete hoo ota dzuubata. Dzuubami hoo kitu oi hairiamake torouma hapa rometa qurateqi obata dzaga susuma baateta.

33-34 Oke eetemi hoo kitu oho soopara nokoi abi songenanoma eseri nopoho isere gama nagapa abi pobi hiireta. Hiiremi nokoi Dzesu moorare baata. Baaqi noke mooqi hee, Nii isanate nanake papatareiqi hiireta.

9

DZESUI ABI SAROSARONOMA QIDZAITETA
(Mar 2:1-12; Ruk 5:17-26)

1 Hiiremi Dzesui burisi eete tumakhameto nomema sisimata peite obatu totaqita unateqi nagapa nome kapanaota biranateta.
2 Biranatemi qesai abi sarosaronoma teeke dzarimama aima Dzesuho torota baata. Baami Dzesui moohimi ai tatauma nokoho torota oomi noi sarosaronomake hee, Maqa, poike kahosa niihoke dzamutenita nii qupa qidzanatare.
3 Hiiremi qetaqeta abi oona oota nokoi barubaru hiireqi hee, Abirai ikaqi noo qaganoma oke hiire.
4 Hiiremi Dzesui ao iiha ma dzoobidza nokohoke qupadzomaqi hiireta, Maqoe, nike nookami ana noo bamenoma ma attinoma hiire mae?
5 Anai hee, Kahosa niihoke poiqa ana dzamute, oiqi hiiremi niketa bamenoma naate kaqa.

Qate anai oho heeta noke paha hee, Nii qoriqa qooro tuumareiqa hiibaquko nikehota noo oi paha bamenoma attinoma naataquni mae?
6 Nookao, Anaio Abiho Isaki oonita ttokata anai abiho kahosa dzamutaquho beedzae oorai oke nike moo nooka qupadzoma qubake poiqa anai meenipamu oke hiibakoi.

Hiireqi noi abi sarosaronoma oke hee, Nii ao qori qepe niime qoomaqa nagapa tuumare.
7 Hiiremi noi ao qoridzeqi qepe aimaqi nagapa tuumata.
8 Tuumami abi tupu oona oota nokoi atti eeteqi Ohonga hasa hiireqi hee, Ohonga dzoobe, nii beedzae oonomake abiho neeta mootomi ooraiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mar 2:13-17; Ruk 5:27-32)

9 Qate bodza teeta dzesui otoba patita ogamaqi moomi ttagetti qohareta abi teei habese baura eetota. Dzapa noho Matteo. Dzesui noho quba hiireqi hii, Nii ana iihare. Hiiremi noi ao adzahaha naate qori noke iiha tuumata.

10 Oonita ttageti apiapi ma kara oora ma qaara oberanoma
nokoi pobi nookaqi abi ooho nagata ao peiteqi tumakhameto
nohoma gama qidzanate patta muunata.
11 Muunami Pariseo qesai oke mooqi tumakhameto nohoke
qasa hiireta, Banaita nikehoi ikaiqi hiireqi poma napame
riiteqi abi qanga ttagetti apiapi ma kara nokoma ttaike patta
muuhibi?
12 Hiiremi Dzesui oho totoho nookaqi noko pobi hiireta,
Ttotai sama rikerikenoma bahe khettedzanomaho baurake
eetoraiho teteke qupadzomare.
13 Oi Ohongaho qetaqeta teei erake hiiremi oorai, Abi
samaqama anake tuuhorarai nokoho goottaeke ana ee-
toraihe meeke dzasaho teteke qaupuitaqu oho dza minake
ana eetorai. Qetaqeta oho pomake nike gesina naataamake
oorai kaqa.
Oonita nookare, abi qesa ma nikei sama nikemehoke
nookami rike ma pobinomanita anai te rikeho quba baura ee-
toraidzaranihe kahosa ma pasenanomake qidzaitorai. Ooiqi
hiireta.

DZESUI PEITAROTA MA NOHO TEETE USAQE BIRANATAROTAHO NOO
(Mar 2:18-22; Ruk 5:33-39)

14 Qate ipita Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesuho
torota baaqi qasa hiireta, Pariseo ma nanai gama hutingi
bodzaqata hutingi naatorai oonihe ikanomake eeteqi tu-
makhameto niihoi tete oke qusubaitaama?
15 Hiiremi Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Abi teei
ata naatare boohimi noho qesamanei hee, Ipita noi napake
qaate mainata tuumakoiqi hiireqi ao noke aipo biidzareiqi
noma nokoi bosata qaki ma nakiho isakita ooraridzoho tete
qupadzomare. Oi ipita ana bamu naatemi tumakhameto
nokoi meeke bodza ooqata hutingi naatakoi.
16 Oke hiireqi noi paha abiho poma agoba ma tete us-
aqe nomeho qahura erake hiireta, Ttoba qosana agobai pui
eetemi bamu ttoba koko usaqe puita suutomi isanataqu, oi
usaqei tatanganita oi agobake suqobiremi pui minanatemi
rasakinoma naatakoi.
17 Oi paha abi bai oba usaqeke ingonaitorare hiireqi bamu
oke nuupu agobata uqumami isanataqu. Ota uqumaquko
nuupu okasabaqi bai obama gama susupu bamu naatakoita
nokoi bai oba usaqe oke nuupu paha usaqeta uqumami oi
gama bageke eete oorakoi. Oke hiireqi Dzesui tete agoba ma
tete usaqeho qahurake hiireta.

ATAPA HEMENOMA MA GUHU SOOPARAHO KHATATA DZESU QIDZAITETA
(Mar 5:22-43; Ruk 8:41-56)

18 Oke hiiremi guhu soopara teei Dzesuho torota pomai
kotoroqi noorake hiireta, Maqoe, khatata nahoi poiqanipa-
muke baate. Oonihe ana qupadzomami nii baaqa boto niime
noho irita mootomi eehaha naatakoi.
19 Hiiremi Dzesui tumakhameto nomema gama qoridzeqi
guhu soopara oke gainene eete tuumata.
20-21 Tuusuhimi atapa hemenoma teei noke iihata. Atapa
oho khettedzai teeho bahe tii ttuerebeho isakita noho dzuui
ipi uhubaamake qaata. Noi qupa nometa hee, Iidzo anai
noho ttoba ma sasake seiqake hesateqake qidzanatakoi. Oiqi
hiireqi noi qeemaqi sasa patisigi nohoke hesateta.
22 Hesatemi Dzesui burisi eeteqi noke mooqi hiireta,
Khatata name, nii ai tataumami niiho sama qidzanasubi.
Hiiremi bodza ooqata keke noho dzuu ipi uhubami noi
qidzanate tuumata.
23 Oonita Dzesui guhu soopara oho nagata biranate moo
nookami abi ao ttutturate rore ma sasa hiirota oi qesai tooma
hiirotani qate qesai mangima hiirota.
24 Hiiromi Dzesui nokoke iihaqi hiireta, Khatata oi baata-
nipamuke eete ooraidzaranihe meeraho isakita ooraita nike
papatare. Hiiremi nokoi sosoridzo hiireta.
25 Oonihe abi hoho oi paata biranatemi noi suruho ota
dzuubaqi khatatake botota aima qoridzemi eehaha naateta.
26 Eehaha naatemi oho isere ao tuumaqi haba oke iga-
bireta.

ABI NESE KHABANOMA MA ABI POTUTU NOKOKE DZESU QIDZAITETA

27 Qate Dzesui teteta sosomami abi nese khabanoma eseri
noke iihaqi hiireta, Tabitiho eema ma khata, nii isanate
nakaho dzasa eeteqi nesenomaitaqu mae?
28 Oke hiire tuumami noi naga teeta peitemi nopo iihaqi
noho dzagata biranatemi Dzesui hee, Nipe qupadzomami
oho beedzae naho torota oorai mae? Hiiremi nopoi hee,
Soopara nakame, oore oi oorai.
29 Hiiremi noi nese nopohoke hesateqi hiireta, Oionita
nipe ai tatauma ooraiho isakita nesenoma naatare. Hiiremi
nopoho nese paa eeteta.
30 Paa eetemi Dzesui nopoke hee, Oonihe eto sepeke abi
pobi hiibaino.
31 Oiqi hiiretahe nopoi oke qahitota quba bitta eeteqi isere
hiiremi oho pobi haba oke igabireta.
32 Oonihe nopoi paata tuusuhimi qesai abi potutu songe-
nanoma teeke Dzesuho torota dzeimami baata.
33 Baami Dzesui songena oke iihami abi potutu noi ao
noo ma toonoma naatemi abi qesa oona oota nokoi hasa

hiireqi hee, Quba agiagi eranomai te Isirae abi napaho bisata biranate qaarara bamu.

34 Oonihe Pariseo basesa eeteqi hiireta, Ae, Iibadzanipaho dzapata hiireqi noi songenake iihorai. Obera noo oke noko hiireta.

35 Qate Dzesui haba ogamaqi nagapa mina ma gattiqa ota tuumaqi nokoho guhuta peiteqi qusuho sinabidza hiireqi heme ma bamenoma nokoke gama qidzaite soubireta.

36 Ma Dzesui abi moomi sipisipi sooparaama sepesapeke tuumoraiho isaki naatemi noi nokoho quba baruna heme eeteta.

37 Noi tumakhameto nomeke hee, Dzooho mee gairai ooraihe oke rumutaquho abi samane bamu.

38 Oho qubake nike hoobire dzooho Mai noho torota pupu hiiremi noi baura abi samaneke dzoo nometa dzoobiremi tuumare.

10

DZESUHO TUMAKHAMETO DZAPA MA BEEDZAE NOKOHO
(Mar 3:13-19; Ruk 6:12-16)

1 Oiqi hiireqi Dzesui tumakhameto ttuerebe nomeho kira hiiremi baami noi nokoke beedzaenomaiteta. Beedzaenomaitemi nokoi songenake iihaqu ma khettedza maina paina qidzaitaqu oho isakinoma naateta.

2 Qate tumakhameto nokoi ipita qaru abi naatorota dzapa nokohoi erani: Bosabosa oi Siimo noke Dzesu paha dzapa usaqe Peetoro oke moiteta. Ma Attereo noma noho, ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma noma noho Dzohane.

3 Qate paha Piripo ma Battoromeo ma Ttoma ma Matteo ttagetti apiapi ma Arepeoho khata Dzakopo ma paha Ttateo.

4 Qate paha Siimo kana haba nena ma Dzuta Khariotta nena — noi ipita Dzesuke geema mootota — abi oioni.

DZESUI QARU KHAMETO BAURA QUBA DZOOBIRETA
(Mar 6:7-13; Ruk 9:1-5)

5 Abi tuerebe oke Dzesu sinasina hiireqi dzoobireta. Noi hee, Nike haba qesaqesa abi nokoho torota tuumare. Oonihe eto poiqa Samaria abiho haba totaqita tuumaino.

6 Oi nike bosata Isirae abi sipisipi rasaki naate ooraiho isakita nokoho torota baura eetare.

7 Oonita nike tuumaqa sinabidza hiireqi eraiqi hiibare, Ohonga qusunaho pobi oi poiqa nikeho irita qeeme.

8 Oiqi hiireqa hemenomake qidzaitare, abi baatemi nike eehahaitare, pottomunomake qidzaitare, songenanomake hobireqi songenake hotou biidzare. Oke gama eeteqi eto oho ttuma quba hiibaino oi nike ttumaamake oho isaki saridzeta.

9 Qate eto oma teeke asita bautotaino, oi goorini mae siriba
mae kopani mae quba ape oi gama baamu.
10 Ma paha eto tete asike aimaino, ttoba ma sasa paramu
aimaino, oko sasa aimaino ma pahu sumu teeke aimaino. Oi
teeho bahe nokoi nikeke kokora eetaridzoni, oi baura oho
pobi oni.
11 Qate nike nagapa teeta peitareiqa bosata abi qasa hiireqa
hee, Nagapa eraho nakuta apei qidza kokoranoma? Oke
hiiremi abiho dzapa paana naatemi nike ota peiteqa eto paha
naga qesaqesata somobasomoho isakita tuumainohe ooqata
keke meerake eeteqa nagapa oho baura eete soubireqake
paha nagapa mainata tuumare.
12 Oonihe nike naga teeta peitare boohiqa nokoke Dzoobe
hiibare.
13 Dzoobe hiiremi nokoi kaitomaqi Dzoobe hiibaquko nike
nokoma hasu ma kebata oorakoi. Oonihe nokoi kaitomaama
naatemi nike paha mainata tuumaqa hasu ma kebata nokoho
neta peitakoi.
14 Qate nagapa teeho abi gama basesa eeteqa noo nikeho
nookaama naatemi nike nagapa oke qaatare. Qaasuhiqa
hau nikeho okota ooraqu oke omata dzamutomi oi nokoho
khooba paanaitakoi.
15 Nookao, Sotomu ma Gomoraho abike maripa eetaqu
bodzata nokoi quba bamenoma saridzakoihe nokoho bame
minabari. Oonihe nagapa teei nikeke bai hiiremi nokoke
maripa bodzata quba bamenomanipamuke moitakoi oke
ana bamu nike ikobetaqu.

KAIPO SAMANE BIRANAROTAHO NOO

16 Oi Dzesui hee, Ana nike dzoobiremi nike abi koiri
kairinomaho bisata ooraqu oi sipisipike haa teekoho bisata
dzoobidzaquho isaki naatakoi. Oho qubake nike nokoma
ooraquta dzosi nokanokanomaho isakita dzeubaqa qusubibi
hasunomaho isakita oora ma qaara eetare.
17 Ma eto abi nookami ao hairiamake dzairanipamuho
isaki naataino. Oi nokoi sinabidza guhuta nikeke gabeho
biidzakoi ma nikeho isereke sinasina abi mimiho torota
mootakoi oke eetemi nike ttoka soopara ma abi qiba ma
kara nokoho bisata biranatemi nike naho noo nokoho tomata
hiibakoi.
18 Hiiremi oi ttoka ma haba samaneho noo naatakoi.
19-20 Oonihe nokoi nikeke qoharenaitemi eto nokoho noo
ipi hiibaquho iiha ma dzoobidza eetaino. Oi Ohonga Mai
nikehoho Sumasai bodza ooqata noo nike banaitemi noo
ooqake hiiremi meenoma naatakoi.

21 Oi erake eete oorai. Noma ma nanei qesa ibo eete qo-
harenaitokoi. Mai ma khata qesa bisi naate isere bamenoma
mootakoi, ma khametoi mai ma pai basesa eete teetakoi.
22 Oi nike naho quba baura eetemi abi samanenipamui
nikeke ibo eetakoi.
Oonihe nike baura eete soubidzare hiireqi battigara naa-
toraqutoke qidzanatakoi.
23 Oonita nagapa teeta nokoi nike ibo eetemake paha na-
gapa mainata tuuma ota soomare. Oonomake eete tuuma
nagapa qesaqesa soubidzaamake ao Abiho Isaki anai ota nike
saridzakoi.
24-25 Anai minaraho maikhata, banaita nikehonihe abi
anake hee, Nii Iibadzaho isaki ooniqi hiiroraita nokoi bamu
tumakhameto nikeke ingonaitaqu. Oi bauraho mai heme
saridzemi kokora abi nohoi bamu heme oke riitaqu tete
oke gama qupadzoma soubidzare. Anai nikeho mai ma
banaitanita nokoi anake sesero eetaridzoho isakita nokoi
tumakhameto ma kokora abi nikeke sesero eetakoi.

*ABIHO ATTI BAHE OHONGAHO ATTIKE EETE QUSUB-
AITARE*
(Ruk 12:2-7)
26 Hiireqi Dzesui hee, Nokoi nike sesero eetakoihe eto atti
eetaino. Nokoi dzukudzukuta eetaqu oke Ohongai gama
paanaitakoi. Oi quba dzahedzahenomai gama susupu paana
naate soubidzakoi.
27 Oi anai seike nikeho tomata hiibaqu oke nike otoba patita
paanaitare.
28 Oke eetemi koiri kairinoma qesai sama nikehoke teetemi
baatakoihe noko gisi nikehoke sesero eetaquho tete bamu
oonita eto abi oonomaho attike eetaino. Ohonga teenai sama
ma gisi ma gama eepata rubengaitaquho isaki oonita noqake
ququimare.
29 Oonihe tete erake qupadzomare. Abi qesai bararima nee
aimaqa nokoke makettita oho ttuma qattiqa aimorai.
30 Oi quba sepenihe Ohongaho nese oke riitaama. Oonita
noi nike gama moo soubireqi qiba geeni mae quba ape
nikeho torona oorai oke noi gama qupadzoma aima soubiro-
rai.
31 Nee gamisi oke noi nome moo qupadzomoraihe meeni-
pamuke noi nikehoke nookami tobe sumanomanita qupad-
zomare.

*ABI DZESUHO DZAPA QUSUBAITEMI NOHO DZAPA
QUSUBAITAKOI*
(Ruk 12:8-9)
32 Hiireqi Dzesui hee, Oho qubake teei naho isere bageke
eete abiho torota mootomi anai moorakoi ma isere qidza
nohoke qusu Mai nameho pengata hiibakoi.

33 Qate teei abiho penga qubake naho bai hiibaquko qusu
mai nameho pengata anai paha noho bai hiibakoi.

SINABIDZAHO QUBA QAA SAMANE BIRANATAKOI
(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

34 Dzesui hee, Nookare, ttokata hasu biranatorareiqi anai
te baabaranita eto oke qupadzomaino. Anai biranatemi oho
quba uuba ma sakaba samane biranatakoi.
35 Oi ana baami sinabidza oho ipike mai teei khatata
nomeke ibo eetakoi, motami noi anapidza ibo eetakoi.
36 Oke eetemi quni ma mani tee ma teeho bisata ibo ma kote
samanei biranatakoi.
37 Oonihe teei qupa nometa hee, mai ma pai namehota
atimaqu mae Kiristuho dzapata atimaqu oiqi hiireqi qupa
eserima ooraqu ana bamu noho nookami isanataqu.
38 Oi teei anake iihareqi sama nomeke oho bagara bi-
idzaama naatemi nohoke ana nookami qaganatakoi.
39 Oi teei qaraqara nomeke qaanateqa ao oho dzore
naatakoi qate teei naho quba eeteqi qaraqara nomeke
qaanataama naateqa qaraqara gama mai eetakoi.

IPI MA ARI SARIDZAQUHO NOO
(Mar 9:41)

40 Dzesu ipibireqi hee, Oonita nike sinabidza hiiremi
abi nikeho nookami meenoma naasuhiqa nahoke nookami
meenoma naatakoi ma mai nahoke nookami paha meenoma
naatakoi.
41 Oonita naho too abi teei biranatemi teei noho nookami
meenoma naatemi noke aima kokora eetaquko noi oho
isakita ipi ma ari saridzakoi. Ma naho neta abi rike ma
pobi teei biranatemi teei nohoke nookami meenoma naatemi
noho kokora eetaquko noi paha oho isakita kiridza saridza-
koi.
42 Qate anake nooka hiisi eetoraiho tuputa abi teei bi-
ranatemi teei noke moomi naho tumakhata naatemi oho
quba noi noke kokora gattiqa eete oba kebani mae quba
apeke noke moitaqu moitemi quba gattiqa oi paha ipi ma
arinoma naatakoi.

11

DZOHANE QARU DZOOBIREQI HEE, NII APEI ONI?
(Ruk 7:18-35)

1 Noo ma sinasina samane oke Dzesui hiire soubireqi
oke gama tumakhameto ttuerebe nomeho qereta gosorota.
Gosoroqi noi nagapa oke qaate nagapa qesa samaneta noo
ma sinabidza nomeke hiire paanaitareiqi tuumata.

2-3 Tuumaqi baura bamenoma samaneke eetotaho po-
bike Dzohane sobasobai nookatahe qupa muunaqi noi tu-
makhameto nomeke Dzesuho torota dzoobireqi qasa hiireta,
Mesia baabakoiqi qetaqetai hiiremi nana noho beebe eetorai
oi nii oioni mae maina teei paha baabaqu?

4-5 Oke hiiremi Dzesu nookaqi eraiqi hiireta.
Ibaukhabaunomai nese uhuborai, qosu ma ponei tuuma
ma baabanoma naatorai, pottomunomaho sama paisasa
hiiburorai, toma susui toma uhuborai, abi baatemi
eehahaitorai oke eeteqi abi habana nokoho quba sinabidza
hiiremi qidzanatorai. Noo ma baura samane oke nike era
moo nookorai oho isereke nike tuuma Dzohane sobasobai
sutasutata oorai noho torota mooto soubidzare.

6 Qate sinasina erake paha noke pobi hiibare, Nii nahoke
nookami niihota isanataquko nii oho agoago saridzakoi.

7-9 Oiqi hiiremi Dzohane sobasobaho tumakhametoi tu-
umami Dzesui Dzohaneho hasa hiireqi nohoke abi samane
noho torona oota nokoke pobi hiireta. Nike haba habanata
Dzohaneke moora quba tuumata. Tuumaqi abi qiba, sasa nee
ma baunoma meusa nagapaho poro qereta ooraiho isakike
moorare tuumatani mai? Eo, nike qupadzomami uta tooro
eebeke poupa taatoraiho isakinita quseripo oke moorakoiqi
hiiretani mae?

Eo too abi teeke moorakoiqi tuumatani mae? Nookao. Noio
too abi oonihe paha too abiho isakike suqobirorai.

10 Dzohanehoke Ohongaho noota erake qeetemi oorai,
Nookare, Qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata
dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoiqi hiiretanita
abi oi ooni.

11 Oonita ana hiiremi nookare. Paimanei abike dzoomorai-
hota abi teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraamanihe quba
oi ttoka samaho dzapa pobi oho beekho kekeni. Oonihe
Ohongaho pobi naatoraihota abi mina ma adza nokoi gama
ttokaho dzapa pobi oonomake suqobirorai.

12 Qate Dzohane sobasobai baura nomeke sohoromi abi
samanenipamu qaupa sasa gaamaqi beedzae eete Ohongaho
pobita qeematai qeemorai.

13 Oi teeho bahe Mose ma too abi samanei sauqata so-
horoqi hee, Quba oi biranatakoiqi hiire baa qaatani qate
Dzohane nokoho musaqiqanita abi noko poiqa musaqiqaho
noo nookami Soopara mee naho bodza naasuhimi nokoho
qupa tukuborai.

14 Oi abi qesai hee, Eriai baataamake qusuta peitetai paha
burisi eete baabakoiqi hiire qaata.

Oonihe nike naho noo erake nookami meenoma naataquko
erake qupadzomare. Dzohane noio Eriaho isakinipamu.

15 Oonita tomanomai nookare.
Oke hiireqi Dzesui paha abi basesanomake eraiqi hiireta,
Abi naga nikei quba apeho isaki?
16-17 Khameto sobadzata habese inga naatoraiho tete
qupadzomare. Oi hoho teei hoho teemuke hee, Ae nanai
ao kito biireqi mangi huitemi nike teqaha kaitomaqi naa
hiibara. Qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi oho surupo
eetaama naatorai?
Oiqi khametoi hiiroraihe nokohota basesa biranatoraiho
isakita abi basesanoma nikei Dzohaneho noo qusubaitaama
naateta ma paha naho noo oho qesa arabirorai.
18 Oi Dzohane sobasobai oba ma patta kebakebaho
hutingima baami nike noke hee, Songenanomaniqi hiireta.
19 Qate Abiho Isaki anai baaqi patta ma oba qidzaho bai
hiibaama naatemi nikei anahoke hee, Iidzii, bai oba hoobaqi
dzoobaqi muunaqi paha pattake saqubema muunorai abi
oni. Noi paha ttagetti apiapi pasenanoma nokoma qesa
dzaira eetorainomani. Oiqi nike hiiroraihe nookare. Tete oi
qidzani mae qanga ipita khooba paana naatakoi oiqi Dzesu
hiireta.

NAGAPA QESAHO BASESA OI TOO PASERENOMANI
(Ruk 10:13-15)

20 Qate nagapa qesata Dzesui obaoba bamenoma samane
eete tuumami nokoi basesa eete qupa burisi eetaama
naateta. Oho qubake noi nokoke himotoqi noo minake
hiireta.
21 Noi hee, nagapa Khoradzi ma Bettesaitta quba attinoma
nipeho irita biranatakoi.
Oi anai obaoba samane nikeho bisata eetemi Ohongaho
mumure naatemi nike basesa eetoraihe oho isakita mumure
nagapa ttiro ma Sittoho bisata biranatapuko nokoi bamu
rubenga saridzarotahe ao tti ma ttaka hiireqi hau suranatemi
ingonaitarota.
22 Oi nokoho bame minaminai oorakoihe maripa bodzata
nikeho bame oi paha nokohoke suqobidzakoi.
23 Qate nagapa name Kapanao niiho dzapake ao qusub-
aitemi qusuho pobi naatarorihe baamunipamu. Dzapa nike-
hoi taate qoo iibadza nagata quratakoi. Oi teeho bahe anai
baura qidza samane nikeho bisata eetemi Ohongaho mu-
mure naate baorai. Oonihe oho isakita Sottomuho otoba
patita paanaitapuko nokoi agobake qupa burisi eetemi na-
gapa oi poiqa oorarori.
24 Oho qubake nokoho bame oorai oorakoihe maripa
bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi. Ooiqi
Dzesu noko pobi hiireta.

OHONGA MAI MA QAHEUBA KHAMETO NOHOHO TETE DZAPANOMA
(Ruk 10:21-22)

25 Oonita Dzesui Ohonga pupu hiireqi eraiqi hiireta. O mai name, nii qusu ma ttokaho maikhatanita nii noo bamenoma dzukudzukuna oorai oke te ttoka abi nokanoka ma gesinanomaho qupata paanaitoraidzaranihe abi qupa gaibanoma naho dzapana oorai nokoho qupata paanaitorai.
26 Oho qubake ana niike dzoobe minake hiire. Oi nii tete oke saridzemi nese niihota bagenomanipamu naatorai. Oiqi hiireta.
27 Qate noi burisi eete tumakhameto nomeke pobi hiireta, Ohongaho khata anake gesina oi ape bahe mai teena ma Ohonga maike apei gesina bahe khata teena noho. Anaio noke gesinanipamu ma paha noi qesa ma nikeho dzapa hiiremi anai noho tete nikeke banaitemi nike oho qesa noke gesina naatorakoi. Oho qubake mai ao baura nomeke naho botota mootomi ana nikeho quba paanaitorai.
28 Oonita nike naane quba heme ma bame samane nikeme sepeke qere biire qaaraqu. Nike naho torota baaqa oke qerepasa eetemi ana isanate nikeke qidzaitakoi.
29 Nookare, anai keba ma dzapaho maikhatanita nike naho neta qidzanatemake ana nike tete maina banaiteqa tetena nameke nikeho qereta goosoromi baura oi nikeho moirata bamu perebaqu.
30 Oi teeho quba bahe bame anai nike moitaqu oi isakiqata oorai ma naho tetena oio paha kebakebani. Oiqi Dzesu hiireta.

12

DZUMAHO HUTINGI OHO NOOKE DZESU POBITETA
(Mar 2:23-28; Ruk 6:1-5)

1 Dzuma teeta Dzesui haba ogamaqi uitti dzoota tuusuhimi tumakhameto nokoho ttidza saa eetemi nokoi quhisa qesa rumutoqi botoma kurutete muunota. Muunomi Pariseoi mooqi Dzesu qasa hiireta,
2 Maqoe, dzumata baura oonomake eetaquho qagai ooraita tumakhameto niihoi ikaqi oke eetorai?
3 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Qate Tabiti qesamane nomema nokoho ttidza saa eetemi noi eeteta gotta ma pai oke nike isaitemi oorai mae bamu?
4 Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohongaho dzagata mooto qaata oke aimaqi muunata ma qesamane nomeke moitemi muunata. Oonihe oke muunaquho qagai qaatahe dzube abi keke muuna qaata.
5 Mae nike oho ruume?

Oi paha Dzumata baura samaneke eetaquho qagai ooraike dzube abi Ohongaho biirina oorai nokoho baura urai ooraita ikanomake eeteqi oho qagake qusubaiteqi oke qaataqu. Baamu, qaga oke riiteqi beedzae eete qeemami oi teqaha kahosananoma naatoraidzarani.

6-8 Qate nookare. Anai Abiho Isaki ooqi naamae dzuma ape ma apeho Sooparanipamu. Oonita biirina qaga oorai oi poma teei oke eete ooraihe napa erana hiirorai oi quba meenipamu, oi qaga oonomake suqobireqi ai siginaitorai. Oi teeho bahe qetaqeta teei hee. *Qoberobaho poma qesaqesa hiiroraiho goottaeke ana eetorai oonihe baruna heenaho tete oho dza minake eetorai.* Qetaqeta oke nike naane quba mai eetaama naatorai.

DZUMA OTA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMA QIDZAITETA (Mar 3:1-6; Ruk 6:6-11)

9 Oke hiireqi Dzesui dzoo oke qaateqi sinabidza guhu nokohota peiteta.

10 Peitemi abi boto atimanoma teei ota oomi Pariseo ma karai Dzesuho angi naatareiqi qasa hiireta. Dzumata abike qidzaitaqu oi qaganomani mae bamu?

11 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nikeho hoo teei dzuma bodzata koseta taatemi minara ma nikei noke aima ingonaitaridzoni, mae nikehota teei oonomaho isaki baamu?

12 Oonita moorare, hoo quba sepe oomi noho quba dzumata kokora eeteqa abinipamuke oho kokorake qaanataqu oi oberani.

13 Hiireqi noi abi boto atimanoma oke hee, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi noo oke qusubaitemi boto hohoi ao pobirate temuho isaki naateta.

14 Oke eetemi Pariseo paata biranateqi Dzesuke ikanomake eete ngausa eetaqu oho gunu ma naru hiiretahe noi ao qupadzomata.

DZESUI ABI MINARAHO HOBIHOBI MEENIPAMU

15 Oonita Dzesui ao khooba qupadzomaqi nagapa oke qaate tuumami abi hemenoma samane noke iihami noi nokoke gama qidzaite soubireta.

16 Oonihe noi nokoke qogo noo hiireta, Nike eto baura oke sepeke abiho pengata paanaitaino.

17 Oonita Dzesui seike baura qidza oonomake eetetaho khooba erani.

18 Too abi Dzeseai Ohongahoke eraiqi hiire qeeteta.

Moorare. Anai qeseba khata qidza bagenoma name quba asateqi qaheuba Sumasa nameke noho irinaitemi noi abi samaneke pobitareiqi biranatakoi.

19 Oonihe noi otoba patita sama kano hiibaqui baamu, ma noho niiqi ma noosa baamu.

20 (Ma abi bame eetoraiho qahura erake qupadzomare) Noi
bamu subidza makanomake geqobidzaqu qate eepa mukena
hiibare boohimi bamu sepeke hiitaquhe oke gama eehahaite
pobitakoi.
21 Oke eetoraqutoke suqobidza maikhata naatemi nagapa
samaneho abi nokoi noho qupa toobake eetakoi. Oiqi Dzesea
qeetemi Dzesuhota meenoma naateta.

QESAI DZESUHO BEEDZAE IIBADZAHOTA MOOTOTA
(Mar 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)

22 Qate noko paha abi nese khabanoma ruume ma po-
tutu songenanoma teeke Dzesuho torota mootomi noi noke
qidzaitemi noonoma naateta ma nesenoma naateta.
23 Oke eetemi abi samanei mooqi roqobeteta. Nokoi hee,
Tabitiho eema ma khatai oonomaho isakita biranatakoiqi
hiireta abirai oioni kaqaniqi hiireta.
24 Hiiremi Pariseo nookaqi bai hiireta, Baamu abirai
songena iihoraiho khooba ape bahe noi Iibadzaho dzapata
oke eetorai.
25 Oke hiiremi Dzesui iiha ma dzoobidza obera nokohoke
qupadzomaqi noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu ma
koridza biidzaquko bamu bodza minake qaaraqu. Oho
qesa nagapa mina teeta abi qesa ibo eetaquko bamu agoba
qaaraquhe ao taatakoi.
26 Oonita Saatai sama nomeke hotou biidzaquko pobi no-
hoi ikanomake eete qaaraqu? Baamu, noi tete oonomake
aimaama.
27 Nikemaeho qesamanei dzapa apeta songena iihorai?
Bamu, nokoi songenake Iibadzaho dzapata iihaquho tete
bamuta nokoi nikeho noo nookaqa nikeke qoma dzubobidza-
koi. Oonita nike oberama anake hee, Iibadzaho dzapata
songenake iihoraiqi hiire.
28 Oonita anai Ohongaho sumasama songenake iihami tu-
umoraiho qubake nike ikaqi qupadzomaqu bahe Ohongaho
pobi ao nikeho torota biranate ooraike nike qupadzomarid-
zoni.
29 Ma qahura erake qupadzomare. Abi bise baisenom-
aho nagata sepeke peite qubadzage noho botona ooraike
sepeke aimaquho tete baamuta bosata abi qanga oke suuto-
qanoke isanate noho nagana oorai oke gama saqoroqi aima
tuumaridzoho isakita anai aoke Saatake suqobire ooraike
qupadzomare.
30 Nookao, anake hoobire qesake ingonaitaqu abi noio
dzaira nahoni. Qate ana baura eetoraike teei bai hiire rasaki
eetaquko noi naho ibonipamu.
31 Oonita qesai baru ma noo qanga maina paina hiirorai
kahosa oonomake dzamutaquho tete oorai. Qate Ohongaho

Sumasai baura eranomake eetemi oke qanga hiibaqu kahosa oke akobetaquho tete te ooraidzara. Poiqa bamu, ipita oho qesa baamu dzanadzana!

32 Oi qesai Abiho Isaki anaqake qanga hiiremi anai nokoho kahosa oke gaubidzaquho tete ooraihe teei Sumasa ma noho baura eranomake qanga hiiremi kahosa oi agoba qaarakoi.

EE QIDZA MA EE QANGAHO QAHURA
(Ruk 6:43-45)

33 Hiireqi Dzesui hee, Nookare, ee teeho meeke mooqa hee, Ee qidzaniqi hiibakoi eo hee, Ee qanganiqi hiibakoi oonita etoqa oke rasakiiteqi ee qidzata mee qangake goosobaino. Oho qesa eto ee qangata mee qidzake sepeke goosobaino.

34 Oonihe ana moomi abi naga nikei dzohomaho khameto oonita ikanomake eeteqi nike noo qidzake hiibaqu? Baamu, iiha ma dzoobidzata hee ma heeta oorai ooqai toota biranatorai.

35 Abi qidzai qupaho iisuta noo qidza saridzeqi abi moitoraini qate abi qangai qupaho iisu nometa saridze abi moitorai oi paha qangani.

36 Oho qubake abi noo qidzake hiibaquni mae noo sepesapeke hiibaqu oho isereke abi oi ipita Ohongake pobi hiiremi maripa eetakoita noi bamu noo teeqake riitaqu.

37 Oonita totoho apeta nii hiibaquke qupadzomare. Noo qidzake hiiremi oi niike qidzaitakoini qate noo qangake hiiremi oi niike qangaqitakoi.

DZESUI OBAOBA BAMENOMA EETAREIQI QESAI HIIRETA
(Mar 8:12; Ruk 11:29-32)

38 Oiqi hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi qesai baaqi hee, Nana dza eetemi nii nanake baura teeke banaitemi nanata Ohongaho mumure naatare.

39 Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, abi naga qanga pasenanoma nike Ohongaho mumure teeho quba qasa hiirehe, Dzonaho bodzata mumure biranateta ooqai keke biranatemi nike moorakoi.

40 Oi Dzonai qupi tapariho isakita pakeba minaho qausuta ooqi ipita eehahake biranatetaho isakita Abiho Isaki anai qupi taparike nesetuta ooqa paha eehahake biranatemi oi Ohongaho mumure naatakoi.

41 Oonita qupadzomare. Dzonai eehaha naate meusu nagapa Ninibe nokoho qogo noo hiiremi nokoi qupa burisi eete qidzanateta. Oho qubake maripa bodzata Ninibe abi qoridzeqa nikeke hee, Nanai too abi Dzonaho noo nookaqi qusubaitetahe nikeho torota too abi keke bahe Abiho Isakinipamui biiranate qogo noo hiiremi nookaama naatoraiho qubake nikei abi naga qanganipamu. Oiqi hiibakoi.

42 Qate paha atapa qiba teei agobanipamuke haba pobi neta baaqi Isiraeho abi qiba Soromo nokanoka mina nohoke nooka pobita quba noho torota peiteta. Peiteqi nokanokanoma naateta.

Oonihe anai Soromoho isaki gattiqa bahe Abiho Isaki anai Sooparanipamu oonita abi naga quseripo nike naho torota baaqi te naho noo qusubaitoraidzara oonita atapa mina noi maripa bodzata nikeho iiga minanipamuke hiibakoi!

ABI QUPA HABANA SEENO MA GAUHO QAHURA (Ruk 11:24-26)

43 Oiqi hiireqi Dzesui hee, Qate qahura erake nookare. Songena teei abi teeke qaasuhiqa qongara naga hau ma obanomata meupu saridzareiqi tuumata. Tuumaqi saridzaama naate burisi eeteta.

44 Burisi eeteqi hee, Anai naga tta eeteta ota paha dzuubakoi hiire qeemaqi moohimi meeke sarautomi oota. Qate quba teei noho habara ooranihe teka habanai oota.

45 Habanai oomi noi iiha ma dzoobidzake eete qesamane nome songena sebeni ngiinginomanipamu nokoke dzeima nokoi ttaike ota dzuubami abi oi nokoho pattanipamu naateta.

Oi bosata noi isakiqata qangama ootahe songena tuumami noi oho habarake baura qidza mai eetaama naatemi eranoma naatemi suhe nohoio attinomanipamu naateta. Oonita abi naga nikeio oho isaki.

APENEI MEENIPAMU DZESUHO QESAMANE OHO NOO (Mar 3:31-35; Ruk 8:19-21)

46 Dzesui noo oke abi tupu pobi hiire qaasuhimi oionita pai gotta nohoi nomamane dzabamane nohoma noko naga patita qooroqi hee, Nanai noo teeke noke pobi hiibareiqi baabe.

47 (Hiiremi teei Dzesuho torota qeemaqi hee, Maqoe pai gotta niihoi nomamane dzabamane niihoma gama paata qooroqi niima qesa noo hiibare baabe.)

48 Oiqi hiiremi noi totoho eranomata ipi hiireta. Pai gotta nahoi ape oni? Ma nomamane dzabamane nahoi apene oni?

49-50 Hiireqi noi tumakhameto nomeke boto koko eeteqi hiireta, Nookare. Apene qusu mai nahoho dzake qusubaitorai nokoi pai gotta ma nomamane dzabamane nahoho isaki. Oonita tumakhameto name, nikeio quni ma mani nahoni.

13

OHONGAHO NOO OI GOOTTARAHO ISAKI (Mar 4:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Hiireqi Dzesui nagata tta eeteqi oba ttu oho patisigita
teemaqi habeseta. Habehimi ao abi samanenipamu noho
torota ttutturateta.
2 Ttutturatemi teka pui siiremi noi nokoke sinabidza hi-
ibareiqi sisimata peitemi nokoi igasata habese nookata.
3 Nookomi noi qahura noota nokoke sinasina samane ke
hiireta.
Noi hee, Dzooho mai teei gottara bababa eetare sobadzata
tuumata.
4 Oonita noi uitti gottara bababa eesumi qesai tete patisigita
taatetahe nee ao baaqi oke gama nukurota.
5 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi ao suuna
eeteta. Oonihe orotu noho ohoumata.
6 Ohoumami ete huubiremi ao bubuso naateta.
7 Qate gottara qesai baa bisata taateqi paha suuna eeteta.
Oonihe baa ma ngaa oi peiteqi oke pupubiremi poqe eeteta.
8-9 Qate gottara paha qesai ttoka qidza bibinomata taateqi
suuna eete peiteqi mee goomata. Qesai teutiho isaki qesai
sikistiho isaki qate qesai paha gaira naateta oi hattattiho isaki
oni. Oonita tomanomai nookare!

QAHURATA HIIREMI ABI QUPA ORORO EETARIDZONI
(Mar 4:10-12; Ruk 8:9-10)

10 Dzesui oke garuba pobi hiiremi bamu naatemi tu-
makhameto nohoi baaqi noke qasa hiireta, Nii khooba apeho
qubake nokoke qahura noota sinabidza hiirorai?
11-12 Hiiremi noi hee, Oi erake eete oorai. Anai ango nikeho
torota baura eete qaimi Sumasa nike uumami isakiqata tete
oho mee saridzorai. Oonita nikeke ipibire sinabidza paata
hiiremi nikehota meupunoma naatakoi.
Oonihe abi tupu toma agiagike paata sinabidza hiiremi
arabidzakoita bosata nokoke qahura noota dzeimami
aimareiqa aimakoi gaubidzareiqa gaubidzakoi. Apiapike
moitakoihe qesai noo arabidzaqu nokoke quba oke bamu
sepeke moitemi puita tuumaqu.
13 Oonita hiibi anai nokoke qahura noota sinabidza hiiremi
arabidza abi nokoi nesema moramorake moorakoihe baamu
moo pobitaqu, ma tomama nookake eetakoihe bamu nooka
qupadzomaqu.
14-15 Oi too abi Dzeseaho qetaqeta teei hee, Abi nagarai
hee, Eto Ohonga nanake ingonaitaino hiireqi eto nanai nese
nanamema moo pobiteqi tomama nooka qupadzomaqi qupa
uhuba pobiratemi napai qupa burisi eetaino.
Oke hiiremi nese nokohoi sidzobetemi toma susudzatorai
ma qupa nokohoi asuasu naatorai oiqi Dzesea hiiremi noko-
hota meenoma naatorai.
16-17 Oonihe nike poike moo nookoraike too abi ma abi
dzapa pobinoma agobake moo nookareiqi dza minake eete

qaatahe baamu. Te moorara, te nookara. Nikeho nese moo pobitorai ma toma nikehoi nooka qupadzomoraiho isakita nike nokoho habara naateqi agoago saridzoraita qupadzomare.

DZOOHO QAHURA OHO MEEKE DZESU HIIRETA
(Mar 4:13-20; Ruk 8:11-15)

18 Hiireqi Dzesui hee, Oonita dzooho maiho qahura khooba nohoi eraqanita nookare.

19 Goottara qesai tete patisigita taateta oi abi qesai qusuho sinabidza nookami ingaqonoma naatemi Iibadzai baaqi nokoho qupata menoma naatarotake noi ao karabetemi sapara naatoraiho qahurani.

20-21 Qate gottara qesai oma quhiquhirata taateqi suuna eetetahe ao bubuso naateta oi abi qusuho sinabidza nookami oi nokoho qupata meenoma naasuhimi oho kaipo ma qangareba, uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao peperate bamu naatoraiho qahurani.

22 Qate goottara qesai baa bisata taateta oi abi qesai sinabidza nookaqi qusubaitare boohimi ttokaho iiha ma dzoobidza ma ttuma ma qurumaho ikoiko oi gama abi nokoho angi naatemi oho kabira naate bamu naatoraiho qahurani.

23 Qate goottara ttoka qidza bibinomata taateta oi Ohongai ao abi qesaho qupa roibetemi ooraita nokoi nooka qupadzomaqi noo qusubaitemi meenoma naatorai. Qesaho isaki gattiqa — 30 oni — qate qesahoi minamina — 60 oni — qate qesahoio gairanoma — 100 oni — oio oho qahurani. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OBERAOBERAHO QAHURA

24 Ipita Dzesu qahura teeke paha nokoho quba hiireta. Noi hee, Ohongaho pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi teei dzoo nometa tuumaqi goottara qidza ota dzaaro dzaaroke tuumata.

25 Tuuma soubireqi surenake burisi eete nagata peite qesama gama meeta. Meeqomi abi qesai noke ibo eeteqi seike dzoota qeemaqi uitti gottara qidza dzaaro dzaaroke tuumatahn takura samaneta baapi goottarake dzaaroqi papateta.

26 Qate quba oi gama suuna eete peite heubare boohimi dzoo oho baura abi quhisa sama maina paina oke moo sahateteta.

27 Sahatete dzoo maikhataho torota biranateqi hiireta, Mai naname, nana moomi nii uitti goottara qidza keke nana moitemi dzaarota. Qate ikanomake eete baapi oho bisata peite heuborai?

28 Hiiremi noi nokoke pobi hiireta. Eehe erai ibo abi teeho
baurani. Hiiremi baura abi noke hee, Oonita nii dza eetemi
nanai isanate tuuma baapi oke uumaqu mae?
29 Hiiremi eraiqi hiireta. Baamu, oke uuhiqa eto uittima
gama uumaino.
30 Oho qubake beebe eetemi oi gama mee gooma baa
naatemake oionita anai rumutaquho abike pobi hiireqa hee,
Nike bosata baapike khoobata korabete geema sipitoto eep-
ata biidzare. Oke eeteqa uitti qidza oke gama dzurutoqa naho
iisunaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

*SINABIDZA HIIREMI OHONGAHO POBI MINANATARID-
ZOHO QAHURA*
(Mar 4:30-32; Ruk 13:18-21)
31 Hiireqi Dzesui qahura noo teeke paha abi samaneho
quba hiireta, Noi hee, Ohongaho pobi erake eete minana-
torai, Abi teei dzoo nometa tuumaqi moepa goottara teeke
dzaarota.
32 Qate moepa goottara oi mina baamu, oi dzooho quba
gattiqanipamu. Oonihe oke dzaaromi ao peite mina naate
eeho tomidza naatemi nee qesai baaqi ota sumudzataquho
isaki naatorai.
33 Oiqi hiireqi noi qahura noo oke paha iisita mootoqi
hiireta. Noi hee, Atapa teei iisi isaki teeke qausoma teenaite
saretemi oi qauso igabire qura huite minanatorai. Ohongaho
pobi paha oke eete abike igabirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI QAHURA NOOHO MAIKHATA
(Mar 4:33-34)
34 Oonita Dzesui abi minaraho pengata sinabidza hiireqi
qahura noota keke nokoke tete banaite qaata ma oho amake
te nokoke noo tee ma teeke banaite qaarara.
35 Oi teeho quba bahe Ohongaho too abi agobake Samu
teeta qeeteqi hee, Anai too saqoroqake noo agiagi agoba
khoobanipamuta sengibetemi qaata oke qahura noota
paanaitemi oho isakita nookakoiqi hiiretanita oke eete
biranateta.

*UITTI MA BAAPI QAHURA OHO MEE DZESUI
PAANAITETA*
36 Qahura qesa oke hiire soubireqi Dzesui garuba oke
dzoobiremi nagapa nokometa tuumata. Tuumami tu-
makhameto nokoi noho torota baaqi qasa hiireta, dzoota
baapi peiteta qahura oho meeke nii nana pobi hiibo.
37 Hiiremi noi eraiqi hiireta. Teei goottara dzaarorai oi ape
bahe Abiho Isaki Ana.
38 Qate dzoo oi abi ttoka ma haba minarata oorai. Qate
goottara qidza oi abi qesa Ohongaho pobi naatorai oioni.

Oonihe baapi oi ibo teei ikoiko abi qesa dzoobirorai noko oioni.
39 Qate ibo abi oi Iibadzani. Rumutaqu baura oi batabidza ipina biranataquho qahurani. Ma mee rumutorai abi nokoi angero oni.
40 Ma baapike ubaqoto qeebaqu oho isakita abi meeamaho irata biranatakoi.
41-42 Oi oho bodza biranahimake Abiho Isaki anai angero nameke dzoobiremi nokoi abi kahosanoma koiri kairinomake gama oho neta dzurutoqi eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi.
43 Oonihe bodza ota abi rike ma pobi nokoi mai nokomeho pobita ooqa ete dzadzaho isakita baiburorakoi. Oonita tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

DZESUI NAPAKE INGONAITAREIQI DZUU PEREBIRETAHO QAHURA

44 Qate bodza teeta Dzesui eraiqi hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi paha erake eete oorai. Oma mina hihihinoma tobe sumanoma oke ttoka nakuta qurabire oomi abi teei baaqi saridze qakiqaki naateta.
Oonihe Noi teqaha oke paanaitaranihe tuumaqi quba tongo nomeke gama ttuma quba mootota. Mootomi oho isaki biranatemi ttuma oke noi ttoka oho quba mootoqi oma mina oke ttokama gama mai eeteta. Oiqi hiireta.

NAPAI KIRISTUHO QUBATU MAI EETARIDZOHO QAHURA

45 Ma Dzesui noo ipibireqi hee, Ohongaho pobi naataquho qahura erake hiire. Besaho kabira nakuta isaki khabanoma ttumanoma biranatorai dzapa noho peari oi suusa pai gotta. Oonita abi teei ttumaho sobadza samaneta asate tuumata.
46 Tuumaqi noi oho isaki mina tobe sumanoma teeke saridze roqobeteta. Roqobeteqi noho torona oho gamitti oota oke noi gama ttuma quba mootomi biranatemi noi ttuma oke aimaqi suusa pai oho quba biire soubireqi mai eeteta. Oiqi hiireta.

BATABIDZAHO QAHURAKE DZESUI DZUPUTA MOOTOTA

47 Bodza teeta Dzesui qahura noo hiireqi hee, Ohonga qusunaho pobi paha nebe teeta erake eete oorai. Khaa apiapi nokoi dzupu nokomeke obata mootomi khaa dzapa samane ota agomata.
48 Agomaqi hee baami nokoi dzupuke dzeima igasata perebireta. Perebireqi nokoi habeseqi khaa qidzake asateqi ttubata moototahe togoke ai biireta.
49-50 Oi ipi bodzata Ohongaho angeroi tuumaqi abi qidzake asateqa qangake eepaho isakita biiremi nokoi ota too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUHO TUMAKHAMETO NOKOHO GESINA MINANATETA

51 Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke qasa hiireta. Qahura noo oho khoobake nike gama qupadzomorai mae? Hiiremi nokoi hee, Oore.

52 Oke hiiremi Dzesui hee, Oionita qesa ma nikei hu nooho qetaqetama gesinanoma naate baa qaabiqi qusuho sinabidza mai eeteqi nikei eraho tomidza naatorai. Oi naga minaho maikhata iisu nometa quba agoba ma paha quba agiagi saridze gaaga eetemi mekenoma naatorai nikei oho isaki naatorai dzoobe.

NAGAPA KHOOBA NADZERETTEHO ABI DZESUKE BAI HIIRETA

(Mar 6:1-6; Ruk 4:16-30)

53 Oonita Dzesui qahura noo samanake paanaite soubireqi ooqata koridza biireta.

54 Qate noi tuumaqi haba nometa sinabidza guhu nokohota peiteqi mekeqoma sinabidza hiireta.

Hiiremi nokoi sahateteqi hee, Abirai napaho nenanita nokanoka ma obaoba samaneke dzoomorai oho beedzaeke noi ikata aimorai?

55 Mai nohoi kamuta Dzosepeniqi hiirorai ma pai gotta nohoi Maria.

56 Nomamane nohoho dzapa paha Dzakopo ma Dzosepe ma Siimo ma Dzuta. Qate dzabamane nohoi gama napaho bisata oorai. Oonita noi ikaqi baura erake mainata saridzeqi napaho bisata mootorai?

57-58 Oi nokohota qanganatemi nokoi oho totohota hiireta.

Oonihe Dzesui nokoke eraiqi hiireta, Too abiho dzapake haba qesaho abi qusubaitorai. Oonihe noko ma nanamaeho nagapa khoobata abi nanaho dzapake ngiingi ma baabake eetorai.

Oke Dzesu hiiremi nokoi nooka hiisi eetaama naatemi noi nokoho bisata baura samaneke eetarotahe ooqata tete bamu naateta.

14

HEROTEI DZOHANE SOBASOBAHO QIBA GEEMATA

(Mar 6:14-29; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

1 Bodza ooqata abi mina Herotei Dzesuho isereke abiho toota nookata.

2 Nookaqi noi hee, Ae! Dzohane sobasobaho qibake ana geemami baateta. Oonihe noi paha eehaha naateqi oho beedzaeta obaoba ma baura bamenoma samane erake eetorai mae?

3 Oi Herotei oonomaho totohota hiiretaho khooba erani. Bosata Herotei Piripo noma nomeho ata Herottia karabeteta.

4 Karabetemi Dzohanei Heroteke hee, Nii atapa oke naate
oorai tete oi qaganomaniqi hiireta.
5 Hiiremi Herote ao noke teetarotahe abi samanei nookami
Dzohane noi too abi qaheubanaho isaki naatemi Herote
nokoho attike eeteqi te noke teetaranihe sutasuta nagata
biireta.
6 Ota biire oomi Heroteho pai noke dzomataho bodza
naatemi abi dzapa pobinoma samanei noho nagata peite
iinga eetota. Iinga eetoqi Herottiaho khatata noi nokoho
bisata naa teetemi Herote oho dza minake eeteta.
7 Eeteqi noi atapa khata oke naru hiireqi hee, Nii quba tee
ma teeho dzake eete hiiremi ao moitakoi.
8 Oke Herote hiiremi khatatai pai gottaho torota oho qasake
hiireta. Hiiremi pai hee, Maa, nii isanate Heroteke hee, Nii
Dzohane sobasobaho paruke geemaqa qiba sabidzata mooto
aima baa erata paanaitareiqi hiibare ooqi hiireta.
9 Hiiremi khatatai teena oho qasa hiireta.
Hiiremi Heroteta bame eeteta oonihe noi aoke abi mimiho
pengata naru oonomake hiiretaho qubake noi qusubaiteta.
10 Noi hiiremi qaa abi teei sutasuta nagata Dzohaneho paru
geemata.
11 Qiba nohoke sabidzata mootoqi khatata oke moitemi noi
aima baa paike moiteta.
Oke eetemi Dzohaneho tumakhametoi keba nohoke
aimaqi qurabireta.
12 Qurabiireqi nokoi qeema oho isereke Dzesu pobi hiireta.
Khooba ooqaho qubake Herotei ipita qupa muunaqi hee,
Dzohanei eehaha naate mae? Oke Herotei hiireta.

DZESUI DZASA QUBA ABI 5000 PATTA MOITETA
(Mar 6:31-44; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

13 Qate Dzesui isere bamenoma oke nookaqi nagapa
nomeke qaateqi sisimata peite qee totoqita biranate haba
habanata tuumaqi noqeke oota.
Oonihe nagapa abi samanei noho pobi nookaqi soosomaqi
noho torota tuumota.
14 Tuumomi noi qeemaqi moomi abi samane naatemi noi
nokoho quba dzasa eeteqi heme ma bame nokohoke gama
qidzaiteta.
15 Qate ete aparana naahimi tumakhameto nokoi baaqi
noke qupanomaiteta, Maqoe, erai haba habananita bodza
riitemi nii abi tupu oke dzoobiremi nagapa ma dzoo naga
qesaqesata tuumaqa patta ttuma eetare.
16 Hiiremi Dzesui hee, Naane quba nokoke kharata
dzoobidzaqu?
17 Nikemae noko patta moitemi muunare. Hiiremi nokoi
hee, Oonihe nanata patta baamuhe dzobadzoba boto teena
ma sekana ngoru eseribanita ikabetaqu?

18 Hiiremi noi hee, Seke aima baabare.
19 Hiiremi aima baahumi noi hee, Abi tupu oke siiruta habesareiqi hiibare. Hiiremi qusubaitemi noi dzobadzoba boto teena ma sekana ngoru eseri oke aimaqi nese qusuke mooqi agoago eeteta. Eeteqi noi dzobadzoba ma sekana oke qooto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi abi tupu moitemi muunata.
20-21 Muuna isanatemi tumakhametoi qettaqettake ttut-tuitemi oi paha asi tuerebe, dzare nokomaeho isaki naateta. Qate abi ungapaho dzare oi paipu ttauseni naatetani qate paimane ma khametoho dzareke te aimara.

DZESUI OBA MA QUBA MINARAKE ISANATORAI
(Mar 6:45-52; Dzoh 6:15-21)

22 Oionita Dzesui tumakhameto pobi hiireqi hee, Nike ao bosa sisimata peiteqa oba ttu totaqita qeehima anai ooqa abi tupurake dzoobidzare.
23 Hiiremi tumakhameto tuumami noi abi tupu dzoobiremi nagapa nokometa tuumami noi noqeke torata peite pupu hiirota.
24 Qate tumakhameto nokoi unatare boohimi uta mina dzaga neta tooromi oba pouma minake eetemi nokoi kaiponoma naateta.
25 Kaipo mina eete qaami iihaiho takura naatemi Dzesui oba heeta qooro qooroma baaota.
26 Baaomi tumakhameto oke moomi gisi ma songenaho isaki naatemi nokoi atti eete areare hiireta.
27 Areare hiiremi Dzesui too dzoobireqi hee, Eo, eto atti eetaino. Oi ananita qupa qidzanatoo.
28 Oke hiiremi Peetoroho qupa tukubami noi hee, O Soopara name, oi nii ooni kaqa. Oho quba nii hiiremi anai obata qooro niiho torota qeemare.
29 Hiiremi noi hee, Ana oionita baabare. Hiiremi Peetoroi sisimata qura obata qooro Dzesuho torota qeemota.
30 Oonihe qeemoqi moomi utai oba huitemi pouma peitemi noi atti eesuqi ao suuta tuumare eeteta. Eeteqi noi areare hiireqi hee, Soopara, nii anake hoobidzare!
31 Hiiremi Dzesui ao noke botota aimaqi pobi hiireta, Nii ikake eetemi niiho ai tatauma saparapara naate?
32 Hiireqi nopoi sisimata peitemi utai ao bamu naateta.
33 Utai bamu naatemi sisimana oota nokoi gama noho hasa hiireqi hee, Meenipamu nii Ohongaho khatani.

DZESU GENESARETTE ABI HEMENOMA QIDZAITETA
(Mar 6:53-56)

34 Oiqi hiireqi Dzesu ma nokoi qeemaqi Genesarette haba teeta qurateta.

35-36 Quratemi haba oho abi gama Dzesuke moo qupadzomami noho pobi ao haba oke igabireta.

Haba igabiremi nokoi heme ma bame nokomeke dzeimaqi noho torota biranateqi hee, Maqa nanai khettedzanomanita nii eto nanake botoma hesataino. Oonihe nanai nii ttoba patisigiqake hesatare. Oke hiiremi nohota isanatemi hesateta nokoi gama iso keke qidzanateta.

15

DZUTA ABIHO POMA QESAI OHONGAHO NOOKE BAI HIIRETA
(Mar 7:1-13)

1 Qateqa Pariseo ma qeteqeta abi nokoi Dzerusaremuta baaqi Dzesu qasa hiireta,

2 Niiho khameto naane quba uimane neimaneho poma teeke riiteqi boto nokomeke akobetaamake patta muunorai?

3 Hiiremi noi nokoke hee, Qate nike naane quba Ohongaho too qurake ai siginaiteqi uimane neimaneho noo ma poma qesaqesake qusubaitorai?

4 Nookare! Ohongai hee, Mai pa pai niimeke qusubaiteqi kokora eetorareiqi hiireta. Hiireqi oho tete qaupuiteqi paha hee, Khata teei mai oonimae paike baru hiibaquko noke teetemi baatemi quba tongo nohoi mai ma paiho naatakoiqi hiireta.

5 Oonihe abi khata quruma minanoma teei maini mae pai nomeke baru hiiremi nike naane quba pati nikemeke qoohateqi khata oke sinasina hiireqi hee, Nii baataamake ooraquta ao hairiamake quba tongo niimeke qaheuba biiriho quba qoonotoqa mai ma paike hee, Quba tongo nahoi bamu nikeho naataquhe ao biiriho pobi naateiqi hiibare.

6 Oke khata pobi hiireqi nike Ohongaho noo riiteqi poma nikemeta naane quba ipibirorai?

7 Oonita nike ikoiko abinipamu. Too abi Dzeseai nikehoke qupadzomaqi eraiqi hiireta,

8 Abi nagarai oosasama naho hasake hiiroraihe qupa nakohoi qekakake ooroi.

9 Oonita noo nahoho habarake nokoi noo nokomeke upubiremi sinabidza nokohoi quba sepe naatorai. Oiqi Dzesea hiiretata qupadzomare.

TOOHO ISAKI IKANOMA ABIKE SESERO EETAQU
(Mar 7:14-23)

10 Hiireqi Dzesui Pariseo ma qetaqeta abi keke bahe abi samane oona oota nokoke gama ttuttuiteqi eraiqi hiireta.

11 Boto akobetaamake patta muunaqu oio ttokaho qubani. Oi qausuta qurateqi abike hoobireqi paha ttidzama biranatorai. Oonihe abike meeke sesero mina eetorai oi quba ape

bahe noo qanga toota biranatorai oi oni! Oke korabete nooka qupadzomare.

12 Oke hiiremi qesai baaqi Dzesuke hee, Maqoe nii totoho oonomata hiiremi Pariseohota qanganate oonita nookare.

13 Hiiremi noi nokoke hee, Erake eete oorai. Biidza ma suuna Ohongai dzaaromi peitorai oi oorakoihe noi dzaabaama oke gama uumakoi.

14 Oonita abi nese qupi noi paha nese qupike dzeeima tuumaqi esese koseta taatakoi. Pariseo ma kara nokoio nese qupi keke ooqi abike dzeimoraita etoqa nokoho qupake muunaino.

15 Oiqi hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Qahura noo bosana hiirori oho khoobake nana pobi hiibare.

16 Hiiremi Dzesui hee, Iaqa, nike oho qesa ruume abi kekeni mae?

17 Nookare. Pattai qausuta qurateqi ttidzama biranatorai oho qanga bamu.

18 Qate iiha ma dzoobidza qangai qupata peite toota biranatorai oio qesake sesero eetorai paha abi noomaeke sesero eetorai.

19 Quba qanga apehoke hiidzaranihe, iiha ma dzoobidza nginginoma, pasena maina paina, guume ma meera, teeta ma ttanga, too pokhi ma rasaki noo. Quba oonomai qupata peite toota biranatorai oio qaganomani.

20 Qate uimane neimaneho sinabidza poma teeke riite boto akobetaamake patta muunaqu oi baamu oho qubake abike dzakidzaki eetaqu. Oiqi hiireta.

KAANA ATAPA QUPA GAIBANOMAHO KHATATA QIDZAITETA

(Mar 7:24-30)

21 Oonita Dzesui haba oke qaateqi Ttiro ma Sittona habata biranateta.

22 Biranatemi Kaana haba oho nena atapa teei noho torota baaqi poro kira hiireta, Soopara name nii Tabitiho eema ma khata. Oonita songena qaanoma teei khatata nahoke sesero minake eetemi nii naho quba dzasa eetare.

23 Hiiromi noi kaitomaama naatemi tumakhameto nohoi baaqi Dzesuke pobi hiireta, Atapa oi napake ipitotoqi tti ma poro hiiremi nii isanate noke qamuni hiibaqu mae?

24 Hiiremi noi hee, Oo, anai abi qesaho qubake te erata baabaranihe Isirae abi sipisipi rasakinomaho qesa naatorai nokoqaho quba era baaba.

25 Oiqi hiiremi atapai qeemaqi noho torota pomai kotoroqi hiireta, Soopara niimae anake hoobidzo.

26 Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi eraiqi hiireta. Khametoho pattake karabeteqi haaho quba biidzaqu oho tete bamu.

27 Hiiremi noi hee, Soopara name nii noo meeke hiire.
Oonihe haai maimane nokomeho qohare pesuta oomi patta
huhu pereborai oke haai isanate muunorai oni.
28 Hiiremi Dzesui noke hee, O atapa, niiho ai tatauma oi
bagenomanita nii dza eetorai oio meenoma naatare. Oiqi
hiiremi bodza ooqata keke khatata nohoi qidzanateta.

DZESU PAHA ABI SAMANEKE QIDZAITETA

29 Dzesu haba oke qaateqi kebanoke Garirea obaho
patisigita biranateta. Biranateqi oke paha qaate torata peite
ota habeseta.
30 Torata habese oomi heme ma bame, qosu ma pone, ru-
ume ma potutu, abi samane oonomai baaqi oko toro nohota
taatemi noi noko gama qidzaiteta.
31 Oke eetemi abi tupu oona oota nokoi moohimi ruume
ma potutu noonoma naateta, qosu ma ponei pobirate bageke
eete qooro tuumata ma ibau khabaui nesenoma naatemi
nokoi Isirae abiho Ohonga dzapa qusubaite hasa hiireta.

DZESUI ABI 4000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mar 8:1-10)

32 Qidzaita baura oke Dzesu eete qaaqi qaaqi tumakhameto
nomeho kira hiireqi hiireta, Abi samane erai ao qupi
tapariho nakuta pattaamake naho torota noo nookoraimi
ana nokoke dzoobiremi tuumakoi. Oonihe nokoi eto teteta
qereqare eetainoho qubake anai nokoho dzasake eetorai.
33 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oonihe napai haba
habana erata ooraiqi ikata garuba minaraho quba patta
saridzaqu?
34 Hiiremi Dzesui noko qasa hiireta, Dzobadzoba nikeho
ikabete oorai? Hiiremi nokoi hee, Dzobadzoba sebeni ma
sekana ngoru paha teenani mae eseri kaqani.
35 Hiiremi noi hee, Abi tupu oi gama ttokata habesareiqi
hiireta.
36 Hiiremi nokoi gama habese oomi noi dzobadzoba sebeni
oke sekanama gama aimaqi agoago eeteta. Agoago eeteqi oke
qooto teeteqi tumakhameto moitemi nokoi garuba moitemi
muunata.
37 Oonita nokoi muuna isanatemi oho huhu ma saaruke
paramu quba ttuttuitemi asi sebeni hee eeteta.
38 Qate abi ungapa ota patta muunata oho dzare po ttauseni
qate paimane ma khametoho dzareke te isaitara.
39 Oke eetemi Dzesui abi tupu oke dzoobire tuumami noi
tumakhametoma gama sisimata peiteqi nagapa Magattani
ttoka kokota unateta.

16

QESAI DZESUHO OBAOBA TEEKE MOORA QUBA HIIRETA
(Mar 8:11-13; Ruk 12:54-56)

1 Oonita Pariseo ma Satukeo nokoi obaoba teeke moora quba dza eeteta. Oonita nokoi Dzesuke toronaitareiqi noho torota qusuho mumure teeho quba qasa hiireta.

2 Oonihe noi nokoho noo sigire teeteqi eraiqi hiireta, (Nookao, sure mootomi motaiqabetemi nike mooqi hee, O iihai qidza mootakoiqi hiiremi meenoma naatorai.

3 Qate saunabake haba sautomi nike hee, Poike quu taatakoiqi hiiremi oi paha meenoma naatorai.

Oonita qupadzomare, nike qusuke mooqi mumure oonomake isaitoraihe Ohongai bodza mootomi ooraiho qamodzamodzake nike ikanomake eete mooqi teqaha nookami noho mumure naatoraidzara?)

4 Oonita abi naga kheukhauma basesanoma nikei naane quba paha mumure teeho quba qasa hiibaqu? Dzonaho neta mumure biranateta teena oi nikeho qogo naate qaarakoi. Oke hiireqi noi nokoke qaate mainata tuumata.

PARISEO MA SATUKEOHO TETE IKOIKOHOMAHO QOGO NOO HIIRETA
(Mar 8:14-21)

5-6 Dzesui tumakhametoma noko sisimata peite oba ttu totaqita qeemata. Qeemaqi Dzesui nokoke pobi hiireta, Pariseo ma Satukeoho patta qanganita oke potti biire qaarare.

7 Hiiremi nokoi sisimaho heeba aimare ruume naate ooqi erake qupadzomata, Oo, Dzesu pattaho noo hiirenita napa heeba aimaama naate sepeke baabe oho iigake hiibi kaqani.

8 Oke qupadzohimi Dzesui gesina naateqi hee, Oe! Nike heeba aimaama naate oho qupake muunaqi noo hiirorai mae?

9 Ai tatauma nikehoio kaqani? Bosata abi tupu minanipamu paipu ttausenike dzobadzoba paipuma patta moitemi qidzanatemi nike oho huhu ma saaru asinaitemi samane naateta oke nike ao ruume naatorai mae?

10 Oho qesa dzobadzoba sebenima garuba teeke paha heeba moitemi asi qesa paha paramu naatetaho khooba ao nikeho qupata bamu naate mae?

11 Oonihe anai teqaha patta ma heebaho noo poiqanipamuke hiidzaranihe Pariseo ma Satukeoi tete ikoikonomata abike dzeimoraiho qahura nooke hiibi.

12 Hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee, Oo meeke noi te pattanipaho nooke hiibaranihe Pariseo ma Satukeo oberama sinasina hiiroraiho qahurake pattahota mootoqi hiire, ooiqi noko hiireta.

DZESUI OHONGAHO BAURA ABI QIBA OONIQI PEETORO HIIRETA
(Mar 8:27-30; Ruk 9:18-21)

13 Oonita Dzesui Kiape Piripiho haba pobi neta tuumaqi qaa nagapa Kaisarea oho totaqita biranateta.

Biranateqi noi tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abiho Isaki anake abi qesai apeniqi hiirorai?

14 Hiiremi nokoi hee, Qesai niike hee, Eria, qesai hee, Dzeremia, qesai hee Too abi tee, qesai paha hee Dzohane sobasoba ooniqi hiirorai.

15 Hiiremi noi noko dzaga bobotoqi hiireta, Qate nikemae anake ikaiqi hiirorai?

16 Hiiremi Siimo Peetoroi eraiqi hiireta, Nii ape bahe Kiristu Ohonga qaraqaranomaho khatanipamu oni.

17 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Oore Dzonaho khata Siimo. Oonihe nii teqaha ttokaho sama, mae dzuu koko niimeta oho gesinake saridzaranihe qusu mai nahoi oho khooba niiho quba paanaitemi nii hiire.

18 Oho qubake ana niiho dzapa bamu Siimo hiibaquhe omata mootoqi Peetoroke hiibakoi (oio birikiho isaki).

Ma oi teeho quba bamuhe nii qesaho pui naate oonoma hiiremi anai niike hee omaniqi hiire. Hiireqi oma oonomama ana oko ma boto tupu nameke qesa hee ma heeta gootomi oi biiriho isaki naatakoi. Oonita nike oho qaa qogoimaqa Iibadzaho nagapa gama suqobidzakoi.

19 Oonita Peetoro, nii nokoho pui naatemi anai qusuho tete oho kaame niike moitemi nike ttokata saqobaqu oke qusuta qaupuitakoi ma ttokata qahitotaqu oke paha qusuta qaupuitakoi.

20 Oke hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Meeke Kiristui baabakoi ma baatakoiqi hiire baaorai anai oionihe nike eto sepeke abike oho pobi hiibaino.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO SINASINA HIIRETA
(Mar 8:31-9:1; Ruk 9:22-27)

21 Dzesu Kiristuho khoobai ota paana naatemi noi bodza ooqata sohoroqi eraiqi hiireta, Meenipamu anai Dzerusaremuta tuumamake hu nooho abi mimi ma dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi anake sesero minake eeteqa teetemi baatakoi. Oonihe baatemi qupi tapari naatemi qoridzakoi.

22 Oke hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiireta, Soopara name, nii hiire oi eto biranataino.

23 Oho tete bamu. Hiiremi Dzesui Peetoroke dzaga bobotoqi pobi hiireta, Nii Saataho isakita te Ohongaho teteke qupadzohidzaranihe abihoke qupadzomaqi hiiremi anata qanganate oonita nii papatare.

24 Hiireqi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke gama pobi hiireta, Teei anake iihareiqa sama nome qasumaqi maranga biire anake iiha qaarare.

25 Oi erake eete oorai. Teei sama nomeke qaanatemi noho isaki oi bamu naatakoi, qate teei naho quba eeteqi sama nomeke qaanataama naataqu noi baamu bamu naataqu.

26 Oonita teei ttoka ma haba minarake mai eetare hiireqi oho beedza eetemi oora ma qaara nohoi taatemi apei noke hoobidzaqu? Ma paha qaraqara nohoi bamu naatemi ttuma apema oke paha mai eetaqu? Baamunipamu oonita qupadzomare.

27 Abiho Isaki anai Mai nameho dzapa pobita biranate angero nohoma gama baabakoi. Baaqanoke abi gama ika ma ikake eetorai oho ipi ma habara moitakoi.

28 Nookare, nike erana qooro oorai nikehota qesai baataamake ooqi Abiho Isaki anai dzapa pobi nameta baahumi ao nike moorakoi.

17

HIIRETAHO ISAKITA DZESUI BIRABIRA MAINATA PAANA NAATETA

(Mar 9:2-13; Ruk 9:28-36)

1 Oi Dzesui dzapa pobi nomehoke hiire qaasuhimi qupi sikisi naatemi noi ao Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane noma noho, nokoke dzeimaqi seike tora kakata peiteta.

2 Peiteqi noi nokoho neseta hiiburomi nese ma penga nohoi ete dzadzaho isaki naateta. Ma ttoba ma sasa nohoi oho qesa dzadza khabanoma kisakisama uhubota. Oke eetemi Mose ma Eriaho birabira noho torota biranate Dzesuma nokoi qesa noo hiirota.

3-4 Noo hiiromi Peetoroi moomi noho qupa tukubami noo apeke hiibarota hiireqi noi Dzesuke hee, Soopara name, erata ooraqu oio bagenomanita nii hiiremi ana isanate baruba taparike biidzaqu mae? Oi teei nihoni teei Mosehoni qate temu Eriaho.

5 Noo oke noi hiimi dzorobi dzadzanomai baaqi nokoke sengibetemi dzorobi neta totoho teei biranateqi eraiqi hiireta. Eraio qeseba khata nahonita ana noho nookami dzapanomani. Oho qubake nike korabete noho noo nookare.

6 Oiqi hiiremi nokoi ttokata gaipori kotoroqi atti minake eeteta.

7 Oke eetemi Dzesui baaqi nokoke hesate hiireta, Eto atti eetaino, ao qoridzare.

8 Hiiremi nokoi nese qusubaiteqi moohimi Dzesu noqeke oota.

9 Qate nokoi gama torata qurahiqi Dzesui nokoke hee, Sehequ qoe! nike nese qooroqi moori oke etoqa abi pobi

hiibainohe Abiho Isaki anai baateqa paha eehaha naatemake isanate abi pobi hiibare.
10 Hiiremi tumakhameto tapari noko qasa hiireta,
Oonita naane qubake qetaqeta abi nokoi hee, Eriai bosata
baaqanoke quba samaneke ttarita mootomake eranomai
meenoma naatakoiqi hiireta?
11 Hiiremi noi nokoke hee, Eriai bosa baaqa quba samaneke
ttarita mootakoiqi hiirorai oi noo obera baamu.
12 Oonihe naho noorake nookare. Eriaho isaki aoqake
baatahe abi samane te noke moo qupadzomara. Baamu,
nokoho qupata ibo biranatemi nokoi noke sutasuta ma baata
quba mootota. Oonihe nokoi noke eeteta teena oke noko paha
Abiho Isaki anake eetemi nokoho botota heme samaneke
saridzakoi.
13 Oke Dzesu hiiremi nokoho qupa pobiratemi nokoi hee,
Oo Eriahoke noi Dzohane sobasobahota mootoqi hiibi oiqi
hiireta.

QESAI BITTA EETEMI DZESUI KHATA SONGENANOMAKE QIDZAITETA

(Mar 9:14-29; Ruk 9:37-42)

14 Oonita eserisa eseri nokoi qurateqi abi tupu mina
saridzemi nokohota abi teei baaqi Dzesuho torota pomai
kotorota.
15 Noi hee, Soopara name, naho khatai khettedza naate
baate biraboraita nii isanate dzasa eete ana hoobidzaqu
mae? Oi khatai saninoke obani mae eepani mai tee ma teeta
taatorai.
16 Oke eete qaimi anai noke dzeima baa tumakhameto qesa
niihoho dzagata mootomi nokoi noke qidzaita quba bitta
eetorai.
17 Oke hiiremi Dzesui misi teeteqi tumakhameto qesa
nomeke pobi hiireta, Abi naga obera nikeke anai totohu ma
qaqu eetoraiqi bodza ikabete nikeho bisata qaamake nikeho
ai tatauma isanataqu?
18 Oke hiireqi noi burisi eete khata oho quba hiireqi hee,
Noke dzeima baabare. Hiimi noke dzeima baami songena
khataho irina oota noke Dzesu qamuni hiiremi noi noke
qaatemi abi khatai bodza ooqata keke qidzanateta.
19 Qidzanatemi Dzesu tumakhameto qesa hiimotota nokoi
midzaqo samaqo eete seike Dzesuho torota baaqi qasa hi-
ireta, Khooba apeho qubake nanai songena oke hotou bi-
idzare bittake eete?
20-21 Hiiremi noi nokoke hee, Oi teeho quba bahe ai tatauma
nikehoi isanataama naatemi bittake eete. Oonita tete erake
qupadzomare. Ai tatauma mee nikeho torota ooraqu oi
paha mina bahe gattiqa, pobidzo gottara teenaqaho isaki
ooraquko nike baamu bitta eetaquhe tora oke hee, Papatare

ooiqi hiiremi ao papatakoi. Oonomake ete nike baamu quba tee ma teeho bittake eetaqu.

DZESU TUMAKHAMETO PAHA BAATA NOMEHOKE QUPANOMAITETA

(Mar 9:30-32; Ruk 9:43-45)

22 Qate nokoi gama Garirea haba ogama tuusuqi Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Nokoi Abiho Isaki anake raaba abiho botota mootakoi.

23 Mootomi nokoi anake teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi qoridzakoi. Noo oke noi hiiremi qupa nokohoi togo minake eeteta.

24 Qate nokoi nagapa Kapanaota biranahimi biiriho ttagetti apiapi teei Peetoroke qaanateqi hee, Qate banaita nikehoi ttagetti oke biidzaama naatorai kaqani.

25 Hiiremi noi hee, Eehe biirorai. Hiireqi noi Dzesu iihata.

Oonihe Dzesui ao naga teeta peite oomi noi oho qesa peitemi Dzesui noho ttidza kootorota. Hee, Nii tete apeke qupadzomaqi ttagetti apiapi pobi hiire? Roma mapoho gamani nokoi ttagetti quba hiireqi nagapa nokomeho abike hee, Biidzareiqi hiirorai, mae eo sigina ma garena nokoi bidzareiqi hiirorai?

26 Hiimi noi hee, Sigina ma garena oke meeke hiire.

Hiimi Dzesui hee, Oonita Biiriho ttagetti oke nagapa napameho abi ma khata napai naane quba oke biidzaqu?

27 Oonihe eto nokoi oho nookami qanganatainota nii isanate oba ttuta qeemaqa kiito biiremi sekana bosa oona biranataqu oi too kakaratemi ttuma teei ota ooraqu oke nii aima nii ma nakame quba ttagetti biiremi noo oi bamu naatare.

18

ABI IKANOMAI OHONGAHO POBITA DZAPA POBINOMA NAATAQU

(Mar 9:33-37; Ruk 9:46-48)

1 Bodza teeta tumakhametoi Dzesuho torota biranate qasa hiireta, Ohonga qusunaho pobita dzuuborai apei ota abi mina naataqu?

2 Hiiremi noi khata gattiqa teeho quba hiireqi noke bisa nokohota upubireta.

3 Noi hee, Nike khameto qupa gaibanamaho teteke qupadzomaqi Qusu Maiho pobita dzuubakoini qate sama qusubaho tete ota ooraama.

4 Teei khata qupa gaibanoma eranomaho qesa naate Ohongaho pobita dzuubaqu dzapa pobi nohoi ooqata biranatakoi.

5 Ma paha teei naho quba eeteqi khata eranomaho qesake aima kokora eetaqu oke eesuhiqa anake kokora eetakoi.

TEEI KHAMETO MAE ABI KEBAKEBAHO AI TATAUMA SESERO EETAQU
(Mar 9:42-48; Ruk 17:1-2)

6 Qate teei khata eranomaho qesa anata atimorai noke sesero eetaquko quba bamenoma naatakoi. Noi quba oke eetare boohimi oma mina teeke paru nohota suutoqa noke besata biidzapuko gattiqa isanatarota.

7 Oonita ttokata sesero baura qesa biranatetai biranatorakoi oonihe apenei sesero baura oonoma eetorai nokoho irita peitaqu oio attinomanipamu.

8 Oiqi hiireqi dzesu noo oke qahurata mootoqi eraiqi hiireta. Okoni mae boto niihoi niike qangata dzeimare hiiremi oke geema biireqa qaraqarata qeemaqu tete oi paha gattiqa isanatakoi. Oonihe oi niike qangata dzeima qusubaitemi angeroi niike oko ma boto ma gama eepata biidzaqu oi attinomani!

9 Hiireqi noi qahura oke ipibireqi hee, Nese niihoi niike qangata dzeimare boohima nii oho quba nese oke kotoro sakabami nii qaraqarata dzuubaqu oho qanga baamu. Qate nese oi niike qangata dzeima qusubaitemi noko niike nesema gama eepata biiremi oi bamenomanipamu naatakoi.

10-11 Oho quba abi ma khata qupa gaibanoma eranomaho qesake abi eto nookami quba sepe naatemi dzakidzaki eetainonipamu. Oi nokoho isere abi nokoi qupi ma sau samaneke Ohonga qusu Mai nahoke penga bobotoraita qupadzomare, oiqi hiireta.

DZESUI SIPISIPIHO GOTTA MA PAI HIIRETA
(Ruk 15:3-7)

12 Dzesui hee, Ana oho gootta ma pai teeke hiiremi nike nookami ikanoma naataqu? Abi teeho hoo sipisipi uani hattatti ooqake ohota teei ruume naate qaheubaqu oke eetemi oho mai noi sipisipi qesa minarake qeba neta qaasuhiqa ao hairiamake tuuma temuho qiri eetakoi.

13 Qiri eete saridzeqanoke noi qesa 99 nokoho quba bahe teena ooqaho qubake ttidza qidzaqidza eetakoi.

14 Oho qesa Ohonga Mai nikehoi dza eetemi eto nikehota teenaqai bamu naataino oiqi hiireta.

QESAI KAHOSA AIMAMI OKE IKANOMAKE EETE POBITAQU

15 Hiireqi Dzesui hee, Qateqa niiho qesa teei kahosa saridzaquko nii ao tuuma noma nipeqeke qesa noo hiireqa nii noke qupanomaitare. Qupanomaitemi noi oke qusubaite pobitaquko, dzoobe nipe qesa dzaira eete oorakoi.

16 Qate noi noo nookaama naatemi nii paha abi teenani mae eseriqake pobi hiiremi nopo niike gainene eete tuuma

paha noke qupanomaitemi noi noo apeke hiibaqu oke gaigai nookaqi isere mootomi bai hiibaquho isakiama naatakoi.
17 Oonihe abi oi paha tatanga naate nopoho baike hi-
ibaquko nii tuumaqa oko ma boto tupu pobi hiiremi nokoi oho baura eetemi paha nookaama naatemi nii nohoke hee, Raaba abi pasenanomaho isaki ooniqi hiibaridzoni.
18 Oi bosata ana Peetoroke pobi hiireta teena oke ana nike minarake pobi hiire. Nike ttokata abiho torota baura eetemi basesanomake kaame teetemi sutasutaho pobi naatemi Ohongai qaupuitakoi. Qate adzahaha naatemi kaame hiumami oho saqosaqo naataqu oke Ohongai paha qaupuitakoi. Oiqi hiireta.

QUPA TEENAITE PUPU HIIBAQUHO BEEDZAE

19 Qate Dzesui hee, Nikehota eserini mae tapari Ohongaho pengata qupa teenaite quba teeho quba pupu hiiremi qusu Mai nahoi moitakoi oke ana meeke nike pobi hiire.
20 Oi teeho quba bahe nikehota eserini mae tapari naho quba eeteqi ttutturatemi ana naamae nikeho bisata ooqi qaupuitakoi oiqi hiireta.

QESAHO KAHOSA DZAMUTORAQUHO QAHURA (Ruk 17:4)

21 Oke hiiremi Peetoroi baaqi Dzesuho torota qasa hiireta, Soopara name, abiho kahosake dzamutareiqa dzamutakoi oke nii ao hiirorihe noi kahosa eetemi dzamutomi paha ipibiremi dzamuto tuumomi sebeni naatemi paha oonomake dzamutoraquni mae?
22 Hiiremi Dzesui hee, Qupi sebeni ooqake keke ana bamu qaupuitaquhe abi oho kahosake dzamutoraqu bamu oho ipi uhubaqu. Oiqi hiireta.
23 Dzesui ipibireqi eraiqi hiireta, Oi Ohongaho pobi nebe teeta erake eete oorai. Abi qiba teei kokora abi qesa nomeke ttuttuite isaki nokohoke pobitareiqi hiireta.
24 Hiiremi bosata abi omaho kahosa minanoma teei noho torota biranateta. Oma kahosa nohoi bamenoma huba haba biireta (K10,000,000.00).
25 Oonihe noi kahosa oke teetaquho isakiama naatemi abi qibai hee, Oionita abi oke ata ma khameto ma qepe ma haba noho torona oorai oke gama teenaiteqi ttuma quba mootomi biranatemi oi oma kahosa oho habara naatare.
26 Oke hiiremi abi oi noho torota pomai kotoroqi tti ma sori hiireqi hiireta, O Mai name, nii qaatemi kahosa oke ana gama teetemi bamu naatakoi.
27 Hiiremi Mai nohoho baruna heme eetemi noi kokora abi saqoroqi oma kahosa nohoke gama gaubireta.
28 Oonihe gaubiremi kokora abi oi paata biranate kokora abi temu nomeke saridzeta. Saridzeqi noi noke paruta aima

pobi hiireta, Ae, oma kahosa nahoho isaki teei niiho torota oorai (K100.00). Oonita oke nii hairiamake oma oke ana moite soubidzare.

29 Hiiremi noi tti ma sori hiireqi hee, Maqoe nii dzauba niime qaasuhimake oma kahosa oke ana gama biire soubidzakoi.

30 Oiqi hiiretahe, temu noi beedzae eete temu nomeke sutasutata mootoqi hee, Ttuma oke nii bosata ana moite soubiremake ana niike saqoromi biranatakoi.

31 Oonihe qesamane nopohoi oke moohimi nokohota qanganatemi nokoi qeemaqi mai nokomeke oho noo ma pobi gama hiireta.

32 Hiiremi mai noi kokora abi bosabosa noho dzauba eeteqi noho quba hiiremi baami pobi hiireta, Nii kokora abi qanganipa! Nii naho torota tti ma sori hiiremi ana oma kahosa minanipamu niihoke dzamutomi baamu naate.

33 Oonita ana niike ingonaitemi nii oho qesa temu nimeke ingonaitororihe naane quba oke eetaama naate?

34 Oke mai hiiremi nooama naatemi dzauba nohoi peitemi noi sutasuta maimaneho quba hiireqi pobi hiireta, Nike abirake aima heme moite qaamake noi naho ttumaho kahosa (K10,000,000.00) gama teete soubidzare. Oiqi hiireta.

35 Gotta ma pai oke Dzesu nokoke pobi hiireqi eraiqi hiireta, Ohongai nikeho kahosa dzamutomi nike oho qesa qesamane nikemeho kahosa quba adzahaha naate gaubidzaama naatemi Qusu Mai nahoi oho isakita nikeke heme moitorakoi. Oiqi hiireta.

19

ABI MA ATAPA QESA NAATAQUHO TTANGA OI TATANGA (Mar 10:1-12; Ruk 16:18)

1 Oonita Dzesui noo samane oke hiire soubireqi Garerea habake qaateqi Dzotani oba totaqita qeemaqi oba iiha atomaqi Dzutea habaho koridzata biranateta.

2 Oonihe abi samane noke iihami noi heme ma poroba nokohoke gama moo qidzaiteta.

3 Qate Pariseo qesai Dzesuke toronaita quba baaqi qasa hiireta, Abi teei quba naane ma naane quba ata nomeke qaatemi isanataqu mae?

4 Hiiremi noi ipi hiireta, Khoobanipamuta Ohongai nopoke apu ma ata korabeteta oho geeke nike isaitorai mae bamu?

5 Hiireqi noi hee, Oho qubake abi teei ata naatareiqa mai ma pai nomeka qaate ata nomeho torota atima nopo esese sama teena naate qararidzoni.

6 Oho qubake nopoi te maina paina oonidzaranihe Ohongai
nopoke teenaitemi sama tetenibai kekenita abi paha ipi oke
uhutomi obera naatakoi.
7 Hiiremi nokoi hee, Oke nii hiirehe, abi ata nomeke
qaatare hiiremi Mosei naane qubake ata qaataquho geebake
moiteta?
8 Hiiremi Dzesui hee, Oi teeho quba bahe qiba tatanga
nikehoho qubake noi qaatemi atake qaataquho pui teei bi-
ranateta oonihe khoobanipamuta tete oke eete qaarara.
9 Oonihe abi teei ata usaqe teeke aimare hiireqi ata bosa-
bosake qaataqu oi pasenata tuumakoi. Qate ata bosabosai
bosata pasenake saridzemi noke qaataqu oi paha tete maina.
10 Oke hiiremi tumakhametoi roqobeteqi noke hee, Abi
somoroi ata naatemi oi noomaeho angi naatemi kaiponoma
naatakoita noi ata naataamake soromoke qaaraquko
isanataqu kaqani.
11 Hiiremi Dzesui hee, Nike hiire tete oi abi minaraho quba
bamu isanataquhe abi teenani mae eseri nokoi somoroke
ooraquko isanatakoi.
12 Oi erahoke ana hiire. Qesake puniamake dzoomami
oorai ma qesake abi puni teetemi oho isakita oorai ma qesa
teenani mae eseri Ohongaho baura tatanga qere biirorare
hiireqi paimaneho hutingi naatorai oonihe abi oonomai
samane baamuhe teena mae eseri oho isaki naatorai ooqai
onita eto oke nookami samaneho naataino. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO DZEIMAQI AGOAGO EETETA
(Mar 10:13-16; Ruk 18:15-17)

13 Qate abi ma paimane qesai khameto nokomeke aima
baaqi Dzesui boto nomeke nokoho irita mooto agoago
eetareiqi hiiretahe tumakhameto bai hiireta.
14 Oonihe Dzesui tumakhametoke hee, Ohonga qusunaho
pobita dzuuborai oi khameto oonomaho isaki kekenita eto
qamuni hiibainohe nokoke dzeimami naho torota baabare.
15 Oke hiireqi noi boto nokoho irita upubire agoago eeteta.

ABI TTUMANOMAHO IKOIKO MA BASESA
(Mar 10:17-31; Ruk 18:18-30)

16 Qate abi ttumanoma teei Dzesuho torota baaqi noke qasa
hiireta, Banaita name, baura qidza apeke ana eeteqake oho
quba qaraqara tatanga saridzaqu?
17 Hiiremi Dzesui hee, Naane qubake nii anake hee baura
qidza apeke eetareiqi hiibi? Qidza keke eetorare hiiremi
oorai. Hiireqi noi noke toronaiteqi hee, Qate nii qaraqara
saridzareiqa hu noo qusubaitaridzo.

18 Hiiremi noi hee, Hu noo apeke nii hiibi? Hiiremi Dzesui
hee, Huu noo apeke bahe, Nii eto teete baataino, Nii eto
apuata eetaino, Nii eto guume eetaino,
19 Nii eto tooi pokhi eetaino, Nii mai pa pai niimeho dzapa
qusubaitare, Ma nii sama niimeke kokora eetoraiho isakita
qesa nimeke kokora eetorare oke keke qusubaite peitareiqi
hiibi.
20 Hiiremi abi eehaha noi Dzesu pobi hiireta, Hu noo
oke ana gama qusubaite baaoraihe, poma apeke ana riiteqi
qaraqara saridzaamani?
21 Oke hiiremi Dzesui hee, Oore, quba tongo niimeke gama
ttuttuiteqa oho ttuma quba hiiremi biranatemi ttuma oke
nii gama abi habanake moite soubiremi qusuho iisuta niiho
isaki peitakoi poma oonomake nii gesina naataamake ooraita
oke eete baa anake iihorare. Oiqi hiireta.
22 Oonihe abi eehaha quba tongo nohoi minanipamu oomi
noo oi noke suqobiremi noi paha papateta.
23 Papatemi Dzesui tumakhametoke pobi hiireta, Oonita
moorare, qidzoke abi ttuma ma quruma minanomai Ohonga
qusunaho pobita dzuubaqu.
24 Oke ana noo totoho eranomata hiiremi nookare. Hoo
kamere noi minanita ikanomake eeteqi noi baako puita dzu-
uba biranataqu oho tete oorai mae baamuhe qidzoke ttuma
minanomai Ohongaho pobita dzuubaqu.
25 Oke hiiremi tumakhameto nookaqi roqobeta minake
eete eraiqi hiireta, Qate abi ttumanomai dzuubaquho
tete bamu naatemi abi habana minarama nanai ikabeteqi
qidzanataqu?
26 Hiiremi Dzesui nokoke asabireqi erake hiireta, Abihota
oho tete bamunipamu, qate Ohongai bamu quba tee ma
teeho bittake eetaqu.
27 Hiiremi Peetoroi noke pobi hiireta, Nookare, qesa ma
nanai niike iihareiqi quba samane nanameke ao tume bi-
iremi bamu naatetanita nanai ikabetaqu?
28-29 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Oho noo ipike ana
meenipamuke pobi hiiremi nookare. Apenei mai ma pai, no-
mamane nanemane, sasemane dzabamane, ata ma khameto,
ttoka ma quba bosa nokomeke qaate ana iihorai nookao, nike
oke eesuqi oho habarake qaraqara ma quba samane heuhe-
unomake saridze qaarakoi. Oonita Abiho Isaki anai poro
qere dzapa pobinoma nameta peitaquho bodzata nikemae
oho qesa poro qere tuerebe nikemeta peite hoobire Isirae
Abiho tupu tuerebe ma kara nokoke batabidzakoi.
30 Oonihe bosa qobaqoba oberai ipina naatakoini qate ip-
ina qidza qesai bosa qobaqoba naatakoita qupadzomare.

20

IPI MA ARIHO BASESANOMA NOKOKE DZESUI BAI DZOOTA MOOTOTA

1 Hiireqi Dzesui hee, Oi nebe teeta Ohongaho pobike qahura eranomata ana hiiremi nookare.

Ttoka ma haba teeho mai teei saunabake biranate baura abi quba hiireta.

2 Hiiremi qesai kaitomaqi hee, Isanate nanai uani kinaho isaki quba ete bodza erata baura niiho eetakoi. Hiiremi noi nokoke dzoo nometa dzoobiremi baura eetota.

3 Qate baura abi isanataama naatemi noi paha naini Kirokota biiranate moohimi qesai sepeke otoba patita qoorota.

4 Qooro oomi noi nokoke hee, Maqa nike oho qesa dzoota tuumaqa baura eetemi surenake ana oho isaki moitakoi. Hiiremi noko tuumata.

5 Qate ete bisata paha abi mooqi teena oke noko pobi hiireta ma oho qesa tiri kirokota abi dzoobiremi noko gama dzoota baura quba tuumata.

6 Oonihe paha ete aparana naahimi mai paha biranate moohimi abi paha qesai sepeke qooro oota. Oomi noi nokoke hee, Nike ikaqi sepeke oorai?

7 Hiiremi nokoi hee, Eo apeno baurake eetaqu, oho beebeke nana eetorai. Hiiremi noi hee, Oionita nike oho qesa dzoo nahota tuumaqa baura eetare oiqi hiiremi tuumata.

8 Qateqa qupi sooromi baura abi gama baami dzooho mai noi baura oho sooparake hee, Pobi hiiremi baura abi ttarita qooromake ana oho ttuma mootakoi. Oonihe ipina qeemaqi baura eetorai nokoke ao bosa moitare.

9 Hiiremi oionita ipina baurata qeemata nokoi bosata qooromi nokoke uani kina moiteta.

10 Qate ipina baurata qeematai gama nokome saridze soubiremi saunabanipamuke qeemata nokoi erake qupadzomata, Oo ipina baurata qeemorike noi uani kina moitenita bosana qeemori nanaho isakike ai peitaqu kaqani. Oonihe bamu, nokoke oho qesa uani kina uani kina keke moite soubireta.

11-12 Oke eetemi noko maiho nookami qanganatemi eraiqi hiireta, Qesa ma nanai saunabake sohoro baura eetemi ete nana moomi kaipoma baura eete. Qate qesai surenaqake baahumi nii nokoke uani kina moihibiqi nanake kina teena oke keke qonote.

13 Hiiremi dzooho mai nokoho teeke hee, Dzaira name, Nii ete eraho nakuta baura eeteqa oho quba kina teeke saridzakoiqi ana hiiremi oke niiho tooi saunabake qaupuite oonita anai te niike sesero eetara.

14-15 Oonihe ana baruna heenata abi ipinake oho qesa uani
kina moitemi oi te niiho noonidzara oi namaehoni. Mae nii
noke bisi naateqi hee, Eto noke moitainoiqi hiidzo?
16 Mai hiireta oke Dzesu hiiretanita noi tumakhametoke
hee, Qahura oi teeho bahe Ohongaho pobi oho poma teeta oke
eete oorai, bosabosa qesai ipina naatakoi ma ipina qesai bosa
qoobakoi.

DZESUI PAHA BAATA NOMEHOKE PAANAITEMI TAPARI NAATETA
(Mar 10:32-34; Ruk 18:31-33)

17-18 Qateqa Dzesui Dzerusaremuta tuumare boohiqi
tumakhameto ttuerebe nomeke qaheburoqi pobi hiireta,
Nookare, napai Dzerusaremuta tuusubihe Abiho Isaki anake
teei geema mootomi anai qetaqeta abi ma Dzube abi mimiho
botota taatemi nokoi anake baataho pobiniqi hiibakoi.
19 Oke hiireqa nokoi anake raaba abiho botota mootomi
nokoi anake ekepusa eetakoi, gou biidzakoi ma hapaha-
panaitakoi. Oonihe qupi tapari naatemi anai paha eehaha
naate qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE ABI MIMI NAATAREIQI HIIRETA
(Mar 10:35-45)

20 Oonita nokoi gama teteta tuusuhiqi Dzebeteoho khameto
Dzakopo ma dzohane, pai nopohoi nopoma gama seike
baaqi Dzesuho torota gaipori kotoroqi qasa noo teeke hiibare
qupadzomata.
21 Oke eetemi Dzesui hee, Quba apeho dzake eete? Hiiremi
noi hee, Ana dza eetemi nii poro qere niimeta peitaqu bodza
ota khameto nahoi niiho samaqata oorare, teei mage robe-
nani teei pobi niihota oorare.
22 Hiiremi Dzesui hiireta, Ae ruume mutu nike, naane
qasake nike hiire? Quba attinoma anake ttidza kebata
aimami nipe paha oho quba isanataqu mae? Hiiremi nopoi
hee, Oore nakai isanatakoi.
23 Hiiremi noi nopoke hee, Sehequ qoe! Anake ttidza kebata
aimaqu oke nipe gattiqa isanataqu kaqa oonihe Ohonga Mai
nahoi teka totaqi ma totaqike abi qesaho quba roibetemi
oorai oke naamae oho dzapa hiibaquho tete bamu.
24 Oiqi hiiremi tumakhameto qesai nookaqi Dzakopo ma
Dzohane nopoho nookami qanganateta.
25 Oonihe Dzesui nokoke gama ttuttuiteqi eraiqi hiireta,
Ttokaho abi mimi bise baisanoma nokoi raaba abi ma kara
nokoke soopara eeteqi eema dzeimorai oi poma nokome.
26 Oonihe nikehota tete mainake hiiremi oorai. Oi teei abi
mina naatare hiibaqu noi isanate qesaho kokora abi naatare.
27 Oi bosaqobaqoba naataquho tete ikanoma bahe qesaho
qaruqaruke eetorare.

28 Nookare. Anaio Abiho Isaki oonihe abi qesai anaho kokora eetorareiqi ana te baabara. Baamu, anai abi samaneke kokora eetoraqutoke qaraqara nameke mootoqa abi ingonaitareiqi baaorai. Oiqi hiireta.

ABI NESE KHABANOMA ESERIKE DZESU QIDZAITETA (Mar 10:46-52; Ruk 18:35-43)

29 Oonita nokoi Dzerikho qaateqi Dzerusaremuta peqihimi abi quba mina noke iihata.

30 Iiha tuumami abi eseri ibau khabaunomai Dzesu ma nokoi qeemotaho husu nookaqi too dzoobireqi hiireta, O Sooparara nakame, nii Tabitiho sooro ma sainanita nakaho dzasa eetare.

31 Hiiremi abi tupu mina noko nookaqi qamuni hiireta. Qamuni hiiremi eehe, nopoi beedzae eeteqi sokateqi hiireta, O Tabitiho sooro ma saina, Soopara nakame, meenipake nakaho quba dzaasa eetare.

32 Hiiromi Dzesu roroko biireqi nopoho kira hiireqi hee, Nipe dza eetemi ana quba apeke eetaqu?

33 Hiiremi nopoi hee, Nakai dza eetemi nii nakake nesenomaitare.

34 Oke hiiremi Dzesuho baruna heme eetemi noi boto dzoobire nese nopohoke hesahimi ao paa eeteta. Oke eetemi nopoi noke iihata.

21

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA (Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

1 Qate Dzesu ma nokoi gama Dzerusaremu dzamoiteqi nagapa gattiqa Bettepage Oriba torana oorai ota biranateta.

2 Biranateqi Dzesui tumakhameto eserike qaru dzoobireta. Noi hee, Nipe tupidza oke riite nagapa gattiqa qee neta oorai ota biranate peqihiqa toogi pai khatanoma suutomi ooraike ota moorakoi. Mooqa nopoke saqoroqake dzeima baabare.

3 Qate teei nipeke hee, Naaneke eetoraiqa hiibaquko nipe noke hee, Oi teeho quba bahe Soopara napahoi oho quba hiire, ooiqi hiiremi bamu bai hiibaquhe nohota bagenoma naatakoi.

4 Oonihe Dzesui oonomake eete hiireta oi teeho quba bahe too abi oho hoore noo hiireqi totoho erake qeeteta.

5 Hee, Toogi pai khatanoma oho heeta abi qiba napahoi keba ma dzapata qeemaqi pobi nomeke mai eetakoi oke Dzerusaremuho mutuma khatake pobi hiiremi nookare.

6-7 Oiqi qeete oomi tumakhameto eseri nopoi Dzesui hiiretake qusubaiteqi toogi khatanoma dzeima baaqi nokoi sasa nokomeke nopoho irita mootomi Dzesui ota habese nagapata peitemi hoore noo oi meenoma naateta.

8 Qate abi tupu mina nokohota qesai sasa heena nokomeke
kuibireqi oke teteta qepe tiiteta ma qesai ee ma eka hehenake
geemaqi teteke nee ma bau eeteta.
9 Eetemi noi ota tuumami qesai bosata naa teeteqi noke
dzeimami qesai ipi totota. Oonihe nokoi gama garuruiqi,
Ohonga dzoobe mina, Tabitiho sooro ma sainai Ohongaho
dzaapa oonita noi ao baabe, Buububuu!
10 Oke hiire hiireke tuumaqi Dzerusaremuta peitemi na-
gapa qiba oho nenai gama roqobeteqi hee, Abi apei era
baahubi?
11 Hiiremi abi tupu oi gama kaitomaqi hee, Erai ape bahe
Garirea habaho nagapa Nadzarette oho too abi Dzesu oniqi
hiireta.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA
(Mar 11:15-19; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

12 Qate Dzesui nagapaho otoba patita biranateqi Ohongaho
biirita peiteqi moomi abi oona biiriho kau ma meeme ma nee
ma kiridza qesaho baurake mekeqoma eetomi oi pisinisiho
tomidza naatemi nohota qanganatemi noi ttumaho qohare
oke perebireqi nokoke gama hotou biireta.
13 Noi nokoke hee, Biiri naho oi pupu ma hasa hiibaquho
naga ooniqi hiire qeetemi ooraihe nike ikaqi oke ttuma ma
kapaho sobadza ttibetorai? Oiqi hiireta.
14 Qate ibau khabau ma qosu ma pone qesai biirita ooqi
Dzesuho torota biranatemi noi nokoke qidzaiteta.
15 Qidzaitemi Dzube abi ma Qetaqeta abi mimi nokoi baura
bamenoma oke moota. Ma noko nookami mutu ma khata ma
gama biirita ooqi Dzesuho hasa hiireqi hee, Tabitiho sooro
ma saina Buububuu! Oiqi hiiremi abi mimi nokoi nookami
qanganateta.
16 Qanganatemi nokoi miisi teeteqi Dzesuke hee, Ae nokoi
hiiroraike nii nooke mae?
Hiiremi noi hee, Oore nookorai. Oonihe qetaqeta teei hee,
Khameto koidza ma amenana oorai nokoho too oi Ohongaho
dzapake qiraitaquho pobi qetaqeta oke eete ooraike nike
ruume naateqi erake hiire mae?
17 Hiiremi noko nipanatemi noi nokoke gama gaubireqi
nagapa qiba qaate Bettania nagapata peiteqi ota mee
qidzanateta.

DZESUI HIIREMI EE DZUNA TEEI NGORUBATETA
(Mar 11:12-14, 20-24)

18 Oonihe iihai mootomi Dzesui qori paha Dzerusaremu ota
tuusuhimi noho ttidza saa eeteta.
19 Saa eetemi noi moomi ee dzuna teei oomi noi mee teeke
saridzareiqi qeematahe mee bamu, geei keke oota. Oomi
nohota isanataama naatemi noi ee dzuna oke baru hiireqi

hee, Oionita nii mee qaanatemi abi teei bamu paha niihota mee teeke rumutaqu. Oiqi hiiremi ee dzuna oi ao gee baro eeteta.
20 Eetemi tumakhameto mooqi hee, Ae, ikanomake eeteqi ao baro eete?
21 Hiiremi Dzesui hee, Oio ai tataumaho quba samane, oonita ee dzunai baro eete oi oho qetta ma koko.

Oonihe nikemae oho qesa qupa hou peu eetaamake tora mina teeke hee, Nii besa bisata taate bamu naatareiqi hiiremi bamu sapara naataquhe meenoma naatakoita nike oonoma eetaridzoni oke ana bamu nike ikobetaqu.
22 Oonita nike quba teeho quba qasa hiibareiqa oi meenoma naatakoiqi qupadzomaqi qasa hiiremi Ohonga moitakoi.

QESAI DZESUHO BEEDZAE KHOOBA QUBA QASA HIIRETA (Mar 11:27-33; Ruk 20:1-8)

23 Oonita banaitake eete tuusuhiqi Dzesui biirita peitemi dzube abi ma abi mimi nokoi noke dzaga bobotoqi qasa hiireta, Apei hiiremi nii sinasina hiire tuumorai ma beedzae apema nii obaoba samaneke eetorai?
24 Hiiremi Dzesui kaitomaqi eraiqi hiireta, Oore, ana hi-ibaridzonihe ana bosa nikeke qasa eetemi oho ipi hiiremake ana hiibakoi.
25 Hiireqi noi nokoke hee, Dzohane noi sobasoba baura eete qaata oke nike nookami Ohongaho nenani mae abiho nena?

Hiiremi nokomae hee, Ae, napai Dzesuke hee, Oi qusuho nenaniqi hiibaquko noi burisi eeteqi hee, Oonita nike naane quba oho basesa eetetaiqa hiibakoi.
26 Qate napai noke hee, Baamu oi ttokaho nenaniqi hiibaquko abi erana nookorai nokohota qanganipamu naatakoi oi nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naate qaata.
27 Oke hiireqi nokoi abi tupu oho attike eeteqi Dzesuke pobi hiireta, Maa, Dzohanehoke nana ruumeni. Hiiremi Dzesui hee, Oo, nike oho ipi hiibaama naatemi ana eetoraike paha bamu nike oho khooba pobi hiibaqu. Oiqi hiireta.

NOMA MA NANEHO GOTTA MA PAI

28 Hiireqi Dzesui abi naga oke qoqopa eeteqi eraiqi hiireta, Qate nike noorake nookami ikanoma naataqu? Abi teeho khameto eseri oota. Oomi noi bosabosaho torota noo hiireqi hee, Khata name nii poike tuuma dzoota baura eetare.
29 Hiiremi noi hee, Oore mai name, ana tuumakoiqi hiire-tahe noi te tuumara.
30 Qate Mai noi paha khata sabike noo teena oke pobi hiireta. Hiiremi noi bai hiiretahe, ipita noho qupa burisi eetemi noi tuumaqi baura eeteta.

31 Oonita nike nookami nopohota apei meeke maiho noo
qusubaiteta?

Hiimi nokoi hee, Khata sabi noi qusubaiteta. Hiiremi oi
nokomaeho khooba paanaitemi Dzesui noko pobi hiireta,
Nookao gairuru ma pasenanoma qesai qupa burisi eete
Ohongaho pobita dzuubakoihe qate nikei?

32 Oi teeho bahe Dzohane tete qidzake biraitareiqi baata.
Baami gairuru ma pasenanoma nokoi noho noo nookaqi
qusubaiteta, qate nikei oke heeqata moo nookaqi te qupa
burisi eetaranita oho qubake hiire.

BASESANOMAHO NOO OKE BAI MEEHO DZOOTA MOOTOTA
(Mar 12:1-12; Ruk 20:9-19)

33 Hiireqi Dzesui Abi mimi ma qetaqeta abike hee, Ana
qahura noo teeke paha hiiremi nookare. Ttoka teeho mai
noi bai meeho dzoo eeteta. Eka oke dzaaroqi oke rome
biireta. Ma penono gootoqi noi paha bai mee imitaquho
isaki korabeteta. Oke eete soubireqi dzoo oke noi abi qesaho
botota mootoqi tuumata.

34 Qate bai mee goomaquho bodzata noi qaru khameto
qesa nomeke dzoobireqi hee, Tuuma bai mee goomoraihota
bai oba naho pobi naataridzo oke aima baabare.

35 Oiqi hiiremi nokoi ota biranatetanihe baura abi nokoi
qaru khameto oke aimaqi teeke buribaroke teeteta, teeke
omama urupusake eetetani teeke teetemi baateta.

36 Oke eetemi mai pobi nookata oonihe noi paha qaru abi
qesa dzoobiremi teena oke eeteta.

37 Qate ipita noi qupa nometa hee, Qidzoke noko khata-
nipamu nahoho bai hiibaqu. Hiireqi noi noke dzoobiremi
tuumata.

38 Oonihe baura abi dzoona oota nokoi khatake mooqi
qesa dzahe noo hiireta. Ae, khata erai ipita dzoorake mai
eetaridzo. Oonita napai ao noke teete kebaiteqa oke napame
quba mai eetare.

39 Hiireqi nokoi khatake karabeteqi teetemi baatemi sasata
biireta.

40-41 Oke hiireqi Dzesu abi mimike hee, Qate nike qupad-
zomami noho Mai oho pobi nookaqi ikake eetaqu? Hiiremi
Dzube abi ma kara nokoi hee, Mai nohoi isanate baaqa
abi qanga oke ngausa eeteqa dzoo oke abi qidzaho botota
mootomi nokoi oho mee saninoke noke moitorakoi.

42 Oiqi hiiremi Dzesui hee, Oore. Oonihe abinaga nikei
sinabidza qetaqeta erake isaite khooba qupadzomorai mae?
Oi hee, Naga gosogoso abi nokoi naga gootoqi oma khara
teeke bai hiiretahe ikanomake eetemi oma oi ao naga oho

ttittira naate oorai? Oi teeho quba bahe Ohonga Sooparaho bauranita napa moohimi bagenomani!

43 Oiqi qeetemi ooraihe oi nikeho khooba paanaitemi Ohongaho pobi oke nikeho botota karabeteqa raaba abiho botota mootomi nokoi oho mee bageke eete soopara eetakoi.

44 (Qate oma ttittira hiibi teei ota haratetaquko rubenga naatakoi qate oi paha abi teeho irita taataquko noke rubengaitakoi.)

45 Hiiremi dzube abi mimi ma Pariseo nokoi qahura noo oke nookami nokoho naateta.

46 Naatemi nokoi ao Dzesuke paruta aimarotahe abi tupu oona oota nokoi nookami Dzesui Ohongaho too abiho isaki naatemi Pariseoma karai nokoho atti eeteqi noke gaubireta.

22

OHONGAI ABIHO KIRA HIIREMI BASESA EETORAIHO QAHURA

(Ruk 14:16-24)

1 Oke eetemi Dzesui Pariseo ma abi mimi nokoke paha qahura noota bapotopotota.

2 Noi hee, Nebe teeta Ohongaho pobi erake eete oorai. Abi qiba teeho khatai ata naatare boohimi mai oho hoo ma patta roibeteta.

3 Roibeteqi noi qaru abi nomeke dzoobireqi hee, Qesaho dzapa agobake hiiremi oorai tuuma nokoho kira hiiremi ao baaqa ttaike muunare. Hiiremi tuumatahe nokoi goottae eete bai hiireta.

4 Bai hiiremi abi qiba noi qaru abi qesa paha dzoobireta. Noi hee, Tuuma nokoke pobi hiireqa hee, Maqoe, mai noi aoke hoo dzubete pattama khauto uraitemi ooraita baaqa ttaike muunare.

5-6 Oiqi hiiremi nokoi tuumaqi isere qidza oke moototahe nokoi paha bai hiireta. Teei dzoo tuumata, teei pisinisi nometa tuumata oke eete bamu naateta. Qate qesai qaru abi bisi naateqi nokoke qanga hiireqi teetemi baateta.

7 Oke eetemi abi qiba noi nokoho dzaubake eeteqi ipita qaa qogoima tuumaqi nagapa oke abima gama rubengaite qeeremi ngaura naateta.

8 Qate bodza ooqata noi qaru abi nomeke hee, Maa, bosata dzapa hiireta nokoho dzapa ao bamu naate.

9 Oonita nike tete kosoramu ma apota tuumaqa apene ota oorai nokoke dzeima baa ttaike patta muunare.

10 Oke hiiremi nokoi tuumaqi abi ape ma apeke saridzeta abi qidza ma qanga nokoke dzeimami noko gama dzaira nagata ttutturate pui siire oota.

11 Qate abi qiba noi nakuta qeemaqi abi habese oota
nokoma qesa dzaira eetetahe noi moohimi teei ttoba ma sasa
oridza eetaamake ooqi sepeke dzuubata.
12 Oonita abi qiba noi noke hee, Dzaira, nii ikanomake
eeteqi oridza eetaamake sepeke era baabe? Hiiremi no too
saa eeteta.
13 Too saa eetemi abi qibai kokora abi nomeke hee, Abi
erake oko ma boto suutoqa sasata biidzare. Oonita noi khaa
qupita ooqa too dzosodzoso eete qaarakoi.
14 Oi teeho quba bahe abi samaneho kirake hiiroraihe
te samanei mekeqoma sinabidzata qeemoraidzara. Qesai
meeni, qesai too kakaho isankini, qate qesai baamunipamu.

NOKOI DZESUKE QOQOPA EETAREIQI TTAGETTIHOKE HIIRETA
(Mar 12:13-17; Ruk 20:20-26)

15 Qahura oke Dzesu hiiremi Pariseo nookami noko-
maeho isaki naatemi nokoi dzauba eete papeteta. Papeteqi
ikanomake eeteqi noke ikobetemi noi noo oberama hiireqa
angi nokohota dzuubaqu oho nooke noko suuto saqorota.
16 Oonita nokoi tumakhameto nokomeke Heroteho qe-
samane ma nokoke dzoobiremi nokoi Dzesuke qoqopa eetare
hiireta, Banaita naname, Nii abi tete banaiteqi te abiho nese
ma penga quba eete sinasina hiiroraidzaranihe meenipa-
muke Ohongaho tete biraitorai.
17 Oonita nii nanake noorake pobi hiibare. Nii qupad-
zomami abi napai Kaisaho quba ttagetti biidzaqu tete oi
isanatorai mae?
18-19 Oke hiiretahe Dzesui ikoiko nokohoke mooqi hiireta,
Obera abi, nikei naane quba anake toronaisubi? Nike ttagetti
oma teeke anake banaitare. Hiiremi nokoi oma sarara teeke
noke moiteta.
20 Moitemi noi hee, Nike moohimi apeho gisigisi ma qe-
taqeta oho samata geeba mootomi oorai?
21 Hiiremi nokoi hee, oio Kaisahoni. Oke hiiremi Dze-
sui hee, Oonita nike ao oho ipi hiiremi ooraita napai
isanate Kaisaho quba samaneke noke moihiqa Ohongahoke
noomaeke moitareiqi hiireta.
22 Hiiremi nokoi roqobeteqi papateta.

SATUKEOHO QUSERIPO NOOKE DZESUI POBITETA
(Mar 12:18-27; Ruk 20:27-40)

23-24 Qate Sutukeo, abi naga nokoi erake hiire qaata, Abi
teei baateqa bamu paha qoridzaqu, ooiqi hiire qaata, Oonita
nokoi Dzesuho torota baaqi noke qoqopa eeteqi noorake
hiireta, Banaita, Moseio hee, Abi nanei biidza ma suuna
saridzaamake baataquko noma nohoi ttarumi nohoke naate
noho quba biidza saridzaridzoniqi hiireta.

25 Oonihe nii moorare, nomamane nanemane sebeni oota. Nane gottai ata naateqi khata saridzaamake baateta. Baatemi noho samai ttarumi nohoke naatetahe noomae oho qesa khata saridzaamake baateta.
26-27 Oho quba nomamane qesa oke keke eete tuumami noma sabi oho qesa biidza saridzaamake baateta.
28 Oho quba nii nookami qoridzaqu bodzata sebeni nokohota apei atapa oho apui ooraqu?
29 Oke hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Iaqa, nike Ohongaho qetaqeta ma tete ruume naateqi ota oberama hiirorai.
30 Oi teeho bahe abi taateqa qoridzaqu nokoi Ohongaho angeroqaho isaki oonita bamu apu ma ataho teteta qeemaqu.
31 Nookare. Ohongai abi qoridzaquho noo teeke hiiremi nike isaiteqi khooba qupadzomorai mae bamu?
32 Ohongai hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo nokoho Ohongani qate nokoi naho oko ma boto ooniqi hiireta oonita nike moorare, noi te abi goono naatetaho Ohonga oonidzara, oi nokoi eehahake oorai.
33 Dzesu oke hiiremi oi Satukeoho noo suqobiremi abi tupu oona oota nokoi noho noo quba roqobeteta.

HU NOO QESAHO QIBA
(Mar 12:28-31; Ruk 10:25-28)

34 Qate Dzesui Satukeoho noo ipi bagenomake hiireqi nokoke suqobiretaho pobike Pariseoi nookaqi noko noho torota ttutturateta.
35 Ttutturateqi hu nooho mai teei noke toronaiteqi qasa hiireta.
36 Banaita name, hu noo minarata ikai qesake riite oorai?
37 Hiiremi Dzesui hee, Nii qupa ma dzaodzao ma iiha ma dzoobidza niimema gama teenaiteqi Ohonga Soopara niimeho dzake eetorare.
38 Hu noo oio minaraho qiba oni.
39 Oonihe oho temui erake eete hiirorai. Nii sama niimeho dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho quba dzasa eetorare.
40 Noi hee, noo eseri oio hu nooni mae too abiho qetaqetani mae noo ape ma ape oho qiba ma suba tatanga kekeni. Oiqi Dzesu hiireta.

DZESUI PARISEOKE TORONAITE KIRISTUHO NOO HIIRETA
(Mar 12:35-37; Ruk 20:41-44)

41 Oonita Pariseoi gama ota ttutturate oomi Dzesui nokoke qasa hiireta, Kiristui baabakoiqi hiire baaorai noi apeho ttarita baabaqu?
42 Hiiremi nokoi hee, Apeho bahe Tabitiho ttari oni.

43 Hiiremi noi hee, Oke nike hiirehe, noi Tabitiho sooro
ma saina oomi ikanomake eeteqi Tabiti noke hee, Soopara
namaehoniqi hiireta?
44 Oi teeho bahe Ttabitti hee, Ohonga mai noi Soopara na-
hoke hee, Nii poro qere nahoho samaqata beebe eete oomake
niike ibo eetorai abi oke ana gama ai mootomi nokoi niiho
oko sengi naate qaarakoiqi hiire qeetemi oorai.
45 Oonita nike nookami Tabiti Kiristuke hee, Soopara na-
honiqi hiireqi ikanomake eeteqi paha noke hee, Sooro ma
saina nahoniqi hiibaqu?
46 Oke hiiremi nokoi oho noo ipike ikanoma hiiremi
isanatarota, baamu. Oonita nokoi ota koridza biireqi teqaha
ipita paha qasa noo teeke noke eetara, baamunipamu.

23

PARISEOHO POMA QANGA QESA OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46)
1 Oonita Dzesui tumakhameto nomeke abi tupuma gama
pobi hiireta.
2 Hee, Mosei agobake abi batabire qaataho tekake Pariseo
nokoi nokome quba mai eete oorai.
3 Oonita nokoi tooma nike pobi hiirorai oke nike qusub-
aitaridzoni kaqa. Oonihe noo noko hiirorai oke nokomae
qusubaitaamanita nokoi eetoraiho teteke nike eto suimaino.
4 Oi nokoi bame samaneke abiho qereta gosororaihe nokoi
bamu abiho bameke teeqake hoobire aimaqu.
5 Oi nokoi baura eetorai oke nokoi abiho nese ma penga
quba eetorai.
Baura ape bahe, bauraho mumure nokomeho ttokottoko
hiire minaiteqi ttoba ma sasa kharake kharerepo qoomorai.
6 Paha nokoi Guhuta peitaquni mae hoo ma patta oho
tuputa nokoi qupi samaneke qeemaqa teka bosabosata
habesorai.
7 Ma nokoi sobadzata tuumami abi qesa nokoke dzapa
pobinomaitare hiireqi hee, O dzoobe banaita mimi
nanameiqi hiiroraiho dzaodzaoke noko eetorai.
8 Qate nookare, nikei gama noma ma naneho isaki oonita
etoqa abi qesai nikeho dzapake qaupuiteqi hee, Banaita mimi
nanameiqi hiibaino. Oi Nikeho banaita mina teenai keke
oorai oonita qupadzomare.
9 Ma nikeho mai qusuna teenai ooraiho qubake etoqa abi
ttokana ooraike sepeke hee, Maimane nameiqi hiibaino.
10 Oho qesa bosa qobaqoba nikehoi samane bamu. Ana
Kiristu teenai nikeho bosa qobaqobanita etoqa abi sepeke
hee, Bosaqobaqobaniqi hiibaino.

11 Ma paha nikeho teei abi mina naatare hiibaquko noi
minaraho kokora eetorare.
12 Oi teei sama nomeke ai peitaqu noke qogobidzakoihe teei
sama nomeke ai qurataqu noke ai peitakoi. Noo oke nookare.

BANAITA QESAHO IKOIKO OKE DZESUI PAANAITETA
(Mar 12:40; Ruk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13-14 Oke hiireqi Dzesui burisi eete Pariseo ma qetaqeta
abi pobi hiireta, Quba bamenoma nikeho irita peitakoi. Oi
teeho quba bahe nike abi ikobeteqi qusuho teteke siirorai.
Oi nikemae ota dzuuba quba gottae eetoraihe abi qesai ota
dzuubare hiiremi qaanatorai.

15 Idze! Pariseo ma qetaqeta abi nikei Iibadzaho khameto
ma ikoikoho maikhametonipamu. Oi nike raaba abihota
teeke mai eete Isirae abiho tumakhata naata qubake oho
baura minaqipake eetorai. Oonihe noi Isiraeho ttarita
qeemami nike noke hobidzaama naatemi noi bitta minake
eetemi nike noke Iibadza nagapaho pobi hiiremi suhe nohoio
qanganipamu naate oora ma qaara bosana qangama qaatake
riitanipamuke eetorai.

16 Iaqa! Nike ibau khabaunomanita ikanomake eeteqi
nikei nese qupi nokoke dzeimaqu? Oi nike naru noo nike-
meke tatangaitareiqi qaheuba biiriho ttumaho dzapake hi-
ireqi hee, Oio noo mee ma naho naru oi oho qesa mee ooniqi
hiirorai. Qate nike abi ikobeteqi biiriqaho dzapa keke hiireqi
abi oke oosasama mee hiirorai, oonihe qupata oke nike hee,
Baamu, oho mee bamuta ana naru hiire oi qidzoke anake too
pasere eetaquiqi hiirorai.

17 Obera abi nike. Nookao, ttuma oi teqaha biirike dzapa
pobinomaitoraidzaranihe biiri oio ttuma nomeke dzapa
pobinomaitorai.

18 Nike oho qesa haqaho kiridza oho dzapa hiireqi naru
noo nikemeke ota tatangaitorai. Oonihe nike abi ikobeteqi
haqa ooqaho dzapa keke hiireqi naru tatangaitarorike qupa
nikemeta saparaitorai.

19 Obera abi nike! Ohongaho haqaio oho kiridza mee
hiiroraini qate kiridza oi teqaha haqake mee hiiroraidzara.

20 Oi teei naru noo nomeke tatangaitareiqi haqaho dzapa
ota hiibaquko oke hiiqi noo oke haqa ma kiridza ma gama
susupu mee hiibakoi.

21 Ma teei naru noo nomeke tatangaitareiqi biiriho dza-
pake hiibaquko oke noi hiiqi biiri keke bahe Ohongai bi-
iriho nakuta oorai noho dzapama gama hiibakoi. Oi biiri
ma Ohonga nopoi eseima naruke mee hiiremi naru oke abi
gaubidzaquko noke bamu kanabetaqu.

22 Oho qesa teei Qusuho dzapake naruta moosohiqi noi
Ohongaho dzapake ota paha mootakoi oi teeho quba bahe oio
Ohongaho qopanita qupadzomare.
23 Oonita Pariseo ma qetaqeta abi nikei pattaho qetta ma
koko dzapa samaneke totaqi nikeme quba mootoqi totaqike
Ohongaho quba mootorai tete oio qidza. Oke nike eetorarid-
zonihe ai tatauma ma baruna heena ma Ohongaho noo qe-
saqesake nike naane quba ruume naateqi ota oberanipamu
naatorai? Oho ipike nike quba bamenoma saridzakoi.
24 Nike baura hiike suranatoraiho abi naga. Nike pui
gattiqa riitareiqi kose hee eseqotoraiho isaki.
25 Pariseo ma qetaqeta abi nookare. Nikehota baura teeho
nakuta guume ma rasaki tee ma teei oomi nike ikaqi sasaqake
sooroqi hee, Qidzaniqi hiirorai. Oke eetoraiho ipike quba
attinoma nikeho irita peitakoi.
26 Oonihe nike bauraho ttuba ma qapu oho nakuke ako-
beteqa sasa oho qesa dzamutomi oi gama sasari bagenoma
naataridzonita nese taate moorare.
27 O Pariseo ma qetaqeta abi. Nikei abi ikobeta minake ee-
torai. Abi qesai nikeho sasake moohimi sasari khabanomani
qate qupa nakuta dzoodzo pikobetorai.
28 Abiho nesei moomi nikei rike ma pobiho isaki oonihe
nakuta nikeho rasaki ma ikoiko quba minai ooraita oho ipi
ma arike nike saridzakoi.

BANAITAHO OBERA OHO NIIQIKE DZESUI HIIRETA
(Ruk 11:47-51)

29-30 Dzesui hee, Agobake nikeho uimane neimanei too abi
qesake teetemi baate qaata. Oonita nikeho uimane eete
qaata oke nike eehahaiteqi hee, Dzaasa, nanai oho bodzata
oorapuko nokoke bamu teetarotaiqi hiireqi beubeuma ttaike
too abi nokoho qura tupuke nee ma bau eete oho mumure
samaneke mootorai.
31-32 Oke eesuqi nike khooba nikemeke gimutta eeteqi
uimane neimanei too abi teete qaataho ttaiqa naate baura
oke hee biiremi ipi ma ari oohoho qettai paha nikeho irita
taatakoi.
33 Nike dzobara ma pusamaho isaki oonita qidzoke eepa
tatanga oke potti biidzaqu. Oho qubake nookare. Nike
Kaini ma karaho qesamane naateqi Abereke teeteqi qesake
teete baaqi musaqike nike naho abi qidza Barakhioho khata
Dzakharia noke biiri ma haqaho tukurata teetemi baateta.
Oonoma keke eete qaimi noko minaraho dzuui nikeke qo-
maqoma hiiremi nike oho ipi ma ari saridzakoi.
34-35 Oi keke bahe ipita nokanoka abi ma sinabidza abi
ma too abi ma kara nokoi naho qaru eeteqi nikeho torota

biranate naho isere qidza mootomi nike bamu nokoke kanabetaqu baamu. Nike noko ibo eeteqi gabeho biireqa hapahapanaitakoi teetemi baatakoi oke keke eeteqi nagapa samaneta nokoke iihaqi sesero eetorakoi.

36 Quba oi bama abinaga nikeho irita peitakoi oohoke anai bamu nike ikobetaqu.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA (Ruk 13:34-35)

37 Dzesui tti hiireqi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi, anai too abi samaneke nikeho quba dzoobiremi baaoraihe nike naane quba nokoke teetemi baatorai? Nee pai noi khametoke hira nomeho pesuta ttuttuitoraiho isakita anai nikeho herohero naatarorihe nike oho goottae keke.

38 Dzasa mina, ipita nikeho nagapa togora ma taruku qoridzakoi.

39 Bodza minake nike bamu anake mooraquhe, heme ma bame samaneke saridze qaaraqutoke kebanoke nike moohimi ana biranatakoi. Biranatemi anake nike oho bodzata hee, O dzoobe Ohongaho dzaapa, nii baabe. Dzoobe mina! Oiqi nike hiibakoi.

24

DZERUSAREMUHO BIIRIKE ROMA ABI RUBENGAITAROTA (Mar 13:1-2; Ruk 21:5-6)

1 Oiqi hiireqi Dzesui qaheuba biiri oke qaasuhimi tumakhameto qesai noho torota biranateqi hee, Maqoe, Biiri eraio tatanga qidza bagenomanipamu.

2 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Nookao, quba oke nike gama mooraihe, dzasa mina. Oma suu ma hee gooto peitemi oorai oonihe oke gama susupu rubengaitemi huhu ma saaru naatakoi noo oke ana bamu nike dzaheitaqu.

QUBA BAMENOMA BIRANATAROTAHO QAAMODZAMODZA (Mar 13:3-13; Ruk 21:7-19)

3 Oke hiire Dzesui hapata peiteqi Oriba kakata habeseta. Habese oomi tumakhameto nokoqeke baaqi noke qasa hiireta, Quba biranatakoiqi nii hiire oi bodza apeta biranataqu? Ma nii biranatare boohima mumure apeke abi nanai moohiqa hee, Oo bodza ao bamu naatemi Kiristui baabeiqa hiibaqu?

4 Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Abi teei eto nike ikobetaino.

5 Oi qesa samanei baaqi abi ikobeteqi hee, Anai Kiristu ooniqi hiibakoi. Hiiremi qesai nookami meeho isaki naatakoihe baamu.

6 Qate qaa samanei biranatakoi ma nike oho pobi ma pati
qauna nookorakoihe oi te bodza bamu naataquho qamod-
zamodza oonidzara oonita eto oho qupake muunaino.
7 Oi quba oonoma samanei biranataridzoni. Haba ma
Nagapa teei qaa qogoimami nagapa teei paha nokoma qesa
kurebetakoi oi samane naatakoi. Tee ma teeta ttoka ma haba
rubabetakoi ma seebe mina samanei biranatakoi.
8 Oonihe oi suhe bahe quba bamenoma biranataridzoho
sohosoho oni.
9 Bodza ota nike dzapa nahoho quba eetemi nagapa abi
maina paina samanei nike ibo eetakoi, sesero eetakoi, tee-
takoi.
10 Eetemi Bodza ota abi samanei qesamane nokomeke biisi
naate qesa geema mootakoi.
11 Bodza ota too abi oberaobera qesai biranateqi abi
samaneke ikobetemi oho kabira naatakoi.
12 Ma oho bodzata abi qesai dzasaho tete qaateqa koiri ma
pasenaho sogo naatakoi.
13 Qate qesai paha baatigara naate qaamake qidzaitakoi.
14 Oi naho isere qidza oke ttoka ma haba minaraho abi
noo maina painanoma nokoho quba hiire hiireke tuuma
qaamake suheqata Ohongaho bodza biranatakoi.

ROMA ABI MA RAABA ABI QESAI NOKOHO IBO NAATAROTA
(Mar 13:14-23; Ruk 21:20-24)
15 Qate too abi Tanie hiiretaho isakita nike moohimi raaba
abi nokoi quba ngiinginoma oke biiriho bisa qaputa upubire-
make oi bodza attinoma naatakoi. Oonita oho nooke nike
korabete isaiteqa qupadzomare.
16 Oi bodza ota qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nikei
ao tora ma hapata sakaba tuumare.
17 Oi teei naga totaqita oomi quba oi biranasuhima noi eto
quba nome teeke aimareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti
tuumare.
18 Qate teei dzoo ma baura eesuhima biranatemi eto noi
qepe ma haba nome teeke aimareiqi nagata tuumaino.
19 Ao atti tuumare. Qate paimane quranoma ma khameto
amenata ooraqu dzasa, bame nokoke suqobidzakoi.
20 Oonihe eto quba oi quu ma utaho bodzata biranatainoiqi
pupu hiibare. Ma eto dzumata biranatainoiqi pupu hiibare.
21 Oi teeho quba bahe quba bamenoma qesaqesa biranate
baaoraihe erana hiibi isaki oi bame qesa gama susupu riiteqi
suqobidzakoi.
22 Oonihe Ohongai abi tupu nomeke qupadzomaqi bodza
oke hoteitakoi. Hoteitaama naataquko abi gama susupu
dzaete goono naatakoi.

23 Oonita bodza ota teei hee, Kiristu oio era, eo noio qeemo
oke hiiremi eto nookaino.
24 Oi eraho qubake oho qogo noo minake hiire. Too abi
oberaobera qesai biranatakoi ma qesai oberama hee, Anaio
Kiristuiqi hiireqi obaoba ma kinisa bamenomama abi mi-
narake iso keke sengibetareiqi ikobetemi abi samanei oho
angita dzuubakoi.

Oonihe Ohonga abi dzapami oorai nokoqai baamu oho
kabira naataqu.
25 Noo oke ana ao nike pobi hiirenita nookaqi ao battigara
naatare.
26 Oho qubake abi teei nikeke hee, Moo Kiristui haba
habana qerata ooraiqa hiibaquko eto oke qaupuiteqi ota
tuumaino. Eo hee. Kiristui suruho dzukudzukuta ooraiqa
hiibaquko eto oho noo nookaino.
27 Oi teeho quba bahe baibai aimami haba totaqi ma totaqi
gama dzadza eetoraiho qesa Abiho Isaki anai paata biranate
oorakoi.
28 Oi kheekhe ma qaromi kabira kebake kharata moo
qupadzomoraiho isakita anaio gutu boto kharanita qupad-
zomare.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO NOO MA SINASINA
(Mar 13:24-27; Ruk 21:25-28)

29 Hiireqi Dzesui hee, Qate heme ma bame oho bodza
biranahima ete qupi soobakoi. dzasidzaho dzadza sirihakoi,
tama ma pomatti uuba taatakoi, qusuho isaki gama ruba-
betakoi.
30 Oke eetemi Abiho Isaki anaho mumure qusuta bi-
ranatakoi.

Oi anai qusuho perettabita beedzae minama biranatemi
ttoka ma habaho quni ma mani gama moohiqa tti ma areare
hiibakoi.
31 Oke eetemi anai angero nameke dzoobiremi suu minake
huiteqi dzapa naho aimoraqu nokoke haba ika ma ikata oorai
oke gama aima ttuttuite soubidzakoi.

BODZA OHO QAAMODZAMODZAKE EE DZUNATA MOOTO HIIRETA
(Mar 13:28-31; Ruk 21:29-33)

32 Hiireqi Dzesui hee, Ee dzunaho qahurake nookare. Oi
taa teesuhimi nike mooqi hee, Oho mee biranatare boobiqi
hiirorai.
33 Oho qesa ana hiireho qaamodzamodza biranahima nike
erake qupadzomare, Oo Kiristuho bodza ao paana naasubiqi
hiibaridzoni.
34 Qate abinagarai bamu naataamake noo oi ao gama
meenoma naatakoi.

35 Nookare, qusu ma ttoka bamu naataridzonihe naho noo
oi agoba qaarakoi.

OHO BODZANIPAMU OKE ABI TEEI BAMU GESINA NAATAQU
(Mar 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

36 Dzesui hee, Qate ana hiire oho bodzanipamu oke abi ma
angeroi gama ruume. Mai naho noqe gesina.
37 Nookare. Abiho Isaki anai baabaqu oi Noai qaataho
bodzata quba sahasahama biranatetaho qesa naatakoi.
38 Oi erake eete oorai. Oba oi soobaamake oomi abi nokoi
apu ma ata, qaki ma naki, meera ma dzeuba eete qaami
qaami Noai sisimata peiteta oio koridza naateta.
39 Oonita oba soobarotaho ruumeke noko eetomi oi baaqi
nokoke gama nukurotanita oho qesa Abiho Isaki anaho
bodzata oke eete oorakoi.
40 Oi abi eseri dzoota baura eesuhimi temuke aimakoi
temuke gaubidzakoi.
41 Oho qesa paimane eseri patta khautomi teeke aimakoi
teeke gaubidzakoi.
42 Oi anai Sooparanita ana baabaqu bodzanipamuke nike
ruume, oho qubake bakena geema qaarare.
43 Tete erake qupadzomare. Guume abi teei nagake
geemarotaho bodzake nagaho mai qupadzomapuko noi noke
nagake qaa aimarota.
44 Oho qubake nike naho beebe eete qaamake Abiho Isaki
anai baabakoi.

KIRISTUKE TUHOTUHO QIDZA EETORAQUHO QOGO NOO BAMENOMA
(Ruk 12:42-46)

45 Oiqi hiireqi Dzesui paha hee, Oonita naga teeho mai
noi tuhotuho abi apeke naga soopara upubidzaqu bahe teei
nokanokata patta ma quba qesa oho bodzaqata urai eete
mooto qaaraqu, abi oonomake upubidzakoi.
46 Oi noi oonomake eete qaamake mai nohoi baaqa moomi
noho isaki isanatakoi.
47 Isanatemi mai noi kokora abi oke quba tongo nomeho
soopara mootakoi.
48-50 Qate tuhotuho abi noi naga soopara baura eesuqa
oberama qupa nometa hee, Mmhm, Mai nahoi qoqotoke
baaoraiqi hiireqa saqubema maiho patta ma oba samaneke
muuhiqa kokora abi qesa nohoke buribaroke teetaquko
oionita noi maiho bodza ruume naasuhimi ao baabakoi.
51 Baaqake kokora abi obera noke rubengaite ikoiko ma
obera abiho tupu ngiinginomata biiremi nokomae ota tti ma
ttaka hiire too dzootorakoi. Oiqi hiireta.

25

ROIROIHO QAHURAKE PAIMANE KHAMETO 10-TA MOOTOTA

1 Hiireqi Dzesui hee, Bodza ota qusuho pobi isaki apeta ooraqu bahe oke boseba paimane tteni nokohota mootoqi hiire.

Oi teeho bahe nokoi atapa apu pobinoma noke tuuhoroqi atapa oho apu pobihibahiba quba beebe eetota.

2-4 Eetoqi paimane boto totaqi nokoi nokanokanomanita dzongi ma obaho isakima gama oota. Oonihe boto totaqi nokoi quseripoho isakita dzongike aimatahe te oho oba paramu aimara.

5 Qate apu pobihibahiba noi roroko biire oomi saubapo dzeubami paimaneho nese sidzobetemi meeta.

6 Meeqomi totoho teei biranateqi hee, Nooka, ata pobihibahiba baabeta nike gama tuuma noke saridzare.

7 Hiiremi nokoi nese parara eete qori dzongi nokomeke qeereta.

8 Oonita paimane quseripo obaamake ooqi nokoi qesake pobi hiireta, Idze, nanaho dzongi oba ao bamu naateta nike isakiqata teeke nana moitare.

9 Hiiremi gesina paimane nokoi bai hiireta, Eehe, eto nanaho oba oho qesa bamu naataino oonita nike quruma nagata tuumaqa ota nikeme quba giimare.

10 Hiiremi giimare tuusuhimi ata pobihibahiba noi ao baaqi qesa roibeteqi beebe eetota nokoma gama nagata peite tete siireqi nakuta oho qaki ma naki naateta.

11 Oonita tete siire oomi paimane qesai baaqi too dzoobireqi hiireta, Mai naname, Mai qoe! Nanaho quba tete geemoo!

12 Hiiremi noi hee, Ae, nikeke ana ruumenipamu oonita tuumare.

13 Oiqi hiiretanita tete oke nike qupadzomare. Oi bodza nahoke nike ruumenita oho bakena geema qaarare.

NAPAI KIRISTUHO BAURA MEKEQOMA EETORAQUHO QAHURA

(Ruk 19:11-27)

14 Oiqi hiireqi Dzesui nokoke paha hee, Oi paha erake eete oorai. Abi teei kharata tuumare hiireqi kokora abi nomeke gama ttuttuiteqi quba tongo nomeke nokoho botota mootota.

15 Oi nokoi oho isakima pisinisi eetemi meupu biranatareiqi noi baura nokohoho isakike qupadzomaqi kokora abi bosabosake 50 kina moiteta. Ma teeke 20 kina moiteqi noi paha teeke 10 kina moiteta. Moiteqi naga oke qaate tuumata.

16 Tuusuhimi bosabosa noi 50 kina nomeke aimaqi ooma
pisinisi eetemi oi minanate 100 kina naateta.
17 Oho qesa samaqana nohoi 20 kina nomeke aimaqi ooma
baura eetemi oi 50 kina naateta.
18 Qate abi temu noi bisi naate siriba 10 kina mai noke
moitemi oota oke sengibeteqi qurabireta.
19 Oke eete qaami kokora abiho mai nokoho isakike po-
bitareiqi baata.
20 Baami kokora abi bosabosa noi maike dzaga bobotoqi
hee, Nii ana 50 kina moitemi ana ooma baura eetemi oi 100
kina naate ooraita mooro.
21 Hiiremi Mai noke hee, Dzoobe kokora abi qidza name.
Ana niike isakiqata moitemi nii ooma baura iso keke eete
ooraita nii meupu namaehota qeehiqa quba tongo nahoke
soopara eetorakoi oke ana nii pobi hiire.
22 Hiiremi noho samaqana baaqi hiireta, Dzoobe mai, nii
anake 20 kina moiteta ooma ana baura eetemi 40 kina bi-
ranate nii mooro.
23 Hiiremi mai noke noo teena oke hiireqi hee, Dzoobe
kokora abi qidza name, ana niike isakiqata moitemi nii ooma
baura iso keke eete ooraita nii meupu namaehota qeehiqa
quba tongo nahoke soopara eetorakoi oke ana nii pobi hiire.
24 Oke hiiremi abi temu 10 kina moiteta noi baaqi hiireta,
Mai name, ana nookami nii abi qoredzanomanita nii dzoo
ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi saqubema
muunorai.
25 Oonita nii tuusumi ana niiho attike eeteqi nii ana moiteta
oke sengibeteqi ttokata qurabireta. Oke ana aima baa moote
oonita mooro.
26 Hiiremi mai noke pobi hiireta, Nii kokora abi qanga,
seeno ma gau oni. Nii anahoke hee, Abi qoredzanomanita
dzoo ma baura qesa eetaamake oho mee ao dzurutoqi
saqubema muunoraiqi hiire.
27 Oonita nii hairiamake oma oke ttumaho maimane
nokoho botota mootomi nokoi ooma baura eetemi oho
patisigi ao minanatarorihe, baamu dzanadzana.
28 Oke hiireqi noi abi qesa pobi hiireta. Ana 10 kina abirake
moiteta oke abi temu 100 kina saridze oorai noke moitemi
aimare.
29 Oi teei meeupu saridzorai noke ipibire moitemi asuasu
naatakoi. Qate teeho isaki gattiqa oomi noi nookami ngiingi-
noma naatemi quba oke paha noho botota karabetakoi.
30 Ma nike kokora abi seeno ma gau oke aima hotou biiremi
noi khaa qupita too dzootoqi tti ma areare hiibakoi. Oiqi mai
hiiretake Dzesu noko pobi hiireta.

KIRISTUI ABI MINARAKE BATABIDZARIDZOHO NOO

31 Dzesui nokoke hee, Oho qubake nookare. Abiho Isaki
anai dzapa pobi nameke mai eeteqa qaheuba angeroma
gama baaqa poro qere dzadzanoma nameta peitakoi.
32 Peitemi angero nokoi abi tupu maina paina samane
ttokana oorai nokoke gama naho dzagata ttuttuitemi hoo
sooparai kabira qidza ma qangake batabiroraiho isakita anai
nokoke gama batabidzakoi.
33-34 Batibireqi sipisipi qidzake boto pobi nameta moo-
sohiqa meme basesanomake boto mageta mootakoi. Oi anai
abi qiba ooqi abi tupu boto pobi nahota ooraqu nokoke erake
pobi hiibakoi, Dzoobe, Ohongai nikeke agoago eetemi ooraita
nikeho qubake qaheuba teka agobanipake roibete baaorai
pobi oke nike baa mai eete soubidzare.
35 Oi anai dzore ma aabeho isakita oomi nike anake kokora
eeteta ma anai oba ma pattaho quba kaipo eetemi nike anake
isakinomaiteta.
36 Ma anai ttoba ma bareamake oomi nike anake ttoba
ma barenomaiteta, ma ana batabata eete oomi nike baaqi
naho tteki aimata, ma anai sutasutata oomi nike baaqi anake
dzaira eete ttapuiteta.
37 Oke ana hiiremake abi rike ma pobi nokoi kaitomaqi
ana pobi hiibakoi, Soopara naname, bodza apeta nana niike
moohimi nii patta ma oba quba kaipo eetemi nana niike
moiteta?
38 Ma bodza apeta nana niike moohimi nii dzore ma aabeho
isakita ooqi ttoba ma bareama naatemi nanai niike oho isaki-
nomaiteta?
39 Oho qesa nii bodza apeta batabata eeteta mae sutasutata
oomi nanai niike ttapuitareiqi ota qeemata?
40 Oke hiiremake abi qiba anai nike totoho eranomake eete
hiibakoi. Meenipamu nike oko ma boto tupu nahota minani
mae adzanike oke eeteta oi anake eeteta.
41 Oke ana nokoke pobi hiireqake besesanoma boto ma-
gena ooraqu nokoke erake pobi hiibakoi, Nookao eepa
tatanga teeke Iibadza ma noho qaru khameto nokoho quba
qeeremi qaitorai ota abi ngiinginoma nike tuumare.
42 Oi anai oba ma patta quba kaipo eetemi nike qaanateta.
43 Ma anai dzore ma aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama
naatemi nike moomi sutasutata ooqi hemenoma naateta
oonihe nike te anaho torota qeemaqi kokora eete ttapuitara,
baamu.
44 Oke ana noko pobi hiiremake nokoi kaitomaqi eraiqi
hiibakoi, Eehe Soopara naname, bodza apeta nana niike
moohimi nii oba ma patta quba kaipo eeteqi dzore ma
aabeho isakita ooqi ttoba ma bareama naate hemema ooqi
sutasutata oomi nanai niiho kokora eetaama naatemi nii
hiire.

45 Hiiremi ana erake noko pobi hiibakoi, Anaho oko ma
boto tupuhota minani mae adzanike nike kokora oonomake
qaanateta oho qubake nike anake oke qaanateta. Oiqi hi-
ibakoi.
46 Oonita nokoi heme tatangaho pobi naasuhimi abi rike
ma pobi nokoi qaraqara tatanga mai eetakoi.

26

DZUTA ABI MIMI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA
(Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

1-2 Oke eete noo samane nomeke abi oke pobi hiire
soubireqi Dzesui tumakhameto nome pobi hiireta. Nookao,
paha qupi eseri naatemi Ingona Dzuma biranatemi oionita
teei ao anake geema mootomi abi anake hapahapanaitakoi.
Oiqi hiireta.
3 Qate bodza ota dzube abi ma Dzuta abi mimi nokoi Kaipa
dzube abi minaho otoba patita ttutturateta.
4 Ttutturateqi ikanomake eete Dzesuho hibahibata noke
anginaiteqi teetemi baataqu oho noo suuto saqorota.
5 Oonihe qaheuba dzumata abi tupu minai eto oho
nookami qanganatainoho attike noko eeteqi hee, Dzumata
bahe ipita oke eetakoiqi hiireta.

ATAPAI BIBIMA DZESUKE DZAPA POBINOMAITETA
(Mar 14:3-9; Dzoh 12:1-8)

6 Qate Dzesui Bettania nagapata peiteqi Siimo, oi bosata
pottomunomai qaataraho nagata habese oota.
7 Oomi atapa teei arabasta omaho mangi teeke aimaqi
Dzesuho qibata geesubireta. Oonihe oho nakuta oota oi bibi
bagenoma ttuma minanoma.
8 Oke eetemi tumakhameto mooqi miisi teeteqi eraiqi hi-
ireta, Ae, oba ttuma minanoma oke naane quba sepeke pere-
bidzaqu?
9 Oho ttuma quba hiibapuko oma mina biranatemi oke abi
habanake moitemi isanatarori.
10 Oonihe nokoi hiiretake Dzesui gesina naateqi noko
pobi hiireta, Atapa oi quba bagenomanipamuke naho quba
eetemi ooraita eto noho nooke hiibaino.
11 Nookare, nike abi habanake quba moitareiqa isanate
moitorakoi.
12 Qate anai erata bamu agobake ooraqu. Oonita atapa erai
eete oi anai baatemi naho dzapa minanipamu naataridzoho
hoore ma araqike noi ao eete.
13 Oonita ttoka ma haba minarata nike sinabidza hiire
tuumaqu atapa noi ao hoore ma araqi erake eete oho pobike
nokoi gama nooka soubidzaridzoni.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARU HIIRETA
(Mar 14:10-11; Ruk 22:3-6)

14 Totoho oonomata Dzesu hiiremi tumakhameto noho tee,
dzapa noho Dzuta noi Khariottaho nena, noi noo oho quba
bisi naate dzube abi mimi nokoho torota tuumata.
15 Noi hee, Anai Dzesuke nikeho botota mootaquko nike
anake ttuma apeke moitaqu?
Hiiremi nokoi oma siriba isaitemi tteutti naatemi nota
isanateta.
16 Nota isanatemi Dzutai ao Dzesuke ikanomake eeteqi
noke dzube abiho botota mootaqu oho tete qirike eeteta.

DZESUI INGONA DZUMAHO PATTAKE TUMAKHAMETOMA MUUNATA
(Mar 14:12-21; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate Ingona Dzuma minai soohorotaho dzapa Dzobadzoba Ngorungoru oi biranatemi tumakhametoi Dzesuho
torota qasa hiireta, Nii dza eetemi nanai ikata tuumaqa
Ingona Dzuumaraho quba roibeteqi napa habese oho patta
muunaqu?
18-19 Hiiremi noi hee, Nipe meusu nagapa ota tuumaqi abi
teei ota oorai noke pobi hiibare, Banaita napahoi hee, Naho
bodza ao dzamoqa naatenita ana isanate niiho nagata peiteqa tumakhameto namema dzuma erake eetakoiqi hiibare.
20 Dzesui noo oke nopo moitemi oho isakita nopo tuumaqi
dzuma oho roiroi eeteta. Oonita ete biiremi Dzesui baaqi
tuerebe nomema habese oho dzuma eeteta.
21-22 Oonita nokoi ttaike patta muuhiqi Dzesui nokoke hee,
Sehequ qoe, nikehota teei anake geema mootare boobi oke
ana bamu nike ikotetaqu. Hiiremi bame mina noko suqobiremi nokoi gama qasake eeteqi hee, Soopara naname, oi
anani mae ape oni?
23-24 Hiiremi noi hee, Nookao, Abiho Isaki anake teetemi
baatakoiqi qetaqeta hiiremi oorai. Oonihe abi ana geema
mootaqu noke pai dzoomaama naatapuko isanatarota.
Oonita abi oi ape bahe poiqanipamu naho ttubata patta
teeke giihibi teena.
25 Hiiremi gemagema abi Dzuta noi hee, Anake nii hiibi
mae? Hiimi noi hee, Oore, nii oni.

MUMURE AGOBA MUSAQI QAASUQI USAQEKE DZESU PAANAITETA
(Mar 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

26 Qate noko patta oke muuna qaasuhiqi Dzesui dzobadzoba usaqe teeke aimaqi agoago eeteqi oke qootoqi tumakhameto moiteqi hiireta, Erai mee nahoho isaki oonita
aima muunare.

27-28 Hiireqi noi paha bai obaho khooru aimaqi agoago eeteqi hiireta, Dzuu nameke minaraho kahosa teeteqi poro tongo erake saqore oonita aima muunare.

29 Oi teeho bahe ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe Ohonga mai nahoho pobi biranatemake oke ao dzamonoke ana usaqeke muunakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

30 Oke hiireqi nokoi hasa naa teeke hiire qaasuqi biranate Oriba torata peiteta.

PEETOROI AO DZESUKE BAI HIIBAROTAHO NOO
(Mar 14:27-31; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)

31-32 Hapa peiteqi Dzesui noko pobi hiireta, Qetaqeta teei Ohonga maihoke hiireqi hee, Anai sipisipi sooparake teetemi kitui sakabakoiqi hiireta. Oho qubake qupi qesaho nakuta qesa ma nikei anake gaubidzakoi. Oonihe ana baate qoridzeqake nikeho bosa qooro Garirea habaho isakita nikeke dzeimorakoi.

33 Hiiremi Peetoroi hiireta, Eehe, qesai niike gaubidzaqu kaqanihe anai bamu.

34 Hiiremi Dzesui hee, Ae, nee ungapa qupi taparike noo hiibaamake nii ao qupi eserike naho bai hiibakoi.

35 Hiiremi Peetoroi tatanga naateqi hee, Baamu, ana niima nakamae ttaike baatareiqa baatakoi. Hiiremi qesamane nokoi teena oke paha hiireta.

GESEMANE DZOOTA DZESU PUPU BAMENOMA HIIRETA
(Mar 14:32-42; Ruk 22:39-46)

36-37 Hiire peiteqi nokoi Gesemane dzoota biranateta. Biranateqi Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Nike erata habesemake anai isakiqata qeehiqake pupu hiibakoi.

Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzebetteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima qeehimi qupa bame nohoi peiteqi noke suqobireta.

38 Noi nokoke hee, Qupa bame anake suqobiremi baataquho isaki naateta nike era dzamoqata ooqi anake hoobire baura eetare.

39 Hiiremi qupa bame nohoi noke suqobiremi noi kebanoke qeehiqi ttokata uhesaroqi pupu hiireta, O Mai name, naho dza oi hee, Nii qaatemi ana isaki erake potti bidzareiqi hiibarorihe bamu, nii aoke tete hiiremi oorai.

40 Oke hiireqi qori tumakhameto tapari nokoho torota biranate moohimi nokoho nese sidzobetemi meeta. Meehimi noi Peetoroke tukutoqi hiireta, Nike bodza hoteqata ana hobire baura eetareiqi hiirehe, ikanomani?

41 Oi nikeho dza oi ooraihe sama peperatemi moori. Oonihe eto toronaho kabira naataino hiireqi nike roqoroqo ma sahasahama oorare.

42 Oke hiireqi noi paha tuuma pupu hiireqi hiireta, O Mai
name, niiho dza hiiremi isaki erake ana potti biidzaquho tete
bamu naatemi anai isanate sama name bagara biidzakoi.
43 Hiireqi noi burisi eete baaqi paha moomi noko nese
hiitemi meeqota.
44 Meeqomi noi paha qeemaqi hiireta teena oke paha hi-
iremi tapari naateta.
45 Oke eete ooqi burisi eete tumakhametoho torota bi-
ranate noko pobi hiireta, Nike meerareiqa meerakoihe,
Abiho Isaki anaho bodza ao eetemi teei anake geemaqi raaba
abiho botota moosobi,
46 oonita nike qori napa nokoke saridzare. Oio gemagema
abi era baahubi nike mooro.

DZUTAI AO DZESUKE KANABETEQI GEEMA MOOTOTOTA
(Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

47 Oke hiimi idze, Dzuta nokomaeho tee noi tupu qaanoma
oho bosa qooroqi nokoke dzeima baata. Oi Dzuta abiho
dzube abi ma abi mimi hiiremi abi qesake ttuttuiteqi
qaa dzube ma puraba moitemi nokoi koiri kairiho isakita
qeemata.
48 Qate Dzutai abi hoho oke ao suu ma pai mootoqi hiiremi
oota. Noi hee, Anai abi kanabetaqu oionita nike noke ango
aimareiqi hiiremi oota.
49 Oonita noi Dzesuho dzagata qeemaqi hee, Dzoobe ba-
naita.
50 Oiqi hiireqi noi noke kanabeta.
Kanabohimi Dzesu noke hee, Dzaira, ao baura niimeke
eetemi bamu naatare. Hiiremi qaa abi ma kara nokoi hairia-
make qeemaqi boto dzoobireqi Dzesuke aimata.
51 Aihimi Dzesuho tumakhata Peetoroi qaa dzube nomeke
quhisata dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi toma no-
hoke dzooto qagamaumata.
52 Qagaumami Dzesui noke hee, Ae, teei qaaho koo ma
tanga hesateqake noomae oho kabira naate baatakoita dzube
oke paha quhisanaitare.
53 Oi ana Mai nameke qasa hiiremi noi ao hairiamake
angero qaa tupu tuerebe ttausen dzoobidzaquho isaki
ooraike nii ruumeni kaqa.
54 Qetaqetai ango naho noo hiiremi anai nokoho botota
qeemenita oke saparaitaquko ikabetaqu?
55 Hiireqi Dzesui burisi eete qaa abi tupu oke hee, Maa, ana
guume ma rasaki abi oho qubake nike qaa dzube ma puraba
khakhaumaqi anake aimareiqi baahuidzo? Nookao, qupi ma
sau samaneke anai Ohongaho biirita abi bapotopoto qaabihe
anake nike naane quba ota aimaama naateqi eranomake eete
baabe?

56 Oonihe qaheuba too abiho qetaqetai noorake hiiremi ooraiho quba isanatakoi.

Oke hiiremi tumakhameto nokoi qupa bitotoqi sakabata.

KAIPAHO PENGATA NOKOI DZESUKE QAA MA NOOTA MOOTOTA
(Mar 14:53-65; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

57 Oonita Dzesuke nokoi suuto noke ekata dzeimaqi dzube abi mina Kaipaho nagata tuumata. Oi Dzuta abi mimi ma qetaqeta abi nokoi ao ota ttutturate oota.

58-59 Qate Peetoroi Dzesuke ipitotoqi sererahuke dzube abi minaho qahota biranateqi qupa nometa hee, Dzesuke ikake eetequiqi hiireqi kokora abi nohoma nokoi oota.

Qate dzube abi mimi ma sinasina tupu mina nokoi gama qiba teenaiteqi Dzesuke teetareiqi qomaqoma apeta hiiremi meenoma naatorota oho obera noo hiireta.

60 Oonihe abi qesai noo oke tuputa paanaitarota nokoi quseriponita batibidza abi bamu nokoho noo nookarota.

61 Oonihe ipita abi eseri nopoke toronaitemi nopoi hiireta, Oo abirai hee, Ohongaho biirike anai ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta oke paha gooto soubidzakoiqi hiiremi nakai nookata.

62 Nopoi oke hiiremi dzube abi mina noi qoridzeqi Dzesuke qasa hiireta, Nopoi niiho qanga hiiremi nii bamu oho ipike hiibaqu?

63 Hiiremi Dzesui nipanateta, Nipanatemi dzube abi mina noi tatanga naateqi hee, Ohonga qaraqaranomaho pengata ana niike qasa hiire, Nii Ohongaho khata Kiristu ooni mae?

64 Hiiremi Dzesu noke hee, Oke nii meeke hiire. Oonita Abiho Isaki anai ipita poro qere nameta peiteqa qusuho perettabita baahuma nike moorakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

65 Hiiremi dzube abi mina noi noho noo nookami qaganomaho isaki naatemi noi sasa nomeke aima qohateta. Noi hee, Abirai noo qaganoma oke hiiremi napa gama nooketa naane quba paha isere abi teeho qirike eetaqu?

66 Oonita nike nookami ikanoma? Hiiremi nokoi hee, Baamu, noio baataho pobi oni.

67 Hiireqi nokoi noke sesero minake eeteqi teeteta, noho irita ekepusa eeteta ma boto nokome sepeiteqi noke buribaroke teeteta.

68 Nokoi hee, Oo nii Kiristu ooni kaqa. Oho qubake nanahota apei niike teete oke nii too abiho isakita hiibare.

PEETOROI DZESUKE RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mar 14:66-72; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

69-70 Dzesuke nokoi oonomake teetemi Peetoroi paata kautu eetemi dzube abiho kokora atapa teei baaqi noke pobi

hiireta, Nii Dzesu Garireaho nenama nipe oori. Hiiremi noi bai hiireta, Nii hiibike anai khoukhau oni.

71 Hiireqi noi naga pata oke papahimi ota paha teei hee, Oe, Abirai Dzesu Nadzaretteho nenama nopoi oomi ana moori.

72 Hiiremi noi noo nomeke tatangaitareiqi Ohongaho dzapata hiireqi hee, Baamu abi oke ana ruumeni.

73 Oke hiiretahe gattiqa ipita qesa dzamonoke oota nokoi Peetoroho torota qeemaqi hiireta. Maqoe, niiho totoho oi Garirea habahonita oi ao khooba niihoke paanaite.

74 Hiiremi noho humamutu peitemi noi hu ma hapa dzongobeteqi baru noo hiireta, Baamunipamu, abi oke ana teqaha gesina naatoraidzarani. Oiqi hiimi oionita nee ungapa noo hiireta.

75 Noo hiireta oi Dzesu bosata hee, Nee ungapa noo hiiremi eseri naataamake oomi nii ao naho bai hiiremi tapari naatakoi oiqi hiiretake Peetoroi qupadzomaqi sigita tuusuhiqi tti minake hiireta.

27

NOKOI DZESUKE DZEIMA PIRATOHO TOROTA BIRANATETA
(Mar 15:1; Ruk 23:1-2; Dzoh 18:28-32; Apo 1:18-19)

1 Oonita iihai kharata dzube abi mimi ma Dzuta abi mimi qesa nokoi qupa teenaiteqi Dzesuke baataho pobiniqi hiireta.

2 Oonita noke ekama suutoqi nokoi noke dzeima Pirato Romaho kiape minaho nagapata tuumata.

3 Qate quba oke Dzutai gama moohimi noomaeho qupa khatai noke teetemi siriba tteutti noi bosata dzube abi ma abi mimiho botota aimata oke noi hairiamake burisi eeteqi hiireta,

4 Maqoe, abi qidza rike ma pobi noke ana oberama geema mootomi eto noho dzuu naho irita taatainoho qubake ana oma erake burisi eete.

5 Hiiremi nokoi hee, Eehe, oi niiho qubani. Hiiremi noi oma oke nokoho patita biireqi biirike papate tuumaqi mogetomata.

6 Qate dzube abi mimi nokoi oma oke mooqi hee oi baataho ttumanita oke bamu sepeke paha maubata biidzaqu.

7-8 Hiireqi nokoi oho tete saridzeqi ooma ttoka tteke mai eetemi oio dzore ma aabeho qura tupu naateta. Oke paha qapu tesutesuho ttokaniqi hiire qaatanihe paha oke hee, Kasu, dzuuho sobadzaniqi hiirorai.

9-10 Oi too abi Dzeremia noi Ohongaho noo qeeteqi eraiqi hiireta, Isirae abi teeho ttuma siriba tteutti oke noko aimaqi ooma ttoka teeke mai eeteta. Oi Ohonga Sooparai hiiremi nokoi qapu tesutesuho ttoka mai eetetaiqi hiireta.

PIRATOI DZESUKE TORONAITEMI HEE, ANA ABI QIBANI HIIRETA
(Mar 15:2-5; Ruk 23:3-5; Dzoh 18:33-38)
11 Qate Dzesuke nokoi ttoka soopara Piratoho dzagata mootomi noi noke toronaiteta. Noi hee, Nii Dzuta abiho abi qibani mae?
12 Hiimi Dzesui hee, Nii meeke hiire.
Hiiremi dzube abi ma Dzutaho abi mimi nokoi noke qoma dzubobiromi noi te oho noo ipi hiibara.

PIRATOKE SUQOBIREMI NOI DZESU HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mar 15:6-15; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39-19:16)
13 Oho qubake Piratoi Dzesu pobi hiireta, Nokoi niike qomoqoma hiiremi nii nookorai mae?
14 Hiiremi Dzesu nipanatemi Pirato pairuru eeteta.
15 Qate Romaho sutasuta nagata Dzuta abi qesaqesai qaatanihe Ingona dzuma minata Romaho ttoka sooparai sutasuta nokohota teeke saqoro qaata.
16 Oi Dzuta abi nokoi teeho dzapa hiiremi noke saqoro qaata.
Oonita oho bodzata abi baisanoma teei sutasuta nagata oota, dzapa noho Baraba.
17 Qate Dzuta abi mimi ma karai Piratoho dzagata ttutturate oomi noi nokoke qasa hiireta, Oonita nike dza eetemi anai Barabake saqobaquni mae eo Dzesu apeke Kiristu hiirorai noke saqobaqu?
18-19 Oonihe Piratoi oho totohota hiireta oi teeho bahe Piratoho ata noi noho samaqata habeseqi noo teeke Pirato moiteqi hee, Nooka, ana qupibake abiraho baku geemaqi moomi noi abi rike ma pobi oonita baku oi ana suqobiremi anai qogo noo niike pobi hiire. Eto nii noke qangaqitaino. Hiiremi Piratoi nookaqi abi tupu ttirenoma nokoke kebaitareiqi Barabaho noo bisata mootota, khooba oioni.
20 Oonihe dzube abi mimi abike kosibeteqi hee, Barabake noi saqobareiqi noke pobi hiibare. Ma noke hee, Dzesuke teetareiqi hiibare.
21 Hiiremi ttoka sooparai hee, Nike dza eetemi ana nopohota apeke saqobaqu? Hiimi nokoi hee, Barabake saqobare.
22 Hiiremi Piratoi hee, Oonihe anai Dzesu Kiristu hiirorai noke ana ikake eetaqu? Hiiremi noko garuruiqi hee, Noke hapahapanaitare.
23 Hiiremi noi hee, Qate baura qanga apeke noi eetemi nike oke hiire?
24 Hiiremi nokoi sokateqi hee, Ae, noke hapahapanaitare! Oke noko dzaubama hiiremi Pirato moomi noko noho noo nookaama naatemi eto rasaki mina biranatainoiqi noi hee, Abirake moomi kahosaamanita nike noke quba eesubi oho

kahosa eto naho irita peitainoiqi hiireqi noi obata boto nomeke akobetemi oho mumure naateta.
25 Oke eetemi abi tupu nokoi gama hee, Isanate oho kahosa nanaho irita peitare, ma biidza ma suuna nanahota peitare.
26 Hiiremi Piratoi nokoho totoho qusubaiteqi Barabake saqorota. Qate noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke buri ma baroke gabeho biiremi Piratoi moomi isanatemi noi hiiremi qaa abi nokoi Dzesuke hapahapanaitareiqi mai eeteta.

QAA ABI NOKOI DZESUKE QEPUQEPU HIIRETA
(Mar 15:16-20; Dzoh 19:23)

27 Mai eeteqi nokoi Dzesuke qaa nagata mootoqi nokoi gama noke rome biireta.
28 Nokoi sasa nohoke kuimaqi noke abi qibaho qepuqepu hiireqi qaa abiho sasa topa noke dzaarota.
29 Dzaaroqi nokoi guupa ponedza korabeteqi qiba nohota dzamotoqi saaro teeke noho botota mootoqi noho dzagata pomai kootoroqi hiireta, Oo, nii Dzuta abiho abi qibanita dzoobe dzoobe!
30 Hiireqi nokoi noho irita ekepusa eeteqi saaro aimaqi ooma noke qibata teeteta.
31 Oonita nokoi qepuqepu oke eete soubireqi sasa dzu-unoma oke kuimaqi sasa nohoke noke dzaaroqi noke hapa-hapanaita qubake teteta dzeima tuumata.

NOKOI DZESUKE HAPAHAPAHAITETA
(Mar 15:21-32; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

32-33 Qate Dzesui hapahapa oke qere biidzare biita eetemi qaa abi nokoi Kureneo abi teeke pobi hiiremi noi hapahapa nohoke aimata, dzapa noho Siimo. Oke eete qaaramuti nokoi ttoka teeta biranateta oke hee, Gorigotta hiirorai oke paha hee qiba gottaniqi hiirorai.
34 Oonita nokoi Dzesuke oba too bairanoma teeke moitemi etteimatanihe oho bai hiireta.
35 Oonita noko ota noke hapahapanaiteqi ttoba ma sasa nohoho quba baabe biireta.
36 Nokoi oke eete soubireqi noke bakena geemata.
37 Qate nokoi ee sabinata qetaqeta teeke qeeteqi qiba suhe nohota oke suutota. Noo oi hee, ERAIO DZESU DZUTA ABIHO ABI QIBA OONIqi hiireta.
38 Qate nokoi guume abi eserike oho qesa hapahapanaiteqi temuke pobi nohota upubiretani temuke mage neta upu-bireta.
39 Oke eetemi abi tete kosoramu oona girodzomata nokoi qiba nokomeke baqebeteqi Dzesuke qanga hiireta.
40 Nokoi hee, Iidzo, nii biirike rubengaiteqi qupi tapariho nakuta paha gootakoiqi hiirorai. Qate nii Ohongaho

khata ooraiqako sama niime ingonaite isanate hapahapata quratareiqi hiireta.

41 Oonita Dzuta abi mimi nokoi dzube abi mimima gama noke qepuqepu hiireqi eraiqi hiireta,

42 Seke moo, qesake noi hoobire baaoraihe qidzoke sama nomeke hoobidzaqu. Qate noi Isirae abiho qiba ooraiqako noi isanate quratemake napa noke qaupuitaridzoni.

43 Oi noi sama nomeke hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiretanita noi Ohongake ai tataumami Ohongai noho dzasa eete ingonaitaquni mae?

44 Oiqi hiireta ma paha guume abi noho samaqata hapahapanaiteta nopoi paha oho qesa noke bisebise hiirota.

DZESUI BAATETA
(Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

45 Qate ete bisa ma ttiri kiroko surena oho takurata haba oi gama qupi soorota.

46 Oonihe ttiri kirokota Dzesui totoho minama sokateqi hiireta, Ohonga name, Ohonga name, naane qubake nii anake gaubire oiqi hiireta. Oonihe Heboro noota oho totohoi Eri Eri rema sabakhattani oni.

47 Oke hiiremi qesa dzamonoke qooro oota nokoi oberama nookaqi hee, Noi too abi Eriaho quba hiire ooiqi hiireta.

48 Oho qubake teei ao hairiamake torouma tuumaqi besa bidzaga teeke oba too bairanomata suqobire saaro soramu biiremi noi muunareiqi dzoobire peiteta.

49 Oonihe qesai hee, Oke qaate hapa moohima Eria baabaquni mae baamu.

50 Oonita Dzesui paha sokata minake eeteqi suma khapere eetemi gisi tuumata.

51 Gisi tuumami qaheuba biiriho nakuta ttoba hahari asuasu oi pei neta sohoroqi pisisi eetemi poro ttangaho suruho paana naateta. Paana naatemi ttoka rubabeta minake eetemi oma qesai huhunateta.

52 Ma qura tuputa kose qesai takobami qesa baate oota nokoi eehaha naate qoridzeqi biranateta.

53 Nokoi meusa nagapa Dzerusaremuta peitemi abi samane nokoke moo gesina naateta.

54 Oonita qaaho pobipobi noi qesamane nomema ota bakena geema oota nokoi tuumu ma quba samane oke mooqi atti minanipamuke eeteqi noi eraiqi hiireta, Meenipamu Dzesuio Ohongaho khataniqi hiireta.

55 Qate Garirea habaho paimane qesai Dzesuke kokora eetareiqi noke iihaqi Dzerusaremuta baata nokoi sererahuke qooroqi mooqota.

56 Nokohota Maria Magattaraho nenai oota ma Maria
Dzesu ma Dzakopo ma Dzosepe nokoho pai oota ma Dzebet-
teoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoho pai oho qesa
nokoma gama oota.

NOKOI DZESUHO KEBAKE OMA NAGATA MOOTO PUI SI-
IRETA
(Mar 15:42-47; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)
57 Oonita sure mootomi Dzosepe Arimatteo nagapa nena
noi abi dzapa pobinomanihe qupa nometa noi paha Dzesuho
tumakhata.
58 Oonita noi baaqi Piratoho torota Dzesuho keba quba
qasa hiireta. Hiiremi noi nookami isanatemi noi hapahapata
qeemata.
59 Qeemaqi Dzosepe noi ttoba khabanoma sasari aimaqi
ooma keba nohoke sengibete qegorota.
60 Sengibeteqi oke aimaqi oma naga nome quba kaibetemi
ootaho nakuta mootoqi oma sarara hohonga oke burisi eeteqi
tete siireqi papateta.
61 Papahimi Maria Magattaraho nena ma Maria temu nopoi
tupidza totaqita oma naga oke mooqota.
62 Qate dzuma bosabosa oi bamu naatemi iihai mootomi
Pariseo ma dzube abi mimi nokoi Piratoho torota ttutturateqi
Hiireta,
63 Soopara naname, abi ikoikonoma Dzesu noi baataamake
ooqi hee, Ana baatemake qupi tapari naatemi ana qoridza-
koiqi hiireta.
64 Oonita nii hiiremi qaa abi nokoi tuuma oma naga oke
simeri bittiteqa bakena geema qaama qupi tapari naatemake
isanatakoi. Oi eto tumakhameto nokoi seike baaqi keba
oke aimaqi abike ikobeteqi hee, Dzesui baata neta qoridze
ooraiqa hiiremi ikoiko ma obera noo nohoi eto minanipamu
naataino.
65 Oke hiiremi Piratoi hee, Isanate, qaa abi nokoi nikeho
botota ooraita nike hiire teena oke eetare.
66 Hiiremi nokoi tuumaqi simerima tete oke siireqi qaa abi
mootomi bakena geema oota.

28

DZESUI PAHA EEHAHA NAATETA UUBUBUU
(Mar 16:1-10; Ruk 24:1-10; Dzoh 20:1-18)
1 Qate Ingona dzuma mina oi gama baamu naatemi oho
iihai mootomi Maria Magattaraho nena ma Maria temu
nopoi oma naga oke moorare baata.
2 Baahumi ttoka paha rubabeta minake eetemi qusu neta
Ohonga Sooparaho angero teei qurateqi teteta biranate oma
sarara oke ai burisi eetemi papatemi angero noi ota habeseta.

3 Qate birabira nohoio baibai aimoraiho isakita oomi sasa
nohoi khaba khabarinipamu ooni.
4 Qate qaa abi oona bakena geema oota atti nokoke suqo-
biremi nokoi baataho isaki naateta.
5 Qate angero noi paimane nopoke pobi hiireta, Eto atti
eetaino. Nokoi Dzesuke hapahapahaitemi nipe keba nohoho
qirike eetoraihe noi teqaha erata ooraidzara.
6 Noi aoke qoridze eehaha naate ooraita baaqa noi mee-
qoriho tekake mooro. Oi baamu.
7 Oonita nipe ao hairiamake qeemaqa tumakhameto no-
hoke pobi hiireqa hee, Dzesui aoke baata neta qoridzeqi
eehahake oorai. Noi bosata hee, Ana nikeho bosa qooroqi
Garirea habaho isakita nike dzeima qaarakoiqi hiiretake
qupadzomaqi tuumaqa noke ota moorare. Oi ana ao noo oke
nipe pobi hiire oonita tuumare.
8 Hiiremi nopoho qupa tukubami nopo atti uboubo eeteqi
hairiamake torouma tuumaqi tumakhameto nohoke oho
pobi hiibare qupadzomata.
9 Oonihe Dzesui nopoho bisata biranateqi dzoobe hiireta.
Hiiremi nopoi pomai kotoroqi oko nohoke gimutta eeteqi
noho hasama gegema hiireta.

QAA ABI MA DZUTA ABI MIMIHO IKOIKO BAMENOMA

10 Oke eetemi Dzesui nopoke pobi hiireta, Eto atti eetainohe
tuuma qesamane nahoke pobi hiireqa hee, Nike Garirea
habata naamaeke moorareiqi hiibare. Oke hiiremi nopo
tuumata.
11 Tuumami qaa abi ota bakena geemota nokohota qesai ao
Dzerusaremuta tuumaqi dzube abi mimiho torota oho isere
gama pobi hiire soubireta.
12-13 Oho qubake nokoi sinasina tupuho abi mimima gama
ttutturateqi nokoho quba ttuma ttuttuiteta.
Ttuttuiteqi oke qaa abike moiteqi eraiqi hiireta, Nike abi
pobi hiireqa hee, Nanai bakena geema oorihe nanaho nese
sidzobetemi tumakhameto nokoi seike saubepota baa keba
nohoke guume eete aima tuumeiqa hiibare.
14 Qate ttoka soopara Pirato oho pobi nookaquko nanai
noke kebaitakoita nike eto noho attike eetaino.
15 Oke hiiremi qaa abi nokoho sinasina nookaqi ttuma oke
aimaqi nokoho noo qusubaiteqi abike ikobeteta. Ikobetemi
Dzuta abi minarai nookami tumakhameto nokoi nokoke iko-
betetaho isaki naateta.

DZESU KIRISTU QARUHO MAIKHATA NOKO MA NAPAKE DZOOBIRORAI

(Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

16 Qate tumakhameto erebeni nokoi Garirea habata tu-
umaqi tora Dzesui hiiretata biranateta.

17 Biranateqi nokoi noke mooqi noho hasama gegema hi-
iretahe qesai qupa hou peu eeteta.
18 Oonita qesai hou peu eetemi Dzesui baaqi nokoke eepa
moiteqi hiireta, Ohongai anake qusu ma ttoka minaraho
Soopara upubiremi ana noorake nike pobi hiire.
19 Nike tuumaqa abi noo samane nokoke bapotopotoqi
nokoke Mai ma Khata ma Qaheuba Sumasaho dzapata asi-
naiteqa soobare.
20 Noo samane ana nike banaite qaabi oke noko gama
banaitemi qusubaite soubidzare.

Oonihe nikeqe bahe ana nikema napai qesa gainene eete
baura eetoraqu oke nike moorakoi. Eete qaamake bodzai
baamu naatakoi. Oiqi Dzesu hiireta.
Anaio Rebi Matteo

MAREKOHO ISERE QIDZA

Dzohane Mareko
Roma, Itaria
Tii 62 mae
Raaba Abi Samane
Roma Ma Haba Qesa

DZOHANE ABI OBAMA SOOROQI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA
(Mat 3:1-12; Ruk 3:1-9, 15-17; Dzoh 1:19-28)

1 Dzoobe Dzairamane:
Dzesu Kiristuho sinabidza khooba erani.
2 Dzesea ma too abiho neta qeeteta sinabidza oi hee, Nookare. Anai qaru abi nameke khata niiho bosata dzoobiremi tuumaqi noi niiho tete roibetakoi.
3 Noho noo totoho haba habanata sokate hiireqi hee, Sooparaho tete minake roibeteqi oko tete nohoke pobitareiqi hiibakoiqi hiireta.
4 Oiqi qeetetaho mee era, oi Dzohane sobasoba maikhata noi haba habanata biranate sinabidza hiireqi hee, Abi qupa burisi eete sobasoba oba saridzemi Ohonga nokoho kahosa dzamutareiqi hiireta.
5 Hiiremi, Dzutea haba nena ma Dzerusaremu abi nokoi gama susupu noho toro Dzotani obata biranateqi kahosa nokomeke hiire paanaitemi noi nokoke obama soorota.
6 Qate, Dzohanei ttoba kamere siihu suuto qaaqi guru ma here oba muuna qaata.
7 Ma noi Dzesuho qaamodzamodza hiireta, Teei naho ipina baaqorai noho isaki nahoke suqobiroraita ana subate oko sasa nohoho ekake saqobaquho isaki baamu.
8 Anai nike obama sooromi ooraihe, noi nikeke Qaheuba Sumasama soobakoi. Oiqi hiireta.

DZOHANEI DZESUKE OBAMA SOOROTA
(Mat 3:13-17; Ruk 3:21-22)

9 Oho bodzata Dzesui Garirea hababo nagapa Nadzarette oke qaateqi Dzotani obata baami Dzohane noko obama soorota.
10 Sooroqi noi oba neta peite moohimi qusu papahimi Sumasai qusubibiho qesa qurate Dzesuho irita biranateta.
11 Biranatemi qusu neta totoho teei hee, Qeseba khata name, anai niiho nookami bagenomani. Oiqi hiireta.

DZESUI SAATAHO TORONA ARABIRETA
(Mat 4:1-11; Ruk 4:1-13)

12-13 Hiiremi Sumasai Dzesuke qooro teetemi noi haba habanata tuumaqi haba ota kabira idzahubama oomi Saatai

noke qupi 40 oho isakita toronaite ootanihe angeroi noho kokora eetomi noi te peperatara.

DZESU GARIREA HABATA BAURA NOME SOHOROTA (Mat 4:12-17; Ruk 4:14-15)

14 Qateqa, Herotei Dzohaneke sutasutata mootomi Dzesui Garirea habata biranateqi Ohongaho sinabidza hiireqi hee,

15 Bodza ao bamu naatemi Ohongai pobi nomeke mai eesubi. Oonita nike qupa burisi eeteqi sinabidza nooka hiisi eetare. Dzesu oke hiire hiireke tuumata.

DZESU KHAA APIAPIHO KIRA HIIRETA (Mat 4:18-22)

16 Ma Dzesui Garirea oba ttuuke girodzomaqi moomi khaa apiapi Siimo ma noma noho Atereo nopoi obata dzupuke mootota.

17 Mootomi Dzesu nopo pobi hiireta, Anai nipeke banaitemi nipe abi apiapi naatakoi, oonita baa ana iihare.

18 Hiimi nopo ao dzupuke qaateqi noke iihata.

19 Iihami Dzesui qeemaqi moomi Dzakopo, oi Dzebeteoho khata ma Dzohane noma noho, nopoi sisimata dzupu uusari eetota.

20 Eetomi noi nopoho kira hiireta. Oonita Dzebeteo mai nopohoi kokora abima sisimita oomi nopoi nokoke qaateqi Dzesuke iihata.

DZESU SONGENA TEEKE IIHAMI TUUMATA (Ruk 4:31-37)

21 Oonita tumakhameto agiagi nokoi Dzesuma noko Kapanao nagapata biranateta. Biranatemi dzuma naatemi, noi guhu dzuubaqi abi banaitemi nokoi noho noo qubake hasaqu eeteta.

22 Oi noi teqaha qetaqeta abiho isaki gattiqata hiibaranihe, maikhatai toobauma hiiroraiho isakita noi nokoke banaiteta.

23 Qate guhu nokohota abi songenanoma teei ooqi, areare hiireqi hiireta,

24 Idze Dzesu Nadzaretteho nena, nii Ohongaho Qaheubananike ana gesinanita nii nanake ikabetaqu? Songena nanake nii ngausa eetare baaorai mae?

25 Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hiireta, Nii too pati suutoqa abi oke qaate papatare.

26 Hiiremi, songenai abi oke aima pirupara eete sokata minake eeteqi noke qaate tuumata.

27 Tuumami abi guhuna oota nokoi gama roqobeteta. Nokoi qiri eeteqi, qesa qasa hiireta, Idze, oho tete ikanoma? Dzesui maikhataho isakita hiiremi songena ao noho noo qusubaitorai. Oi tete qidzanipamu!

28 O hiiremi, ango hairiamake dzapa pobi nohoi Garirea haba gegebete soubireta.

PEETOROHO MOTAMIKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 8:14-15; Ruk 4:38-39)

29 Qate Dzesui guhuta biranateqi, noi Dzakopo ma Dzohanema noko Siimo ma Atereoho nagata peiteta.
30 Oonihe Siimoho motami humamutu minake eete meeqomi nokoi oho pobi hairiamake Dzesu pobi hiireta.
31 Hiiremi, noi qeemaqi noke botota aima tukuma qoridzemi, humamutu noke qaateta. Qaatemi motami noi nokoho kokora eeteta.

DZESUI ABI SAMANEKE QIDZAITETA
(Mat 8:16-17; Ruk 4:40-41)

32 Qate ete biiremi sure moosohimi, qesai abi heme ma songenanoma samane noho torota dzeima baata.
33 Baami nagapa mina oho abi gama susupu naga patita ttutturateta.
34 Ttutturatemi Dzesui khetedza maina painanoma qidzaiteqi, songena samaneke iihata. Oonihe, songenai noke gesina naatemi noi nokoke qamuni hiireta.

DZESU GARIREA HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA
(Ruk 4:42-44)

35-36 Qupibake Dzesu qoridzeqi iihai kharata qeba neta tuumaqi ota pupu hiiremi Siimo ma qesamane noho nokoi noho qiri minake eeteta.
37 Oonita saridzeqi nokoi noke pobi hiireta, Abi samane niiho qirike eetorai.
38 Hiiremi noi hee, Oonihe, nagapa qesa dzamoqana oorai, napa ota tuumaqa ana paha nokoho toro sinabidza hiibakoi. Ooqaho qubake ana biranate oorai, oiqi hiireta.
39 Oonita noi Garirea haba ogama soubireqi guhu samane nokohota sinabidza hiireqi songena iiha qaata.

DZESU ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 8:1-4; Ruk 5:12-16)

40 Qateqa, abi pottomunoma teei Dzesuho torota biranate pomai kotoroqi dzauri hiireta, Nii anake qidzaitaquho isaki ooraihe, oke niiho dza hiibaqu mae bamu?
41 Hiiremi noi dzaubarike misi teeteqi boto nomeke dzoobire noke hesate hiireta, Ana isanate dza eete, oonita qidzanatare.
42 Hiimi pottomu ao noke qaatemi qidzanateta.
43-45 Qate Dzesu abi oke dzoobireqi qogo minake hiireta, Nookare, erahoke nii eto abi pobi hiibainonipamu. Oonihe, nii tuuma sama niimeke dzube abi bainaiteqi sama niihoi qidzanate oho kiridza eetare. Oke Mose hiiretanita nii oke eetemake ota khooba paana naatakoi.

Oiqi hiireta, oonihe abi oi biranateqi baruna hosohosoma oho noo hiire paanaite soubiremi Dzesui oho quba nagapa mina teeho otoba patita peitare bitta eeteqi qeba neta oota. Oomi abi samane haba totaqi ma totaqina nokoi noho torota biranateta.

2

DZESU ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 9:1-8; Ruk 5:17-26)

1 Ipita Dzesui burisi eeteqi Kapanao nagapata biranate naga peite oomi abi oho pobi hiiremi nookata.

2 Nookaqi abi samane ttutturate pui siiremi naga patita teka bamu naatemi noi oho isakita nokoke sinabidza hiireta.

3 Ma abi eserisa eseri abi sarosaronoma teeke kahoba eete Dzesuho toro biranateta.

4 Oonihe abi tupu minai oomi noko noho dzagata biranatare hou eeteqi, Dzesu oota neta noko naga sigumaqi abi sarosaronoma paraiho heeta meeqoota oke noko aima qurateta.

5 Oonita Dzesui ai tataumaho bedzabedza nokohoke moo qupadzomaqi abi sarosaronomake pobi hiireta, Khata name, ana kahosa niihoke dzamute.

6 Hiiremi qeteqeta abi qesai ota habeseqi qupa nokometa eraiqi qupadzomata,

7 Naane quba noi oonomake hiire? Noo oi qaganomanipamu. Apeho torota kahosa dzaamutaquho isaki oorai? Baamuhe, Ohonga teena.

8 Hiiremi nokoi oonomake qupadzomatake Dzesu ao qupa nometa gesina naate nokoke pobi hiireta, Naane quba nike qupa nikemeta quba oonomake qupadzohibi?

9 Abi sarosaronomake noo apeke pobi hiiremi adzahaha naataqu? Anai hee, Kahosa niihoke dzamuteiqa hiibaqu oni mae hee, Parai niimeke aimaqa qoro tuumareiqa hiibaqu?

10 Oonita anai Abiho Isaki ooqi ttokata kahosake dzaamutaquho isaki ooraike nike gesina naata qubake ana abi sarosaronomake pobi hiireqa hee,

11 Qoridze parai niimeke aimaqa naga niimeta tuumare, oke ana niike pobi hiire.

12 Hiimi noi qoridzeqi hairiamake qepe asuasu nomeke qere biire nokoho pengata qeemaqi paata biranateta. Biranatemi nokoi gamaqa pairuru eeteqi Ohongaho hasa hiireqi hee, Ae! Quba oonomake napai teqaha moo qaararani, oiqi hiireta.

DZESUI TTAGETTI APIAPI MA ABI KAHOSANOMAHO QUBA HIIRETA
(Mat 9:9-13; Ruk 5:27-32)

13 Dzesu paha oba ttuuho pati sigita biranatemi abi tupu
noho toro biranatemi noi noko ota banaiteta.
14 Ipita noi sosomaqi moomi Rebi, Arapeoho khata noi
ttagetti nagata habese baura eetomi noi noke pobi hiireta, Nii
ana iihare. Hiiremi noi qoridze quba oke pekha eete noke
iihata.
15 Ma bodza teeta Dzesui naga nometa patta muunomi
ttagetti apiapi ma kahosa abi ma tumakhameto noho noko
gama noho toro habese oota, oi abi maina paina noke iiha
qaata.
16 Qate Pariseoho qetaqeta abi nokoi moohimi, noi ttagetti
apiapi abi ma kahosa abima patta muunoomi nokoi tu-
makhameto nohoke qasa hiireta, Noi naane quba ttagetti
apiapi ma kahosa abima muunorai?
17 Hiiremi Dzesu oke nookaqi noko pobi hiireta,
Sama rikenoma nokoi ttottaho quba hiibaamanihe,
khettedzanomai hiirorai. Oho qesa anai teqaha abi pobiho
quba baabaranihe, kahosa abiho quba baaqorai. Oiqi hiireta.

DZESUI HUTINGI MEEHO TETE NOKO BANAITETA
(Mat 9:14-17; Ruk 5:33-39)

18 Qate Dzohaneho tumakhameto ma Pariseoho nokoi
hutingi naatomi abi qesai baaqi Dzesu qasa hiireta, Dzo-
haneho tumakhameto ma Pariseoho tumakhameto nokoi
gama hutingi naatemi niihoi ikake eeteqi hutingi naataa-
mani?
19 Hiiremi, Dzesui noko qahura noota pobi hiireta, Teei
ata naasuhimi noho qesamane noho torota ooqa ikanomake
eeteqi nokoi hutingi naataqu? Bamu! Ata naataqu abi noi
nokoho toro oomi qidzoke noko hutingi naataqu.
20 Anai ata naataqu abiho qesa oonita ipita anai nokoho
neta bamu naatemake nokoi isanate hutingi naatakoi. Baata
nomehoke hiireqi oke Dzesu hiireta.

ABIHO QUPA AGOBA MA SINABIDZA USAQEHO QAHURA
(Mat 9:16-17; Ruk 5:36-39)

21 Dzesui noo nomehoke hiireqi erake hiireta, Teei ttoba
koko usaqeke ttoba qosanata mooto hiibotaamani. Oke no
eetaquko, ttoba kokoi qosanake dzeimami uhubami, pui mi-
nanatakoi.
22 Paha teei bai oba usaqeke nuupu agobata uqumaamani.
Oke noi eetaquko, bai oba oi nuupuke qausu qohateqa bai
oba ma nuupu esese qanganatakoi. Bai oba usaqe (oi sin-
abidza) oi nuupu usaqe (oi qupa usaqe) oho quba isanatakoi
hiireta.

DZESU DZUMAHO SOOPARAI PARISEOHO QUPA POBITETA
(Mat 12:1-8; Ruk 6:1-5)

23 Qate Dzutaho dzuma teeta Dzesu sepora dzoo bisata
tuusumi tumakhameto nohoi oho mee rumutota.
24 Rumuhimi Pariseo nokoi Dzesuke pobi hiireta, Nii moo,
dzuma bodzata quba qaganoma oke noko naane quba ee-
torai?
25 Hiimi noi noko pobi hiireta, Ae! Tabiti qesamane
nomema oomi patta bamu naatemi nokoho ttidza saa eetemi
noko eetetaho noo nike isaitaamani kaqa.
26 Oi Abiatta dzube abi mina qaata bodzata Tabitiho ttidza
uhubami noi Ohongaho nagata peiteqi moomi dzobadzoba
Ohongaho dzagana mooto qaata oke dzube abi keke muuna
qaata oi oota. Oonihe oke Tatibi noomae aima qesamane
nome moiteqi noko gama muunami te kahosa naatara.
27 Hiireqi Dzesui noko pobi hiireta, Ohongai te abike
dzumaho quba mootaranihe dzumai abike kokora eetareiqi
noi dzuma mootota.
28 Oonita nike moomi Abiho Isaki anai paha dzumaho
Sooparanita tumakhameto eesubi oke eto bai hiibaino.

3

*DZESU DZUMATA ABI BOTO ATIMANOMAHO BOTO KO-
RABETETA*
(Mat 12:9-14; Ruk 6:6-11)
1 Dzesu paha guhu dzuubami abi boto atimanoma teei ota
oomi qesai
2 Dzesuke qomaqoma hiiba quba nese dzoobireqi hee,
Dzesui noke dzumata korabetaqu, mae bamu? Ooiqi hiire
mooqota.
3 Mooqomi noi abi boto atimanomake pobi hiireta, Nii bisa
qaputa qoobare.
4 Hiireqi noi abi sigina qasa hiireta, Dzumata baura apeke
eetaquho qaga oorai? Oi quba qidzake eetaqu, oni mae quba
qangake eetaqu? Eo, abiho qaraqarake ingonaitaqu, oni mae
abike teete baataqu? Hiiremi nokoi nipanateta.
5 Nipanatemi Dzesui dzauba irita nesema asabiremi qupa
tatanga nokohoho quba ttidza noho qanganatemi noi abi
noke pobi hiireta, Boto niimeke tataitare. Hiiremi noi oke
tataitemi boto nohoi ao pobirateta.
6 Pobiratemi Pariseo nokoi biranate tuumaqi Heroteho
nenama teena naate nokoi ikanomake eeteqi Dzesuke ngausa
eetaqu oho gunu ma naru hiireta.

DZESU SISIMATA PEITE NOO HIIRETA
7 Qate Dzesui tumakhameto nomema isakiqata qaheubata,
paha ipita oba ttuuqata biranateta. Biranatemi Garirea nena
ma Dzutea ma Dzerusaremu nena,

8 ma Itumea ma Dzotani oba qee nena ma Tiro ma Sitona
nena, nokoi quba samane noi eete qaataho pobi nookaqi
gairanipamu noho torota biranateta.
9-10 Oonita abi samaneke noi qidzaitemi hemenoma
samane noke hesatare beedzae eeteta. Eetemi abi tupu
minanipamu oomi noko eto noke qiruqiru bidzainoho quba
Dzesui tumakhameto nomeke hee, Sisima teeke roibetareiqi
pobi hiiremi noko qusubaitemi noi ota peiteta.
11 Qate songenanoma noko Dzesuke moohiqi dzaga nohota
gaipori kotoro areare hiireqi hiireta, Idze! Nii Ohongaho
Khatani.
12 Hiiremi noko eto abike noho pobi hiibainoho qogo noo
minake noi hiireta.

DZESU TUMAKHAMETO TUEREBE NOKOKE ASATETA
(Mat 10:1-4; Ruk 6:12-16)

13 Ipita Dzesue torata peite noomae gesaho dzake eete
nokoho kira hiiremi biranateta.
14-16 Biranatemi noi abi 12 uhutota. Oi nokoi noho torota
qaamake noi noko dzoobiremi sinabidza hiireqa songena
iiharota, oho quba noi nokoke uhutota.
Qate noi Siimoho dzapake Peetoro (oi Biriki) oiqi hiireta.
17 Ma Dzebeteoho khameto Dzakopo ma noma Dzohane
nopoho dzapake noi Boanege (Paraho isaki) ooniqi hiireta.
18 Attereo ma Piripi ma Battoromeo ma Matteo ma Ttoma
ma Dzakopo Arapeoho khata, ma Ttatteo, ma Siimo
19-21 Kana habaho nena, ma Dzuta Khariotta nena (ikai ipita
Dzesuke geema mootota). Nokoke Dzesu uhutota.

QESAI DZESUHO BAURAKE HEE, IIBADZAHONIQI HI-IRETA
(Mat 12:24-32; Ruk 11:14-23; 12:10)

Qate Dzesu naga teeta peitemi abi tupu paha ttutturatemi
nokoi oho quba patta muunare bitta eetemi qesamane nohoi
oho pobi nookaqi noke qaanatare qeemaqi hiireta, Noi ao
ababarake naate oorai.
22 Hiiremi qeteqeta abi qesai Dzerusaremu neta qurateqi
oberama hiireqi hee, Songenaho qibai noho irita ooraimi noi
oho beedzaeta songena samaneke iihorai.
23 Hiiremi Dzesui nokoho quba hiireqi qahura noota
nokoke qasa hiireta, Ikanomake eeteqi Saatai Saatake
iihaqu? Baamu.
24 Nookare, Haba teeho abi tupu nokoi qesa hu ma koridza
biidzaquko, bamu naatakoi.
25 Ma quni ma mani tee nokoi qesa koridza biidzaquko, oi
paha bamu naatakoi.
26 Oho qesa Saatai sama nomeho ibo eete beedzae nomeke
geemapuko noi bamu oorairorihe, ao bamu naatarota.

27 Oonihe, Dzesui Saataho beedzae ao suqobireta oho quba noi hee, Teei bamu sepeke abi qaanomaho nagata peiteqi quruma nohoke saqobaquhe bosata noke suutoqake isanate pobi nohoke saqoromi eehaha naatakoi.

28 Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Abi kahosa maina paina saridzaqu ma noo qanga qesaqesa hiibaqu oke gama dzamutaquho isaki oorai.

29 Oonihe, teei oonomake Qaheuba Sumasaho baura qanga hiibaqu oke Ohongai bamu dzamutaquhe kahosa oi noho torota qaarakoi.

30 Hiireta oi teeho quba bahe, qesai oberama hee, Songena teei Dzesuho irita ooraiqi hiireta.

DZESU OKO MA BOTO QUSUNA NOME PAANAITETA
(Mat 12:46-50; Ruk 8:19-21)

31 Qateqa, Dzesuho pai gotta ma nomamane noho nokoi baaqi paata qooro too dzoobireqi noho kira hiireta.

32 Hiiremi, abi samane habese noke rome biire ooqi hiireta, Pai gootta ma nomamane dzabamane niihoi paata qooroqi niiho haba mooqorai.

33 Hiiremi noi hiireta, Naho pai ma nomamanei apeneni?

34-35 Hiireqi noke rome biirota nokoke noi moo qeraqera eete hiireta, Ohongaho dzake apei qusubaitorai noio naho noma ma dzaba ma pai, oonita nikemae naho pai ma nomamane dzabamaneho isaki.

4

GOTTARA BABABA EETAQU ABIHO QAHURAKE DZESU HIIRETA
(Mat 13:1-9; Ruk 8:4-8)

1 Dzesui paha oba ttuuho samaqata bosaho eete abi banaitemi noko samanenipamu noke sengibetetaho quba noi sisimata peiteqi oho nakuta habese oba heeta oota. Oomi abi quba mina nokoi gama igasata habeseqi oba pouqata soubireta.

2 Qate noi qahura noota noo samaneke nokoke pobi hiireta.

3 Hiireqi noi hee, Nookare, Bababa eetaqu abi teei bababa eetare biranateta.

4 Biranate bababa eesuhimi goottara qesai tete sigiqata taatemi nee biranate oke muuna bamuiteta.

5 Ma qesai oma quhirata taasuqi suuna eetetahe, ttoka obera oomi ete peite moomi,

6 bubuso naatemi noho orotu bamu naatemi ngorubateta.

7 Ma gottara qesai baa bisata taatemi baa pei kharanate pesunaitemi goomaama naateta.

8 Qate gottara qesai ttoka bibinomata taate suna eeteqi qesai 30, qesai 60, qesai 100 oho isakita gairai goomata.

9 Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare ooiqi hiireta.

DZESUHO QAHURA NOOI BASESANOMAKE SAHASAHA MOITE QAATE
(Mat 13:10-17; Ruk 8:9-10)

10 Noko noke qaasumi noi qesa Tuerebema noko ooqi nokoi noke qahura oho qasa hiireta.
11 Hiiremi noi noko pobi hiireta, Ohongaho pobi oho noo rurunake nikeho quba paanaitaridzoni. Oonihe sasana oorai nokoho quba oke gama qahura noota keke hiiremi oorai.
12 Oi qetaqetai hee, Kahosa nokohoke Ohonga dzamutainoho quba nokoi qupa burisi eetaama naateqi nesema mooqi moo pobitaama, ma tomama nookaqi nooka pobitaamani. Oiqi qeetemi ooraiqi Dzesu hiireta.

BABABA EETAQU ABIHO QAHURA OHO KHOOBA DZESU HIIRETA
(Mat 13:18-23; Ruk 8:11-15)

13 Noi hee, Qahura noo erake nike ruume naate mae? Oonita niike ikanomake eeteqi qahura noo qesaqesa qupadzomaqu?
14 Bababa eetaqu abi noi sinabidza nooke bababa eetorai.
15 Noo oke tete sigiqata bababa eesumi, qesai ota ooqi nookahimi Saatai hairiamake baaqi noo nokoho torota bababa eetoraike karabetorai.
16 Oho qesa oma quhirata bababa eesumi nokoi noo oke nookaqi ttidza qidza eeteqi aimorai.
17 Oonihe, nokoho nakuta orotu ooraama naatemi nokoi bodza hoteqata oomi sinabidza nooho quba kaiponi mae uuba ma sakaba biranatemi nokoi ao taatorai.
18 Ma qesa baa bisata bababa eesumi nokoi noo oke nookorai.
19 Oonihe, ttokaho iiha ma dzoobidza, ma qurumaho ikoiko ma quba qesaho qeraqera oi gama ota peiteqi sinabidza nooke pesunaitemi noo oi meeama naatorai.
20 Qate qesa ttoka bibinomata bababa eetemi, noko noo oke qupata mootomi qesa 30 qesa 60, qesa paha 100 oho isakita mee goomorai. Oiqi hiireta.

QAHURA OI DZONGI QEEREMI BAIBUDZAQUHO ISAKI ONI
(Ruk 8:16-18)

21 Ma noi noko pobi hiireta, Abi dzongi aima baa oke bamu qapuma uhesabaqu, mae meramera pesuta mootaqu, baamu.
22-23 Noi isanate oke qohare heeta mootakoi. Oonita quba dzukuna oi gama paana naataquho isaki, ma quba dzahedzahena oi gama paana naataquho isaki oni. Tomanomai nookare!

24-25 Hiireqi noi eraiqi hiireta, Quba nike nookaqu oke
korabete nookare, Oi nike nooka beedzae eetoraiho isakita
mee saridzakoi. Sarihimake nikeke paha moitakoi oi teeho
torota isaki baura eesuma Ohongai paha qesa noke moitakoi.
Qate teeho neta oho isaki bamu naatemi oke paha noho neta
karabetakoi. Oiqi hiireta.

SINABIDZA OI NOOMAE MEE EETORAIHO QAHURA

26 Hiireqi noi paha erake hiireta, Nebe teeta Ohongaho pobi
erake eete oorai. Abi teei goottara qesa ttokata bababa eeteqa
qupibake meeqa etebake qoridzakoi.

27 Oonihe, gottara suuna eete bitotorai oho teteke noi ru-
umeni.

28 Oi ttoka nomae beedzae moitemi mee eetorai. Bosata
suuna biranatemi quhisa ota takobami oho nakuta mee
goomorai.

29 Qate, mee ba naatemake rumutaquho bodzata abi oi oho
dzube mootakoi.

OHONGAHO POBI OI BENARA BITOTORAIHO QESANI
(Mat 13:31-32; Ruk 13:18-19)

30 Dzesui hiireta, Ohongaho pobi oke napai quba apeho to-
midzata mootaqu? Mae qahura noo apeta hiiremi isanataqu?

31 Oi pobidzo benarai benara minaraho neta
gattingaqanita abi oke ttokata aubotaquho isaki.

32 Aubotomi oi peiteqi kuna minarake riiteqi goha
dzoobiremi mina naatemi nee ota sumudzatorai. Oho isakita
sinabidza gattiqai minanate abi kokora eetakoi.

DZESU QAHURA NOOTA ABi SINABIDZA HIIRE QAATA
(Mat 13:34-35)

33 Oonita nokanoka nokohoho isakita noi sinabidzake
qahura noo samaneta mootoqi abi minarake pobi hiire qaaqi
teqaha qahura nooamake noko pobi hiire qaarara.

34 Oonihe, noi qaheubaqata tumakhameto nomeke oho
khooba gama hiire paanaite qaata.

DZESU HIIREMI BAPAMU KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Ruk 8:22-25)

35 Qate oho surenake noi noko pobi hiireta, Napamae oba
ttuuho totaqita qeemare.

36 Hiireqi noko abi tupu oke aipo biire noi ao sisima nakuta
oomi noko paha ota peite noma noko tuusumi sisima qesai
paha nokoma gama tuumata.

37 Tuusuhimi bapamu mina teei tooromi pouma sisima
nakuta quura hee eetare eeteta.

38 Qate noi sisima ipita bosaqure heeta meeqomi nokoi
noke tukutoqi pobi hiireta, Banaita, napai dzaetare boohibita
nii bamu oho atti eetaqu?

39 Hiiremi noi tukubaqi uta qamuni hiireqi oba ttuu pobi
hiireta, Nipanate, kebaratare. Hiiremi uta bamu naasumi
oba kebaratanipamuke eeteta.
40 Eetemi noi erake noko pobi hiireta, Nike naane quba atti
eete?
41 Nike ai tatauma saridzaamake oorai mae?
Hiiremi nokoho sama suu qooromi noko qesa pobi hiireta,
Abirai apeni uta ma oba ttuui oonomake eete noho noo
qusubaite? Oiqi hiireta.

5

DZESUI GERASENO HABATA ABI SONGENANOMA QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Ruk 8:26-39)

1 Oke hiireqi nokoi oba ttuu totaqita qeemaqi Geraseno
habata biranateta.
2 Biranatemi noi sisimata tta eesumi abi songenanoma teei
nesetu neta biranateqi noke saridzeta.
3 Oi noi oma nagata qopa koobire qaami abi noke ngibi-
rama suutare bitta minake eete qaata.
4 Oi abi noke bodza ginaqake eka ma ngibirama suutomi
noi ngibirake basesa eete ngausa eeteqi eka uhuto qaami abi
noke suqobidzaquho isakiama naate qaata.
5 Sau samane, qupiba ma etebake noi oma naga ma qeba
neta areare hiireqi sama nomeke omama sesero eete qaata.
6 Obete noi Dzesu sererahuke moo torouma baaqi noho
dzagata gaipori kotoro sokata minake eete hiireta,
7-8 O Dzesu Ohonga qusunanipamuho Khata, nii anake
ikabetaqu? Hiiremi Dzesui ao noke hee, Songena, nii noke
qaatareiqi hiiremi oho quba noi hiireta, Ana Ohongaho ne-
seta hiibita nii eto anake sesero eetaino.
9 Oonita Dzesu noke qasa hiireta, Dzapa niiho apeni? Hi-
iremi noi hee, Naho dzapa Huba, oi nanai samaneniqi hiireta,
10 Ma eto Dzesui nokoke haba kharata dzoobidzaino hiireqi
abi oi Dzesuke dzauri minake hiireta.
11 Qateqa, hoo kitu minai qeba neta peku eetomi, noko noke
dzauri hiireqi hee,
12 Nii nanake hooho neta dzoobiremi nana ota dzuubare.
13 Hiiremi Dzesui qaasumi songenai abi oke qaateqi noko
hoota dzuubata. Qate hoo kitu oho dzare 2,000 ootani kaqa.
Oomi hoo nokoi hapa rometa sakaba qurate oba ttuuta dzaga
susuma baateta.
14 Baatemi hoo soopara sakaba tuumaqi nokoi nagapa ma
qeba neta oho pobi hiire paanaitemi qesai quba ota biranate-
take moorare baata.

15 Baaqi noko Dzesuho torota biranate moohimi abi songena hubanoma qaata noi ao ttoba dzapire qupa qidzanoma ota habese oomi noko atti eeteta.

16 Eetemi qesa bosata moohita nokoi qesake Dzesui songenanomake eetetaho pobi hiireqi, paha hooho irita quba biranatetaho pobi hiiremi nookata.

17 Nookaqi noko Dzesuke hee, Nii nanaho haba qaatareiqi hiireqi noke dzauri minake hiireta.

18 Dzauri hiiromi Dzesui paha sisimata peitake boohimi abi songenanoma qaatati qidzanateta noi noke gainene eetare hiireqi noke pupu hiireta.

19 Hiiremi noi basesa eete eraiqi hiireta, Baamu. Nii nagapa tuumaqa Ohonga Soopara niiho quba dzasa eeteqi niike qidzaite oho pobike nii qesamane niimeke hiire paanaitare.

20 Hiiremi, abi oi burisi eete nagapa 10 oho qibata tuumaqi Dzesu noho quba eetetaho pobike hiire paanaitemi noko gama nooka sahateteta.

DZAIRO BAAQI DZESU NOHO KHATATA QIDZAITAREIQI HIIRETA
(Mat 9:18-26; Ruk 8:40-56)

21 Obete Dzesui paha sisimata peite oba totaqita qeemaqi igasata oomi abi quba mina noho torota ttutturateta.

22 Ttutturatemi guhuho bosa qobaqoba tee, dzapa noho Dzairo, noi baaqi Dzesuke moo oko toro nohota gaipori kotoro tti ma dzauri hiireqi hiireta,

23 Khatata nahoi batabata minake eetemi nii isanate baaqa boto niimeke noho irita mootomi noi qidzanate eehaha naatare.

24 Hiiremi noi noma nopo tuusumi abi tupu minanipamu oi noke qahiqahi eete tuumata.

ATAPA TEEI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA
(Mat 9:20-23; Ruk 8:43-48)

25-26 Tuumami atapa teei ota oota. Noi tii 12 oho isakita dzuu topoto qaaqi ttotta abi samaneho neta ttuma nomeke biire bamuitemi nokoi noho irita baura eete bitta minake eete qaami noi te qidzanataranihe dzore birama qaata.

27-28 Noi Dzesuho pobi nookaqi hee, Ana ttoba nohoqake ngingitti eetaquko qidzanatakoiqa hiireqi noi abi tupuho bisata qeemaqi Dzesuho tumeta biranate ttoba nohoke hesateta.

29 Hesatemi ao dzuu ipi uhubami heme bamu naatemi sama noho asuratemi noi ao qupadzomata.

30 Obetemi, Dzesuho beedzae teeho irita baura eesutake noi qupadzomaqi abi tupu bisata burisi eeteqi hiireta. Apei naho ttoba hesate? Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta,

31 Abi samane niike qahiqahi eetemi nii moorita ikanoma
eeteqi nii hee, Ape anake hesateiqi hiire?
32 Hiiremi apei noke hesatetaho quba noi asabireqi qiri
eeteta.
33 Eesuhimi noomaeho irita biranatetake atapa oi ao
qupadzomaqi attiubouboma tititi eeteqi, oko toro nohota
gaipori kotoro oho mee gama noke hiire paanaiteta.
34 Paanaitemi Dzesu noke pobi hiireta, Atapa, nii ai tata-
mami niiho sama qidzanate. Oonita heme oi aoke niike
gaubiremi nii keba ma dzapata tuumare. Ooiqi Dzesu hiireta.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA
(Mat 9:23-26; Ruk 8:49)

35 Dzesu oke hiimi guhuho bosaqobaqobaho abi qesai
baaqi hee, Ma, niiho khatata ao baate. Oonita eto banaita
sepeke sesero eetaino.
36 Hiimi Dzesu totaqike nookaqi guhuho bosaqobaqoba
pobi hiireta, Eto roqobetainohe, nooka hiisi eetare.
37 Hiireqi noi qesa qaanatemi, Peetoro ma Dzakopo ma
Dzohane, dzakopoho noma nokoqeke noke gainene eeteqi
tuumata.
38 Tuumaqi, nokoi guhuho bosaqobaqobaho nagata bi-
ranateqi Dzesu husu ma noo aga nookami qesai tti ma ttaka
minake hiireta.
39 Hiiremi noi dzuubaqi erake hiireta, Nike naane quba
tti ma husu eranoma hiirorai? Oi khatata gattiqai baataa-
manihe, meerake eetorai.
40 Hiiremi nokoi noke sosoridzo hiireta.
Hiiremi noi noko iihami sasata biranatemi noi khatataho
mai ma paike dzeimaqi noma oota nokoi gama khatata mee-
qoota tuputa biranateta.
41 Ma khatataho boto aimaqi noi noke hee, Khatata, ana nii
pobi hiiremi nii qoridzareiqi hiireta (totoho nometa oke hee,
Taritta koumiqi hiireta)
42-43 Hiiremi khatata noomai qoridze ao ogama tuumami
Dzesu nokoke hee, Nike khatata oke patta moitareiqi hiireta.
Oonita noko sahasaha minake eetemi Dzesu nokoke qamuni
tatanga hiireqi hee, Eto abi minara oho pobi hiiremi nookain-
oiqi hiireta. Qate khatataho tii bodza sikisi oota.

6

DZESUHO NAGAPA ABI NOKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Ruk 4:16-30)

1 Dzesu haba oke qaatemi noho tumakhameto ipi suutomi
noi nagapa khooba nometa biranateta.
2-3 Qate dzuma biranatemi, noi bosaho eete guhuta abi
banaitemi abi samane noho noo nooka hasaqu eeteqi hiireta,
Abirai baura samane bamenomanipamuke eetorai. Oonihe

noi naga baura abi, Mariaho khata. Noi Dzakopo ma Dzose ma Dzuta ma Siimo nokoho nane oni. Paha dzabamane nohoi napama gama ooraita ika neta noi qubarake aimorai? Ma apei noke bapotopotomi oorai. Oke hiireqi noko noho nookami qanganateta.

4 Qanganatemi Dzesui noko pobi hiireta. Too abi teeho dzapake abi isanate qusubaitoraihe, noi nagapa khooba nometa tuumaquni mae, qesamane nomeho toro biranataquni mae, oko ma boto nomeho toro biranataqu, biranatemi nokoi noho dzapa qusubaitaama.

5-6 Dzesui oke hiireqi nokoho neta obaoba samane eetare isanataama naateta. Oi minaraho ai tatauma bamu naatemi nota bame eeteta. Oonihe abi eseri tapari heme eetemi noi boto nome nokoho irita mootomi qidzanateta.

DZESU TUMAKHAMETO NOME BAURA MOITE DZOOBIREMI TUUMATA
(Mat 10:5-15; Ruk 9:1-6)

7 Qate Dzesu ngeromagi nagapa samaneta abi banaite qaaqi tumakhameto Tuerebe nomeho kira hiireqi noko eseri eserike baura quba dzoobidzare hiireqi songena suqobidzaquho beedzae nokoke moiteta.

8 Moiteqi noi hee, Nike teteho isakita eto quba teeke aimaino, oma baubotaino, oonihe patta ma asike qaateqa sumu keke aimare.

9 Noi hee, Nike isanate oko sasa dzaabakoihe, eto sasa eserike aimainoiqi hiireta.

10 Noi hee, Nike nagapa teeta biranate naga teenaqata sumudzate baura eete ooqa nagapa mainata tuumare.

11 Qate nagapa teei nike dzeimaama naate nikeho noo nookaama naataquko nagapa oke qaasuhiqa pomu nikeho okota ooraqu oke tupu teete nokoho khooba paanaitare.

12 Hiiremi tumakhameto noko biranate abi qupa burisi eetaridzoho nooke hiire tuumaqi,

13 songena samaneke iihaqi abi khetedzanomake bibima suraitemi qidzanateta.

HEROTEI DZOHANE TEETETAHE DZESUHO POBI NOOKA SAHATETETA
(Mat 14:1-12; Ruk 3:19-20; 9:7-9)

14 Qate Dzesuho dzapa pobi haba gegebetemi abi erake hiireta, Idze, Dzohane sobasoba maikhatake Herote teetemi noi ao baata neta qoridzeqi oho beedzaeta baura bamenoma samane eetorai.

15-16 Hiiremi Herotei oho pobi nookata. Oonihe, qesai hee, Oi Erianiqi hiiremi qesai paha hee, Noi too abi agobahota teeho qesaniqi hiireta. Qate Herote nooka sahatete erake

hiireta, Anai Dzohaneho paru geemami baatetahe, noi ao qoridze oorai mae?

17-18 Hiireta oi teeho bahe bosata Herotei Piripi, noma nomeho ata Herotia naateta. Naatemi oho quba Dzohane noke pobi hiireta, Noma nimeho ata aimaqu oi quba qaganomani.

19-20 Hiiremi Herotei noo dzoobiremi Dzohaneke aimaqi sutasuta nagata mootota.

Ma Herotia noi Dzohaneho oso ma dzauba minake eete noke teete baatarotahe, Herotei hee, Dzohane abi qidza qaheubananiqi hiireqi atti eete noke herohero eetemi Herotia Dzohaneke teetare bitta eete qaata. Oonihe Herote noi ttidza qidza eeteqi Dzohaneho noo nooka qaatahe, noho qupata ingaqonoma naateta.

21 Qate ipita Herotia Dzohaneke teetarotaho isaki biranateta. Oi Heroteke pai dzoomata oho dzuma biranatemi Herotei oho muuna ma aima eetare hiireqi bosa qobaqoba nomeho quba hiireqi qaaho pobipobi abi ma Garireaho abi dzapa pobinoma nokoke gama dzeimami baata.

22 Baami, Herotiaho khatatai ota dzuubaqi qaki ma qasanidza eetemi qesai Herotema nokoi hoo ma patta muunata nokoi gama moo rumubata.

Rumubaqi abi qibai Herotiaho khatata pobi hiireta, Quba minarahota nii teeho dzake eete hiiremake ana nii moitakoi.

23 Hiireqi naru oke noi hiire tatangaiteqi hiireta, Pobi minara naho ooraike nii moo quba apeho dzake eete hiiremake oke ana ao nii moitakoi.

24 Hiiremi Khatatai paata biranate pai nomeke qasa hiireta, Quba apeho qubake ana hiibaqu? Hiimi, noi hee, Dzohane sobasoba maikhata, qiba nohoho quba nii hiibare. Hiiremi, khatata ango hairiamake abi qibaho torota biranate hiireta,

25 Ana dza eetemi nii poiqanipamuke Dzohane sobasoba maikhataho paru geema qiba nohoke sabidza heeta mooto ana moitare.

26 Hiiremi, abi qibai dzasa minanipamuke eeteta. Oonihe naru tatanga noi ao hiireta, paha qesai noma patta muunotaho penga qubake noi te khatataho baike hiibara.

27-28 Oonita noi qaa tupuho dzudzu teeke dzoobireqi hee, Nii qiba gootta nohoke aima baabareiqi hiiremi tuumata. Tuumaqi, noi sutasuta nagata biranate paru nohoke geemaqi qibake sabidzata mooto aima baa khatata moitemi noi oke pai nome moiteta.

29 Qate Dzohaneho tumakhametoi oho pobi nookaqi noko tuumaqi keba nohoke aima oma nagata mootota. Oho qubake Dzesui baura bamenoma eetemi Herote pobi nookaqi

qupa muunaqi hee, Dzohane qoridzeqi baura oke eetorai mae, oiqi hiireta.

DZESU PATTA AGOAGO EETEMI ABI 5,000 MUUNA ISANATETA
(Mat 14:13-21; Ruk 9:10-17; Dzoh 6:1-13)

30 Qate Dzesuho qaru abi nokoi noho toro ttutturate nokomae eeteta ma banaiteta oho pobi gama noke hiire paanaiteta.

31 Oonita abi samane tuuma ma baabe eetomi qidzoke noko patta muunarota. Eetemi, noi noko pobi hiireta, Nike ma napamae keke qaheubaqata tuumaqa gattiqa sama qidzanatare.

32 Oonita nokoi sisimata peite nokoqeke qaheubata tuumata.

33 Tuusumi abi samane nokoke moo qupadzomaqi nagapa samaneho neta baa sosomaqi nokoke riite teka ota bosa biranateta.

34 Biranatemi Dzesu unate abi tupu mina oke moomi noko sipisipi sooparaamaho isaki naatemi noi nokoho quba dzasa eete noo samane nokoke banaiteta.

35-36 Banaitomi bodza riitemi tumakhameto nohoi baaqi noke pobi hiireta, Haba erai qanga. Oonita bodza riitemi isanate nii noko dzoobiremi nokoi dzoo ma nagapa qesa dzamonoke oorai ota tuumaqa nokome quba patta ttuma eete muunaqu mae?

37 Hiiremi noi nokoke pobi hiireta, Nikemae noko patta moitare. Hiimi nokoi hee, Nanai isanate tuumaqa sengi eserisa eseriho isakita ttuma eete dzobadzoba aimaqa noko moitemi muunaqu mae?

38 Hiiremi noi hiireta, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai? Seke moorare. Hiiremi nokoi moo isaiteqi noke pobi hiireta, Eo, boto teena. Qate khaa paha eseriba ooqai oni.

39-40 Hiiremi, noi nokoke hee, Abi noko tupu maina painake ttokata habesareiqi hiiremi qesa 100, qesa 50, oi oho isakita noko ttarita habeseta.

41 Habese oomi, noi dzobadzoba boto teena ma khaa eseri oke aimaqi qusuke moo agoago hiireqi dzobadzobake qootoqi dzoo mutu mootomi tumakhameto nohoi oke pattabete abi moiteta.

Moitemi noi paha khaa eseri oke nokoho quba gama pattabeteta.

42 Oonita noko gama patta muunaqi qura eeteta.

43-44 Ma noko patta saru ttuttuitemi asi 12 hee baata ma khaa qetta qesa oota. Qate dzobadzobake muunata abi ungapa oho dzare 5,000 naateta.

DZESU OBA HEEQATA QOORO TUUMATA
(Mat 14:22-23; Dzoh 6:15-21)

45 Oke eete soubire Dzesu tumakhameto nomeke dzoobiremi sisimata peiteqi oba totaqi Besaita nagapa toroqata qeehimi noi abi tupu aipo biireta.

46 Aipo biire qaasuqi noi torata peite pupu hiireta.

47-48 Qate qupi sooromi sisima oi oba ttuu dzounipamuta oomi Dzesu noqeke osobita ooqi moomi utai tumakhametoho robeta tooro baami noko kaipo minake eete dzaomata. Obetemi, Dzesui qupibake dzuridzarita qeemaqi nokoho torota oba heeta qooro tuumaqi noko riitare eeteta.

49-50 Eesuhimi noko moomi noi oba heeta qoro tuusumi noko atti eeteta. Noko hee, Gisi ooniqi hiireqi areare hiireta. Hiiremi noi noko pobi hiireta, Eo, eto atti eetaino. Ana oionita nikeho qupa kebaratare.

51 Oi Dzesu beedzaeho maikhatai dzobadzoba oke haba habanata biraitetaho khoobake nokoi ikaqi ruume naateta?

52 Oonita qupa nokohoi uhubaamake oomi noi uta qamuni hiiremi utai ao bamu naatemi noi nokoho toro qeemami sisimata peitemi noko atti sama eeteta.

GENESARE NAGAPA ABI KHETEDZANOMA OKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 14:34-36)

53 Oonita nokoi oba dzongobeteqi Genesare igasata unate too pouta angina teeteta.

54-55 Oonita noko sisima qaasuhimi oho abi Dzesuke moo gesina naateqi ao hairiamake haba totaqi oke gama dzongobeteqi Dzesui ika neta ootake qupadzomaqi nokoi khetedzanoma kahoba eete noho toro baa qaata.

56 Oi noi nagapa gattiqani mae, nagapa minani mae dzoo nagata tuumarota, oho sobadzata nokoi khetedzanoma mootomi nokomae ttoba patisigiqa nohoke hesate qidzanatareiqi noke dzauri hiireta. Ma abi noke hesateta nokoi gama susupu qidzanateta.

7

DZUTA ABI MIMI OHONGAHO NOO HABARA QUSUBAITE QAATA
(Mat 15:1-9)

1-3 Qate Pariseo ma Dzuta abi gama susupu uimane nokomeho pomata boto akobetaamake patta muuna qaarara, oonita Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzerusaremu neta baaqi Dzesuho toro ttutturateqi moomi tumakhameto nohota qesai qaga oke riiteqi boto akobetaamake patta muunota.

4 (Ma Dzuta abi noko ttuma eetoraiho sobadza neta baaqi
oba taataamake patta muuna qaarara. Oonihe, poma agoba
samaneke noko qusubaiteqi khoru ma ttoka qapu ma kapa
qapu ma meramera teka akobetaqu, quba oonomake noko
eesuqi ohonga tiibete qaata.)
5 Oonita, Pariseo ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke qasa
hiireta, Ikanomake eeteqi tumakhameto niihoi uimaneho
poma qusubaitaama naate boto akobetaamake paatta
nokome muunorai?
6-7 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Meenipamuke Dzeseai
ikoiko abi nikeke qupadzomaqi ao hee, Abi nagarai too kaka
nokomema naho dzapake qusubaitoraihe, qupa nokoi ser-
erahuke oorai. Nokoi ttaroke naho hasama gegema hiireqi
abiho sinasinake hee Ohongaho sinabidza ooniqi hiireqi oke
abi banaitorai. Oiqi Dzesea hiireta.
8 Dzesui hee, Oi teeho quba bahe Ohongaho too qurake nike
basesa eeteqi uimaneho pomata tatanga naatorai.
9 Hiireqi Dzesu paha noorake hiireta, Uimane nikemeho
pomake nike tatangaitareiqi meenipamuke Ohongaho too
qura siginaitorai!
10 Mosei Hee, Mai ma pai niimeke kokora eete qusub-
aitorareiqi hiireta. Ma noi paha hee, Teei maini mae pai
nomeke qanganiqi hiibaquko noi baataridzoniqi hiireta.
11 Qate oho habarake nike hee, Abi oonoma teei maini mae
pai nomeke hee, Ana baasumake nii naho quba qesaqesa
aimororihe,
12 oi ao qaheuba qonoqono (nokoho totohoio koroba) naate
oorai ooniqi hiirorai. Oke noi oberama hiiremi nike noke
hoobiremi noi ota mai ma pai nomeho kokora eetaama naa-
torai.
13 Idze, nike oke eeteqi uimane nikemeho pomata ipibireqi
Ohongaho too qurake teetorai. Ma quba oonoma samaneke
nike oberama eetorai. Oiqi hiireta.

PATTA BAHE, QUPA BIRIBIRI OI ABI SESERO EETORAI
(Mat 15:10-20)

14 Dzesui paha abi samaneke ttuttuiteqi noko pobi hiireta,
Nike gama susupu naho noo nookaqi erake qupadzomare,
15 Quba abi teei muunami ttidzata qurataqu oi bamu abi
oke kahosanomaitaqu. Oonihe quba abiho nakuta peiteqa
biranataqu oio abi oke kahosanomaitakoi.
16 (Tomanomai nookare.)
17 Hiireqi Dzesui abi tupu oke qaate naga nometa peitemi
tumakhameto nohoi qahura oho quba noke qasa hiiremi noi
noko pobi hiireta,

18 Qesaho qupai asuasu ooraimi nikehoi paha oke eete
oorai mae? Nookare. Quba abi muunami qurataqu oi qid-
zoke abi kahosanomaitaqu.
19 Baamu, oi teqaha qupa nohota quratoraidzaranihe,
qausuta qurate ttidzama biranatorai. Mae nike oho tete moo
pobitaama?
Noi o hiiretaho quba moomi pattai gama susupu qidza
kekeni.
20 Noi erake hiireta, Quba qanga tee ma tee abiho qupata
peite biranataqu oi abike kahosanomaitorai.
21 Oho tete erake eete oorai, Iiha ma dzobidza qanga oi
nakuta ooqi abiho qupa neta biranatorai oi samaho guume
ma meera maina paina, ma teeta ma tanga, ma apuata, ma
qupabage, ma koiri kairi,
22 ma ikoiko ma ritarita, ma peetta ma qeraqera, ma ibo ma
koke, ma sama qusuba ma rasaki,
23 quba qanga erai gamaqa naku neta peiteqi abike ka-
hosanomaitorai. Oiqi Dzesu hiireta.

RAABA ATAPA TEEI AI TATAUMAMI SONGENA BAMU NAATETA
(Mat 15:21-28)

24 Oke hiireqi Dzesui qoridze tuumaqi Tiro ma Sitona
habata biranateqi naga teeta peiteta. Peiteqi noi hee, Abi
eto naho pobike nookainoiqi hiiretahe, noi dzukubare hou
eeteta.
25 Oi atapa teeho khatatai songenanoma oomi atapa oi
Dzesuho pobi nooka baaqi, oko toro nohota gaipori kotorota.
26 Oonihe atapa noi Dzutaho bahe Siroponikisa haba nenai
qaata. Oonita atapa noi dzauri hiireqi hee, Songena teei
khatata nahoho irita ooraimi oke nii iihaqu mae?
27 Hiiremi Dzesui atapa oke qahura noota toronaiteqi hi-
ireta, Khametoi bosa patta muuna isanataridzonita dzobad-
zoba oke khametoho neta karabete haa quba biidzaqu oi
bamu isanataqu.
28 Hiimi noi haaho noo oke sama nometa mootoqi hiireta,
Mai name, oi meenihe, khametoho patta huhu qohare pesuta
taatemi haai muunorai oni.
29 Hiiremi, Dzesu noke pobi hiireta, Nii oonoma hiiremi
isanate oonita niimae tuumaqa moorare. Songena ao niiho
khatata qaatemi oorai.
30 Hiiremi atapa oi nagapa tuumaqi moomi songena ao
bamu naatemi khatata meramera tekata bage eete meeqota.

TOMA SUSU MA TOO ATIMANOMAKE DZESU QIDZAITETA

31 Oonita Dzesu burisi eeteqi Tiro habake qaateqi, Sitona
nagapa riiteqi nagapa 10 oho bisata tuumaqi Garirea oba
ttuuta biranateta.
32 Obetemi, nokoi abi toma susu ma too atimanoma teeke
noho toro dzeima baaqi, Dzesu boto nomeke abi oho irita
mootareiqi noke dzauri hiireta.
33 Hiiremi Dzesu abi tupu minaho neta noke qaheburoqi
boto khameto nomeke abiho toma nakuta upubire ogidzoba
eeteqi eteete nohoke hesateta.
34 Hesateqi, noi qusuke moohiqi heemaho hiireqi noke hee,
Uhubare oiqi hiireta. (Oonihe nokoho totohoi Epatta.)
35 Hiiremi toma noho uhubami eteetenohoi saqobami, noi
ao noo rikeke hiireta.
36 Hiiremi Dzesui nokoke hee, Eto abi qesa oho pobi hiibain-
oiqi hiireta.
Oonihe abi oi qamuni oke riiteqi oho noo abi hiire paanaite
soubiremi,
37 nokoi hasaqu minanipamuke eeteqi erake hiireta, Abi
toma susuke noi tomanomaiteqi, too atimanomake noono-
maitorai. Idze, noi quba samane bagenomanipamuke ee-
torai. Oiqi hiireta.

8

DZESU ABI 4,000 NOKOHO QUBA HEEBA MOOTOTA
(Mat 15:32-39)

1 Oho sauta abi tupu minanipamu paha ttutturatemi,
nokoho patta bamu naatemi Dzesui tumakhameto nomeho
kira hiireqi pobi hiireta,
2 Abi tupui naho toro ao qupi tapariho isakita ooraimi
nokoho patta bamu naatemi, anai nokoho quba dzasa mi-
nake eete.
3 Oi qesai kharata baaqorai. Oonita anai nokoke naga-
pata dzoobiremi, nokoho ttidza saa eetemi noko eto teteta
qereqare eetaino.
4 Hiiremi, tumakhameto nohoi hiireta, Ikanomake
haba qanga erata heeba saridze nokoke moitemi muuna
isanataqu?
5 Hiimi noi hee, Dzobadzoba nikeho toro ikabete oorai?
Hiiremi noko hee, 7 ooraiqi hiireta.
6 Oonita Dzesui hiiremi abi tupui ttokata habesemi noi
dzobadzoba 7 oke aimaqi agoago eete qootoqi dzoo mutu
mootomi tumakhameto nohoi oke abiho dzagata mootota.
7 Paha khaa oberaqa teei nokoho toro oomi Dzesu oho irita
agoago eeteqi, hiiremi tumakhameto nohoi paha oke nokoho
dzagata mootota.

8 Mootomi, noko patta muunaqi qura eeteta. Oonihe, pattaho saruke noko aimami asi pai 7 hee baata.
9 Obete, abi ootaho dzare oi 4,000 ooni kaqa. Oonita noi nokoke dzoobiremi tuumata.
10 Tuumami noi tumakhameto nomema sisimata peiteqi Tamanutta habata biranateta.

QUSUHO OBAOBA OKE DZESU TE PARISEOHO QUBA EETARA
(Mat 16:1-4; Ruk 12:54-56)

11 Qate Pariseo nokoi Dzesuho torota baaqi sohoro noo mina hiireta. Hiireqi noko noke toronaiteqi hee, Nii nanaho quba qusuho obaoba teeke eetareiqi hiireta.
12 Hiiremi, noi qupa nometa misi teeteqi erake hiireta, Naane quba abi nagarai obaoba teeho quba hiirorai?
13 Obaoba oonoma oke bamu abi naga nikeho quba eetaqu. Oke ana bamu nike ikobetaqu. Hiireqi noi nokoke qaateqi, paha sisimata peite totaqi temuta qeemata.

PARISEO MA HEROTEHO IKOIKO OHO QAAHURA
(Mat 16:5-12)

14-16 Oonita Dzesui Pariseo ma Heroteho tete qanga oke qahura noota hiireqi hiireta, Pariseo ma Heroteho pattai togonoma oonita nike oho bakena geema qaarare. Hiiremi tumakhametoi patta aimare ruume naatemi dzobadzoba teenai keke sisima nakuta oomi noko qesai hee, Dzobadzoba bamu naatemi noi oho quba noo hiire kaqa.
17 Hiiremi, Dzesu qupadzomaqi noko pobi hiireta, Quba apeho qubake nike dzobadzoba bamu naateho nooqake hiirorai? Nike moo pobitaama naate ruumenipamu naatorai mae? Eo, nikeho qupa tatanga naatorai Mae?
18 Idze, nike nesenomanihe, moo pobitaamani. Nike tomanomanihe, nooka pobitaamani mae nikeho qupai uko ma ttauko eete? noo
19 Nookare, Anai abi 5,000 oho quba dzobadzoba boto teenake qootomi, nike oho saru aimami asi ikabete hee baata? Hiiremi, noko hee, 12 oni.
20 Hiimi noi hiireta. Qate anai abi 4,000 oho quba dzobadzoba 7 oke qootomi, nike oho saru aimami asi pai ikabete hee baata? Nokoi hee, 7 oni.
21 Hiiremi noi noko qasa hiireta, Oonita nike naho khooba qupadzomorai mae baamu? Oiqi hiireta.

BESAITA ABI NESE KHABANOMAKE DZESU QIDZAITETA

22 Qate nokoi Besaita nagapata biranatemi qesai abi nese khabanoma teeke Dzesuho toro dzeima baaqi, Dzesu noke hesatareiqi hiireta.

23 Hiiremi Dzesui abi nese khabanoma basidzomaqi nopo
nagapa tumeta biranateta. Biranateqi Dzesui nese nohota
ogidzoba eete boto nome abiho irita mootoqi noke qasa
hiireta, Nii quba moori mae?
24 Hiimi noi nese parara eeteqi hiireta, Abike ana moohimi
ee qooro ooraiho qesa nokoi qooro tuuma ma baabake
eesubi.
25 Hiiremi noi paha boto nome abiho neseta mootomi,
noi bageke eete moomi pobirateta. Paha quba samane
kharaqana oke no gama bageke eete mooqota.
26 Obetemi Dzesui noke nagapata dzoobireqi hiireta, Eto
sepeke nagapata abi oho pobi hiibaino. Oiqi hiireta.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA PAANITETA
(Mat 16:13-20; Ruk 9:18-21)

27 Dzesui tumakhameto nomema nokoi Piripi Kaesareaho
nagapa gamittita biranateta. Oonihe, noi teteta
tumakhameto nomeke qasa hiireta, Abi nokoi anake apeniqi
hiirorai?
28 Hiiremi noko hiireta, Dzohane sobasoba maikhata oion-
iqi hiiremi qesai hee, Eria ooniqi hiiremi, paha qesai hee, Too
abihota teei ooniqi hiirorai.
29 Hiiremi, noi noko qasa hiireta, Qateqa, nikemae anake
apeniqi hiirorai? Hiiremi Peetoro noke eraiqi hiireta, Nii
Kiristunipamu oni.
30 Hiiremi noi nokoke hee, Eto oho pobi abike pobi hiibain-
oiqi hiireqi qamuni tatangake hiireta.

NAPAI MARANGA BIIDZARIDZOHO TETE PAANAITETA
(Mat 16:21-28; Ruk 9:22-27)

31 Qate Dzesu sohoroqi tumakhameto nome banaiteqi hi-
ireta, Anai Abiho Isaki oonihe, ana abi mimi ma dzube abi
bosabosa ma qetaqeta abi nokoho botota heme samaneke
saridzemi noko basesa eeteqi ana teetemi baatakoi. Oonihe
qupi tapari naatemake ana qoridzakoi.
32 Noi o hiireqi, paanaite hiireta.
Hiiremi Peetoroi noke qaheburoqi qamuni hiibare
boohimi,
33 Dzesu burisi eete tumakhameto nome nesema moo Pee-
toroke pobiteqi hiireta, Saata, nii papatare! Peetoro, nii ikaqi
Ohongaho tete ruumenihe abihoke qupadzomorai?
34 Hiireqi noi abi tupu ma tumakhameto nomema nokoke
ttuttuiteqi hiireta, Teei naho ipi suutare dza eetaqu no isanate
sama nome bai hiire maranga biireqa anake iiha qaarare.
35 Oi teei qaraqara nomeke qaanataquko noi quba seepe
naatakoi. Qate teei qaraqara nomeke naho quba ma sin-
abidzaho quba qaanataama naate abike moitaquko qaraqara
nohoi meeke qidzanatakoi.

36-38 Oi abi teei ttoka ma haba gama susupu mai eete soubiremi qaraqara nohoi dzaetaqu oi ikanomake eeteqi noke hoobidzaqu? Oi dzaetemi, noi quba apeke moitemi, qaraqara nohoi paha qidzanataqu? Baamu. Nookare. Abi naga meeama ma pasenanoma eraho neta teei naho midza ma qesamane nahoho midzake eetaquko, ana Abiho Isaki ooqi ipita Mai nameho dzadzama baaqi qaheuba angeroma gama baaqake namae abi oho midza eetakoita qupadzomare. Oiqi hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO QESAHO PENGATA OGASUMATA
(Mat 17:1-13; Ruk 9:28-36)

1 Noi hiireqi hee, Abi erata habese ooraiho neta qesai baataamake oomi Ohongaho pobi beedzae minama biranahimake noko ao moorakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

2 Hiiremi qupi 6 naatemi, Dzesui Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke dzeima noko gama tora teeta peiteta.

3 Ota nokoqeke ooqi, Dzesui nokoho pengata ogasumami ttoba ma sasa nohoi khabakhabari hihidzanoma naateta oi ttokata abi teei ttoba teeke oho isakita khabanomaitare bitta eetorai oni.

4 Oke eetemi noko moohimi Eria ma Mose nopo nokoho pengata birabira naateqi Dzesuma qesa noo hiireta.

5-6 Oonita noko ququimaqi noo apeke hiibarota? Oho quba Peetoroi Dzesuke hee, Mai name, napa erata ooraqu oi bagenoma. Oonita nii dza eete hiiremake, nanai baruba tapirike biidzare, teei niihoni, teei Mosehoni, teei Eriaho.

7 Hiiremi dzorobi teei nokoke sengibetemi, noo totoho teei dzorobi neta biranateqi erake hiireta, Eraio qeseba khata nahonita noo nohoke nike nookorare.

8 Hiimi tumakhameto nokoi nese dzoobire moomi, abi nopoi bamu naatemi Dzesu keke nokoma oota.

ERIAHO NOO OKE DZESUI DZOHANE SOBASOBATA MOOTOTA
(Ruk 9:28-37; Mat 17:1-9)

9 Qate Dzesu ma Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoi tora neta qurahiqi Dzesui noko qamuni hiireqi hiireta, Nike birabira erake moorihe, Abiho Isaki anai baate qoridzaamake ooraquta etoqa eraho pobi abike pobi hiibaino.

10 Hiiremi noko noo oke qahitoto qaata. Oonihe abi baata neta qoridzaquho khoobake noko qiri eeteqi, nokomae qesa qasa hiireqi bitta eeteqi Dzesuke qasa hiireta,

11 Qetaqeta abi nokoi naane quba hee, Eriai bosata baamake sama tukutuku biranatakoiqi hiiremi nana nookorai?

12-13 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Eria nome bosata baaqi quba samane ttarita mootaridzonihe, aoke Eriaho qesai baami, abiho dza hiiretaho isakita nokoi noke paru geemata. Oi Dzohanehoke agobake sinabidzata qeeteta, oke anai bamu nike ikobetaqu.

Oonihe Abiho Isaki anai heme minake saridzaridzoni. Saridzemi nokoi anake puutta hiibaqu oho qetaqeta paha ikanoma hiiremi oorai oke nike qupadzomorai mae? Oiqi hiireta.

DZESU ABI KHATA OHO SONGENA IIHAMI QIDZANATETA (Mat 17:14-21; Ruk 9:37-43)

14 Oke Dzesu hiireqi nokoi tumakhameto qesaho toro biranateta. Biranate moomi abi tupu minai nokoke rome biireqi qetaqeta abima noko noo mina hiirota.

15 Hiiromi abi tupu oi Dzesuke moo roqobete noho torota hairiamake baaqi noho qaki eetemi noi noko qasa hiireta,

16 Nike quba apeho quba noo minake hiirorai?

17-18 Hiiremi abi tuputa teei erake hiireta, Banaita name, songena teei khata nahoho irita ooraimi noi potutu naate oorai. Oi songena noke aima biiremi noi too dzootorai, ma noho too horesa pereborai, ma gotta nohoi tataumorai. Oho qubake ana noke niiho toro dzeima baabe.

Oonihe, anai tumakhameto niihoke hee, Songena oke iihareiqi hiiremi noko hou eete.

19 Hiiremi, Dzesui tumakhameto pobi hiireta, Idze, abi naga nike ikanomake ai tataumaamani! Anai pookeba samakeba naate nikeho torota baura eete baa qaimi, bodza apeta nike nooka hiisi eetaqu? Seke khata oke dzeima baabare.

20 Hiiremi nokoi khata oke dzeima baami songena Dzesuke moo gesina naateqi hairiamake khata oke aima pirupara eetemi noi ttokata taate buribaro eetemi too horesa nohoi biranateta.

21 Biranatemi Dzesui khata oho maike qasa hiireta, Quba oi bodza apeta sohorota?

22 Mai hee, Noi khata bittina oomi, songena oi sohoroqi noke teetareiqi hiiremi, khata bodza ginaqake obata dzaga susumaqu, mae eepata dzuubaqu oho beedzae eetorai. Oonita oho isaki niiho toro ooraimake nii nakaho quba dzasa eeteqi hoobidzare.

23 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii hee, Oho isaki ooraimakeiqi hiire. Idze. Teei nooka hiisi eetemi quba samane minarake eetaquho isaki noho toro oorai?

24 Hiimi abi khata oho mai hee, Anai nooka hiisi eetoraihe, ikake eeteqi paha houpeu eetorai? Nii anake hoobidzare.

25 Hiiremi Dzesui moomi abi tupu oi ango minanatemi noi songena oke qamuni hiireqi hiireta, Nii abi khata oke naane quba toma susu ma potutunomaitorai? Oonita, nii noke qaate tuumaqa etoqa paha noho irita biranataino.
26 Hiiremi, songena areare hiireqi abi khata aima pirupara eete noke qaate tuumata. Tuusumi abi khata oi baataquho tomidza naatemi, abi samane hee, Noi baateniqi hiireta.
27 Oonihe, Dzesui noke botota karabete ai qusubaitemi noi nomae qooro isanateta.
28 Qate Dzesui naga teeta peitemi tumakhameto nohoi noke qasa hiireta, Naane quba nanai songena oke iihare bitta eete?
29 Hiiremi noi hee, Songena oonomake iihaqu oke abi bamu sepeke eetaquhe, pupu hiireqake iihami tuumakoi.

DZESU NOOMAE BAATE QORIDZAROTAHO NOO
(Mat 17:22-23; Ruk 9:43-45)

30 Ipita noko gama tuumaqi, Dzesui hee, Anai songenake iihe eto abi oho nooke nookainoiqi hiireta. Hiireqi noko Garirea habake dzongobeteta. Dzongobeteqi noi tumakhameto nomeke bainaite pobi hiireta,
31 Teei Abiho Isaki anake geema mootomake noko ana teete baatakoi. Baatemi qupi tapari naatemake ana paha eehaha naate qoridzakoi.
32 Hiiremi, Dzesuho tumakhametoho qupa uhubaama naatemi nokoi noo oho khooba quba noke qasa hiibarotahe atti eeteta.

QESA KOKORA EETAQU OI ABI MINAHO TETE ISAKI ONI
(Mat 18:1-5; Ruk 9:46-48)

33 Obetemi noi nokoma gama Kapanao nagapata biranateqi ipita naga nakuta ooqi noi noko qasa hiireta, Noo apeke nike teteta qesa pobipobi hiirori?
34 Hiiremi noko nipanateta, oi noko teteta baahuqi apei nokohota abi mina naatarota oho nooke hiirota.
35 Oho qubake Dzesui habeseqi tumakhameto Tuerebe nokoke ttuttuiteqi pobi hiireta, Teei bosa qobaqoba naatare hiireqa noomae qupa gaibata ipina naate abi samaneho kokora eetorare.
36 Hiireqi noi khata gattiqa teeke nokoho bisata mootoqi noke amaki eeteqi noko pobi hiireta.
37 Hee, Teei naho quba eeteqi khata oonoma teeke aima kokora eetaqu noi oke eeteqi anake oke eetakoi. Ma apei anake kokora eetaqu noi oke eeteqi Mai anake dzoobiremi baata paha noke eetakoi.

APEI NAPAHO IBO EETAAMA NOI NAPAHO DZAIRA KEKENI
(Ruk 9:49-50)

38 Hiiremi tumakhata Dzohanei Dzesuke hee, Banaita
name, teei dzapa niihoho beedzaeta songenake iihami nana
moori. Qate noi napaho nena ooraamanita nanai noke qa-
muni hiire.
39 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei dzapa nahoho beedza-
eta baura qidza bamenoma teeke eeteqi bamu gisake anake
qanganiqi hiibaqu.
40 Oonita etoqa noke qamuni hiibaino. Oi teei napaho ibo
eetaama naataqu noi napaho nena keke.
41 Ma teei hee, Nike Kiristuho tumakhametoniqi qupad-
zomaqi khoruta oba giima nikeke moitaqu noi bamu ipi ma
ari oho dzore naataqu. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oiqi
hiireta.

TORONATA TAATAQUI BAMENOMANIHE BATIGARA NAATAQUI QIDZA
(Mat 18:6-9; Ruk 17:1-2)

42 Hiireqi Dzesui hee, Abi teei qesaho angi naatemi
khameto gamitti erana nooka hiisi eetoraihota teei taataqu,
angi abi oke bosata oma bamenoma paruta suutoqa oba
ttuuta ai biidzapuko isanatarota.
43 Oiqi hiireqi noi oke qahura noota hee, Boto temu niihoi
niike qangata dzeimake boohimi nii eto taatainoho isakita
oke geema qaateqi boto temuma qaraqarata dzuubaqu oi
isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii taateqake boto eseima eepa
tatangata dzuubaqu oi baamu isanataqu.
44 (Eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho keba muuna
qaarakoi.)
45 Oho qesa oko niiho teei niike qangata dzeimake
boohimi nii eto taatainoho isakita oke geema pone naateqa
qaraqarata dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe, dzeimami nii
taateqake oko eseima eepa tatangata dzuubaqu oi baamu
isanataqu.
46 (Eepa oi baamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake
muuna qaarakoi.)
47 Oho qesa nese temu niihoi niike qangata dzeimake
boohimi nii eto taatainoho isakita oke bikoumaqi nese
temuma Ohongaho pobita dzuubaqu oi isanatakoi. Oonihe,
dzeimami nii taatemake nokoi niike nese eseima gama eepa
tatangata ai biidzaqu oi bamu isanataqu.
48 Qate eepa oi bamu hiibaquhe, ota dzoodzoi oho kebake
muuna qaarakoi.
49 Qate Ohongai abi samaneke kaipoho eepata mootomi
tomuho qesa oho meke biranatakoi.

50 Oonita tomu oi qidza. Oonihe, oho meke bamu naatemake oke nii quba apeke eetemi oho meke paha biranataqu? Baamu. Oho quba oora ma qaara nikehoho meke biranate qaamake nike keba ma dzapata qaarare. Oiqi hiireta.

10

APU MA ATAHO HOKA UHUTAQU OI QUBA BAMENOMA (Mat 19:1-12; Ruk 16:18)

1-2 Oonita Dzesui haba oke qaateqi oba Dzotani ma Dzutea habata biranatemi abi samane noho toro ttutturatemi noi saninoke banaite qaataho isakita paha nokoke tete banaiteta. Banaitemi Pariseo nokoi baaqi noke toronaiteqi hee, Abi teei ata nomeke saqobaqu oi qaganomani, mae baamu?

3 Hiiremi noi erake hiireta, Oohoke Mosei nike ikanomake pobi hiireta?

4 Hiiremi nokoi hee, Abi teei ata nomeke saqobareiqi hiiremi oho pepa qeete tatangaitemi Mosei teqaha oho baike hiibara.

5 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Mosei qupa tatanga nikehoke qupadzomaqi tete oke paanaiteta.

6 Oonihe, khoobanipamuta Ohonga quba minara mootoqi abi ma ata nopoqake qesaho quba korabetetanita qupadzomare.

7 Oho qubake abi teei mai ma pai nomeke qaateqi ata nomeho toro atimaqi nopo esese sama teena naatakoi.

8 Oi nopoi maina ma paina oonidzara, nopoi sama teenani.

9 Oonita nopoke Ohonga nomae hongasiremi etoqa abi baura oke uhutaino. Oiqi qetaqeta agoba hiireta.

10 Hiiremi ipita tumakhameto nohoi naga nakuta qeemaqi noke qasa hiiremi noi noko pobi hiireta,

11 Teei ata nomeke qaateqi maina teeke aimami guume naatakoi.

12 Ma atapa teei apu nomeke qaateqa maina teeke aimami guume naatakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI KHAMETO GAMITTI AGOAGO EETETA (Mat 19:13-15; Ruk 18:15-17)

13 Obetemi qesai khameto nokome aima baaqi Dzesu nokoke hesate agoago eetareiqi hiiremi, tumakhameto nohoi nokoke niiqi hiireta.

14 Hiiremi Dzesu mooqi dzaubadzauba eeteqi erake hiireta, Khameto gamitti isanate naho toro baabare. Oho teteta nokoi Ohongaho pobi naatorai oonita etoqa nokoke tete siibaino.

15 Khameto gamitti baaqi Ohongaho pobi naatoraiho isakita abi teei baabaama naataquko noi bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, oke ana bamu nike ikobetaqu.

16 Oke hiireqi noi khameto amaki eeteqi boto nome nokoho
irita mooto noko agoago eeteta.

OHONGAHO POBI NAATAQUI BAMENOMANI
(Mat 19:16-30; Ruk 18:18-30)

17 Ipita Dzesui biranate teteta tuusumi teei torouma baaqi
noho toro pomai kotoro noke hee, Banaita qidza name, quba
apeke ana eeteqake oho quba qaraqara tatanga saridzaqu?
18 Hiiremi, Dzesu hiireta, Ohonga teenai qidzanita oho
quba nii anake hee, Qidzaniqi hiire mae?
19 Qate hu nooi hee, Nii eto teete baataino. Nii eto apuata
eetaino. Nii eto quume eetaino. Nii eto tooi pokhi eetaino.
Nii eto qesaho pobi qaanataino. Nii mai ma pai niimeke
qusubaitare. Oiqi hiiremi nii qupadzomorai Mae?
20 Hiiremi noi Dzesu pobi hiireta, Banaita name, noo
samane oke ana dzobadzoba nameho neta qusubaite baao-
rai.
21 Hiiremi Dzesu noke iiha taate moo inobeteqi pobi hiireta,
Oonihe, quba teeke nii eetaamake oorai. Oonita nii tuumaqa
quba samane niiho torona oorai oho ttuma saridzeqi oke
abi habanake moite soubiremake ttuma qusunai niiho torota
biranatokoita nii oke eeteqake baa anake iiha qaarare.
22 Hiiremi quba tongo nohoi hii khara oomi abi oi nese
ma penga ruruhoromi nota bame eetemi noi Dzesuke qaate
papateta.
23 Papatemi Dzesu tumakhameto nomeke mooqi erake hi-
ireta, Qidzoke abi oma minanomai Ohongaho pobita dzu-
ubaqu.
24 Oke hiiremi tumakhameto nohoi roqobetemi Dzesu paha
hee, Khameto name, Ohongaho pobita dzuubaqu oi quba
bamenoma.
25 Kamere hoo teei baakoho puita dzuuba biranataqu oi
baura bamenomanihe, abi quruma minanomai Ohongaho
pobita dzuubaqu oio baura bamenomanipamu oni.
26-27 Hiiremi nokoi hasaqu minake eete qesa pobipobi hi-
ireta, Idze, apei tete saridzemi Ohonga noke ingonaitaqu?
Hiiremi Dzesu nokoke iiha taate moo pobi hiireta, Abi oho
beedzaeamanihe, Ohongai oho beedzae oorai. Oi baura
minaraho beedzae noho torota oorai.
28 Hiiremi Peetoro iiha ma dzoobidza eeteqi Dzesu pobi
hiireta, Nii moo. Nanai quba samane qaateqi niike iiha
baaqorai.
29-30 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Teei naho quba ma sin-
abidzaho quba, quba samane nomeke qaataqu oi nagani
mae, nomamane namemaneni mae, sasemane dzabamaneni
mae, maini mae, atani mae, khametoni mae, dzoo qesa oke
qaatequ noi gairaho isakita quba saridzakoi. Oi naga qesa

ma, nomamane nanemane ma, sasemane dzabamane ma, paimane gottagotta ma, khameto ma dzoo qesa, quba oonomake noi poiqa bodzarata kaipoma saridzeqi ipi bodzata paha qaraqara tatanga saridzakoi. Meeke oke ana nike pobi hiire.
31 Oonihe, qesa bosa qoororai nokoi ipina naatakoi, ma qesa ipina oorai nokoi bosa qoobakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO NOO PAHA HIIRETA
(Mat 20:17-19; Ruk 18:31-34)
32 Obete nokoi Dzerusaremuho teteta tuumoqi Dzesu nokoho bosa qooro tuumomi, noko ipitotoqi noho noo quba qupa ororo eetemi ipinai attoibobo eeteta.
Eetemi noi Tuerebe nokoke qaheburoqi, ipita quba bamenoma noho torota biranatarotaho noo nokoke pobi hiireta. Hee, Nike nookare.
33-34 Napai Dzerusaremuta peqibihe, teei dzube abi ma qetaqeta abiho bosa qobaqoba nokoho quba Abiho Isaki anake geema mootoma, nokoi ana baataquho isakiniqi hiireqa raaba abiho torota mootakoi.
Mootoqi noko anake boto neinei eete ekepusa eeteqa buri ma baroke teetemi baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana qoridzakoi. Oiqi hiireta.

DZAKOPO MA DZOHANE SEIKE ABI MIMI NAATARE HIIRETA
(Mat 20:20-28)
35 Qate Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi Dzesuho torota baaqi erake hiireta, Banaita nakame, nakai niiho toro qasa hiibaqu oke nii nakaho quba eetareiqi naka dza eete.
36 Hiiremi noi nopoke qasa hiireta, Anai nipe naaneke eetareiqi nipe dza eete?
37 Hiiremi nopo hee, Dzapa pobi niihoho bodzata nakai ooqa teei boto pobi niihota habesemi, temu boto mage niihota habese qaaraqu oho naruke nii hiibare.
38 Hiimi Dzesui hee, Nipe qasa hiibi oke nipe ruume. Anai bameho khoruta muunaqu oke nipe paha isanate muunaqu? Oni mae quba bamenoma naho irita soobaqu oi paha nipeho irita sooromi isanataqu mae?
39 Hiiremi nopo ipi hiireta, Oi paha nakaho isaki oni.
Hiimi Dzesu hee, Khoruta ana quba bamenoma muunaqu oke nipe paha muunakoi, ma naho irita dzuui soobaqu oi paha nipeho irita soobakoi.
40 Oonihe, boto pobi nahota habesaqu, mae boto mage nahota habesaquho naru nipeke pobi hiibaqu oho isaki naho toro ooraidzara. Teka oke qesaho quba roibetemi nokomae ota habesakoi.

41 Hiiremi tumakhameto 10 nokoi nooraho pobi nookaqi
Dzakopo ma Dzohaneho dzauba eeteta.
42 Eetemi Dzesu nokoho kira hiireqi erake hiireta, Raaba
abiho pobipobi abi nokoi isanate abiho irita bedzabedzake
eetorai, ma nokoho abi mimi nokoke soopara eetorai.
43 Oonihe, nikeqaho bisata quba oonomai eto biranataino.
Oi nikeho torota apei abi mina naatare hiibaqu nomae
nikeho kokora eetorare.
44 Ma apei nikehota bosa qobaqoba naatare hiibaqu
noomae nike minaraho tteeki aimorare.
45 Oho qesa ana te hee, Abi samanei Abiho Isaki anaqaho
kokora eetareiqi hiire baabara, bamu. Anai abiho kokora
eeteqi qaraqara nameke mootoqa abi samaneke qangaho
ekata saqobareiqi baaoraita qupadzomare. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI NESE KHABANOMA BARATTIMEO QIDZAITETA
(Mat 20:29-34; Ruk 18:35-43)

46-47 Oke hiiroramuti noko gama Dzeriko nagapata bi-
ranateta. Biranateqi noi tumakhameto ma abi tupu mi-
nama noko gama nagapa oke qaasuhimi Barattimeo noi tete
sigiqata habese oota. Abi oi Timaho khata oonihe noho nese
khaba eete oomi noi tomama pobi nookami Dzesu Nadzaret-
teho nenai ota tuusuta. Oonita noi pobi nookaqi sokate
hiireta, Dzesu, Tabitiho eema ma khata, nii naho quba dzasa
eetare.
48 Oke hiiromi, abi samane noke qamuni hiireqi hiireta,
Noo ango qaatare. Hiiremi noi beedzae eete dzaubama
hiireta, Oe, Tabitiho eema ma khata, nii naho quba dzasa
eetare!
49 Hiimi, Dzesui roroko biireqi nokoke pobi hiireta, Abi oho
kira hiiremi baabare.
Hiiremi nokoi abi nese khabanomaho kira hiireqi hee, Dze-
sui ao niiho quba hiire oonita nii qupa too teeteqi qoridzare.
50 Hiiremi noi sasa nomeke ai siginaite tukubaqi Dzesuho
toro biranateta.
51 Biranatemi Dzesu noke hee, Quba apeke ana niike
eetareiqi nii dza eete? Hiiremi abi nese khabanomai hee, Mai
name, ana paha nesenoma naatare dza eete.
52 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Nii ai tataumoraita
niiho nese ao qidzanatare. Hiimi abi oi paha nesenoma naate
qeemaqi teteta Dzesuke ipitotota.

11

DZERUSAREMU ABI NOKOI DZESUKE DZEIMA QAKI EETETA
(Mat 21:1-11; Ruk 19:28-40; Dzoh 12:12-19)

1-2 Nagapa Bettepage ma Bettania nopo Oriba torata oomi
Dzesu tumakhameto nomema nokoi gama oho robeta bi-
ranateta. Biranatemi Dzerusaremu sererahuke oomi Dzesui
tumakhameto nomehota eserike dzoobireqi erake hiireta,
Nagapa gattiqa totaqi temuta oorai nipe ota dzuubahiqa
toogi khata tee abi peitaama oke nipe ota mooqa saqoroqake
dzeima baabare.
3 Qate, abi teei ota hee, Nipe naane quba oke eetoraiqi qasa
hiibaquko erake hiibare, Eo, Soopara napahoi toogi khata
oho quba hiireqi ipita paha hairiamake noke dzoobiremi
erata baabakoiqi hiibare.
4-6 Oke Dzesu hiiremi nopo tuumaqi kosoramuta biranateqi
moomi toogi khatake naga teeho patita suutomi oota. Oomi
nopoi saqorota. Saqohimi abi qesai ota qooro ooqi qasa
hiireta, Ae, nipe ikaqi hiireqi toogi khata oke saqohibi? Hi-
iremi, Dzesu bosata hiiretake nopoi noko pobi hiiremi, noko
qaateta.
7 Qaatemi nopo toogi khata oke Dzesuho toro dzeima baami
abi nokoi sasa nokome toogi khataho irita saama eetemi
Dzesu oho heta habese tuumata.
8 Tuusumi, abi samane noho qaki eeteqi sasa nokome teteta
rerengi eetemi qesai paha qeba neta ee henenake geemaqi
teteta mootomi ota tuumata.
9 Qate, bosana tuumata ma ipina baaqota noko gama garu-
ruiqi hiireta, Soopara napemeho dzaapa, dzoobe dzoobe! Nii
baabe! Nii agoagonomani.
10 Tabiti uumi napameho dzapa pobi oi biranatorai. Oi
hasanomanipamu! Ohonga dzoobe!
11 Oke hiiromi Dzesu Dzerusaremuta biranate Ohongaho
biirita dzuubata. Dzuubaqi noi emoemoma tuumomi sure
mootomi noi biranate Tuerebema noko gama Bettania na-
gapa gattiqata tuumata.

DZESU DZUNA MEE SARIDZAAMA NAATEQI EEKE BARU HIIRETA
(Mat 21:18-19)

12 Iihai mootomi nokoi Bettania nagapa qaatemi Dzesuho
ttidza saa eetemi,
13 noi haba kharata ee dzunaho geeke mooqi ota tuumaqi
mee nohoho qiri eeteta. Oonihe oi dzuna mee goomoraiho
bodza ooraama naatemi noi gee keke moota.
14 Oho qubake noi ee oke hee, Abi bamu paha niiho
neta mee saridze muunaqu. Baamunipamu! Hiiremi tu-
makhameto oho noo nookaqi roqobeteta.

DZESUI OHONGAHO BIIRITA PISINISIHO ABIKE POBITETA
(Mat 21:12-17; Ruk 19:45-48; Dzoh 2:13-22)

15 Obetemi noko Dzerusaremuta biranateqi Dzesui Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi moomi abi qesa ttuma biirota ma qesa ttuma aimota. Oho qubake noi noko hotou biireqi abi oma burisi eetoraiho qohare aima perebireqi abi qusubibiho ttuma aimotaho qohare oke paha ai perebireta.
16 Ma qesai ttuba ma quba samane nokomema sepeke biirita dzuuba biranatomi noi oho tete siireta.
17 Obeteqi Dzesui nokoke banaiteqi erake hiireta, Sinabidza noota hee, Naga nahoke abi tupu samaneho pupu hibahiba naganiqi hiibaridzoni. Oiqi qeetetanita nike naane quba eranomake eetemi guume qopaho tomidza naatorai?
18 Hiiremi oho nooke dzube abi mimi ma qetaqeta abi nookaqi Dzesuke teetare hiireqi tete qirike eeteta. Oonihe, abi samane noho noo nokaqi ota qeemami abi mimi nokoho quba ququimata.
19 Qate sure mootomi Dzesu tumakhameto nomema nagapa oke qaate biranateta.

TEEI ABIHO KAHOSAAMAI HIISI EETAQUKO MEE SARIDZAKOI
(Mat 21:20-22)

20 Iihai mootomi nokoi paha burisi eete teteta tuusuqi moomi ee dzuna oi orotu ma gama baro eete oomi Peetoro oke qupadzomaqi Dzesu pobi hiireta,
21 Mai name, nii moorare. Ee dzuna nii baru hiireta oi ao baro eete oorai.
22 Hiiremi Dzesu noko gama pobi hiireta, Oionita Ohonga ai tatauma qaarare.
23 Oi teei tora teeke hee, Nii oba ttuuta qeemaqa bamu naatare oke hiireqa noo oho mee biranataridzoho qupa houpeu eetaama naate hiisi keke eetaquko, oho isakita noho quba biranatakoi.
24 Oke ana meeke nike pobi hiire.

Oho quba ana paha eraiqi hiire. Quba qesaqesaho quba nike Ohonga pupu hiireqa oke nike ao saridzakoiqi qupadzomaqi saridzakoi.
25 Oonihe nike pupu hiibare boohimi abi teeho kahosa niiho qupata oomi oke nii teesumi, qusu Mai nikehoi oho qesa kahosa nikehoke teetemi bamu naatakoi.
26 (Qate nike qesaho kahosa qaataama naatemi Ohongai oho qesa bamu nikehoke qaataqu.) Oiqi hiireta.

DZESUHO BEEDZAE KHOOBAKE ABI MIMI POBI HIIBARA
(Mat 21:23-27; Ruk 20:1-8)

27-28 Hiireqi nokoi paha Dzerusaremuta baaqi Dzesu biirita dzuubaqi tuuma ma baabake eesumi dzube abi bosabosa ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoi gama noho toro biranate

noke qasa hiireta, Naane beedzaema quba samane erake nii eetorai, ma apei hiiremi nii tete erake aimorai?

29 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana paha nike qasa noo teeke hiiremi oho ipike nike ana pobi hiiremake beedzae apeta ana quba samane eetoraiho khoobake ana nike pobi hiire paanaitakoi.

30 Oonita Dzohane abi obama sooro qaata, baura oi Ohongahoni, mae abihoni? Nike naho noo ipi hiibare.

31 Hiiremi nokomae qesa pobipobi hiireta, Napai hee, Oi Ohongaho bauraniqi hiibaquko, noi oke hee, Oonita nike naane quba Dzohaneho noo nookaama naate qaataiqa hiibakoi.

32 Qate, napai hee, Oi abiho bauraniqi hiibaqu, sss! Oiqi hiireta oi teeho quba bahe abi minarai hee, Dzohanei Ohongaho too abi ooniqi qupadzomami nokoi abi tupuho attike eeteta.

33 Oho qubake nokoi Dzesuho noo ipi hiireqi hee, Nanai khoukhau oni. Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Oho qesa beedzae apehota ana baura samane erake eetoraiho khoobake ana bamu nike pobi hiire paanaitaqu. Baamu. Oiqi hiireta.

12

DZESUI DZUTA ABI MIMIHO QAHURAKE DZOOTA MOOTO HIIRETA

(Mat 21:33-46; Ruk 20:9-19)

1 Dzesu ipibireqi qahura noota Dzutaho abi mimi pobi hiireta. Hee, Abi teei bai meeho dzoo teeke dzaaro rome bireqi bai mee imitaquho kose qoomaqi, penono teeke suutoqi dzoo oke gama abi qesaho botota mootoqi hee, Oke soopara eetareiqi hiireqi haba kharata tuumata.

2 Tuuma qaaramuti oho bodzata maikhatai kokora abi teeke dzoobireqi hee, Nii tuuma dzoo oho sooparaho torota mee batabireqi totaqi nahoke aima baabareiqi hiiremi tuumata.

3 Tuumami nokoi kokora abi oke buribaroke teeteqi dzoobiremi habanake baata.

4 Baami maikhata kokora abi paha teeke dzoobiremi tuumami, nokoi qiba nohoke urupusa eeteqi noke midzata mootata.

5 Obetemi maikhata paha teeke dzoobiremi nokoi noke teetemi baateta. Baatemi maikhata paha qesa samaneke dzoobire tuumami, nokoi qesake buribaroke teeteqi qesake teete baateta.

6 Baatemi maikhataho qeseba khata teenai keke noho dzagana oomi mai noke nokoho toro musaqi dzoobireqi hee, Khata nahoho tooke noko isanate qusubaitakoiqi hiiremi tuumata.

7 Oonihe, dzoo oho soopara nokoi khatake mooqi qesa
pobipobi hiireqi hee, Abirai dzoo erake mai eetakoi. Oonita
napa noke teete baatemake oho maikhameto naatareiqi hi-
ireta.
8 Hiireqi noko khatake karabete teete baatemi, keba no-
hoke dzoo sasata biireta.
9 Biiremi, dzoo oho maikhatai oho ipike quba apeke ee-
taqu? Noi isanate baaqi dzoo sooparake gama teeteqi dzoo
oke paha abi qesaho botota mootaridzoni.
10 Hiireqi abi mimi oke dzesui hee, Paha noorake sinabidza
noota qeetetake nike isaitaamani mae?

Oi hee, Gosogoso abi oma naga gootoqi, oma teeke
oberaniqi hiiremi, ikanomake eete oma oi ao naga oho ttittira
naate oorai?
11 Oke napaho nese moomi Ohonga Sooparaho bauranita
oho hasa hiire. Oiqi hiirorai.
12 Oonita Dzesu qahura noo oke hiiremi abi mimi moomi
nokoho khooba paana naatemi noko noke karabetareiqi hi-
iretanihe, noko abi tupu oho attike eete noke qaate papateta.

OHONGA MA GAMAMANIKE MOITAQUHO NOO
(Mat 22:15-22; Ruk 20:20-26)

13 Dzesuke papateqi abi mimi nokoi Pariseo ma Heroteho
abi qesa hee, Nike Dzesuho hibahibata noke angina teetareiqi
hiiremi tuumata.
14 Tuumaqi nokoi noho toro biranate erake hiireta, Banaita
naname, nana moomi nii meenipamu oni. Ma nii te abiho
penga quba eetoraidzaranihe, meenipamuke nii Ohongaho
tete abike banaitorai oke nana gesina. Qate, ttagetti oke nana
Kaisa abi mina moitemi isanataqu, mae baamu? Oho omake
nana isanate biidzaqu, mae baamu?
15 Hiiremi, Dzesu ikoiko nokohoke qupadzomaqi noko pobi
hiireta, Nike naane quba anake toronaisubi? Seke oma teeke
aima baa ana moitemake ana moorare.
16 Hiiremi oke noko aima baami noi aimaqi hee, Apeho
gisigisi ma qetaqeta erani? Hiimi nokoi hee, Kaisa, abi
minahoni.
17 Hiimi Dzesu nokoke hee, Oonita Kaisahoke noke
moitarenihe, Ohongahoke noomaeke moitare. Hiiremi
nokoi nookaqi sahasaha minake eeteta.

SATUKEOI TUKUTUKUHO RUUME NAATEMI DZESU PO-
BITETA
(Mat 22:23-33; Ruk 20:27-40)

18 Obetemi Satukeo nokoi hee, Baatetai bamu paha eehaha
nataquiqi hiire qaata. Oonihe, nokoi noho toro baaqi qasa
hiireta,

19 Banaita naname, Mosei napaho quba qeeteqi hee, Abi
teeho nanei khametoamake baate ata qaatemi noma nohoi
ata nohoke aimaqi naneho dzapake gisi qusubaitaridzoniqi
qeeteta.
20 Oonihe, nomamane nanemane sebeni oi qaata. Nane
gotta atapa teeke naate khametoamake baatemi,
21 noho samaqanai paha atapa oke naateqi oho qesa
khametoamake baatemi, samaqana nohoi oho qesa eeteta.
22 Ma sebeni nokoi gama oho qesa eeteqi khametoamake
baatemi atapa oi paha musaqi baateta.
23 Qate atapa noi sebeni nokoke naateta. Oonita tukutuku
bodzata noi nokohota paha apeke naataqu?
24 Hiiremi Dzesu hiireta, Sinabidzaho qetaqeta ma Ohon-
gaho beedzae oke nike gama ruume naateqi oho quba obera
naate oorai mae?
25 Nookare. Abi ma paimane baata neta qoridzaqake bamu
qesa naataquhe, qusuho angero ooraiho qesa noko oorakoi.
26 Obete nike Moseho sinabidzata gee takomami noi ee
hohoho teteta abi batabatai qoridzaquhoke hiiremi nike
noo oke isaitaamake oorai mae? Oi Ohongai Moseke hee,
Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo noko anake hee, Ohonga
nanameiqi hiiroraiqi hiireta.
27 Oke hiiremi napa moomi Ohongai teqaha abi batabata-
nipamuho Ohonganidzara. Baamu. Noi abi eehahaho Ohon-
ganita noo oke nike oberama nookaama naate tukutuku bai
hiirorai.

DZESUI HU NOO QESAHO QIBA PAANAITETA
(Mat 22:34-40)

28 Hiiremi noko qesa noo hiimi qetaqeta abihota teei baa
nookaqi hee, Dzesu nokoho noo ipi bagenomanipamuke hi-
ireniqi qupadzomata. Qupadzomaqi noi Dzesu qasa hiireta,
Hu noo apei hu noo qesaho qibani?
29 Hiiremi Dzesu hiireta, Noo qibai hee, Isirae abi nike
nookare,
30 Ohonga noi noqeke napaho Sooparanita nii Ohonga
Soopara niimeho dzake eeteqi, qupa ma gisi niime ma qiba
ma beedzae niimema gama noho dzake eetorare.
31 Oiqi hiiremi noo oho samaqanai hee, Nii sama niimeho
quba dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa ee-
torareiqi hiiroraita hu noo qesai bamu nopoke riitaqu.
32 Hiiremi, qetaqeta abi oi Dzesuke hee, Banaita name,
oi noo bagenoma, Ohongai teenanipamu. Noho temu te
ooraidzaranita noo meeke nii hiire.
33 Qate, qupa ma ttittira niime ma beedzae niimema gama
Ohongaho dzake eetaqu oi bagenoma. Ma nii sama niimeho
dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eetoraqu

oi paha bagenomanipamu. Qate Ohongake qeere gabi eetaquho kiridza ma qonoqono moitaqu oi bagenomanihe, baura oi hu noo eseri eraho isaki baamu.
34 Hiiremi Dzesu moomi noi nokanokata noo oke hiiremi noi paha abi oke hee, Maa, nii Ohongaho pobi naatake boobiqi oorai oiqi hiireta. Hiiremi abi nokoi Dzesu paha qasa noo apeke hiibarota? Bamu oonita noko qaateta.

TABITIHO SORO MA SAINA OI DZESU KIRISTU SOOPARA (Mat 22:41-46; Ruk 20:41-44)

35 Qate Dzesu paha biirita dzuubaqi abike toronaiteqi eraiqi hiireta, Ikanomake eeteqi qetaqeta abi nokoi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai?
36 Oi Tabiti nomae Qaheuba Sumasake qusubaiteqi hee, Ohonga Soopara noi Soopara nahoke hee, Nii boto pobi nahota habese qaamake, ibo samane niihoke ana oko pesu niihota mooto soubidzakoiqi hiireta.
37 Tabiti oke qeeteqi noomae Kiristuke Sooparaniqi hiireta. Oonita Kiristui Tabitiho sooro ma saina oomi oho tete ikanoma? Oiqi Dzesu hiireta.

DZESU HIIREMI QETAQETA ABIHO KHOOBA AO PAANA NAATETA
(Mat 23:1-36; Ruk 11:37-54; 20:45-47)

Dzesu noo hiire qaami abi tupu oi ttidza qidzaqi dza eete noho noo nooka qaata.
38 Ma hibahiba nometa noi noorake hiireta, Nike qetaqeta abiho tete potti biire qaarare. Oi nokoi quba eranomaho dzake eetorai.
Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqi tuumaqu, mae abi samane ttuma eetoraiho soobadzata nokoke dzoobe hiiremi nookaqu,
39 mae noko sinabidza guhuta habehabe bosabosata habesaqu, mae hoo ma patta tuputa noko teka qidzake aimaqu,
40 mae noko ttarumiho kapurake aima muuna bamuitaqu, quba samane oonomaho dza quba minake noko eetorai.
Oonihe noko sama nokome gimutta eeteqi pupu kharakhara sepeke hiirorai. Oho ipike noko quba bamenomanipamuke saridzakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

TTARUMI PAI OMA MUSAQI NOMEKE OHONGA MOITETA (Ruk 21:1-4)

41 Dzesui bodza teeta moomi qesai Ohongake ttuma moite qaataho mauba totaqita habesemi abi samane oho takurata biiromi noi moomi abi ttuma minanoma samanei oma mina oho takurata biirota.
42 Oonihe, ttarumi pai habana teei baaqi oma dzuunoma ttimuna eserike ota biiremi toea teenaho isaki naateta.

43 Oonita Dzesu tumakhameto nomeho quba hiireqi noko pobi hiireta, Ttarumi habana erai quba takurata biire oi abi samane oho takurata biiroraiho isaki gama riite.
44 Oke ana meeke nike pobi hiire. Oi noko gamaqa meupu nokomeho neta aima ota biiroraihe, atapa erai seebe nomeho neta quba gamitti noho torona oori oke gamaqa takurata biire bamuite. Oiqi Dzesu hiireta.

13

ABI DZERUSAREMU NGAUSA EETAROTAHO NOO DZESU HIIRETA
(Mat 24:1-2; Ruk 21:5-6)
1 Oonita Dzesui Ohongaho biiri qaasuhimi tumakhameto nohota teei noke hee, Banaita name, oma qidzama noko biiri mina erake gootomi ooraike nii moorare. Uububuu!
2 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Naga mimi nii moo hasa hiire Mae? Nookao, naga oke gootoqi oma qesa hee ma heeta mooto soubireta oke abi qesa paha aima biire bamuitemake naga oi ngaura naatakoi, oke hiireta.

UUBA MA SAKABA SOHOBAROTAHO NOO
(Mat 24:3-14; Ruk 21:7-19)
3 Qate Dzesu ipita Oriba torata habese biiri dzaga bobotomi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane ma Attereo nokoi seiqake noke oho noo quba qasa hiireta,
4 Quba samane oi bodza apeta biranataqu? Ma oi biranate soubidzaquho qamodzamodza ikanoma biranataqu?
5 Hiiremi Dzesu oke rerengi eeteqi hiireta, Teei eto nikeke ikobetainoho quba bakena geema qaarare.
6 Oi abi samanei dzapa nahota baaqi hee, Anai Kiristu oniqi hiireqa abi samaneke ikobetakoi.
7 Qate qaa biranataquho noo ma qaaho qamodzamodza oho noo samaneke nike nookami oi gama biranatakoi. Oonihe, oho ipi uhubaamake qaama nike etoqa oho attike eetaino.
8 Oi abi tupu maina paina ma haba ma nagapa maina paina oho abi qesa koo ma taanga eetorakoi. Ma haba qesa ota tumu samane biranate qaarakoi. Paha seebe minai biranatakoi. Oonihe, quba oi gama heme ma bameho sohosoho kekenita minanatakoi.
9 Hiireqi Dzesui hee, Nike korabete qupadzoma qaarare. Nokoi nike batabidzareiqi noo ma qaata mootakoi, ma sinabidza guhuta nokoi nike buribaroke teetakoi. Ma nokoi nikeke ttoka ma habaho soopara ma abi qiba samaneho pengata mootomi nike ota naho khooba hiire paanaitakoi.
10 Oonihe, nagapa samaneho abiho torota sinabidza erake hiibaridzoni, qaataquho tete baamu.

11 Ma noko nikeke toronaite batabidzareiqi mootoma, nike etoqa bosata hee, Napai ikaqi hiibaquiqi hiibaino. Oi nikeqeke bamu hiibaquhe, Qaheuba Sumasai hiibakoi. Oonita Qaheuba Sumasai bodza ooqata nike pobi hiibaqu noo teena oke nike nokoke pobi hiibare.

12 Oi nane teei noma nomeke baataquho quba mootakoi. Ma mai teei khata nomeke oho isakita mootakoi. Ma khameto oho qesa maimane paimane nokomeho ibo eeteqi nokoke teete baataquho isakita mootakoi.

13 Oi nike naho dzairamane oomi abi samane nikeke ibo eetakoi. Obete ape ma apei peperataamake qaaraqu nokoke Ohonga ingonaitakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

ABI HEME MA BAME MINA SARIDZAROTAHO NOO (Mat 24:15-28; Ruk 21:20-24)

14 Hiireqi Dzesui hee, Qate, isaita abi, nike qupadzomare, quba peranomake biirita upubiremake rubenga biranatemi nike mooraqu, oho bodzata apenei Dzutea habata ooraqu nokomae ao sakabaqi torata tuumare.

15 Nookare. Teei naga totaqita ooqa eto totaqi temuta qeemaqa quba qesa aimainohe, ao sakaba tuumare.

16 Mae teei dzoota ooqa eto paha burisi eete nagata peite ttoba ma sasa nomeke aimainohe, ao sakabare!

17 Ma bodza ota khameto qurana ma amenana ooraiho paimane, nokohota bame minanipamu biranatakoi.

18 Oonihe, quba oi tamaho bodzata biranatainoho quba pupu hiibare.

19 Oi Ohongai khoobanipamuta quba korabetemi uuba ma sakaba sohoroqi biranate baaqoraihe, ipita quba bamenomanipamu biranatakoi.

20 Ma Ohonga Soopara bodza oke hoteitaama naatapuko abi ma quba samane oi baamunipamu naatarori. Obete Ohongai qesa dzapaqi uhutota noi nokoho quba dzasa eeteqa bodza oke hoteitakoi.

21 Oonihe, bodza ota teei hee, Moorare, Kiristui erata ooraiqi hiibaqu, mae hee, Moorare, Kiristui ota ooraiqi hiibaqu, hiiremi nike etoqa oho noo nookaino!

22-23 Kiristu oberaobera ma too abi oberaobera samanei biranateqa Ohonga abi qesa uhutotake nokoi mainata dzeimare hiireqi mumure ma obaoba obera samaneke mootakoi.

Aoke ana nike quba samane eraho pobike hiiremi oorai oonita nike ao bakena geema qaarare. Oiqi hiireta.

QUBA ATTINOMA BIRANATE SOUBIREMAKE DZESU BIRANATAKOI (Mat 24:29-31; Ruk 21:25-28)

24 Hiireqi Dzesui hee, Obete uuba ma sakaba oho totaqita
qusuho ete qupi sooromake dzasidza baibudzaama naatemi,
25 taama qusuta uuba perebami qusuho beedzae ma
tatanga gama rubabetakoi.

26 Rubabetemi anai Abiho Isaki ooqi bodza ota peretabita
beedzae ma koina minama biranahimi noko moorakoi.
27 Ana biranateqa angero nameke dzoobiremi tuumaqa
abi dzapa hiiretake nokoi totaqi ma totaqi, qusu ma habaho
moira neta ttuttuitakoi. Oiqi hiireta.

ABI BODZA RUUMENIHE DZESU OKE DZUNA EETA MOOTOTA
(Mat 24:32-35; Ruk 21:29-33)

28 Hiireqi Dzesui hee, Qate ee dzuhano qahurake nike
nooka qupadzomare. Sama nohoi kebakeba naateqi sumana
usaqe teetemi nike hee, Tii bodza dzomonoke ooraiqi hiiro-
rai.
29 Oho qesa quba samane ana hiire oi biranahima nike
mooqake hee, Oi dzamoqa naasubiqi ao naga pouqata
ooraiqi hiibare.

30 Dzuta abi nagarai bamu naataamake ooraquta quba oi
gama biranatakoi, oke ana meeke nike pobi hiire.
31 Qusu ma ttoka oi meeke uubakoi oonihe naho noo oi
bamu uubaqu. Oiqi hiireta.

NAGAHO MAIKHATA BURISI EETARIDZOHO QAHURA
(Mat 24:36-44; Ruk 17:26-30, 34-36)

32 Hiireqi Dzesui hee, Qate, bodza ma sau oohoke abi
oni mae qusuho angeroni mae Khata ana, napai gama ru-
umenihe Mai teenai oho gesina.
33 Oonita biranataqu bodza nike ruume naateqi roqoroqo
ma sahasahama qaarare.

34 Oho tete erake eete oorai. Naga teeho maikhatai naga
nome qaasuqa kokora abi qesa nomeke baura pattabete
moiteqi naga sooparake hee, Nii bakena geema qaarareiqi
hiireqi haba kharata tuumami,
35 nike qupadzomami nagaho maikhata paha burisi
eete baabaqu, oi surenani, mae saubaponi, mae iihai
dzuridzarini, mae saunabake baabaqu? Oho bodzake nike
ruumenita bakena geemorare.

36 Oi nike eto meeqomi noi bukhittidzake baaqa nike oono-
make moorainoho quba bakena geema qaarare.
37 Qateqa anai nike pobi hiibi noo teena oke ana minarake
pobi hiire oonita nookao, nike gama iso keke bakena geema
qaarare, oke Dzesu hiireta.

14

DZUTA ABI MIMI NOKOI DZESUHO GUNU MA NARU HIIRETA
(Mat 26:6-13; Dzoh 12:1-8)

1 Obete Ingona dzuma, ma abi bookha ngoru muunaridzoho dzuma, oi qupi eseriho nakuta biranataamake oomi dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuke teete kebaitare hiireqi oho gunu ma naru hiireta.

2 Oonihe, nokoi hee, Abi samane qaa qupadzomainoho quba napai eto noke dzumata teetainoiqi hiireta.

ATAPA TEEI OBA BAGENOMA DZESUHO QIBATA SURAITETA
(Mat 26:1-5; Ruk 22:1-2; Dzoh 11:45-53)

3 Obete Bettania nagapata ooqi Dzesui Siimo abi pottomunoma noho nagata peite patta muunota.

Qate atapa teeho arabasta omaho mangi teei oota, oho oba mee ura moromoronoma oomi oho ttuma mina. Oonita mangi oke atapa oi aima baaqi huhuite oba oke Dzesuho qibata gesubireta.

4 Gesubiremi Dzuta ma karai dzaubadzauba irita gunugunu hiireqi hiireta, Naane quba oba uranoma erake sepeke perebiremi bamu naate?

5 Teei oba oho ttuma quba hiiremi biranatapuko ao kina 60 naatemi oke abi habanake moitemi isanatarori.

6 Hiireqi nokoi atapa oke hiimota minake eeteta.

Hiimotomi Dzesu hiireta, nike qaata! Naane quba atapa oke dzakidzaki eetaqu? Noi naho irita obaoba bagenoma teeke eetemi oorai.

7 Abi habana nokoi sau samane nikeho torota ooraimi, bodza nikemae qupadzomaquta nike nokoke hoobidzareiqa hoobidzakoi. Oonihe, anai bamu nikeho toro bodza mina qaaraqu.

8 Qate atapa eraho torota ooriho isakita noi quba bagenoma anake eetemi oorai. Anake abi qurabiremi ana qoridzaqu oohoke noi qupadzomaqi naho samata oba erake suraite.

9 Oonita ttoka ma haba ika ma ikata qesa ma nike sinabidza hiibaqu ota paha atapai erake eete oho pobike nike hiiremi nookakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire. Oiqi Dzesu hiireta.

DZUTA KHARIOTTA NENAI DZESU GEEMA MOOTAREIQI HIIRETA
(Mat 26:14-16; Ruk 22:3-6)

10 Dzesui oma oho qamuni hiiremi, tuerebehota tee Dzuta Khariottaho nena, noi dzauba eete Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimiho toro tuumata.

11 Tuumami noko noho noo nookaqi qaki eeteqi Dzuta oho ttuma moitakoiqi hiireta. Hiiremi Dzutai Dzesuke geema mootarota oho pui qiri eeteta.

DZESU HIIREMI TUMAKHAMETO ESERI KIRIDZA ROIBETETA
(Mat 26:17-25; Ruk 22:7-14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

12 Qate bookha muunaridzoho dzuma naatemi oho qupi bosabosata nokoi ingonaho kiridza dzubetomi tumakhameto nohoi Dzesuke qasa hiireta, Nii dza eete hiiremake nanai ikata tuumaqa ingonaho qonoqono oke urai eetemi nii ma napai muunaqu?

13-14 Hiiremi, noi tumakhameto eseri nomeke dzoobireqi hee, Nagapa qiba ota nipe peitemi abi oba mangi mina aimanoma noi nipeke saaridzeqake nipe noma gama tuumare. Obete noi dzuubaqu ota nipe naga oho maikhatake hee, Banaita napahoi hee, Ingonaho qonoqono oke ana tumakhameto namema gama muunaridzonita oho aabe suruhoi kaqaniqi hiibare.

15 Hiiremake suruho heena mina noko ttarita mootomi oorai suruho oke noi nipe banaitemi nipe ota napame quba roibetare. Oiqi hiireta.

16 Hiiremi tumakhameto nopo tuumaqi nagapa qibata peiteqi Dzesu nopo pobi hiiretaho isakita saridzeqi ota ingonaho kiridza roibeteta.

DZESUI NOKOMA KIRIDZA MUUNOQI DZUTAHO KHOOBA PAANAITETA
(Mat 26:20-25; Ruk 22:14, 21-23; Dzoh 13:21-30)

17 Qate ete biiremi Dzesui Tuerebema noko ota ttutturateqi,
18 kiridza oho patta muunoqi noi erake hiireta, Nikehota teei anama nakai ttaike patta muuhibi noi ao anake geema mootakoi oke ana bamu nike ikobetaqu.

19 Hiiremi nokoho ttidza qanganatemi teena teena nokoi noke hee, Oi ana oni mae ape? Oiqi hiimi teei hee, Ana oni maeiqi hiireta.

20 Hiiromi noi nokoke hee, Tuerebe nikehota teei anama naka ttuba teenaqata poinqanipamu patta giima muuhibi abi oioni!

21 Nookare, Abiho Isaki quba qeetemi ooraiho isakita ana baatakoihe, apei anake geema mootaqu, Idze, noho torota quba bamenomanipamu biranatakoi! Pai noke dzoomaama naatapuko noho quba isanatarota. Oke hiireqi noi Dzutaho khooba paanaiteta.

DZESU QUPI POSA USAQE TEEKE PAANAITETA
(Mat 26:26-30; Ruk 22:15-20; 1 Kor 11:23-25)

22 Hiireqi nokoi patta muunoqi Dzesui dzobadzoba teeke
aimaqi agoago eete oke qooto nokoke moiteqi hiireta, Erai
mee nohoho isaki oonita aima muunare.
23 Hiireqi noi khoru oke aimaqi Ohonga dzoobe hiireqi
noko moitemi noko gamaqa ota muunata.
24 Muuhimi noi noko eraiqi hiireta, Dzuu nameke mi-
naraho quba poro tongo era saqore.
25 Qate ana bamu paha eka mee eraho oba muunaquhe,
Ohongaho pobi biranatemake oke ana usaqeke muunakoi
oke ana meeke nike pobi hiire.

*PEETOROI TUMAKHAMETOMA DZESUKE PAPATARO-
TAHO NOO*
(Mat 26:31-35; Ruk 22:31-34; Dzoh 13:36-38)
26 Hiire qaateqi, noko hasa naa teeke hiire biranateqi Oriba
torata tuumata.
27 Tuumaqi Dzesu nokoke pobi hiireta, Sinabidzata qeeteta
oi hee, Ohongai sooparake teetemi sipisipi sakabakoiqi hi-
iremi ooraiho isakita nike gama sakabakoi.
28 Oonihe, anai baata neta qoridzeqake paha nikeho bosa
qooroqi Garirea habaho isakita tuumakoi.
29 Hiiremi Peetoro noke pobi hiireta, Nokoi gamaqa ni-
iho nookami qanganataqu kaqa. Qate naamae bamu niiho
nookami qanganataqu.
30 Hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Idze! Poiqa nee ungapa
qupi eserike noo hiibaamake ao qupi taparike nii anake
raraku biidzaama naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.
31 Hiimi Peetoroi bedzabedza eete erake hiireta, Eehe,
anai niima naka esese baataqu kaqa. Oonihe ana bamu
niike raraku biidzaama naataqu. Hiiremi noo teena oke
tumakhameto gama pobi hiireta.

DZESUI GESEMANE DZOOTA PUPU BAMENOMA HIIRETA
(Mat 26:36-46; Ruk 22:39-46)
32 Ttoka teeho dzapa Gesemane ota Dzesui biranateqi tu-
makhameto nomeke pobi hiireta, Anai pupu hiibakoita nike
erata habese oorare.
33 Oke hiireqi noi Peetoro ma Dzakopo ma Dzohane nokoke
dzeima qeemaqi attiuboubo minake eete ququimata.
34 Ququimaqi noi hee, Qupa nahoi bame minake eeteqi
ana suqobire. Oonita nike erata roqoroqo ma sahasahama
oorare.
35 Oke hiireqi noi gattiqa qeemaqi ttokata uhesaroqi tete
apeta oho bame potti biidzaqu oho qiri eete pupu hiireta.
36 Hiireqi noi totoho nometa hee, Aba, oi Mai name, quba
minaraho beedzae niiho toro ooraita bameho khoru erake nii
naho neta aimare. Oonihe naho qupa hiibarori oi bamuhe,
niihoi hiiremi ooraiho isakita biranatare.

37 Hiireqi noi qori baa moomi nokoi meeqoomi noi Peetoro
pobi hiireta, Siimo nii meebo? Bodza hoteqake nii eeha-
haqake oorare bitta eete mae? Nikeho dzo ooraihe,
38 meera nikeho samake teetemi nike toronaho kabira
naatainoho quba ao bakena geemaqa pupu hiirorare.
39 Hiireqi Dzesu paha qeema pupu hiireqi teena oke hiiro-
ramuti burisi eete baa moomi noko paha meeqoota,
40 oi nese nokohoi sidzobetemi noko noo apeke noke pobi
hiibarota?
41 Obetemi noi tuumaqi, paha baaqi nokoke pobi hiireta,
Nike uraira meeqi qidzanatoraidzo? Oionita bodza ao bamu
naate.
42 Nookao, Abiho Isaki anake ao kahos abiho botota mooso-
bita qoridze napa tuumare. Mooro! Abi anake geema
moosobi noi ao erata baabe. Oiqi hiireta.

DZUTAI DZESU KANABETEMI IBO ABI DZESUKE AIMATA
(Mat 26:47-56; Ruk 22:47-53; Dzoh 18:3-12)

43 Qate tuerebehota tee, Dzuta, noi dzube abi bosabosa
ma qetaqeta abi ma abi mimi nokoho neta abi hoho teeke
saridzemi nokoi taanga ma qaa dzubeke aimaqi Dzutama
gama baata.
44 Obete Dzuta gemagema abi noi ago bosata abi hoho oke
suu ma pai mootoqi hiireta, Anai abi kanabetaqu oioni. Noke
nike karabeteqa bage eete noke aima tuumare.
45 Oke bosata hiiretanita Dzutai baaqi Dzesuke dzaga
boboto kanabeteqi eraiqi hiireta, Mai name, dzoobe.
46-47 Hiiremi nokoi Dzesuke karabetemi, tumakhameto
qesa sigiqata qoorota nokohota teei qaa dzube nomeke
dzeimaqi dzube abi minaho kokora abi teeke teeteqi toma gee
nohoke dzooto qagaumata.
48 Qagaumami Dzesu abi hoho oke pobi hiireta, Guume
abi teeke karabetaquho isakita nike qaa dzube ma taangama
anake karabetare baaqorai mae? Nookare.
49 Saninoke anai biirita nike banaite qaimi nike teqaha
anake karebete qaarara. Oonihe, sinabidza noota qeetemi
ooraiho isakita quba eranomai biranataridzonita isanate.
Oiqi hiireta.

MAREKOI KHATA OOQI TUMAKHAMETOMA NOKO SAK-
ABATA

50-52 Dzesui oke hiiremi, tumakhameto nohoi gamaqa Dze-
suke qaate sakaba tuumami ana Marekoi khata tuipanoma
ooqi Dzesuke iihami abi hohoi ao anake karabetareiqi tuipa
nahoke uumami ana habanake atti tuumata.

BATABIDZA TUPUTA DZESUHO MEE MA OBERA HIIRETA
(Mat 26:57-68; Ruk 22:54-55, 63-71; Dzoh 18:13-14, 19-24)

53 Qate abi hoho oi Dzesuke dzeima dzube abi minaho
torota biranatemi dzube abi bosabosa ma abi mimi ma qe-
taqeta abi nokoi gamaqa noho quba ota ttutturateta.
54 Obetemi Peetoroi Dzesu ipitotoqi dzube abi minaho repa
nakuta qeemaqi sogimoho torota eepa agima oota.
55 Qate dzube abi bosabosa ma batabidza abi mimi nokoi
gama Dzesuke teetare hiireqi noho mee ma obera hiire qaaqi
teqaha oho mee saridzara.
56 Oi abi samanei noke qomaqoma hiireta, oohihe nokoho
noo totohoi teqaha teenata tuumara.
57 Qesai qooroqi noo oberake hiireqi hiireta, Abi oi hee,
58 Ohongaho biiri erake abi botoma gootoota oke ana na-
mae ngausa eeteqake qupi tapariho nakuta paha biiri temu
gootakoi oonihe bamu abi gootoraiho isaki naataquiqi hi-
iremi nana nookata.
59 Oke hiireta oonihe nokoho noo totoho teqaha teenata
tuumara, baamu.
60 Oonita dzube abi mina noi bisa qaputa qooroqi Dzesuke
qasa hiireta, Nokoi niiho qomaqoma ikanomake hiirorai? Nii
bamu oho noo ipi hiibaqu mae?
61 Hiiremi Dzesu nipanate noo ipi hiibaama naatemi dzube
abi minai beedzae eete paha noke qasa hiireta, Nii Kiristu,
Ohonga agoagonomaho khatani, mae bamu?
62 Hiiremi Dzesui hee, Oore, anai oni. Ma anai Abiho
Isaki ooqi Ohonga beedzaenomaho samaqata qooro qaaqake
qusuho peretabita baahumi nike moorakoi.
63 Hiiremi dzube abi minai sasa nomeke qohate hiireta,
Oionita naane quba qesai paha noho qomaqoma ipibire hi-
ibaqu?
64 Oi noi ao nomae oberama hee, Anai Ohongama sama
teena oniqi hiiremi napa gama nooke. Oonita nike noke
ikanomaniqi hiibaqu?
Hiiremi nokoi gama qarutoqi hee, Noi baataquho pobi
ooniqi hiireta.
65 Hiireqi, qesai noho irita ekepusa eeteqi nese ma penga
nohoke sengibete noke buribaroke teeteqi hiireta, Apei niike
teete? Hiiba! Hiiremi sogimo nokoi noke dzeima tuusuqi
boto sepeiteqi noke teeteta.

PEETOROI DZESU RARAKU BIIDZAAMA NAATETA
(Mat 26:69-75; Ruk 22:56-62; Dzoh 18:15-18, 25-27)

66 Qate Peetoroi qoo repa nakuta eepa agihimi dzube abi
minaho kokora paimanehota teei baaqi,
67 Peetoroke moo qeraqera eete hiireta, Nii paha Dzesu
Nadzaretteho nenama nipe oori.

68 Hiimi noi bai hiireta, Nii hiireke ana ruume. Anai oho khoukhau oni. Hiireqi noi repa oke qaateqi tta eete paata tuumata.
69 Tuumami nee noo hiireta. Obete kokora atapa noi paha Peetoroke moohiqi abi ota qoorota nokoke hee, Meeke abirai nokoho nenani.
70 Hiimi Peetoroi paha bai hiireta. Oonihe gattiqi ipita abi oona qooro oota nokoi paha Peetoroke pobi hiireta, Meenipamu nii Garirea habaho nenanita nii nokoho nenani.
71 Hiiremi Peetoro tatanga naateqi erake hiireta, Abiqahe, nike hiiroraike ana ruumenipamu. Oke ana Ohongaho pengata hiibita qaata.
72 Hiimi, nee ungapa noo hiiremi qupi eseri naatemi Peetoro erake qupadzomata, Idze, Dzesu anake hee, Nee ungapa qupi eserike noo hiibaamake nii ao qupi taparike anake raraku biidzaama naatakoiqi hiire. Oke qupadzomaqi Peetoro ao tti ma ttiroba minake eeteta.

15

NOKO PIRATOHO PENGATA DZESUKE QOMA DZUBOBIROTA
(Mat 24:1-2, 11-14; Ruk 23:1-5; Dzoh 18:28-38)
1 Iihai mootomi dzube abi bosabosa ma abi mimi ma ta mootota.
2 Mootomi Piratoi noke qasa hiireta, Nii Dzuta abiho abi qibani, mae bamu? Hiiremi noi hee, Nii hiire, oioni!
3 Hiiremi dzube abi bosabosa nokoi quba samaneho quba Dzesu qoma dzubobirota.
4 Qoma dzubobiromi Pirata paha noke qasa hiireta, Nii moomi quba samaneho quba nokoi niike qomaqoma hiiremi nii bamu oho noo ipi hiibaqu?
5 Hiiremi Dzesui nipanatemi Piratoi qupa ororo eeteta.

PIRATOI DZESUKE HAPAHAPANAITAREIQI HIIRETA
(Mat 27:15-26; Ruk 23:13-25; Dzoh 18:39-19:16)
6 Obete Ingona dzuma mina oho bodzata abi samane baaqi Piratoi sutasuta abi saqobareiqi hiiremi noi saninoke teeke saqoro qaata.
7 Qate hu ma koridza biranatemi taanga abi qesai abike teete kebaiteta nokoke sutasuta nagata mooto oomi abi tee, dzapa noho Baraba, noi nokoma gama oota.
8 Oomi abi tupui Piratoho toro peiteqi hee, Nii sutasuta abi saqororaiho isakita paha eetaqu maeiqi hiireta.
9-10 Qate dzube abi bosabosa nokoi Dzesuke bisi naateqi geema mootomi oke Pirato moo qupadzomaqi noorake hiireta, Nike dza eetemi ana isanate Dzuta abi nikeho abi qibarake nikeho quba saqobaqu mae?

11 Hiiremi dzube abi bosabosai abi tupu oke kosikosi eetemi
nokoi hee, Pirato nii Dzesuke saqobainohe noho habara
Barabake nanaho quba saqobareiqi hiireta.
12 Hiiremi Pirato paha nokoke pobi hiireta, Nike abirake
Dzuta abiho abi qibaniqi hiirorai noke anai quba apeke
eetemi nikehota isanataqu?
13 Hiiremi nokoi qarutoqi hiireta, Noke hapahapanaitare.
14 Hiiremi Pirato nokoke qasa hiireta, Naane quba? Baura
qanga apeke noi eetemi nike oke hiire? Hiiremi abi tupu
dzaubama qarutoqi paha hiireta, Noke meenipamuke hapa-
hapanaitare!
15 Hiiremi Pirato abi tupu oke hasu hiibareiqi Barabake
nokoho quba saqorota. Oonihe noi hiiremi qaa abi Dzesuke
gabeho biiroramuti qaatemi Pirato hee, Noke isanate hapa-
hapanaitareiqi hiireta.

QAA ABI DZESUKE QEPUQEPU EETE SOSORIDZO HIIRETA
(Mat 27:27-31; Dzoh 19:2-3)

16 Ma qaa abi nokoi Dzesuke aima tuumaqi qaa guhu Para-
etoriota biranateqi qaa abi minaraho kira hiiremi ttutturateta.
17 Ttutturateqi, noko qepuqeputa sasa hihihinoma aima
noke dzaaroqi guupake papara suutoqi oke qiba nohota dza-
amotota.
18 Dzaamotoqi noko ttaroke Dzesuho qaki eete hiire ta,
Dzoobe dzoobe, nii Dzuta abiho abi qibani!
19 Hiireqi nokoi qiba nohoke saaro sumuma teeteqi noho
irita ekepusa eete noho toro pomai kotoro gaipori kootorota.
20 Oonita noko oonomake noke sosoridzo hiiroramuti
qaateqi sasa hihihinoma oke kuimaqi ttoba ma sasa nohoke
eeteqi, Dzesu hapahapanaitare hiireqi noke dzeima sasata
biranateta.

NOKO DZESUKE ABI QANGA ESERIMA HAPAHA-
PANAITETA
(Mat 27:32-44; Ruk 23:26-43; Dzoh 19:17-27)

21 Noko biranate tuumatahe Dzesui hapahapa bittake
eetemi Arekhatarou ma Roupouho mai Siimo noi nagapa
Kureneoho nena noi teteta tuusumi nokoi abi oke qaanate
hiiremi noi Dzesuho hapahapa aima tuumata.
22 Ma noko Dzesuke dzeima Gorigotta teka (oi qiba gotta
teka) ota noko biranateta.
23 Biranateqi noko bai obake too bairaho isakima sareteqi
oke noke moitetahe noi te muunara.
24-25 Oonita nokoi Dzesu ota hapahapanaiteta. Qate qaa
abi nokoi Dzesuho ttoba ma barehota quba apeke nokome
quba aimarota? Oke hiireqi noko baabe biireqi oke gama
pattabeteta. Obete noko noke hapahapanaiteta oho bodzai
naini kiroko.

26 Ma noko qomaqoma nohoke ee sabinata qeeteta oi hee,
DZUTAHO ABI QIBA ERANI.
27 Nokoi guume abi eserike Dzesuma gama hapaha-
panaitemi teei Dzesuho pobita ootani temui mage nohota
oota.
28 (Oi teeho bahe sinabidza agobanipamuta Dzeseai qeeteta
oi hee, Noko noke ritarita abima ooraquho isakita moototaiqi
qeetemi oi ooqata meenoma naateta.)
29 Qate abi tuuma ma baaba eesuqi noko Dzesuke too neinei
eete qiba baqebeteqi hiireta, Anh! Nii biiri ngausa eeteqi
qupi tapariho nakuta oke paha gootaqu mae?
30 Oonita nii isanate sama niimeke ingonaiteqa ao hapaha-
pata gaibare.
31 Hiiremi oho qesa dzube abi bosabosa ma qetaqeta abima
nokoi qesa noo hiireqi noho qepuqepu eete hiireta, Hee, Abi
qesake noi ingonaite baaqoraihe, sama nomeke ingonaitare
oke noi ikanoma hou eete?
32 Idze, noi Kiristu, Isirae abiho abi qiba ooniqi hiiroraita
nomae poiqake hapahapata quratemake napai oke moo hiisi
eetare.
Hiiremi abi noma hapahapanaiteta nopoi oho qesa noke
too neinei eeteta.

DZESUI BAATETAHO NOO
(Mat 27:45-56; Ruk 23:44-49; Dzoh 19:28-30)

33 Eetemi ete bisata ttoka ma haba sautoqi, qupi mina
sooromi tiri kirokota uhubata.
34 Bodza ota Dzesui dzaubama sokateqi hee, Eroi Eroi
rama sabattani oiqi totoho nometa hiiremi oho khooba erani.
Ohonga, Ohonga name, nii ikanomake eeteqi anake gaubire
ooiqi hiireta.
35 Hiiremi qesai ota qooro nookaqi hiireta. Nooka. Noi
Eriaho kira hiire.
36 Hiimi teei hee, Papata! Napai moomi Eria baaqi noke
aima qurataqu mae bamu? Oiqi hiireqi noi hairiama besa
bidzaga teeke aima oba too bairanomata suqobire saarota
soramu biireqi oho obake Dzesu moiteta.
37 Oonihe, Dzesu sokata minake eete baateta.
38 Baatemi biiriho ttoba hahari bisa qapuna qaata oi pei
neta qohaba papatemi abi nakuke moota.
39 Paha qaa pobipobi abi noi qooro ooqi Dzesuke dzaga
boboto quba samane mooqomi noi oonomake baatemi noi
hee, Meeke abirai Ohongaho khata ooniqi hiireta.
40-41 Paha paimane qesai sererahuke qooroqi quba oke
gama mooqota. Oi Maria nagapa Magataraho nena ma,
Dzakopo gattiqa ma Dzosepeho pai Maria ma Sarome ikaqi
Garirea habata Dzesuke iiha qaaqi kokora nohoke eete qaata

ma paimane samane ikanei Dzesuma Dzerusaremuta baata paimane nokoi oke gama mooqota.

NOKOI DZESUHO KEBA OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Ruk 23:50-55; Dzoh 19:38-42)

42 Obetemi sure mootomi iihai dzumaho roiroi bodza oomi,
43 Dzosepe nagapa Arimatteaho nena (noi paha sinasina maimaneho nena ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebe eete qaata) abi oi baaqi qupa too teeteqi Piratoho toro biranate Dzesuho keba quba qasa hiireta.

44 Hiiremi Dzesu ango hairiamake baatetaho pobi nookaqi Pirato sahatete qaa pobipobi abiho kira hiireqi hee,

45 Dzesu ango baate maeiqi hiiremi, oho pobike qaa pobipobi abi noke pobi hiiremi Piratoi hee, Keba nohoke Dzosepe moitareiqi hiireta.

46 Hiiremi Dzosepe ttoba qidza khabanoma oho ttuma eete oke aimaqi Dzesuho keba hapahapata ai qurateta. Ai qurateqi noi oke ttobama qegoroqi oma ma tapata keba naga usaqeke kaibetetaho nakuta keba nohoke mooto oma sarara teeke ai burisi eete keba naga pati pui siireta.

47 Qate nokoi Dzesuho keba mootota tekake Maria Magataraho nena ma Maria Dzoseho pai nopoi moota.

16

DZESU QORIDZEMI ANGERO TEEI PAIMANE POBI HIIRETA
(Mat 28:1-8; Ruk 24:1-12; Dzoh 20:1-10)

1 Qate dzuma mina oi bamu naatemi, Maria Magatara nena ma Maria Dzakopoho pai ma Sarome nokoi Dzesuho keba bibi suraitare hiireqi bibi ura moromoronoma teeho ttuma eete aimaqi,

2 baura bodzaho samasamata nokoi saunabanipamuta tuumata.

3 Tuumami ete gagabero kukubiremi nokoi keba nagata biranatake boohiqi qesa pobipobi hiireqi hee, Apei napaho quba keba naga patiho oma oke burisi eetemi papataqu?

4 Hiiqi noko moomi oma minanipamu oke apei ao burisi eetemi papate ooto?

5 Oonihe nokoi keba naga ota dzuubaqi moomi abi khata sasa khabanoma dzaabanoma noi teka pobiqata habese oomi nokoi roqobeta minanipamuke eeteta.

6 Eetemi noi noko pobi hiireta, Etoqa roqobetaino. Oi Dzesu Nadzaretteho nenake noko hapahapanaitemi nike keba nohoho qirike eesubi, meeke? Oonihe noi meeqoriho tekake nike moohimi no teqaha erata ooraidzara. Noi aoke qoridze papate.

7 Oonita nike tuumaqi eraho pobike Peetoro ma tumakhameto qesa Dzesuhoke pobi hiireqi hee, Dzesui ango nikeho bosa qooroqi Garirea habata tuusubiqi hiibare. Oonita Dzesui bosata nike pobi hiiretaho isakita nike ota noke meeke moorakoi.
8 Hiiremi paimane sahateta minanipamuke eeteqi keba nagake qaateqi atti tuumami attiuboubo nokoke suqobiremi noko teqaha noo oke abike pobi hiibara, baamu.

MARIA MAGATARA NENAI BOSA DZESUHO MEE MOOTA
(Dzoh 20:11-18)

9 Dzuma oi bamu naatemi oho iihai saunabanipamuta Dzesui baata neta qoridzeqi Maria Magattara nenaho torota bosa biranateta. (Oi bosata noho irita songena sebeni oomi Dzesui nokoke iihata, atapa oioni.)
10-11 Qate qesai qupi samane Dzesuho torona qaata nokoi tti ma ttaka eetomi, Maria noi tuumaqi oho pobi nokoke pobi hiireqi hee, Dzesui ao eehaha naate ooraimi anai noke moori, ooiqi hiiremi noko oho pobi tomama nookatahe hou eeteta.

DZESU PAHA TUMAKHAMETO ESERIHO TORO BIRANATETA
(Ruk 24:13-35)

12 Ipita nokohota eseri nopoi qeba neta qooro tuusumi Dzesui mainaho birabirata nopoho toro biranatemi moota.
13 Moohimi noi nopoke qaatemi nopoi burisi eete tuumaqi oho pobike noko gama pobi hiiretanihe, noke paha nopoho noo nookaama naateta.

DZESU TUMAKHAMETO MOO NOKOKE QARU ABI ISAKINOMAITETA
(Mat 28:16-20; Ruk 24:36-49; Dzoh 20:19-23)

14 Qate Dzesui qoridzemi abi ma paimane noke mooqi tumakhameto qesake pobi hiiremi noko noo nookaama naate ooqi bodza teeta tumakhameto 11 nokoi patta muunomi Dzesui nokoho toro biranateta. Biranateqi noi kheukhau ma qupa tatanga nokohoho quba nokoke tete hiimotota.
15 Qate baurahoke noi noko pobi hiireta, Nike ttoka ma haba samaneho abi nokoho torota tuumaqa Ohongaho boto biidza minara nokoke sinabidza erake pobi hiire sobasoba saridzaqu nokoke Ohongai ingonaitakoi.
16 Qate apenei nooka hisi eetaama naataqu nokoke Ohongai hee, Baate bamu naataquho pobiniqi hiibakoi.
17 Obete qesai nooka hiisi eetemake Ohongai baura nokohoke mumure erama mee hiibakoi: Oi noko songenake iihakoi, ma noo agiagita hiibakoi.
18 Qate nokoi dzootatake aimaqu, mae quba baatanomake muunaqu oi baamu nokoke sesero eetaqu. Oonihe nokoi boto

nokome khetedzanomaho irita mootomi qidzanatakoi. Oiqi Dzesui hiireta.

DZESU SOOPARAI NOKOKE QAATE MAIHO TORO PEITETA

(Ruk 24:50-53; Apo 1:9-11)

19 Hiire qaateqi Dzesu Sooparai qusuta peite Ohongaho sama pobiqata qoorota.

20 Qooro oomi qesa ma nokoi biranateqi haba samaneta tuumaqi ota abi sinabidza oke hiire paanaite qaata. Oonihe tuumaqi noko baura eetemi Soopara noi oho mumurema baura nokohoke mee hiire qaata.

(PAHA NOO SUHE AGOBA TEE)

(Qate paimane nokoi tuumaqi Peetoro ma qesamane noho nokoho toro isere mootoqi nokomae noo nookata oke nokoi hiire paanaite soubireta. Ipita Dzesu nomae abike ingonaitaquho noo ma qaraqara tatangaho noo oke tumakhameto nomeho botota mootomi nokoi abi totaqi ma totaqi gama pobi hiire soubireta.)

RUKAHO ISERE QIDZA

Ttotta Ruka qeeteta
Tii 69 ooni kaqa
Ttoroa Nagapani mae
Tteopiro Abi Mina
Toroasi Nagapani mae

PASARA MAPOHO NOO
(Apo 1:1-5)

1 O dzoobe Tteopiro:
Abi qesai ao samane naateqi eeho aimaqi Dzesuho noo samane biranate soubireta oho isereke nokoi qeetemi oorai.
2 Oi noo biranatota ooqata apenei nese nokomema Dzesuma gama moo qaata nokoi oho isere mootomi qeetorai.
3 Ana poma oke nookami bagenoma naatemi paha naamae noo oho khooba korabete nookaqi ttarita qeeteqi abi mina niiho quba oho isere qeetorai.
4 Kiristuho pobi oke nii ao tomama nookoraihe ana gee erake dzoobiremake nii oke toronaiteqi moohimi niiho qupata meenoma naataridzoni.

ANGEROI DZOHANE BIRANATAROTAHO NOO PAANAITETA

5 Oionita Herotei Dzutea habaho qiba naate qaataho bodzata dzube abi tee, dzapa noho Dzakharia, noi Abiaho gemu oho nenani. Ata nohoi oho qesa Aaro, dzube abiho nenanita dzapa noho Erisabe.
6 Nopoi Ohongaho pengata rike ma pobiho isakita Sooparaho hu nooho gigi ma goha samaneke qusubaite qaami nopoke iiga hiibaquho tete oorara.
7 Oonihe Erisabe qumai qaami khameto nopohoi biranataamake qaami nopo tasu naateta.
8 Qate dzube abiho ttarike qusubaite qaami Dzakharia noomae qaheuba biirita peite dzube abiho isakita Ohongaho pengata baura oke eetarotaho bodza naateta.
9 Oi Sooparaho biirita isaki ura moromoronomake qeebaquho bodza oio dzube abiho pomata quba ttarinoma kekeni.
10-11 Oonita Dzakharia oho bodzata biirita dzuubaqi isaki ura moromoronomake qeeremi abi samanei sasata qooro pupu hiiromi Sooparaho angero teei isaki ura moromoronomaho qohare oho pobi neta biranate qoorota.
12 Noke Dzakharia moo roqobeteqi oho atti minake eeteta.
13 Oonihe angeroi noke erake pobi hiireta, Bamu, eto atti eetaino. Dzakharia, nii pupu hiire qaabi oho nooke Ohongai

nookami ooraita ata niiho Erisabe noi niiho khata teeke dzoomakoi. Dzoomamake nii noho dzapake Dzohane hiibare.
14 Oke eetemi niiho qupa qidzanatemi nii oho qaki naatemi abi paha samane nookami khataho isaki bagenoma naatakoi.

15 Oi teeho quba bahe Sooparaho neseta khata oi abi mina naatakoi. Oi paiho asi neta Qaheuba Sumasai noke raraku biire qaarakoita noi eetoqa bai oba ma oba tatangake hesataino.
16 Noi Isirae abi samaneke burisi eetemi nokoi Ohonga nokometa atimakoi.
17 Eria sumasaho beedzaeta baura eete qaataho isakita Dzohanei biranateqi Soopara napahoi nome quba abi tupu teeke mai eetaridzoho naru agoba hiireta oke Dzohanei roibetareiqi qeemakoi. Qeemaqa hiiremi oionita abi mina ma adza nokoi gama basesa nokome qaasuhiqa rike ma pobiho nokanoka saridze qesa hongasidzakoi.

18 Oke angeroi hiiremi Dzakharia angero oke hee, Maqa, ata ma naka ao tasu naate ooraita nii hiibi noo oi meeni mae? Oke ana ikanomake eete qupadzomaqu?

19 Hiiremi angero noi hee, Anai ape bahe Gabiriai Ohongaho pengata qoororai. Oionita noi hiiremi anai baaqi oho noo ao nii pobi hiire.
20 Oonihe nii naho noo nookaama naateho qubake nii ao potutu naate qaamake khata dzoomaquho noo erana hiire oi meenoma naatemake nii paha noonoma naatakoi. Oiqi hiireqi qaateta.

21 Oonita abi biiriho sasana oota nokoi Dzakhariaho beebe eetomi bodza kharanatemi noko hou eeteta.
22 Eetemi noi biranateqi nokoke agoago hiibarotanihe bitta eeteqi botoma qaseqase eetemi nokoi hee, Oo Noi biirita bakuho isakike moori ooniqi hiireta.
23 Oonita Dzakharia noi tuhotuho baura nome kebanoke eete soubireqi burisi eete Nagapa tuumata.

24 Qateqa bodza ota Erisabe noi apu naate qura eeteqi dzasidza paipu oho isakita sama nome dzukuro qaaqi eraiqi hiirota.
25 Idze, abi nokoi quma nahoho ngiingi ma baaba eete qaabi oke Sooparai ai siginaiteqi quba bagenoma erake naho quba paanaisubi.

ANGERO NOI MARIAKE DZESUI BIRANATAROTAHO NARU HIIRETA

26 Qate dzasidza sikisi naatemi Ohongai Angero Gabiria dzoobiremi noi Garirea habaho nagapa Nadzerette ota biranateta.

27 Oi ota atapa somoro usaqe, dzapa noho Maria noi
Dzosepeho ata pobi oota. Qate Dzosepe noi Tabitiho gemu
oho abi. Oonita Gabiria noi atapa oho toro biranateta.
28 Biranateqi noi hee, Dzoobe mina, qeseba atapa, Sooparai
ao niima nipemae oorai.
29 Oiqi hiiremi nookaqi roqobeteta. Noi hee, Noo era-
nomake hiire oho tete ikanoma?
30 Hiiremi angeroi noke hee, Maria, Ohongai niiho
nookami bagenomanita nii etoqa attike eetaino, bamu.
31 Oonita nookao, nii qura eete khata dzoomakoi oonihe
noho dzapake Dzesu, oi Ingona Mai, oke hiibakoi.
32 Noho dzapai peitanipamuke eetemi nokoi noke hee,
Ohonga qusunanipamuho khataniqi hiibakoi. Oi Ohonga
Sooparai hiiremi noi Tabiti uumi nomeho poro qereta
qoobakoi.
33 Ota qooroqa noi Dzakopoho eemane khametoke soopara
eetorakoi, oonihe poro qere nohoho isaki agoba qaaqa
baamu bamu naataqu.
34 Hiiremi Mariai angero erake pobi hiireta, Anai apu
naataamake ooraita tete ikanomake eete biranataqu?
35 Hiiremi oho ipike angeroi hee, Ohonganipamuho
beedzae oi Qaheuba Sumasa nohoi niiho irita qeemaqa
niita takitotakoi. Oonita khata nii dzoomaqu noke hee,
Qaheubana, Ohongaho Khatanipamu ooniqi hiibakoi.
36 Noo oi keke bahe, Erisabe pai totaqi niihoi tasu naate
oorai oonita abi noke qumaiqi hiiroraihe noi ao dzasidza
sikisiho isakita qura eete oorai.
37 Oi Ohongai noo tee ma teeke hiireqa bamu bitta eetaqu.
38 Oke hiiremi Maria erake hiireta, Oionita nii hiiremi
ooraiho isaki biranatare. Oi ana aoke Soopara nameho tuho-
tuho atapa naate oorai. Hiimi angero papateta.

MARIA OGAMAQI ERISABE SARIDZEMI HASA HIIRETA

39 Oonita bodza eetemi Maria qoridze ao hairiamake
Dzuteaho tora ma habata tuumata.
40 Tuumaqi noi Dzakhariaho nagata peiteqi Erisabe saridze
dzoobe hiire kanabeteta.
41-42 Kanabohimi Erisabei Mariaho noo totoho nookahimi
Dzohanei khata asita dzooto kotoromi Qaheuba Sumasai
Erisabe adzahahaitemi Erisabei sokateqi hee, Dzoobe mina!
Paimane minarahota nii bagenomani, oho qesa khata niiho
asina oorai noio dzapanomani!
43 Oonita Soopara qidza nameho pai gotta niike ana
moohimi ikanomake eete nii naho torota baabe?
44 Nii nookao, nii ana dzoobe hiiremi naho tomata taa-
suhimi khata naho asita oorai noi ao dzooto kotoroqi qak-
iqaki eete.

45 Oonita Sooparaho nooi niiho torota biranateta noo oi
meenoma naatakoita nii nookaqi ao hiisi eetetaho qubake nii
agoagonomani.

MARIA SUBESUBE HIIRETA
(1 Samue 2:1-10)

46 Oiqi hiiremi Mariai eraiqi hiireta, Uububuu! Naho qupa
khatai Sooparaho hasa hiire.
47 Ohonga ingona mai name, naho gisi niiho nookami sube-
subenomani.
48 Oi teeho bahe tuhotuho atapa niiho anai qonotai
ootanihe nii naho qupadzomami poiqa abi minarai naho
pobi erake nookaqi anake agoagonomaniqi hiirorakoi.
49 Oi abi moohimi Beedzaeho Maikhatai quba bagenoma
naho quba eetemi ooraita dzapa niihoi qaheubana bageno-
mani!
50 Apene ma apenei niike ququimorai abi oohomaho dza-
sake nii eetorakoi.
51 Qate boto tatanga niihoi ao abi sama qusubanomaho
qupake rasikiitorakoi.
52 Abi bise ma baisenomake nii poro qereta hotou biireqi
qupa gaibanomake oho tekata mootorainomani.
53 Meupunomake nii seebeta dzoobireqi abi habanaho
iisuta quba qidza mooto peitorai.
54-55 Nii Abarahamu ma nanaho uimane neimane ma ee-
mane khameto nokoho ma nanake naru hiiretaho isakita
Isirae abi niiho qaru eetorai, nokoma nanaho dzasa minake
nii eeteqi hoobirorai.

ERISABEI KHATA DZOHANEKE DZOOMATA

56 Oonita dzasidza tapariho isakita Mariai Erisabema nopo-
mae naga teenata oota. Qate Erisabeho dzasidza ao naini
naatemi oionita Maria burisi eete nagapa nome tuumata.
57 Oi teeho bahe Erisabei khata dzoomarotaho bodza
naatemi noi bosa khata dzoomami tuumata.
58 Oonita Erisabe ma Dzakhariaho dzuu koko ma qe-
samane nokohoi khata biranatetaho pobi nookaqi ao ttut-
turateqi Erisabeke hoobire Sooparaho dzapa qiraiteqi hee,
Dzoobe! Eranomaho isakita Sooparaho qupa kokora bi-
ranatemi mooraiqi hiireta.
59 Qate qupi qeth naatemi noko khatake sama koko gee-
banomaitare baata. Baaqi maiho dzapa qusubaitare hiireqi
khatake Dzakharia hiibare eeteta.
60 Oonihe pai bai hiireqi hee, Baamu, noke Dzohane hi-
ibakoi.
61 Hiiremi nokoi paike hee, Qate niimaeho quni ma manita
dzaapa oonomai ooraidzaranita ikanoma?
62 Oiqi hiireqi mai dzapa apeke mootareiqi noke toone
eeteta.

63 Toone eetemi mai gee quba hiireqi ota qeeteta. Hee,
dzapa nohoio Dzohane. Oke qeetemi noko gama roqobeteta.
64 Roqobetemi Dzakhariaho too saqobami eteete ao adza-
haha naatemi noi Ohongaho hasa hiireta.
65 Hiiremi Dzutea habaho tora totaqi ma totaqita abi
nokoke rome biire qaata qeena ma baana nokoi oho noo ma
pobi gama hiire nooka pobitemi atti nokoke suqobireta.
66 Oi apene oho noo nookata nokoi atti ququimaqi
hee, Khata erai ikanoma naataqu? Hiireta oi teeho bahe
Sooparaho beedzae ao noho irita dzuubata.

DZAKHARIAI OHONGAHO SUBESUBE HIIRETA

67 Qate Qaheuba Sumasai Dzohaneho mai Dzakharia noke
raraku biiremi noi too abiho isakita hiireqi hee,
68 Isirae abiho Ohonga Sooparai noko ma napaho bameke
qupadzomaqi napake iboho botota hiumake boobita napa
noho hasa hiibare.
69 Noi kokora abi nome Tabitiho gemuho neta ingona abi
teeke saridze noke napaho quba beedzae moitemi oorai.
70 Agobanipamuke Ohongai qaheuba too abi nomeho teteta
naru oke hiire baaorai.
71 Oonita apene napaho ibo naate napake sesero eetorai
nokoho botota noi napake ingonaitakoi.
72 Oi noi uimane napaho ma nanake qaheuba noota qesa
hongasiretake noi qupadzomaqi oho baruna heena naatorai.
73 Noi Abarahamu eebobo napahoho quba noo tatangama
naru hiireta oho meeke noi poiqa napa moitake boobi.
74-75 Noi napake ibo napahoho ekata saqohibi. Oho qubake
napa rike ma pobiho isakita qupi ma sau samaneke attia-
make Ohongaho qaru eete qaarare.
76 Qate khata niike oho qesa Ohonga qusunaho too abi
ooniqi hiibakoi. Oi nii Sooparaho bosa qooroqi tete nohoke
biraitakoi.
77 Nii abike bapotopotomi nokoi kahosaho dzamudzamu
saridzeqa ingona maiho gesina naatakoi.
78-79 Oonita Ohongai baruna heena naatemi napai noho
ete agimare eete. Oi qesama napai khaa qupita habeseqi
baataho utamoemoeta qaimi dzadza nohoi ao biranate hi-
iremi napai keba ma dzapaho tete nohota qeehibi dzoobe!
Oiqi Dzakharia hiireta.
80 Oonita khata Dzohane noi bitoto qaami Sumasai noke
beedzaenomaitemi noi kebanoke Isirae abiho bisata baura
nome qere biidzakoiqi haba habanata hutingima qaata.

2

KHATA DZESUKE MARIA DZOOMATA
(Mat 1:18-25)

1 Bodza oho neta Romaho Kaisa, dzapa noho Augusto, noi
haba ma nagapa samanenipamuta noo dzoobireqi hee, Abi
mina ma gattiqa oi iso keke dzapa nome ma nomeke ttarita
qeetemi oorareiqi hiireta.
2-3 Oonihe tete agiagi oi Kirinio noi Siria habaho kiape
qaataho bodzata baura oi biranateta. Biranatemi abi mutu
ma khata ma gama dzapa nokome ttarita qeetareiqi nagapa
khooba nokometa tuumata.
4-5 Oonita Dzosepeho ata dzomadzoma naasumi noi noke
dzeimaqi nopoi Garirea habaho nagapa Nadzarette qaate
atomaqi Dzutea habaho nagapa Betterehemu ota biranateqi
dzapa nopome qeeteta.
6-7 Oonihe nopoi ota ooqi khata qase dzoomata. Qase
dzoomami aabe naga pui siire oomi nopoi hoo nagata
qeemaqi pai ota eka bosa khata nome dzoomaqi ttobama
qeegoroqi ota mootota.

ANGERO NOKO HOO SOOPARAKE QUPANOMAITETA

8 Qate haba oho totaqita hoo sipisipiho soopara qesa qaata
nokoi qupibake sipisipi tupu nokomeho bakena geemaqi
oota.
9 Oomi Sooparaho angeroi nokoho torota biranatemi
Sooparaho koina nokoke gama rome biireta. Rome biiremi
nokoi atti minanipamuke eeteta.

10 Eetemi angeroi noko pobi hiireta, Bamu, abi minaraho
qubake ana noo qidza qakinomake nike pobi hiibare eetenita
atti eetainohe toma tiite nookare.
11 Oi Tabitiho nagapa khooba erata nikeho quba ingonaho
isaki teeke poiqa dzoomami oorai, dzapa nohoio Kiristu
Sooparani.
12 Oonita nike qeehiqa hoo nagata moomi khata bittina
teeke ttobama qegoro ota mootomi oorai oke nike mooqa oho
mee qupadzomakoi.
13 Oke hiihimi idze, qusuho qaa tupu minai angero oho
totaqita paana naateqi garuruiqi hiireta,
14 Abi qesai ttokata Ohongaho qupa tooba eetorai nokoho
qubake noi baruna heenata oke mee hiibi oonita dzapa pobi
nohoke nike qaupuitare.

HOO SOOPARAI DZESU MOORARE TUUMATA

15 Oiqi hiireqi angeroi qusuta dzaetemi hoo soopara nokoi
qesa pobi hiireqi hee, Oionita Soopara napahoi napake quba
biranate ooraiho pobi hiire oonita oke napamae moora quba
ao qori Betterehemuta tuumare.
16 Hiireqi nokoi hairiamake qeemaqi Maria ma Dzosepe
saridzeqi moohimi khata meenipamu hoo naga ota meeqota.

17 Oke mooqi khataho noo bosata nokoho torona biranateta
oke noko ota paanaiteta.
18 Paanaitemi khataho noo hoo sooparaho toota qurateta
oke abi qesa nookaqi roqobeteta.
19 Qate Maria noo ma quba ota biranateta oke qupad-
zomaqi iiha ma dzobidza nometa tani totota.
20 Oonita hoo sooparai burisi eeteqi noo nokoho torona
biranatemi moo nookata oho quba nokoi Ohongaho hasama
gegema hiire tuumata.

DZESUKE DZAPA MOITETA
21 Qate qupi qeth naatemi bodza biranahimi Dzosepe ma
kara nokoi khata oke sama koko gebanomaiteqi dzapa no-
hoke Dzesu hiireta, oi Maria khataho qura eetaamake oomi
angeroi Dzesuho dzapa hiiretaho isaki oioni.

*QAHEUBA ABI MA ATAPA NOPOI DZESU MOO QUPAD-
ZOMATA*
22 Ma Moseho noota paimane khata dzoomaqi qupi pootiho
isakita atahe nagata ooraridzoho teteke mai ma pai qusub-
aitemi oho bodza bamu naatemi nopoi khata aimaqi noke
Ohonga moitareiqi Dzerusaremuta tuumata.
23 Oi teeho bamuhe Sooparaho hu noota noorake qeetemi
qaata, Eka bosa khatai biranahima noke Sooparaho quba
qaheubudzare oke qeetemi oota.
24 Ma paha hu noo ota oi hee, Qusubibi eseri mae buqo eseri
Ohonga moitare oiqi hiiretanita nopo qusubaiteqi biiri ota
peiteta.
25 Peitemi Dzerusaremuta abi rike ma pobi teei oota, dzapa
noho Simeo. Qaheuba Sumasai noho qupata baura eetemi
noi Isirae abi samane qidzanataridzoho beebe eete qaata.
26 Oi noi baataamake ooqa Ohonga Sooparaho Kiristuke
bosa moorakoiqi Qaheuba Sumasa ao noke qupanomaitemi
oota.
27 Oonita mai ma pai biirita peihimi Sumasai Simeoke
dzeimami biirita oho qesa peiteta.
Oi mai ma pai khata nopomeke hu noo hiire qaataho
isakinomaitareiqi qeemata.
28 Qeemami Simeo khatake amaki eeteqi Ohongaho hasa
hiireqi eraiqi hiireta.
29 O dzoobe, Maikhata name. Niiho noo agobanita naho
qupa ao qidzanatemi poiqa nii isanate kokora abi niime
anake saqoromi hasu ma kebata baatare.
30 Oi teeho quba bahe nese namema ana ao ingonaho isaki
niihoke moori.

31-32 Isaki oke nii abi minaraho pengata paanaisubi. Noi
Isirae abiho dzapa pobi mina naateqa paha raaba abi gama
baibudzaquho dzadza naatakoi.
33 Oonita noi khataho noo hiiremi mai ma pai gotta nohoi
hasaqu eeteta.
34-35 Hasaqu eetemi Simeoi noko gama agoago eeteqi
khataho pai Maria pobi hiireta, Nii Nookare. Khata erai
khepidzeho isaki naatemi oi paha niiho qupa kotoroqi suqo-
bidzakoi. Oi abiho qupana oorai oi noho neta paana naatemi
Isirae abi qesai noke peemaiteqi rubenga saridzakoinihe
qesai nota atimaqi qidzanatakoi. Oiqi hiireta.
36 Hiimi paha atapa tasu teei ota oota, dzapa noho Aana.
Noi Ohongaho too atapa, mai nohoho dzapai Panua qate
gemu nohoio Asere.
37 Atapa oi somoro nometa tii sebeniho isakita apu naate
qaami baatemi noi ttarumi qaami tii noho qetti po biranateta.
38 Oonita noi Ohongaho biirita eteba ma qupibake
hutingima Soopara tuuhoroqi pupu baura eete qaaqi teqaha
ota tta eetara, bamu! Oonita bodza ooqata keke noi Dzesu
khataho neta qeemaqi ao Ohonga dzoobe hiireqi qesai
Dzerusaremuta ingonaho isaki saridzareiqi beebe eetota
noi nokoke khata oho noo ma pobi hiire hiireke qeemata.

DZOSEPE MA MARIA KHATAKE AIMAQI NADZARETTETA BIRANATETA

39 Qate mai ma pai nopoi Sooparaho hu nooke qusubaiteqi
khataho kiridza qeere soubireta. Soubireqi nokoi gama
burisi eete nagapa tuumaqi Garireaho nagapa Nadzarette ota
biranateta.
40 Qate Dzesu khata bitoto kotanga naate nokanokaho pobi
naatemi Ohongaho baruna heena noho irita qaata.

DZESUI PORO KHATA NAATE QAHEUBA BIIRITA PEITETA

41 Ma mai ma pai nohoi ingona dzuma mina samaneke
Dzerusaremuta tuuma qaata.
42 Qate khataho tii tuerebe naatemi nokoi dzuma mina oke
qusubaiteqi noke dzeima atomaqi Dzerusaremuta peiteta.
43 Oonita nopoi ota khatake dzuma mina oke gama ba-
naitomi qupi sebeni naatemi dzuma oi bamu naatemi nopoi
burisi eete nagapa tuusuta.
Oonihe Dzesu khatai Dzerusaremuke qaatama naatemi
mai ma pai ikanomake eete oho ruume naate tuusuta?
44 Oi nopoi hee, Khatai qesama dzaira napamema baao-
raiqi hiiremi sure mootomi nopoi qesamanehota qiri mina
eeteta.
45 Qiri eete saridzaama naateqi burisi eete qiri eete tu-
umata.

46 Tuumaqi qupi tapariho nakuta qiri quba minake eetomi
khatai qaheuba biirita ooqi banaita mimiho tuputa habese
ooqi qasa noo samaneke hiire nookahimi nopoi saridzeta.
47 Oonihe qesa samane khataho noo nookata nokoi
moohimi noi nokanoka maikhataho isakita nokoho noo
ipi hiire suqobireta.
48 Oke mai ma pai moo roqobeteqi pai gotta noke pobi
hiireta. Khata name, nii ikaqi hiireqi nakake sesero eetemi
mai niihoma nakai qupa qanga eeteqi niiho qiri quba mina
eetoraimi nii era oorai.
49 Hiiremi noi nopoke hee, Naane quba nipe naho qiri
eete. Mai nameho qubatu dzooke ana mai eetaridzoke nipe
ruumeni mae?
50 Hiiremi khataho nooke nopoi nooka hou eeteta.
51 Oonihe noi nopoho noo qusubaiteqi nopoma tuumaqi
nagapa Nadzarette biranateta. Qate pai gotta nohoi noo ma
quba oke gama ttarima qupata mootota.
52 Qate Dzesui bitotomi nokanoka nohoi minanatemi
Ohonga keke bahe abima gama noho nookami bagenoma
naateta.

3

DZOHANE SOBASOBANAHO BAURA BIRANATETA
(Mat 3:1-12; Mar 1:2-8; Dzoh 1:19-28)

1 Qate Ohongaho nooi Dzohanehota biranateta oi bodza
ape bahe Kaisa Tiberio noi ao tii 15 oho isakita Roma abiho
abi qiba naate oomi Pottio Piratoi Dzuta abiho Kiape oota, ma
Herotei Garireaho Sooparai oota, ma noma noho Piripoi na-
gapa Itturea ma Ttakhonitoho Sooparai oota, Risanioi paha
nagapa Abireneho sooparai qaata.
2 Oi paha Anasi ma Kaipa nopoi dzube abi mimi qaata
bodza ota Ohongaho nooi haba habanata Dzakhariaho khata
Dzohane sobasobahota biranateta.
3 Biranatemi oionita noi ao Dzotani obaho neta qeemata.
Oi abi qupa burisi eeteqi kahosa dzamudzamu saridzarotaho
sinabidzake noi ota hiiremi nokoi qusubaitemi noi samaneke
obama soorota.
4 Oi teeho isaki bamuhe too abi Dzeseai noorake qeeteta,
Noo totoho teei haba habanata baaqi qahurata hee,
Sooparaho tete ao roibeteqi kosoramu nohoke gama
paanaitare.
5 Tubosa poubosa oke gama gimutta eete idzoidzo naatemi
ngerongaroke pobiteqa oma huhuitemi saru naatare.
6 Oke eete abi minarai Ohonga ingonaitaquho isaki
moorakoi. Oiqi Dzeseai qeetemi Dzohanehota meenoma
naateta.

7 Oonita abi quba mina Dzohaneho torota sabasoba saridza
quba ttutturatemi noi abi basesanoma qesake hee, Apei
Dzohomaho ttari nena nikeke pobi hiiremi nike Ohongaho
purabake arabidzareiqi baoraidzo?
8 Oho quba nike etoqa hee, Bamu, nanaho mai Abarahamu
oqai ooniqi hiibaino oi Ohongai oma eranomahota nome
quba khametoke eehahaitaquho isaki ooraita nike ao qupa
burisi eeteqi oho mee paanaitare.
9 Nookao, aoke bose ee herake tupu teeteqi ee pareke
dzootoqa eepata biidzake boobita qupadzomare.
10 Oke hiiremi abi nokoi noke hee, Oonita nanai ikanomake
eetaqu?
11 Hiiremi noi erake hiireta, Sasa eserinoma nikei isanate
oho dzore ooraike teeke moitare ma patta iisunoma nikei
paha quba oho dzore nokoke isakinomaitare.
12 Noo oonomake hiiremi ttagetti apiapi nokoi oho qesa
sobasoba saridzareiqi noke qasa hiireta, Banaita, qate nanai?
13 Hiiremi noi hee, Oonita ttagettiho dzare hiiremi ooraike
eto nikeme quba minaitaino.
14 Oke hiiremi qaa abi paha qasa hiireta Qate nanai? Hiimi
hee, Oore, ttuma nikemeke nookami isanataridzoni. Etoqa
abike qorobire nokohoke giimaqi nikemeke hee biidzaino.
15 Oonita Dzohane noi noo oonoma samaneke hiiremi abi
noho nookami attinoma naatemi noko iiha dzoobireqi hee,
Abirai Kiristu baabaridzoho mee oni mae?
16 Hiiremi Dzohane noko pobi hiireta, Eehe, obama keke
ana abike soororai. Qate naho ipita teei baahubi dzapa pobi
nohoi nahoke riitanipamuke eete oorai oi oko sasa nohoho
eka suutaqu anai oho quba isanataamanita qupadzomare.
17 Abi oio quba apema nike soobaqu bahe eepama, Qa-
heuba Sumasama soobakoi. Oonihe noi sarautanomanita
biranateqi noi gottara meeke isunomaiteqi sasake sarauto
eepa tatangata biidzakoi.
18 Oke hiireqi Dzohanei abike sinasina hiireqi qogo ma saga
samaneke hiireta.

HEROTEI DZOHANE QAANATEQI SUUTOTA
(Mat 14:3-4; Mar 6:17-18)

19 Ma paha Herote noi noma nome Piripoho ata Herotia
noke karabete oomi Dzohane noi Heroteho poma qanga qesa
oke teenaiteqi oho niiqi hiireta.
20 Oke hiimi Herotei nookaqi noke sutasuta nagata
mootota.

DZOHANE DZESUKE SOOROTA
(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

21 Oonihe Herotei Dzohaneke suutaamake oomi abi quba
mina nokoi Dzohaneho torota sobasoba saridzareiqi ttut-
turatemi Dzesu paha noomae baaqi noho torota sobasoba
oke saridzeta.
22 Saridze pupu hiimi qusu papatemi qusubibi quratoraiho
qesake eete Qaheuba Sumasai baaqi Dzesuho irita dzuubata.
Dzuubami qusuta totoho teei biranateqi hee, O qesebe khata
name, ana niiho nookami bagenomani. Oiqi hiiremi nookata.

DZESUHO EEBOBO OHO TTARI
(Mat 1:1-17)

23 Qate Dzesuho tii bodza oi teutiho isaki naatemi quba oi
biranateta. Oi noke abi qupa nokomeho isakita hee, Noi Eriho
eema, Dzosepeho khataniqi hiireta.
24 Qate Eriho mai ape bahe Mattatti, qate noho mai Rebi
oonini, noho mai Merikhi ooni, qate noho mai Dzanai ma
noho mai paha dzapa Dzosepe.
25 Qate noho mai Mattattia ooni, mai nohoi Amosi, ma noho
mai Nahumu, qate noho mai Hesiri, ma noho mai Nagai.
26 Qate noho mai Maata, ma noho mai Mattattia, ma mai
nohoi Semei, ma noho maio Dzosekhe, ma mai nohoi Dzota.
27 Qate Dzotaho mai Dzoana, noho mai Resa, qate mai
nohoi Dzorobabe, qate mai nohoio Sarattie ooni, qate mai
noho Neri.
28 Oni Neriho mai Merikhi, qate mai nohoio Atti, ma mai
nohoio Kosamu, qate noho maio Erematamu, ma mai noho
Ere.
29 Qate Ereho mai dzapa noho paha Dzosuba ma noho mai
Eriese, ma mai nohoi Dzorimu, qate mai nohoio Mattatta,
noio Rebiho khata.
30 Qate Rebiho mai Simeo, qate mai nohoio Dzuta, ma noho
mai Dzosepe, ma mai nohoio Dzonamu, qate noi Eriakimuho
khata.
31 Qate Eriakimuho mai noi Merea, qate noho maio Mena,
ma mai nohoi Mattatta, mai nohoi Nattamu, ma mai nohoio
Tabiti.
32 Qate Tabitiho mai Dzese, qate noho maio Dzobette, ma
mai noho Boasi, qate Boasiho mai Sara ma noho mai Naasoni.
33 Qate noi Aminataho khatani, qate Atami noho mai, ma
mai nohoio Arani, qateqa noho mai Heseromu, ma mai nohoi
Pare.
34 Pareho maio Dzuta. Qate Dzutaho maio Dzakopo, ma
noho mai Isaka, noi Abarahamuho khata. Ma Tterai noho
mai ooni, qate mai nohoio Nakho.
35 Qate noho mai Serugu, ma mai nohoio Regu ma noho mai
paha Perege qate noho mai Ebe ma mai noho Sera.

36 Qate Seraho mai Kaana, ma noho mai paha Arapakhata,
ma mai nohoi Semu, qate noho mai Noa, qate Noaho mai
Ramekha.
37 Ma mai nohoi Mettusere, qate noho mai Enokha, noio
Dzarettiho khata, qate mai nohoi Maharere, ma mai nohoio
Kaana.
38 Qate Kaanaho mai Enosi, ma noho mai Seetti, mai nohoio
Aatamu. Qate Aatamui apeho nena bahe Ohongahoni.

4

DZESUI TORONA MINA SARIDZETA
(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

1-2 Oonita Dzesui Dzohaneke Dzotani obata qaatemi Ohon-
gaho Sumasai noke qooro teetemi Dzesui haba habanata bi-
ranatemi iibadzai qupi pootiho isakita noke toronaite qaami
noi teqaha patta oho bodzata muunara.

Oonihe oho bodza bamu naatemi noho ttidza horesa
eeteta.
3 Horesa eetemi Iibadzai noke hee, Nii Ohongaho khatai
ooraiqako oionita oma erake teeke pobi hiiremi dzobadzoba
naatare.
4 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Oonihe qetaqeta teei hee,
Abi patta keke muunaquko oi bamu noho quba isanataqu
oiqi hiireta.
5 Oke hiiremi Iibadzai noke tora khara teeta dzeima peiteqi
haba samane oota oke hairiamake noke banaiteta.
6 Banaisuhiqi Iibadzai eraiqi hiireta. Oho pobike gama
naho botonaitemi ooraihe apeke moitaqu oke naamae.
7 Oonita nii naho torota hasama gegema hiiremi oke ana ao
niiho pobi hiibakoi.
8 Oke hiiremi Dzesu noke erake pobi hiireta, Qate qetaqeta
paha teei hee, Ohonga Soopara niimeho hasama gegema
hiireqa noqaho qaruke eetorareiqi hiirorai.
9-11 Hiiremi noi paha Dzesuke dzeima Dzerusaremuta peit-
eqi pei Qaheuba Biiriho ttittirata mootoqi hee, Paha noorake
qeetemi ooraita nookare. Hee, Ohongai angero nome pobi
hiiremi eto niiho oko oma peemaitainoho qubake noko ni-
ike ingonaiteqi kharikhari eete quratariidzoni. Oke qeetemi
ooraita nii qupadzomaqi ao tukuba qurateqi moorare.
12 Oonihe Dzesui noho noo ipi erake hiireta, Qate paha
noorake hiiremi oorai, Nii etoqa Ohonga Soopara niimeke
toronaitaino.
13 Oiqi hiiremi torona gama bamu naatemi Iibadzai isak-
iqata noke papateta.

DZESUI BAURA MINA NOMEKE SOHOROTA
(Mat 4:12-17; Mar 1:14-15)

14 Oionita Dzesui burisi eete Sumasaho beedzaeta Garirea
habata biranateta. Biranatemi abi oho totaqina qaata nokoi
noho pobi nooka soubireta.
15 Qate noi guhu qesaqesa nokohota dzuubaqi nokoke tete
banaite qaami noko gama susupu oho hasa hiireta.

NADZARETTE NAGAPA ABI DZESUKE BASESA EETETA
(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

16 Oonita noi nagapa khooba nome Nadzarette ota peiteqi
dzumata poma nometa sinabidza isaitareiqi qoorota.
17 Qooromi noko noke too abi Dzeseaho gee noke moitemi
noi takomaqi qetaqetaho tete erake saridzeta.
18 Hee, Sooparaho Sumasai naho irita oorai oi teeho
bahe noi anake ao poro qerenomaiteqi hiiremi ana abi ha-
banake isere qidza hiiremi meupu saridzakoi, sutasuta abike
saqobakoi, nese khabanomake nesenomaitakoi, qorobiremi
ooraike ana qusubaitakoi. Oke eeteqi ana Soopara napameho
baruna heenaho bodza paanaitakoi.
19 Ooqaho isakita Dzesui isaite qaasuhiqi gee saaroqi oke
oho soopara moiteqi habeseta.
20 Habesemi abi guhu oona oota nokoi gama roqobete noke
rittabetota.
21 Rittabetemi noi sohoroqi noko pobi hiireta, Sinabidza er-
ana isaitemi toma nikehota taate oi poiqanipamu meenoma
naasubi.
22 Hiiremi noo bagenoma noho toota qurateta oke noko
gama nookatahe iiha dzoobireqi hee, Noi Dzosepeho
khatanita noi ikanomake eete oke hiire?
23 Hiiremi noi nokoho ipi erake hiireta, Meenipamuke nike
anake pobi hiireqa hee, Nana nookami nii Kapanao nagapata
baura bamenoma eeteta oho qesa nagapa khooba niime
erata nanaho quba eetare. Oiqi nike hiibakoihe ipita nike
anake bisi naate totoho eranomata ana pobi hiibakoi, Ttotta
nii isanate sama niime qidzaitare oiqi nike hiibakoi.
24 Hiireqi noi hee, oi teeho quba bahe too abiho nooke haba
mainaho abi isanate nookakoihe too abi teei nagapa khooba
nometa hiiremi oho abi bamu qaupuitaqu oke ana bamu nike
ikobetaqu.
25 Noo meenipamu erake ana nike pobi hiire nookare. Eri-
aho bodza agobata tii tapari ma teeho totaqita quui taataama
naatemi ttoka minata seebe ttidza makanomai qaami Eriaho
patta bamu naatemi ttarumi paimane samanei Isirae habata
ooqi noke tuuhobarotahe Ohongai noho pati qohatareiqi
ttarumi nokeho teeta dzoobiremi qidzanatetani mae?
26 Oi bamu, noi Isiraeho ttarumi paimane nikehoke potti
biireqi Eriake raaba abiho ttarumi pai qee Sittona habaho
nagapa Sareta ota dzoobiremi tuumaqi qidzanateta.

27 Ma paha too abi Eriaho bodza agobata Isiraeho abi pottomunoma samanei qaatanihe nokohota Ohongai teqaha teeke qidzaitaranihe raaba abi Naema Siria habaho abi mina noqake qidzaiteta, oonita nike khooba oke qupadzomare.

28 Oke Dzesu hiiremi sinabidzaho guhuna oota nokoi nookami nokoho humamutu biranateta.

29 Biranatemi nokoi ao qori noke nagapata hotou biireqi dzeima nagapa qeba nenaho tora ma tapata noke teetareiqi dzoobidzarota.

30 Oonihe ikanomake eeteqi noi nokoho bisata dzaake tuumata.

DZESUI KAPANAO NAGAPATA SONGENAKE HOTOU BIIRETA
(Mar 1:21-28)

31 Oonita noi qurateqi Garirea ttuho nagapa Kapanaota biranate dzuma qesaqesaho isakita abi nokoke banaitota.

32 Oonihe noho beedzae mainanita noi nokoke noo banaitemi abi roqobeta minake eeteta.

33 Qate sinabidza guhu nokohota abi songena ngiinginoma teei oota noi sokateqi eraiqi hiireta.

34 Ae! Dzesu Nadzaretteho nena, nii baami songena nanai ikabetaqu? Nii Ohongaho qaheubananike ana gesinanita nii ao nanake ngausa eetare baabe mae?

35 Hiiremi Dzesui noke qamuni hiireqi hee, Too niime pati suutoqa abi oho neta tta eetare. Hiiremi songena noi abi oke minaraho bisata ai biiretahe noke sesero eetaamake ao biiranate tuumata.

36 Tuumami noko gama hasaqu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Abirai maikhataho isakita hiiremi songenai ao hairiamake biranate tuume!

37 Oio ikanoma? Noo oke hiiremi oho pobi ao haba oke igabireta.

DZESUI PETOROHO MOTAMI QIDZAITETA
(Mat 8:14-15; Mar 1:29-31)

38 Qate Dzesui baura oke eeteqi qoridze sinabidza guhu oke qaateqi Siimo Peetoroho nagata peiteta. Qate Siimoho motami humamutu minake eete oomi nokoi oke Dzesu pobi hiireta.

39 Pobi hiiremi noi noho irita baura eete humamutu oke qamuni hiiremi oi ao bamu naateta. Bamu naatemi noi hairiamake qoridzeqi nokoke kokora eeteta.

DZESUI ABI HEMENOMA SAMANEKE QIDZAITETA
(Mat 8:16-17; Mar 1:32-34)

40 Oonihe ete biidzaamake heme ma bamenoma samanenipamuke abi noho torota dzeima baami noi boto nome nokoho irita mootoqi qidzaiteta.

41 Qidzaitemi songena samane areare hiireqi hee, Ae, nii Ohongaho Khataniqi hiireta. Hiiremi noi moomi noko ao hee, Kiristu oi ooniqi hiiremi noi nokoho noo tete siireqi qamuni hiireta.

DZESU HABA OGAMAQI SINABIDZA HIIRETA (Mar 1:35-39)

42 Qate iihai mootomi Dzesui nagapa oke qaateqi haba habana teeta tuumata. Tuumami abi samane noho qiri eete saridzeqi hee, Eto nanake qaate tuumaino oiqi hiireta.

43 Hiiremi noi hee, Oonihe anai nagapa qesa samaneta Ohongaho noo ma pobi hiire soubidzareiqi noi anake dzoobiremi baatanita qaataquho tete bamu.

44 Oke hiireqi noi tuumaqi Dzutea habaho sinabidza guhu samaneta dzuubaqi ota sinabidza hiire qaata.

5

DZESUI HIIREMI SEKANA SAMANEI PEETOROHO DZUPUTA AGOMATA (Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

1 Qate qupi teeta Dzesui Genesarette oba ttuho patisigita qooro sinabidza hiimi abi nooka quba beedzae eete noke qahiqahi eeteta.

2 Qahiqahi eetemi noi moomi sisima eseri oba samaqata suutomi oota. Oonihe oho khaa apiapi mainata tuumaqi dzupu nokome akobohimi sisimai habanake oota.

3 Qate Siimoi sisima teeho maikhata oomi Dzesui ota peiteqi Peetoroi oke gattiqa dzoobire qeemareiqi hiireta. Hiiremi qusubaitemi noi sisimata habese abike sererahuke sinabidza banaiteta.

4 Banaite qaaramuti qaateqi noi Siimoke hee, Sisima oke dzoobire qausuta biranate khaa quba dzupu mootare.

5 Hiiremi Siimoi hiireta, Bosa qobaqoba name, nanai qupi saubapota dzupu mooto qaimi teqahama naate. Oonihe niiho too quba ana paha isanate dzupu mootakoi.

6 Oke hiire moosohimi khaa samanenipamui agomaqi dzupuke uhutare eeteta.

7 Eetemi noko hairiamake qesamane nokome sisima temuna oota nokoke boto sabiri eetemi baaqi hoobire khaa aima sisimanaitemi idze! Sisima suqobidzare eeteta.

8 Eetemi Siimo Peetoro mooqi Dzesuho khooba qupadzomaqi oko toro nohota taateqi noke pobi hiireta, Maqa anai abi qanganita nii anake qaate papatare.

9 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe khaa quba mina aimaqi nokoi gama pairuru eeteqi noi oke hiireta.

10 Oi Siimo keke bahe Dzebeteoho khameto Dzakopo ma Dzohane nopoi noma gama bauraho ttaiqanita Dzesui Siimo

ma nokoke hee, Nike poike sohoroqi abi eehahaho apiapi naatorakoita eto atti eetaino oiqi hiireta.

11 Oonita nokoi sisima oke pobiteqi unaunata biranateqi baura oke gama pekha eeteqi Dzesuke iihata.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TEEKE QIDZAITEMI SAASARI NAATETA
(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

12 Qate Dzesui nagapa teeta oomi abi pottomunoma teei noke mooqi gaipori kotoroqi dzauri hiireta, Soopara name, nii oho dza eete isanate anake qidzaitakoi.

13 Hiiremi noi boto dzoobire hesateqi noke pobi hiireta, Oore ana oho dza eete oonita ao qidzanatare.

14 Oke hiimi pottomu oi ao agimata. Agimami Dzesui hee, Eto abi teeqake oho pobi hiibainohe Mosei hu noota hiiretaho isakita nii tuuma sama niihoi qidzanate oho kiridzake nii biirita qeeremi ota khooba paana naatakoi.

15 Hiiremi noi tuumatanihe baura oho pobi oi ao haba gegebetemi abi quba mina Dzesuho noo nooka quba ma sama qidzanata quba noho torota ttutturateta.

16 Ttutturatemi oi noke suqobiremi noi seike haba habanata pupu hiibare tuumata.

DZESUI ABI SAROSARONOMA TEEKE QIDZAITETA
(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

17 Qate bodza teeta Pariseo ma hu nooho maimane nokoi baaqi tuputa habese oomi Garirea habaho nagapa abi samane totaqi ma totaqita baami oho qesa Dzutea haba ma Dzerusaremu abi nokoi gama Dzesuho torota ttutturatemi noi nokoke tete banaitota.

18 Qate noho torota abike qidzaitaquho isaki meenipamu oota. Oke hiireqi qesai abi sarosaronoma teeke dzarima aima baaqi noke dzesuho dzagata mootareiqi qeemata.

19 Oonihe abi pui siire oomi bitta eeteqi noko naga heeho biriki gee takomaqi abi oke dzarimama gama dzoobire qurateqi Dzesuho dzagata mootota.

20 Mootomi Dzesu moomi abi nokoho ai tatauma oonomai oomi noi hiireta, Abiqa, kahosa niihoke ana ao dzamute.

21 Oke hiiremi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi qesa gunugunu hiireqi hee, Ohonga teenai abiho kahosa dzamutaquho isaki oorai. Oonihe noo qaganoma erake hiire oi abi apeni?

22 Ooiqi hiimi Dzesu moohimi abi gunugunu hiiremi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba iiha ma dzoobidza oonomake eetorai?

23 Anai abi erake hee, Niiho kahosa ao dzamute oiqi hiiremi nikehota bamenoma naate mae? Oonita anai hee, Abi nii

qoridzeqa qooro tuumare oke hiiremi nikehota oho qesa bamenoma naataqu kaqa?

24 Oonihe Abiho Isaki anai maikhata ooraiqi ttokata kahosa dzamutaquho tete ooraike nikemae qupadzoma qubake ana poiqa nikeho pengata abi sarosaronoma noo oke hiibakoi. Hiireqi noi abi oke hee, Nii ao qoridze dzarima niimeke aima nagapa tuumare.

25 Oke hiimi noi hairiamake nokoho neseta qoridzeqi dzarima nome meeqota oke aima Ohongaho hasa hiireqi nagapa tuumata.

26 Tuumami noko hasaqu eetemi atti noko suqobiremi Ohongaho subesube hiireta. Nokoi hee, Idze, poike quba nese agiagike moori! Oiqi hiireta.

DZESUI MATTEOHO KIRA HIIRETA
(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

27 Qateqa ipita Dzesui teeta tuumaqi moomi ttagetti apiapi tee, dzapa noho Rebi (Matteo) noi oho qohareta habese oomi noi noke hee, Baa anake iihare.

28 Oke hiiremi noi qoridze baura oke ao gaubireqi noke iihata.

29 Iihaqi noi bodza mootoqi naga nometa Dzesuho quba patta ma kabira minanipamuke mootoqi ttagetti apiapi qesa ma abi maina paina nokoi Rebima gama ota habese muunota.

30 Muunomi Pariseo ma qetaqeta abi qesai Dzesuho tumakhameto nookami qanganatemi hee, Nike ikaqi hiireqi ttagetti apiapi ma kahosa oonomaho abima gama oba ma patta muuhibi?

31 Hiiremi Dzesui nokoho noo ipi hiireta, Ttottaho quba hiirorai oi sama rikerikenoma bahe khettedzanomai hiirorai.

32 Oonita anai abi rike ma pobike bahe kahosanomake qupa burisi eetare hiire baaqorai.

DZESUI POMA USAQE NOMEKE PAANAITETA
(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

33 Hiiremi nokoi noke hee, Dzohane sobasobaho mai noi hiiremi noho tumakhametoi bodza samaneke hutingi naate pupu baura eetorai ma teena oke paha Pariseo ma nanaho tumakhameto eetorai.

34 Qate tumakhameto niihoi tete oke ruume naateqi oba ma pattaho qausunomani.

Hiiremi Dzesui nokoke pobi hiireta, Nookao, Abi teei ata teeke naasuhimi abi oho qesamane nokoi qidzoke hutingi naataqu.

35 Qate meenipamuke ipita apu oke nokoho bisata karabetemake bodza ota nokoi hutingiho tete gesina naatakoi. Oiqi hiireqi noi ipita baatarotaho qahurake hiireta.

36 Ma noi tete agoba ma usaqeho qahura noo teeke nokoho
quba hiireta. Hee, Abi teei sasa nome usari eeteqa bamu
ttoba koko usaqe teeke aima sasa qosana nometa hiboto
isanataqu. Oke eetaquko usaqe oi agobahoma qesa dzaira
eetaama naatemi oho pui paha mina naatakoi.
37 Oho qesa abi teei bai oba usaqe korabeteqa bamu oke
nuupu agobata uqumami isanataqu. Ota uqumaquko bai oba
oi qausu qohaba perebaqi nuupuma gama bamu naatakoi.
38-39 Oi abi teei bai oba agobaho isakike gesina naate
baaorai noi qidzoke hairiamake tete usaqe oke muuna dza
eetaqu, oi teeho bahe noi hee, Agobaio naho quba isana-
toraiqa hiibakoi. Oonihe bai oba usaqe ana hiire oke paha
nuupu usaqeta uqumaquho teteke qupadzomare. Oi nikeho
poma agoba ma naho tete usaqeho qahuranita oho tete bi-
ranatemake abima gama qidzanatakoi.

6

DZESUI DZUMA MA BODZA MINARAHO MAIKHATA KEKE
(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

1 Dzuma teeta Dzesuma nokoi uiti dzoo bisata tuusuhiqi
tumakhameto nokoi mee qesa oke rumuto botoma kurutete
muunota.
2 Muunomi Pariseo qesai oke moohimi nokohota qan-
ganatemi nokoi hee, Baura oonomake dzumata eetaqui
qaganomanita oke naane quba eete?
3 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Eehe, Tabiti qesamane
nomema nokoho ttidza saa eetemi noi eetetake nike te isaite
qupadzomoraidzarani kaqa.
4 Oi noi Ohongaho parai nagata peiteqi dzobadzoba Ohon-
gaho dzagata mooto qaata oke abike qaga hiire qaami dzube
abi keke oke muuna qaatanihe Tabiti patta qaganoma oke
aima muunaqi paha qesamane nome moitemi muunata.
5 Hiireqi Dzesu nokoke hee, Oonita ana naamae Abiho Isaki
ooraiqi oho qesa dzumaho maikhatanita noo oke qaato.

DZUMATA DZESUI ABI BOTO ATIMANOMAKE QIDZAITETA
(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

6 Qate paha dzuma teeta Dzesui sinabidza guhuta peiteqi
sohoroqi abi banaiteta. Banaitemi abi boto atimanoma teei
ota oota.
7 Oomi Pariseo ma qetaqeta abi nokoi hee, Dzesui abi oke
dzumarata qidzaitaquko noke noota mootakoiqi hiireqi noke
nese taate mooqota.
8 Oonihe nokoho iiha ma dzoobizake noi ao qupadzomaqi
abi boto atimanomake hee, Nii qoridze bisa qaputa qoobare.

9 Oke hiimi noi qoro qoorota. Qooromi Dzesui nokoke hee, Maqa, ana nikeke qasa noorake hiiremi nookare. Dzumata baura qidzake eeteqi abi qidzaitaquho isaki oorai, eo quba qangake eete abike teetaqu?

10 Oke hiireqi nokoke asabiremi nokoi nooama naatemi noi abi oke hee, Boto niime tataitare. Oke hiimi qusubaitemi botoi pobirateta.

11 Pobiratemi nokoho dzauba peitemi noko qesa pobipobi hiireqi hee, Dzesuke ikanomake eetaqu oiqi hiireta.

ABI TUEREBE QARU ABI NAATAROTA NOKOKE DZESU ASATETA
(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

12 Bodza oho neta Dzesui torota peitemi qupi sooromi noi Ohongaho torota pupu hiire qaami iihai mootota.

13 Iihai mootomi noi tumakhametoho kira hiireqi nokohota tuerebeke asateqi ipita nokoke paha Qaru Abi hiireta.

14 Dzapa nokohoi Siimo, apeke noi paha Peetoro hiireta, ma noma noho Attereo, ma Dzakopo, ma Dzohane, ma Piripo,

15 ma Battoromeo, ma Matteo, ma Ttoma, ma Arapeoho khata Dzakopo, ma Romake qirutomaquho dzaodzaonoma, dzapa noho paha Siimo, ma Dzakopoho khata Dzuta,

16 ma Dzuta Khariotta nena apei Dzesuke geema mootota, nokoqaho dzapake Dzesu hiireta.

DZESUI ABI SAMANENIPAMU HOOBIRE QAATA
(Mat 4:23-25)

17 Hiire qaateqi Dzesui hapata gaibaqi katata roroko biiremi tumakhameto qesa, ma paha Dzerusaremu abi ma Dzutea abi ma besa neta Tiro ma Sitona nagapa abi, kitu minai baata.

18 Nokoi noho noo nooka quba baata ma qesai sama rikerike noho torota saridza quba baata. Baami noi nokoho quba baura eeteta paha songenanomake qidzaiteta.

19 Oi abi qidzaitaquho beedzae noho torota ttuunomai oomi abi samanenipamui noke qegoroqi hesatare bedzabedza eetemi noi nokoke gama qidzaiteta.

DZESUI QUPA BAME MA TTIDZA QIDZAQIDZAHO KORIDZA BIIRETA
(Mat 5:1-12)

20 Obeteqi noi tumakhameto nome nese taate pobi hiireta,
Abi quba qesaho dzore, niikeho isaki bagenoma oi teeho bahe nikemae Ohonqaho pobi mai eetakoi.

21 Qesa ma nikei poiqa ttidza saa eetorai nike iisunoma naatakoita eto tti ma sori hiibaino.
Qesa ma nikei poiqa tti ma ttakake hiiroraihe ipita nike too inatakoita nike ao qupa too teetare.

22 Qate qesa ma nikei Abiho Isaki anaho dzapata atimami
abi qesai nikeho ibo eete dzapa nikeho qanga hiireqa qore hi-
ire iihami tuumakoi oonihe nikeho isaki bagenoma naatakoi.
23 Oke erake qupadzomare, too abike uimane neimanei
oonoma eete qaataho qesa nikeke eetakoihe oho quba ipi
ma ari nikeme minanipamuke qusuta saridzakoita heme
oonomai biranahimake ao qaki ma naki eetare.
24 Oonihe meupu minanoma nikei ipi ma habara nikeme
ao saridze qaate. Oonita iisu minanoma nikeho isaki bamu
naatemi idze, nikeho ttidza uhubakoi.
25 Qesa ma nikei poike qaki ma nakita ooraihe, dzasa! Nike
ipita tti ma ttaka minanipamu hiibakoi.
26 Qate qesa ma nikeho dzapake abi samane nookami
bagenoma naatoraihe idzi! oi quba attinomanipamu;
uimane neimane oho qesa agobake too abi oberaho dzapa
nookami bagenoma naate qaatahe, qanganipamu!

IBO ABIKE KOKORA EETAQUHO TETEKE DZESU PAANAITETA
(Mat 5:38-48)

27 Qate ana noorake hiiremi nookare! Ibo nikemeho quba
dzasa eetare. Nikeke bisi naatorai nokoke kokora eetare.
28-29 Ma abi nike baru hiirorai nokoke noo qidza hiibare.
Noko nike qomoqoma hiiremi nokoho quba pupu hiibare.
Teei nike ngibasa temuta teetemi temuke paha bobotare.
Ma teei niiho sasa karabetaquko oionita eetoqa noke ttoba
qaanataino.
30 Nikeho torota quba teeho qasa hiiremi moitare. Moiteqa
eto oho ipi quba hiibaino.
31 Nike dza eetemi abi nokoi nikeke ikanoma eetaqu oho
isakita nike paha nokoke eetare.
32 Qate qesai nikeho kokora eetemi nike oho ipike noko-
qaho kokora eetaquko oho mee kaqani? Bamu, oi ttoka abiho
kokora isaki keneni.
33 Oi erake eete oorai. Teei niike kokora eetemi oho
habarake nii noke keke kokora eetaquko Ohongai oho quba
niike dzoobe hiibaqu mae? Bamu, oi raaba abiho teteni.
34 Ma abi teei niike quba moitemi niiho tinau noho torota
ooraimi nii abi ooqake keke quba moitemi noho tinau ni-
iho torota ooraquko abi sinabidzaho sasana oorai noi oke
moohimi oi ikanomake eete noho dzebidzebi naataqu. Bamu
oi pisinisi abi nokomae keke qesa hoobiroraiho teteni.
35 Oho quba nike ibo nikemeho quba dzasa eete kokora
eetemi nikeho torota quba teeke tinauta aimare hiiremi eto
oho iiha ma dzoobidza eetainohe oho tinau aimare. Oke
eetemi Ohongai oho ipi ma habara minamina nikehoke
hiibakoi. Oi teeho bahe dzoobe hiibaamaho abi ma abi

basesanoma nokoho quba Ohongai ohonga naatoraita nike oho tete suimami nikeke Ohongaho khametonipamu ooniqi hiibakoi.
36 Ohongai gimuba hemenomanita nike oho qesa gimuba hemenoma naatare.

OORA MA QAARA NAPAME BATIBIDZAQUHO TETEKE DZESU BIRAITETA
(Mat 7:1-5)

37 Dzesui hee, Nikei abike qomaqoma hiibaama naatemi bamu nikeho qomaqoma hiibaqu. Nikei qore ma geema hiibaama naatemi bamu nikeho qoro ma geema hiibaquhe nike abiho kahosa qaatemi oho qesa nikehoke qaatakoi.
38 Nike baruna heenata moitemi oho ipike nikeke hee ma heeta isakiamake moitemi una biidzakoi. Oi teeho bahe qupa niimeho isakita moitemi oho isakita paha niike moitakoi.
39 Oke hiireqi Dzesu paha qahurata nokoke noorake pobi hiireta, Nese khabanomai nese qupike teteta dzeimami ikanoma naataqu bahe nopo esese koseta taatakoi.
40 Hiireqi Dzesui paha hee, Banaita teei tumakhata nome tete banaitemi noi ao mai nome qorobidzaquho tete ooraamanihe tumakhameto kebanoqake baura oke mai eete soubireqake maiho isakita peitaqu kaqani.
41 Hiireqi noi qahurata hee, Niiho neseta pasenaho bittaku teei ooraimi ikanomake eete nii oho ruume naate temu nimeho neseta miriququ mooqa aimaqu?
42 Bittaku oi niiho neseta ooraimi nii oho ruumeke hee, Dzaira name nii qaatemi ana kahosaho miriququ niiho nesena ooraike aimare, oke hiiremi isanataqu mae? Oonita quseripo niimeke qaasuhiqake bosata pasenaho bittaku niimaeho neseta oorai oke hiumake eeteqa moo isanatemi miriququ temu niimeho nesena ooraike nii aimami bamu ooqata obera naataqu. Qahura oke qupadzomare!

BAURA QIDZAI MEE QIDZA GOOMAKOIQI DZESU HIIRETA
(Mat 7:17-20; 12:33-35)

43 Hiireqi Dzesui paha hee, Ee qidzai te mee qanga goomoraidzara oho qesa ee qangai teqaha mee qidzake goomoraidzara.
44 Oi abi teei ee mee teeke moo qupadzomaqi ee oho dzapa hiibakoi. Tukunita bamu kharuba aimaqu ma ttidzadzata oottoke saridzaama oke qupadzomare.
45 Ma abi teeho qupana oorai oi ao too nohota biranatakoi. Oi abi qangaho qupata noo hee eete oorai oi ao noho toota biranatakoi oho qesa abi qidzaho qupa iisuta meupu qidzai oorai oi paha too nohota paana naatakoi oiqi hiireta.

NOO QUSUBA MA BASESAHO QAHURAKE DZESU HI-IRETA
(Mat 7:21-27)

46 Dzesui paha erake hiireta, Nike isanate anake hee, Ohonga Sooparaniqi hiiroraihe naamae hiirorai noo oke nike naane quba qusubaitaama naatorai?

47 Nookare, teei naho torota baa noo nookaqi qusubaitorai noi quba apeho isaki oke ana poike nike banaitakoi.

48 Oi teei naga gootare hiireqi ttoka toqomaqi manoqo su-unipamuta khoobake paanaite ota sohoro simetti bittite oma mooto peite soubiremi tatanga naateta abi oi oho isaki ooni. Oi quu taatemi oba sooroqi naga tatanga oke bitta minake eeteta oi teeho bahe naga bageke eete goototaho isaki.

49 Qate teei naho noo tomama nooka arabirorai noi abi sepeke naga ttoka heeqata gootomi oba sooro naga teetemi bamu naatetaho isaki. Oonihe abi oho rubenga minanipamu, oke qupadzomare. Oiqi hiireta.

7

ROMAHO QAA POBIPOBIHO TUHOTUHOKE DZESU QIDZAITETA
(Mat 8:5-13)

1 Oonita Dzesui noo samane oke gama hiiremi abiho tomata taatemi noi qurateqi nagapa Kapanaota tuumata.

2 Qate nagapa ota Romaho Qaa pobipobi teei oomi noho kokora abi bagenoma teei batabata mina eete oota.

3 Oomi noi Dzesuho beedzae pobi nookaqi qeemaqi Dzuta abi mimi qesa nokoho torota biranate Dzesuho quba qasa hiireta, Hee, Noi isanate hiiremi naho kokora abi qidzanataquni mae? Tuuma noke qasa hiibare.

4 Hiiremi tuumaqi nokoi Dzesuho torota hee, Maqa, Abi dzapa pobinomanita isanate baura oke noho quba eetaquni mae?

5 Oi noi Isirae abi napaho dza minake eeteqi aoke napaho sinabidza guhu teeke gootomi oorai.

6 Hiiremi Dzesui nookaqi nokoma tuumata. Tuusuhimi naga oi sererahuke oomi Qaa abi noi dzairamane dzoobireqi hee, Soopara name anai abi qanganita nii anaho nagata peitaquho isaki bamu, eto sama niime sesero eete baabaino.

7-8 Oi ana naamae niiho torota qeemaquho midza eete. Oonihe ana sogimo name teeke hee, Tuumareiqi hiiremi tuumakoi. Ma paha teeke hee, Baabareiqi hiiremi noi baabakoi. Ma anai kokora abi nameke hee, Erake eetare. Oke hiima ao eetakoi oonita oonoma noo hiibaquho geebai paha niiho torota ooraike ana qupadzomami nii kharata oho nooqake hiiremi naho kokora abi ao qidzanatakoi.

9 Oke hiiremi Dzesu nookaqi abi samane noma nokomae
tuumota nokoho tomata noi Qaa abi oho hasahasa hiireta,
Idze, ai tatauma nohoi mina. Oonomaho isakike anai te Isirae
abi napameho bisata saridzara oke ana bamu nike ikobetaqu.
10 Hiireqi Dzesui kokora abi qidzanatarotaho noo hiiremi
Qaa abiho qaru khameto nokoi burisi eete nagata biranate
moomi Qaaho kokora abi noi ao qidzanate oota.

DZESUI TTARUMI PAIHO KHATA TUKUTOMI EEHAHA NAATETA
11 Qate iihai mootomi Dzesui nagapa Naini ota tuusumi abi
kitu mina nokoi noho tumakhametoke gainene eete gama
tuumata.
12 Oonita noi nagapa oke dzamoqaite moohimi ttarumi
paiho khata teena baate oomi noho kebake ai tuumaqi na-
gapa abi samanema nokoi tti ma ttaka hiireqi tuumata.
13 Tuumami Dzesu Sooparai ttarumi paike mooqi dzasa
eeteqi hee, Bamu, eto tti hiibaino.
14 Oke hiiqi noi qeemaqi parangi oke hesatemi abi aimota
nokoi roroko biiremi noi erake hiireta, Abi khata, niike ana
hee, Qoridzare.
15 Hiiremi baatetai qoro habese noonoma naasuhimi Dze-
sui noke paima oorareiqi hiireta.
16 Hiiremi nokoi gama atti minake eeteqi Ohongaho hasa
hiireqi hee, O Ohonga, nii abi nanaho toro ogama baaqi
nanaho bisata too abi mina teeke upubiremi oorai, dzoobe!
17 Hiiremi oho noo ma pobi oi tuumaqi ao haba oho totaqi
ma Dzutea haba qesa gama gegebeteta.

DZOHANE SOBASOBA NOI HOU EETE TUMAKHAMETO DZOOBIRETA
(Mat 11:2-19)
18 Oke eetemi Dzohane sobasobaho tumakhametoi Dzesu
eetotaho isere gama maiho torota mooto soubireta. Oonita
Dzohanei nookaqi tumakhameto nomehota eserike uhutota.
19 Uhutoqi nopoke hee, Abi oke qasa noorake hiibare,
Kiristui baabakoiqi hiireta oi nii oonimae bamu? Nanai
paha teeho quba beebe eetaqu mae? Oiqi hiireqi nopoke
dzoobireta.
20 Dzoobiremi Dzesuho torota biranate hee, Dzohane soba-
soba noi nakake dzoobireqi hee, Nipe tuumaqa Dzesuke qasa
noorake hiibare, Kiristui baabaridzo oi niini mae nanai paha
teeho beebe eetoraidzo, oiqi hiiremi nakai baabe.
21 Oiqi hiiremi Dzesui baura nome ipibireqi khettedza
ma hemenoma samaneke qidzaiteqi songenai abiho irina
oota samaneke iihami biranate tuumami noi nese qupi qesa
samanake nesenomaiteta.
22 Oonita baura oke eesuqi Dzesui Dzohaneho
tumakhameto nopoke pobi hiireta, Nike moomi abi nese

qupi nesenoma naatorai, ponei pobiratorai, pottomunomai saarari naatorai, toma susui toma uhuborai, baatetai eehaha naatorai ma abi qubaho dzore nokoi sinabidza nookami bagenoma naatorai oonita qubarake nipe moo nooka soubire oho isereke korabete Dzohaneho torota mooto soubidzare.

23 Noke pobi hiireqa hee, Dzesui hee, Naho nookami qanga naataama abi oonomaho isaki bagenomanita nii sutasutata ooraihe qupadzomare. Oiqi hiireqi nopoke dzoobireta.

24 Dzoobiremi Dzohaneho qaru khametoi tuumami Dzesui sohoroqi Dzohane sobasobaho nooke abi tupu ona oota nokoke qasa hiireta, Dzohane noi haba habanata oomi nike noi abi ikanomaniqi hiireqi ota qeemata? Hee, Uta tooro eebeke buribaro eetoraiho isakiniqi hiiretani mae?

25 Eo hee, abi sasa nee ma baunomaniqi hiire qeemata.

Oi bamu, abi sasa nee ma baunoma sasa khepo khaponoma oke nii isanate meusu nagapa qibaqata mooraridzonihe noi oonoma bamu.

26 Mae nike hee, Too abi oonita moorakoiqi hiireta? Iidzo noi too abi bagenoma oonihe paha too abiho isaki riitorai.

27 Abi oi ape bahe nohoke Ohongai erake qeetemi oorai, Nookare, qaru khata nameke anai Kiristu niiho bosata dzoobiremi tuumaqi tete niihoke ao roibetakoi. Ooqi hiiretanita Dzohane noi abi oioni.

28 Oonita paimanei abike dzoomoraihota teei Dzohaneke riitaquho isaki ooraama. Oonihe noo oi ttoka samaho dzapa pobi kekenita Ohongaho pobi naatoraihota minama gattiqai gama oonomaho dzapa pobike suqobirorai.

29 Oke hiiremi abi samane oona oota nokoi ttagetti apiapima gama Ohongahoke nookami bagenoma naateta oi teeho quba bahe nokoi bosata Dzohaneho neta sobasoba saridzeta.

30 Oonihe Pariseo ma hu nooho maimane nokoi Ohongaho pengata sama nokome sesero eeteqi Dzohaneho sobasoba bai hiire qaata.

31 Oonita Dzesui Pariseoma nokoke qupadzomaqi eraiqi hiireta, Abi naga nike quba apeho isakita mooto hiiremi isanataqu, ma nikei quba apeho qesani?

32 Khameto sobadzata habese iinga naateqi hoho teei hoho temuke hee, Ae, nanai ao inabi teetemi nike naane quba naa teetara, qate nanai tti ma ttaka hiiremi nike ikaqi hiireqi oho surupo eetaama naateiqi hiirorai. Oonita Pariseo ma hu nooho maimane nikei oho isakita basesa eete Ohongaho kira temu ma temu kaitomaama.

33 Oi Dzohane sobasobana noi bai oba ma dzobadzobaho hutingima baaqi baura eetemi nike noke hee songenanomaniqi hiirorai.

34 Qate Abiho Isaki anai oho hutingiamake baaqi baura
eetemi nike anake hee, Oo abi qausunoma, bai obaho
muhimuhi noi ttagetti apiapi ma kahosa abiho dzairaniqi
hiirorai.
35 Nookao, nokanokaho teteke apene qusubaitemi
meenoma naatorai nokoio teteoho subesube hiibaridzonihe
nikemae tete temuho baike hiirorai oho qesa temuke bai
hiirorai, oi attinomani!

ATAPAI QUPA BURISI EETE BIBIKE DZESUHO OKOTA SURAITETA

36 Oke hiiremi Pariseohota teei Dzesu noma nopomae patta
muunareiqi hiiremi Dzesui noho nagata peite uhesaroqi
qidzanatota.
37 Qidzanatomi idze, nagapa oho atapa kahosanoma teei
nookami noi Pariseo oho nagata qidzanatomi noi omaho
mangi ura moromoronoma teeke aima naga ota peiteta.
38 Peiteqi noi Dzesuho oko torota qooro surupo minake
eetemi surupo oi taate oko nohoke akobohimi noi habese
qiba gee nomema oko nohoke dzamutota. Dzamutoqi oko
nohoke kanabohiqi bibi ura moromoronoma nome aimaqi
ooma oko nohoke suraiteta.
39 Suraitemi Pariseo noi mooqi qupa nometa hee Ae, at-
apa pasenanomanita abirai too abi oorapuko atapa noke
hesatoraike noi ao qupadzomaqi bai hiibarori.
40 Oke qupata hiimi Dzesu noke pobi hiireta, Siimo, oi Siimo
maina, nakaho noo oorai ooiqi hiireta. Hiiremi noi hee,
Banaita name, isanate hiibo.
41 Hiiremi Dzesui hee, Qateqa abi eseri nopoi tinau abi
teeho torota qaata, Temuho tinau oi siriba paipu hattatti, qate
temuhoi pipiti.
42 Oonihe nopoi tinau nopome teetare bittake eete qaami
oho maikhata oke mooqi kahosa nopohoke sepeke qagau-
mata. Qagaumami nii qupadzomami abi nopohota apei
maikhata oho dza minake eetaqu?
43 Hiiremi Siimoi oho ipike hee, Siribaho kahosa paipi
hattatti naateta abi oioni kaqa. Hiiremi Dzesui hiireta, Oke
meeke nii hiire.
44 Oke hiireqi Dzesui atapa oke nese taate Siimoke pobi
hiireta, Ataparake nii moo. Anai naga niihota peitemi naane
quba nii anaho oko akobetareiqi oba ana moitaama naate.
Oonihe atapa erai surupoma oko nahoke akobeteqi qiba gee
nomema dzamute.
45 Hiibi ana niiho nagata peitemi nii anake kanabetaama
naate, qate atapa oi ao naho oko kanabeteqi qaataama.

46 Oho qesa nii bibi qidzama naho qibake suraitarorihe
bamuta ataparai niiho habara naate oko nahoqake oho bibi
qidzama suraite.
47 Oonita ana hiiremi korabete nookare. Noho pasena
samane qaariti bamu naatemi noi naho dzaodzao minake
eete qaarakoi. Qate nii oni mae apei kahosa nome moohimi
gattiqa naatemi noi anake ruume naataqu abi oonomai
qidzoke naho dzaodzao minake eetaqu oke niimae qupad-
zomare.
48 Hiireqi noi atapa oke hee, oionita ana niiho kahosa ao
dzamute.
49 Oke hiiremi qesa noma uhesaro qidzanatota nokoi qesa
pobipobi hiireqi hee, Abirai ape noi paha abiho kahosake
dzamutaqu?
50 Hiiremi Dzesui atapa oke erake pobi hiireta, Ai tatauma
niihoi isanatemi nii qidzanate oonita hasu ma kebata tu-
umare oiqi hiireta.

8

PAIMANE QESAI DZESUKE TUUHOBARE NOMA GAMA TUUMATA

1 Qate kebanoke Dzesui tumakhameto tuerebe nomema
noko nagapa minama gattiqata ogamaqi Ohongaho sin-
abidza nokoke pobi hiire tuumata.
2-3 Tuumami paimane qesai noke gainene eete qubatu
nokometa quba saridzeqi noke kokora eete tuumata.

Oi Dzesui nokohota songena hotou bireta oi paha Maria
Magattaraho nena, noho neta Dzesui songena sebenike hotou
biireta, ma paha Heroteho tuhotuho abi Khoudza noho ata
Dzoana ooni, qate Susana ma paha paimane qesa samane
nokoi tuhotuho baura qidza samaneke nokoho quba eete
qaata.

SINABIDZAHO QAHURAKE DZESUI GOOTTARATA MOOTOTA
(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

4 Bodza ota nagapa maina painaho abi quba mina noho
torota biranatemi noi qahura teeke noko pobi hiireta.
5 Bababa abi teei gottara nome bababa eetare tuumata. Tu-
umami qesai teteta taatemi abi qooromi nee qusunai baaqi
muunata.
6 Qate gottara qesai oma heeta taatemi suna peitemi bibi
bamu naatemi ohoumata.
7-8 Qate qesai baa bisata taatemi baai peite suqobireta.

Oonihe gottara qesai ttoka bibinomata taate suuna peite
mee goomami goottara teenai ao hattattiho isaki naate gaira
naateta. Hiireqi noi hee, Tomanomai nookare.

QAHURA NOOTA HIIBAQUHO TETEKE DZESUI QAUPUITETA
(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

9 Oke hiiremi Dzesuho tuumakhametoi noho torota qahura oho qasa hiireta.
10 Hiiremi Dzesui hee, oi erake eete oorai. Abi minarake qahura noota hiiremi nokoi tomama nookami pobirataama naatemi nesema moohimi rikeqomaama naatemi hasaqu eetakoi. Qate oho khoobake ao nikemae saridzaridzoni.

GOTTARAHO QAHURA OHO MEE DZESUI PAANAITETA
(Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

11 Qahura oho khoobai erani. Gottara hiire, oio Ohongaho noo.
12 Oonita qesai teteta taate suuna peitorai oi abi qesai sinabidza nookaqi ao hiisi eete qidzanataridzonihe Iibadzai baaqi oke abiho qupata karabebetoraiho isaki.
13 Qate gottara qesai oma heeta taate suuna peite ohoumorai oi abi qesai sinabidza ttidza qidzaqidzama nookoraihe oho husi ma pai dzoobidzaama naate qaami kaipo ma qangahasi biranatemi ao taatoraiho isaki.
14 Qate gottara qesai baa bisata taate suuna peitemi baai suqobirorai oi abi qesai noo oke nookoraihe ttokaho iinga ma siidza ma iiha ma dzoobidza samane biranateqi sinabidza nokohoke pupubiremi meeama natoraiho isaki.
15 Qate gottara paha qesai ttoka bibinomata taate suuna peite gaira naatorai oi paha abi qesaho qupa adzahaha naatemi korabete nooka hiisinipamuke eete batigara naatorai ma bauraho mee samane goomoraiho isaki ooni.

QAHURA NOOTA HIIBAQU OI DZONGI QEEBAQUHO ISAKI
(Mar 4:21-25)

16 Oonita qahura oi quba ape bahe abi teei dzongi qeereqi qohareta mootomi dzadzai minarake baibudzaquho isaki. Qate abi dzongi oke qohare pesuta mootomi dzadza biranataama naatemi bamu isanataqu.
17 Oi quba dzukudzukuna ma dzahedzahena oi gama iso keke paananipamu naate soubidzaridzoni.
18 Oonita teeho dzadza oho isaki ooraimake noke paha ipibire moitakoi. Qate teeho isaki bamu naatemi noho torona oorarori oke paha noho neta karabetaridzonita nike noo nookami eto arabidzaino.

DZESUI NOMAMANE DZABAMANE NOMEHO ISAKI PAANAITETA
(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

19 Qateqa pai gotta ma nomamane dzabamane nohoi Dzesuke moorare baami abi pui siire oomi noko bitta eete sasata oota.

20 Oomi teei noke oho pobi hiireqi hee, Maqa, Pai gotta ma nomamane dzabamane niihoi sasata ooraiqi niiho quba hiire.
21 Hiiremi noi noko erake pobi hiireta, Naho pai ma nomamane dzabamane nahoi apene bahe Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai nike oioni.

DZESUI BAPAMU QAMUNI HIIREMI KEBARATETA
(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

22 Bodza teeta Dzesui sisimata peiteqi tumakhameto nomeke hee, Napamae oba ttu biireqa totaqi qee neta biranatare. Hiiremi nokoi parai qusubaite qeemota.
23 Qeehimi Dzesuho nese sidzobetemi meeqota. Meeqomi bapamuho isaki teei tora neta tooromi obaho pouma noko suqobidzare eetemi attinoma naateta.
24 Attinoma naatemi tumakhametoi noho toro baa tukutoqi hiireta, Mai! Mai naname, napai dzaetake boobi.

Oke hiimi noi qoridzeqi obaho pouma ma bapamu gama qamuni hiiremi ao kebarate bamu naateta.
25 Oke eetemi noi noko qasa hiireta, Teeqa, nikeho ai tatauma kaqani?

Hiiremi nokoho sama suu qooromi hasaqu eeteqi noko qesa pobipobi hiireta, Ae, abirai sama ikanoma ooraimi oba ma utai gama noho noo qusubaitorai? Oiqi hiireta.

DZESUI ABI SONGENA SAMANENOMAKE QIDZAITETA
(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

26 Oonita nokoi qeehiqi Geraseno haba totaqita unateta.
27 Unateqi Dzesui ttokata peqihimi abi songena samanenoma teei noke saridzeta. Oonihe abi oi agoke naga qaateqi ttoba ma bareamake tuumaqi nesetu ma oma nagata qaata.
28 Noi Dzesuke mooqi idze ma mare hiire noho dzagata taate sokateqi hiireta, Oo Dzesu Ohonganipamuho khata nii anake ikabetaqu? Eto nanake sesero eetainoiqi niike dzauri hiire.
29-30 Oiqi hiireta oi songenai qupi samaneke abi oho irita baami qesai noke eka ma ngibira tatangama suutoqi noke bakena geema oomi noi sutasuta oke gama uhutomi songenai noke dzeimaqi haba habanata tuuma qaata. Oonita Dzesui noke qasa hiireta, Dzapa niihoi ikanomani? Oke hiiremi songena samanei noho irita oomi noi hee, Anaho dzapaio Hubani.
31 Oke hiiremi Dzesui songena abi oke qaatareiqi hiireta. Hiiremi songenai hee, Eto nanake dzoobiremi paha iibadza nagata tuumainoiqi hiireta.

32 Qate hoo kitu teei qeba neta peeku muusa oomi nokoi
hee, Qate nii hiiremi nana isanate hoo oho irita dzuubare.
Hiiremi te bai hiibara.
33 Oonita songenai abi oke qaateqi hooho irita dzuubata.
Dzuubami hooi hapa rometa sakaba qurate obata dzaga
susumaqi baateta.
34 Qate hoo soopara nokoi quba oke mooqi sakaba tuumaqi
oho isereke hoo poka naga ma nagapa abi gama pobi hiireta.
35 Pobi hiiremi nokoi quba oke moorare baaqi Dze-
suho torota biranate moohimi abi songenanomai qaatati
qidzanateta noi ao qupa pobirate ooqi ttoba ma sasa dza-
abanomai oota. Noi Dzesuho oko torota habese noho noo
nookaqi oomi nokoi atti minake eeteta.
36 Eetemi bosata Dzesui ikanomake eete songenanomake
qidzaiteta oke apene moota nokoi oho isere gama ota isaiteta.
37 Isaitemi Geraseno haba oho abi totaqi ma totaqi nokoi
gama atti uboubo eeteqi qupa muunaqi Dzesu nokoke pap-
atareiqi hiireta. Hiiremi noi paha sisimata peiteqi burisi eete
tuumarota.
38 Oonihe abi bosata songenanomai qaata noi Dzesuho
gainene tuumare hiiremi bai hiireta.
39 Hee, Nii burisi eete nagapa tuusuhiqa Ohonga niike
qidzaite oho isereke gama noko moite soubidzare. Hiiremi
noi tuumaqi nagapa abike gama susupu pobi hiireqi hee, Er-
anomake Dzesui anake eetemi ooraiqi hiire hiireke tuumata.

DZAIROHO KHATATA BATABATA EETEMI DZESU NOOKAQI TUUMATA
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

40 Qate Dzesui burisi eete tuumaqi nagapata biranahimi
abi tupu minai noho beebe eeteqi noho dzoobe ma kanakana
hiireta.
41 Hiireqi Sinabidza guhu soopara, dzapa noho Dzairo, noi
baa Dzesuho torota subateqi hee, Ana dza eetemi nii naho
nagata baabare.
42 Oi teeho bahe khatata teena naho, noho tii 12, noi bata-
bata minake eete oorai. Oke hiiremi Dzesui ota tuusuhimi abi
samanenipamu noke qahiqahi eete tuumata.

ATAPAI DZESUHO TTOBA HESATE QIDZANATETA
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

43 Tuumami atapa dzuu topoto qaata noi tii bodza tuerebe
oho isakita ipi uhubaama qaami ttottai noke qidzaitaquho
isaki bitta eete qaata.
44 Oonihe atapa oi qeemaqi Dzesuho sasake ngingitti
eesuhimi idze ao dzuu ipi uhubata!

45 Uhubami Dzesui hee, apei anake hesate? Hiiremi nokoi
gama bai hiiremi Peetoroi hiireta, Mai name, abi minai niike
rome biire qahiqahi eetoraita qupadzomo.
46 Hiiremi Dzesui hee, Anahota qidzaitaquho beedzae teei
teehota qeeme oonita apei ana hesate?
47 Oke hiiremi atapa oi moohimi sama nome dzukubaquho
isakiama naatemi noi tititi eete baaqi noho torota subateqi
minaraho pengata isere nomeke mootoqi hee, Aoke nookami
ana qidzanate.
48 Oke hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Khatata name
ai tatauma niihoi isanatemi nii qidzanate oonita keba ma
dzapata tuumare.

DZAIROHO KHATATA BAATEMI DZESU NOKE TUKUTOTA
(Mar 5:22-24, 35-42)

49 Noo oke Dzesu hiiremi Guhu sooparaho nagata teei baaqi
soopara oke pobi hiireta, Maqa, niiho khatata ao baate bamu
naate oonita etoqa banaita sesero eetaino.
50 Oonihe Dzesui oho pobi nookaqi guhu sooparake hee,
Bamu, nii ai tatamaqi eto iiha ma dzoobidzake eetaino.
Khatata niihoi qidzanatakoi.
51-52 Oke hiireqi noi naga ota peite moomi nokoi tti ma ttaka
hiiremi noi hiireta, Khatatai baataamanihe meeraho isakita
ooraita eto tti ma ttaka hiibaino.
53 Oke hiiremi qesai moomi ao baatanipamuke eete oomi
nokoi Dzesuke too khepidze eeteta.
54 Oonita Dzesui abi minarake hotou biireqi Peetoro ma
Dzohane ma Dzakopo ma mai ma pai qaanateqi khatata oke
botota aimaqi noho kira hiireta, Khatata nii qoridzare!
55 Hiiremi hekhettidza hiireqi noi ao hairiamake qoridzeta.
Qorihimi Dzesui noke patta moitareiqi hiireta. Hiiremi mai
ma pai roqobeta minake eeteta.
56 Oonihe nokoi eto abike oho pobi hiibainoho qamunike
Dzesu hiireta.

9

DZESUI TUMAKHAMETO NOME QARU DZOOBIRETA
(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

1 Qate bodza ota Dzesui tumakhameto tuerebe nomeke
ttuttuiteqi abi songenanoma ma heme ma bamenomake
qidzaitaquho beedzae nokoke moiteta.
2 Moiteqi nokoi qusuho noo ma pobi hiireqa abi qidza-
itareiqi nokoke dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Nike etoqa teteho quba samane
khakhaumaino, oi sumuni, mae asini, mae heebani, mae
ttumani, mae ttoba ma sasaho paramu, oke eto aimaino.

4 Qate nagapa teeta biranateqa eto somobasomo eetainohe
naga teenaqata ooma, baura bamu naatemi paha nagapa
teeta tuumare.
5-6 Qate nagapa teei nike kokora eetaama naatemi nagapa
oke qaasuhiqa khooba nokohoke paanaitareiqi oma aima
oko nikeme dzamutoqa tuumare.

Oke hiiremi nokoi nagapa samaneta tuumaqi ota qusuho
isere qidza mootoqi hemenomake qidzaiteta.

HEROTEI DZESUHO POBI NOOKAQI SAHATETETA
(Mat 14:1-2; Mar 6:12-16)

7 Qate ttoka ma haba oho soopara Herote noi noo ma baura
samane oho pobi nookaqi hou peu eeteta. Oi teeho quba bahe
noi Dzohaneho paru geematanita abi qesai hee, Dzohanei
paha qoridzeqi baura nome ipibiroraiqi hiireta.
8 Qate qesai hee, Eria oioniqi hiiremi qesai paha hee, Too
abi agoba teei baata neta qoridzeqi eetoraiqi hiireta.
9 Oke hiire qaami Herotei erake hiireta, Dzohaneke ana ao
paru geematanihe abiraho pobike abi ikanoma hiiremi ana
oho totohota nookorai? Oke hiireqi noi Dzesuke moora quba
dza minake eeteta.

DZESUI ABI 5,000 NOKOHO QUBA PATTA BIRAITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Dzoh 6:1-13)

10 Qate tumakhameto nokoi baura nokome soubireqi burisi
eete isere nokomeke Dzesu pobi hiireta. Pobi hiire soubiremi
noi nokoke dzeima seike tuumaqi nagapa Bettesaitta ota
tuumata.
11 Oonihe abi tupu oi ao qupadzomaqi noke iihami noi
nokoke moo dzoobe hiireta. Hiireqi noi Ohongaho noo ma
baura noko pobi hiireta, qate hemenoma hiiremi noi nokoke
qidzaiteta.
12 Qate ete aparana naatemi Dzesuho tumakhametoi noho
torota biranate pobi hiireta, Napai haba habanata ooraita nii
abi tupu erake dzoobiremi nokoi nagapa qesa ma abiho dzoo
naga totaqi ma totaqina oorai ota tuumaqi heeba saridzeqa
meerareiqi hiibare.
13 Hiiremi noi hee, Eo, nikemae nokoke heeba moitaqu?
Hiiremi nokoi hee, Oonihe nanaho torota oorai oi dzobad-
zoba paipu ma khaa ngoru eseriba oqaionita nanai isanate
tuumaqi abi tupu mina eraho quba ttuma eete patta saridza-
quni mae?
14 Oonihe abi quba mina, oi paipu ttauseni.

Oke hiiremi noi tumakhameto pobi hiireta, Nike hiiremi
abi dzare piipiti oho isakita hohoma habese tuumare.
15 Oke hiiremi noko abi pobi hiiremi gama oke eete habese
soubireta.

16 Obetemi noi dzobadzoba paipu ma sekana ngoru eseri
oke aima qusu moohiqi agoago eete qootoqi tumakhameto
moitemi ttihu biireta.
17 Ttihu biiremi abi gama muuna isanatemi qetta ma saru
aimami kamo tuerebeho isaki hee baata.

PEETOROI KIRISTUHO KHOOBA HIIRE PAANAITETA
(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

18 Qate bodza teeta Dzesui tumakhametoma noko qa-
heubata pupu hiire ooqi noi noko qasa hiireta, Abi tupu nokoi
anai ape ooniqi hiirorai?
19 Hiiremi hiireta, Oo qesai hee, Dzohane sobasobaniqi
hiiroraini, qesai hee, Eria ooniqi hiiroraini, paha qesai hee,
Too abi agobaho teei qoridze baura eetorai ooiqi hiirorai.
20 Hiiremi noi nokoke toronaiteqi hee, Oore, oonihe nike-
mae anake ikaqi hiiroraiqi hiireta. Hiimi Peetoro erake
hiireta, Bamu, nii Ohongaho Abi Mina Kiristu.
21 Hiiremi nokoi eto abike oho pobi hiibainoho quba noi
qamuni hiireta.

DZESUI BAATE QORIDZAROTAHO QAAMODZAMODZA
(Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)

22 Dzesui Peetoro ma nokoke hee, Anaio Abiho Isaki oke nii
ao hiirenihe Dzuta abi soopara ma dzube abi mimi ma qe-
taqeta abi nokoi ana sesero minake eete bai hiireqa teetemi
baatakoi. Oonihe qupi tapari naatemi ana ao qoridzakoita
qupadzomare.

TEEI SAMA NOME MARANGA BIIREQI DZESUKE IIHAKOI
(Mat 16:24-28; Mar 8:34-9:1)

23 Oonita noi noko paha noorake pobi hiireta, Anake
iihaquho dza oi teeho torota ooraquko noi isanate sama
nome maranga biireqa hapahapaho pobi hiireqi anake
iihare.
24 Oi teei sama nomeho oorama qaara qaanateqi
qaraqaraho dzore naatakoi, qate teei naho quba oorama
qaara nome qaanataama naateqi qaraqara saridzakoi.
25 Oi erake eete oorai. Teei ttuma baura eete qaaqa ttokama
haba gama mai eete soubiremi oi isanate burisi eete abi oke
ingonaitaqu?
26 Eo oi heme nohoke adzahahaitaqu? Oi bamu, oonita
teei Abiho Isaki anaho midzani mae noo nahoho midzake
eete ooraquko ipita anai Mai ma qaheuba angeroma gama
naamaeho dzapa pobita biranataquta anai oho qesa abi
oonomake midzata mootakoi.
27 Oonihe meeke ana hiire, Ohongaho dzapa pobi bi-
ranahimi abi napaho bisata qooro ooraihota qesai baataa-
make ao nese nokomema moorake boobi.

DZESUI OHO NOO MEE HIIBAREIQI BIRABIRA MAINATA BIRANATETA
(Mat 17:1-3; Mar 9:2-13)

28 Oke hiire qaatemi qupi qeth naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane ma Dzakopo nokoke dzeima tora kakata pupu hiibareiqi peiteta.
29 Peiteqi noi sohoro pupu hiimi nese ma penga noho ma sasa nohoi gama khabanoma hihihinoma naateta.
30 Naatemi idze, abi eseri oi Mose ma Eria nopoi oho qesa dzadza ma koinama biranateqi noma nokoi qesa noo hiireqi Dzesui Dzerusaremuta dzamonoke baura soubidzarotaho noo hiirota.
31 Oonihe Peetoro ma kara nokoho nese sidzobetemi meeta. Meeqoqi paha nese parara eeteqi abi eseri Dzesuma qooro oota nokoho dzadza ma koina gama moo roqobeteta.
32 Oonita Mose ma Eriai Dzesu qaatare boohimi Peetoroi dzaga hosohoso quba hiireta,
33 Mai name, napa erata oorai oi dzapanomanita nanai isanate parai naga tapari qusubaitare, teei niihoni teei Mosehoni teei Eriaho.
34 Oonihe noo oke hiihimi dzorobi teei baaqi nokoke sengibetemi noko atti ququimata.
35 Ququimami dzorobiho neta totoho teei biranateqi hiireta, Eraio khata tobe sumanoma namaehonita noo nohoke korabete nookorare.
36 Qate noo totohoi bamu naatemi noko moohimi Dzesui noqeke oota. Oonita tumakhameto tapari nokoi teqaha oho isereke abi pobi hiire qaararanihe Dzesu qusuta peiteta ooqata hiireta.

TUMAKHAMETO BITTA EETEMI DZESUI SONGENA IIHATA
(Mat 17:14-21; Mar 9:14-29)

37 Qate iihai mootomi nokoi tora neta gaibami abi samane noke saridzeta.
38 Saridzeqi nokohota teei too dzoobireqi hiireta, Oe, Banaita name, khata erake moorare.
39 Noi naho buqo mutu teena. Oonihe songena teei noke aimami ao areare hiiremi ttidzagori amagorike eetemi too qarosa perebami aima kurukaru teeteqi te hairiamake qaatoraidzara.
40-41 Obetemi anai baa tumakhameto niihoho torota dzauri hiiremi noko songena oke hotou biidzare bitta eete qaatemi oorai.

Oke hiiremi Dzesui tumakhameto qesa eraiqi hiireta, Idze, abinaga houpeu ma gau, sau samaneke anai nikeke amaki eete baa qaimi, bodza apeta nikemae qooro tuumaqu? Seke khata oke erata aima baabare.

42 Oonihe nokoi noke aima baahumi songena paha khatake
aimaqi baqebaqe eeteta. Eetemi Dzesui songena ngiingi-
noma oke qamuni hiireqi khatake qidzaiteqi maiho dzagata
mootota.
43 Mootomi abi minarai nookami Ohongaho dzapai poro
kiranoma naateta.

*ABIHO HASAKE DZESU QAPUITAAMA NAATE HAPAHA-
PAHOKE HIIRETA*
(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Oonihe nokoi quba oonomaho hasahasa hiimi Dzesui tu-
makhameto nome erake pobi hiireta.
44 Noorake korabete nooka qupadzomare. Anaio Abiho
Isaki oonihe anake ao geemaqa abiho botota mootareiqi
hiiremi oorai.
45 Ooiqi hiiretanihe nokoi tomama nookaqi teqaha oho
mee saridzara ma noko noke oho qasa hiibare bitta eeteta.

*TUMAKHAMETO MINA NAATAREIQI QESA BITTA MA
KAKA EETETA*
(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

46 Qate noko ruume nokometa qesa pobipobi hiireqi hee,
napahota apenei Dzesuma gama abi mimi naataqu?
47 Oonihe Dzesui ao qupa nokohoho noo gesina naateqi
khata gattiqa teeke aimaqi noke nokoho bisata mootomi
qoorota.
48 Qooromi noi noko pobi hiireta, Nike naho dzapa qusub-
aitare hiirorai mae? Oonita teei naho quba eeteqi khata
eranomake aima kokora eetoraquko oi anaho dzapa qusub-
aitaquho isaki naatakoi. Oi naho dzapa qusubaiteqa mai
ana dzoobireta dzapa nohoke qusubaitakoi. Oonita qupad-
zomare, abi kokoranoma, sama gaibanoma noio abi minani.

*DZESUHO TUMAKHAMETOI ETO TTARI NOKOMEQAKE
QAUPUITAINO*
(Mar 9:38-40)

49 Hiiremi tumakhametohota Dzohanei oho ipike hee, Mai
naname, Oore, oonihe nanai moohimi abi teei niiho dzapa
quba eeteqi songena abiho irita oota oke iihami nana abi
oke qamuni hiireta oi teeho bahe noi teqaha napaho ttarita
oorara.
50 Hiiremi Dzesui noke hee, Bamu. Teei nike ibo ee-
taama naateqi baura qidzake eetorai oi abi ikanoma bahe
dzairanita eto abi oonomake qamuni hiibaino.

*SAMARIA ABI DZESUKE NAGA QAANATEMI MAINATA
TUUMATA*
(Mar 10:1; Ruk 17:11; Dzoh 4:40-42)

51 Qate Dzesui dzamonoqake qusuta peitarotaho bodza
naatemi noi Dzerusaremuta tuumareiqi sama nome qaa-
sumata.
52 Oke qupadzomaqi noi bosa qaru dzoobireqi hee, Tu-
umaqa Samaria habaho nagapa teeta naho quba roibetare
hiireta.
53 Hiiremi nokoi tuumaqi roibetarotahe haba oho abi
nookami Dzesui paha Dzerusaremuta tuumarotaho isaki
naatemi nokoi biisi naate noke naga qaanateta.
54 Qaanatemi Dzakopo ma Dzohane nookami nopohota
qanganatemi hiireta, Soopara nakame, nii dza eetemi nakai
hiiremi eepa teei qusuta taateqa nokoke dzakasire ba-
muitaqu mae?
55 Hiiremi noi nopoke noosa hiireta.
56 Oonihe noko nagapa oke qaateqi temuta tuumata.

TEEI DZESUKE IIHAQU NOI AOQAKE SAMA NOMEKE QAASUMARIDZONI
(Mat 8:19-22)
57 Qate nokoi teeta tuumami abi teei baaqi noke hee, Nii
tuumoraita ana niima nakai tuumakoi.
58 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Eehe, neei
ttaqanomani, haa teekoi oho qesa suturunomani. Qate
anai Abiho Isaki oonihe ikata qepe ma haba saridzoraqu oi
baamu, oonita qupadzomare. Oiqi hiireta.
59 Qate abi mainake noi hee, Nii anake iihorareiqi hiireta.
Hiiremi noi hee, Oore, oonihe nii qaatemi bosata naho mai
baatemi ana qurabireqanoke niike iihakoi.
60 Hiiremi Dzesu eraiqi hiireta, Nookare, Keba nokoio keba
nokomeke qurabidzaquho isaki ooraini qate nii, nii isanate
tuumaqa aoqake Ohongaho noo ma pobi paanaitare oiqi
hiireta.
61 Qate teei paha noke hee, Soopara name, anai isanate ni-
ike iihorakoi oonihe nii qaatemi ana bosata tuuma qesamane
name aipo biireqanoke iihakoi.
62 Hiiremi Dzesui qahurata hiireta, Abi teei bose aubotare
boohiqa mainake mooraqu noi bamu Ohongaho pobi quba
isanataqu, bamu!

10

QARU KHAMETO 70 NOKOKE DZESU DZOOBIRETA
1-2 Qateqa, noo oi gama bamu naatemi Dzesu Sooparai qaru
khameto qesaho quba paha hiireta, Noi hee, Mee gooma
oorai oi meupu, oonihe baura abi oberaqanita nike rumu-
taquho maike dzauri hiiremi noi ao baura abike dzoota
dzoobidzare. Oiqi hiireqi noi 70 oke uhutoqi noi guhu ma

agapa qesa samaneta tuumarotaho isakita nokoke eseri eserike ao bosa dzoobireta.
3 Dzoobireqi noi hee, Oionita nike tuumare, oonihe sipisipi khametoke haa teekoho bisata dzoobiremi attinoma naatoraiho isakita ana nike dzoobihibi.
4 Oi nike eto asi aimaino, ttuma sengi aimaino, oke sasa aimaino.
Qate nike teteta tusuhiqi abi saridzeqa eto nokoma qesa noo ma too minake eetaino.
5-6 Ma nike naga teeta peitareiqa hee, Ohonga dzoobe! Oke hiiremi ai tataumanomai ota oomake oi bamu sapara naataqu. Qate oho abi ooraama naatemi nike mainata tuumami noo oi paha temuta meenoma naatakoi.
7 Qate baura abi ipi ma ari nome ma nomeke saridzaridzonita nike teeta peiteqa nokoma keke muuna ma aima eete ooqa baura soubireqake nagapa mainata tuumare. Oke eetemi bamu somobasomoho isaki naataqu.
8 Oi nike nagapa ape ma apeta peitaqu oho abi nikeke kokora eeteqi patta ikanoma nikeho dzagata mootaqu oke nike isanate aima muunare.
9 Nagapa oho hemenomake qidzaiteqi nokoke hee, Oionita nike ao Ohongaho pobi naasubi.
10 Qate nike nagapa teeta peitemi noko nikeho bai hiiremi nike otoba pati nokohota biranate eraqake hiibare,
11 Nookao, ao nike Ohongaho pobi naatarorihe bai hiiremi oko hau nakameke oma erata dzamutomi oi nikeho khooba paanaitakoi oiqi hiibare.
12 Oi Sotomu nagapa abi nokoi quba bamenoma saridzorakoihe idze, nagapa teeho abi nikeke bai hiibaqu nokoio bame minanipamu saridzorakoi. Ooiqi hiireta.

NAGAPA BASESANOMA QESAHO QUBA DZESU TTI MA TTAKA HIIRETA
(Mat 11:20-24)
13 Oohoke Dzesui hee, Idze khoradzi nagapa, ma idze Bettesaita! Obaoba bamenoma nikeho bisata eeteta oho isakita Ttiro ma Sitto nagapa besa pakina oorai nokoho bisata oho isakike paanaitapuko nokoi agobaqake some ma ttarumiho isakita qupa burisi eetarota.
14 Oonita nokoho bame urai ooraiho Khoradzi ma Bettesaitake maripa eetaquho bodzata nikeho bame oi nokohoke suqobidzakoi.
15 Qate Kapanao. nikeho dzapake aima qusubaitaquni mae? Oi bamu. Dzapa nikehoi taatemi nike iibadza nagapata tuumakoi.
16 Oiqi hiireqi noi burisi eete qaru khameto nomeke hee, Apenei nikeho noo nookaqui paha nahoke nookakoi. Qate nikeho noo bai hiibaqu nokoi paha naho bai hiibakoi. oho

qesa mai ana dzoobireta noho bai hiibakoita qupadzomaqi tuumare, oiqi hiiremi tuumata.

QARU ABI 70 NOKOI BAURA EETORAMUTI SAMA GEQOGEQOMA BAATA

17 Tuumaqi baura eete qaarumuti qaateqi qaru khameto nokoi sama geqogeqoma burisi eete baa Dzesuho torota isere hiireqi erake hiireta, Oo Soopara naname, nana niiho dzapata hiiremi meenipamu songenai nanaho noo qusubaite abi qaatorai.

18 Oonihe nokoi oonomaho totohota hiiremi Dzesui erake hiireta, Ae, moo nookami Saataho isaki baibaiho tomidzata ao qusuta taateo? Nookare.

19 Meeke ana beedzae nike moitemi nike dzotata ma besabesaho isaki qorobidzakoi ma nike iboho beedzaeke suqobiremi quba oonomai bamu nike sesero eetaqu.

20 Oonihe, songenai nikeho noo qusubaitoraiqaho quba eto qaki eetainohe dzapa nikehoi qusuho ttarita baranate oorai oho quba isanate dzoobe hiibare, oiqi hiireta.

SUMASAI DZESUKE QANOQANONOMAITEMI HASA HIIRETA

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Bodza ooqata keke Qaheuba Sumasai Dzesuke uumami noi Ohonga hasa hiireqi hiireta, O mai name, qusu ma ttokaho maikhata, nii ttokaho nokanoka ma gesinanomaho neseke sirihami nokoi baura erake mooraamanihe oke nii sama gaibanomake banaitoraiho qubake ana niiho hasama gegema hiire. Oore, mai name, nii nookami tete bagenomanita oho isakita nii eetorai, buububu!

22 Oke hiireqi Dzesui noko erake pobi hiireta, Baura minarake mai nahoi boto nahota mootomi oorai. Oonita khataho khoobanipamu oke mai keke gesinani, qate maiho khooba oke ape bahe khata anaio gesina ma paha anai apeneke banaitare hiibaqu nike ma nokoi paha baura oho gesina aimakoi.

23 Hiireqi noi tumakhameto nomenipamuke asabireqi seike erake hiireta, Maa, quba nike moorai oi teeho bahe Ohongai nikeho nese uhutomi moorai.

24 Nookare. Nike moorai quba oke too abi ma uimane neimaneho abi qiba samane nokoi moora quba dza minake eete qaatahe te moorara, ma nike nookorai noo oke nookare dza eete qaatanihe te nookara. Oiqi hiiremi nookata.

ABIKE QESA DZAIRA EETAQUHO TETEKE DZESUI PAANAITETA

25 Bodza teeta hu nooho mai teei Dzesuke toronaitareiqi qoridze qasa hiireta, Banaita name, anai ikake eeteqa qaraqara saridzaqu?

26 Hiiremi Dzesu noke hee, Qate nii hu nooho qetaqeta
isaitemi ikaiqi hiirorai?
27 Hiiremi noi hiireta, Hu nooi hee, Nii qupa ma sama,
dza ma dzasa oke beedzae niimema gama susupu Ohonga
Soopara niimeho torota mootorare. Oke hiireqi paha hee,
Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita temu niimeho
quba dzasa eetorare oiqi hu noo hiirorai.
28 Hiiremi Dzesui hee, Oke nii meeke hiirenita oke kaipoma
qusubaite qaaqa qaararidzo.
29 Qate abi oi sama nome gimutta eetareiqi Dzesuke qasa
hiireta, Oonihe naho temu hiibi oi ape oni?
30 Hiiremi Dzesu hiireta, Oo dzoobe. Dzuta abi teei
Dzerusaremu qaateqi Dzerikhota tuumare tapata qurahita.
Qurahimi guume abi qesai noke saridze buribaroke teeteqi
ttoba ma haba nohoke karabete noke qaate tuumami noi
baataquho isakita oota.
31 Oho isakita oomi dzube abi teei paha ota qurateqi moota.
Mooqi te hoobidzaranihe potti biireqi tuumata.
32 Ma Reebiho gemuhota teei ota baaqi noke moo oho qesa
potti biireqi tuumata.
33 Qate ibo haba Samariaho abi teei haba kharata aabe
tuumoqi ota biranate abi qettanoma moo dzasa mina eeteta.
34 Noi ao qurate bai obama maka nohoke akobete bibi
suraiteqi suutota. Suutoqi noke ttoogi nomeho heeta mootoqi
dzeima aabe nagata biranate noke tuuhorota.
35 Tuuhoro qaami iihai mootomi oma eserike aabe nagaho
mai moiteqi hiireta, Isanate nii abi oke tuuhoro qaaqa moomi
ttuma isanataama naatemi anai burisi eete baaqanoke oho
koko nii moitakoi oiqi hiire tuumata.
36 Hiireqi Dzesu hu nooho mai oke hee, Qate nii nookami
abi taparihota apei abi makanomake dzaira eeteta?
37 Hiiremi noi erake hiireta. Abi dzasa eeteta oioni.
Hiiremi Dzesu hee, Qateqa niimae tuumaqa oonomake
eetorare. Oiqi hiireta.

MATTAI MARIAKE BISI NAATEMI DZESUI POBITETA

38 Qate nokoi teteta tuumaqi nagapa teeta biranatemi ota
atapa tee, dzapa noho Matta, noi Dzesu ma karake kokora
eetareimi noho nagata peiteta.
39 Qate Mattaho dzaba, dzapa noho Maria, noi baaqi Dzesu
oko toro nohota habese noo qidza nohoke korabete nookota.
40 Nookomi Mattai kokora baura noqeke eete oomi nohota
kaiponoma naatemi noi baaqi hiireta, Soopara name, dzaba
nahoi ana hoobidzaama naatemi ana naqeke kokora samane
eetemi niihota isanatorai Mae?

41 Hiiremi Sooparai noke hee, Matta! Matta, nii bukhi
ttidzake eeteqi baura samaneke qupadzomorai, oho qanga
bamuhe teena erake qupadzomare.
42 Maria noi paha poma qidza meenoma teeke saridze oorai
oke bamu nohota karabetemi isanataqu. Ooiqi hiireta.

11

DZESUI PUPU HIIBAQUHO POMA QESAQESAKE PAANAITETA
(Mat 6:9-15; 7:7-11)

1 Qeteqa bodza teeta Dzesui qeba neta pupu hiirota. Hi-
ire qaasuhimi tumakhameto teei noorake noke pobi hiireta,
Dzohane sobasoba noi tumakhameto nomeke pupuho tete
banaiteta oonita nanai dza eetemi nii oho isakita nana ba-
naitare.
2 Hiiremi noi hee, Dzoobe, nike pupu hiibareiqi eranomaho
totohota hiibare, Mai naname, dzapa niihoi subesubeno-
manita rike ma pobi niihoi nanaho irita biranatare.
3-4 Qate patta nanahoke saninoke moitare. Ma nanai ka-
hosa abi nanamehoke qaatoraita nii paha kahosa nanahoke
qaatare. Oonihe eto nii nanake qaatemi toronaho kabira
naataino.
5-7 Oiqi hiireqi Dzesu noko pobi hiireta, Nikeho dzaira teei
qupi qausuta baa naga pouta qooroqa hee, Dzaira name,
naho qesa teei haba kharata baaqoriti naho nagata peitemi
ana patta apeke noho dzagata mootaqu? Oho quba anai niiho
torota dzobadzoba tapariqaho quba qasa hiire.

Oke eete pupu hiiremi nikehota apei totoho eraiqi hiibaqu,
Eehe, tete siire ooraimi khameto ma nanai gama meeoraita
qidzoke qoridze oke nii moitaqu?
8 Ana qupadzomami oho totohota bamu hiire isanataquhe
nii aoke qoridzeqa dzare noi hiibaquho isakita noke
moitakoi. Oi dzaira quba bamuhe noi pouqata qooro tototo
hiiremi ooho qubake moitakoi.
9 Oonita ana bamu nike ikobetaqu. Pupu hiire qaamake
moitakoi, qiri eete qaaqake saridzakoi ma tuputupu teete
qaamake tete geemakoi.
10 Oi apeneke isaki moitorai bahe, pupu hiiroraike
moitorai. Ma apenei saridzorai bahe qiri eetorai nokoi
saridzorai. Ma apeneho quba tete geemorai bahe tuputupu
teetorai nokoho quba geemorai oioni.
11 Qate nikehota khata teeke mai nomeho torota sekanaho
quba hiiremi mai isanate dzotata qaanoma noke moitaqu?
12 Eo khatai nee mutuho quba hiiremi besabesa moitaqu?
Oi bamu.

13 Nike obera abiho isaki oonihe paha khameto nikeme
quba qidza moitare gesinanita nike Qusu Mai nikemeho
torota Qaheuba Sumasaho quba pupu hiire qaama bamu
qaanataquhe moitakoi. Oiqi hiireta.

QESAI DZESUHO BAURA PUUTTA HIIREMI OHO IPIKE HIIRETA
(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

14 Qate songena teei abi teeho irita oomi noi potutu naate
oomi Dzesui songena iihami tuumami abi oi paha noonoma
naateta. Noonoma naatemi abi samane oho hasa hiireta.
15-16 Oonihe qesai Dzesuke toronaiteqi qusuho mumure
teeho quba hiireta. Qate paha qesai noke ekepusa eeteqi hee,
Iidzo, noi songenaho abi qiba Beedzeburo (oi qongara pai
ma Iibadza) dzapa nohota hiiremi songena atti tuumoraiqi
hiireta.
17 Nokoi totoho oonomata hiiremi Dzesu ao obera noko-
hoke gesina naateqi noko pobi hiireta, Abi naga teei qesa hu
ma koridza biidzaquko bamu qaaraqu oho qesa nagapa mina
teeta abi nokoi qesa ibo eetaquko bamu agoba qaaraquhe ao
rubenga naatakoi.
18 Oho quba paha Iibadzai sama nomeho goottaeke ee-
taquko ikanomake eete noho nagapai isanate ooraqu?

Oi nike anahoke hee, Noi Beedzeburoho dzapata songe-
nake iihoraiqi hiiremi ana nookorai.
19 Oonihe anai Beedzeburoho dzapata songena hotou bi-
iroraimake apeho dzapata nikemaeho qaru khametoi songe-
nake iihorai? Oho quba nokomae nikeke qanga hiibaridzoni.
20 Oonita anai Ohongaho beedzaema songenake hotou bi-
iremi erake qupadzomare. Oo, meenipamuke Ohongaho
beedzae napaho irita qeehibiqi hiibare.
21 Qahura erake qupadzomare, Gume abi bise baisenom-
aho dzudzu ma sogimoi koo ma tangama ooraquko abi qanga
noi attiamake naga tatangaho nakuta oorakoi ma qubadzage
noi karabeteqi mai eete oorai oi qidzoke saqosaqonoma
naataqu.
22 Oonihe abi mina beedzae minanoma teei baabaquko
noi isanate gume abi oke suqobireqi koo ma taanga ma
tepure nohoke gama geemaqi quba qidza nohoke ingo-
naiteqa saqoromi oi gama qidzanate teka nome ma nometa
tuumakoi. Oiqi hiireqi Dzesui ingona baura nomehoke hi-
ireta.
23 Noi nokoke hee, Nikehota teei anama ttaiqa baura ee-
taama naasuhiqa anake ibo eetakoi oi noi anama mee dzuru-
taama naasuqa dzakidzaki baura eetakoi oonita dzakidzaki
oke qaatare.

BAURA QIDZA MAI EETAAMA NAATEMI QANGANIPAMU NAATAKOI
(Mat 12:43-45)

24 Oonihe ana qogo noo paha teeke hiire nookare. Songena teei abiho irina oori oke hotou biiremi ikata qidza naataqu hiireqi songena oi tora ma ngaata tuumaqi bitta eete qaaramuti burisi eete paha abiho qupa puita biranatareiqi hiireta.
25 Hiireqi baa moohimi abiho qupa akobetemi ootahe Ikanomake eete habanake oota?
26 Habanake oomi noi miisi teeteqi songena paha qesa ngiigninomanipamu nokoke ttuttuiteqi nokomae gama ota dzuubata.
Oonita abi oi bosata qangama ootati qidzanatetanihe qupa ma oora ma qaara nohoi sepeke oomi ipita nohota paha tete bamenoma attinomanipamu biranatetanita qupadzomare.

APENEI DZAPANOMANI?
27 Qate Dzesui noo oonoma hiiromi garuba oho bisata atapa teei too dzoobireqi hiireta, Paiho khata asita nii baranateta ma amena nohota nii bitotota atapa oio dzapanomani.
28 Hiiremi Dzesui hee, Oi meenihe, apenei Ohongaho noo nookaqi qusubaitorai tupu oio meeke dzapanomani ooiqi hiireta.

OHONGAHO MUMURE OORAIHE QESAI OKE TE QUPADZOMORAIDZARA
(Mat 12:38-42; Mar 8:12)

29 Oonita abi quba minai eema ma totoqu eete Dzesuke sengibetemi noi noko pobi hiireta, Abi naga obera nike naane obaobaho qirike eetorai. Oonita nike obaoba apeke saridzaqu bahe Dzonai torona saridzetaqaho isaki saridzakoi.
30 Oi Dzonai Ninibe nagapa abiho torota biranateqi qogo noo hiireqi noomae Ohongaho mumure naateta oho qesa Abiho Isaki anai abi naga nikeho mumure naatakoi.
31 Nookare, agobake atapa mina teei haba kharanipamu, oi ttoka pobi nenata baaqi abi qiba Soromoho noo nookami nokanokanoma naateta. Oonihe anai Soromoho isaki riiteqi nikeho quba noo bagenomanipamu hiiremi nike nookaama naatemi oho quba ipi bodzata atapa mina oi ttota nikehoho bisata biranateqa nikeho qomaqoma minanipamu hiibakoi.
32 Oho qesa nagapa meusu Ninibe oho abi Dzonaho qogo noo nookaqi te basesa eetaranihe qupa burisi eeteta. Oonita Dzonaho isaki keke bahe anaio nikeho quba noo hiiremi nookaama naatemi oho quba ipi bodzata Ninibe abi nokoi noo qohare nikehota isere mootoqi nikeke iiga minanipamu hiibakoi. Oonita nookare.

NESE OI OORA MA QAARAHO DZEBIDZEBI
(Mat 5:15; 6:22-23)

33 Dzesui hee, Abi dzongike qeereqi teqaha qapuma saaroraidzara ma te qohare pesuta mootoraidzaranihe oke qohare heeta mootomi abi minarai isanate mooraridzoho isaki naatorai.
34 Oonita nese niihoi ikata taatorai oi dzongiho qesa naate oora ma qaara niihoke dzeimorai.

Oi nese niihoi kokora baura qidzake asatoraquko niiho oora ma qaara gama dzaodzaonoma naatakoi. Oonihe niiho nese oi qoredzaho pobi naataquko oora ma qaara niihoi qupisoobakoi.
35 Oonita eto niiho oora ma qaara qupi soobainoho quba nese niimeke bakena geema qaarare.
36 Oi oora ma qaara gama dzadzanomai keke ooraquko nikehota tete bagenoma naate qaarakoi. Oi baruna heenai koina minanomaho isakita tete baibudzakoi.

PARISEOI SAMA PATI NOKOMEKE QOHATE QAATA
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 20:45-47)

37 Oonita Dzesui noo oonoma hiiromi Pariseo teei baaqi Dzesui noma nopo ttaike noho nagata patta muunareiqi hiireta. Hiiremi Dzesui ao peiteqi pattaho qohareta habeseta.
38 Qate Pariseo moohimi noi boto akobetaamake ao patta muunare eetemi noi oho iiha ma dzoobidza eeteta.
39 Eetemi Dzesu Sooparai noke pobi hiireta, Maqa Pariseo ma nikei ttuba ma qapuho sasaqake akobetorai qate nakuta guume ma rasaki samanei hee baaqorai.
40 Ohongai sasake korabetetai nakuma gama korabetetanita abi naga nike ikaqi hiireqi ota obera naatorai?
41 Nakui saasari ooraquko nike qoredza bahe baruna heenaho teteke gesina naatakoi.
42 Oi Pariseo nike meeke ttumani mae pattani mae quba naane ma naaneke saridzorai oohota saninoqake oho kokoqake aima Ohongaho tteki quba mootorai. Oho qanga bamu, oke eetaridzonihe nike oonomake eeteqi dzasa tetenipamuke ruume naateqi sasaqake sooroqi oberama abike qahitotorai. Oke eetoraiho qubake nike quba bamenoma saridzakoi!
43 Oi Pariseo, nike sobadzata tuumami abi nikeho dzapa hiire qusubaitemi nike totoho oonoma nooka quba dza eetorai ma nike sinabidza guhuta peiteqa oho habehabe qidza bosabosa ota habesa quba dza minake eetorai Idze, nike oho ipike quba bamenoma saridzakoi!
44 Pariseo nike Qetaqeta abima gama ikoikonomani. Nikeho naku oi quba apeho isaki? Abi teei ruume naate sepeke qura tuuho kebake qooro qahitotorai nike oho isaki oonita oi quba bamenomanipamu!

45 Oke Dzesu hiiremi hu nooho maimane teei hee, Banaita naname, nii noo oke hiireqi paha nanake kootore.

46 Hiiremi noi hee, Oionita nike paha oho mokosu koko moohiqake eete qeemorare. Oi teeho bahe nike sepeke abiho irita bame samane mooto peitemi areare hiiremi nike teqaha oke boto nikemema hesate adzahahaitoraidzara. Bamu.

47 Uimane neimane nikehoi too abike teete baaoraimi nikemae baura oho koko ipibireqi oho mumure biirorai.

48 Oi uimane neimane nikehoi too abike teete qaata oke nike qaupuiteqi eranomake eete abike sesero eeteqi isere nikeme ao ota mootorai.

49 Oi Ohongaho noo nokanokanoma teei eraiqi hiireta, Anai abi naga nokoho torota too abi ma qaru abi samaneke dzoobiremi tuumami nokoke sesero eete teetemi baatakoi.

50 Teetemi baate qaamake ttokaho husi ma pai moototaho bodza neta nokoho dzuu oke taanga abi oho qereta gama suraitemi bamenoma naatakoi!

51 Apeneho dzuuhoke qeeteta bahe bosata Abereho dzuu ma tuuma qaaramuti Dzakharia noke haqa ma Biiriho takurata teeteta abi oonomaho dzuu samane oonita nokoho dzuu gama abi naga nikeho irita peitakoi.

52 Oonita hu nooho maimane ikaqi nikemae nokanokaho tete ota dzuubaama naateqi qesai ota dzuubare hiiroraike nike naane quba tete siireqi teteho gehigehi dzukurorai? Idze nikeho bame minanipamu biranatakoi.

53 Noo oke Dzesu hiiremi Pariseo ma Qetaqeta abi nokoi noke anginaitareiqi qasa noo bamenoma samane noho torota mootota.

54 Oi nokoi hee, Noi noo teeke oberama hiimake oionita noke aima qomaqoma hiibakoiqi hiireta.

12

PARISEO MA KARAHO IKOIKO OHO KHOOBAKE DZESU PAANAITETA
(Mat 10:26-27)

1 Oonita quba oonomai biranatemi abi huba haba biireqi qesa qahiqahi eetemi Dzesui burisi eete tumakhameto nomeke bosa pobi hiireta, Maqa, Pariseoho ikoiko oi maa uubaqi qesa dzoobaquho isaki oonita eto oho patta naataino.

2 Nokao, quba dzukuma ma dzahedzahena oi gama paana naate soubidzakoi.

3 Oonita qupita noo teeqake hiiremi oi aoke ete dzadzata abi samaneho tomata dzuubakoi. Dzahe noo teeke hiiremi eehe, ao abi minaraho noo naatakoi oke qupadzomare.

APEKE QUQUIMAMI ISANATAQU?
(Mat 10:28-31)

4 Dzesui hee, Dzairamane name, qesai nikeke teetemi
baatakoiqi hiiremi etoqa oho attike eetaino. Oi nokoi nike
teetemi baatemi oho heeta nokoi paha quba apeke eetaqu, oi
bamu.
5 Qate teeqaho attike eetaridzoni. Apeho atti bahe nike
baatemi iibadza nagata dzoobidzaqu ma oho neta nikeke
ingonaitaqu oho beedzae oi Ohongaho torota ooraita meeke
noqaho qubake ququimare oke ana nike pobi hiire.
6 Oonihe qupadzomare, Nee kipadza boto teena oke abi
qesai tu Toeama ttuma eetoraihe, Ohongai teqaha noko teeke
ruume naasuidzarani, bamu.
7 Oonita nokoho ttuma gattiqanihe Ohongaho pengata
nikemaeho ttuma minanipamu. Qiba gee nikehoho dzare
oke noi gama aimaqi aimaqi nikeho pati qohatakoita noho
torota inobetare.

DZESUKE QAUPUITAQUHO TETE
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Oi keke bahe apenei anake raraku biireqi abihota
paanaitorai nokoke Abiho Isaki anai isanate Ohongaho
angero nokoho pengata raraku biidzakoi.
9 Qate teei anake bai hiiremi noke anai paha angeroho
pengata bai hiibakoi.
10 Qate qesai Abiho Isaki anake ruume naateqi obera hi-
ibaqu kahosa nokohoke dzaamutaquho tete nome gattiqa
ooraihe, apenei Qaheuba Sumasaho isaki moo pobiteqa
qanganiqi hiibaqu nokoho kahosake dzaamutaquho tete
ooraidzara bamu.
11 Oonita, tumakhameto name, ibo abi oonomai nike qo-
maqoma hiibareiqi sinabidza guhuta dzeimaqu mae ttoka
sooparaho neseta dzeimaqu mae bise ma baise ape ma apeho
pengata dzeimaqu bodza ota etoqa nike iiha ma dzoobidza
eeteqa hee, Ikaqi hiibaqu mae noo ipi ikanoma hiibaqu ooiqi
hiibaino.
12 Oi bodza ooqata keke Qaheuba Sumasa noomae oho noo
nike banaitemi hiibakoi.

ABI ETO TTOKAHO MEUPU QUBA BEEDZAE EETAINO

13 Dzesui oke eete noo hiiromi abi tupuhota teei hee, Ba-
naita name, nii isanate nane gotta nahoke pobi hiiremi quba
tongo nanai aimaridzo oke noi eto nome quba qahitotainohe
ao batabidzare.
14 Hiiremi Dzesui kaitomaqi hee, Oonita apei hiiremi anai
quba samane nikehoho batabidza abi naataqu.
15 Nookao, abi teeho quba samane huba haba biiremi
oho quba noho oora ma qaarai qidzanataqu mae? Oi Ba-
muta nike eto peetta ma qeraqeraho angita dzuubainohe atti
ququimare.

16 Hiireqi Dzesui noo oke gotta ma paita mootoqi erake
hiireta. Abi quba tongo minanoma teeho dzoota mee gairai
biranateta.
17 Gairai biranaatemi oho mai qupa nometa hiireta, Ae anai
mee minanipamu oke ikata paramu mootoraqu? Bamuta
erake eetakoi.
18 Anai isanate goottara oho paramu naga gamitti nameke
eseqotoqa paha mimiqapa gooto mee ma gottara samane
name oho nakuta mootomi bageke eete qaarakoi.
19 Oke eeteqanoke naamaeke pobi hiireqi hee, Qupa khata
name dzoobe! Poiqa moomi nakaho paramu tii samaneho
isaki mootomi ooraita qidzanatorare hiireqi nakamae patta
ma oba saqubema muunaqa qakima naki eetorare.
20 Oke hiibakoiqi abi oi hiiretahe, bodza ooqata Ohongai
erake hiireta, Potutu nii! Qupi eraho nakuta nii baatake
boobi. Oonita quba tongo minanipamu niihoke apei mai
eetaqu? Oiqi Ohongai hiireta.
21 Oho quba nookare, abi oonoma qoredza eeteqi Ohon-
gaho pengata quba samane nomeqaho quba qaanataqu noi
oho ipike quba bamenoma saridzakoita qupadzomare.

QUBA TEEQAHO BEDZABEDZA EETEMI ISANATAKOI
(Mat 6:25-34)

22 Oke hiireqi Dzesu burisi eete tumakhameto nome pobi
hiireta, Nike noorake nooketa ttokata qaaraquho quba eto
pattaho iiha dzoobidzaino ma sama nikehoi ttoba ma sasa
apeke dzaabaqu eto oho qupake muunaino.
23 Oi sama nikehoi meeni qate ttoba ma bareio sasa, Pattai
dzaetakoini qate qaraqaraio oorakoi.
24 Oi nike neeke moorare. Nokoi dzoo eetaama, iisu ma
paramu teeke mootaama oonihe Ohonga noomae noko sogo
moitorai. Oonihe Ohongai moomi nee oi quba gattiqa ma
sepeni qate noi abi nikeke moomi noho baruna heme bi-
ranataridzonita noi abi nikeho pati qohatemi isanatakoi.
25 Erake eete oorai, Abi teei sama nomeho baku geemami
oho quba noho oora ma qaara minanataqu mae?
26 Tete oonoma ooraamanita khooba apeho qubake nike
oho qaseqase samaneke qaupuitaqu?
27 Ma sihidzaho tete paha moorare. Noko angi angitaama,
asi ootaamanihe noko haba biirorai ma nee ma bau nokohoi
gattiqa bamu. Soromoho nee ma bau oi minanipamu ootahe
sihidzahoi nohoke riitoraita oho khooba qupadzomami oi
sihidzaho pobi keke bahe paha nikeho.
28 Oonita nookare, baa ma bittina sobadzana biranatorai
oke Ohongai ttoba ma sasanomaitoraihe oho ttuma mina
bamu, ao ihaike qeeremi bamu naatakoi. Oonihe Ohongai
nike moomi tobe sumanomanita qaarakoi. Oonita nike ai

tataumaqi ikaqi hiireqa hee, Ohongai qidzoke napake ttoba ma barenomaitaquiqi hiibaqu?

QUSUHO TTUMAKE TTUTTUITARIDZONI

29 Oho quba etoqa hee, Napai patta ma oba apeke muunaqu oiqi hiireqi oonomaho qupa ororo eetaino.

30 Abi Ttokaho nena nokoho poma oke eete ooraihe qeepe ma haba nikehoi dzaetorai mae? Oke Ohonga mai ao sauqata tete qupadzomorai.

31 Oonita quba apeho baurake nike eetoraqu bahe Ohongaho baura ooqake eete qaama Ohongai quba qesa samane nikehoke haba habara mooto tuumami isanatakoi.

DZESUI ABI TUPU NOMEKE TTAPUITETA
(Mat 6:19-21)

32 Abi hohoqa name, nike nookare, Ohongai pobi nome nikeke qaanataqu bahe oke gama nike moite soubidzaquho dzake noi eetorai.

33 Oi qusuho iisuta gume abi peitaamani, oho ttuma nahusa eetaamanita nike qusuho ttuma oho sengi qidza tatanga nikeme quba saridzeqa oonomaho ttuma mai eetare. Oi ttokaho quba qesa nikeho torona naatoraita nike oho ttuma quba hiiremi biranatemake oke nike gama abi habanake moitemi nikehota qusuho ttumai meupu naate qaarakoi.

34 Oi abiho qupa ika neta oorai oio noho ttumaho isaki oonita qupadzomare.

ROIROIHO TETEKE QUPADZOMARE
(Epe 6:14; Mat 25:1-13)

35-36 Oonita mai teei ata naateqi ao burisi eete nagapa baahumi abi noho beebe eesuqi ttoba dzapire dzongi qeere noho quba ao tete geemami hairiamake dzuubaquho pomake qupadzomaqi tete oke nikemae roibetare.

37 Oi oho mai baaqi moomi baura abi ao noho quba roibete ooma mai noi nokoma dzuubaqa nokoke kokora eeteqa hiiremi noko patta muunaqa qidzanatakoi oke ana meeke nike pobi hiire. Oonita baura abi oonomaho isaki bagenomani.

38 Oi mai noi saubapota baabaquni mae dzuridzarita baabaquni mae bodza apeta baabaqu? Baaqa moohimi baura abi nike roibete beebe ooma nikeho isaki bagenomanipamu oorakoi.

39 Oonihe paha erake qupadzomare. Gume abi teei naga teeke geemareiqa bodza ma teteke noi te paanaitemi nagaho soopara nookoraidzara. Nookaquko noi qesama nokoi ao noho beebe eeteqi noke naga qaanatakoi.

40 Qate Abiho Isaki anai gume abi bamuhe anai baabaquho bodzake nike ruume naatoraita roqoroqo ma sahasahama oorare.

KOKORA ABI QIDZA MA QANGAHO QAHURA
(Mat 24:45-51)

41 Oke hiiremi Peetoroi hee, Qahura noorake nii abi minaraho quba hiireni mae nanaqaho qubake hiire.
42 Hiiremi Sooparai hee, Oonita apeho nokanoka isanatemi noi tuhotuho abi qesake soopara eete qaami patta ma quba samane oi bodza nome ma nometa iso keke biranatoraqu oho tete qupadzomare.
43 Naga soopara oonomai baura idzoidzoke eete ooma mai baaqa mooraqu abi ooho isaki bagenoma naatakoi.
44 Oi mai oke mooqi ao noke quba tongo nomeho sooparake upubidzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.
45-46 Oonihe naga sooparai qupa nometa hee, Mmhm, Mai qoqotoke baaoraiqi hiireqa ao oba ma patta saqubema muunami qiba noho ruume naatemi noi kokora abi ma paimaneke buribaroke teete ooma mai nohoi bodza oonomata seike baaqi oke mooqa abi oke naga sooparaho isaki qaanate noke abi sepe naatareiqi hiibakoi.
47 Oi keke bahe maiho dza hiireta oke abi noi teqaha ruume naataranihe sepeke noho noo ai siginaitetaho qubake noke paha bitte batte biidzakoi.
48 Abi teei ruume quba oberama eetemi noke isakiqata teete pobitakoi, qate teeho gesina mina oomi noke soopara baura samaneke moitemi noi oho isakita ttuma mina aimakoi, mae noi baura sesero eetaquko noi oho ipike quba bamenomanipamu saridzakoi. Oi teeho bahe noho isaki mina kekeni.

KIRISTUI MAAMI HU MA KORIDZA SAMANE BIRANATORAI
(Mat 10:34-36)

49 Nookare, Anai eepa bamenoma teeke qeeba quba baatanita naho qupai hee, Eto bodza sepeke kharanataino.
50 Oi sobasoba bamenoma teei naho irita biranataridzoho qubake ao naho ttidza qosu sahauborai.
51 Mae nike qupadzomami anai ttokata gaibami oho quba hasu biranataqu? Oi bamu. Hasu bahe hu ma koridza samane biranatakoi.
52 Oi naga teeta eseri nooka hiisi eetemi tapari basesa eetakoi. Mae tapari nooka hiisi eetemi eseri bamu.
53 Oke eete oorakoi. Mai ma khatai naho nookami teei ai tataumakoini qate teemui bamu. Oho qesa pai ma khatata nopoho qupa maina paina naatakoi. Motami ma anapidza oho qesa ota batabidzakoi oi oonomaho isaki naatakoi Oiqi hiireta.

QAMODZAMODZAHO TETE
(Mat 16:2-3; Mar 8:11-13)

54 Dzesui abi tupu oke dzaga bobotoqi hiireta, Ma nike
apata moohimi perettabi peitemi nike hee, Oo quu taatake
boobiqi hiirorai. Hiiremi bamu haba naataqu.
55 Ma paha nike hee, Utai dzaga neta toororaita haba ngoru-
batakoiqa hiirorai.
56 Hiiremi sapara naataama. Oi quba oonoma ttoka ma
habata biranatemi oke nike ao sauqata moo qupadzomorai.
Oonihe ana nike quba biranataridzoho qamodzamodza
hiiremi nike ikoiko apeho quba khooba ruume naatorai?
57 Nikemae ao khooba mooqa hee, Meenipamu ooniqi hi-
ibarorihe bamu.

AOKE OHONGAKE SARIDZE DZAIRA EETARIDZOHO NOO (Mat 5:25-26)

58 Dzesui hee, Oi paha teei niiho kahosa eete ooqi niike
aima ttoka sooparaho torota tuusuhimi nii qupa niimeta hee,
Idze! Eto ttoka sooparai naho nookami qanga naatemi anake
sutasutaho pobi hiiremi pirittani anake aimaino hiireqi nii
ao teteta temuke kebaitareiqi oho baura minake eetororai.
Oonita paha Ohongaho neta oonoma eetaridzoni.
59 Oi kahosa niihoi bamenomanipamu oomi noi niike suta-
suta tatangata mootomi nii qidzoke ota biranataqu, bamuta
ao qupadzomare. Oke hiireta.

13

ABI MINARAI QUPA BURISI EETARIDZONI

1-3 Oho bodzata Dzesu pobi nookami Garirea abi qesai
Dzerusaremuho biirita kiridza qeereqi kabira dzuubetomi
Pirato hiiremi qaa abi nokoi abi oke kabirama gama dzu-
beteta. Noo oke Dzesu nookaqi abi tupu pobi hiireta,
Quba bamenoma oi Garirea abi nokoho irina taateta oho
qubake nike hee, Idze, noko poi abi kahosa minanomanita ipi
oonoma saridzeiqi hiire mae? Oi bamu. Nikemae qupa burisi
eetaama naataquko oho qesa gama baate bamu naatakoi.
4 Qate Siroamu oma penonoi abinike khooba apeho quba
abi 18 nokoho irita taatemi baateta oho quba nike nookami
abi nokoho kahosai minanipamu ooqi Dzerusaremu abi ma
nikehoke riitorai mae?
5 Oi bamu, nike Ohongaho neta qupa burisi eetaama
naataquko oho qesa dzaetakoi, oiqi Dzesu hiireta.

OHONGAI TE HAIRIAMAKE ABIKE GAUBIDZAAMAHO QAHURA

6 Oho quba Dzesui oke gotta ma paita mootoqi erake hi-
ireta, Abi teei ee muri dzoo nometa dzaarota. Dzaaroqi qupi
samaneke baaqi mee nohoho qiri eetemi bamu naate qaata.

7 Qaami noi dzoo sooparake pobi hiireta, Maa, ao tii tapariho isaki anai ee muri eraho mee qiri eete baaorai. Oonihe bamu naate qaimi naane quba ee oi sepeke ttoka mina karabetaqu? Baamu, oonita oke ao geemaridzoni.

8 Hiiremi dzoo sooparai hee, Mai name, nii qaatemi ana isanate paha tii teenaqaho nakuta noho khooba ttoka sakate bibi moitaqu mae?

9 Bibi moite qaama bodza bamu naatemi mee goomaama naataquko oke isanate geema biidzakoi. Qupa napahoho qahura oke hiireqi hiireta.

ATAPA HEMENOMAKE DZESU DZUMATA QIDZAITETA

10 Dzuma teeta Dzesui Sinabidza guhuta peite abi banaiteqi moomi atapa hemenoma teei oota.

11-12 Heme nohoi tii bodza 18 naatemi atapa oi ao hohoqa naate oota. Oonita Dzesui noke pobi hiireta, Atapa, heme niihoi ao bamu naatare.

13 Oke hiireqi boto nome noho irita mootomi sama ao pobiratemi noi Ohongaho hasa hiireta.

14 Oonihe dzumata baura oonomai biranatemi guhu sooparahota obera naatemi noi abi tupu pobi hiireta. Baura bisa napahota oorai oi qupi qesaqesa oonita nike bodza ooqaho nakuta hemenomaho baura eetaqu oi teteni.

15 Hiiremi Dzesu Sooparai oho ipike hee, Ae ikoiko abi nike, dzumata nike burimakau ma ttogi nikeme eka saqoroqi noko oba muunareiqi ota dzeima tuumaamani kaqa!

16 Qate ataparai kabira bahe Abarahamuho dzuu kokonipamu, oonihe Saatai ao tii bodza 18 oho isakita noke suuto qaimi dzumata noho eka saqoromi nikehota obera naate kaqani!

17 Dzesui noo totoho oonomata hiireqi oona bai hiiretaho nenake gama midzahutaiteta. Qate Dzesui baura qidza samane eetotaho qubake garubai gama boto teeteta.

SINABIDZA MEUPUNOMA NAATARIDZOHO QAHURA (Mat 13:31-33; Mar 4:30-32)

18-19 Oonita Dzesui erake hiireta, Ohongaho pobi oi quba apeho isaki ma oke quba apeta mootomi isanataqu? Oi moepaho gottarai quba gattingaqanihe abi teei oke aimaqi dzoo nometa dzaaromi peite eeho qesa naatemi nee gohabaqi ota taate sumudzataquho isaki naatorai.

20 Oke hiireqi paha teena oke Dzesui hee, Ohongaho pobi oke qahura apeta hiiremi pobiratqu?

21 Oi iisiho qesa. Oke atapa teei aima qausoma sarete teenaite mootomi qausoi gama oho quba qura huitakoi. Oiqi hiireta.

OHONGAHO POUTA DZUUBAQU OKE SAMANEI BITTA EETAKOI
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Oonita Dzesui haba ogamaqi nagapa samaneta peite ota sinabidza hiire hiireke tuuma qaaramuti Dzerusaremu ota biranateta.
23 Oonihe Dzerusaremuta biranataamake oomi teei noho torota qasa noo hiireta, Soopara name, abi samanei sinabidzata sumudzate qidzanataqu, eo oberaqai ota qidzanataqu?
24 Hiiremi noi abi noko pobi hiireta, Bamu, abi samane tete pou takurata dzuuba quba bitta eetakoi oke ana bamu nike ikobetequ. Oho qubake nike hairi eetainohe ao ota dzuubareiqi beedzae eetare.
25 Oi erake eete oorai. Naga oho mai qeemaqi tete siiremake qesa nikei pouta baa tuputupu teete too dzoobireqa hee, Ae, Soopara naname, tete geemo. Hiiremi anai erake hiibakoi, Eehe, nike ika nena oke ana ruumeni.
26 Hiiremi nikei eraiqi hiibakoi, Maqoe, nii nanaho otoba patita sinabidza hiiremi nookata ma paha nanai niima napai qesa dzaira eete ttaike patta muunata oke nii qupadzome?
27 Hiiremi anai totoho erake eete hiibakoi, Anai abi naga kahosanoma nikeke ruume oonita ao papatare.
28 Oonomake hiiremi nike moomi Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo ma too abi ma kara nokoi gama Ohongaho pobita dzuubahima nikemaeke qirutomami sasata ooqa eema ma totoqu eesuqa sama nikeme iiga minanipamuke hiibakoi.
29 Oi ttoka ma haba samaneho abi ota dzuubakoihe nike bamu.
30 Oonihe abi qesa poiqa dzapa pobinomai ipita pobiama naatakoi ma poiqa qesa dzapa pobiama nokoi ipita oho pobinoma naatakoita qupadzomare.

DZESUI DZERUSAREMUHO QUBA TTI MA TTAKA HIIRETA
(Mat 23:37-39)

31 Noo oonomake Dzesui hiimi Pariseo qesai noke atti hubaiteqi hiireta, Maqa, Herote ao nii teetare hiirenita nii haba erake qaate mainata tuumare.
32 Hiiremi noi burisi eete noko pobi hiireta, Oo, nike tuuma haa teeko oke eraiqi pobi hiibare, Nookare, anai songena iihaqu ma abi qidzaitaqu oke poiqa ma iihaike eetoraqutoke iihai temuta teteta tuumakoi.
33 Oi meenipamu poiqi ma iihai ma iihai temuta tuumaqa Dzerusaremuta biranataridzo oi teeho bahe too abi baataquho qopaio Dzerusaremu.
34 Hiireqi noi hee, O Dzerusaremu, Dzerusaremu abi nike nookare. Khokhora paimanei khameto nokomeke ttuttuite

hira pesuta mootoraiho isakita ana nike qidzaita quba hiire baoraihe nike oho goottae eete qaru abi nahoke omama teetorai, too abike gama teetemi bamu naatorai.

35 Oonita nike anake teeteqa bamu paha naho mee mooraquhe abi naga nike qopa nikemema gama ngausaho pobi naate qaaqa qaaqa kebanoke hee, Ohongaho Dzaapa baabe, Dzoobe, dzoobe, totoho oonomata hiireqanoke nike bodza ooqata naho mee moorakoi. Oiqi hiireta.

14

DZESUI ABI HEMENOMA QIDZAITEMI PARISEOHO TOO SAA EETETA

1-3 Dzuma bodza teeta Pariseoho bosaqobaqoba teei Dzesu noma nopomae ttaike patta muunareiqi noke dzeima nagata peiteta. Peitemi abi oko ma boto tabaranoma teei noho dzagata oomi moota. Oonihe Pariseo nokoi Dzesuke rittabetota.

Rittabete oomi Dzesui hu nooho maimane ma Pariseoke asabireqi qasa hiireta, Nike hu noota moohimi abike dzumata qidzaitaquho tete oorai mae bamu?

4 Hiiremi noko too saa eete oomi Dzesu abi oke qidzaite dzoobiremi tuumata.

5 Tuumami Dzesui ipibireqi noko qasa hiireta. Maqa, nikehota khatani mae hooni mae haa teei koseta taatemi dzuma qubake nike te hairiamake noke dzeimoraidzarani mae?

6 Hiiremi nokoi noo ipi apeke hiibarota, bamu.

SAMA QUSUBANOMAKE DZESU MIDZAHUBAITETA

7 Obetemi Dzesu moomi aabe oona oota nokoi ao hairiamake teka qidzake mai eete habeseta. Oho qubake noi nokoho nooke erake hiireta.

8 Hee, Qate teei ataho kiridza ma qonoqono biraiteqi nikeke ota dzeimami nike etoqa ao hairiamake abi mimiho teka mai eetaino.

9 Oi erake eete oorai. Nike teka oke mai eetemi eto naga oho mai baaqi niike pobi hiireqa hee, Maqe, teka nii aima oorai oke abi dzapa pobinoma erake moitareiqa hiiremi nii midzata qeemaqi kharata habesaino.

10 Oho qubake nii noho nagata peiteqa bosa bahe ipiqata habehima mai baaqi hee, Dzaira name, nii isanate dzamonoqake habesare hiiremake isanate nii ota habesemi oona habese ooraqu oi nokohota nee ma baunoma naatakoi.

11 Oi teei sama nome qusubaitemi noke ai quratakoini qate teei sama nome ai quratemi noke qusubaitakoita qupadzomare.

IPI MA ARIAMAKE HOO MA PATTA MOOTARIDZOHO TETE

12 Oke hiireqi abi teei Dzesuke naga nometa dzeimata noke Dzesui hee, Tete erake qupadzomare. Nii hoo ma patta teeke

abiho quba eetare hiireqi etoqa quruma minanoma, qesa ma dzaira niimeke ota dzeimami noko ipi ma habarake hoo ma patta niiho quba biraitaino.

13 Oonita nii hoo ma patta teeke eetare hiireqi nese qupi ma abi habana ma qosu ma pone ma abi oonomake ota dzeimami muunare.
14 Oi nokoi quba apema niiho kiridza ma qonoqono eetaqu? Baamuta oho ipi ma arike nii abi pobiho tukutuku bodzata saridzakoi. Oonita oonomake eetemi niike agoagonomaniqi hiibakoi.

SINABIDZA BAI HIIREMI BAMENOMA NAATARIDZOHO QAHURA
(Mat 22:1-10)

15 Oke hiire qaatemi oona patta muunota nokohota teei hee, Ape ma apei Ohongaho pobita dzuubaqa ota patta muunaqu nokoio agoagonomani.

16 Hiiremi Dzesui gotta ma pai teeke hiireta, Abi mina teei hoo ma patta mootareiqi bosata abi oona baabarota nokoho dzapa hiireqi pobi dzoobibiremi tuumata.
17 Qate pattake roibete oomi noi qaru khata nome dzoobireqi hee, Patta abanire oonita ao baabare.

18 Oiqi hiiremi tuumami nokoi gama totoho teenata hee, Nii qaatemi nanai bamu qeemaquiqi hiireta. Oi bosabosai hee, Anai dzoo teeke ttuma eete ooraita oke tuuma moorakoi, qaataquho isaki bamu.

19 Qate teei hee, Maa, anai burimakau eseri eserike quba dzeimoraiho dzare 5 oho ttuma eete oorai. Anai nokoho beedzae isaki toronaitaridzonita nii qaatemi ana ota tuumare.
20 Qate temui hee ana ata naate ooraita qeemaquho isakiama naate.
21 Oonoma keke hiiremi qaru khatai burisi eete oho isere gama mai nomeho torota mootota.

22 Mootomi abi minahota qanga naatemi noi qaru khata nome pobi hiireta, Hairiamake tuumaqa nagapa sigi ma sasana, tume ma dzagana oorai ota abi habana, nese qupi, pone ma qosu, abi oonoma keke dzeima baabare. Oke hiimi qaru khata qusubaiteqi tuumatati baaqi hee, Oke ao eetenihe naga pui siibaamake oorai.

23 Hiiremi mai hee, Oonita nii tete ma sobadza ma apota tuumaqa tototo hiiremi abi baa naho naga pui siibare.

24 Oonihe qesaho dzapa bosata hiireta nokohota teeqai bamu ttaike oho patta muunaqu, oke ana bamu dzaheitaqu ooiqi mai hiireta. Qogo noo oke Dzesu noko pobi hiireta.

NAPAI MARANGAHO POBI NAATEQAKE DZESUKE IIHAKOI
(Mat 10:37-38)

25 Qate abi paha samanenipamu ttutturatemi Dzesui noko dzaga bobotoqi pobi hiireta,
26 Teei anake iihare hiireqa mai ma pai, noma ma nane, sase ma dzaba, ata ma khameto, qesamane oonomata atimami bamu isanataqu, bamu.
27 Oi teei naho tumakhata naatare hiireqi sama nome marangaho pobi hiire qeemami isanatakoihe, tete teei paha ooraidzara.
28 Oke hiireqi Dzesui oho totaqi paha nagata mootoqi hee, Oi nikehota teei baura naga teeke gootare hiireqi bosata habese ttuma nome isaite moomi isanatemi gootakoi.
29-30 Oi noi etoqa sohoroqa husi ma pai mootoqa naga gotta ipibidzare bitta eeteqi qaatemi abi baaqa hee, Idzii, abirai naga nome sohoroqi gootoriti qaate ooiqi sosoridzo hiibainoho qubake noho ttuma isanataama naatemi noi ikaqi hiireqi sepeke sohobaqu? Oonita maranga hiibi oke abi qupadzomaqi oho tete mai eetare.
31 Hiireqi Dzesui oke paha qaaho maimanehoto mootoqi hiireta, Ma paha Abi qiba teei qaa qogoimaqi baahumi abi qiba temui noma noko qaa eetare hiireqi bosata iiha dzoobireqa hee, Iaqa, noho abi tupu oi tubenti ttauseni qaate nahoi teni ttauseni keke oonita anai noke isanataqu mae bamu?
32 Oke hiiremi noho qupai hee, Isanatakoiqa hiibaquko noi kurebetare qeemakoi.

Qate noho qupai hee, Qidzoke isanataquiqi hiibaquko noi ao bosata hasuho maimane dzoobiremi noko kiridza apeke abi qiba temuke moitemi noho qupai kebarataqu oonita eto pureke marangake mai eetainohe bageke eete qupadzohiqa mai eetare.
33 Oonita nikehota apei naho tumakhatanipamu naataqu noi ttokaho tete samane oho dzore keke naateqa anake iiha qaarare. Oiqi hiireta.

MARANGAHO TETE MEKENOMANIHE ETO OTA PEPERATAINO
(Mat 5:13; Mar 9:50)

34 Oke Dzesui paha tomuta mootoqi hiireta. Marangaho tete oi qidza tomuho qesa. Oonihe tomuho meke bamu naatemi oke ikake eetemi noho qaa ma meke paha biranataqu?
35 Oi bamunipamu. Tomuho qaai bamu naatemi susu ma sasa naatemi oke ikake eetaqu? Ooma ttokake bibi moitaquni mae quba naane ma naane eetaqu? Oho tete

bamu naatemi koseta biidzakoita nike marangata eto peperataino. Tomanomai nookare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI ABIKE HOOBIRETAHO QAHURA
(Mat 18:12-14)

1 Oonita ttagetti apiapi kahosanoma ma kara nokoi Dzesuho noo nookareiqi baata.

2 Baami Pariseo ma qeteqeta abi oho niqi hiireqi erake hiireta, Ae! Abirai ikake eete kahosa abi dzeimaqi nokoma ttaike patta muunorai?

3 Oke hiiremi Dzesui oho quba qahura erake hiireta,

4 Nikehota abi teeho sipisipi 100 ooraimi nookami oho dzareta teei dzaetemi noi isanate 99 nokoke hoo poka rometa qaateqa tuuma temuho qirike eete saridzakoi.

5 Noi qiri minake eete saridzeqa qere kharupe biire qaki naate burisi eete baabakoi.

6 Baa nagapata biranate qesa ma dzaira nome ttutuiteqa nokoke pobi hiibakoi. Maqa, naho sipisipi erai dzaetemi anai qiri minake eetoriti ao saridze oonita napai oho qaki naatare. Oke eete hiibaridzoni.

7 Qate Ohongaho tuputa abi 99 rike ma pobi oomi teei kahosaho neta ooqa qupa burisi eetemake oho qesa qusuho angeroi ikake eetaqu? Oi nokoi 99 nokohoke nookami isanatoraini qate teena ooqaho quba qaki ma naki minanipamu naatakoita nike naane quba naho nookami qanganataqu?

ABIHO QAHURAKE TTUMATA MOOTO HIIRETA

8 Dzesui hee, Paha oke atapa moninomata hiire. Noho ttuma sarara tenihota teei bamu naatemi noi ikake eetaqu bahe ao hairiamake dzongi qeereqa qiri minake eete naga sarautoqa saridzakoi.

9 Saridzeqonoke qesama dzaira nome gama ttutuite noko pobi hiibakoi, Maqa ttuma sarara naho teei bamu naatori oke ana qiri minake eete poiqanipamu saridze. Oonita napai gama oho qaki naatareiqi hiibakoi.

10 Oonita oho qesa kahosa abi teei Ohongaho neta qupa burisi eetemi angero ma kara nokohota oho qaki minanipamu ooraridzoni oiqi hiireta.

OHONGAHO KOKORAKE DZESUI MAI MA KHAMETO ESERIHOTA MOOTOTA

11 Ma Dzesu paha hee, Abi teeho khameto eseri oota.

12 Ooqi khata sabi noi mai nome pobi hiireta, Poro tongo nane ma nakaho naataridzo oke nii ao batabiremi naka mai eetare. Hiiremi mai noi qubadzage dzapa samane batibireqi nopo moite soubireta.

13 Oonita qupi samane naataamake khata sabi ao quba
samane nome ttuttuiteqi haba kharata tuumata. Tuumaqi
haba ota noi munasa munasaho isakita oota.
14 Noi quba nomeke piripirima eete bamuiteta.

Qate haba ota seebe mina biranatemi abi khata noho ttidza
horesa eeteta.
15 Horesa eetemi noi abi hoo kitunoma teeho torota qasa
hiiremi noi noke hoo kokora eetareiqi dzoobireta.
16 Dzoobiremi tuumaqi huhu ma sasa noko hoo moiteta
oohota noi teeke nome quba muunare hiiremi oho soopara
nokoi qaanateta.
17 Qaanatemi noho ttidza qosu sahaubami noi hee, Iidzi.
Mai nahoho kokora abi samane nokoho patta meupui
ooraimi ana ikaqi hiireqi erata seebe meeorai?
18 Ana isanate qoridzeqa tuuma mai nameho torota bi-
ranate noke eraiqi hiibakoi, Mai name, anai Ohonga ma
nipeho pengata kahosa bamenoma teeke eete oorai.
19 Oho quba anake khataniqi hiibaquho isakiama naate
ooraihe nii nookami ana isanate niiho kokora eeteqa qeepe
ma haba gattiqa saridzaqu mae? Oke hiibakoiqi hiireta.
20 Hiireqi noi qoridze tuuma qaarumuti mai nomeho dza-
gata biranateta. Oonihe noi sererahuke baaqomi mai ao noke
moohimi baruna nohoi heme eetemi noi torouma tuumaqi
khatake dzoge biire aimaqi kanabeta minake eeteta.
21 Eetemi khatai hee, O mai name, anai Ohonga ma nipeho
pengata kahosa bamenoma eete ooraiho qubake bamu anake
khataniqi hiiremi isanataqu.
22 Oke hiiretahe, mai burisi eete kokora abi pobi hiireta, Nii
hairiamake tuuma ttoba ma sasa qidza bagenoma aima baa
khata sabike dzapireqa oke sasa dzaaroqa boto nohota ringi
dzoobireqa noke khataho isakinomaitare.
23 Ma burimakau khata sapurunoma oke aima dzubeteqa
hoo ma patta eetemi qaki ma naki napahota biranatare.
24 Oi teeho quba bahe khata sabi nahoi bamu naateqi
baataho isakita qaariti poike paha eehaha naasubi. Oiqi
hiiremi nokohota qaki ma nakinoma naateta ooqi Dzesui
hiireta.
25 Oonihe Pariseo basesa eetotaho qubake Dzesui ipibireqi
hee, Oonihe eka bosa khatai dzoota baura eetomi khata sabi
baata. Oho qubake nanei nagapa dzamoiteqi nookami gitta
ma kuiho husu biranateta.
26 Oho husu biranatemi noi kokora abi teeke oho khooba
qasa hiireta.

27 Hiiremi noi hee, Maa, noma gotta niihoi baami mai
nipehoi noke moohimi baataamanihe eehahake oorai.

Oonita mai hiiremi hoo khata sapurunoma oke dzuubetemi noho quba qaki ma naki era biranatorai.

28 Oonihe nane noo oke nookami ttidza noho qanga naatemi noi nagata peitaama naatemi mai noke ttapuitareiqi baata.

29 Oonihe nane maike hee, Nii nookare. Tii samanenipamuke ana niiho baura eete baaorai. Oonita ana niiho noo tee ma teeke basesa eetaamanihe nii meme khata gattingaqa teeke ana moitemi dzairamane namema nanai oho qaki ma naki naatarota oke ana te mooraidzarani.

30 Qate khata sabi niihoi quruma ma quba nii noke moiteta oke noi gama paimaneho neta piripirike eete bamuiteta. Bamuite qaariti baahumi nii ikake eeteqi noho quba hoo sapurunoma oke dzubetemi eranomai biranate?

31 Hiiremi mai hee, Khata qidza name, niima nakamae qupi ma sau samaneke ttaike qaabi, naho quba samane oi niihoi keke.

32 Oonita qupadzomare, noma gotta niihoi baataho neta eehaha naate baabe. Taata naatetake naka paha saridze ooraita poiqa oho qaki ma naki bodzai napamaeho irita oorai. Oiqi hiireta.

16

BAURA ABI MA MAI NOHOHO QAHURA

1 Bodza teeta Dzesui tumakhameto nome gotta ma pai erake hiireta. Abi quruma minanoma teeho quruma sooparai oberama eetemi abi qesai mai nohoho torota isere hiireqi hee, Niiho quruma ma quba rasakiitoraiqi hiireta.

2 Hiiremi Mai noi abi oho kira hiiremi baami hee, Abi niiho isere ikanoma hiiremi ana nookorai? Oonita nii quruma soopara eete qaabi oi poike bamu naate. Oho quba isere niime ttari eete aima baa ana moitare.

3 Oke hiiremi noi qupa muunaqi hee, Ae, mai ao naho baura qaanatemi anai baura apeke eetaqu? Ttoka baurake ana bitta eetakoi qate pupu ma nenesake hiiroraquho midzake ana eetorai.

4 Oi oonita anai abi qesaho nagata peitemi nokoi naho kokora eetorareimi ana erake eetakoiqi hiireta.

5 Hiireqi apeneho oma kahosa maiho torona oota quruma soopara noi ao nokoho kira hiiremi baata. Baami bosobosake noi hee, Maqa, niiho kahosa ikabete maiho torota oorai?

6 Hiimi noi hee, Oriba bibi ttaramu mimi 20 oqaho isaki oorai. Hiiremi noi hee, Oionihe nii hairiamake qohareta habese gee niimeta dzare oke rasakiiteqa oho habarake ttaramu tteni oke hiire qeetare. Hiiremi qeeteta.

7 Qeetemi abi oho samanake quruma soopara noi hee,
Qate niiho kahosa? Hiimi noi hee, Oo, naho kahosaio uitti
basiketti uani ttauseni ooniqi hiireta. Hiimi noi hee, Nii paha
hairiamake oke rasakiiteqa oho habarake dzare qeth hattatti
(800) hiire qeetare. Hiiremi noi qeeteta.
8 Qeetemi quruma sooparai isere oke gama maiho torota
mootomi mai noi noho oberake moo hasa hiireta. Oi
teeho bahe pisinisi abi qesaho qibaio bitta ma kakanomani.
Nokoho isaki oonomai abi Ohonga ai tataumorai bitta ma
kaka nokohoho isakike riitorai.
9 Hiireqi Dzesui tumakhameto nomeke hee, Oonita nike
dza eetemi anai nikeke hee, Isanate pisinisiho obera oono-
make nike qaupuitemi qangahasi teei biranatemi ttoka abi
nokoi nike naga nokometa dzeima kokora eetorareiqa hi-
iremi isanataqu mae?
10 Oi bamu, oonihe baura gattiqa teeke abiho botota
mootomi bageke eete kokora eetaquko abi oonomai paha
baura minata isanatakoi. Qate abi teeho botota baura gattiqa
teeke mootomi ota taataquko noi oho qesa baura minata
taataridzoni.
11 Oonita nike ttokaho pisinisi ma apota ao taate ooraquko
apei adzahaha naate qusuho quba samaneke nikeho botota
mootaqu? Oi bamu.
12 Oho qesa nii abi mainaho quruma bageke eete soopara
eetaama naataquko qidzoke nii isaki niimaehoke saridzaqu.
13 Oi erake eete oorai. Kokora abi teei maimane eseriho
too qusubaitaqu oho isaki ooraama. Noi teenaqaho dzake
eete noho too qusubaitakoi, qate teemuho goottaeke eete
bamu noho too qusubaitaqu. Oonita nike apeho kirake
qusubaitaqu, Ohongahoni mae moniho? Oiqi hiireta.

PARISEOHO OORA MA QAARAKE DZESU PAANAITETA

14 Hiiremi Pariseo ma karaho quruma khooba paana
naatemi nokoi noho ngiingi ma baaba eeteta.
15 Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Nike abiho neta sama
qusuba baura eeteqi isaki nikeme nookami bagenomanihe,
Ohongai nikeho qupa moo soubireqi nookami oi quba pera-
nomani.
16 Nooka! Hu noo ma too abi nokoi Dzohane sobasoba
maikhata ma gama qamodzamodza hiire qaimi poiqa anai
sinabidza mee hiire nookami abi minanipamu qeemaqi pui
siirorai.
17 Oonihe nike oho quba nookami hu nooi bamu too pasere
eete nikeke gaamaqu? Idze! Ttoka ma haba bamu naatakoihe
hu nooho bagohota teeqai baamu bamu naataqu.

APU MA ATAHO EKA
(Mat 5:31-32; 19:9; Mar 10:11-12)

18 Dzesui hee, oonita teei ata usaqe naatareiqa bosabosake
ai siginaitaqu noi pasenaho tete geemakoi. Oi abi noi
oke eesuhimi ata bosabosake qesai nookami pasenaho pobi
naatemi abi qidza apei noke naataqu?

ABI TTUMA MINANOMA MA DZASARO

19 Dzesu paha erake hiireta, Abi ttuma minanoma teei qupi
ma sau samaneke ttoba ma sasa qidza dzaaroqi qaki ma
nakiho isakita qaata.

20 Qaami bodza teeta qesai abi habana makanoma teeke
noho pouqata nenesa hiibare aima baa mootota, dzapa noho
Dzasaro.

21 Noi teeho quba hiibarainihe huhu ma saaru qoharena
taatota ooqake muunare hiiretanihe bamu. Haai baaqi ao
noke riiteta ma maka samane nohoke bisiteqi eeteimata.

22 Oke noi bitta eete qaaramuti baatemi angeroi noke
dzeima Abarahamu ma karaho nagapa qidzata mootota.

Obetemi ipita abi ttumanomai paha baatemi qurabireta.

23 Qurabiremi noi iibadza nagata ooqi nese dzoobire
moohimi Dzasaroi sererahuke Abarahamuho nagapa
qidzata oota.

24 Oomi noi kira hiireqi hiireta, Abarahamu eebobo name,
eepa gabi erai ao anake dzooromi nii isanate naho dzasa
eeteqa Dzasaroke dzoobiremi noi boto khata nome obata
upubireqa baa oke naho eteeteta suraitemi kebaratare!

25 Hiiremi Abarahamui bai hiireta, Eema khata name
nookare. Dzasaroi oora ma qaara nometa qangahasi minata
qaatati poike qidza ma riketa oorai. Qate nii aari ma moosuta
qaariti poike heme niimeta ooraita qupadzomare.

26 Oi keke bahe nii ma nanaho bisata tupidza minai ooraimi
nipe qesaho torota qeemaquho tete ooraidzara.

27 Hiimi noi hee, Eebobo name, oke nii ao hiirenita
oho habarake nii isanate noo teeke mai nahoho nagata
dzoobidzaqu mae?

28 Oi teeho bahe naho qesamane boto teena ota ooraimi
nii qaru dzoobiremi nokoi eraqata eto baabainoho qamuni
hiibare.

29 Hiiremi Abarahamu erake hiireta, Eehe, Mose ma too
abi minaraho isere nokoho torota ooraita nokoi nookareiqa
nokoho nooke nookare.

30 Hiiremi noi hee, Abarahamu, eebobo name oi bamu. Teei
baata neta qoridzeqa nokoho torota biranatemi nokoi noho
noo qusubaiteqa ao qupa burisi eetakoi.

31 Oke hiiremi Abarahamui hee, Nokoi Mose ma too abi
minaraho noo nookaama naatoraita abi teei baata neta
qoridzemi noko oho qesa noho noo arabidzakoi. Oiqi hiire-
take Dzesu hiireta.

17

SINABIDZAHO ANGI MA KAKATI MA OHO AKOAKO (Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)

1 Dzesui Tumakhameto nome erake pobi hiireta, Angi ma kakati samane oorai oorakoi, tete oke eete oorai. Oonihe apei angi oonoma mootorai noho irita quba bamenomanipamu taatakoi.

2 Noi kopuna erana qesake sesero eetaamake ootata abi noke bosata bikomu teeke paruta suutoqi besata biiremi bamu naatapuko oi noho quba paha gattiqa isanatarota.

3 Oho qubake sama nikehoi sesero baura oonomaho hutingi naatorare.

Qate niiho qesa teei niike sesero eetaquko noke qamuni hiibare. Hiiremi qupa burisi eetaquko kahosa oke nii qaatare.

4 Oi qupi teena bahe qupi samaneke niike sesero eetemi qupanomaitemi qupa burisi eetemi kahosa nohoke eetoqa qaanatainohe gaubidza keke eetorare. Oiqi Dzesu hiireta.

AI TATAUMA MINANATAQU, EO SAASARI NAATAQU?

5 Qate tumakhametoi qaru abi naatareiqi noho torota baaqi hiireta, Soopara naname, nii hiiremi nanaho ai tatauma ao gaira naatare.

6 Oke hiiremi Dzesui hee, Abiqahe, nike minanataquhoke hiireni. Oonihe nikeho ai tatauma oi moepa benara gamisimisi teeho isaki meenipamuke ooraquko nike ee tatanga oke hee, Tukubake eeteqa besata taatare. Oke hiimake nome ango meenoma naataridzoni.

BAURA ABI QUPA GAIDANOMA NAATORARE

7 Dzesui hee, Oonita tete erake qupadzomare. Abi teeho kokora abi dzoo eetaquni mae hoo soopara eetaqu oke eete ooma sure mootomi noi baura oke qaate nagapa baahuma noke mai bamu hee, Oo nii habese qidzanate dzapa pobinoma naatareiqa hiibaqu.

8 Bamu, noi erake kokora abike pobi hiibakoi, Aoke nii patta khautoqa qohareta mootoqa anake tuuhoro ooma anai patta ma oba oke muuna isanatemake niimae ipita muunakoi.

9 Oke hiireqi noi bamu kokora abi nomeho hasake hiibaqu. Oi teeho bahe kokora abi noi noo qusuba baura keke eetorai. Oke nike moomi poma oke eete oorai.

10 Oho qesa nikei naho noo gama qusubaite soubireqa bamu oho quba dzapa pobinoma naataqu. Oke soubireqa erake nike hiibaridzoni. Kokora abi nanai niiho noo qusubaitenihe oberama eete. Oke hiireqa bamu maikhataho totohota hiibaqu. Oiqi hiireta.

DZESUI ABI POTTOMUNOMA TTENIKE QIDZAITETA

11 Qate Dzesui tumakhametoma noko Dzerusaremuho
teteta tuumoqi Garirea ma Samaria habaho tukurata tu-
umota.
12 Tuumoqi noko nagapa gattiqa teeta biranahimi abi pot-
tomunoma tteni nokoi sererahuke qoorota.
13 Qooro ooqi too dzoobireqi hiireta, Dzesu abi mina
naname, nii nanaho quba dzasa eetare.
14 Hiiremi Dzesu nese dzoobire mooqi nokoke hee, Oionita
nike ao tuumaqa sama nikeme dzube abi banaitemi ikaqi
hiibaqu?
Hiiremi noko tuumata. Tuumaqi moohimi sasa nokohoi
sasari naateta.
15 Sasari naasuhimi teei mooqi ao burisi eete hasama
gegema hiireqi hee, Ohonga Dzoobe mina.
16 Hiireqi noi Dzesuho oko torota taateqi noho subesube
hiireta. Oonihe noi Dzuta abi bahe Samaria abi oni.
17 Oho quba Dzesu eraiqi hiireta, Nike tteniho isaki ooqi
gama qidzanate. Oonita Samaria abi nii teenai era baabeni,
qate Dzuta abi naini nokoi kaqani?
18 Nokoi oho ruume bamuhe te burisi eete baa Ohongaho
hasa hiidzara! Iidze, haba mainaho abi teena nii oo eete.
19 Oke hiireqi noi abi oke hee, Oioni. Nii ai tataumami niiho
sama qidzanate oonita keba ma dzapata qoridze tuumare.
Oke hiiremi tuumata.

IKANOMAKE EETE OHONGAHO POBI BIRANATAQU?
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Qupi teeta Pariseo nokoi tototo hiireqi Dzesu qasa
hiireta, Bodza apeta Ohongaho pobi meenipamuke
biranataqu?
Hiiremi noi hee, Mmhm, Ohongaho pobi oke nesema
mooraquho isaki bamu.
21 Oi qesai hee, Oi erani, eo oioniqi hiibakoihe bamu. Ohon-
gaho pobi oio ao nikeho bisata ooraita qupadzomare.
22 Hiireqi noi ipita paha tumakhameto nome oho totaqi
pobi hiireta. Ipita Abiho Isaki anake nesema mooraquho tete
bamu naatemi nike anake paha qupi teeke mooraquho dza
minanipamuke eetakoihe bamu.
23 Bodza ota abi qesai nike ikobeteqi hee, Noio erani, eo noi
ota ooraiqa hiiremi eto oho totoho qusubaiteqi tee ma teeta
sepeke tuumaino.
24 Oi bodza ota anaho tete erake eete oorakoi. Baibai ma
noo dzobidzobi oke abi teena bahe samane haba totaqi ma
totaqita moo nookaridzoni.
25 Oonihe bosata ana heme samane saridzemi abi
naga khepidzenomai nahoke nookami meeamaho isaki
naatemake kebanoke tete ipina hiibi oi biranatakoi.

26 Bodza ota tete ape bahe Noai agobake qaataho tomidzata
naho tete dzukudzukuta ooqa biranatakoi.
27 Oi abinaga nokoi sepesapeke patta ma oba muuna qesa
naate qaaqi Noai hiire qaatake noko nookaama naate qaami
noi suheqata sisimata peitemi obai sooroqi abike nukuromi
minarai baatetaho teteke qupadzomare.
28-29 Oho qesa Rotti qaataho isakita biranatakoi. Agob-
ake abi Sotomuna qaata nokoi oba ma patta muuna qaaqi
dzoo eete qaata, naga gooto qaata. Qate Rottike angeroi
dzoobiremi Sotomu qaate papateta bodzaqata oma eep-
anomai qusuta perebaqi nagapa oho abi gama pupubiremi
baatetaho teteke qupadzomare.
30 Oi Abiho Isaki Anai ipita oho qesa dzukudzukuta baura
eete qaamake naho khooba paana naatakoi oke qupad-
zomare.
31 Bodza ooqata tete erake eete oorakoi. Teei sama
qidzanatareiqi naga totaqita peitemi ao uuba ma sakaba bi-
iranatakoi. Biranahimi noi etoqa quba qesa nome khakhau-
mareiqi naga totaqita qeemainohe ao atti ttumare.
Oho qesa teei dzoo eetomi quba oi biranahimi eto noi quba
samane nomeho iiha dzoobidzainohe ao atti tuumare.
32 Rottiho atai hairi eete baatetake qupadzomare.
33 Oi teei qaraqaraho isaki nome ingonaitareiqa noi ango
bamu naatakoi. Qate teei qaraqaraho isaki pekha eeteqa
noomae qidzanatakoi.
34-35 Oi abi eseri dzoo ma baura eetoma teeke ao hira
moitemi tuumakoihe teemu sapo teeteqa baatakoi. Qate
eseri katata meeqoma teeke tukutomi ao tukumakoihe
teemuho nese sidzobetemi ao baataho pobi naatakoi. Tete
oonomai biranatakoi oke ana bamu niikeke dzaheitaqu.
36 (Oi bamu)
37 Hiiremi tumakhametoi hee, Soopara naname, Ikata qesa
tuumakoiqi nii hiire? Hiiremi Dzesui hee, Oho teka ooraihe,
erake qupadzomare, kheekhei poupanoma bahe kebaqake
muunoraita eto nikemae oho patta naataino oiqi hiireta.

18

PUPUTA BATIGARA NAATARIDZOHO NOO

1 Oonita abi eto peperatainohe qupi ma sau samaneke
pupu baura eetoraridzohoke qupadzomaqi Dzesui qahura
noo erake hiireta.
2 Noi hee, Rooho maripa mai teei nagapa teeta baura nome
eeteqi noi te abike ququima qaarara oho qesa Ohongake
ququima qaarara.
3 Qate nagapa oho nena tarumi pai noho qohareta peiteqi
hiireta,

4 Abi teei naho ibo eetemi nii anake hoobidzare. Oke
keke hiire qaami bodza kharanatemi tototo hiiremi noi qupa
nometa eraiqi hiireta, Idze, anai Ohonga ma abi iso keke
basesa eetorainoma.
5 Oonihe tarumi erai tototo samaneke hiiroraimi anata
sesero ma dzakidzakiho isaki naataino hiireqi ana isanate
noke hoobireqa noho bame qogoimakoi.
6 Oke hiireqi Dzesu Sooparai hee, Moorare, maripa abi
qanga basesanomai hiire oke nike etoqa nookaama naataino.
7 Oi Ohongai oho basesa bamuhe nike qupadzomami abi
noho ttarina biranate oorai nokoi ai tataumaqi qupiba ma
etebake noho torota dzauri hiire qaama noi bamu isanate
nokoho bame qogoimaqu?
8 Bamu, noi ao hairiamake nokoho baura eetakoi.
Oonihe teena eraqaho qupake ana muune. Abiho
Isaki anai ttokata biranataqu bodzata abiho ai tataumai
isanataquni mae bamu? Oiqi hiireta.

SAMA QUSUBANOMA MA QUPA GAIBANOMAHO ISAKI

9 Qate abi qesai qesaho ngiingi ma baaba eeteqi sama
nokomeho nookami rike ma pobiho isaki naatemi isanateta.
Oho quba Dzesui gotta ma pai erake hiireta.
10 Abi eseri nopoi pupu hiibareiqi Ohongaho biirita peiteta.
Temui Pariseo oni qate temui ttagetti apiapi.
11 Oonita Pariseo noi pobinoke qooro qusuke mooqi sama
qusubaiteqi eraho totohota hiireta, O Ohonga, abi qesai qo-
sunoma, koiri kairinoma, sama sesenoma, ttagetti apiapi
erana ooraiqaho isaki kekeni.
12 Qate anai dzuma teenaho nakuta qupi eserike hutingi
naatorai ma anai quba naane ma naaneke saridzorai ohota
qetta samaneke niiho quba qaheburorai oonita anaio qesaho
isaki oonidzara, dzoobe.
13 Oonomake hiiretahe ttagetti apiapi noi sigiqata ooqi
subateqi boto sama teeteqi eraiqa hiireta. O Ohonga nii abi
qanga anaho quba dzasa eetare.
14 Totoho oonomata hiiremi Ohongai noke rike ma pobiho
ttarita ipibiretahe temu bamu, oke ana bamu nike ikobetaqu.
Oi teei sama nome qusubaitemi Ohongai noke ai quratakoi
qate apei sama nome ai qurataqu noke ai qusubaitakoi oiqi
hiireta.

KHAMETOHO AGOAGO
(Mat 19:13-15; Mat 10:13-16)

15 Qate abi ma paimane qesai khameto bittinake Dzesu
hesate agoago eeta qubake nokoke aima baata. Baahumi
tumakhametoi qamuni hiireta.

16 Hiiremi Dzesui nookaqi hiireta, Oe, Khametoi Ohongaho
dzubinanipamu oonita nike etoqa nokoke tete siibainohe
dzeima baabare.
17 Oi khameto gamitti Ohongaho dzaodzao eetoraiho
isakita abi eetaama naataquko bamu noho pobita dzuubaqu,
bamu! Oke ana bamu nikeke dzaheitaqu.

QURUMA MINANOMAHO ANGI MA KAKATI
(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

18 Oke hiiremi abi soopara teei baaqi noke qasa eeteta.
Banaita qidza name, baura qidza apeke ana eeteqanoke oho
quba qaraqara tatanga saridzaqu?
19 Hiiremi Dzesui noke toronaiteqi hee, Ohonga teenai
qidza oke nii qupadzomaqi anake hee, Qidzaniqi hiireo?
20 Oonita hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, nii eto teete
baataino, nii eto guume maina paina eetaino, nii eto tooi
pokhi eetaino, Nii mai ma pai niime qusubaitare oiqi hiiremi
oke nii gama qupadzomorai mae?
21 Hiiremi noi hee, Oo, dzobadzoba nameta noo oke ana
gama qusubaite baaorai.
22 Totoho oonomata hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe poma
teeke nii gesina naataamanita anake iihorareiqa isanate nii
tuuma quba bosa niime gama oho ttuma quba hiiremi bi-
ranatemi ttuma oke gama abi habanaho quba batabiremi
bamu naatare. Bamu naatemi niimae anake iihami quruma
qusuna teei niiho quba iisuta peitakoi oiqi hiireta.
23 Oonihe abi soopara noho quba bosai samanenipamu
oomi nota bamenoma naatemi noho penga ruruhorota.
24 Oke Dzesu mooqi erake hiireta, Abi quruma minanomai
qidzoke Ohongaho pobita dzuubaqu,
25 Oi kamere teei baako puita dzuubaqu oi quba adza-
haha bamuhe, abi quruma minanomai Ohongaho pobita
dzuubaqu oio quba bamenomanipamu.
26 Oke hiiremi qesai nookaqi eraiqi hiireta, Idze, oonita
qidzoke abi teei Ohongaho neta qidzanataqu.
27 Oke hiiremi Dzesui hee, Abiho neta quba qesa eetaquho
tete ooraama oonihe Ohongaho neta eetaqu oke bamu tee ma
teeho bitta eetaqu.
28 Hiiremi Peetoro noi hee, Nookare, nanamae aoqake
quba samane naname pekha eete niiqake iihorai.
29 Oke hiiremi Dzesui hee, Dzoobe, nike naga nikeme
qaateqi ata ma khameto mai ma pai, nomamane nanemane
qesamane nikeme gama qaate Ohongaho pobi iihorai.
30 Oonita ape ma apei oonomake eetaqu nikei oorama
qaara nikemeta oho ipi ma ari samaneke saridza qaaqa oho

tongo neta qaraqara tatanga saridzakoi oke ana meeke nike pobi hiire.

DZESUI BAATAROTAHO POBIKE PAHA HIIRETA
(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

31 Oke hiiroramuti Dzesu tumakhameto tuerebe nomeke pobi hiireta, Qateqa, napa poiqa tuumaqa Dzerusaremuta biranatemi too abi samanei Abiho Isaki anaho qamodzamodza qeete qaabi oi ota gama meenoma naatare.

32 Oi Dzuta abi nokoi anake raaba abiho botota mootomi noko anake too neinei ma boto koko eeteqa ekepusa eetakoi.

33 Oke eeteqanoke paha anake bitebate biireqa hapahapanaitemi baatakoi. Oonihe ete taparike paha qoridzakoi.

34 Oiqi hiiretanihe nokoi nookami noo qahurani mai dzukudzukunaho tomidza naatemi nokoho qupa te uhubara.

DZESUI ABI TEEKE NESENOMAITETA
(Mat 20:29-34; Mar 10:46-52)

35 Oonita nokoi teteta tuuma qaaramuti Dzeriko nagapake dzamoitemi abi tee nese khabanomai tete sigiqata habese nenesa hiirota.

36 Hiiroqi nookami abi tupu baa tuumami husu nookaqi oho khooba quba qasa hiireta.

37 Hiiremi qesai hee, Dzesu Nadzaretteho nenaio baa tuusubiqi hiireta.

38 Hiiremi noi sokateqi hiireta, Dzesu Tabitiho eema ma khata qoe! Nii naho quba dzasa eetare.

39 Oke hiiremi tumakhameto qesai bosa qooro tuumata nokoi noke qamuni hiiremi eehe, noi beedzae eeteqi sokateta. Hee, Tabitiho eema ma khata, nii naho dzasa eetare.

40 Oke hiiromi Dzesu roroko biireqi hee, Noke dzeima baabareiqi hiireta. Oonita noko dzeima baami Dzesui noke qasa hiireta,

41 Nii dza eetemi ana ikake eetaqu? Hiiremi noi hee, Soopara name, ana nesenoma naatare dza eete.

42 Hiiremi Dzesu noke hee, Dzoobe nii oho ai tataumanomanita qidzanateqa ao haba moorare.

43 Oke hiimi ao haba moo isanateta.

Oonita noi Ohongaho hasa ma gegema hiireqi qori Dzesuke iihami abi minarai oho qesa Ohonga dzoobe hiireta.

19

DZAKHEO DZESUKE MOOQI QUPA BURISI EETETA

1 Obete Dzesui Dzeriko nagapata biranate tuusuta.

2 Tuusuhimi ttagetti apiapiho mai teei ota oota, dzapa noho Dzakheo, abi ttuma minanoma.

3 Noi Dzesu moorare hiiretanihe noho sama hoteqa oomi
noi abi tupu oke bittake eeteta.
4 Oho qubake Dzesui tete apeta tuumotake noi qupad-
zomaqi girodzoma toroumaqi ao ee peiteta.
5 Peitemi Dzesui ota biranate nese qusubaite mooqi noke
pobi hiireta, Dzakheo maqa! Anai poiqa niiho nagata peitare
hiiremi ooraita ao quratare.
6 Oke hiimi noho qupa tukubami noi qaki quba buu ma
dzake qurate noke naga nometa dzeima peiteta.
7 Oonihe abi samane moohimi Dzesui abi qanga oonomaho
nagata peitemi noko oho barubaru hiireta.
8 Oonihe dzakheoi Dzesuke ao dzaga bobotoqi tete nome
pobitareiqi hiireta, O Soopara name nookare. Poiqake ana
ttuma ma quruma name bisata geemaqa totaqike abi ha-
banake moitake boobi. Ma paha abi tee ma teeke ana ttuma
oberama aimami ooraiqake oho ipike ana burisi eetakoi.
Oonihe oho isakike keke bahe oho dzareke ana eserima
ipibiremi oi noho naatakoi.
9 Oke hiiremi Dzesui hee, O dzoobe, ana poiqa niiho nagata
peiteqi moohimi nii Abarahamu ma karaho isakita ai tatau-
maqi ao ingonaho ttarita qeeme.
10 Oonita qesai barubaru hiireta Dzesui nokoke hee, Nike
nookare, Abiho Isaki Anai teeho quba baabaranihe abi era-
nomaho qesa rasaki naateta nokoho qiri eete ingonaitareiqi
baata.
11 Dzesui noo oonomake hiiremi abi oona oota nokoi gama
nookaqi qupadzomata.

DZESUI NOOMAE IPI MA ARIHO MAIKHATA OHO QARUHA

Qate Dzesui abi minama noko tuumoqi Dzerusaremu
dzamoiteqi abi qesa erake qupadzomata. Oo, Ohongaho pobi
ao ota paana naatake boobiqi hiireqi qeemota.
12 Oho qubake Dzesui gotta ma pai erake hiireta, Abi mina
dzapa pobinoma tee noi abi ma ttoka nome gama mai eetarid-
zoho geeba saridza qubake haba khara gamaniho nagapa
qibata tuumata.
13 Oonihe bosata noi kokora abi tteni nome ttuttuiteqi noko
gama iso keke ttubenti kinake moite soubireqi hiireta, Anai
tuusuhima nike gee ooma pisinisi ape ma apeke eetomake
oho ttuma mina naataqu oke eetemi ana baabakoi.
14 Oiqi hiire tuumata oonihe kokora abi bahe abi qesa
noho pesuna qaata nokoi noho goottaeke eeteqi qesa noo
hiireta, Mmhm, noi bamu isanate napaho qiba naataqu.
Oonita nokoi oho totohota isere qeeteqi gamaniho nagapata
dzoobireta.

15 Oonihe abi oi ao hairiamake abi ma ttoka oho geeba
saridzeqi burisi eete nagapata baata. Baaqi bosata kokora
abi qesa ttuma moiteta nokoho kira hiireqi hiireta, Oonita
pisinisi ikanomake nike eetemi ttuma minanate?
16 Hiiremi kokora abi bosabosai baaqi hee, Soopara name,
ttubentti kina nii ana moiteta oi ao tu hattatti kina (K200.00)
natte oorai.
17 Hiiremi noi hee, Dzoobe nii quba gattiqa ooma baura
bageke eetemi oorai oho qubake ana hiiremi nii nagapa tteni
oho soopara oorakoi.
18 Hiiremi paha teei baaqi hee, O soopara ttubenti kina nii
ana moiteta oi aoke uani hattatti kina (K100.00) naate oorai.
19 Hiiremi noi abi oke hee, Dzoobe, paha oho quba ana
hiiremi nii nagapa boto teenaho soopara oorakoi.
20 Hiiremi abi paha teei baaqi hee, Soopara, ttubentti kina
nii ana moiteta oke ana ttoba kisinama qoomata oi urai
ooraita moora.
21 Oi nii quba teeho dzoo eetaamake ao oho mee dzurutare
hiirorai ma nii quba teeho baura eetaamake oho tuuma ao
aimorai tete oonomake nii eetemi ana atti eete qaatemi oorai.
22 Hiiremi Soopara noi noke hee, Oo, ana abi soropuruno-
mani baura eetaamake oho ttuma aimorai ma quba teeho
dzoo eetaamake oho mee rumutorai oke nii nookami oke
eete ooraita nii ttuma oke aima omaho maimane nokoho
qohareta mootomi ota bageke eete oorarori ma paha oho
patisigi minanatarorihe baamunipamu!
23 Oonita kokora abi qanga, niimaeho tooi ao niiho isere
hiiremi anai bamu niike kanabetaqu.
24 Oke hiireqi noi burisi eete qesa oona qoorota nokoke hee,
Nike abiraho ttubentti kina oke noho botota aima oke abi tu
hattatti kina saridze oorai noke moitare.
25 Oi teeho quba bamuhe abi eekara adzahahanomaho
botota quba ipibidzakoi.
26 Qate abi gauho botona gettara gattiqa oorarori oke gama
karabetakoi oke ana bamu nike dzaheitaqu.
27 Qate abi qesai naho ibo eeteqi hee, Abirai bamu nanaho
qiba naataquiqi hiirorai nokoke nike aima baa naho pengata
sobana sooromi bamu naatare.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA
(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Dzoh 12:12-19)

28 Oke hiire qaateqi Dzesui Dzerusaremu dzamoihiqi teteta
peiteta.
29 Oonita noi Bettepage ma Bettania nagapa robeta bi-
ranahiqi tora Oriba hakha eeteqi tumakhameto eserike
dzoobireqi eraiqi hiireta.

30 Hee, Nagapa gattiqa tupidza totaqina oorai ota nipe
dzuuba moohimi toogi khata agiagi ota suuto oorai noke
saqoroqa dzeima baabare.
31 Qate teei nipeke hee, Nipe naane quba oke saqohibi ooiqi
hiima hee, Oo, Soopara napahoi oho quba hiire. Ooqake nipe
hiibare.
32 Oke hiiremi nopo tuumaqi moohimi Dzesu nopo pobi
hiiretaqaho isaki biranateta.
33 Toogi khata oke nopoi saqohimi oho maimane mooqi
hiireta, Maaqa naane quba toogi khata oke saqobi?
34 Hiiremi nopo hee, Teeho quba bahe Soopara napahoi oho
quba hiire.
35 Oke hiiremi qaatemi nopoi oke dzeima dzesuho torota bi-
ranateqi nokomae gama ttoba ma sasa qesa nokome toogike
sama eeteqi Dzesuke noho heeta mootota.
36 Mootoqi noko gama qeemaqi qesai paha dzapa nohoke
qusubaiteqi ttoba ma sasa nokome kuimaqi teteta tiitemi oho
heeta qooro tuumata.
37 Tuuma qaaramuti Oriba hapa gaibahimi tumakhameto
noko abi samanema nokoi garuruiqi Ohongaho obaoba ma
baura samane nokoi moo qaataho qubake noho hasa mina-
nipamuke hiire qurateta.
38 Nokoi hee, Dzoobe, Dzoobe! Ohongaho dzaapai ao abi
qiba napaho naatareiqi baabe. Oho quba napai dzapa pobi
nohoke ai peitanipamuke eetemi qusuho hasu ma keba iga-
bidzare.
39 Oke hiiromi Pariseo qesai garuba oho nakuta ooqi Dzesu
pobi hiireta, Banaita, nokoi totoho oonomata hiiremi nii noko
qamuni hiibare.
40 Hiiremi noi nokoke hee, Bamu, nokoi nipanatemi oma
ma tapai gama areare hiibaridzoni.

DZESUI DZERUSAREMUHO TTI MA TTAKA HIIRETA

41 Oke hiire Dzerusaremuta peqihiqi Dzesui nagapa oho abi
quba tti ma surupo eeteta.
42 Noi hee, Hasu nikemeho pobike nike saridzarorihe
bamu, hasu oho teteke nike ruume naateqi qahitotorai.
43 Oho qubake bodza teeta (Roma) abi ibo nikehoi qaa
qogoimaqi nagapa nikehoke rome biireqa totaqi ma totaqi
gama hottoutoqa ngausa eetakoi.
44 Oke eeteqa khameto nikehoma nikeke gama ruben-
gaiteqa omama naga tatanga samane gootomi oorai oma oke
gama kotoro qagaumaqake sepesapeitakoi. Oi teeho quba
bahe Ohongai poiqa ogama baahumi oke nike ruume naate
basesa eetorai.

DZESUI PISINISIHO ISAKIKE BIIRITA HOTOU BIIRETA
(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Dzoh 2:13-21)

45-46 Oke hiireqi noi Ohongaho biirita peitemi pisinisi abi ota dzaodzaoma ttuma ma kapa eetomi noi mooqi hiireta, Totoho erake qeetemi oorai, Anaho nagaio pupu bauraho quba ooraiqi hiirorai. Oonihe nike ikake eeteqi oke maketti sobadzaho isakita mootorai? Oke hiireqi noi nokoke gama hotou biireta.

47 Obeteqi noi bodza samaneke biiri oho nakuta abi tete banaite qaami dzube abi mimi ma qetaqeta abi nokoi nagapa abi mimi qesama gama Dzesuke ngausa eetaquho tete qiri eetota.

48 Oonihe abi samanenipamu noho noo toma tiite nookataho isakita noko noke bitta eeteta.

20

PARISEOI DZESUHO BAURA OHO KHOOBA QUBA QASA HIIRETA
(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

1 Oonita Dzesui qupi ma sau samaneke biirita abi sinabidza hiire qaami bodza teeta Dzube abi mimi ma qetaqeta abi ma bosa qobaqoba qesai baata.

2 Baaqi noke qasa hiireta, Apei hiiremi nii eranomake eetorai? Niiho geeba ikanoma oomi nii oo hiirorai?

3 Hiiremi noi hee, Oore, oonihe ana paha bosata nikeho quba qasa teeke hiiremi oho ipi hiiremake hiibakoi.

4 Oi Dzohane sobasobai baura eete qaata oke nike moomi abiho nenani mae Ohongahoni?

5 Hiiremi nokoi qupa nokometa hee, Idze, napai Dzohanehoke hee Ohongahoniqi hiibaquko noi ao napake hee, Oonita nike naane quba noho nooka qusubaitaama naatetaiqa hiibakoi.

6 Oonihe napai hee, Dzohaneho baura oi abiho nenaniqi hiibaquko abi erana noo nookorai nokoi Dzohanehoke nookami too abinipamu naatemi noko napaho dzauba eeteqa omama teetaridzoni.

7 Oke hiireqi nokoi Dzesu pobi hiireta, Dzohanehoke nanai hou eete.

8 Hiiremi Dzesui hee, Oionita apei hiiremi ana eranoma eetorai oke ana oho qesa bamu nike pobi hiibaqu.

DZUTA ABI MIMIHO KHOOBAKE DZESUI QAHURATA PAANAITETA
(Mat 21:33-46; Mar 12:12)

9 Oke hiireqi Dzesui nokoho qahurake abiho quba hiireqi erake hiireta, Abi mina teei dzoo teeke dzaaroqi oke geeba biireqi ttuma quba abi qesaho botota mootoqi haba kharata tuumaqi oota.

10 Ota oomi mee rumutaquho bodza dzamonatemi noi
kokora abi nome abi nokoho torota dzoo oho mee qesa aima
quba dzoobireta.
Oonihe nokoi kokora abi nohoke buribaroke teeteqi ha-
banake dzoobireta.
11 Oho quba maikhatai oho habara abi teeke paha
dzoobiremi nokoi noke oho qesa noo qanga hiireqi
buribaroke teeteqi habanake dzoobireta.
12 Oho quba paha teeke dzoobiremi noko noke kittikotti
eeteqi hotou biireta.
13 Oho qubake dzoo oho maikhatai hee, Idze anai ikate
eetaqu? Anai qeseba khata teena nameke dzoobiremi nokoi
qusubaitaqu kaqani.
14 Oke hiireqi noke dzoobiretanihe, abi nokoi khatake
mooqi qesa gunu ma naru hiireqi eraiqi hiireta, Maqa,
maikhataho biidza teena oionita napa noke teeteqa quba
tongo nohoke karabete mai eetare.
15 Oke hiireqi khatake teeteqi kebake dzoota hotou biireta.
Oiqi hiireqi Dzesu abi tupu oke hee, Nokoi khata oonomake
eetemi ooraiho qubake nike qupadzomami dzooho maikhata
noi ikake eetaqu?
16 Noi isanate baaqa abi naga oke ngausa eeteqa dzoo nome
paha (raaba) abi qesaho botota mootakoi.
Oke Dzesu hiiremi Dzuta abiho khooba ota paana naatemi
nokoi qarutoqi hee, Oi baamunipamu ooniqi hiireta.
17 Hiiremi noi nokoke asabireqi eraiqi hiireta, Nike oho bai
hiibihe khooba apeqaho qubake qetaqeta erai biranate? Oi
hee, Naga gosogoso abi nokoi baura eesuhiqi oma teeke ngi-
ingi eetemi ikanomake eete oma oi aoqake naga oho ttittira
naate oorai?
18 Oho quba oma ngiingi eetetahota apei taataqu noi
rubenga saridzakoi ma oma oi apeho irita taataqu taateqa
noke huhuitemi ngausa naatakoi ooiqi hiiremi ooraita
qupadzomare.
19 Hiiremi nokoi nookami qahura oi nokoho khooba
paanaitemi bodza ooqata keke qetaqeta abi ma dzube abi
mimi nokoi ao Dzesuke karabetarotahe abi qesa samane
oona noo nookota nokoho attike eeteqi qaateta.

TTAGETTIHO TORONAKE DZESU OHO IPI HIIRETA
(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

20 Oonita bosa qobaqoba nokoi tete qiri eeteqi Dzesuke
ikanomake eeteqi nooma qoqopa eetemi angita qooromi
karabeteqa haba oho kiapeho torota mootarota oho qubake
nokoi sama gebageba abi ikoikonoma qesake saridzeqi Dze-
suho torota dzoobiremi tuumata.

21 Tuumaqi nokoi Dzesuho torota noo erake hiireta, Banaita naname, nanai moomi nii abi teena teeho penga qubake te eetoraidzaranihe, noo mee, tete rike ma pobi Ohongai hiiremi ooraiqaho isakita abike bapotopotorai.
22 Oho quba nii qupadzomami Dzuta abi napai. Kaisaho torota ttagetti biiremi hu noota isanatorai, mae bamu?
23 Oke hiiremi Dzesui ao nokoho ikoiko qupadzomaqi noko pobi hiireta, Seke oma teeke ana banaitare.
24 Hiiremi oma sarara teeke noke moitemi hee, Apeho gisigisi ma qetaqeta oho samata biranatemi nike moorai.
25 Hiimi nokoi hee, Oio Kaisahoni. Hiimi noi hee, Kaisahonita quba samane nohoke noke moitarenihe, Ohongaho quba samane oke paha noomaeke moitare.
26 Hiiremi nokomaeho qoqopa nooi abiho pengata saqobami nokoi roqobeta minake eeteqi nipanateta.

ABI BAATE QORIDZAQUHO NOOKE DZESU RERENGI EETETA
(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)
27 Qate Satukeo abi qesai hee, Abiho tukutuku ooraamaniqi hiireqi baaqi Dzesuke toronaitareiqi qasa eeteta.
28 Hee, Banaita naname, Mosei nanaho quba erake eete qeeteta. Abi atanomai khata dzoomaamake baatemi noma nohoi gisi nohoke qusubaiteqi atapa oke naateqa biidza noho quba saridzareiqi hiireta.
29 Qate noorake qupadzomare.
Nomamane nanemane sebeni qaata. Qaaqi nane gottai ata naateqi khata dzoomaamake baateta.
30 Baatemi noho saamai ata oke naateqi oho qesa biidza saridzaamake baateta.
31 Oho qesa noho saama eetemi nomamane qesai gama noke naate biidza saridzaamake baate bamu naateta.
32-33 Oho qesa atapai musaqi baateta. Oonihe noi abi sebeni oke naate soubiretaho qubake abi baata neta qoridzaqu bodzata noi nokohota apeho pobi ooraqu?
34 Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nookare. Abi eehahai paimaneke naatemi paimane oho qesa abike naatorai ao ttokata oke eete oorai.
35 Oonihe abi ma paimane baatorai minarahota apeneho dzapai qusu habata biiranataqu nokoi tukutuku bodzata eehaha naatakoihe bamu qesa naataqu.
36 Tukutukuho ttarita qoobaqu nokoi Ohongaho birabira naateqi angeroho isakita nokoi bamu qesa naataqu tete oke qupadzomare.
37 Oonihe nike hee, Qidzoke abi baateqa paha eehaha naataquiqi hiiroraiho khoobake ana noo erake hiire, Mosei agobake eehohota qooroqi uimane neimane ago baate bamu

naate oota nokoke noi te hou eetaranihe eraiqi hiireta, O soopara nii Abarahamu ma Isaka mi Dzakopo ma nanaho Ohonga teena oioniqi hiireta.

38 Oho qubake moomi Ohongai te dzaetaetaho pobi oonidzaranihe qaraqaranomaho pobi kekeni. Noi abi minarake qaraqaraho asinaitemi oorai.

39 Totoho oonomata Dzesui hiiremi qetaqeta abi qesai noke hee, Banaita, oke nii meenipamuke hiire.

40 Hiiremi oho quba abi paha teei noke noota toronaitaquho isakiama naate qaateta.

DZESUI DZUTA ABI MIMIKE KIRISTUHO QASA HIIRETA (Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

41 Nokoi torona oke qaatemi Dzesui nokoqake toronaiteqi hiireta, Abi qesai ikanomake eeteqi hee, Kiristui Tabitiho eema ma khataniqi hiirorai?

42-43 Oi Samuho geeta Tabiti noomae noo qeeteqi Ohonga mai ma Kiristuhoke hiireqi eraiqi hiireta, Sooparanipamu Nii Soopara nahoke hee, Anai ibo niihoke suqobireqi niiho pesunaitakoi. Oonita nii oho beebe eeteqi poro qere nahoho samaqata qoobakoi.

44 Ooiqi hiireqi nopoho dzapake Soopara keke hiiremi ikanomake eeteqi qesai Kiristuke hee, Noi Tabitiho eema ma khataniqi hiibaqu oho tete oorai kaqanihe oi ikanoma?

HU NOOHO MAIMANE NOKOHO TETE OBERA (Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Ruk 11:37-54)

45 Oke hiiremi qetaqeta abima kara noo oho bittake eetemi garuba oho bisata Dzesui Dzauba barike tumakhameto nome pobi hiireta.

46 Hee, Qetaqeta abi nokoi quba qesaho dzaodzao minake eetorai. Nokoi sasa khara kharerepo qoomaqi tuuma ma baaba eetorai, ma ttumaho sobadzata abi nokoho dzapa qusubaitemi nokorai ma sinabidza guhuta teka bosata habesorai ma hoo ma pattaho qohare bosata habesorai oonomaho dzaodzao minanipamuke noko eetorai.

47 Oonihe tarumi nokoi nokoho torota sinasina aima quba biranatemi qetaqeta abi nokoi nokoho quba pupu hiireqi sepeke pupu kharaiteqi oho isakita tarumiho kapurake muunami bamu naatorai. Nokoi abi sepe bamuta oho ipike noko quba bamenomanipamu saridzakoi. Oho qubake nike qetaqeta abiho teteke potti biire qaarare. Oiqi hiireta.

21

DZESU MOOMI TARUMI PAIHO KIRIDZA BAGENOMANI (Mar 12:41-44)

1 Oonita bodza teeta Dzesui nese dzoobireqi moomi abi
ttuma minanomai oma nokome qonotoqi maubaho takurata
biirota.
2 Biiromi moohimi tarumi pai habana teei ota qooroqi
ttimuna eserike takurata mootota.
3 Mootomi Dzesui hee, meenipamuke atapa habanarai
takurata biire oi qesaho qonoqono gama suqobire.
4 Oi teeho bahe qesai meupu nokometa isakiqata giimaqi
qonotoraihe ataparaho paramu ao bamu naatemi qetta
musaqi oke poiqa biire bamuite. Oke Dzesu hiireta.

DZERUSAREMUHO BIIRI OKE ROMA ABI RUBEN-GAITAROTAHO NOO
(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

5 Qate biiri oke oma qidza dzapanoma nee ma baunomama
gootota oke tumakhameto qesai moo hasa hiireta.
6 Hiiremi Dzesui hee, Maqa oma hee ma heeta gooto baa
qaimi nike moori oke gama kootoromi takoba soubidzaqu
bodza ao hiiremi oorai.

BAME QESAQESAHO QAAMODZAMODZAKE DZESU HI-IRETA
(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

7 Hiiremi nokoi noke oho qasa hiireta, Banaita naname,
Nii hiireho mee bodza apeta biranataqu ma oho qaamod-
zamodza ikanoma biranataqu?
8 Hiiremi noi hee, Meenipamuke qesama nikei ooqata
oberama qupadzomorai oonita korabete nookare. Qesai
naho dzapata baaqa hee, Oho bodza poiqanita anaio era
baabe. Oke hiiremi nike eto nokoke qaupuiteqa iihaino.
9 Oho qesa nike noomaki uuba ma sakaba, qaa ma
quba attinoma dzapa samane biranatemi etoqa oho quba
ququimaino. Quba oonomai biranate qaamake kebanoke
bodza oke suhe hiibakoi.
10 Hiireqi noi hee, Haba maina paina qesa qaa qogoimakoi,
qesa teeta ma taanga mina biranatakoi.
11 Tuumu mina rubabetakoi, khettedza ma heme maina
paina biranatakoi, seebe mina biranatakoi ma qusuta quba
attinoma biranate mumure oho isaki naatakoi.
12 Oonihe oi biranataamake bosata nike naho quba baura
eetoma abi qesai nike karabete bame moiteqi sinabidza guhu
qesa ma sutasuta naga qesata qeema qohareta mootakoi,
paha kiape ma abi qiba qesaho torota mootakoi.
13 Mootakoihe ota nike naho isere qidza hiibakoi.
14 Oho quba eto nike sauqata hee, ikanomake eete quba
oonomake arabidzaquiqi hiibaino.

15 Oi bodza ooqata keke ana naamae nike noo ipi moitemi
nikeho too saqobami oho nokanokai nokoke Suqobiremi
noko too saa eetakoi.
16 Oonihe paha mai ma pai, noma ma nane, qesamane
nikehoi nikeho isere qanga hiiremi qesa ma nikei oho quba
baatakoi.
17 Oi naho dzapai nikeho irita oorakoi oho quba qesa
samanei nike ibo eetakoi.
18 Oonihe Ohongaho pengata nike susupuke oorakoi.
19 Oi nike oho battigara naate qaaqa qupa khata nikeme
ingonaitakoi.

DZUTA ABIHO BAME BIRANATAROTA
(Mat 24:15-21; Mar 14:19)

20 Dzesui hee, nike qaamodzamodzahoke hiire, oi raaba
abike nike moomi bodza apeta nokoi qaa qogoimaqa
Dzerusaremuke rome biidzaqu oio ngausa nohoho utani.
21 Oke moohiqa qesa ma nike Dzutea habana ooraqu nike-
mae ao sakaba tora ma tapata tuumare. Qate qesai totaqita
ooraqu nikei roroko biidzainohe ao tta eete tuumare. Qate
qeba nena oorai nokoi etoqa bosata nagapa ota peiteqa quba
saridzareiqi hiibainohe tuuma keke eetare.
22 Oi teeho quba bahe basesa nokohoho too pasere bodza
oio. Ooniqi hiire qeetemi oorai.
23 Paimane qurana ma amenana ooraqu nokoho heme
minanipamu ota biranataridzo oi nagapa oho abi ipima ari
oke saridzaquho bodza.
24 Bodza ota abi qesake dzubetemi bamu naatakoi qe-
sake suutoqa haba maina painata mootakoi. Oke eeteqi
Dzerusaremuke qorobire qaamake raaba abi oho qaai bamu
naatakoi.

DZESU PAANA NAATARIDZOHO QAAMODZAMODZA
(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

25 Dzesui hee, Bodza ota ete ma dzasidza ma ttoka ma
pomatti samane oho neta mumure qesa biranatakoi, ma
besaho pouma husu minanipamu hiiremi abi suusupu oho
qupa muunakoi.
26 Qusuho bise ma baise rubaruba eetakoi. Eetemi quba ba-
menoma abiho irina biranataquho atti minanipamuke eeteqi
qesai oho qupa ororo eete baatakoi.
27 Oonihe bodza oi biranatemi Abiho Isaki anai biranatemi
naho beedzae ma dzapa pobi paananipamu naatakoi.
28 Oonita quba oonomaho qaamodzamodza oke nike
mooqa hee, Nanai qidzanataquho bodza ao dzamonateiqi
qupadzomaqi qoridzeqa Ohonga dzoobe hiibare.

QAAMODZAMODZA OKE POGARITA MOOTOTA
(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

29 Oke hiireqi Dzesui qahura teeke hiireta.
30 Nike pogari ma ee qesa moohimi bittina soobaqu bodzata nike hee, Oo, ao mee eetakoiqi hiibakoi.
31 Oho qesa ana hiirori qamodzamodza oonomake nike moohiqa hee, Oo Ohongaho pobi ao biranatare eeteiqa hiibare.
32 Oi abi nagarai baate bamu naataamake qubarai gama meenoma naate soubidzakoi. Nookare.
33 Qusu ma ttokai uubakoihe naho noo oi bamu sapara naataqu.

OKO MA BOTO TUPU OKE ROIBETAREIQA BEEBE EETARE

34-35 Oke hiireqi noi paha hee, Nike hutingi naate oora ma qaara nikemeke iinga ma siidza ma oba tatanga ma quba samanema eto rasakiitaino. Oi nike oonoma eetemi bodza oi seike biranate abi samane ttokana ooraiho irita taataquho isakita nikeho irita eto taataino.
36 Oonita quba oonoma samane biranatare boohimi nike etoqi oho kabira naatainohe, Abiho Isaki anaho pengata qooromi isanatare hiireqi roqoroqo ma sahasahama pupu hiire qaarare. Oiqi hiireta.
37 Oi etebake Dzesui oonomake eete biiriho neta qupi samaneke sinabidza hiire qaatahe, qupibake noi tuumaqi Oriba torata mee qaata.
38 Ma iihai mootomi noi paha baaqi biirita peitemi abi samane noho torota ttutturate noho noo nooka qaata.

22

DZESUKE GEEMA MOOTAROTAHO NARUKE DZUTAI HIIRETA
(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Dzoh 11:45-53)

1 Ingonaho dzuma mina, bodza oonomata Dzuta abi te dzobadzoba qura huitanoma muunoraidzara.
2 Oonita Ingonaho dzuma oke bohimi dzube abi ma qetaqeta abi nokoi Dzesuho gunu ma naru hiireqi abi tupuho attike eeteqi tete qiri eete saridzaama naateta.
3 Oonihe bodza ooqata Saatai tuerebehota teeke qaatutu biireta, dzapa noho Dzuta Khariottaho nena.
4 Oho qubake noi Dzesuke geema mootareiqi dzube abi mimi ma pirittani mimiho torota biranate nokoma noo hiireta.
5 Nokoi noho noo nookami nokoho qupa tukubami nokoi noke oho ttuma moitareiqi naru hiireta.
6 Oho quba Dzutai noo oke tatangaiteqi garubaho amata Dzesuke ikanoma eete geema mootarota tete qiri eeteta.

TUMAKHAMETO ESERIKE DZUMAHO ROIBETAREIQI DZOOBIRETA
(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Dzoh 13:21-30)

7 Oonita ingona dzumata nokoi sipisipi khata dzuubete
roibetarota bodza naateta.
8 Naatemi Dzesui Peetoro ma Dzohane dzoobireqi hee,
Nipe tuumaqa ingonaho patta roibeteqa napa ttaike dzuma
oke eetare.
9 Hiiremi nopoi hee, Oke ika neta roibetaquiqi hiireta.
10 Hiiremi noi hee, Nookare, nipe nagapa qiba pou minata
dzubapihiqa abi oba mangi aimanoma teeke ota saridzakoi.
Oonita noi naga apeta peitaqu oke mooqa paha nipemae
peitare.
11 Peiteqa naga oho mai khata pobi hiireqa hee, Banaita
napahoi hee, Ana tumakhameto namema ingona dzumaho
pattake suruho apeta muunaquiqi hiire ooqake hiibare.
12 Hiiremi abi oi nike suruho heena mina roibetemi ooraike
nipe banaitemi ota dzumaho roiroi eetare.
13 Hiiremi nopo tuumaqi moomi Dzesu hiiretaho isakiqake
saridzeqi ota urai eeteta.

DZESUI TUMAKHAMETO AGOBAHO ISAKI MUSAQI MOITETA
(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

14 Urai eetomi Dzesu baaqi tumakhametoma nokomae
ooqata tirere eete qidzanateta.
15 Qidzanatoqi noi noko pobi hiireta, Anai bame mina
saridzare boobihe, oke saridzaamake bosata nikema ttaike
dzumaho patta muuna quba dza minanipamuke eetoraita
qupadzomare.
16 Eraio tete usaqeho qaamodzamodza musaqi oonita
erake anama napa gama muuhiqa bamu paha qaamod-
zamodza qupadzomaquhe Ohongaho pobi ao mee naatake
boohibiqi qupadzomakoi.
17 Oke hiireqi noi khooru oke aimaqi agoago hiire qaateqi
noko pobi hiireta, Erake aima nikeme quba pattabetare.
18 Ana hiibi, Ohongaho pobi aoke napaho irita qeehibita
eka mee eraho oba ana bamu paha qaamodzamodzaho
isakita muunaquhe erai oho musaqi oni.

DZESUI PORO TONGO USAQE TUMAKHAMETOHO QUBA PAANAITETA
(1 Kor 10:16; 11:23-26)

19-20 Qate patta bosabosa oke noko qaateqi Dzesu dzobad-
zoba usaqe teeke aima agoago hiireqi qootoqi noko moiteqi
hiireta, Eraio mee nahoho isaki poiqa nikeho quba moote
oonita nike nahoke qupadzomaqi mumure oke ipibirorare.

Hiireqi noi paha khooru aimaqi hee, poro tongo usaqe nikeho quba saqobare eete dzuu oho isaki erani.

21 Oonihe Iidze, nikehota teei naho qohareta ttaike boto dzoobire patta muunorai noi anake geema moosobi.

22 Abiho Isaki anai name isanate heme moorakoi oke geeta qeetemi tatanga naate ooraihe, abi apeho boto qubake ana ota biranataqu nohota bamenoma naatakoi.

23 Hiiremi tumakhameto nokoi noo oho quba qiri eeteqi hee, Napahota apei oonoma eetake boobi?

TUMAKHAMETOI QESA BITTA MA KAKA EETETA (Mar 9:34)

24 Oonihe noko noo oke qaateqi nokomaehota apei abi mina naatarota oho noo baurake eeteta.

25 Eetemi Dzesui noko pobi hiireta, Ttokata abi qibai meenipamuke abi sooparaho dzapa pobita soropurunoma naatemi nokoho pesuna oorai oke ikaqi hiibaqu, bamu.

26 Oonihe nikehota oho tete ooraidzara. Teei mina naatareiqa qupa gaibanomata oorare, ma apei soopara naatareiqa isanate qesaho tuhotuho naatorare.

27 Oi nike ttokaho pomake moohimi abi minai te qesake tuhororaidzaranihe noomae qidzanasuhimi qesai noho kokora eetorai. Oonihe nike naho teteke moohimi anai tuhotuhoho isakita oorai.

28 Oke hiire qaateqi Dzesu nokoke ttapuitareiqi hee, kaipo ma qangareba samane napake suqobire baaoraihe nike ana qaataama ma peperataamani.

29-30 Oho qubake Ohonga mai anaho quba poro tongoho pobi teeke hiiremi oorai. Oho isakita ana paha naamae ao nikeho baura kamo biiremi nike naho qohareta oba ma patta ttaike muuna qaaqa poro qere nahota hoobire Isirae abi tupu samaneke batabire qaarakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROKE QOGO NOO HIIRETA (Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Dzoh 13:36-38)

31 Hiireqi noi Peetoroke dzaga bobotoqi ttokaho dzapa nohota hiireqi hee, O Siimo, Saatai ao nii benateqi eringa mutuho isakita niike kurutete huitemi nii nookorai mae?

32 Oonihe eto niiho ai tatauma goono naatainoiqi anai niike puputa too teetorai. Oonita nii dzogetoma qori paha pobirateqanoke oho qesa qesamane niimeke too teetorare.

33 Hiiremi noi roqobeteqi hee, Soopara name nookare. Anai niima nakamae sutasutata tuumaquni mae baataquni mae ikanomake eetaqu, teena oke naho qupa hiirorai.

34 Hiiremi Dzesu misi teteqi hee, O Peetoro, qupi sooreta nee ungapa noo hiibaamake nii anake hee, Noke ana ruumeniqi hiire hiireke tuumami ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikotetaqu.

DZESU KANEBA QUBA HIIRETAHO KHOOBA

35 Dzesu noko pobi hiireta, Tumakhameto, ana nike qaru
dzoobireqi asi ma ttuma sengi ma oho sasa quba oonomaho
amake dzoobiremi nikeho quba teeqai isanataama naateta
mae? Hiiremi nokoi hee, Bamu oi gama isanateta.

36 Hiiremi noi hee, Qate poiqa ana nike paha tete erake pobi
hiire, Teeho asi ma ttuma sengi ooraimake aimare. Ma teeho
qaa dzube ooraama naatemi noi isanate ttoba teeke ttuma
quba mootomi biranatemi oke qaa dzube quba mootoqa
aimare.
37 Ma oi teeho quba bahe qetaqeta teei nahoke hiireqi hee,
Abi nookami noi koiri kairiho nenaniqi hiireta qetaqeta oi eto
sapara naatainohe meeho tomidzabari naatare.

38 Oke hiiremi nokoi hee, Soopara naname, napahota qaa
dzube eseri oi oorai. Hiimi hee, Ao isanatorai.

DZESUI PUPU BAURA BAMENOMA EETETA
(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

39 Hiireqi noko gama ota tta eeteqi Dzesui poma nomeke
iihaqi tora Oribata tuumami tumakhameto noke iihata.

40 Oonita nokome mee qaata tekata biranateqi noi noko
pobi hiireta, Nike angita dzuubainoho quba pupu hiiroqa
oorare.
41 Oke hiireqi Dzesui gattiqa qaheubaqi pomai kotoroqi
nomae pupu hiireta.

42 Hee, O mai name, Ima ma bago ana qurataqu oke nii aima
sigita biidzareiqa ana ao oho totohota hiibarorihe bamu, nii
hiiroraiho isaki keke biranatare.
43 Hiiremi qusuho angero teei baaqi noke tatanga moiteta.

44 Oonita qupa bame minanipamu noke suqobiremi noi
ipibire pupu hiiromi bere nohoi dzuuho isaki noho irita
sooroqi kohukohuma ttokata taateta.

45 Taatemi noi pupu hiire ootati qori tumakhametoho neta
biranate moomi nokoho qupa bame minanipamui ao noko
suqobiremi meeta.

46 Meehimi noi noko tukutoqi hiireta, Maqoe, naane meera
baurake eetorai? Nike eto quba teeho kabira naataino hiireqi
pupu hiirorare.

DZUTAI KOKO ISAKI EETEQI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Dzoh 18:3-12)

47 Oke Dzesui hiihiimi idze, aoke abi hohoi baahuqi nokoho
teei baaqi Dzesu kanabohiqi toone eeteta. Oonihe abi oi ape
bahe tumakhata tee, oi Dzuta Khariottaho nena ooni.

48 Oke eetemi Dzesui noke hee, Dzuta meeke nii Abiho Isaki
anake kanabohiqi geema moote mae?

49 Hiiremi qaa biranatarota oke tumakhameto qesai mooqi
hiireta, Soopara nanai qaa dzubenomanita nanai eetaqu
mae?
50 Oonihe noi noo ipi hiibaamake tee, oi Peetoro, noi aoke
dzube abi minaho kokora abike toma pobi nena oke dzooto
qagaumata.
51 Oho qubake Dzesui qaa abi hee, Nike qaatemi ana bosa
erake eetare. Oke hiireqi kokora abiho toma hesatemi agi-
mata.
52 Agimami dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosa qobaqoba
ma Pirittani qesa nokoi Dzesuho dzagata baaqi sudzabeteta.
Sudzabetemi noi noko qasa hiireta, Anai koiri kairiho
isaki apeho qubake nike koo ma taangama anake karabetare
baabe.
53 Anai qupi samaneke nikema biirita baura eete baaoraimi
nike teqaha ota anake hesatara. Oonihe poiqai qupiho bodza
ma pobi oonita nike eetareiqa eetakoi.

PEETOROI DZESUHO BAIKE HIIRETA
(Mat 26:57-58; Mar 14:53-54, 66-72; Dzoh 18:12-18, 25-27)

54 Oke hiiremi noko Dzesuke aimaqi dzeima zube abiho
nagata tuumami Peetoroi ipitoto baata.
55 Oonita noko dzube abi minaho naga patita biranate
dzapa eeteqi eepa qeere oohoro agimota. Agimami Peetoroi
baaqi oho qesa nokoma oohorota.
56 Oonihe noi eepa dzadzaho neta oohoro oomi kokora
atapa teei noke nese taate mooqi hee, Maa, abirai suma
nopome qaabi.
57 Hiiremi noi atapa oho noo bai hiireta, Baamu noke ana
ruume.
58 Hiiremi gattiqa ipita abi teei paha noke mooqi hee,
Maqoe, nii nokohota tee oni. Hiiremi Peetoroi hee, Abiqa
anai bamu.
59 Oke hiiremi paha hauba teei bamu naatemi abi paha
teei qahiqahike hiireta, Moomi abirai Garireaho abi oonita
meenipamu noi Dzesuma karaho nenani.
60 Hiiremi Peetoroi abi oke hee, Nii hiire oke ana hou.
Totoho oke hiihiimi khokhora mai ao noo hiireta.
61 Hiiremi Dzesu burusi eete Peetoroke nesema asabiremi
noi qupadzomata. Noi hee, Idze, Sooparai anake hee, Nee
noo hiibaamake nii anaho bai hiire hiireke tuumami tapari
naatakoiqi hiirori oi ao mee naate.
62 Oke hiireqi noi tta eetemi noho baruna masubatemi tti
minake hiireta.

QAA ABI DZESUKE MIDZAHUBAITEQI TEETETA
(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

63 Qate pirittani ma karai quseripo naateqi Dzesuho nese
sengibeteqi qoma dzubobireqi teeteta.

64-65 Teeteqi hee, Oo nii too abi oonita apei nii teete noho dzapa hiibare. Hiireqi noo bamenoma samanema noke midzahubaiteta.

SINASINA TUPUTA DZESUKE QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Dzoh 18:19-24)

66 Qate iihai mootomi dzube abi ma qeteqeta abi mimiho sinasina tupui qopa nokometa ttutturate hiiremi Dzesuke ota dzeima baata.
67 Baami noko noke hee, Nii Kiristu oni mae bamu, oke nana pobi hiibare.
68 Hiiremi Dzesui hee, Ana hiiremi qidzoke nookaqu. Ma ana paha noo nameke hiiremi qidzoke nikehota meenoma naataqu.
69 Oonihe poo teena erake ana hiire. Ao bodza dzamonatemi nikei Abiho Isaki anake moomi Ohongaho poro qereta peiteqa pobi robe nohota qooro oorakoi.
70 Hiiremi nokoi hee, Oke hiireqi nii hee, Anaio Ohongaho khatanipamu ooniqi hiire mae? Hiiremi noi hee, Ana oioni oke nikemae ao hiire.
71 Hiiremi nokoi hee, Iaqa! Nomaeho tooi hiiremi napa nooketa naane quba paha isere tee ma tee nohoho quba roroko biidzaqu? Baamu oiqi hiireta.

23

DZESUKE PIRATOHO PENGATA QOMAQOMA HIIRETA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Dzoh 18:28-38)

1 Oho quba abi tupu oi gama susupu qoridzeqi Dzesuke dzeimaqi kiape Piratoho torota tuumata.
2 Ota biranateqi nokoi noho pengata Dzesuke qoma dzubobireqi eraiqi hiireta, Noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai Kiristu, abi qiba ooniqi hiireqi Kaisaho ttagetti quba qamuni hiireqi abi naga nanaho qupa rasakiitorai.
3 Hiiremi Piratoi Dzesu qasa hiireta, maqa, nii Dzutaho abi qibani mae? Hiiremi noi hee, Nii hiire oi mee.
4 Hiiremi Piratoi dzube abi mimi ma abi tupu oona ttutturateta nokoke pobi hiireta, Kahosa nohoke saridzaamanita bamu.
5 Hiiremi nokoi tototo hiireta, Maa, abirai Garirea habata sohoroqi qeema Dzutea haba napahota baaqi mina ma adza gama nokoho qupake rasakiitorai.

PIRATOI DZESUKE HEROTEHO TOROTA DZOOBIRETA

6 Hiiremi noi hee, Oonita noi Garireaho nenani mae? Hiiremi meenoma naatemi noi Heroteho pobi naateta.
7 Qate Herote paha bodza ooqata Dzerusaremuta oomi Piratoi hiiremi noko Dzesuke noho torota dzeima tuumata.

8 Qate Herotei Dzesu moomi noho qupa qidzaqidza biranateta. Oi noi aoqake noho pobi nookaqi noho torota obaoba teeke moora quba dza minake eete qaata.
9 Oonita noi Dzesuho torota qasa noo samaneke hiiretahe, noi teqaha oho ipi hiibara.
10 Noi nipanatemi dzube abi ma qetaqeta abi mimi nokoi noo hee ma heeta hiireqi noke qoma dzubobirota.
11 Oonita Herotei ao noho ngiingi ma baaba eeteqi qaa abi nomema nokoi sohoroqi noho qepuqepu hiireqi abi qibaho sasa qidzaho qaseqaseke aima noke dzaaroqi dzoobiremi paha noke Piratoho torota dzeima tuumata.
12 Oonita Herotei oonomake eete Dzesuke Piratoho torota paha burisi eetetaho qubake abi mimi nopomae ibo nopome qaateqi qesa dzaira eeteta.

PIRATOI ABI BITTA EETE DZESUKE HAPAHAPANAITARE HIIRETA
(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Dzoh 18:39; 19:16)
13 Qate Piratoi paha Dzesu mooqi dzube abi mimi ma abiho bosa qobaqoba nokoke gama ttutuiteta.
14 Ttuttuiiteqi noko pobi hiireta, Nike abirake naho torota dzeima baaqi hee, Noi abi minaraho qupa rasakiitoraiqi hiiremi anai noke toronaite moomi qomaqoma nikehoi meeama naate.
15 Oho qesa Herotei noho obera saridzaama naateqi noke burisi eetemi noi paha khooba apeho quba napaho bisata oorai? Noi kahosa bamenoma eete ooraimake oho quba baatakoihe bamu.
16 Oho quba ana hiiremi noke gabeho biireqake saqobakoi.
17-18 Hiireta oi teeho quba bahe Ingona Dzumata sutasutana oorai abihota Romaho Kiapei teeke sani saqoro qaata oke qupadzomaqi hiireta.
Hiiremi abi tupu nokoi gama qarutoqi hiireta, Oi bamu! Barabake saqobareni qate abirake teetare!
19 Nokoi Barabaho dzapa hiireta oi noi Dzerusaremuta Roma abiho qaa tuputa qesake teetemi Kiapei noke oho quba sutasutata mootomi oota.
20 Nokoi oonomake hiiretahe Piratoi Dzesuke saqobare hiireqi paha nokoke korabete qasa hiireta.
21 Hiiremi garuruiqi hee, Bamu! Abirake ao hapahapanaitare.
22 Hiiremi noi nokoke kebaitareiqi paha hiireta, Nookare noi kahosa bamenoma teeke eete ooraimake teetakoi oonihe noi kahosa apeke eete oorai? Baamuta anai noke gabeho biiroraqutoke saqobakoi.
23 Hiiremi abi tupu minanipamuho qubake nokoi dzaubama qarutoqi noho noo suqobireta.

24 Suqobiremi Piratoi nokoke bittake eete peperateqi
nokoho noo qusubaiteta.
25 Oi nokoi hu ma koridza, teeta ma taangaho abi sutasutata
oota Barabake saqobareiqi hiire Dzesuke hapahapanaitare
hiiretaho isakita Piratoi temuke saaqoroqi Dzesuke nokoho
dza quba mootota.

DZESUKE HAPAHAPANAITETA
(Mat 27:32-34; Mar 15:21-32; Dzoh 19:17-27)

26 Oonita Piratoi nokoho dzake qusubaitemi Pirittani ma
karai Dzesuke aimaqi tuumata. Tuumaqi hapahapa teeke
mai eeteqi Dzesuke moiteta.
Oonihe noi bittake eetemi Kureneo nagapa nena, dzapa
noho Siimo, noi haba kharata baahumi nokoi noke hee ha-
pahapa oke nii aimareiqi tototo hiiremi Dzesu bosa qooro
tuumami noi oke qere biire ipita iihata.
27 Ma paha paimane tupu teei noke iihaqi noho quba tti ma
ttaka eetota.
28-31 Eetomi Dzesu burisi eete qahura noota nokoke hee,
Poiqa nike moohimi ee gattiqa dzusanoma teena eranomake
dzarate, oonihe ipita nikeho bisata abaqasa ngoruta eepa
qaitema noho gaabi gattiqa apei nikeho torota biranataqu?
Quba bamenomanipamu Dzerusaremu nikeho irita bi-
ranatemi nike areare hiireqa hee, Napai qumai oorapu ma
khameto amenana oorai nokoi biranataama naatapuko oi
gattiqa isanatarori. Nike bodza ota tora ma tapake hee, Nike
nanake pupubire ngaumareiqa hiibakoi.
Oonita Dzerusaremuho paimane, nike eto naho quba tti
hiibainohe nikeme quba ma khameto nikemeho quba tti
minake hiibare. Ooiqi hiireta.
32 Qate noko sutasuta abi koiri kairinoma eseri nopoke
Dzesuma gama hapahapanaitareiqi dzeima tuumata.
33 Oonita noko qeba neta qeemaqi, poubosa teeho dzapa
Qiba gotta, ota peiteqi Dzesuke ota koiri kairinoma eserima
nokoke gama hapahapanaiteta. Temu mage neta ootani temu
pobita oota.
34 Oke eesuhimi Dzesui pupu hiireta, Mai name, nokoi
ruumeke naateqi eetoraita kahosa nokohoke qaatare. Oke
hiireta. Qate qaa abi nokoi noho ttoba ma sasa mai eetare
hiireqi baabe biireta.
35 Oonihe abi qesaqesai baura oke gama mooqi Dzuta abiho
bosa qoboqobama gama qepuqepu hiireqi hiireta, Qesake
noi qidzaite baaoraita Ohongai noke asatemi noi Kiristu
ooraiqako sama nome hoobidzare.
36 Hiiremi qaa abi oba too bairanoma teeke noho quba
mootoqi noho kasai hiireta.

37 Hee, nii Dzutaho abi qiba ooni mae? Oho quba isanate
sama niime ingonaitare.
38 Qate qetaqeta paha teeke noho qiba suheta suutota oi
hee, ERAIO DZUTAHO ABI QIBANI oiqi hiireta.
39 Qate abi koiri kairinomahota teei noke hee, Idze, nii
Kiristu ooni kaqa oho quba sama nime ingonaisuqa nakake
oho qesa ingonaitare.
40 Hiiremi temui noke qamuni hiireta, Ae, nii baatake
boobiqi bamu Ohongaho attike eetaqu? Abirai nakama gama
heme eraho ttaiqani.
41 Nakamae pasena eetetaho ipi nakaho irita taate oonihe
abirai kahosaamani.
42 Hiireqi noi Dzesuke hee, Maqa nii pobi niimeta peite-
qanoke nahoke qupadzomare.
43 Hiiremi Dzesu noke hee, Oore niima nakamae poiqa
Ohongaho dzoo qidzata qeemare boobi. Oiqi hiireta.

DZESU BAATEMI BIIRIHO HAHARI PISISI EETETA
(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Dzoh 19:28-30)

44 Qate oi tuerebe koroko naatemi haba gama qupi sooroqi
tuuma ttiri kirokota dzadza eeteta.
45 Oi eteke dzasidzai sirihami biiriho ttoba hahari asuasu
oi bisata piisisi eetemi idze, poro ttangaho suruhoi paana
naateta!
46 Eetemi Dzesui sokata minake eeteqi hiireta, Mai name,
gisi nameke niiho botota ao moote. Oke hiiremi noho sumasa
biranatemi baateta.
47 Quba oke qaa sooparai gama moo soubireqi Ohon-
gaho dzapa qusubaiteqi hiireta, Meenipamu abiraio saasari
qidzaniqi hiireta,
48 Oi keke bahe, abi qesa samane ota ttutturate quba atti-
noma oke gama mooqi pairuru eete sama nokome iga hiire
tuumata.
49 Qate paimane ma qesamane Garirea habana Dzesu
gainene eete baata nokoi dzasa eete sererahuke qooro oke
gama mooqota.

DZESUHO KEBAKE QESAI OMA NAGANAITETA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Dzoh 19:38-42)

50 Oonita Dzesu baatemi Dzuta abiho sinasina tupu minara-
hota tee noi abi rike ma pobi, dzapa noho Dzosepe, noi baata.
51 Oonihe saunabake sinasina tupui Dzesuho obera hiire-
take noi te qaupuitara. Bamu. Noi Dzuta abiho nagapa Ari-
matteaho nena ooqi Ohongaho pobi biranatarotaho beebe
oota.
52 Abi oi Piratoho torota baaqi Dzesuho kebake aimareiqi
hiiremi nota isanateta.
53 Oho quba qeemaqi kebake ai qurate ttoba
khabanomama saama eete qegorota. Qegoroqi nomaeho

oma naga kaibeteta oi agiagike oomi keba oke oho nakuta mootota.
54 Oi ete biiremi aoke dzuma mina oho boodza mee naatarotaho qubake nokoi ao hairiamake oho roiroi eetota.
55 Oonita Dzesuho gainene paimane qesaqesa Garireana baata nokoi qeemaqi moohimi noho kebake oonomake aima nakuta mootota.
56 Oke mooqi nokomae burisi eete oho bibi ma quba uranoma qesaqesa oke roibetare hiire nagapata peiteta. Oonihe peitemi ete bidzabidzata dzuma tatanga ao sohohimi nokoi oke qusubaiteqi bodza oho nakuta te baura oke hesatara.

24

DZESU BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE
(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Dzoh 20:1-10)

1 Oonihe dzuma mina oi gama bamu naatemi iihai dzuridzarita paimane nokoi ura moromoroho isaki oke aima baata.
2 Baaqi moohimi oma sarara asuasu naga kura biirota oke apei ao aima burisi eetemi papate oota?
3 Papate oomi noko nakuta qeemaqi moohimi Dzesu Sooparaho kebai te ota oorara.
4 Oonita qupa nokohoi uhubaama naatemi idze, abi eseri sasa khabanoma hihihinomai sigita qoorota.
5 Qooro oomi paimanei ququimaqi pomai kotoromi nopoi hee, Ikaqi hiireqi nesetuta eehahaho qirike eesubi? Noi teqaha erata ooraidzara.
6 Noke Ohonga ao tukutomi biranate tuume. Oho nooke noi Garirea habata nike pobi hiiremi nookatanita qupadzomare.
7 Noi totoho erake eete hiireta, Abiho Isaki anake abi kahosanomaho botota mootomake anake hapahapanaitakoi. Oonita qupi tapari naatemi ana paha qoridzakoi ooiqi hiireta.
8 Oonita abi nopoi oke hiiremi totoho oke paimane ango qupadzomata.
9 Oke qupadzomaqi noko burisi eete nesetu oke papate tuumaqi tumakhameto erebeni ma kara nokoho torota oho pobi hiire paanaiteta.
10 Oonihe baaqi qaru abi erebeni oke pobi hiireta, paimane oho dzapaio Maria Magattaraho nena ma Dzoana ma Maria Dzakopoho pai ma paimane qesa paha.
11 Noko oho pobi hiire rerengi eetemi qaru abi nokoi nookami noo gattagattaho isaki naateta oho qubake nokoho qupa te rikeqomara.
12 (Oi bamu)

TUMAKHAMETO ESERI EMAUSI NAGAPATA TUUSUQI DZESU SARIDZETA
(Mar 16:12-13)

13 Qate bodza ooqata tumakhameto nokohota eseri nagapa Emausi ota tuumareiqi teteta tuumota. Oonihe oi haba khara bahe tu haubaho isaki.
14 Oonita nopoi tuumoqi quba bamenoma dzumata biranateta oho noo ma pobike hiirota.
15 Hiiromi Dzesu nomae qeemaqi nopoma noko teena naate tuumota.
16 Oonihe nopoho nese ikanomake eete qupi sooromi moo pobitaama naateta?
17 Oho quba Dzesui nopoke hee, nipe soosomaqi noo bamenoma apeke qesa pobipobi hiirorai?

Hiiremi bame nopoke bahebiremi burisi eete noke qeraqera eeteta.
18 Eeteqi tee, dzapa noho Keropa, (Arapeo) noi Dzesuke hee, Maa nii haba mainaho abi oho quba Dzerusaremuna quba bamenoma biranate oho pobi nii nookaamani mae?
19 Hiiremi noi hee, Noo ape ooni?

Hiimi nopoi hee, Qateqa, abi tee dzapa noho Dzesu, Nadzaretteho nena, noi too abiho isakita Ohongaho penga ma abi minaraho neseta baura qidza bamenoma samaneke eete qaata.
20 Oonihe dzube abi mimi ma Dzuta abiho bosaqobaqoba nokoi noke karabeteqi raaba abiho sooparaho toro mootomi noke baataho pobi hiireqi noke hapahapanomaiteta.
21 Oonihe nanai hee, Noi Dzuta abi naanake raaba abiho botota ingonaitareiqi hiire ootahe noi baatemi ao qupi tapari naate oorai (oi baata tatanga).
22 Qate paimane nanahota qesai nanake sahasaha moiteqi hee, Nanai saunaba dzuridzarita qori noho nesetuta tuume.
23 Tuumaqi ota biranate keba nohoke saridzaama naatehe angeroho birabirake moohimi angeroi nanake hee, Noi eehaha naate ooraiqi hiireta. Oonita paimane nokoi hairiamake nana pobi hiiremi nooke.
24 Nookaqi qesama nanai ao nesetuta qeemaqi paimane hiiroriho isakike moohimi noho keba ota oorara.
25-27 Oke nopo hiimi Dzesui Moseho noo ma too abiho noo ika ma ikata noomaeke hesatota oke tumakhameto nopoho quba gama rerengi eete paanaite soubireta.

Noi hee, Obera abi nike! Khooba apeho qubake too abi nokoi oho noo samaneke hiire qeetemi nikeho qupa asuasu naatemi nookaama naatorai? Kiristui isanate bosata heme mina saridzeqake dzapa pobi nometa peitaridzoni. Oke too abi noko hiireqi qeeteta.

28 Oke hiire qaramuti nokoi nagapa Emausiho kosoramuta biranateta. Biranate Dzesui paha nagapa mainata tuumaquho tomidza naatemi nopoi qaanateta.
29 Hee, Maqa, ao sure moote oonita nii isanate nakaho nagata peitare, oke hiireqi tototo hiireta. Hiiremi noi nopoma gama peiteta.
30 Peiteqi noko tirere eete qidzanatemi heeba nokoho dzagata mootomi Dzesui dzobadzoba oke aima agoago eete eseqotoqi nopoke moiteta.
31 Moitapihimi nopoi noho boto (mamaka) moo roqobeteqi noke gesina naateta. Oonihe gesina naasumi noi aoke nopoho neseta dzaeteta.
32 Oonita noi dzaetemi nopoi qesa qeraqera eete hiireta, Idze, teteta noi nakake bapotopotoqi sinabidza oke rerengi eesuhimi nakaho qupata ao dzadzadza eete!
33 Oho subesube hiireqi nopoi ao qoro burisi eete Dzerusaremuta tuumaqi qupibake qesamane rebeni ma kara nokoke ttuttuiteqi Keropai isere hiireta.
34 Hee, Meenipamuke Soopara napahoi qoridze eehahake oorai. Noi Siimo Peetoroma nakaho toro biranatemi etebake moori!
35 Hiireqi Dzesui ikanomake eete dzobadzobake eseqotapihimi nopoi qupadzomata oho pomake gama noko pobi hiireta.

KIRISTU NOOMAE NOKOHO BISATA BIRANATETA
(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Dzoh 20:19-23)

36 Oonihe nopoi oho pobi hiimi Dzesu noomae nokoho bisata qooroqi dzoobe hiireta.
37 Hiirmi noko noke mooqi qesai hee, Gisi ooniqi hiireqi atti sakabare eeteta.
38 Eetemi noi noko pobi hiireta, Nike naane quba ququimaqi iiha ma dzoobidza samaneke eete?
39 Gisiho gotta ma hidzoba ooraamanihe nike anaho oko ma boto hesateqa moomi anaio mee ma gama iso keke oorai.
40 (Oi bamu)
41 Oke hiiremi totaqita nokoho ttidza qidzanatetahe paha totaqita atti sama eetota. Oonita noi nokoke hee, Nikehota heeba teei oorai mae?
42 Hiiremi nokoi sekana ngoru qetta teeke no moiteta.
43 Moitemi noi aimaqi nokoho pengata muunata.
44 Muuna qaasuqi noi hiireta, Dzairamane, Moseho noo ma Tabitiho Samu oi too abiho noo ma gama teena naate naho bauraho qamodzamodza hiiremi qeete qaata. Noo oke ana nikema napamae qaata bodzata hiireqi hee, Noo oi gama naho neta meenoma naataridzoniqi hiire qaata.

45 Hiireqi nokoke pobitemi nokoho qupa uhubami qetaqeta
oonomaho khooba oke nokoi gattiqa qupadzomata.
46 Oho qubake noi ipibireqi noko bapotopotoqi hiireta,
Anaio Kiristunipamu oonita ana bosata heme ma bame
samane saridze baateta. Baateqi anai ao qupi taparike baata
neta ooriti qoridze oorai oho tete paha teei te ooraidzara.
47 Oonihe poike naho dzapa pobi biranatemi nike
Dzerusaremuta sohoroqa naho dzapa quba eeteqi abi tupu
ma noo maina painata sinabidza hiire tuumami abi qupa
burisi eetemi kahosake akobetakoi. Oke keke eete tuuma
qaamake haba gegebetakoi.
48 Qate apenei oho baura qere biidzaqu bahe nike oioni.
49 Oonihe nike beedzae apema baura eetaqu bahe Mai
nahoi Sumasa dzoobiremi baaqa nike beedzaenomaitaquho
naru hiiremi oorai. Oho qubake nike nagapa qiba erata oho
beebe eetoma meenoma naatare.

KIRISTUI NOKOKE QAATEQI DZAETETA
(Mar 16:19-20; Apo 1:9-12)

50 Oke hiire qaasuqi Dzesui noko dzeimaqi tupidza qeeho
nagapa Bettania ota biranate boto nome dzoobireqi nokoke
agoago eeteta.
51 Eeteqi noi nokoho neseta peite dzaeteta.
52 Dzaetemi nokoi qupa qidzaqidza minanipamuke eete
burisi eete Dzerusaremuta biranateta.
53 Biranate nokoi qupi samaneke Ohongaho biirita ooqi
noho hasama gegema hiirota. (Poiqa nike Aposoro Qaru
Abita takomaqa isere ipibire isaitare.)
Dzoobe Mina!
Ttotta Ruka

DZOHANEHO ISERE QIDZA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Garatia
Tii 80 (?)
Kiristuho Ai Tatauma Tupu
Ttoka Ma Haba Minarana Oorai

OHONGAHO TOO NOOI ABIHO SAMA AIMATA

1 Dzoobe Dzairamane:
Khoobanipamuta too noo teei qaata noio Ohongake tuuhoro qaata.
2-3 Ma too noo oi Ohongaho isakinipamu ooqi noi khoobanipamuta Ohongama nopo qesa dzaga boboto qaata.
Noomae hiiremi quba minarai biranateta. Oonihe biranatetaho neta quba teei teqaha noomae biranatara, baamu,
4-5 Noio qaraqaraho khooba oonita qaraqara oi abi minarake baiburoqi qupi ma khoukhau ma basesa nokohoke suqobire baaorai.
6-7 Qate abi tee, dzapa noho Dzohane, noke Ohonga dzoobiremi noi dzadza oho isere abiho toro mootomi noko Ohongake nooka hisi eetarota.
8 Oi Dzohane te oho dzadza ooraranihe noi dzadza maikhataho isere mootareiqi baata.
9 Oonita dzadzaho maikhata noomae ttokata biranateqi abi gama susupu baiburorai.
10 Noi hiiremi ttoka ma quba minarai biranatemi noi oho bisata oota oonihe ttokaho abi ikake eeteqi te noke gesina naatara?
11 Noi qubatu nomeho bisata biranatemi qesamane nohoi noke raraku biidzaama naatetahe, basesa eeteta.
12 Oonihe oberaqai noke raraku biireqi noho dzapata atimami noi nokoke beedzaenomaitemi Ohongaho khameto naatorai.
13 Noko te abiho ttarita biranatara, te abiho dza quba biranataranihe Ohongai dza nometa nokoke dzoomami oorai.
14 Oonita Ohongaho too noo oi abiho sama aimaqi napaho bisata habese qaami napai dzapa pobi nohoke moomi noi baruna heena ma noi meenomanipamu. Oonihe mai noi khata teena nomeho dzapa pobi minaitoraiho isakita noi qaata.
15 Nohoke Dzohane sobasobai hiireqi hiireta, Anai bosata hee, Teei naho tumena baaqorai noi naho bosa qobaqobani. Oi ana biranataamake qaami noi agoba baa qaabi. Oonita abi oioniqi hiireta.

16 Oonita abi oonomaho iisuta napai gama ari ma mosu
saridzorai.
17 Oi hu nooi Moseho neta biranateta oonihe, baruna heena
ma quba mee oio Dzesu Kiristuho nena biranatorai.
18 Oi abi Ohongaho mee mooraamanipamu oonihe Ohonga
khata teena Maiho dzagaqata agoba oorai noi noomae Ohon-
gaho khooba paanaitetai paanaitorai.

DZOHANE SOBASOBAHO NOO
(Mat 3:1-12; Mar 1:7-8; Ruk 3:15-17)

19 Qate Dzerusaremuta Dzuta abi mimi nokoi dzube abi
ma Rebi abi qesa dzoobiremi noko Dzohane sobasobaho toro
biranate toronaiteqi hiireta, Nii ape oni? Hiiremi noi isere
mootoqi te dzaheitaranihe paanaiteqi hiireta, Anai te Kiristu
Ohongaho Soopara abi oonidzara.
20 Oiqi hiiremi noko hee, Oonita nii Eria ooni mae ape?
Hiiremi noi hee, Eo bamu.
21 Hiiremi noko hee, Too abi baabakoiqi Mosei hiireta oi nii
oni?
22 Hiiremi noi paha bai hiireta.

Bai hiiremi noko noke hee, Qesai nanake dzoobiremi baaqi
oorai noo apeke nana noko paha pobi hiibaqu?
23-24 Oho quba nana niike hee, Nii ape oniqi hiire, Nii sama
niimeho ikaqi hiireo?

Hiiremi noi erake hiireta, Totoho teei haba habanata
sokateqi hee, Ohongai baahubita tete nikeme pobitareiqi
Dzesea hiiretanita anai oho isaki oni.
25 Hiiremi noko Pariseoho nena ooqi tototo hiireqi
hee, Nii Kiristu oonidzarani Dzesea oonidzarani. Too abi
oonidzaranita nane quba nii abi obama soororai?
26-28 Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzohanei Dzotani oba
qee ne Bettania nagapata abi obama sooromi ota oho noo
biranateta. Hiiremi Dzohane nokoke hee, Oore anai abi
obama soororaihe, nikeho bisata teei oorai noho khoobake
nike ruumeni. Noi naho tumena baaqorami noho isaki na-
hoke suqobirorai. Anai abi oho oko sasa eka saqoba quba
isanataama.

OHONGAI NAPAHO QUBA HOO DZOOBA BIRAITETA OI
KIRISTU

29 Qate iihai mootomi Dzohane moomi Dzesui noho toro
baahumi noi qesamane nomeke hee, moorare. Ohongaho
kiridza qeeremi ttoka abiho kahosa aima baamuitaquho Hoo
Dzooba erani.
30 Abi erahoke anai hee, Naho tumena abi teei baaqorai noi
naho bosa qobaqobaniqi hiireta oi ana biranataamake qaami
noi agobake baa qaabi.

31 Ma ana te noke oho isakita gesina naate qaarara oonihe
noke Isirae abiho quba paanaitareiqi ana abi obaqama soo-
rorai. Oiqi hiireta.
32 Qate Dzohane noi paha isere mootoqi hiireta, Ana moomi
Sumasai qusubibiho isaki qusu neta qurateqi noho irita dzu-
ubata.
33 Meeke ana te bosata noke oho isakita gesina naate
qaararanihe, anai abi obama soobareiqi Ohongai ana
dzoobiremi baata, teena noi paha anake hee, Nii moomi
Sumasai qurateqa teeho irita biranate qaaraqu noio abike
Qaheuba Sumasama soobakoiqi hiireta.
34 Oonita noi Ohongaho khata oke ana nese namema moo
pobiteqi oho isere moote. Oiqi Dzohane hiireta.

DZESUI TUMAKHAMETO ESERISA ESERI QUBA HIIRETA

35 Qate iihai mootomi Dzohane sobasoba noi tumakhameto
eseri nomema oomi Dzesui girodzohimi noi hee,
36 Ohongai napaho Hoo Dzooba roibetoraita noke mooro!
37 Hiiremi noho tumakhameto eseri oke nookaqi ao Dze-
suke iihata.
38 Iihami Dzesu burisi eete nopo mooqi hiireta, Nipe naane
qiri? Hiiremi nopo hee, Banaita, (oonihe nokoho totohoi
Rabi) nii ika neta meeqorai? Hiiremi no hee, Baaqu moorare.
39 Oonita oi tteni kiroko naatemi nopo tuumaqi noho teka
mooqi noma nokoi gamaqa oota.
40 Oi ao nopoi Dzohaneho noo nookaqi Dzesuke iihata.
Oonita nopohota tee, dzapa noho Attereo, Siimo Peetoroho
noma,
41 noi ao tuumaqi Siimo nane gotta nomeke saridzeqi hee,
Nookare. Nanai aoke Kiristu (oonihe Heboro totohoio Mesia)
noke saridzemi oorai.
42 Hiireqi noi noke dzeima Dzesuho toro biranateta.
Biranatemi Dzesu noke mooqi hiireta, Nii Siimo, Dzohane
temuho khata. Oonihe dzapa niihoke Peetoro ooniqi hiibakoi
(nokoho totohoi Kepa oi Podza).

DZESUI PIRIPI MA NATTANAEHO KIRA HIIRETA

43 Iihai mootomi Dzesui Garirea habata tuumare hiireqi
Piripi saridzeqi hee, Nii ana iiha qaarare oiqi hiireta.
44-45 Qate Piripi noi Attereo ma Peetoro ma nokoi gama
Besaita nagapaho nena ooqi noi tuumaqi Nattanae saridze
noke hee, Maaqa, Mose ma too abi qesai teeho noo qeeteta
abi oke nanai saridzemi oorai. Noi Nadzarette nagapa nena
Dzosepeho khata Dzesu oni.
46 Hiiremi Nattanae misi teteqi hee, Quba qidza apei
Nadzarette nagapata biranataqu? Hiiremi Piripi hee, Seke
baa mooro.

47 Hiireqi nopo baahumi Dzesu Nattanae mooqi nohoke
hee, Moorare.
48 Isirae abi dzadzanoma, noonoma erani. Hiiremi Nat-
tanae roqobeteqi hee, Ika neta nii anake gesina naateqi oke
hiire? Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, Piripi niiho kira hiibaa-
make oomi ana ao moohimi nii ee dzunaho pesuta oori.
49 Hiiremi Nattanae hiireta, Banaita name, nii Ohongaho
khata Isiraeho abi qibanipamu.
50 Hiiremi Dzesu hiireta, Anai hee, Nii ee dzunaho pesuta
ooriqi hiiremi ooqaho quba nii nooka hisi eete mae?
51 Nookao, Abiho Isaki anai quba teema teeke qupadzo-
hima qusu papatemi oho qaru samanei naho irita biranatemi
nike moorakoi.

2

KANA NAGAPATA ESERI QESA NAATETA

1-2 Qate iihai temu naatemi Garirea habaho nagapa Kanata
abi ma atapa qesa naatemi Dzesuho pai gotta ota oota. Oonita
nokoi Dzesu, tumakhameto nohoma gama ota dzeimami
biranateta.
3 Oonita noko patta ma oba muuhimi idze nokoho bai oba
ao bamu naateta.
Bamu naatemi Dzesuho pai noke hee, Bai oba nokohoi ao
bamu naate.
4 Hiiremi Dzesu noke hee, Pai name, naho baura bodza
biranataamake nii ikaqi hiireqi anake oho sese hiire?
5 Hiiremi pai nohoi burisi eete kokora abi nokoke hee,
Khata hiibaqu oke qusubaitare oiqi hiireta.
6-7 Qate Dzuta abi sapunge moitorai teteho quba omaho
mangi taramuho isaki sikisi ota oomi Dzesu kokora abike hee,
Oba keba giimaqa ota uquma hee baabare. Oiqi hiiremi noko
uqumami mangi ao hee baami noi hee,
8 Poiqa giima ttihu barabara abi moitare. Hiiremi noko
moiteta.
9 Oonihe obai ao baiho isaki naate oomi ttihu abi oke
eeteimaqi te oho khooba qupadzomara, oonihe kokora abi
giimata nokoi Dzesuho khooba ooqata qupadzomata.
10 Oonita ttihu abi noi ata naateta abiho kira hiireqi hiireta,
Abi minarai bai oba mekenoma oke bosata abi moitemi
muuna qura eetemi mekeamake ipita moitorai. Oonihe nii
ikanomake eete mekenomanipamu erake qaanatoriti ipiqata
moite? Ooiqi hiiremi roqobeteta.
11 Oonomake eeteqi Dzesui Garirea habaho Kana nagap-
ata sohoro obaoba eeteqi dzapa pobi nome paanaitemi tu-
makhameto nokoi noho torota atimata.

12 Ipita Dzesui tumakhameto ma pai gotta ma nomamane
nomema gama qurate Kapanao nagapata biranateqi bodza
qesake (baura quba) oota.

DZESUI PISINISI ABIKE BIIRITA IIHATA
(Mat 21:12-13; Mar 11:15-19; Ruk 19:45-46)

13 Oonita Isirae abi ingonaitetaho dzuma dzamo naatemi
Dzesui Dzerusaremuta peiteta.
14 Peiteqi noi moomi Ohongaho biirita pisinisi abi nokoi
kiridza qeebaquho burimakau ma sipisipi ma qusubibi oke
ttuma quba mootomi oota. Qate omaho maikhametoi haba
maina painaho abiho ttuma habara mooto qaata nokoi qo-
hare nokometa habese oota.
15 Oonita Dzesui ngibirama gabeho teeke tiibeteqi nokoke
sipisipi ma barimakau ma gama susupu hotou biireqi oma
maikhametoho qohare burisi eete oma nokohoke perebireta.
16 Oonihe qesai qusubibi ttuma quba mootota nokoke noi
hee, Etoqa Mai nahoho nagake quruma naga tiibetaino.
Oonita qubarake aima tuumare.
17-18 Oiqi hiireta oi teeho bahe sinabidzata hee, O Ohonga,
naga niihoho dzaodzaoi anake qeeremi qaite. Oke qeete
oomi tumakhameto noho nokoi aoke Dzesuho khooba ota
moo qupadzomata.

Qate Dzesui pisinisi abi noko hotou biiremi Dzuta abi nokoi
burisi eete noke qasa hiireta. Quba apeke nii nana banaitemi
nana moo niiho baura erake mee hiibaqu?

19 Hiiremi Dzesu sama nomeke qupadzomaqi hee, Nike
guhurake ngausa eetemake qupi tapariho nakuta oke ana
paha ai qusubaitakoi.
20 Hiiremi Dzuta abi hee, Idze tii bodza 46 oho nakuta
guhurake gooto baa qaimi nii qupi tapariho nakuta oke
qusubaitaqu mae?
21 Oonihe noi sama nomeho qahura hiireqi oke guhuta
mooto hiireta.
22 Oonita Dzesu ipita baata neta qoridze oomi noi
bosata oho noo hiireta ma oho qetaqeta biranateta oke
tumakhameto nokoi gama qupadzomami pobirateta.

DZESUI ABI MINARAHO KHOOBA GESINA

23 Qate Ingonaiteta dzuma bodzata Dzesu Dzerusaremuta
ooqi obaoba eetomi abi samane oke moo qupadzomaqi noho
dzapata atimata.
24 Oonihe noi minaraho khooba qupadzomaqi te nokoma
ipibidzara.
25 Oi abiho ikoiko ooraike noi gesinanipamu naate ooqi
naane quba oho subesube totohoke nookarota? Baamu.

3

NIKOTEMO NOKE DZESU TETE BANAITETA

1 Qate Pariseohota tee, dzapa noho Nikotemo, noi sinasina
tupu nokoho nena.
2 Oonita qupibake noi Dzesuho toro peite erake hiireta, Ba-
naita name, nana qupadzomami Ohongai hiiremi nii nanake
banaitare baata. Oi teeho bahe nii Ohongama ipibidzaama
naatapuko nii obaoba eetoraiho isakita qidzoke eetarori.
3 Hiiremi Dzesui hee, Nookare, Khata usaqe biranataqu
oqai keke abi teei Ohongaho pobi gesina naatakoi.
4 Oke ana baamu nii ikobetaqu. Hiiremi Nikotemo hee,
Ikanomake eete abi agobai khata usaqeho isaki naataqu. Noi
isanaate pai nomeho asita dzuubaqa paha biranataqu mae?
5-6 Hiiremi Dzesu hee, Eehe, samaho neta biranatorai
oio samaqaho pobi. Qate Sumasaho neta biranatorai oi
Sumasaho pobi. Oonita akoakoma Sumasaho asita bi-
ranataqu oqai keke abi teei Ohongaho pobita dzuubakoi. Oke
ana meeke hiire.
7 Anai hee, Nike dzomadzoma usaqeta biranatareiqi hi-
iremi eto roqobetaino.
8 Oi uta noomae toororai teteke qupadzomare. Nii oho
husuqake nookoraihe ika neta baaorai ma tuumorai oke
ruume. Oonita abi Sumasaho asita biranatorai nokoho naku
dzebidzebi oke nii oho qesa ruumeni.
9 Hiiremi Nikotemoi hee, Oho tete ikanoma ooraimi nii oke
hiire?
10 Hiiremi Dzesui hiireta, Idze, nii Isirae abiho banaita
minanihe oho teteke ruume? Nookare.
11 Naka nesema mooraiho gesinata nakai hiirorai oi
Ohongama nakai gesina naate oho isere mootorai. Oonihe
ikanomake eete nike oho noo nookaama naatorai?
12 Oonita anai ttokahoke nike pobi hiiremi nookaama
naataquko ikanomake eete ana nike qusuhoke pobi hiiremi
nooka hiisi eetaqu?
13 Ma paha apei qusuta peiteqa oho gesina naataqu bahe,
abiho Isaki anai qusuho neta quratetai teena.
14-15 Mosei haba habanata dzoo gisigisi eehota goosoromi
abi qidzanateta, oonita nokoi Abiho Isaki anake oho
qesa goosoromake apenei anake nooka hisi eetaqu nokoi
qaraqara tatanga saridzakoi.
16 Oi Ohongai ttoka abiho quba dzasa minanipamu eete
khata teena nome ai mootomi apene noke nooka hisi eetaqui
bamu dzaetaquhe, qaraqara tatanga saridzakoi.
17 Oi Ohongai khata nome dzoobiremi ttoka abike qo-
maqoma hiibare quratarani. Bamu. Ttoka abike qidzaita
qubake anai baaqorai.

18 Oho quba teei ana nooka hisi eetemi bamu noke qomaqoma hiibaqu. Oonihe nooka hisi eetaama naatorai nokoke ao qomaqoma hiibaridzoni. Oi teeho bahe, nokoi basesa eete Ohongaho khata teenaqaho dzapata atimaama naatorai.
19 Oho kahosai erani. Dzadzai ao ttoka abi baiburoraihe, abiho khooba qanganita noko ikaqi hiireqi dzadza oho goottae eete qupiho dzake eetorai?

20 Oi qesai baura peranoma eeteqi eto oho khooba paana naatainoiqi hiireqi noko dzadzata qeemaama naate oke ibo eetorai.
21 Qate qesai meenomanita nokoi OKongaho beedzaeta baura qidza eete oke paanaitare hiireqi dzadzata qeemorai. Oiqi hiireta.

DZOHANE SOBASOBAI DZESUHO KHOOBA PAANAITETA

22 Ipita Dzesui tumakhameto dzeimaqi Dzutea habaho qeba neta tuumaqi nokoma gama oora ma qaara eeteqi nokoi abike obama soorota.
23-24 Qate Dzohane sobasobaho maike Herote sutasutata mootaamake oota. Oonita Sarimu habaho nagapa gattiqa Aino oho samata obai isanatemi abi ota biranatemi Dzohane nokoke obama sooro qaata.

25 Oho quba Dzuta abi qesai ota baaqi Dzohaneho tumakhametoma qesa kurebeteqi akoako oho noo hiireta.
26 Hiireqi noko Dzohaneho toro baaqi oho qasa hiireta, Mai naname, Nii abi teema nipe Dzotani oba qee neta ooqi nii noho isere qidza mootota.

Oonihe moorare. Poiqa abi quba mina noho toro biranatemi noi ikanoma eete nii eetoraiho isakita noko obama soorarai?
27 Hiiremi Dzohane hee, Teei sepeke baura eetaquho isaki baamuta, Ohonga hiiroraiho isakita eetorai. Oi ana bosata hiireqi hee,
28 Ana naamae Kiristu oonidzara. Oonihe, Ohonga ana dzoobiremi anai Kiristuho roiroi bosa baorai. Oiqi hiiremi nike naho noo nookatanita qupadzomare.

29 Oi erake eete oorai. Ata pobi oi teeho pobi bahe apu noomaeho pobi keke. Oonita teei ata pobi oke dzeima apuho botota mootoqa bamu apuke ttire eetaquhe, noho noo totoho nookaqi qaki eetakoi.
30 Oonita anai oho isakita nikeke Dzesuho botota mootoqi qaki minake eete. Kiristuho dzapai peitakoini, nahoi quratakoi.

31 Noi pei neta baaorai noio minaraho qibanihe, ttokaho nena ana ttokaho isaki ooqi hiirorai. Qate qusuho nena noi

minara ma napaho qibanita noi moo nooka qaataho isereke no mootorai.
32 Oonita isere oke abi naane quba nookaama naataqu?
33-34 Oi Ohonga noke dzoobiremi noi Ohongaqaho noo hiiroraita teei noho isere nooka qusubaiteqa Ohongake meenomaho isakita qaupuitakoi.
35 Oonihe Onongai khata nomeho dza minake eeteqi quba minara noho botota mootoqi Sumasake moitemi meupunoma naatorai.
36 Oonita teei Ohongaho Khata nooka hisi eeteqi ao qaraqara tatanga mai eesubi. Qate teei Khata nooka hisi eetaama naataquko noi bamu qaraqara oke mooraquhe, Ohongaho taanga noho irita oorakoi.

4

DZESUI SAMARIA ATAPAHO AI TATAUMA TUKUTOTA

1-3 Dzesui tumakhameto samanenipamuke obama soorota. Oi Dzesui te noomae abi obama soobaranihe, tumakhameto nohoi oke eeteta. Oonita nokoho dzare Dzohanehoke riitemi oho isere Pariseoho toro hiiremi Dzesu oho qesa pobi nookata.
Pobi nookaqi Dzutea haba oke qaateqi paha Garirea habata tuumata.
4 Oonihe noi tuumaqi Samaria habata bosa biranate, oho nagapa Sikhata biranateta.
5 Qate qgobanipamuke Dzakopoi khata nome Dzosepeke ttoka moiteta oho robeta oota.
6 Ma paha Dzakopoho oba kose mina ota oota. Oomi Dzesui haba kharata baaoqi ete bisata qidzanatare hiireqi oba kose oho samata habeseta.
7-8 Qate noho tumakhameto nagapa Sikhata patta ttuma eetare tuusumi Samariaho atapa teei oba giimare baata. Baami Dzesu noke hee, Oba teeke ana moitemi muunareiqi hiireta.
9 Oonihe Dzuta abi ma Samaria abi te qesa dzaira eete qaarara. Oho quba Dzesu oke hiiremi atapa oi hee, Nii Dzuta habaho abi oonita ikanomake eete nii Samariaho atapa anake oba quba qasa hiire?
10 Oonihe Dzesu noke pobi hiireta, Nookare. Ohongai abike qonotoraike nii ruume. Ma ana nii oba quba qasa hiire naho khoobake nii ruume. Oke nii qupadzomapuko nii ao anake qasa hiiremi ana nii oba heuheunoma moitemi isanatarori.
11 Hiiremi noi hee, Mai name, kose oi khara ma niiho mangi bamu oonita nii ikanoma eete ana oba heuheunoma moitaqu?
12 Nookare Dzakopo uumi nanaho noi noomae khata ma khameto, hoo ma haa nomema gama erata oba giima qaaqi

oke nana moitemi oorai. Oonita niiho dzapa mina apei nohoke riitaqu?

13 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Teei oba erake muunomi,
14-15 isanataama naatemi paha muuna quba baatakoi. Qate oba anai abi moitemi muunaqa bamu paha oba quba baataqu, baamunipamu. Anai abi moitemi muunaqu oba oi noho nakuta heuheu eete ttuunoma naate agoba qaraqara qaarakoi.

16 Hiiremi atapai hee, Mai name, oba oke nii ana moitemake anai bamu paha oba quba baate erata giimoraqu.

17 Hiiremi Dzesu hee, Tuuma apu niime dzeima baabare. Hiiremi atapai hee, Anai apu bamu.

18 Hiiremi Dzesu hee, Oke nii meeke hee, Naho apu bamuiqi hiire. Oi nii ao apu boto teena oke nii naate gaubire qaariti poike paha teema nipe oorai noi niiho apu oonidzaranita oke nii meeke hiire.

19 Hiiremi noi hee, Mai name ana nookami nii too abiho isaki.

20 Oonihe Dzuta abima nikei hee, Dzerusaremuta naa ma pupu eetaridzoho qopaniqi hiiroraini nanaho uimane neimane Garidze tora qeerata naa ma pupu eete qaatake nana eetorai.

21-22 Hiiremi Dzesu noke hee, Atapa nii naho noo nookare. Nike naa ma pupu eetoraike nike ruume. Qate ingonaho tete oi Dzuta abi nanaho neta biranatoraita nana naa ma pupu eetoraike nana gesina. Oonihe tora erani mae Dzerusaremuta abi Ohongaho toro naa ma pupu eetorai bodza oi ao bamu naatake boobi.

23 Oi Ohonga mai dza eetemi abi meenomai noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko meenipamuke gutu boto Kharaho isakita naa ma pupu eetorakoi. Eetorakoi paha ao eetorai.

24 Oi Ohongai gutu boto kharanita abi noho torota naa ma pupu eetaqu oke noko meenipamuke gutu boto kharaho isakita noma qesa dzaira eetaridzoni.

25 Hiiremi atapa oi hee, Ana qupadzomami Mesia baabakoi. Oonihe noke paha Kiristu ooniqi hiirorai noi baaqake napake quba minara hiire pobitakoi.

26 Hiiremi Dzesu hee, Ana nii pobi hiibi anaio Kiristu oni.

27 Oke Dzesui hiihimi tumakhameto nohoi baaqi moomi noi atapama qesa noo hiiremi noko roqobeteta. Oonihe noko te atapake hee, Nii quba teeho quba hiireni mae?

28 Ma noko oho qesa te Dzesuke hee, Nii ikanomake eete atapa erama qesa noo hiire oiqi hiibara.

Qate atapa oi oba mangi nome qaate hairiamake nagapa tuumaqi oho abi pobi hiireqi hee,

29 Idze, anai oora ma qaara eete baa qaibi oke noi gama
hiire paanaite soubire. Oonita nike baaqa moomi noi Kiristu
ooni kaqa.
30 Hiireqi noko nagapa qaate noke moora quba tuumata.
31 Tuumomi Dzesuho tumakhameto noke hee, Banaita, nii
patta muunare.
32 Hiiremi noi hee, Naho torona patta oorai oke nike ruume.
33 Hiiremi noko qesa pobipobi hiireqi hee, Teei ao patta
noke moiteni mae?
34 Hiiremi Dzesui hee, Eehe, naho patta oi teeho bahe
Ononga ana dzoobiremi baaqi noho baura eete soubidzaqu
oio naho pattani.
35 Nookare. Nike hee, Oo dzasidza tapari naatemake uitti
oi mee eetakoiqi hiirorai kaqa. Oonihe, nike nese dzoobireqa
moomi aoke dzoo teei oi baa naatemi rumutaquho isaki
naate.
36-37 Oionita rumutaqu abi noi mee oke rumuto qaraqara
tatangaho iisunaiteqa oho ipi ma ari saridzakoi oonihe
noi bababa abima nopo esese ttaike oho ttidza qidzaqidza
saridzakoi. Oke eetemi noo totoho erai meenoma naatakoi,
oi hee, Teei dzabakoini teei rumutakoi.
38 Oi qesai oho dzoo ma baura eete qaimi ana nike
dzoobiremi nike oho baura eetaamake qaariti poiqa noko-
hota ipibireqa rumutakoi ooiqi hiireta.
39 Obetemi atapa oi Samaria nagapa abike hee, Ana oora
ma qaara name eete qaabi oke abi oi ana pobi hiire soubire.
Oiqi hiiremi nokohota qesai nookaqi hisi eeteta.
40 Oonita Samaria abi nokoi baaqi Dzesu nokoma oorareiqi
hiiremi noi nokoma qupi eserike oota.
41 Oomi abi qesa samanei noomaeho toota nookaqi hisi
eeteqi, atapa oke eraiqi hiireta,
42 Oo nii bosata hiiremi qesama nanai hou eetetanihe,
poiqa nanai toma nanamema noho noo nookaqi hisi eete. Oi
nana moomi abi erai ttoka abi napa minaraho ingona mai,
oioniqi hiireta.

DZESUI QAA POBIPOBIHO KHATA QIDZAITETA

43 Obetemi qupi eseri bamu naatemi Dzesu nagapa oke
qaateqi Garireaho habata biranateta. Oonihe noi mooqi hee,
44 Ohongaho too abi teei nagapa khooba nometa oomi na-
gapa abi teqaha noho dzapa qusubaitoraidzara, bamu. Oiqi
hiireta.
45 Oonita Dzesu Garirea habata biranatemi nagapa abi
noho hasahasa hiireta. Oi teeho quba bahe nokoi bosata
Dzuma mina eetareiqi Dzerusaremuta peite moomi noi ota
obaoba paanaitota.

46 Oonita noi bosata Garirea habaho nagapa Kana ota
oba korabetemi baiho isaki naateta noi ota paha biranatemi
gamaniho abi teei oota. Abi oi qaaho pobipobi. Qate noho
khata heme aimaqi Kapanao nagapata ooqi baataquho isaki
naateta.
47 Oho quba Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata
biranatetaho pobike mai nookaqi noi Dzesuho torota bi-
ranateqi hee, Nii isanate naho khata qidzaitaqu mae?
48 Hiiremi Dzesu noke hee, Oo abi nike abaoba ma quba
nese agiagi samane mooraama naataquko, nooka hisi ee-
taama naataqu kaqa?
49 Hiiremi qaa pobipobi noi hee, Eo soopara name, naho
khata eto baatainoho quba ao baabare.
50 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Mai nii nookare. Khata
niihoi ao eehaha naasubita nii tuumare. Noo oke Dzesu
hiiremi noi nooka qupadzomaqi tuumata.
51 Tuumomi kokora abi noho baaqi hee, Maa aoke niiho
khata eehaha naasubi.
52 Hiiremi noi bodza apeta khata asuratetaho qasa hiiremi
nokoi hee, Aruku uani kirokota kebarateta.
53 Hiiremi noi qupadzomami Dzesu noke hee, Khata niihoi
eehaha naasubiqi hiireta bodza iso keke naateta. Oho qubake
noi oko ma boto tupu nomema gama Dzesu nooka hisi eeteta.
54 Oonita Dzesui Dzutea haba qaate Garirea habata bi-
ranateqi obaoba oke eetemi oio oho isere eseri naateta.

5

DZESUI BEDZATTA OBA TTUUTA ABI TEEKE QIDZAITETA

1 Ipita Dzesui dzuma nokoho teeke eetare hiireqi
Dzerusaremuta peiteta.
2 Qate Dzerusaremu nagapaho tete kura teeho dzapa sip-
isipiho pou oni. Oho saamaqata oba ttuu Rumerume, oho
dzapa Heboro noota hee Bedzattaniqi hiirorai.
3-4 Ma oho naga mina ma seu noho boto teenai oomi abi
porobanoma samanei ota meeqota, oi nese khabanoma ma
pone ma qosu ma kara noko meeqoqi obai poupa eetaquho
beebe eete qaata.
5 Qate nokohota tee, tii bodza nohoi 38, noi pone naate ota
meeta.
6 Obetemi Dzesu abi oke moomi pone naate oomi Dzesui
noke qasa niireta, Nii qidzanatare dza eete mae?
7 Hiiremi abi pone hee, Eo oba poupa eetemi apei baaqa ana
aima oba ttuuta mootaqu? Baamuta ana naamae qeehimi
aoke teei ana riite oba suqomami anai bitta eeteqi sepeke
oorai.
8 Hiiremi Dzesu erake hiireta, Nii ao qori qepe niime aima
tuumare.

9 Hiiremi bodza ooqata keke abi oi qidzanate qepe nome
aimaqi qeema biranateta.
10 Oonihe oi dzuma bodza oomi, Dzuta abi qesai abi
qidzanatetake mooqi hee, Dzuma qaganomanita nii eto qepe
niime aima tuumaino.
11-13 Oiqi hiiremi noi hee, Oonihe poiqanipamuke abi teei
anake qidzaite. Noi hiiremi, ana qepe name aima tuusubi.
Hiiremi noko hee, Abi ikanoma niike hee, Qepe niime aima
tuumareiqi hiire? Hiiremi abi qidzanateta noi noo ipi hiibare
ruume naateta. Oi teeho quba bahe, oba ttuta abi samane pui
siiremi Dzesu ao sama nome dzukuromi noi te moorara.
14 Oonihe gattiqa ipita Dzesui abi oke Ohongaho biirita
saridzeqi noke pobi hiireta, Moorare, niiho sama qidzanate.
Oonihe eto ipita paha quba bamenomanipamu niiho toro
biranatainoho quba kahosa niime oke potti biire qaarare.
15 Hiiremi abi oi tuumaqi Dzuta abiho maimane oho pobi
hiireqi hee, Abi anake qidzaite oi Dzesu ooniqi hiireta.
16 Oho quba Dzuta abi nokoi hee, Oonihe Dzesui quba
oonoma dzumata eetorai oke hiireqi nokoi noke qomaqoma
hiirota.
17 Hiiromi Dzesu erake hiireta, Mai nahoi baura eete
qaabiqi nakamae eetorai.
18 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee Idzii, nii dzumake rasaki-
itorai, ma paha oho heeta nii Ohongama idzoidzoniqi hiireqi
noke hee, Mai name ooniqi hiirorainoma. Oke hiireqi noko
noho gunu dzoomata.

KHATAI MAIHO TETE SUIMORAI

19 Oho quba Dzesu nokoke eraiqi hiireta, Anai khata.
Oonita ana naamae qupadzomaqi baura eetaquho tete bamu.
Oonihe anai mai name moomi eetorai tete oioni. Mai eetorai
teena oke anai eetorai.
20 Oi Ohonga mai noi naho dza mina eeteqi quba minara
noomae eetorai oke noi ana banaite qaabihe paha baura
bamenomanipamu qesa ana banaitemi nike oho mee moo
roqobetakoi.
21 Oonita mai abike baata neta tukuto khakhoro biiro-
rai oho isakita khata naamae ape ma apeke qupadzomaqu
nokoke tukutakoi.
22 Paha Mai noomae abi batabidzaama. Batabidza baura
oke noi gama naho botota mootomi oorai.
23 Oke eetemi abi samane Ohonga maiho dzapa qusub-
aitorai oho qesa khata anaho dzapa qusubaitaridzo.
Oonita teei Khataho dzapa qusubaitaama naataquko noi
Mai ana dzoobire baata dzapa nohoke midzata mootakoi.
24 Nookare. Teei naho noo nookaqi mai ana dzoobiretake
hisi eetaquko noke qomaqoma hiibaquho tete bamu. Ana
hiiremi noi ao baata neta qoridze qaraqarata biranate oorai

ma qaraqara tatanga oke mai eete qaarakoi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

25 Oi baataho nena nokoi Ohongaho khata anaho totoho nookaqu nookahiqa noko eehaha naatakoi. Oho bodza biranatakoi oonihe ao poike biranahibi. Oke ana meeke nike pobi hiire.

26 Oi Ohonga mai noi qaraqaraho khooba. Oonita noi hiiremi ooraiho isakita anai oho qesa qaraqaraho khoobani.

27 Anai Abiho Isaki oonita Mai noi beedzae naho torota mootomi anai abi batabidzakoi.

28 Oonihe ana noo erake hiiremi eto roqobetanino. Oho bodzata abi nesetuuna oorai, nokoi gamaqa susupu naho totoho nookakoi.

29 Nookami qusuba baura qidza eete qaata nokoke ana tukutomi noko biranate qaraqarata oorakoi. Qate quba qanga eete qaata nokoke ana tukutomi noko biranatemi oho ipike ana quba bamenoma noko moitakoi.

DZESUHO KHOOBA HIIRE PAANAITAQU OHO ISAKI OORAI

30 Qate ana eetorai oke ana naqeke eetaamanihe, ana Maiho toota nookoraiho isakita batabiremi oi meeta keke tuumorai. Oi teeho quba bahe anai dza nameke qusubaiteqi eetoraidzaranihe, Mai ana dzoobiretaho dza qusubaite eetorai.

31 Ana sama nameho isere nikeho toro mootapuke isanataama naatarori.

32 Oonihe, maina teei naho isere qidza mootomi oorai. Oi ape bahe Dzohane sobasoba, ma ana qupadzomami noho isere oi mee.

33-35 Oonita nike ao Dzohane sobasobaho torota noo dzoobire qasa hiiremi noi naho isere qidza mootomi meenoma naateta. Nookare. Dzohane noi dzongi qaite koina dzoobiroraiho qesa naatemi nike bodza ooqata noho koina quba qaki ma naki eeteta. Oonihe anai abi oonomaho isere quba beebe eetaamanihe, nikeke ingonaita qubake ana oho noo hiire.

36 Qate naho mai ana baura moitemi ana eete soubidzaqu baura oi noomae naho khooba paanaiteqi Mai ana dzoobiretake qaupuitanipamuke eeteqi Dzohaneho isere gama qaupuitorai paha suqobirorai.

37 Paha Ohonga Mai ana dzoobireta noomae naho isere mootomi ooraihe, nike noho noo totoho nookaama ma noho isaki mooraama. Bamu.

38 Mai ana dzoobiremi ana baqorai. Oonihe noho nooi nikeho qupata bamu naatemi nike anake nooka hisi eetaama naatorai.

39 Nike sinabidza geeta qaraqara tatanga saridza quba
qirike eetoraihe nookare. Gee oi gama naho khooba
paanaitorai.
40 Oonita ikanomake eete nike ota isaiteqi naho torota
qaraqara oke saridza quba baabaama naatorai?
41 Abi naho dzapa qusubaita qubake ana te baqoraidzara,
bamu.
42-43 Oonihe anai Ohonga Maiho dzapata baami nike te
anake dzaira eetoraidzara. Ota ana moomi nike Ohongaho
dzake eetaama.
44 Qate maina teei dzapa nometa baabaquko nike noke ao
dzaira eetakoi. Oi nike qesaho dzapa qusubaitoraini qate
nike Ohonga qusubaitemi noi oho quba nikeho hasa hiibaqu
oho goottaeke nike eetorai. Oonita nike ikanomake eete
nooka tani naataqu?
45 Qate anai Ohongaho pengata nike qomaqoma hiibakoiqi
eto hiibaino. Nike teeho Dzapata atimorai oi Mose. Oonihe
noomae nike qomaqoma hiirorai abi oioni.
46 Noi naho noo sohoro qeetetanita nike noho qetaqeta
qusubaitapuke ao anake nooka hisi eetarori.
47 Oonihe nike noho qetaqeta qusubaitaama naatoraita
ikanomake eete nike naho nooke qusubaitaqu? Baamuni-
pamu.

6

DZESUI ABI PAIPU TTAUSENIKE PATTA MOITETA
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Ruk 9:10-17)

1 Ipita Dzesu haba oke qaateqi Garirea oba ttuu qee neta
tuumata. Oba ttuu oho dzapa paha Tiberia.
2 Qate abi quba mina bosata moomi noi porobanomake
qidzaite qaami Ohongaho mumure naatemi noko noke ipito-
toqi tuumata.
3-4 Tuusumi Dzuta abiho ingona dzuma naatemi Dzesui
tumakhameto nomema noko torata peiteqi habese karasi
eeteta.
5-6 Oke eesuqi noi nese dzoobire moomi abi quba minai
peqihimi noi nokoho quba eetarotake no ango qupadzomata.
Oonihe noi Piripike toronaita quba qasa hiireta, Abi
samane baabeta napa ikata patta ttuma eetemi muuna
isanataqu?
7 Hiiremi Piripi hee, Eehe abi quba minanita napa ttuma tu
hattatti kina (K200) oho isaki biiremi noko gama too kakaho
isakita patta muunami bamu isanataqu.
8 Hiiremi Siimo Peetoroho noma Attereo, noi Dzesu pobi
hiireta,

9 Abi khata napaho teei heeba aima baabe. Oi dzobadzoba
boto teena ma sekana ngoru eseri. Oonihe oi abi tupu
minaraho quba qidzoke isanataqu.
10 Hiiremi Dzesu hee, Nike abi pobi hiiremi habesare. Hi-
iremi garasi ota isanatemi abi ungapa ota habeseta oi 5,000
naateta kaqa.
11 Oonita Dzesui dzobadzoba oke aima Ohonga dzoobe
hiireqi pattabetemi abi oona habeseta oi muunata. Ma
teena oke noi sekana eetemi nokoho dza hiiretaho isakita
biranateta.
12 Obetemi abi muuna isanatemi qetta ma saru oomi oi eto
qanganatainoho quba Dzesu hiiremi, tumakhameto nohoi
oke ttutuiteta.
13 Ttuttuiteqi dzobadzoba qetta oke baubotomi kamo 12,
nokomaeho isaki hee eeteta.
14 Oonita Dzesu oke eetemi abi moomi Ohongaho mumure
naatemi noko erake hiireta, Meeke too abi mina ttokata
biranatare hiireta oi era.
15 Hiiremi Dzesu moomi nokoi noke abi qiba nokome quba
upubidzare boomimi noi noqeke torata herototota.
16-17 Obete sure mootomi tumakhameto nohoi qurate unau-
nata biranateqi sisima peite qee Kapanao nagapata tu-
umare hiiremi Dzesu nokoho toro biranataama naatemi qupi
sooromi noko ao oba ttuu bisata tuumota.
18-19 Oonihe uta mina tooromi oba horesa eetemi noko
kiromita sebeniho isakita dzaomoqi moomi Dzesu obaho
heeta qooro sisimaho toroqata biranatemi noko ququimata.
20 Ququimami Dzesui hee, Eo anai oonita eto atti eetaino.
21 Hiiremi nokoi noke sisimata aimare hiiretahe, unauna
noko qupadzomata oke noko ikanomake eete ao hairiamake
ota biranateta?

ABI QESAI DZESUHO QIRI MINAKE EETETA

22 Obetemi iihai mootomi abi tupu oi qirike eete oba ttuu to-
taqita qooroqi hee, Dzesui te arukuke torata qurate sisimata
peitara. Ma sisima teenai keke ootahe, noho tumakhametoi
noke qaate tuumata oonihe noi kaqani?
23 Oiqi hiiretanihe Tiberia nagapaho sisima qesai unateta.
Oonihe Dzesui dzobadzobaho agoago eetemi abi muunata
teka oi te kharata oorara.
24 Oonita abi tupu oi Dzesu ma tumakhameto nohoke
mooraama naateqi nokoi goottae eeteqi sisima qesata peite
Kapanao nagapata Dzesuho qiri eetareiqi tuumata.

DZESU NOOMAE QUSUHO PATTANI

25 Tuumaqi noko oba ttuu totaqita biranate Dzesuke
saridze qasa hiireta, Banaita bodza apeta nii baaqorai?

26 Hiiremi noi hee, Ana baura eetemi Ohongaho mumure naatemi nike oke moo te mumure oho quba naho qiri eetoraidzaranihe, dzobadzoba nike muuna qura eetetaho quba naho qirike eetorai. Oke ana bamu nike ikotetaqu.

27-28 Oonihe etoqa dzaetaetaho patta quba beedzae eetaino. Nookare. Ohongai nikeho quba anake ponabetemi anai Abiho Isaki naate nike qaraqara tatanga moitemi oi nikeho patta naatemi nike ooqaho quba beedzae eete qaarare.

Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eeteqi nanai Ohongaho baura oho beedzae eetaqu?

29 Hiiremi Dzesi hee, Ohonga ana dzoobiremi baaqorai oonita nike anake nooka hisi eesuqa Ohongaho baura eetakoi.

30-31 Hiiremi nokoi hee, Oonihe, Moseho bodzata nanaho uimane haba habanata mana muuna qaata. Oonita Noi hiiremi qusu neta pattai quratemi abi muuna qaataiqi hiirorai. Oonihe, nii baura apeke eetemi nanai oke hee, Ohongaho mumure ooniqi hiireqa niike nooka hisi eetaqu?

32 Hiiremi Dzesu nokoke erake hiireta, Patta qusuta quratemi abi muunata oke Mose te nokoke moitaranihe, Mai nahoi qusu patta mee nike moite baaorai.

33 Ohongai patta moitemi qusuta quratorai oi ttoka abi qaraqara moitoraiho isaki.

34 Hiiremi nokoi noke hee, O Soopara, patta oonomake nana moitemi muunorare.

35 Hiiremi Dzesu nokoke pobi hiireta, Ana naamae qaraqaraho patta. Oonita apei naho toro biranataqu noi bamu patta quba baataqu, ma apei anake ai tataumaqu noi bamu oba quba baataqu, bamu.

36-37 Oonita ana hiire, teena oke paha hiire, Nike anake nesema mooraihe te ai tataumoraidzaranihe Ohonga naho botota mootomi oorai nokoio gama naho torota soomakoi.

Ma naho toro soomareiqi baabaqu abi oonomake ana bamu qiritomaqu, bamu.

38 Anai te dza nameke qusubaita quba qurataranihe, mai anake dzoobireta noho dzake qusubaiteqi qurateta.

39 Oonita mai ana dzoobireqi abi qesa naho botota mootota noi dza eetemi ana nokoke gama tuuhoro qaaqa ipi bodzata iso keke nokoke tuukutakoi.

40 Oi Mai ana dzoobireta noi dza eetemi apenei anake mooqa nooka hisi eetaqu nokoi gama qaraqara tatanga saridzemi anai noko ipi bodzata tuukutakoi. Oiqi hiireta.

41 Oonita Dzuta abi gunugunu hiireta oi teeho quba bahe noi bosata hee, Patta qusuna quratorai oi ananiqi hiiremi, noko erake hiireta,

42 Eehe, noi Dzosepeho khata. Mai ma pai nohoke napa
gesinanihe, noi ikaqi hiireqi hee, Ana qusu neta quratoraiqi
hiire?
43 Noko gunugunu hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nike-
hota eto paha gunugunu biranataino.
44 Nookare. Mai ana dzoobireta noi abi teeke qoqopa
eetaama naatemi qidzoke abi oi naho toro soomami ana noke
ipi bodzata tukutaqu.
45 Oi Too abi qeeteqi hee, Ohongai noko gama tete ba-
naitakoiqi qeetetanita ape ma ape Ohongaho noo nookaqi
noho toro tete gesina naatorai nokoio naho torota soomakoi.
46 Oonihe Ohongake nese taate iihorai oi abi qesa bahe,
ana Ohongaho neta baaorai ma ana teenai noke nese taate
iihorai.
47 Oonita teei ana nooka hisi eetorai noi qaraqara tatanga
mai eetorai oke meeke ana nike pobi hiire.
48 Oi teeho bahe ana naamae qaraqara oho pattani.
49 Nookare. Nikeho uimane haba habanata maana muu-
naqi baate bamu naateta. Oonihe ana naamae qaraqaraho
patta.
50 Oi patta ape bahe ana qusuta quratemi abi teei anaho
isakike muunaqa baataama naate qaaraqu patta oioni.
51 Ana namae patta qaraqaranomai qusuta quratemi
teei patta erake muunaquko noi agoba qaraqara qaarakoi.
Oonihe patta ana ttoka abi moitemi qaraqara saridzaqu oi
sama naamaehoni.
52 Qahura oke Dzesu hiiremi Dzuta abi nookami meeho
isaki naatemi noko bababa bari naateqi hee, Abirai
ikanomake eete sama nome napa moitemi muunaqu?
53 Oke hiiremi Dzesui nokoke ao kuibidzare hiireqi hee,
Noo meenipamuke ana nike pobi hiire. Nikei Abiho Isaki
anaho hidzoba ma dzuu muunaama naataquko qaraqara
bamu nikeho torota biranataqu.
54 Qate apei naho hidzoba ma dzuu muunorai noi qaraqara
tatanga mai eetorai. Ma abi oke ana ipi bodzata tukutakoi.
55 Oi hidzoba ma dzuu nahoi patta ma obaho qesa.
56-57 Oonita teei naho torota isaki mee giimoraqu no ma
nakamae qesa dzaga boboto qaaqa oora ma qaara qidza
eetorakoi. Oi mai ana dzoobiremi ana noho torota qaraqara
giimoraita teei naho mee naku nometa aimoraqu noi naho
toro qaraqara giimorakoi.
58 Qate uimane haba habanata patta muuna qaaqi baateta
oi mainanini, apei patta erake muuna agoba qaaraqu oi
qahura maina. Oonita patta poiqa qusu neta quratorai oi
ananita qupadzomare.

OONITA DZESUHO NOO QUBUBAITAQU OIO PATTA MEE MA OBA

59 Noo oke Dzesui Kapanao nagapaho sinabidza guhuta abi banaite pobi hiiremi, tumakhameto qesa samane noho noo nookaqi hee, Idze.

60 Noo oi bamenomanipamu. Abi oke qidzoke nooka qusubaiteqi noho dzuu ma hidzoba muunaqu oiqi hiireta.

61 Oonihe Dzesuho tumakhameto oho qesa gunugunu oke hiiremi noi qupadzomaqi hiireta, Nike anake muunaquho noo oke nookami qanganate mae?

62 Oonita nookare Abiho Isaki anai burisi eete bosata qaataho robeta peqihimi nike moohimi nikehota isanataqu mae?

63 Nookare. Hidzoba hiibi hiidzobanipamu oi bamu nike hoobidzaquhe, meeke Sumasai qaraqaranomaitorai, Oonita noo ana nike pobi hiirorai oio Sumasa ma qaraqaraho isaki.

64-65 Oonihe nikehota qesai ai tataumaama naatoraiho qahurani. Oi Ohongai abi teeke qoqotomaama naataquko qidzoke noi naho toro soomaqu ooqaho qubake ana oonomake eete qahurake hiire. Oiqi hiireta. Oonita ape ma apei ai tataumaama naatarota ma apei noke geema mootarotake Dzesui khoobanipamuta ao qupadzoma ooqi hiireta.

66 Oke hiiroramuti qaatemi oho qubake tumakhameto qesa ma abi samane nokoi noke gaubire te noke paha gainene eete qaarara.

67 Oho quba Dzesui tumakhameto tuerebe nomenipamuke hee, Oonita nike oho qesa anake papatare hiirorai kaqa?

68 Hiiremi Siimo Peetoro noi hee, Soopara naname, nanai niike papate apeho torota soomaqu? Baamu.

69 Nii teenai qaraqara tatanqaho pobi hibahiba. Oonita Nii Kiristu Ohongaho isaki qaheubana oke nana qupadzomaqi nooka tani naatorai.

70 Hiiremi Dzesu hee, Meeke ana tuerebe nikeke asatetanihe, nikehota teei Iibadzaho isaki oonita nookare.

71 Oiqi hiireta oi teeho bahe Siimo mainaho khata Dzuta Khariottaho nena noi tumakhameto tuerebama ooqi Dzesuke geema mootarotake Dzesui qupadzomaqi hiireta.

7

DZESUHO NOMAMANE TE NOKE NOOKA HISI EETARA

1 Oonita Dzutea abi nokoi Dzesuho gunu dzoomami noi Garirea habata tuume baabe eete qaaqi Dzutea haba potti biire qaata.

2 Qate haba habanaho Baruba ma Iisu Meupunomaho Dzuma mina dzamo naateta.

3-4 Dzamoqa naatemi, Dzesuho nomamanei noho gedzoba hiireqi hee, Abi teei qasanidzata quba eetaqu oke

dzukudzukuta eetaamanita isanate nii Dzutea habata tuumami baura samane nii eetorai oke tumakhameto niiho minarai gama moorare. Oke nii eetareiqa minaraho neseta eetare.

5 Nokoi hiireta oi Dzesu noomaeho nomamanei te noke nooka hisi eetara.

6 Oke noko hiiremi Dzesu erake hiireta, Eehe, naho bodza biranatakoihe, poiqa ttoka abi ma nikeho bodza oni.

7 Oi noko te nike ibo eetoraidazanihe, anai nokoho khooba qanga paanaitemi nokoi anake ibo eetorai.

8 Oho quba nike ao dzuma quba peitare. Qate naho bodza biranaataamake ooraita ana bamu poiqa dzumata tuumaqu.

9-10 Oke hiireqi noi te bodza ooqata Garirea haba qaatara, oonihe noho nomamane ao tuumami ipita noi paata bahe dzaheke tuumaqi Dzerusaremuta peiteta.

ABI SAMANEI DZESUHO KHOOBA QIRI EETETA

11 Dzuta abi samanei Dzerusaremuta dzuma eeteqi noho qirike eete hee, abi oi kaqaniqi hiireta.

12 Ma abi samane garubata noke noo maina painake hiireqi qesai hee, Noi abi qidzaniqi hiiretahe qesai hee, Eo noi abi ikobetake eetoraiqi hiireta.

13 Oonihe nokoi gama Dzuta abi mimiho attike eete seiqake noho noo hiireta.

14 Qate dzumaho bisa qaputa Dzesui Ohongaho biirita peite abi banaiteta.

15 Banaitomi Dzuta abi hasa hiireqi hee, Abirai sukuru mina baamuhe, gesina nohoi minanipamu.

16 Hiiremi Dzesui hee, Oonihe naho hibahiba oi namaeho bahe, Mai ana dzoobireta oi noho.

17 Oonita ana nameke hiirorai eo Ohongahoke hiirorai oke teei Ohongaho dza eetare hiireqi qase dzoomaquko, ao naho khooba qupadzomakoi.

18 Oi teei sama qusuba baura eeteqi noo nomeke hiibakoihe, apei noke dzoobiretaho dzapa qusubaite hiibaqu noi obera bahe, meenipamu oni.

19 Nookare. Mosei nike hu noo moiteta. Oonita nike gama naane quba oke qububaitaama naate anake teetare hiirorai?

20 Hiiremi garubai hee, Apei niike teetare hiirorai? Nii ao gisike naateqi oke hiire. Hiiremi Dzesu hee, Nookare.

21 Ana baura qidza teeke dzumata eetemi nikehota obera naatorai kaqa. Qupadzomare.

22 Sama koko geeba mootaqu oi Abarahamu ma karaho neenanihe Mosei oho pai tatanga mootomi nike dzumata oho geeba mootoqi khameto dzuubetorai.

23 Oonita nike Moseho hu noo oke riitaino hiireqi dzumata ungapa geeba mootomi ana oho qesa dzumata abi teeke sama noho qidzaitemi naane quba nikehota qanganatorai?

24 Oonita mee noho gama qupadzoma soubireqake hi-
ibareni eto sasake soobaino.

QESAI DZESUKE HEE, KIRISTU OONIQI HIIRETA

25-26 Hiiremi Dzerusaremuho abi qesai hee, Noke abi
teetare hiirorai oi erani kaqa. Oonihe moorare. Noi paata
noo hiiremi noko ikake eete noho noo ipi hiibaama naatorai.
Pore napaho abi mimi moomi noi Soopara Kiristunipamu oni
kaqa.
27 Oonihe Kiristu baabaqu, napai bamu noho nagapa
khooba qupadzomaquhe, abiraho nagapa khoobake napa
gesina.
28 Hiiremi Dzesu oho quba sokateqi biirita paanaite hiireta,
Nike ana gesina ma naho khoobake gesinaniqi hiirorai. Iaqa,
ana te naamae baabara. Mai ana dzoobireta noi meenipamu
oonihe nike noke ruume.
29 Qate noi ana dzoobiremi ana noho neta baaqoraita anai
naqeke noke gesina.
30 Noo oonomake noi hiiremi abi mimi nokoi noke kara-
betarotahe noho bodza biranatamake oomi abi te noke
botoma hesatara.
31 Qate garubata qesa samane erake hiireta, Kiristunipamu
baabaqu, baaqi noi obaoba samaneke eeteqi abirake beekho
eetaquho tete bamu, oonita noio Kiristuni kaqa. Oiqi hiireqi
nokoi nooka tani naateta.

DZUTA ABI MIMI DZESUKE KARABETAREIQI PIRITANI DZOOBIRETA

32 Qate garubai Dzesuho noo oonoma hiiremi Pariseo
nookaqi noko dzube abi mimima nokoi Dzesuke karabeta
quba sogimo dzoobiremi noko noho toro biranateta.
33 Biranatemi Dzesui noo ipibireqi erake hiireta, Ana
bodza hoteqa teeke nikeho bisata ooqa burisi eete mai ana
dzoobireta noho toro tuumakoi.
34 Tuumami nike ana iihare bitta eeteqi naho qirike eete
bamu saridzaqu.
35-36 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Noi noo apeke hiireqi
hee, Anai tuumaqu ota nike anake iihare bitta eete naho
qiri eetareko hiibi? Abirai ikata tuumami napai noho qirike
eetaqu? Mae noi Iisirae abi qesai raaba abi kharanaho bisata
ooraiho neta tuumaqa Girisi abi ma kara tete banaitaqu? Oiqi
hiireta.

SUMASAHO QAHURAKE OBATA MOOTO HIIRETA

37 Qate dzumaho suheta qonoqono mina eeteta bodza ota
Dzesu qooro sokateqi hiireta, Teei oba quba baateqi isanate
no baa naho toro muunare.

38 Oonita apei ana oonomake eete ai tatamaqu qetaqeta
hiiroraiho isakita naku nohota qaraqaraho oabio hee eete
pereborakoi.
39 Hiireta oi Dzesui ipita paha qusu dzadzaho pobi naatemi
Sumasai abi ai tataumoraike soobarotahoke noi hiireta.

QESAI AI TATAUMATANI QESAI BAMU

40 Hiiremi garubata qesai Dzesuho noo oke nookaqi hee,
Maa too abi baabakoiqi hiireta oioni.
41-42 Ma qesai hee, Abi oi Kiristunipamu ooniqi hiireta.
Oonihe qesai erake hiireta, Eehe Tabitiho soro ma saina oi
Tabitiho nagapa, Betterehemuta biranatakoi oke sinabidzata
qeetemi ooraita ikanomake eete Kiristui Garirea habata
baabaqu?
43 Hiiremi noho noo quba garubata hu ma koridza bi-
ranateta.
44 Ma qesai noke karabetare hiiretahe, ikanomake eete abi
noke hesataama naateta?

BOSA QOBAQOBAHO BASESA

45 Oonita sogimo nokoi burisi eete Pariseo ma dzube abi
mimiho torota biiranatemi noho qasa hiireta, Nike ikake eete
noke aimaama naate?
46 Hiiremi nokoi hee, Abi qesai noo hiiroraihe, abi oio noo
bamenomanipamuke hiirorai.
47 Hiiremi Pariseo nokoi hee, Idzo, noi paha nikeke ikobe-
torai.
48-49 Meeke abi qesa rasakinoma nokoi hu noo ruume naate
noho toro atimorai. Qate nike moomi bosa qobaqobani mae
Pariseo nanahota teei noke nooka hisi eetorai mae?
50 Oonihe, nokomaeho tee Nikotemo noi bosata qupibake
Dzesuho toro baata, noi qesamane nomeke hee,
51 Oonihe napa hu noo napame qusubaiteqi abi teeho
baura ma noo ipi nookaamake ao hairiamake noke qanga
hiibaamani.
52 Hiiremi nokoi hee, Oonita nii paha Garireaho nenai oke
hiire kaqa. Nii sinabidza geeta qiri eete moorare. Too abi oi
bamu Garirea habata biranataqu, baamu!
53 (Oke hiireqi noko gama sakaba naga nome ma nometa
tuumata.)

8

ATAPA PASENANOMAHO NOO

1 Qupi sooromi Dzesui qee Oriba torata peiteta.
2 Qate iihai mootomi noi burisi eete Ohongaho biirita peit-
emi abi samane noho torota baami noi habese noko tete
baanaiteta.

3-4 Banaihimi qetaqeta abi ma Pariseo nokoi atapa teeho
pasena paanaite noke dzeima garubaho bisata mootoqi Dze-
suke pobi hiireta, Banaita naname, atapa erai pasena eetemi
nanai noho khooba saridze.

5 Obetemi Mosei hu noota qeeteqi napake hee, Pasena
eranoma saridzorai nokoke omama teetareiqi hiireta. Qate
nii oke ikaqi hiibaqu?

6 Oiqi hiireta oi teeho bahe, noko Dzesuho angi naate noke
qomaqoma hiiba quba hiireta.

Oonihe Dzesui kautu eete boto nomema ttokata qeeteta.

7 Qeetemi nokoi noke qasaqasa hiiromi noi qoridzeqi noko
pobi hiireta, Oionita nikehota apei kahosaama, noi bosaho
eete omama ataparake teetare.

8-9 Oiqi hiireqi noi paha kautu eete ipibireqi ttokata
qeetemi nokoi noo moo nookaqi subate abi mimi bosaho eete
tta eesumi eehahai oho qesa sakabaqi bamu naateta.

Bamu naatemi Dzesu moomi atapa bisata oota noi noqeke
oota.

10 Oomi noi qoridze atapake qasa hiireta, Niho qomaqoma
hiirori abi oio kaqa?

11 Hiiremi noi hee, Mai name, bamu.

Hiiremi Dzesu hee, Oonita anai oho qesa bamu niiho qo-
maqoma hiibaqu, oonihe nii tuumaqa eto paha pasena teeke
saridzaino ooiqi hiireta.

DZESUI TTOKA ABIHO DZADZA

12 Oke hiiremi bamu naatemi Dzesu noi paha garubake hee,
Anai ttoka abiho dzadza. Oonita teei anake iihaqu noi bamu
basa qooto tuumaquhe qaraqaraho dzadzata tuumakoi.

13 Hiiremi Pariseohota qesai hiireta, Eehe, sama niimeho
nooke nii hiibi oonita noo oi obera.

14 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ana ikata baata ma ikata
tuumaqu oke ana gesina. Oonita ana sama nameho noo
hiibapuko oi bamu oho quba obera naatarori. Oonihe anai
ika neta baata ma tuumaqu oke nike ruume.

15 Nike noo sasake hiirorai. Qate anai te abiho khooba
sepeke sigumoraidzara.

16-17 Nookao, nikeho hu noota qeetemi oorai oi hee, Abi
eseri nopoi isere teeke mootaquko oi meenoma naatakoi.
Ooiqi hiirorai. Oonihe ana abiho khooba sigumaquko oi
meenoma naatakoi oi Mai ana dzoobireta noma nakamae
eseri ooraita noo oi meenoma naatakoi.

18 Paha ana sama nameho isere mootapuko Mai ana
dzoobireta noi naho isere qaupuitarori.

19 Hiiremi nokoi hee, Niiho mai noio kaqa? Hiiremi Dzesu
hee, Mmhm, naho khooba ma mai nahoho khoobake nike ru-
ume. Nike naho khooba qupadzomapuko, paha mai nahoho
khooba qupadzomarori.
20 Noo oke Dzesui biirita hiireqi ttumaho suruhota hiireta.
Oonihe noho bodza biranatamake oomi noko qidzoke noke
karabetarota.

TETE KOSORAMU OORAI

21 Oonita Dzesui paha nokoke hee, Ana tuusumake nike ota
baabaquho isakiama naate naho qiri eete saridzaama naate
kahosa nikemema gama baatakoi.
22 Hiiremi Dzuta abi nokoi qesa pobipobi hiireqi hee,
Noi ikaqi hiireqi hee, Ana tuusumake nike ota baabaquho
isakiama naatakoiqi hiire. Mae noi sama nome teetareke
hiire?
23 Hiiremi noi hee, Nike kataho nenani anai pei nena. Oi
anai ttokaho isaki bamuhe, nikemae oho isaki.
24 Oi nike anake hee, Qaraqaranomaniqi hiibaama
naataquko nike kahosa nikemema gama baatakoi. Oke
ana bamu nike ikobetaqu. Oqaho qubake ana bosata hee,
Nike kahosa nikemema gama baatakoiqi hiire.
25 Hiiremi nokoi noke hee, Nii apei oni? Hiiremi Dzesui hee,
Noo apeke ana hiiremi nike nookaqu? Baamu.
26 Ana naamae nikeho noo samaneke hiireqa khooba nike-
hoke sigumaridzonihe, ana noo hiibi mai meenoma ana
dzoobireta too nohota ana nookaqi noo ooqake anai ttoka abi
nike pobi hiirorai.
27 Oonihe Dzesu oke hiiremi nokoi te hee, Noi Ohonga
Maike hiire ooiqi te qupadzomara.
28 Oonita Dzesui erake hiireta, Ana naamae baura tee ma
teeke eetoraidzaranihe, Mai ana bapotopotomi oho noo hi-
iroraike nike ipita qupadzomakoi.

Oi nikei Abiho Isaki anake ai upubireqake naho khooba
qaraqaranoma qupadzomakoi.
29 Qate Mai ana dzoobireqi teqaha ana qaataranihe, anake
gainene eete nakamae oorai. Oonita ana noho dzake qusub-
aite eetorai oioni.

QESAI AI TATAUMATA, QESAI BASESA EETETA

30 Noo samane oonomake Dzesui hiiremi Dzuta abi samane
noho torota atimata.
31 Atimami Dzesu nokoqake pobi hiireta, Dzoobe, qate nike
naho nooke nookoraquko naho khametonipamu naatakoi.
32 Nike noo mee oke gesina naatemi noo oi nike saqoromi
adzahaha naatakoi.

33 Hiiremi qesai basesa eeteqi hee, Nana Abarahamuho
biidza ma suunai angiama naate baaqorai oonita nii ikaqi
hiireqi hee, Noo oi nike saqoromi adzahaha naatakoiqi hiire?
34 Hiiremi Dzesu nokoke hee, Ape ma ape kahosa eetorai
nikei kahosaho sutasuta oorai onita oke ana bamu nike iko-
betaqu.
35 Oonihe tete erake eete oorai. Apei Maiho naga qidzata
agoba qaaraqu? Oi sutasuta abi bahe, khataio ota agoba
qaarakoi.
36 Oonita anai khata ooqi nike saqoromake nike adzahaha
naate qaki naatakoi.
37-38 Qate nikei Abarahamuho ttidzata quurateta oke ana
gesina. Oonihe naho Mai baura eetemi naho nese mooqo-
raike ana hiire paanaitemi naho nooke nike naane quba ara-
bireqi anake teetare hiirorai? Oi nike mai qanga nikemeho
toota nookoraike nike eetorai.

SAATAI ABI QESAHO MAI

39 Hiiremi nokoi hee, Nanaho mai ape bahe Abarahamu.
Hiiremi Dzesui hee, Nike Abarahamuho biidza ma suunani-
pamu oorapuko noke suima oorarori.
40 Oonihe, anai noo mee Ohongaho toota nookaqi nike pobi
hiiremi nike abi eranomake teetare hiirorai.
41 Tete oonomake Abarahamu te aima qaarara. Oonita nike
mai maina nikemeke suimaqi eetorai.
42-43 Hiiremi nokoi hee, Nanai eehera khameto bamu.
Nanaho mai Ohonga teena.
Hiiremi Dzesu nokoke hee, Bamu. Ana te namae
baabaranihe Ohonga ana dzoobiremi ana baaqorai, oi
anai noho nena qaaqi baaqorai. Oonita Ohongai nikeho
mai oorapuko nike naho dzake eetarori. Qate nikeho toma
susudzatemi nike naho noo ma totoho nookaama naatorai.
44 Oi teeho quba bahe Saatai khoobanipamuta taanga abi
naatemi nohota tete mee bamu naatemi noi quba meeho
teteke qaateta. Oonita noi sama nomeke eeteqi obera noo
hiirorai. Noi obera abi ooqi oho mai naatemi nike noho
khameto naate Saata mai nikemeho dzake qusubaitorai.
45 Oho quba ana noo mee nike pobi hiiremi nike naho noo
aimaama naatorai.
46 Nookare, nikehota apei anake oberaniqi hiiremi
isanataqu? Baamuta naane quba nike anake nooka hisi
eetaama naatorai?
47 Oi nike Ohongaho khameto ooraama naate noo
nookaama naatorai. Qate ape ma apei Ohongaho noo
nookorai nokoio Ohongaho khameto.

DZESUI AGOAGO KHATA OONI

48 Hiiremi Dzuta abi nokoi noorake noke pobi hiireta, Nana hee nii raaba abi songenanomaniqi hiiremi qidzoke nii oho bai hiibaqu.

49 Hiiremi Dzesu hee, Anai oonoma bahe Mai nameho dzapa qusubaitemi nike naho dzapa midzata mootorai.

50 Qate Teei quba minaraho pobipobi noi isanate naho dzapa qusubaitakoi. Oonihe anai te dzapa name qusubaitoraidzara.

51 Nookare. Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko bamu baataho kabira naataqu. Baamunipamu. Oke ana meeke nike pobi hiire.

52 Hiiremi Dzuta abi burisi eete noke hee, Nii oonoma hiiremi nana nookami nii songenaho isakinipamu. Abarahamu noi too abi ma noko gama baate bamu naateta. Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abi teei naho noo qusubaite qaaraquko baata bamu noke muunaquiqi hiire?

53 Abarahamu ma too abi nokoi gama baatetanita nii nokoke beekho eete abi minanipamu ape oni? Nii sama niime moomi apei oni?

54 Hiiremi Dzesu hee, Eo, anai dzapa name qusubaitapuko naho dzapa quba sepe naatarori. Qate nike hee, Onongai nanaho mai ooniqi hiiroraihe, Ohonga nike hiirorai teena noi naho Mai ooqi naho dzapake qusubaitorai. Oonita nike noke ruume oonihe, meeke ana naamae noke gesina.

55 Anai hee, Noke ana ruumeniqi hiibapuko ana nikeho qesa obera abi naatorori. Oonihe anai noke gesina naateqi noho noo qusubaite soubirorai.

56 Qate Abarahamu eebobo nikeho noi naho bodza quba beebe eete qidzanate qaata. Oonihe noi anake mooqi qaki minanipamuke eeteta.

57 Hiiremi Dzuta abi nokoi noke hee, Iaqa, niiho tii 50 biranataamake aoke nii Abarahamuke moota mae?

58 Hiiremi Dzesu noko erake hiireta, Nookare. Abarahamu biranataamake oomi Anai Qaatai Qaarakoi.

59 Oke hiiremi nokohota bamenoma naatemi noke oma tukuma teetare eetetanihe, noi dzukuroqi biirita tta eeteta.

9

ABI NESE KHABANOMAI NESENOMA NAATETA

1 Ipita Dzesu teeta tuusuqi moomi abi nese khabanoma teei oota.

2 Oi pai noke oonoma dzoomata. Qate Dzesuho tumakhametoi noke qasa eeteta, Banaita naname, abirai noomae kahosa saridzeta mae eo mai pa pai nohoi kahosa saridzeqi pai noke oonomake dzoomata?

3 Hiiremi Dzesui hee, Baamu. Mai ma pai baamu. Oho qesa noi te nomae kahosa eetemi biranatara. Oi Ohongai beedzae nome noho irita paanaitare hiiremi quba oi biranateta. (Khata, nookare.)

4-5 Anai ttokata ooraquta ttoka abiho dzadza naatorai. Oonihe qupi sooromake abi qidzoke baura eetaqu. Oho quba ete dzadza ooraquta Ohonga ana dzoobiretaho baura oke napamae eetaridzoni.

6-7 Oke hiireqi noi ttokata ogidzoba eete sare eeteqi oho akiakima abi nese khabanomaho nese suraiteqi noke pobi hiireta, Tuumaqa nese nime oba kose Siroamuta akobetare. Oiqi hiireta.

Qate Siroamuho khooba oi hee, Dzoobireta. Oonita Dzesu noke ota dzoobiremi noi ota tuuma nese nome akobetemi uhubami baata.

8 Oonihe noi abi nese khabanomai qaata oke noho qesamane ma abi qesai gama gesina qaata.

Oonita noi baami nokoi hee, Idze, abi habese nenesa eetorai abi oi erani mae apeni?

9 Hiiremi qesai hee, Oioni. Hiiremi paha qesai hee, Oi bamuhe noho tomidza tee ooniqi hiireta.

10 Oonihe noomae hee, Eo anai oni. Hiiremi nokoi hee, Ikanomake eete niiho nese uhubami nii haba moori? Hiiremi abi oi hee, Abi tee, dzapa noho Dzesu, noi ttoka akiaki teeke korabeteqi naho neseta suraite hee, Nii tuumaqa oba kose Siroamuta nese niime akobetareiqi hiiremi ana tuume.

11 Tuuma nese name akobetemi oi uhubami ana haba mooqi baabe.

12 Hiiremi noko noke hee, Abi oi kaqani. Hiimi noi hee, Ana ruume,

13 Oke hiiremi abi nese khaba eete qaatati qidzanateta noke noko dzeimaqi Pariseoho toro biranateta.

14 (Oonihe Dzesui akiaki korabeteqi abiho nese pobiteta oke noi dzumata eeteta.)

15 Oonita Pariseo noko oho qesa abi ikanomake eete haba moota noke qasa hiiremi noi hee, Maa abi noi ttoka akiaki naho neseta suraitemi ana akobetemi nese naho uhubami moorai.

16 Hiiremi Pariseo qesai erake hiireta, Dzumake no riite baura eetemi nana nookami noi Ohongaho nenanidzara.

Oiqi hiiremi qesai hee, Eehe, ikanomake eete abi kahosanomai baura eetemi Ohongaho mumure eranomaho qesa naataqu? Oke hiireqi nokohota hu ma koridza biranateta.

17 Biranatemi noko paha abi nese khabanomai qaatake hee, Dzesui niiho nese qidzaitemi nii noho noo ikanoma hiibaqu? Hiiremi noi hee, Ana moomi too abi oni. Ooiqi hiireta.

18 Oonihe Dzuta abi noko hou peu eeteqi hee, Abirai nese khabanomai biranate qaimi noho nese pobitemi haba moori tete oi ooraama. Oke hiireqi noko mai ma pai nohoho quba hiiremi baata.
19 Baami nokoi nopoke hee, Erai khata nipehoni mae? Hiiremi nopoi hee, Oore. Hiimi nokoi hee, Qate noi nese khabanomai biranateta mae? Hiiremi hee Ooreiqi hiireta. Hiiremi noko hee, Oonihe noi ikanomake eete poiqa bageke eete mooqorai?
20 Hiiremi mai ma pai hee, Khata nakahoi nese khabanomai biranateta oke nake gesina.
21 Oonihe noi poiqa quba moori teteke naka ruume. Mae apei noho nese qidzaite oke paha ruume. Oonihe noi ao kotanga naate ooraita isanate noke qasa hiiremi noomae oho khooba paanaitare.
22 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe, Dzuta abi mimi ago qiba teenaiteqi hee, Abi teei Dzesuho nookami Kiristu naataquko abi oke sinabidza guhuke qaanatareiqi hiiremi qaata. Oonita mai ma pai oho attike eete hee,
23 Noio kotanganita noke oho qasa hiibareiqi hiireta.
24 Hiiremi noko paha abi nese khabama qaata noho quba hiireqi erake hiireta, Nanai nookami Dzesui kahosanomanita eto noho hasa hiibainohe, Onongaqake hasa hiibare.
25 Hiiremi noi hee, Noi kahosanomani mae bamu oke ana ruumenihe, ana nese khabanomai naate qaarita poiqa isanate haba moorai teena oke ana gesina.
26 Hiiremi noko paha hee, Dzesui ikanomake eeteqi niiho nese pobitemi oorai?
27 Hiiremi noi hee, Idze, ana ao hiiremi nike nookaama naateqi nike naane quba noo teena oke nookareiqi hiidzo? Mae nike oho qesa Dzesuho tumakhameto naatare hiire oorai?
28 Hiiremi noko noke garugaru hiireqi hee, Nii noho khatani.
29 Qate nanaio Moseho tumakhameto. Oi Ohongai Mose pobi hiireta oke nana nookorai. Qate abiraho khoobake nana ruume.
30 Hiiremi abi oi nokoke hee, Iaqa, noi naho nese pobitemi ana mooraihe, ikanomake eete abi mimima nike noho khooba ruume?
31 Oi Ohongai abi kahosanomaho noo qusubaitaamanihe, teei Ohonga ai tataumami noi noho noo qusubaitorai oke napa gama gesinani.
32 Oi nese khabanoma teei biranatemi apei abi oonomake nese pobitaqu oho teteke napa nookaamake baa qaabi.
33 Oonita Dzesui Ohongaho neta baabaama naatapuko noi quba eranomake eetaquho isakiama naatarori.

34 Oke hiiremi noko hee, Nii kahosaho ttidzata biranateta oonita nii apei nanake bapotopotaqu? Oke hiireqi noko noke ao hotou biiremi Isirae ttokaho dzore naateta.

BASESAI NESE KOTORORAI

35 Nokoi abi oke hotou biiremi Dzesu oke nookaqi noke saridze erake hiireta, Abiho Isaki noke nii qupadzomorai mae?

36 Hiiremi noi hee, Mai name, nii noke ana banaitemake ana isanate noke ai tataumakoi.

37 Hiiremi Dzesu noke hee, Apei nii noo pobi hiibike nii moobo? Anai erani.

38 Hiiremi noi Dzesuho toro pomai kotoroqi hee, Oo dzoobe, anai niike ai tataume.

39 Hiiremi Dzesui hee, Oore, Anai ttokata quratemi neseamai nesenoma naatoraini qate nesenomai neseama naatorai oke eete batabirorai.

40 Oke hiiremi Pariseoho qesai nookaqi noke hee, Iidzo, oonita qesa ma nanai neseamani kaqa.

41 Hiiremi Dzesu noko pobi hiireta, Nike neseamaho isaki oorapuko, kahosa nikehoi bamu naatarori. Qate nike hee, Nanai nesenomaniqi hiiremi kahosa nikehoi urai oorai oorakoi, oiqi hiireta.

10

SIPISIPIHO QAHURA NOO

1 Dzesui hiireqi erake hiireta, Nookare. Teei sipisipiho naga pouke potti biireqa mainata dzongobete peitaqu noi ape bahe guume abinipamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu.

2 Qate teei pouqata dzuuborai noio sipisipiho Sooparani.

3 Oonita nokoho tuhotuhoi pouta ooqa sooparake tete geemami noi sipisipi nome dzapaqi dzeimami noko noho totoho nookaqi biranatakoi.

4 Biranate soubiremi noi nokoho bosa qooro tuumami nokoi noho totoho ago gesina naate noke iihorai.

5 Qate noko abi qesaho noo totoho ruume. Oho quba abi maina baami noko bamu noke iihaquhe sakaba tuumakoi.

6 Oonihe qahura noo oke Dzesu noko pobi hiiremi noko teqaha oho khooba qupadzomara.

DZESU NOOMAE SOOPARA QIDZA

7 Oho quba Dzesui noko noorake pobi hiireta, Nookao. Sipisipiho pou oi pou ape bahe ana, Oke ana meeke nike pobi hiire.

8 Qate abi anake riite baa qaari nokoi gama guume abi maina paina. Oonita sipisipi nikei nokoho noo totoho nookaamanihe nahoke nookorai.

9 Anai oho pou oonita teei anata dzuubaquko qidzanatakoi.
Ma noi naho neta tuume baabe eeteqa patta saridzorakoi.
10 Qate guume abi noi teeho quba baaoraidzaranihe, guumeke qupadzomaqi sipisipike teeteqa dzuubeta quba baaorai. Oonita nookare! Nikei qaraqara meupunoma saridza qubake ana baaorai.
11 Oi nikeho soopara qidza anai nikeho habara naate baataridzo. Oonita hiibi, anaio nikeho soopara qidza.
12 Qate teei nikeho maikhata bamu oonihe noi ttuma saridzare hiireqi sipisipike oberama soopara eeteqa moomi haa teeko baahuma noi ao atti tuumakoi. Tuumami haa oi nikeke aima sepesapeitaridzoni.
13 Abi oonomai teqaha sipisipike qupadzomoraidzaranihe ttumaqake noi qupadzomorai.
14-15 Oonita anai oonoma bahe soopara qidza. Mai ana qupadzomorai ma anai noke qupadzomorai. Oho qesa anai sipisipi name nikeke qupadzomami nike naho qupa toobake eetaridzoni. Oho qubake anai nikeho habara eete baatakoi.
16 Oonihe naho sipisipi qesai ropuba erata ooraama. Oonita anai noko paha dzeimami noko naho noo nookaqi baaqake kitu teena ma soopara teenai keke oorakoi.
17 Ana naamae qaraqara name moosohiqa paha aimokoiqi hiiremi oho quba Ohonga Mai naho dza minake eetorai. Oi teei qaraqara nahoke karabetaquho tete bamu, ana naamae mootakoi.
18 Naho Mai ao hiiremi anai qaraqara name mootaqu ma paha aimaqu oho beedzae naho toro oorai.
19 Oke Dzesu hiiremi Dzuta abi qesahota hu ma koridza biranatemi qesa samane noorake hiireta,
20 Noi songenaho isakita ababara naate hiiroraita nike naane quba noho noo nookorai?
21 Oke hiiremi qesai hee, Eo, songenai abi nese khabanomake qidzaitaamanita noi te songenanomaho isakita hiiroraidzara, baamu. Oke noko hiireta.

DZUTA ABI DZESU IBO EETETA

22 Qate tama bodzata Ohongaho biiri paha Dzerusaremuta agoago eete qaataho dzuma naatemi,
23 Dzesui biiri oke girodzomaqi Soromoho seuta biranateta.
24 Biranatemi Dzuta abi qesai noke rome biireqi hee, Nanai qisiqasi hiiroraita nii Kiristu oni mae bamu. Khooba niime paanaitemi nana nookare.
25 Hiiremi Dzesui hee, Ana bosata hiiremi nike nookaama naateta. Qate ana Mai nameho dzapata baura samane eetemi oi paha naho khooba paanaitorai.
26 Oonita nike nookaama naatorai oi teeho quba bahe nikei naho sipisipi baamu.

27 Naho sipisipike ana qupadzomorai. Oi anai noko gesinanita nokoi naho noo totoho nookaqi anake iihorai.
28-29 Iihaqi nokoi bamu dzaetaqu, baamu. Anai nokoke qaraqara tatanga moitemi qaarakoi.

Qate teei nokoke naho botota karabetaquho tete bamu. Oi naho mai nokoke naho botota mootomi oorai ma noho beedzae minarahoke riite oorami teei quba teeke noho botota karabetaquho isaki bamu.
30 Oonihe mai ma nakai sama teena.
31 Oke hiiremi oi nokohota bamenoma naatemi aoke nokoi oma aimaqi noke teetare boohimi,
32 Dzesu qasa hiireta, Mai nameho baura qidza samane ana nike banaitemi ooraihota baura apeho qubake nike anake omama teetare hiire?
33 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Baura qidzaho quba nanai te niike teetare hiiroraidzaranihe, nii abi ooqi sama niimeke Ohonga kimatetemi qaganomanipamu naatemi nana hiire.
34 Hiiremi Dzesu noko erake pobi hiireta, Nikeho hu noota erake qeetemi oorai, Anai nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooniqi hiireta.
35 Nookare. Ohongai oonomaho isakita sinabidza nomeho bosa qobaqoba nikeke hee, Nikei ohonga-mane ooiqi hiiremi ooraita sinabidza oke arabidzaquho tete bamu.
36 Oonita Ohonga anake agoago eete ttoka abihota dzoobiremi ana baaqi hee, Anai Ohongaho khataniqi hiiremi nike ikaqi hiire hee, Noo oi qaganomaniqi hiire?
37 Oi anai Ohongaho baura eetaama naataquko, eto anake nooka hisi eetaino.
38 Qate anai Ohongaho baura eetemi nike anake nooka hisi eetaridzonihe, anaqake hisi eetaama naataquko, baura ana eetorai oke moo qupadzomaqi hee, Oionita Ohongama nopoi qesa dzaga bobotoraiqa hiibare.
39 Hiiremi nokoi paha noke karabetare eetetanihe, noi nokoke potti biireqi tuumata.
40 Tuumaqi oba Dzotani biireqi Dzohane sobasobai bosata abike obama sooro qaata ota biranateqi oota.
41 Oomi abi samane baaqi erake hiireta, Oo Dzohane sobasobai teqaha noomae baura qesaqesa eetemi Ohongaho mumure naatara. Oonihe Dzohanei abiraho noo samane bamenoma hiireta oio meeni.
42 Oiqi hiireqi abi samane ota Dzesuho torota atimata.

11

DZASOROI BAATEMI DZESUI POBI NOOKATA

1 Qate abi teeho dzapa Dzasaro noi khetedza aimata. Noho nagapa Bettania. Qate noho sase Matta ma dzaba nohoio Maria.

2 Oonihe oi Maria teeho bahe, atapa oba ura moro-
moronoma aimaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee
nomema noho oko dzamutota Oonita noho nane Dzasaro noi
heme aimata.
3 Heme aimami sase ma dzaba nopoi Dzesuho quba noo
dzoobireqi hee, Mai nakame, qeseba temu niihoi batabata
eete ooraita nookare.
4 Oonita Dzesu oho noo nookaqi erake hiireta, Noi batabata
eete ooraihe baatanipamu eetaquho isaki bamu. Oi Ohon-
gaho dzapake hasa hiibaqu ma khata nohoho dzapake hasa
hiibaquho isaki naate oorai.
5 Oiqi hiireta. Oonihe oho tete oi era. Dzesui Dzasaro ma
Matta ma dzaba Maria ma nokoho dza mina eete qaata.
6 Oonita noi oho noo nookaqi naane quba ooqata keke qupi
eserike oota?
7 Oonihe qupi eseri bamu naatemi noi tumakhameto
nomeke hee, Napa isanate poiqa Dzutea habata paha tu-
umareiqi hiireta.
8 Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Banaita naname bosata
Dzutea abi nokoi niike omama teetare hiireta. Oho quba nii
ikaqi hiireqi ota paha tuumareiqi hiire?
9-10 Oiqi hiiretanihe Dzesui teqaha oho ruumeke oorara.
Oho qubake noi erake hiireta. Eehe, ete dzadza oi saunaba
6 kirokota sohoro qeemaqi surena 6 kirokota bamu naa-
torai. Oonita abi qupibake tuumaquko meeke noi angita
dzuubakoi. Oonihe anai ete bisaho isakita tuusubita angi
nike hiire ota ana bamu dzuubaqu.
11 Oiqi hiiretanihe noi temu nomehoke hee, Dzaira napaho
Dzasaro noi meerake eete oorai. Oonita ana poiqa tuuma
noke tukutakoi.
12-13 Dzesu oke hiireqi Dzasaro ago baate ootaho qahurake
noi hiireta. Hiiremi tumakhameto nokoi hee, Soopara
naname noi meerake eete ooraiqako qidzanatakoi, dzoobe.
Oiqi hiireqi nokoi qupa nokometa hee, Dzasaro mee
qidzanatakoiqi Dzesu hiiroraiqi hiireta.
14 Oho quba Dzesui paata hiireta. Baamu, Dzasaro ago
baate.
15 Oonita anama napai ota oorapuko dzasai nikeke suqo-
bidzarorihe napai kharata ooraimi noi baatemi ana nookami
quba oi nikeho ai tatauma tukutakoi.
16 Oho totaqita bagemona naatakoita napa tuuma Dza-
saroke saridzare.
Hiiremi Ttoma iiha dzoobireqi qesamane nomeke hee,
Oionita napa tuumaqa Dzasaroma gama baatare. (Oi Ttoma
ape bahe noke abi hee, Noi eseima biranatetaiqi hiire qaata
noio hiireta).

ABI TUKUTAQU MA QARAQARA SARIDZAQUHO KHOOBAI KIRISTU

17 Oho quba Dzusu ma nokoi tuumoramuti nagapa gattiqa
Bettania ota biranatare boohiqi nookami Dzasaroke ao qura-
biremi qupi eserisa eseri naateta.
18 Qate Bettania nagapa ma Dzerusaremuho takura oi
dzamoqa, hapu haubaho isaki.
19 Oonita Dzuta abi samane Dzerusaremuna qaata nokoi
Bettania nagapata biranate Matta ma Mariama noko Dza-
saroho utu oota.
20 Qate Dzesu biranatare eetemi Matta nookaqi noke
saridzare tuumatahe, Maria nagata habeseqi te qoridzara.
21 Oonita Mattai Dzesuke tete kosoramuta saridzeqi hee,
O Soopara name, nii erata baa oorapuko noma nahoi bamu
baatarota.
22 Oonihe ana qupadzomami nii quba tee ma teeho quba
Ohonga pupu hiiremi ango nii moitakoi.
23 Hiiremi Dzesu noke hee, Oore, noma niihoi qoridzakoi.
24 Hiiremi Mattai hee, Ipita tukutuku bodzata noi
qoridzaqu oke ana gesina.
25 Hiimi Dzesu noke hee, Ana naamae tukutuku ma
qaraqaraho khooba. Oho quba teei anake ai tataumaqu noi
baatareiqa baatakoihe bamu qaraqaraho dzore naataqu.
26 Oi ape ma apei ooraiqi anake ai tataumorai nokoi bamu
baataho pobi naataqu, baamunipamu. Oke nii qupadzome?
27 Hiiremi noi hee, Soopara name, oi mee. Kiristu Ohon-
gaho Khatai ttokata baabakoiqi hiire qaabi ana moomi nii
oioni!

ABIHO QUPA ASUASU OOMI DZESUI SURUPU EETETA

28 Oke hiireqi Mattai tuumaqi seiqake dzabake pobi hiireqi
hee, Banaita noi baaqi niiho quba hiire.
29 Hiiremi Maria ao qori Mattama nopoi Dzesuho toro
qeemata,
30 oi Dzesu te nagapanipamuta peitaranihe Matta noke
bosata kosoramuta saridzeta ooqata oota.
31 Oonita Dzuta abi ma paimane gama nagata ooqi Maria
ttapuitare eesuqi moomi noi hairiamake qoridze paata tu-
usumi nokoi hee, Oo noi qura tuputa tuumaqa tti hiibakoiqi
hiireqi noke iihata.
32 Qate Maria tete kosoramuta Dzesuho toro biranate oke
toro nohota subate tti hiireta, O Soopara, nii erata oorapuko
nane gottai bamu baatarota.
33 Hiiremi Dzesui moomi Maria noi Dzuta abi samanema
noko Dzasaroho tti ma ttaka hiiremi Dzesuho qupa
qanganatemi noi hekhettidzaiqi hiireta, Noke nike ikata
mootomi oorai?

34 Hiiremi nokoi hee, Oo Soopara nii baaqa tekake moorare.
35 Hiiremi noi ttiroba eeteta.
36 Ttiroba eetemi Dzuta abi qesai hee, Dzasa. Noho qupai Dzasaroho quba gimubata heme eete.
37 Hiiremi qesai hee, Oonihe abi oi nese khabanoma qidzaitorainoma oonita noi hiibapuko Dzasaro baataama naatarota kaqa.

DZESUI DZASAROKE TUKUTOTA

38 Hiiremi Dzesu paha hekhettidzaiqi qura tuputa biranate moomi oma naga oke oma sararama pui siiremi oota.
39 Oomi Dzesu hee, Omake ai papatare.

Hiiremi abi baatetaho sase Mattai hee, Soopara, qupi eserisa eseri naatemi ao dzahosa eete.
40 Hiiremi Dzesu noke hee, Nii ai tataumaquko Ohongaho dzapa pobi moorakoi oke ana bosata nii pobi hiire mae bamu?
41 Hiiremi noko oma oke ai papatemi Dzesui qusuke mooqi hiireta, Mai name, ana pupu hiiremi nii nookorai, oho dzoobeke ana hiire.
42 Ma nii qupi samane naho noo nookorai oke ana gesina. Oonihe nii ana dzoobiretake abi tupu mina qooro oorai nokoi poiqake moo nooka qupadzoma quba ana paata hiire.
43 Hiireqi noi dzaubama sokateqi hee, Dzasaro, Nii ao biranatare.
44 Hiiremi abi baateta noi ao biranateta. Oonihe noho oko ma boto ttobama qegoromi oota oho qesa too ma koko noho gama sengibete oomi Dzesui hiireta, Noke saqoromi noomae tuumare.

QESAI AI TATAUMATA MA QESAI TEETARE HIIRETA
(Mat 25:1-5; Mar 14:1-2; Ruk 22:1-2)

45 Hiiremi Dzuta abi Mariaho toro oota nokohota samanei Dzesuho baura mooqi noke ai tataumata.
46 Qate qesai noke papateqi Dzesu baura oke eeteho isere Pariseoho toro mootota.
47 Mootomi Pariseo nokoi dzube abi mimima gama ttutturateqi hiireta. Abirai baura samane eetemi Ohongaho mumure naatoraita napa ikanomake eetaqu?
48 Napai noke qaanataama naatemi abi gama susupu noke nooka hisi eetemi Romaho gamamani baaqi biiri ma haba ma abi gama rubengaitakoi ooiqi hiireta.
49 Oonihe Kaipa noi tii oho bodzata dzube abi minai qaatanita noi too abiho isakita noko pobi hiireta, Nike ruume baurake eetorai.
50 Abi minarai dzaetainoho quba abi teenaqai baatemi nike qupadzomami bamu isanataqu mae?
51 Qate noi te noomae qupadzomaqi hiibaranihe noi Ohongaho dzube abi mina oomi Sumasai noho irita baura eesumi

noi too abiho isakita hee, Dzesui Dzuta abi minaraho habara naate baatakoiqi hiireta.

52 Oonihe oi Dzuta abi keke bahe Ohongaho khameto haba samaneta ooqi tupu teena naatarotaho quba hiireta.

53 Oke hiiremi nokoi ao Dzesuho suu ma pai mootomi qaata.

54 Oho qubake Dzesui Dzuta haba paata tuumarotaho isakiama naatemi Eparamu nagapa oi haba habanaho patisigita oomi noi ota tuumaqi tumakhameto nomema gama oota.

55 Qate Dzuta abiho Ingona dzuma dzamoihimi abi qeba nena nokoi kiridza qere qaataho tuputa qeemaqa kahosa nokome kuibidzare hiireqi Dzerusaremuta peiteta.

56-57 Peitemi Pariseo ma dzube abi mimi nokoi noo tatanga hiireqi hee, Dzesui ikata oorai oke abi teei gesina naataquko ango paanaitemi nana noke suutakoi ooiqi hiireta.

Hiiremi abi samanei biirita qesa saridzeqi hee, Nike qupadzomami noo bamenoma oi ooraimi Dzesui dzumarata baabaqu mae bamu? Oke hiireta.

12

MARIAI DZESUHO OKOKE BIBIMA SURAITETA
(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

1 Oonihe Ingona dzumai qupi 6 naataamake oomi Dzesui aoke Bettania nagapata biranate Dzasaro (apeke bosata ee-hahaiteta) noho nagata peiteta.

2 Peitemi nokoi noke tuuhoro hoo ma patta mootota. Mootoqi Mattai khautomi Dzasaroi Dzesuma nokoi qidzanate patta muunata.

3 Muunomi Maria noi oba ura moromoronoma, mutusa qidza, ttuma minanipamu oke isaki teeke aima baaqi ooma Dzesuho oko suraiteqi qiba gee nomema oko nohoke dzamutota.

4 Oba oho ura oi naga masubate oota. Oonihe Dzesuho tumakhametohota tee, Dzuta Kariota nena ikai noke geema mootarota, noi niqi hiireqi hee,

5 Oba uranoma oho ttuma quba hiibapuko ao tu hattatti kina biranatarori. Oke eetemi abi habanai oho meke saridzarori.

6 Oiqi hiireta oi Dzutai te abi habana oho qupa muunaqi hiibaranihe, noi tumakhametoho oma sengi soopara eete qaaqi bodza qesata ota nome quba guume eete qaata oho qubake hiireta.

7-8 Hiiremi Dzesui hee, Eo, eto Mariake noosa hiibaino. Oi abi habanai bodza samane nikeho toro oorami nokoke kokora eetareiqa eetorakoihe anai bamu bodza mina nikeho bisata ooraqu. Oonita abi naho keba qurabidzakoiqi hiireqi

atapa erai ao anake kokora erake eete, oonita oke noho neta karabetemi bamu isanataqu. Oiqi hiireta.

DZUBE ABI MIMI NOKOI DZASARO TEETARE HIIRETA

9 Oonita Dzesui Dzasaroho nagata ootake Dzuta abi nookaqi abi samanenipamu nokoi Dzesu keke bahe Dzasaro apeke Dzesui eehahaiteta nopoke moorare baata.

10 Oonita dzube abi mimi paha Dzasaroke bisi naate noho suu ma pai mootota.

11 Oi teeho quba bahe Dzuta abi samane Dzasaroke moo qupadzomaqi Dzesuho toro atimata.

DZESUI ABI QIBAHO ISAKITA DZERUSAREMUTA PEITETA (Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Ruk 19:28-40)

12-13 Qate iihai mootomi abi samane dzuma eetare baaqi nookami Dzesui Dzerusaremuta peitarota. Oho quba nokoi ee hehenake aimaqi noke dzeima quba tuumaqi sokateqi hiireta, Dzoobe dzoobe, Ohonga Sooparaho dzaapai Isirae abiho qiba naatareiqi baabe.

14 Oke hiiretahe Dzesui ttogi khata teeke saridzeqi peite tuumata.

15 Oonihe noi teeho quba peitaranihe Sinabidzata qeetemi oorai oi hee, Dzerusaremu ma Dzioho paimane nike atti eetaino. Oi nikeho abi qibai hasu quba ttogi khata peite baaqoraiqi hiireta.

16 Oonihe, noho tumakhameto te bodza ooqata khooba qupadzomara. Oonihe ipita Dzesui qoridze dzadzata peitemi nokoho qupa pobiratemi qetaqeta bosana hiireta ma abi noke oonoma eetetake noko gama qupadzoma soubireta.

17 Oonita Dzesui Dzasaro eehahaiteta bodzata abi oke mooqota nokoi oho isere qidza Dzerusaremuta mootomi,

18 abi samane baura oho pobi nookaqi oho quba Dzesu moorare biranateta.

19 Oho quba Pariseo nokoi qesa pobipobi hiireqi hiireta. Moorare, Abi samane mutu ma khatai gama noke iihoraihe, napa bamu, oiqi hiireta.

RAABA ABI QESAI DZESU MOORARE BAATA

20 Qate Giriki abi qesai dzumata sererahuke Ohonga pupu hiibare baata.

21 Baaqi nokoi Piripi, Garirea habaho nagapa Besaitaho nena, noho torota baaqi hee, Mai naname, Nanai Dzesu moorare hiireqi baabe.

22 Hiiremi Piripi qeemaqi Attereo pobi hiireqi nopo esese Giriki abiho noo Dzesuke pobi hiireta.

23 Hiiremi Dzesu oho noo ipike hee, O dzoobe, oke eete Abiho Isaki anaho dzapa pobi haba biidzaridzoni.

24 Oonihe qahura erake qupadzomare. Seporaho gottarai
ttokata taate ari naataama nataquko oi noqeke ooqa bamu
haba biidzaqu oke ana bamu nike ikobetaqu. Oonihe ttokata
taate ari naatemi sepora samane ao haba biidzakoi.
25 Oi teei qaraqara nome qaanataquko noi meupu
oho dzore naatakoi. Qate teei ttokaho qaraqara nome
qaanataama naataquko qaraqara meupunoma oi noho pobi
naate qaarakoi.
26 Oonita teei anake tuuhobare hiibaquko noi naho tete
oke iiha qaaqake, ana peitaquta tuhotuho nahoma nakamae
oorakoi. Ma apei ana oonomake tuuhobaqu noho dzapake
Ohonga mai qusubaitakoi.

DZESUI HAPAHAPATA PEITAROTAHO IPI MA ARI

27 Dzesui hee, Oonihe ana oho noo hiiremi naho beedzae
saqobami ana noo apeke hiiremi isanataqu? Ana hee, Mai
name, ana kaipota oorami nii ana ingonaitareiqi hiibaquni
mae? Oi bamu. Ooqaho qubake ana era baaqori.
28 Hiireqi noi pupu hiireta, O mai, niimaeho dzapa pobi
haba biidzare.
Hiiremi qusuta totoho teei biranateqi hee, Ana hiiremi
naho dzapai haba biire ooraihe minanatare boobi.
29 Oke hiiremi abi samane ota qooro ooqi totoho nookaqi
qesai hee, Para hiire. Qate qesai hee, Eo angero teei noo hiire.
30 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Noo totoho oi te naho toma
quba baahuidzaranihe nikeke qupanomaita quba baahubi.
31 Nookare, Ohongai poike ttokaho tete maripa eete oho
baisa minanoma Iibadzake qirutomare boobi.
32 Oi ttoka abi nokoi noke qusubaiteqi anake hapahapata ai
gosobakoi. Oonihe gosoromake anai abi minarake dzeimami
abi samanenipamui naho toro pomai kotobakoi.
33 O Hiireqi noi ikanomake eete baate dzapa pobinoma
naatarotaho nooke hiireta.
34 Hiiremi abi tupu oi hee, Eehe, hu noota qeetemi oorai
oi hee, Kiristui baaqanoke, agoba qaarakoiqi hiiremi nana
nookorai. Oonita nii ikaqi hiireqi hee, Abiho Isaki anake
hapahapata ai gosobakoiqi hiire? Abiho Isaki oi nii ooni mae
apeni?
35 Hiiremi Dzesui noko pobi hiireta, Nookare. Dzadzai
nikeke baiburorai oi bodza hoteqa. Qupi sooromake abi ao
tete qiri eetakoi. Oho quba dzadza nikeke baiburoraiqata ao
tete aimare.
36 Ana noo hiiremi oi dzadzaho isaki naatemi nike ao
qusubaiteqa anake ai tataumake eeteqa nike dzadzaho
khameto naatakoi. Noo oke Dzesu paata hiire qaateqi tu-
umami abi samane nokoi noke te paha mooraama naateta.

37 Oonita dzesu baura samane abiho pengata eetemi Ohongaho mumure naate qaata oonihe ikanomake eete abi samane te noke ai tataumanipamuke eetara?
38 Oi teeho quba bahe Dzesea hiiretaho isaki naateta. Noi hee, O Soopara, beedzae niihoke abike gama paanaitemi oorai oi nanai oho isere gama mooto soubireta. Oonihe apenei oke nookaqi hisi eetorai?
39 Oiqi hiiretaho isakita noko hisi eetare hou eeteta.
40 Oi Dzesea paha hee, Noko eto nese nokomema moomi qupa nokohoi uhubami noko naho toro burisi eetemi ana Ohongai nokoke qidzaitainoiqi noko hiiremi anai oho quba nokoho nese kotoroqi qupa nokohoke pui siiremi oorai.
41 Oiqi hiireta oi Dzeseai Ohongaho dzapa pobi ma beedzae moomi suqobidzanoma naatemi oke eete paanaiteta.
42 Oonihe Dzuta abi mimi qesai qupata Dzesuke hisi eetetanihe, Pariseoi nokoke sinabidza guhu tete qaanatainoiqi hiireqi oke nokomae qahitoto qaata.
43 Oi nokoi teqaha Ohongaho dzapa pobi quba dzaodzao eetaranihe, abiho penga quba ququimata.

DZESUHO NOOI ABIKE BATABIDZAKOI

44 Oonita Dzesui sokateqi erake hiireta, Nookare. Teei naho dzapata atimaqu oi naho dzapa keke bahe Mai ana dzoobireta noho dzapata noi atimakoi.
45 Ma teei anake moo qupadzomaqi mai ana dzoobiretake noi moo qupadzomakoi.
46 Oi anai ttoka abiho bisata dzadzaho isakita baiburorai. Oonita apema apei naho dzapata atimaqu, bamu qupita basa qooto tuumoraqu.
47 Oi anai te ttoka abike qahitota quba baabaranihe noko gama qidzaita quba baata.
48 Oho quba teei naho noo nookaqi qusubaitaama naataquko ana bamu naamae noke qomaqoma hiibaqu. Oi bamuhe, naho noo ago hiiremi oorai oi abi naho noo nookaqi anake basesa eetorai nokoke qomaqoma hiibakoi. Ana ago hiire qaate oorai noo oi ipi bodzata abi oke suutakoi.
49-50 Oi erake eete oorai. Ana te naamae baaqi noo nameke hiibaranihe, Mai ana dzoobireta noi tete sakateqi hibahiba totoho ana moitorai, hibahiba nohota abi qaraqara tatanga saridzakoi. Oonita ana hiirorai noo oke ana noho toro nookaqi hiirorai. Oiqi Dzesu hiireta.

13

DZESUI TUMAKHAMETO KOKORA BAGENOMA EETOTA

1-3 Qate Siimo Khariottaho nenaho khata Dzuta, noho qupata Saatai ango suu ma pai mootomi noi Dzesu geema mootakoiqi hiire oota. Oonihe Dzesui bosata Maiho neta

baata paha burisi eete noho torota peitarota oke mai gama noho botota mootomi oota. Oke Dzesu gama qupadzoma soubireta. Oonita noko gama Ingonaho dzuma eetare boohiqi Dzesui moomi noomae ttoka haba qaate maiho torota peitarotaho bodza ao dzamo naateta.

Oonihe, Dzesui tumakhameto nome kokora eete qaata teena oke noi eete soubiremi bodza noho bamu naateta.

4-5 Oonita surenake noko dzuma oho patta muunare boohitahe, bosata Dzesu qoridze sasa nome kuimaqi sama dzamudzamuke dzapireta. Dzapireqi noi khooruta oba uqumaqi bosaho eete tumakhametoho oko akobete sama dzamudzamu ooma oko nokohoke dzamutare hiireta.

6 Oke hiireqi Dzesu tuumaqi Siimo Peetoroho torota qeemata. Qeemami Peetoroi Dzesu pobi hiireta, Nii ikabeteqi naho oke akobetaqu?

7 Hiiremi Dzesu noke hee, Ana eesubi oke nii poiqa ruumenihe, ipita nii qupadzomakoi.

8 Hiiremi Peetoroi hee, Nii abi minanita bamu anaho oko akobetaqu, baamu.

Hiiremi Dzesui hee, Nookao, oko niihoke ana akobetaama naataquko nii bamu anama naka ttaike ooraqu.

9 Hiiremi Peetoroi hee, Oionita oko keke bahe, boto ma qiba ma gama akobetare.

10 Hiimi Dzesui hee, Eo, teei oba taasumake noho sama ao saasari naatemi noke oko (oi oora ma qaaraho qahura) ooqake dzamutakoi. Nike ao saasari naate ooraihe, nikehota teei saasari naate ooraidzarani.

11 Oiqi hiireta oi teeho bahe, Dzutai noke geema mootorata oke noi qupadzomaqi hee, Nikehota teei saasari naate ooraidzaraniqi hiireta.

12 Oonita poma nokomeke iihaqi Dzesui nokoke kokora eeteqi nokoho oko gama akobete soubireta. Oke eeteqi noi paha sasa nome dzaaroqi habese noko qasa hiireta.

13 Ana eete oho khoobake nike qupadzome mae? Nike anake hee, Banaita ma Sooparaniqi hiirorai anai oho isakita nikeke kokora eetorai oonita oke nike meeke hiirorai.

14 Oonihe anai nikeho Soopara ma Banaita ooqi nikeho tteki aima qaabi oonihe poiqa nikemae ipibireqa qesaqesaho tteki aima qaarare.

15 Oi ana oora ma qaaraho akoako tete nike banaitemi oke nikemae ipibire eetorare.

16 Tete erake eete oorai. Kokora abi noi Soopara nome beekho eetaquho tete bamu, eo qaru khata noi mai nome riitaquho tete bamu.

17 Noo oke nike nookehe, oke nike qusubaite qaamake nikeho isaki bagenoma naatakoi.

18 Ana nike gama asatetake ana gesina, oonita ana hiire noo
oi ao nikeho naate.
Oonihe nikehota teei oorai noho nooi bamenoma. Oi noo
teeke sinabidzata qeeteta oi meenoma naatake boobi. Oi
hee, Teei anama naka ttaike patta muunoraihe noi ana qoro-
bidzare boobi.
19 Oiqi hiiremi ooraita oke ana nike qupanomaitemi oi
meenoma naatemake nike anake qupadzomaqi hee, Meeke
Dzesui Agoago khata ooniqi hiibakoi.
20-21 Oonita anai abi qaru dzoobiremi teei qaru abi oono-
make kokora eetaqu oke eesuqi noi anake kokora eetakoi ma
paha Mai ana dzoobiretake kokora eetakoi oi bagenomanihe,
iidzi nikehota teei ana geehibi oio bamenoma. Oke ana bamu
nike ikobetaqu.

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Ruk 22:21-23)

22 Dzesui Dzutaho noo oke qahurata hiireqi noi hekhet-
tidzaita.
23 Oho quba tumakhameto roqobeteqi qesa qeraqera
eeteqi hee, Apehoke noi hiire? Qate Dzesui tumakahta Dzo-
hane anaho dza mina eete qaata.
24 Oonita anai Dzesuho dzaganipamuta oomi Peetoroi
anake toone eeteqi hee, Dzesuke qasa hiiremi noi abi oke
paanaitareiqi hiireta.
25 Hiiremi anai Dzesuho dzagata tirere eete seike qasa
hiireta, Soopara, abi nii geema mootaqu oi apeni?
26 Hiiremi Dzesui hee, Anai patta ponabete abi moitaqu abi
oioni. Hiireqi noi patta oke suuta suqobire Siimo Khariotta
nenaho khata Dzutake moitemi muunata. Muuhimi Saatai ao
noho qupake mai eeteta.
27 Mai eetemi Dzesui Dzutake hee, Niiho qupana oorai oke
hiariamake eetare.
28 Oiqi hiiretahe seike hiiremi minara patta muunota nokoi
te nooka pobitara. Qesai hee,
29 Noi oma sengi sooparanita Dzesui hiiremi noi quba teeke
dzumaho quba ttuma eetareiqi hiire kaqa, Eo ttuma teeke abi
habana moitareiqi hiire kaqa, Oiqi hiireta.
30 Oonita Dzutai patta oke muunaqi tta eeteqi kha qupita
tuumata.

DZESUI PAI USAQE TEEKE MOOTOTA

31 Dzutai tuumami Dzesui hiireta, Oionita poiqa Abiho
Isaki anaho dzapai minanatakoi. Minanasuhimi Ohongaho
dzapa oho qesa minanatakoi.
32 Ana hiiremi Ohongaho dzapa minanatemi oho qesa
Ohongai hiiremi naho dzapa minanatakoi. Oonihe noi hi-
iremi ao hairiamake minanatakoi.

33 Khameto name dzasa. Anai ao nike qaasubi. Qaate tuumami nike naho qiri eetakoi. Oonihe ota naho toro baabaquho tete bamu naatakoi oke ana bosata Dzuta abi pobi hiireta teena oke paha nike pobi hiire.

34 Oonihe nikeqaho qubake ana pai erake moote. Anai nike dzaira eete qaabi oho isakita qesa nikeme dzaira eete qaarare.

35 Oi nikeme qesa dzaira eete qaama abi minarai oke mooqake hee, Dzesuho tumakhameto oioniqi hiibakoi. Oiqi hiireta.

DZESUI PEETOROHO BASESAKE POBITETA
(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Ruk 22:31-35)

36 Hiiremi Siimo Peetoro noi Dzesuke hee, Oonihe nii ikata tuumakoiqi hiire? Hiiremi Dzesui baatahoke hiireqi hee, Nookare anai tuumami nii bamu poiqake oho tete iihaquhe ipita nii oho tete saridze ana iihaqa nakamae oho ttaiqa naatakoi.

37 Hiiremi Peetoroi hee, Mmhm, Ana niiho quba baatareiqa baatakoi oonita ana naane quba nii iihaama naataqu?

38 Hiiremi Dzesu noke hee Oo, nii naho quba baataqu mae? Nooka, nee ungapai noo hiibaamake nii anake gaubire raraku biidzaama naatakoi, oonihe ao tapari naatakoi. Oke ana bamu nii ikobetaqu.

14

DZESUI MAIHO PATI MA DZUBINANIPAMU

1 Dzesui hee, Oonihe nike eto qupa muunaino. Nike Ohongake ai tataumaqi oho qesa anake ai tatauma qaarare.

2 Oi Mai nahoho nagapata suruho samane nikeho quba oorai. Ooraama naatapuko oke ana ao nike pobi hiibarori.

Oonita ana tuumaqu oi teeho quba bahe ana nikeho quba isaki roibetare tuumakoi.

3 Teka ma isaki nikeho quba roibeteqanoke ana burisi eete baa nike dzeima anama napai gama teenata qopa koobire qaarakoi.

4 Oonita anai tuumaqu oho qopa ma teteke nike gesina naatorai.

5 Hiiremi Ttomai hee, Soopara naname, nii tuumaqu tekake nana nookaamanita ikabeteqi oho tete saridzaqu?

6 Hiiremi Dzesui noke pobi hiireta, Ana naamae minaraho mee ma tete ma qaraqara oonita teei anake potti biireqi bamu Maiho torota biranataqu, baamu.

7 Oi nike anake gesinanipamu naatapuko ao Mai nahoke gesinanipamu naatarori. Oonihe aoke nike noke mooqi isakiqata gesina.

8 Hiiremi Piripi hee, Soopara naname, Mai niime nanake
banaitemake nanata isanatakoi.
9 Hiiremi Dzesui hee, Piripi ana nikeho toro agoba qaabi
oonita nii ikanomake eete anake gesina naataama? Nookare.
Teei anake moo pobiteqi mai nahoke moo pobitorai. Oonita
nii ikanomake eeteqi hee, Mai niime nanake banaitareiqi
hiire?
10 Mai ma nakamae qesa dzaga boboto baaqoraike nii
qupadzome mae? Ana nike noo hiirorai oke ana te naamae
hiiroraidzaranihe, Mai naho toro baura eetemi hiirorai.
11 Mai ma nakamae qesa dzaga bobotorai oke nike qupad-
zomare. Eo oho ruumeke naate baura ana eetoraike nike
qupadzomare. Meenipamuke ana nike pobi hiire.
12 Nikei ana nooka hisi eeteqi baura ana eetoraike nike
paha eetakoi. Oonihe ana Mai nameho torota peitakoi oho
qubake ana eetoraiho isakita nike ipibireqa minanipamuke
eetorakoi.
13 Oi nike naho dzapata atimaqi quba tee ma teeho quba
hiiremi ana nike moitemi Ohonga mai noi khataho nookami
nee ma baunoma naatakoi.
14 Oonita nike naho dzapa quba eeteqi teeho quba hiiremi
ana qusubaitakoi, oiqi hiireta.

SUMASAI TUMAKHAMETO ISAKINOMAITAROTA OHO NOO

15 Oonihe nike naho dzake eetaquko ana pai qesa mootomi
oorai oke nike iso keke qusubaite soubidzakoi.
16 Oi teeho bahe anai Mai pupu hiiremi noi hobihobi teeke
paha nikeho quba dzoobiremi noi nikeke beedzaenomaite
tuuhoro agoba qaarakoi.
17 Dzapa nohoi Sumasa meenoma. Oonihe ttoka abi
nokoi noke ruume, noke mooraamanita qidzoke noke gesina
naataqu. Qate noi nikeho bisata ooqa nikeke tuuhoro qaama
meeke nike noke gesina naatakoi.
18 Oi anai bamu nikeke toki ma hoeboho isakita qaataquhe
ana oho isakita paha nikeho toro biranatakoi.
19 Ttoka abi nokoi ana mooraama naatake boobihe nike
anake Sumasaho isakita mooqorakoi.
20 Oi anai qaraqarata qaami nike oho qesa qaraqarata
oorakoi. Oke eetemi anai maike dzaga bobotomi oho qesa
nike ma napa qesa dzaga bobotoraqu oke nike ao ota qupad-
zomakoi.
21 Oonita apei naho dzaodzao eetoraqu ma naho noo qere
biire qusubaitoraqu abi oioni. Noi oho pomata naho dza
eetemi Mai nahoi abi oonomaho dza mina eetemi anai paha
noho dzaodzao eeteqa isaki name noke banaitemi qupad-
zomakoi.

22 Hiimi Dzuta, oi Khariottaho nena bahe Dzuta temu,
noi Dzesuke hee, Soopara, nii ikanomake eete sama niime
nanake banaite qaaqa ttoka abi banaitaama naataqu?
23 Hiiremi Dzesu noke hee, Eo, teei naho dzaodzao ee-
taquko noi naho noo qusubaitemi naho mai noho dzake
eeteqa noma nakamae abi oho toro biranate napai gama oora
ma qaara eete qaarakoi.
24 Qate teei naho gottaeke eeteqi bamu naho noo qusub-
aitaqu. Oonihe ana noo hiiremi nike nookorai oi naho noo
bahe Mai ana dzoobireta noho nooni.
25 Oi anai nikeho neta ooriti tuusubita anai aoke nike pobi
hiire.
26 Qate Mai noi Qaheuba Sumasa dzoobiremi Hobihobi
noi naho dzapata baaqake ana nike tete banaite qaibi oke
noi nike qupanomaite qaaqa quba samane minara nike ba-
naitakoi.
27 Nookare. Anai hasuho mai oonita isaki nameke nikeho
qupata dzeebiremi nike qangahasita poupaaama naatakoi,
oke ttoka abi gesina naataquho isaki bamu. Oonita eto nike
quba tee ma teeho qupa muunaino, teeho atti eetaino.
28 Anai ao nikeke hee, Ana tuumaqa paha burisi eete
baabakoiqi hiire oi ana mai nameho toro biranatemi noho
isaki oi gutu boto kharanita oi ttokaho isaki nahoke riite
ooraimi nikeho beedzae ota minanatakoi. Oho qubake ana
tuumareiqi hiire oho khoobake nike bageke eete qupadzoma
soubidzaquko qaki naatakoi.
29 Ana aoke nike oho pobi hiirenita oi mee naatemake nike
qupadzomakoi.
30 Dzasa, ttoka abiho mai Iibadza noi baahutita napa noo
erake kharaitaquho isaki bamu. Oi noi naho irita haa ee-
tarorihe, baamu.
31 Ttoka abi ma nike gama moomi anai Mai nameho dza-
odzao eeteqi noi ana pobi hiiremi ooraiho baurake ana
qusubaite soubidzaridzoni. Oionita napa qoridze tuumaqa
oke soubidzare. Oiqi hiireta.

15

DZESUI BAI MEEHO EKA KHOOBA

1 Oonita nokoi dzoo ota tuusuqi Dzesui hee, Anai eka
meenomaho khoobani qate naho Mai ekaho pobipobi.
2 Oonita oqina meeama qesai naho torota ooraquko Mai
oke geema biidzakoi. Qateqa oqina qesai meenoma ooma oke
noi pobite kokora eetemi noho mee qidza gaira naatakoi.
3 Oonita ana Maiho noo nike moitemi oi ao nikeho qupake
pobitemi oorai oke qupadzomare.

4 Qate oqina teei eka khoobake qaataquko nomae mee goomaquho tete bamu. Nike oho qesa anake qaate mee eetaquho tete baamuta napa qesaho toro atima qaarare.

5 Oi anai eka khoobani qate nike oho iqina, Nike naho amake baura apeke eetemi meenoma naataqu? Baamuta napa qesaho toro atimami meenoma naatakoi.

6 Oonita teei naho toro atimaama naatemi Mai noi pare oke kuibiremi sasata ngorubatemi nokoi quba oonomake ttut-tuite eepata biiremi qaite bamu naatakoi, oke qupadzomare.

7 Oonihe nike naho toro atimami naho nooi nike uumami nike bauraho quba teeho dzake eete pupu hiiremi oi ao nikeho pobi naatakoi.

8 Oonita nike naho tumakhametonipamu naate mee samaneke goomami mai nahohota nee ma baunoma naatakoi.

9 Nookao. Naho mai anaho kokora eete baaoraiho isakita anai nike kokora eetoraita nike kokora baura oke ipibire eetorare.

10 Nike naho noo qusubaitoraquko, ana nike kokoraho tete banaitorai oke ana bamu nikeke qaanataqu. Oi anai mai nameho noo qusubaiteqi kokora baura noi paanaitemi oorai ota ipibire qaarakoi.

11 Noo oke ana teeho quba nike pobi hiidzaranihe naho qupa qidzaqidza oorai oi paha nikeho naatemi nikeho qupa qidzanipamu naata qubake hiirorai.

12 Oonita anai nike kokora eete qaabi teteke nike ipibire qesaqesaho kokora eetorareiqi ana pai oke moote.

13 Tete erake eete oorai. Abi teei dzairamane nomeho habara eete baataqu teei kokora baura oonomake riitaquho isaki bamu. Oonita anai pai mootomi oke nike qusubaitemi anai isanate nikeke hee,

14 Naho dzairamaneniqi hiibakoi.

15 Oi tuhotuho abi teei mai nomeho qupa ruume. Qate anai bamu nikeke hee, Naho tuhotuhoniqi hiibaquhe noo samane ana maiho toota nokata oke gama ana nike pobi hiiremi nookoraita ana nikeke ringiringinaisubi.

16 Oi nike te anake asatarani. Anai nikeho dzohidzohi mai nikeke asate dzoobiremi nike bauraho mee samane goomami souba sakabaridzoni. Oke eetemi nike Maike quba tee ma teeho pupu hiiremi noi nahoke qupadzomaqi oke nike moitakoi.

17 Oho isakita nike qesaqesaho kokora eete qaarare.

AI TATAUMANOMAKE TTOKA ABI IBO EETAKOI

18 Oonihe ttoka abi nokoi nikeho ibo eetemake nike hee, Oo noko bosata Dzesuho ibo eetetai eetoraiqa hiibare.

19 Oi nike ttokaho pobi oorapuko nokoi nikeho dzake eetarorihe, ana nike asatemi nike mainaho pobi naatemi oho quba ttoka abi nike ibo eetakoi.
20 Oonita ana bosata nike noo hiireqi hee, Tuhotuho abi nikei Soopara nikeme anake beekho eetaquho tete bamu. Ttoka abi nokoi naho ibo eetoraiqi nikeho ibo eetakoi. Oiqi hiiretanita qupadzomare. Nokoi naho noo nookaama naatetaho isakita nikeho noo nookaama naatakoi.
21 Oi mai ana dzoobiretake noko ruume naatemi nike tete bamenoma samane nokoho torota saridzakoi.
22 Anai baaqi nokoho torota noo hiibaama naatapuko nokoho kahosa oi bamu bamenoma naatarorihe poiqa noko quba apema kahosa bamenoma nokome sirihaqu?
23 Baamu, teei anake ibo eeteqi mai nahoke ibo eetorai.
24 Anai baura samane nokoho torota eete qaabi oke paha apei eetaquho isaki oorai? Baamu. Baura oke ana eetaama naatapuko nokoho kahosa bamenoma ooraama naatarorihe, noko ana keke bahe mai nahoke mooqi ibo eetorai.
25 Samu teeta erake qeetemi oorai, Khooba amata noko sepeke naho ibo eetorai. Oonita noo oi nokoho neta meenoma naatorai.
26-27 Oonita nike ana ma napai khoobanipamuta baura eete baaqorai oonita nike naho khooba hiire paanaitare. Qate Hobihobi ana hiire noi Maiho nena oorai oonita ana noke nikeho quba dzoobiremi baaqake noi nike hoobire naho khooba hiire paanaitakoi. Noio Sumasa meenoma. Oiqi hiireta.

16

1 Dzesui hee, Ana noorake hiiremi eto nookami qanganataino.
2 Oi noko nikeke sinabidza guhuta hotou biidzakoi. Oi keke bahe, qesai Ohongake kokora eetareiqa nikeke teete baatakoi.
3-4 Oi teeho quba bahe noko Mai ma nakake ruumeke naate eetakoi. Bosata ana nikema napamae oota oho quba ana te oho noo hiibaranihe noko oonoma eetaridzoho bodza biranatemi nike ao khooba qupadzoma quba anai poiqa nike pobi hiiremi nooke.

SUMASAI HOBIHOBIHO ISAKITA OORAI

5 Dzesui hee, Qate Mai ana dzoobireta noho torota ana poiqa tuusuhimi nike anake hee, Nii ikata tuusubiqi hiibaquho isaki bamu.
6 Oonihe, ana noo oonoma hiiremi ikanomake eete dzasai nikeke suqobire?
7 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu. Ana tuumaama nataquko Hobihobi Noi bamu baabaqu. Oonita ana tuumaqu

oio tete qidza. Tuusuhiqa ana Hobihobi dzoobiremi nikeho toro baabakoi.
8 Noi baaqanoke ttoka abiho torota kahosaho noo ma pobipobiho noo ma maripaho noo oke noi gama tototo hiire paanaitakoi.
9 Oi basesanoma nokoi anake nooka hisi eetaama naatemi Hobihobi noi oho kahosa paanaitakoi.
10 Qate ana mai nameho torota tuumami nike ana mooraama naatemi pobipobi eetaquho teteke noi paanaitakoi.
11 Qate ttokaho Maike ao batabire oomi Hobihobi noi kahosa ipi saridzaquho teteke rerengi eetakoi.
12 Noo samaneke ana paha nike pobi hiibarorihe, dzaasa, nikeho toma susudzatemi nike nookaquho isakiama naate.
13 Oonihe Sumasa meenomai baaqake bamu noo nomeke hiibaquhe noi nookorai oke no hiibakoi. Noi nike dzeimami nike tete mee gama saridzakoi, ma ipita biranataqu oke noi paanaitemi qupadzomakoi.
14 Noi nahota giimaqi nikeho quba paanaitemi naho dzapa pobi biranatakoi.
15 Oi maiho botona oorai oi gama noho pobi oni. Oho quba anai hee, Hobihobi noi naho ttuta giimaqi nikeho quba paanaitakoiqi hiire.
16 Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi oonihe paha bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha hobihobiho teteta moorakoi.

DZESUHO BIRABIRA IKANOMA NAATAROTAHO NOO

17 Oke Dzesu hiiremi tumakhameto qesai qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi ikaiqi hiireqi hee, bodza hoteqa ke nike ana moohiqa mooraama naatakoi, ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiirorai?
18 Noi paha hee, Ana Maiho torota tuusubi, oho quba oke hiireqi noi ikaqi hiire? Bodza hoteqa oi ikanomani. Noi hiiroraike napai ruumeni.
19 Nokoi oke hiireqi Dzesuke oho qasa hiibare boohimi Dzesu ao qupadzomaqi noko pobi hiireta, Anai hee, Bodza hoteqake nike ana moohiqa mooraama naatakoi ma bodza hoteqake mooraama naasuhiqa paha moorakoiqi hiiremi nike tete qirike eete qesa qasa hiirorai mae?
20 Nookare. Ttoka abi nokoi bisata qaki ma naki eetakoihe, nike oho tti ma ttaka hiibakoi. Oonihe aoke nikeho qupa bameke tiibetemi oi qidzaqidzaho isaki naatakoi. Oke meeke ana hiibi.
21 Tete erake eete oorai. Atapa teei khata dzoomare heme moorai oi teeho quba bahe, oi oho bodzani. Qate noi

heme mooqoraqutoke khata dzoomaqa moomi ungapanita noi heme oke ruume naate qaki naatakoi.

22 Oho qesa poiqa nikeho qupa heme eete ooraihe, anai ipita paha nike moohimake nikeho qupa qidzanipamuke naatakoi. Qate qupa qidzaqidza nikehoke apei karabetaqu? Oi baamu.

23 Oonita nike ruume noo poiqake hiirorihe ao paana naatakoi. Meeke anai hiibita nike naho quba eeteqa Maike quba teeho pupu hiiremi moitakoi.

24 Oi nike Ohonga pupu hiireqi naho dzapa quba hiibaamake qaarita poiqa nike naho quba eeteqi hiireqake saridzakoi. Saridzemi nikeho qupa qidzanipamu naatakoi, oiqi hiireta.

25 Dzesui hee, Nookare. Anai hoore noo samane erake hiire baaoraihe poiqa ana mee oho isakita hiireqa maihoke ana paanaite hiiremi nike nookorakoi.

26 Poiqa nikemae Ohonga pupu hiireqa naho dzapa quba hiiremi mee eetakoi.

27 Oi anai nikeho habara eete pupu hiiremi bamu ooqaho quba mee eetaquhe, anai Ohonga maiho nenanita oke nike qupadzomaqi naho dzake qusubaitemi oho quba mai noomae nikeho dzake eete moitakoi.

28 Oi ana maiho neta baaqi ttoka abiho bisata qaarita burisi eete maiho torota ruusuhimi nike naho quru khameto naatemi mai oke gama qaupuitakoi.

29-30 Hiiremi tumakhameto nohoi hee, Oo dzoobe, nii hoore noota hiire qaarita poike paanaite hiiremi, nana qupadzomami nii quba minara gesina naatemi abi teei niike beekho eetaquho isaki ooraama. Oonita nii Ohongaho beedzaeta baaqoraimi nanai niiho neta soomoraqu oke nanai poiqa nookami pobirate.

31 Hiiremi Dzesui hee, Iidzo, nike nookami pobirate mae?

32 Nookao, aoke nike anake qaate tee ma teeta sakaba tuumake boohimi ana naqeke oorake boobi, oonihe nike ikaqi oke hiire.

33 Nookare, ana oho noo teeho quba hiibaranihe nike naho toro sooma quba hiiroraihe nike ttokaho torona mina saridzake boobi. Oonihe mai ma nakamae ooraita anai torona nikehoke ao qogoimakoita eto atti eetaino. Oiqi Dzesu hiireta.

17

DZESUI PUPU BAMENOMA TUMAKHAMETO QUBA HIIRETA

1 Qate Dzesu pupu hiireqi nese qusuke mooqi hiireta, Mai name, bodza ao bamu naate oonita nii khata niimeho

dzapa pobi paanaisuma anai oho qesa niiho dzapa pobi paanaitakoi.

2 Nii hiiremi anai abi minara pobitaquho isaki naateqi abi nii ana moitemi ooraike ana qaraqara tatanga moitorai.

3 Oonihe abi nokoi Ohonga meenoma niiqake gesina naataqu ma nii Dzesu Kiristu anake dzoobire baatake noko gesina naataqu oio qaraqara tatangaho mee.

4 Oi nii anake baura moiteta oke ana eete soubireqi ttokata niiho dzapa pobi paanaitemi gesina naatorai.

5 Oonita agobanipamuke nii hiiremi anai ttoka ma haba biraiteqi oho dzapa pobinomai qaatanita nii hiiremi anai paha (ingona) biraiteqa oho pobinoma naatare.

6 Oi nii abi qesa naho botota mootomi anai dzapa pobi niihoke nokoho quba paanaite soubidzare. Nokoi niiho botota oomi nii noko naho botota mootomi noko niiho noo nooka qusubaitorakoi.

7 Nii ana moitetaho isaki oi gama niiho nena baatake noko ao qupadzomorai.

8 Oi nii ana noo banaiteta teena oke ana nokoke moitemi aribidzaamanihe nii ana dzoobiremi ana dzubina niihoho nenake noko gama qupadzomorai.

9-10 Oonita anai te ttoka abiho quba poiqa pupu hiibaamanihe, anai tumakhameto nokoho quba pupu hiire. Noko niiho pobi oomi nii nokoke naho botota mootomi anai nokoqaho quba pupu hiire. Oonihe naho pobi oi niihoni ma niiho pobi paha nahonita noko anahota dzapanoma naataridzoni.

11 Qate nokoi erata ooraimi anai nokoke ttokata qaateqi niiho torota qeehibi. Oonita Qaheuba Mai name, nii ana moitemi oorai abi oke nii dzapa pobi niimema sahotomi nakamae teenata ooraiho isakita nokoma napa gama teenata oorare.

12 Oi nokoma nanai qaaqi ana dzapa pobi niihoma nokoke sahoto qaari. Nii ana moiteta oke ana gama bakena geemami noko qidzake ooraihe meeke sinabidzai oho qamodzamodza hiiretaho isakita Dzuta Iibadzaho pobi noio bamu naate.

13 Oonita ana ttoka qaasuhiqi naho dzaodzao nokoke khakhoro biirorareiqi ana niiho noo nokoke moitemi nookorai.

14 Oonita anai ttokaho pobiama naatemi noko oho qesa oho pobiama naatemi ttoka abi nokoke ibo eetaridzoni.

15 Oonihe nii nokoke ttokata hiuma quba hiiroraidzaranihe, nokoi eto Saataho kabira naatainoho quba nii noko bakena geemareiqi ana hiire.

16 Oi anai ttokaho pobi bamu oho qesa noko oho pobi bamu.

17 Oonita niiho noo oi meenoma keke. Ooma nii isanate nokoke pona hiibare.

18-19 Oi nii ana dzoobiremi ttokata baataho isakita anai nokoke dzoobiremi ttokata abiho bisata oorakoita oi ana nokoho quba paha sama name pona hiiremi nokohota pona oi meenomanipamu naatare.

20 Oonihe anai te nokoqaho quba keke pupu hiiroraidzaranihe, nokoi sinabidza oke ape ma apeho toro hiiremi nooka tani naataqu nokoho quba paha pupu hiirorai.

21 Obete Mai nii ma nakai qesa dzaga bobotoraiho isakita noko nakama gama qesa dzaga boboto oomake ttoka abi moohiqa nii ana dzoobiretake noko qupadzomakoi.

22 Qate dzapa pobi nii ana moitemi oorai ooma ana noko dzapiremi nakamae teenata ooraiho isakita nokomae teenata oorakoi.

23 Oonita nii ana dzaga bobotorai ana oho qesa noko dzaga bobotorai. Nii ana kokora eetoraike nii paha nokoke eetemi ttoka abi moo qupadzomaqa hee, Meenipamuke Ohongai khata nome dzoobiremi baaqi nokoho bisata ooraiqi hiibakoi.

24 O Mai name, qusu ma ttokaho husi ma pai biranataamake qaami nii naho dza minake eeteqi dzapa pobi anake moite baa qaabi. Oonihe tumakhameto nii naho botota mootomi oorai nokoi oho pobi mooqorare hiire ana dza eetemi noko anama napa ttaike oorare.

25 O pobipobiho mai ttoka abi niike ruumenihe ana teenai nii gesinanipamu. Oonihe anai niiho neta baami qesaho qupa aoke uhuborai. dzoobe.

26 Oi anai niiho dzapa ma pobi gama nokoho torota paanaitetai paanaitorakoi. Oke eete qaaqi anai nokoma ttaike oomake nii anake kokora eetorai oi paha nokoho oora ma qaarata baura eetorakoi. Pupu oke Dzesu hiireta.

18

DZUTAI DZESUKE GEEMA MOOTOTA
(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Ruk 22:47-53)

1 Oonihe Dzesui pupu oonomake hiireta oi noi tumakhameto nomema tuumaqi oba Ketoro biireqi Oriba ee meeho dzoo tuuta tuumaqi noi ota pupu oke hiireta.

2 Oonihe Dzesui qupi samane tuumakhameto nomema nokoi ota ttutturate qaata oke Dzuta gemagema abi qupadzomata.

3 Qupadzomami Pariseo ma dzube abi mimi nokoi hiiremi pirittani eepa ma dzongi ma koo ma tanganomai noke gainene eetemi Dzutai noko dzeima ota biranateta.

4 Biranatemi quba noomaeho irina biranatarota Dzesu aoke qupadzomaqi nokoho toro biranate qasa hiireta, Apeho qirike nike eete?

5 Oonihe Dzutai nokoho bisata qooro oomi nokoi hee, Dzesu
nagapa Nadzaretteho nena noho qirike eete.
6 Hiiremi Dzesui hee, Anai erani. Hiiremi noko ubaqomaqi
tumereke taateta.
7 Taatemi noi paha hee, Mae apeho qirike eete? Hiiremi
nokoi hee, Eo, Dzesu, Nadzeretteho nena.
8 Hiiremi noi nokoke hee, Anai era, oke ana ao nike pobi
hiire oonita nike anake saridze oorai. Oho quba naho
samaqana oorai nokoke saqoromi tuumare.
9 Oke noi teeho quba hiibaranihe noi ao hee, Ohonga, nii
ana moitemi ooraihota anai te teeke sepeke gaubidzaraniqi
hiire qaasumi ao noo oho mee ota biranateta.
10 Oonihe Dzesui tumakhameto nome saqobareiqi hiiremi
Peetoroi ao hairiamake qaa dzube dzeimaqi dzube abi mi-
naho kokora abi noho toma dzooto qagaumata. Qate kokora
abiho dzapaio Marokho.
11 Oonita Peetoro oke eetemi Dzesui noke hee, Maqa, Mai
ana maranga biiremi oorai oke anai ikanomake eete oho isaki
arabidzaqu? Baamu, oke ana isanate mai eetaridzonita nii
dzube niimeke paha quhisanaitare. Oiqi Dzesu hiireta.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI ANASIHO TOROTA MOOTOTA

12 Oonita qaa pobipobi noi hiiremi qaa tupu ma Dzuta abi
mimiho tuhotuho nokoi Dzesuke suutoqi dzeima tuumata.
13 Qate Kaipa noi tii oho nakuta dzube abi mina oomi noho
aimi Anasi urai oomi noko Dzesu dzeimaqi bosa noho torota
biranateta.
14 Oonihe oi Kaipa ape bahe bosata noi Dzuta abi mimike
sanabidza hiireqi hee, Teei abi minaraho habara eete
baataqui isanatakoiqi hiireta abi oioni.

PEETOROI DZESUKE BAI HIIRETA
(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Ruk 22:55-57)

15 Oonihe Siimo Peetoro noi tumakhata Dzohane anama
nakai Dzesuke ipotota. Qate anai Dzube abi mina gesina
naate qaatanita anai ao Dzesuma gama abi minaho naga repa
nakuta qeemata.
16 Qate Peetoroi naga pouta qooro oomi (anai dzube abiho
dzaira ooqi) burisi eete biranate repa pouho soopara atapa
oke pobi hiiremi nohota isanatemi Peetoro ma nakai repa
nakuta qeemata.
17 Qeehimi tuhotuho atapa noi Peetoro mooqi hee, Nii paha
Dzesuho tumakhatani kaqa.
18 Hiiremi noi hee Eo, baamu. Qate abi oona oota noko
dzapa eete eepa qeere agihimi Peetoro nokoho bisata bi-
ranate eepa agimata.

DZUBE ABI MINA NOI DZESUKE TORONAITETA

19 Obetemi dzube abi mina noi Dzesuke banaita baura
nohoho qasa hiireqi paha tumakhameto nohoho qasa hiireta.
20 Hiiremi Dzesui oho ipike hee, Abi minarake ana noo
paanaite banaitorai. Oi Dzuta abiho sinabidza guhuni mae
biirini mae ika ma ikata ttutturatorai ota anai nokoke saridze
banaitoraini qate ana te dzukudzukuta noo hiiroraidzara.
21 Oho qubake nii naane quba anake oho qasa hiibaqu?
Naho noo nookorai oi abi samanenita nii isanate nokoke qasa
hiibare.
22 Hiiremi abi ota qooro oota teei boto qooma hohoite Dze-
suke teeteqi hee, Iidzo nii oonomake eete dzube abi minaho
noo ipi hiidzo!
23 Hiiremi Dzesui noke hee, Oo ana oberama hiiremake
oho baike hiibarenihe, ana hiire oi isanatemi nii naane quba
anake teete?

PEETORO BAI HIIREMI ESERI NAATETA
(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Ruk 22:58-62)

24 Hiiremi Anasi Dzesuke paha suutoqi dzube abi mina
Kaipaho torota dzoobireta.
25 Qate Siimo Peetoro noi qooro eepa agima oomi qesai
noke pobi hiireta, Maa, nii Dzesuho tumakhata ooni kaqa.
Hiimi bai hiireta, Anai bamu.
26 Hiiremi dzube abiho kokora abi tee (noi Marokho apeho
toma Peetoro dzooto qagaumata noho qesama koko) oonita
abi oi hee, Meeke nii ee mee dzoo tuuta oomi anai moori.
27 Hiiremi Peetoro paha bai hiireta. Hiimi idze, Nee noo
hiiremi qupadzomata.

NOKOI DZESUKE DZEIMAQI PIRATOHO DZAGATA MOOTOTA
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Ruk 23:1-5)

28 Qate Dzesuke noko dzeima Kaipaho toro biranate
paha kaipake qaate qaa guhu Paraitoriota biranatemi iihai
mootota. Oonihe Dzuta abi nokoi Ingona Dzumaho kiridza
muunare qupadzomaqi eto oho qaga riitaino hiireqi te
Paraitorionipamuta dzuubarani.
29 Dzuubaama naatemi Piratoi biranate nokoke qasa hi-
ireta, Oomaqoma apeho quba noke dzeima baabe?
30 Hiiremi nokoi hee, Eo abirai baura qanga eetaama naata-
puko nanai ikaqi hiireqi noke dzeima niho torota baabarori?
31 Hiiremi Pirattoi hee, Isanate noke nike aima huu noo
nikemeho isakita pobiitare. Hiiremi Dzuta abi nokoi hee,
Eetakoihe, abike teetaquho qaga gamani nanaho torota
mootomi oorai
32 (Oiqi hiireta oi teeho quba bahe Dzesu bosata ikanomake
eete baatarotaho noo hiiremi oho isaki naateta).

33 Oke noko hiiremi Piratoi burisi eete qaa guhu dzuubaqi
Dzesuho quba hiireqi noke qasa hiireta, Maa, nii Dzuta abiho
abi qibani mae bamu?
34 Hiiremi Dzesui hee, Abi naho khooba paanaitemi nii oho
qasa hiire, mae eo niimae oho qasake hiire?
35 Hiiremi Piratoi hee, Anai Dzuta abi apei oho isakita
hiibaqu? Oonihe nii ikanomake eetemi niimaeho noo oke
nikeho dzube abi mimi ma abi qesa nokoi niike naho botota
mootomi oorai?
36 Hiiremi Dzesui erake hiireta, Anai ttokaho abi qiban-
idzara. Anai ttokaho abi qiba oho isaki oorapuko, naho
tuhotuho abi nokoi ao naho tepure naatemi anai bamu Dzuta
abiho angita dzubarori. Qate naho pobio mainani.
37 Hiiremi Piratoi hee, Oonita nii abi qiba mainani kaqa.
Hiiremi Dzesui erake hiireta. Nii anake hee, Abi qibaniqi
hiire oi erake eete oorai. Anai quba meeho maikhata oke
paanaitare baami ape ma ape abi meenomani nokoio naho
noo qusubaitorai.
38-40 Hiiremi Piratoi hee, Oonihe meeho tetei ikanomani?

*ABI TOTOTO HIIREMI PIRATOI DZESU HAPAHA-
PANAITARE HIIRETA*
(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Ruk 23:13-25)

Oiqi hiireqi Piratoi biranate Dzuta abi pobi hiireta, Noho
oberake ana qiri eete saridzama. Oonita Ingonaho dzumata
gamani sutasuta abi teeke nikeho quba saqoro baaorai tete
oke iihaqi nike isanate Dzuta abi nikemeho abi qibarake
ingonaite saqobaqu mae? Hiiremi nokoi qarutoqi hee, Abi
oke bahe Barabake saqobareiqi hiireta. Oonihe Barabai koiri
kairiho maikhatanita noko naane quba noqake saqobareiqi
hiireta?

19

1-2 Oho quba Piratoi nakuta qeemaqi hiiremi qaa abi nokoi
Dzesu aimaqi bitte biiroramuti qaateqi qepuqepu hiireqi
gupake papara korabete noho qibata dzamotoqi sasa topa
dzuunoma aima oke noke dzaarota. Dzaaroqi noko noho toro
biranate hee, O dzoobe dzoobe.
3 Dzuta abiho abi qiba nii! Oiqi hiireqi noko boto sepeite
noke teetota.
Oke eetemi Piratoi paha biranate Dzuta abi pobi hiireta,
Nookare.
4 Ana abi oke toronaite noho obera saridzaama naateqi
noke nikeho pengata moote.
5 Hiiremi Dzesui ttoba topa dzuunoma ma guupaho pa-
parama gama biranatemi Piratoi nokoke hee, Dzasa. Abirake
moorare.

6 Hiiremi dzube abi mimi ma nokoho qesamane qarutoqi
hiireta, Baamu, hapahapanaitare! Noke hapahapanaitare!
Hiimi Pirattoi hee, Anai noho kahosa ruume oonita nikemae
noke aima hapahapanaitare.
7 Hiiremi Dzuta abi nokoi hee, Maa, abirai nanaho huke
riiteqi sama nome Ohonga kimatetoraita noi oho quba
baataridzoni.
8 Hiiremi Piratoi nookami Dzesui sama nomeke kimatete-
taho qubake noi atti minake eeteta.
9 Noi Dzesuke dzeimaqi paha qaa guhu dzuubaqi noke qasa
hiireta, Niiho khooba ikanoma?
10 Oiqi hiiretahe, Dzesui te oho noo ipi hiibara. Oho quba Pi-
rato noke hee, Maa niike saqobaquni mae hapahapanaitaqu
oho isaki naho toro ooraita nii bamu naho noo ipi hiibaqu?
11 Hiiremi Dzesui hee, Nookare. Ohonga qusunai oho isaki
niike moitaama naatapuko oke nii anake eetaquho tete bamu
naatarori. Oonita niiho kahosa ooraihe Dzuta abi anake
niiho torota mootomi oorai nokoho kahosai niihoke riite
oorai.
12 Hiimi Piratoi beedzae eete Dzesuke saqobarota qate
Dzuta abi nokoi qarutoqi hee, Bamu, teei Kaisaho noo ri-
iteqi sama nomeke noho habara mootare hiireqa oonoma
eetakoita nii abi erake saqobaquko nii aoke Kaisaho ibo
naatakoi.
13 Hiiremi Piratoi noo oke nookaqi Dzesu dzeima biranate
gamaniho qohareta habeseta. Teka oho dzapa Simeri Qo-
hare, qate Heburoho noota oke hee Gabattaniqi hiire qaata.
14 Obete Dzuta abiho Ingona dzumaho roiroi bodza oomi
ete bisa naatemi Piratoi Dzuta abi oke pobi hiireta, Nike abi
qiba nikeme Dzesuke moorare.
15 Hiiremi noko dzaubama qarutoqi hee, Eo, Noho dzapa ao
bamu naatare. Noke hapahapanaitemi bamu naatare!
Hiiremi Piratoi nokoke hee, Anai isanate nikeho abi qibake
hapahapanaitaqu? Hiiremi dzube abi mimi hee, Bamu,
nanaho abi qibaio Kaisa teena.
16 Hiiremi Piratto nokoke kebaitare hiireqi nokoi Dzesu
hapahapanaita quba noke abi naga nokoho botota mootota.

DZESUKE NOKO HAPAHAPANAITETA

Nokoi Dzesuke mai eete hapahapa moitemi noomae aima
tuumata.
17 Tuumaqi nokoi hapa peite Qiba Gottaho tongota bi-
ranateta. Oonihe Qiba Gootta oke Heboro noota hee Gorig-
ottaniqi hiirorai.
18 Teka ota nokoi Dzesuke abi qanga eserima hapaha-
panaiteta. Noi bisata oomi pobi nohota abi teei ootani teei
mage robeta oota.

19 Qate Pirattoi hiiremi hapahapaho suheta qetaqeta erai peiteta, DZESU NADZARETTEHO NENARAI DZUTA ABIHO ABI QIBANI.
20 Qate nokoi Dzesu hapahapanaiteta tekai nagapa mina oho kosoramuta oomi noo qiba oke Heboro noo ma Romaho noo ma Girisiho noota gama qeete oomi Dzuta abi noo maina painanoma girodzomaqi noo oke isaitota.
21-22 Oho quba dzube abi mimi bisi naate Pirattoke pobi hiireta, Oke eto qeeteqi hee, Dzuta abiho abi qibaiqi hiibainohe, erake qeetare, Abi noomae hee, Anai Dzuta abiho abi qibaniqi hiiroraiqi qeetare. Oke noko hiiremi Piratoi hee, Baamu! Ana qeete oke ango qeete qaate.
23-24 Oonita qaa abi nokoi Dzesu hapahapanaite qaateqi ttoba ma sasa nohoke aima batabiremi qaa abi eserisa eseriho quba teena teenaho isaki naateta. Oonihe sasa khara kharerepo nohoke noko bosata koridzaamake ootota oonita qaa abi nokoi qesa pobipobi hiireta, Maa, eto uhutomi qanganatainohe napahota apei oke mai eetaqu oho qubake napa isanate baabe biidzare. Oiqi hiireta oi teeho quba bahe sinabidzata qetaqeta teei hee, Ttoba ma bare nahoke noko nokome quba pattabetetahe, sasa nahoho quba nokoi baabe biiretaiqi hiiremi qaa abi oke eetemi ooqata meenoma naateta.
25-26 Qate Dzesu hapahapata oomi pai gotta nohoi oho khoobata qooro oomi paiho dzaba Keropaho ata ma Maria Magattaraho nena ma nokoi noma noko gama oota.
Oho quba Dzesui pai mooqoqi paha Dzohane qeseba tuumakhata nome anake mooqi pai nomeke pobi hiireta Pai name, nii khata erake moomi niiho khata naatare.
27 Oiqi hiireqi khata anake noi hee, Nii atapa erake moomi noi niiho pai naatare. Oke hiiremi anai bodza ooqata noke qupadzomaqi ipita noke dzeimaqi naga nameta tuumaqi naka qesa kokora eete qaata.

DZESUI BAATETA
(Mat 27:54-56; Mar 15:33-41; Ruk 23:44-49)

28-29 Oonita quba oi gama bamu naatemi Dzesu moomi sinabidzaho qetaqetai gama meenoma naate soubiremi noi erake hiireta. Naho baruna uhube. Oke noi hiiremi oba mangi toobairanoma heenomai ota oomi abi noko besa bidzaga teeke suqobireqi saarota soramu biire too nohota mootota.
30 Mootomi noi oba too bairanoma oke muunaqi erake hiireta. Oioni, baura oi gama mee eetemi bamu naate. Oiqi hiiremi suma noho khapere eetemi gisi tuumata.
31 Qate iihai Ingona dzuma minaho roiroi bodza oomi eto abi kebanoke baatemi keba nokohoi dzuma oke sesero eetaino hiireqi Dzuta abi Piratoho torota biranateqi qasa

hiiremi noi qaa abi dzoobiremi oko nokohoke geqobiremi hairiamake baatemi qurabidzare tuumata.

32 Tuumaqi noko ota biranate abi eseri Dzesuma hapahapanaiteta nopoho oko bosa teete geqobireta.

33 Oonihe noko moomi Dzesui ao baate oomi noko te oko nohoke geqobidzara.

34-36 Oonoma naateta oi teeho quba bahe sinabidzaho qeteqeta teei hee, Gootta nohoke bamu geqobidzaquiqi hiiremi ota meenoma naateta. Oke ana Dzohane namae mooqi isere mootomi nike nookami meenomanita niike nookare. Qate qaa abi teei kooma noho qebake kotoro pui eetemi Idze, ao oba ma dzuu esese biranateta.

37 Oi qetaqeta teei paha hee, Nokomae abi kootorota mookosu koko oke moohirareiqi hiirorai oioni.

DZESUHO KEBAKE NOKO OMA NAGATA MOOTOTA
(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Ruk 23:50-56)

38-39 Obetemi Dzosepe Arimatteoho nena (noi bosata qupibake Dzesuho torota biranateta) noi Dzesuho tumakhata naatetanihe Dzuta abi mimiho attike eeteqi noi te nokoho pengata paaqata qaarara. Oonihe noi Piratoho torota baaqi Dzesuho keba quba qasa hiiremi Piratohota isanatemi no aima tuumata.

Oonita Nikotemo oho qesa ganobine ma eebeke uranoma qesa, oho bame 30 kiro oho isakike gama aima baata.

40 Baaqi nokoi Dzuta abi keba nokome qurabire qaataho pomata ganobine ma eebeke uranoma ma ttoba qesa aimaqi ooma Dzesuho keba sengi eete qegorota.

41 Qate noko Dzesu hapahapanaitetaho neta dzoo teei oomi oho nakuta oma naga agiagi kaibetetai oota oi Dzosepe noomaehonita oho nakuta abiho keba mootaamake habanake qaata.

42 Oonita Dzuma mina ao biranatare boohimi oma naga dzamoqata oomi noko Dzesuho keba oho nakuta mootota.

20

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA, DZOOBE!
(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Ruk 24:1-12)

1 Qate dzuma mina bamu naatemi Saate dzuridzarita Maria Magattara nenai qori qura tupu ota biranate moomi apei ao oma sarara oke burisi eetemi paatike oota?

2 Oho qubake noi burisi eete toroumaqi Siimo Peetoro ma Dzesuho qeseba tumakhata Dzohane anaho toro biranateqi naka pobi hiireta, Maaqa Soopara napahoke noko oma nagata hiumaqi ikata ai tuume oke paimane nanai ruume!

3 Hiiremi Peetoroi anama nakamae hairiamake qeemaqi oma nagata tuumare hiireqi, torouma tuumata.

4 Tuusuhiqi anai Peetoroke riite bosa qura patita bi-
ranateta.
5 Biranateqi ana subate nese dzoobire moomi ttoba sengi
keke ootahe anai te dzuubara.
6 Oonihe Siimo Peetoro ipita baaqi ao dzuubaqi saamaho
ttoba sengi moo pobiteta.
7 Ma qiba sengi nohoke te samaho ttobama teenaite
mootomi ooraranihe, sigita qoomami oomi noi moota.
8 Oke noi moohimi ana atti quba qura patita ootahe anai
naamae dzuubaqi moomi naho qupa pobirateta.
9 Oi bosata nanai Dzesu baate qoridzarotaho sinabidza
qetaqetake te nooka pobite qaarara.
10 Qate nakamae oho mumure moohimi qupa pobiratemi
nakai qaki minake eete burisi eete nagapa tuumata.

MARIA MAGATTARAHO NENAI DZESUKE MOOTA
(Mar 16:9-10)

11-12 Oonihe Maria noi qura patita biranate paata qooro tti
hiireta. Tti hiireqi noi subate nese nakuta dzoobire moomi,
Angero eseri ttoba khabanoma dzaabanomai Dzesuho keba
meeqotaho tekata habeseqi temu qiba robeta oota, temu oko
robeta oota.
13 Ooqi nopoi hee, Atapa nii ikaqi tti hiire? Hiiremi noi hee,
Soopara nahoke noko aimaqi ikata tuume oke ana ruumeni?
14 Hiiremi Dzesu noho tumeta qooro oomi noi burisi eete
noke mootahe, noho nese dzuubara.
15 Oonita Dzesu noke pobi hiireta, Apeho qirike eete tti
hiire? Hiiremi noi qupa nometa hee Dzoo oho mai ooniqi
hiireqi hiireta, Mai, nii noho keba aime mae? Aima ikata
moote? Hiiremake ana ttuma aimakoi.
16 Hiiremi Dzesui noke hee, Maria! Oiqi hiiremi Maria
pasere eete hee, Banaita name! (Qate Heboroho totohota oi
hee Rabuni ooniqi hiireta.)
17 Hiiremi Dzesui hiireta Eehe, anai mai nameho torota
peitaamake ooraita nii eto ana aima gimutta eetaino. Qate
tuumaqa qesamane nahoke pobi hiireqa hee, Anai mai ma
Ohonga nike ma napameho torota peqibiqi hiibare.
18 Oiqi hiiremi Maria Magattaraho nena noi ango tu-
makhametoho toro biranate pobi hiireta, Nookare, anai nese
namema Soopara napame poiqanipamuke moori. Oiqi hi-
ireqi noo Dzesu noke pobi hiireta oke noi paha noko gama
pobi hiireta.

TUMAKHAMETO MA ABI SAMANE DZESUKE MOOTA
(Mar 16:14-18; Ruk 24:36-49)

19 Qate oho Saate surena qupi sooromi Tumakhameto
nanai Dzuta abi mimiho atti eete tete siire tatanga naatemi

Dzesui ikanomake eeteqi nanaho bisata qooroqi hiireta, Dzoobe ma kanakana!
20 Oiqi hiireqi noi nanake boto ma sama nomeho dzori banaitemi tumakhameto nanai Soopara naname moohimi nanaho baruna tukuba minanipamuke eeteta.
21 Eetemi Dzesui paha hee, Dzoobe, qupa nikehoi kebaratare. Oi Mai ana dzoobiretaho isakita ana naamae nikeke beedzaeta dzoobihimi nike poiqa qaru abi naate.
22 Hiireqi noi suuqa teeteqi hee, Naho Sumasai nikehota qeeme.
23 Oonita nikei oho baura eeteqa abiho kahosa dzamutomi bamu naatakoi, qate nike qaanate kahosa dzamutaama naataquko kahosa nokohoi qaarakoi ooiqi hiireta.

TTOMAHO QUPA POBIRATETA

24 Qate Ttoma, apeke abi hee Pai noke teema nopoke teenaite dzoomataiqi hiire qaata, noi tuerebehota tee. Oonihe, Dzesui oonomake eete qesa nanaho torota biranatemi Ttomai ikata oota?
25 Oho qubake tumakhameto qesai ipita noke hee, Maa nanai aoke Soopara napame moori. Hiiremi noi hee, Eehe, anai nese namema berumaho dzori oke noho botota mooqa, boto name noho qeba dzorita eepoqotoqake qupadzomakoihe bamu.
26 Oiqi hiiretanita qupi 8 naatemi tumakhameto nana Ttomama gama suruho minata ooqi tete siiremi tatanga naate oomi Dzesui paha baaqi nanaho bisata qooroqi hee, Dzoobe ma kanakana!
27 Oiqi hiireqi noi qeemaqi Ttoma pobi hiireta, Oionita boto niime boto nahota upubire berumaho dzori oke mooqi, boto niime qeba dzori nahota eepoqotoqake eto hou eetainohe qupadzomare.
28 Hiiremi Ttomai beubeu eete hee, Soopara ma Ohonga name, oi nii oni.
29 Hiiremi Dzesu noke pobi hiireta, Ttoma nii nookare. Abi mooraamake ao qupadzomorai nokoio rike ma pobi oni. Qate nii teeho quba qupadzohidzaranihe moorake eete qupadzome. Oke noi hiireta.

TUMAKHATA DZOHANEI GEERAHO KHOOBA PAANAITETA

30 Qate baura oonoma samaneke Dzesui tumakhameto nome nanaho pengata eetemi Ohongaho mumure naatetanihe qesaho isereke gee eranomata qeetaama naateta.
31 Oonihe noo eranomake ana qeetemi nike isaiteqi hisi eetaridzoni. Nike hee, Oo, Dzesui Kiristu, Ohongaho Khataniqi hiireqa dzapa nohoho quba qaraqaranoma naataridzoni. Oiqi Dzohane anai qeeteta qupadzomare.

21

TUMAKHAMETO QESAI IKAKE EETE PISINISITA TUUMATA

1 Ipita tumakhameto nohoi Tiberiaho oba ttuuta oomi Dzesui paha sama nome nokoke banaiteqi, erake eete banaiteta.

2-3 Oi Siimo Peetoro ma Ttoma (oi teema nopoi biranatetahoni) ma Nattanae Garirea habaho nagapa Kanaho nena, ma Dzebete oho khameto naka, ma Dzesuho tumakhameto paha eseri nanai gama ota ooqi, Siimo Peetoro nanake hee, Anai paha Khaa apiapi naatare tuume. Hiiremi nanai hee, Oionita napa gama tuumare. Hiireqi nana biranate sisimata peite qupibake dzobi eete saridzaama naate qaami iihai mootota.

4 Iihai mootomi Dzesui baaqi igasata qoorotahe tumakhameto nanai te noke moo qupadzomara.

5 Oonita Dzesui noo dzoobireqi hee, Khameto name, kabira saridze mae?

6 Hiiremi nanai hee, Baamu. Hiiremi noi hee, Dzupu oke sisima pobi neta mootoqake saridzakoi. Hiiremi nanai ota mootota. Oonihe kabira samanenipamu agomami nanai oke dzeima quba bitta eeteta.

7 Oonita Dzesuho qeseba tumakhata anai Peetoro pobi hiireta, Maa, Soopara napaho oioni. Hiiremi Peetoroi Sooparaho dzapa nookami noho beedzae saqobami eto Dzesu noho habana mooraino hiireqi noi hairiamake sasa aima sama nome qegoroqi obata kautu eeteta.

8 Qate nanai iigasa sererahuke oomi mita 200 naatemi qesai botti gattiqata qurateqi tumakhameto nanai khaa ma dzupu qama dzeima igasa neta dzaoma baata.

9 Oonita baaqi nanai unate dzupuke igasata qaate peite moomi sekana eepata dzooro abaniremi dzobadzoba teei paha oota.

10 Oonita Dzesui nanake hee, Nikehota agome oho neta paha sekana qesa aima erama teenaitare.

11 Hiiremi Siimo Peetoro obata sura gimutta eetoqi ooqi dzupu oke noomae keke dzeima igasata peite moomi sekana mimi 153 oho nakuta ootahe dzupu te uhubara.

12 Obete Dzesui nanake hee, Nike baa patta muunare. Hiiremi tumakhameto nanai moomi Sooparanipamu oonihe, nanai beubeu eeteqi apei noke hee, Dzoobe Sooparaniqi hiibarota? Baamu.

13 Oonita Dzesui dzobadzoba ma sekana oke aima pattabete nana moiteta.

14 Oke eete Dzesui baata neta qoridzeqi sama nome nanake banaitemi bodza tapari naateta.

DZESUI PEETOROKE TTIDZA KOOTOROTA

15 Oonita nanai saunaba patta oke muuna bamuitemi Dzesui Siimo Peetoroke ttokaho dzapata hee, Siimo Dzona, qupa niihoi khaa apiapiho pisinisita oorai, mae naho neta oorai? Hiiremi noi bere kotoroqi hee, Oo Soopara name, anai niiho dzake eetorai oke nii gesina. Hiiremi noi hee, Oonita nii sipisipi khameto nahoke sinabidzaho sogo moitorare.

16 Oke hiireqi Dzesui paha noke ttokaho dzapata hiireqi hee, Siimo Dzohane, Niiho qupa naho torota oorai, mae bamu? Hiimi noi Dzesuke hee, Oore Soopara, ana niiho dzake eetorai oke nii qesina. Hiiremi noi hee, Oonihe sipisipi gamitti nahoke nii isanate soopara eetoraridzoni.

17 Oke Dzesu hiireqi gattiqa ipita noi paha noo teena oke hiiremi tapari naateta. Hee, Siimo Dzohane, Meenipamuke nii naho dzake eetorai, eo bamu? Oonita noi totoho taparike hee Nii naho dzake eetorai mae bamuiqi hiiremi Peetorohota bame mina eetemi noi Dzesuke hee, Soopara name, nii quba minaraho gesina keke oonita naho qupa niiho torota oorai oke nii paha gesina. Hiiremi Dzesui noke hee, Oonihe nii qeseba sipisipi nahoke patta moitorare eto qaataino.

18-19 Dzesui Peetoroke hee, Nookare! Nii eehaha niimeta siihu suutoqi niimae qupadzomaqi tee ma teeta tuuma qaari. Oonihe nii poiqa nasura naatemi maina teei (Sumasa) niike sasa dzaaroqa dzeima tee ma teeta tuuma qaaraqu — oi niiho dza bahe noho — oke ana bamu nii ikobetaqu. Oiqi hiireta oi paha Peetoroi ipita poma attinomata baatemi oho quba Ohongaho dzapa pobi haba gegebetarotaho isakita Dzesui oke hiireta. Noi hee, Oho quba nii anaqake iiha qaarare.

DZOHANE NAAMAEHO NOO QETTA MA KOKO

20 Hiiremi Peetoro nookatanihe noi burisi eete moomi apei qupi posaho bodzata Dzesuho dzagaqata tirere eeteqi hee Soopara, apei niike geema mootare boobiqi qasa hiireta, oi Dzohane ana.

21 Oonita Peetoroi anake mooqi Dzesu pobi hiireta, Soopara, qate Dzohanei ikanomake eetaqu?

22 Hiiremi Dzesui noke eraiqi hiireta, Ae Anai Dzohaneke hee, Ana dza eetemi nii naho beebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquni mae ikanomake ana hiibaqu oi niiho noo bamu. Niiho noo oke hee, Nii anaqake iiha qaarare.

23 Oiqi Dzesui hiiremi oho nooke sinabidzaho oko ma boto samane oberama nookaqi anahoke qesai hee, Tumakhata Dzohane noi bamu baataquiqi hiirorai. Oonihe Dzesui te anake hee Nii bamu baataquiqi hiibarani. Bamu. Noi Peetoroke hee Ana dza eetemi noi naho bebe eete qaamake ana paha biranatakoiqi hiibaquko oi bamu niiho noo naataquiqi hiireta.

24 Oonita tumakhata quba oke gama moo soubireqi isere mootoqi qeetorai oi ape bahe ana. Ma isere nahoi meenihe oke napa gama gesina.

25 Qate Dzesui paha quba samane eete qaata oho isere gama iso keke qeete soubidzapuko ana qupadzomami qetaqeta gee samane ttokata oorai oi qidzoke oho quba isanatorori.

Noo oioni
Ana Dzohane

APOSORO
QARU ABIHO ISERE

Ttotta Ruka qeeteta
Roma Nagapa
Tii 62 (?)
Abi Mina Tteopiro
Ttoroa Nagapa (?)

QAHEUBA SUMASAHO NARU
(Ruk 24:48-49)

1 O Tteopiro, abi mina name, Dzoobe:

Ana bosata pepa niiho quba qeeteta oi Dzesui sohoroqi quba eete qaata ma banaite qaata oho isereke ana niiho quba qeeteta.

2 Qate noi qusuta peitare boohiqi noo tatanga nomeke Tumakhameto pobi hiireta ma Qaheuba Sumasa nokoho quba dzoobidzakoiqi hiireta.

3 Oonihe noi sama eehaha nome nokoke banaitomi qupadzomata. Qupadzomami noi Ohongaho pobi qesaqesa noko pobi hiire paanaite qaami bodza pooti naateta.

4 Ma oho bodza teeta nokoi Dzesuke saridze oomi noi hiireta, Nike eto Dzerusaremu nagapake qaateqi tee ma teeta tuumainohe ota gama susupu ttutturate Maiho naru tatangaho bebe eesuma ana nike pobi hiireta oi meenoma naataridzoni.

5 Oi Dzohane noio obama abi sooro qaata oonihe bodza ao dzamoqa naasuhiimi ana naamae nikeke Sumasama soobakoiqi hiireta.

6 Oonihe bodza teeta nokoi totoho eranomata Dzesuke qasa hiireta, Soopara naname, nii Isirae abi nanaho bosa qobaqobai ao bodzaqarata ibo napame Romake suqobidzaqu mae?

7 Hiiremi noi erake hiireta, Nikei oho bodza ma sau qupadzomaquho isaki baamu oonihe oke Mai noqeke quba oonoma gesina naate oorai.

8 Oonihe hiibi, Qaheuba Sumasa nikehota gaibaqa nike beedzaenomaitemake oionita nike ao sohoroqa oko ma boto tupu naho Dzerusaremuta oorai ma Dzuttea habana oorai ma Samaria habana oorai ma haba samaneta oorai nokohota naho noo ma sinabidza mekeqoma hiire paanaitemi kata gamaqi habaho moirata soobeqomakoi. Oiqi Dzesu hiireta.

KIRISTU QUSUHO ISAKITA PEITETA
(Mar 16:19-20; Ruk 24:50-53)

9 Ma Dzesui quba oonomaho pobike Qaru Abi nokoke pobi
hiireqi bodza ooqata keke nokoho nese ma pengata adzahaha
naate, qusuta peitemi nokoi moohimi perettabi ao noke sengi
eeteta.
10 Ma nokoi nese dzoobireqi noi qusute bamu naatetaho
tekake moohimi abi eseri sasa khabanomai nokoho bisata
qoorota.
11 Nopoi hee, O Garirea nena, nike abi naga ikanomai
qusuke rittabetorai? Oi Dzesu nike qaate qusuta tuume
oonihe tete teena ota paha burisi eetakoi.

QARU ABI DZUTAHO HABARA SARIDZETA

12 Oiqi nopoi hiiremi Qaru Abi nokoi tora dzapa Oriba
ota ooqi burisi eete Dzerusaremuta biranateta oi te kharata
ooraranihe dzuma surenake qeemaquho isaki.
13 Oonita Dzerusaremuta biranateqi suruho nokome ota
oora ma qaara eetota nokoi ota sohoroqi pupu hiirota.
Qate abiho dzapa ttari oi Peetoro ma Dzohane ma Dza-
kopo ma Attereo ma Piripo ma Ttoma ma Battoromeo ma
Matteo ma Dzakopo Aripeoho khata ma Siimo Romaho khep-
idzenoma ma Dzuta Dzakopoho khata.
14 Ma paha Dzesuho pai ma nomamane noho ma paimane
qesama noko gama qupa teenaite pupu baura eetota oke
noko ota eete oota.
15-17 Oomi bodza qesa naatemi Peetoro noi abi tupu,
dzare nokoho 120, oho bisata qooroqi erake noko pobi hi-
ireta. Dzairamane name, napaho ttarita teei Dzesuke geema
mootoqi qaa tupu oke dzeimami nokoi Dzesuke aimata dzapa
nohoio Dzuta. Oonihe baura nome oke eeteta oi teeho bahe
Qaheuba Sumasa oke agobanipameke Tabitiho toonaitemi
qeetetaho isaki oi ooqaho quba meenoma naateta. Oiqi
hiireta.
18 (Qate mooro. Dzuta noi pasena nomeho ttuma aima
ooma ttoka teeke mai eeteqi ota suma kopidza eete taate qura
qohabami ttidza nohoi biranateta.
19 Obetemi oho pobi Dzerusaremuta baami noko ona qaata
nokoi nookaqi noo kokometa haba oke Akettamaniqi hiireta,
oonihe haba oi Dzutaho kasu ooniqi hiirorai.)
20 Oonita Peetoro ipibireqi hee, Aoke Samuho pepata erake
hiiremi oorai, Nagapa nohoi agiagi naatare abi teei eto oota
ooraino. Ma oi paha teeta hee, Sinabidza baura nohoke
isanate maina teei aimaridzoni.
21-22 Oke hiiremi ooraita Dzesuke Dzohanei obama sooro-
taho bodza ma Dzesui abiniqake napake qaate peiteta bodza
oho nakuta apenei Dzesuma napamae ttaike oora ma qaara
eete baa qaabi abi oonomahota teei paana naateqake abi oio
napake hoobire Dzesu qoridzetaho mee hibahiba naatare.

23 Hiiremi nokoi abi eserike paanaiteta, oi Sabaho khata Dzosepe (oonihe dzapa temu nohoi Dzusto) qate temuho dzapai Mattiasi, nopo oioni.
24 Ma nopoke paanaiteqi pupu hiireqi nokoi hiireta,
25 O Soopara qupa mohimohi, nii isanate abi eseri nopoho neta teeke moomi isanatemi nii noke Dzutaho tekata mootomi qaru abiho baura erake Dzuta gaubiretake noi mai eetare.
26 Ma oho baabeke noko biiremi oi Mattiasike paanaitemi noi qaru abiho ttarita ipibireta.

2

SUMASAI QARU ABIKE NOONOMAITETA

1 Qate Ingonaho dzuma ao kharata tuumami bodza pipiti naatemi patta ponabetaquho dzuma naate oomi Peetoro ma kara nokoi gama susupu ttutturateqi tupu teenata oota.
2 Oonita qusuta bapamuho qesa husu minanipamu teei biranateqi naga noko oota nokoke suqobireta.
3 Suqobiremi noko moohimi Ohongaho too dzadzai nokoho irita biranate qooro soubiremi,
4 Qaheuba Sumasai nokoke gama qooro teetemi nokoi ao nagapa noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe te sepeke hiibaranihe Sumasa nokoke banaitetaho isakita hiireta.
5 Oonihe Ohongaho dzaodzaonomaho Dzuta abi qesa Dzerusaremu nagapana qaata nokoi qeena ma baana oni.
6 Oonita bapamuho husu oi nokoho tomata dzuubami nokoi gama baa ttutturateqi abi samanei nookahimi Qaru Abi nokoi noo totoho maina paina nokohonipamuta hiirota oonita minarai hasaqu eeteta.
7 Ma nokoi hasa hiireqi hiireta, Abinaga erai gama Garirea abi keke.
8 Oonita nokoi ikanomake eeteqi noo maina paina napahota hiiremi maikhametoi nookorai?
9 Napai Pattia ma Meette ma Eera, Mesopottamia ma Dzutea haba nena ma Asia gattiqa ma apoho abi ooni.
10 Pirigia ma Papirai ma Agitta ma Ribia nena ma Kirene nena ma Romana baata abi oi Dzuta abinipamu ma paha nokoho nakuta dzuuboraiho abi.
11 Oi paha Kerette abi ma Arabia abi napama teena totoho maina paina napahota Ohongaho baura attinomake noko hiire paanaitorai oiqi hiireta.
12 Oho totoho maina painata Qaru Abi sinabidza hiiremi abi nokoi houpeu eeteqi qesa pobipobi hiireta, Eria naane obaoba?

13 Oonita qesai Qaru Abi nokoke sube ma pasena hiireta. Oi nokoi bai oba agiagike muunaqi ruume nooke hiiroraiqi hiireta.

PEETOROI NOO IPI HIIRETA

14 Nokoi qepuqepu hiiremi Peetoro noi ttuerebe nokoho bisata qoridze dzaubarike hiireta, O Dzuttea abi ma Dzerusaremuta oorai abi, dzoobe. Nikei bage eete toma ttiteqa naho noo nookare.

15 Saunaba naini kiroko naataamake oorami nanake nike hee, Bai oba nike suqobirorai ooiqi hiire mae? Oi baamu.

16 Oonihe hore noo too abi Dzoerei hiireta oho meeke nike erake moori.

17 Oi Ohongai noho toota eraiqi hiireta, Anai kebanoke Sumasa name dzoobiremi haba samaneho abike igabire soubirema mutu ma khata nokoi too abiho isakita hiibakoi, ma abi tasu nokoi nese parara eeteqa baku meenomaho qesa mooqa tete qupadzomakoi.

18 Oonita ana kokora abi ma paimane nameho quba eeteqa Sumasa name dzoobiremi nokoi naho too naate hiibakoi.

19-20 Ma ana nokoke qusuta quba agiagi banaiteqa ttokata mumureho isaki dzoobiremi dzuu biranatemi eepa ma dzapunamu ma quba biranatakoi oi etei burisi eetemi qupi sooromi dzasidzai dzuu eetakoi.

Oke eete soubiremi abi nokoi Soopara minake qaupuitaquho bodza ao biranatakoi.

21 Biranatemi oionita apenei Soopara oho dzapake qiraitaqu nokoke ana qidzaitakoi oiqi Dzoere hiiretanita oho mee era.

22 Hiireqi Peetoroi hee, Oionita Isirae abi, nike toma tiiteqa noo erake nookare. Dzesu Nadzarette nenake Ohongai husi ma painomaitemi noi bisa nikehota quba nese agiagi ma baura bamenoma samane eete qaami oi Ohongaho mumure naatemi nike te oho ruume naatoraidzara.

23 Qate nikei abi oonoma Dzesuke teetareiqi noke tuuma abiho botota mootomi hapahapanaitemi baateta.

Oonihe oi teeho quba bahe Ohongai sauqata qupadzomaqi oho tete biraitemi nike qusubaiteta.

24 Oonita Ohongai noke paha qaraqaranomaiteqi baata ma hemeho neta saqorotaho isakita noi ao eehahaho pobi naateqi baatake suqobireta.

25 Nookao, agobake Tabiti noi Dzesuho too naateqi eraiqi hiireta, Anai moomi Ohonga anake dzaga bobotorai oho isaki oni. Oi noi naho boto pobita ooraimi ana bamu quba teeho atti eetaqu.

26 Oho qubake ana ttidza qidza eetemi naho too hasahasa hiirorai. Oho qesa sama nahoi bage eete oorakoi.

27 Oi teeho bamuhe nii gisi nahoke sepeke gaubiremi
rubenga naataquho tete bamu oi nii qeseba khata niime
anake qaatemi ngausa naataqu oi teqaha ooraidzara.
28 Baamu, nii anake qaraqaraho tete banaitemi ota tu-
umakoi oi nii anake penganaite qaama qaama anai oho qaki
naate qaarakoi oiqi Tabitti Dzesuhoke qeeteqi hiireta.
29 Oonita Peetoroi noo ipibireqi Dzuta abike hee, Qesa ma
dzairamane name, uumi napaho Tabiti noi baatemi qura-
bireta oonita nohoke ana te hiiremi nike nookoraidzara
baamu. Napa moomi noho nesetu napahota ooraita noi
Dzesuhoke eeteqi hiireta.
30 Oi noi too abi qaaqi Ohonga naru noo tatanga noho irita
mootota oi biidza ma suna nohota teei abi mina naatarotaho
naru. Oonita Dzesuho naruke Tabiti qupadzomaqi hiireta.
31 Noi Kiristuho hore noo paanaiteqi hee, naho qeseba
khatai bamu koseta qaami noho samai ota arinataqu oonihe,
baata neta qoridzaqu oho noo hiireta.
32 Oonita Ohongai Dzesuke ao tukuto qoridzemi nana nese
nanamema noke moota.
33 Qate noi qoridze peiqi Ohonga maiho boto pobi naate
ooraiqi napake naru hiiretaho isakita Sumasa nanaho irita
dzoobiremi soororai ma sobasoba ooqake nike poiqa moo
nookorai.
34 Oi Tabiti teqaha noomae qusuta peitaranita oi te noho
noonidzara.
Oonihe Tabiti eraiqi hiireta, Ohonga mai noi Soopara mina
nahoke hee, Nii naho boto pobi naateqa erata qoobare.
35 Qooro qaama ibo abi niihoke anai aimami noko oko toro
niihota ttutturate qaarare oke Ohongai Dzesuke pobi hiiremi
Tabiti qaupuiteqi hiireta.
36 Oonita Peetoroi noo ipibireqi hee, Isirae abi qeena ma
baana ma nike gama korabete nookare. Nike Dzesu hapa-
hapanaitemi baateta oonihe noke Ohongai tekata upubiremi
noi Kiristu ma Soopara mina napahoke naate oorai. Oiqi
Peetoro hiireta.

ABI SAMANE QUPA BURISI EETETA

37 Noo oke Peetoroi hiiremi oi nokoho tomata dzubaqi
qupa nokohoke kootoromi nokoi Peetoro ma qaru abi qesa
minarake pobi hiireta, Dzairamane nana ikanomake eetaqu?
38 Hiiremi Peetoroi hee, Nike qupa burisi eete Dzesu Kiris-
tuho dzapa mai eetare. Mai eeteqi sinabibidzaho sobasobata
dzuubami kahosa nikeho dzamutomi Ohonga mai noi Qa-
heuba Sumasama nikeke dzou eete qaarakoi.
39 Oi nike keke bahe eemane khameto ma abi kharana
oorai minarama nikeke Ohonga Soopara napahoi ao Qa-
heuba Sumasaho pobi hiiremi oorai.

40 Ma Peetoroi noo oonomake hiiroqi ipibire noko pobi
hiireta. Nike abi naga rasakinomake qaateqa baa aimare.
41 Oke hiire qaami apenei Peetoroho sinabidza nookami
meenoma naateta (oio tiri ttauseni oni kaqa) nokoi sobasoba
saridzeqi Qaru abi nokota ipibireta.

NOKOHO OORA MA QAARAI MAINA NAATETA

42 Oonihe nokoi gama ota teenaqata oomi, Qaru abi nokoke
sinabidza pobi hiire banaitemi bage eete nokomae qaata. Ma
teena naateqi dzobadzoba qooto muunaqi pupu baura eete
qaata.
43 Oonita Qaru abi nokoi quba nese agiagi eetemi mumure
naatemi nokoi moo nookami attinoma naateta.
44 Oonita nooka hiisi etaeta abi nokoi tupu teenata oomi
quba nokohoi ttaiqa kekeni.
45 Ma qesa nokoi quba tongo ma qubabosa nokome ttuma
quba mootomi oma biranahimi qesamanei patta ma qubaho
dzore qaata nokoho quba isakiqata batabire moite qaata.
46 Qate qupi samane noko Ohongaho biirita ttutturate qupa
teena eete qaaqi, burisi eete naga nokometa patta qooto
muuna qaaqi muuna ma aima qidza eete qaata.
47 Oi noko Ohongaho hasa hiire qaami abi paha qesai
nokohoke nookami bagenoma naate qaata. Ma Ohongai
abi sinabidzaho dza minake eete qaata nokoke aimaqi Qaru
abiho tuputa ipibiremi qidzanate qaata.

3

QARU ABI HIIREMI ABI PONE QIDZANATETA

1-2 Qate ete aparana naahiimi pupu bodza naatemi Peetoro
ma Dzohane nopoi Ohongaho Biirita peiteta. Oonihe abi
pone (paiho amenata pone naate qaata) noke qesamane no-
hoi bodza samane aima tuuma Biiri pouta mootomi habese
qaami nokoi sinabidza guhu ota tuuma ma baaba eesumi
noi nokoke ttuma ma qurumaho pupu ma nenesa hiire qaata
noio ota habese oota.
3 Oonita abi ponei moohimi Peetoro ma Dzohane Biiri
nakuta dzuubake boohimi nopoke nenesa hiireta.
4 Hiiremi Peetoro noke moohimi Dzohane paha oke eeteta.
Nopoi hee, Maa, nii nese taate nakake moorare.
5 Hiiremi noi hairiamake erake qupadzomata, nopoi quba
teeke ana moitareke hiibi.
6 Hiimi Peetoroi hiireta, Maaqa, anai ttuma baamu, siriba
baamu. Oonihe quba naho torona oorai oke ana isanate nii
moitakoi. Oonita Dzesu Kiristu Nadzarette nenaho dzapata
nii ao qoori tuumare.
7 Hiireqi noi noho boto pobita aima qusubaitemi oko ma
sama nohoi tatanga naatemi noi tukuba qoorota.

8 Ma noi nopoma gama sinabidza guhuta peiteqi nome
tuuma ma baaba eesuhiqi Ohonga hasa ma gegema hiireta.
9 Oonita noi tuuma ma baaba eesuhiqi Ohongaho dzoobe
hiiromi, abi ma paimane nokoi noke mooqi hee,
10 Biiri pou qidzata habese ttuma ma qurumaho nenesa
hiire qaapu abi oioni. Oi quba nese agiagi oke mooqi noko
hasahasa minanipamuke hiireta.

PEETOROI OHONGAHO BIIRITA SINABIDZA HIIRETA

11 Obetemi abi oi Peetoro ma Dzohane nopohota soomata oi
biiriho totaqi suba kharanoma oke hee Soromoho suruhoniqi
hiire qaata ota nokoi oomi abi samanei nokoho toro torouma
baaqi hasaqu eeteta.
12 Oke eetemi Peetoroi abi tupuke mooqi hiireta, Isirae
abinaga, nike naane quba abiqake mooqi oho hasahasa
minanipamuke hiiroraidzo? Nike qupadzomami Dzohane
ma nakamaeho beedzae isanatorai mae sinabidza nakahoi
bagenoma naatemi ooqaho qubake abirai tuuma ma baaba
eetorai mae? Oi baamunipamu!
13 Uimane napaho Abarahamu ma Isaka ma Dzakopo
nokoho Ohonga noi khata nome Dzesu Soopara noho beedza-
eke abi eraho irita paanaite.

Oonihe Dzesuke nikei ibo eeteqi raaba abi nokohota
mootomi Piratoi noke ingonaitare hiiremi nike oho bai hi-
ireta.
14 Dzesui qupa sasarinoma ma rikerikenomanihe nike
teqaha noke ingonaitara. Baamu, nike Kiape Piratoke tototo
hiireqi taanga abike ingonaitareiqi hiireta.
15 Qate nike Dzesuke baatata mootota oonihe noi
qaraqaraho maikhatanita noke Ohonga baata neta
eehahaitemi qoridzetake nana nese nanamema mooqorai.
16 Oonita abi erai Dzesuho dzapake nookaqi hiisi eeteqi
dzapa nohota paha qidzanate. Oi abi nike moo nookahimi
noomaeho ai tataumai isanatemi Dzesuho beedzae noho irita
dzuubami noho sama pobirate.
17 Peetoroi hee, Qateqa, Qesamane obera name, Ana
qupadzomami bosa qobaqoba nikeho ma nikei ruume nike-
maeho isakita oke eetepu.
18 Oonihe Kiristui heme oonomake aimarotake Ohongai
hiireqi oho nooke too abi nomeho toota hiire paanaitemi
biranateta tete ooqake Ohonga biraitemi nike qusubaiteqi
oonoma eetepu.
19 Oho quba nike qupa burisi eeteqa oora ma qaara qanqa
nikeme tume biiremi honga ma kahosa nikehoke Ohongai
dzamutakoi. Oke eeteqake Soopara mina napahoi nike
khakhope biirorakoi.

20 Oonihe Khakhope biiroraquho khooba erani: Kiristuke
Ohongai agobake uhutota. Oonihe too abi noho too naateqi
hee,
21 Kiristuke qusuta qaanatemi quba samaneke roibete
isanatemake Dzesuke ana ttokata dzoobiremi paana
naatakoiqi hiireta, khooba oioni.
22 Peetoroi hee, Ohongai Moseke qupanomaitemi noi abike
hee, Ohongai anake upubiremi anai too abi nohonihe, naho
temuke noi dzairamane nikeho neta teeke uhuto upubiremi
nike noho too qusubaite soubidzare.
23 Oonihe teei noke qusubaitaama naataquko noke ruben-
gaitemi abihota bamu naatakoi.
24-26 Oiqi Mosei agobake hiireta oonihe Samue ma too abi
samane nokoi noo teena oke hiire baaorai.
Oi Ohongai naru oke Abarahamu ma ttari nohoke moiteqi
eraqi hiireta, Niiho sooro ma sainata ttoka minaraho abi
nokoi oho agoago saridzakoi. Oiqi hiiretanita nikei naru
noo oho eemane khameto oomi Ohongai qaheuba qaru khata
nome ai upubireqi noke bosata nikeho quba dzoobiremi noi
nikeho qupa burisi eetemi sasari naataridzo — agoago oioni.
Oho qubake nike koirikairi nikemeho isaki sigita biiremake
noi nikeke agoago oke eetakoi, khooba oioni. Oiqi Peetoroi
hiireta.

4

PEETORO MA DZOHANEKE SUTASUTATA MOOTOTA

1 Oke Peetoroi hiireqi Dzohane ma nopoi abi noo pobi
hiiromi sinabidzaho soopara mimi ma Satukeo nokoi biiriho
pirittaniho pobipobi abima noko nopoho torota biranateta.
2 Oi nopoi noo ma sinabidza oke abi tupuke pobi hiireqi
Dzesu baata neta eehaha naate qoridzetaho noo oke hiimi abi
mimi nokoi oke nookami qanganateta.
3 Qanganatemi nokoi nopoke aima suutotanihe ao sure
mootomi nokoi iihaihoke qupadzomaqi nopoke sutasuta na-
gata mootota.
4 Oonihe biirita abi samane sinabidza noo nookaqi hiisi
eeteta abi nokoho dzare paipu ttauseni naateta.

SINASINA TUPUI QARU ABIKE NOOTA MOOTOTA

5-6 Obetemi iihai mootomi abi mimi ma hobihobi ma
sinabidza soopara mina nokoi gama Dzerusaremuta ttut-
turateta. Oi Dzube abi mina Anasi ma Kaipa ma Dzohane (noi
abi maina) ma Aresatte nokoi gama Dzube abi mimiho quni
ma mani keke. Oonita noko hiiremi qaru abi eseri oke aima
garuba nokoho bisata mootota.
7 Mootoqi qasa hiireta, Apeho beedzae ma dzapata nipei
obaoba oke eeteo?

8 Oke hiiremi Qaheuba Sumasai Peetoroke sahuruno-
maitemi noi erake hiireta, Abi mimi ma abiho bosa qobaqoba
name nookare.
9 Nike nakeke hee, Apei nipeho husi ma pai naatemi nipei
abi pone erake kokora eeteiqi hiire.
10 Oonita ana hiire paanaitemi Isirae abi ma nike gama
susupu nookare. Dzesu Kiristu Nadzarette nagapa nenake
nikei hapahapata teetemi baateta noke Ohongai baata neta
tukuto eehahaitemi qori oorai noqaho beedzaeho qubake abi
erai sama ma sasa qidza eeteqi oorai.
11 Oonita nike naga gosogoso abiho isaki ooqi Dzesu oma
oonomaho bai hiireta oonihe noi ao naga oho ttittira naate
oorai.
12 Ma napa paha maina teeho dzapata qidzanataqu oho tete
te ooraidzara, baamu.
13 Hiiremi nokoi Peetoro ma Dzohaneke moohimi nopoi abi
sepe nokanoka guhu dzuubaamaho isaki oonihe nopoi too
ananama noo hiiremi abi moo nookami nokoi bosata Dze-
suma qaata oonita nokoi oho hasa hiireqi iiha ma dzoobidza
eeteta.
14 Oonihe abi ponei qaata noi nopoma noko qooro oomi
nokoi mooqi tee ma teeke hiiba quba bitta eeteta.
15 Bitta eeteqi nokoi nokoke iihami tta eete naga patita oomi
nokomae keke dzahe gunugunu hiireta.
16 Nokoi hee, Napa nopoke ikanomake eetaqu? Nopo
ao quba eetemi oho pobi Dzerusaremuna oorai nokoi ago
nookami Ohongaho mumure naate oorai. Oho qubake ikaqi
oke gimutta eetaqu?
17 Oonine eto noo erai ango abiho otoba patita dzuubami
nooka tani naatainoho quba napa nopoke qamuni hiireqa
hee, Eetoqa Dzusuho dzapake ipita abike pobi hiibainoiqi
hiibare.
18 Oiqi hiireta. Oonita nokoi Dzohane ma Peetoroho quba
hiiremi baami nopoke dzoobidzareiqi noo tatanga hiireqi
hiireta, Eetoqa Dzesuho dzapake abi pobi hiibainonipamu!
19 Oonihe Peetoro ma Dzohane erake noko pobi hiireta,
Nikeho nooke qusubaiteqa Ohongaho nooke qaatareiqi nike
hiibi mae?
20 Oonihe nanai quba moo qaabi ma nooka hiire qaabi oke
qaataquho isaki baamunipamu.
21-22 Oke hiiremi Dzuta abi mimi nokoi ao nopoke
eheitarota. Oonihe abi pone oho tii bodza 40 naatemi obaoba
oke noho irita eetemi abihota bagenoma naateta. Oho
qubake Dzuta abi mimi hee, Eto abi minarai oho nookami
qanganatainoiqi hiiretanita nopoke tee ma teeke eetaquho
tete bamu naatemi nokoi nopoke paha qaupasasa gaamaqi
dzoobiremi tuumata.

SINABIDZA HIIBAQUHO BEEDZAE QUBA PUPU HIIRETA

23 Oonita nopoke saaqoromi nopoi qesamane nopomeho toro biranateqi abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi noo ikanoma hiireta isere oke qesamane nopome gama pobi hiire soubireta.

24 Hiiremi nookaqi noko totoho nokome teenaite qusubaiteqi Ohongaho toro pupu hiireqi hiireta, O agoago khata teena. Nii qusu ma ttoka ma besa oke nii khooba nokohoma gama mooto soubireta.

25 Oke eetetai Qaheuba Sumasa dzoobiremi noi uumi nanaho Tabiti qaru khata niihoho too adzahahaitemi noi eraiqi hiireta, Abi soropurunoma nokoi naane quba dzauba eetorai? Ma abi nokoi naane quba noo sepesapeke qupadzomorai?

26 Oi ttokaho abi qiba nokoi ttarita qooromi bosa qobaqoba nokoi oho qesa ttutturateqi nokoma gama Ohonga ma Kiristu nopoho ibo eeteqi basesa eetorai. Oiqi Ttabitti hiireta.

27 Oonita meenipake nagapa eraho abi nokoi qaheuba khata Dzesu apeke Ohonga nii upubireta noke nokoi ibo eeteqi Herote ma Pottio Pirato nopoma raaba abi ma Isirae abi ma noko gamaqa noo teenaiteta.

28 Oonihe niimaeho boto ma too niihoi hiiretaho isakiqata noko eetorai.

29 Oonita Ohonga niimae moomi nokoi qaupasasa gaamami attinoma naatarorihe iboho isaki oke nii rasaki eeteqi qaru khameto niime beedzae moitemi nokoi too ananama niiho sinabidza hiire qaari oke paanaite qaarare.

30 Oke eesuhima niimae boto dzoobiremi abiho sama ma sasa qidzanatorare ma quba nese agiagi biranatemi mumure naatorare. Oonihe oi gama qaheuba khata niiho, Kiristuho dzapata biranate qaarare.

31 Oiqi hiire pupu hiimi naga nokoi oota oi ngungudza eesuhimi Qaheuba Sumasa nokoho qupake qanoqanonomaitemi sinabidza oke noko beedzaema hiire qaata.

SINABIDZAHO ABI TUPUI QUPA TEENA KEKE

32 Obetemi sinabidza qusubaitetaho tupu mokoi quba samane nokome gama mootoqi ttaike aima qaata ma ipibidza ma hongasidza mekeqoma eete qaata. Nokoi quba niiho naaho hiibaamake teenaite aima qaata.

33 Ma Qaru abi nokoi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetaho noo hiire qaami mee nokoi minanipamu naatemi abi minarai dzoobe ma kanakanaho isakinipamuta qaata.

34 Ma bisa nokohota teei teqaha sepeke qaarara. Quba tongo ma qubabosa, guhu ma naga, dzoo ma hoo oi qaami oke noko oma quba hiiremi biranatemi oke

35 Qaru abi moitemi pattabete abi ooho dzoreke isakiqata
moite qaata.
36 Qate abi teei qaata dzapa noho Dzosepe noke Qaru abi
paha dzapa moiteta oi Banabe (dzapa nohoho khoobai tta-
puita khata) noi Reebiho eema. Kusu Kipuro nena.
37 Noi oho qesa eeteqi quba tongo nome oho ttuma quba
hiiremi biranatemi noi oke gama aima Qaru abiho dzagata
mooto soubireta.

5

ANANIA MA SAPIRAHO IKOIKO

1-2 Oonihe abi teeho dzapa Anania ma ata noho Sapira
nopoi ttoka nopome tteke ttuma quba hiiremi biranatemi
qesai oma gama Qaru abi moitetaho isaki bahe nopomae
qesa naru hiireqi seike oma koko teeke nopome quba qaateqi
koko temuke noi aima Qaru abiho dzagata mootoqi hee,
oqaioniqi hiireta.
3 Oke hiiremi Peetoroi hee, Anania nii naane qubake Saatai
niiho qupa rasaki eetemi Qaheuba Sumasake ikobeteqi ttoka
ma haba niimeho ttuma koko qahitotoraidzo?
4 Ttoka ma haba niihoho koko teei oorareiqa oorakoi. Mae
nipe oho ttuma quba hiiremi oma biranatemi ooma nipe
quba tee ma teeke eetarorihe, naane qubake qupa niihoi
niike ikobetemi nii oke eeteo? Nii abi nanake bahe Ohongake
ikobetareiqi hee, Ttuma paha teei te ooraidzaraniqi hiire oi
bamenoma!
5 Hiiremi Anania noi noo oke nookahiqi taate baateta.
Obetemi qesai moo nookata nokoi atti minanipamuke eeteta.
6 Qate abi khameto nokoi Ananiaho kebake aima tuuma ao
qurabireta.
7 Obetemi bodza khara naataamake ata nohoi noka po-
bitaamake teka teena ota biranateta.
8 Biranatemi Peetoroi noke qasa hiireqi hee, Ttokaho ttuma
oqaioni mae? Nii ana pobi hiibare, Hiiremi noi hee, Oore
oqaioni.
9 Hiiremi Peetoro erake no pobi hiireta, Apu ma nipei
naane qubake Ohongaho Sumasa ikobetareiqi erake eete?
Oionita moorare, abi khameto apu niihoke ai tuuma qurabire
nokoi burisi eete baahuqi naga pou samata qooro ooraita
nokoi paha niiho kebake aima tuuma qurabidzakoi.
Noi oke hiimi Sapirai ao oko toro nohota taate baateta.
10 Baatemi abi khameto nokoi keba nohoke aima tuuma
apu noho qurabireta teka teena ota noke qurabireta.
11 Obetemi sobasoba tupu nokoi oho pobi nookaqi gama
susupu atti ququimaqi qaata.

QARU ABI OHONGAHO OBAOBA EETOTA

12 Oonita Qaru abi nokoi obaoba ma quba nese agiagi maina painake abiho pengata eetemi noko mooqi teena naate Ohongaho biiri totaqi, dzapa noho Soromoho suruho ota noko ttutturate qaata.

13 Oonihe abi sigina qesai nokoho ttaiqa naataranihe nokohoke nookami dzapa pobinoma naateta.

14 Qate abi paha qesa samane, oi abi ma paimane tupu minai nooka hiisi eeteqi Ohongata ipibireta.

15 Oke eetemi nokoi qesa ma dzaira nokoho apenei keba ma khetedza naate mee dzeuba qaata, ma pone ma qeqesa naate meramera tekata mee qaata, nokoke teteta mootomi Peetoroi baa riinimi noho sumusumui nokoke sirihahimi qidzanate qaata.

16 Oke eetemi Dzerusaremu nagapa totaqi ma totaqi abi tupu mina qaata, nokoi gama susupu khetedzanoma ma songena ngiinginoma oke aima biranatemi nokoi oho qesa gama qidzanate qaata.

OHONGAHO ANGEROI QARU ABIKE INGONAITETA

17 Qateqa dzube abi mina ma Satukeoho nena nokoi

18 Qaru abiho baurake bisi naateqi Qaru abi mimike aimaqi sutasuta naga minata mootota.

19 Oonihe qupibake Sooparaho angero teei sutasuta naga mina oke kurauma noko dzeima qurateqi hiireta,

20 Nikei tuumaqa Ohongaho Biirita peiteqa teka nikemeta qooroqa qaraqara tatangaho kuku ma khooba abike pobi hiire qaarare.

21 Hiiremi nokoi tuumaqi Biirita dzuubaqi saunaba samaneke abi ma khata nokoke qusuho qaraqara oho pobi hiireta.

Oonihe dzube abi mina ma qesa noho torona oota nokoi sinasina tupu ma Isiraeho Kanusoreho tupu mina oke gama ttuttuiteqi habeseta. Nokoi hee, Oonita noo dzoobiremi sutasuta nagata oorai qaru abi oke dzeima baabareiqi hiireta.

22 Oonihe pirittani nokoi qeemaqi sutasuta nagake moohimi nokoi bamu naateta. Bamu naatemi noko ao burisi eete oho isere hiireta.

23 Hee, Ae! sutasuta nagaho tete oi sibasibai oori, qate tete soopara abi paha pouta oori. Oonihe nanai tete geema pei moohimi teei te nakuta oorara, baamu!

24 Noo oke hiiremi Biiriho soopara ma dzube abi mimi nokoi nookaqi oho iiha ma dzoobidza eeteqi hee, Nokoi ikanomake eeteqi biranate?

25 Oke hiiremi teei baaqi hee, Maqa, nikei sutasutata mootota abi naga nokoi qaheuba biirita abi ma khata sinabidza pobi hiirorai.

26 Oke hiimi biiriho soopara ma pirittani nokoi tuumaqi moota, Ma nokoi qaru abike urupusa eete aimarotahe eto abi qesai nokomaeke omama teetainoiqi nokoke keba ma dzapata dzeima baata.

27 Oonita nokoi Qaru abi oke aima bisa nokometa mootomi dzube abi minai nokoke qasa hiireta.

28 Nanai nike Dzesuho dzapake hiire paanaitainoiqi hiiretake nike naane quba abi bapotopotomi dzapa oi Dzerusaremuta gegebetorai?

29 Hiiremi Peetoroi Qesamane nomeho puike naateqi noo ipi erake hiireta. Baamu, nanai abiho nooke qaateqi Ohongaho noo qusubaitorai.

30 Nookao, nikei Dzesuke hapahapanaitemi baateta. Noke uimane napahoho Ohonga Mai tukutoqi qaraqara moiteta.

31 Oi Isirae abi ma napai qupa buirisi baura eeteqa kahosa napemeho dzamudzamu saridza qubake Ohongai noke ai qusubaitemi noi bosa qobaqoba ma ingona mai minanipamu napahoke naate oorai.

32 Oonita nanai nese nanamema quba oke gama mooqi hiirorai, oonihe nanaqeke keke bamuhe apenei Ohongake qusubaitorai nokoma nanake Ohongai Sumasa nome moitemi ooraita nanaio noho noo qaupuitorai. Oiqi hiireta.

QARU ABIKE HESATAINOIQI GAMARIEI HIIRETA

33 Hiiremi noko noo oke nookami nokoho dzauba peitemi Qaru abi oke teetareiqi hiireta.

34 Oonihe Kaunsoriho tupu ota Sattukeo abi keke bahe paha Pariseoho abi teei oota, dzapa noho Gamarie, noi hu nooho sinasina abinipamu, noho dzapake abi qusubaite qaata oonita noi Qaru abi nokoke hee, Nikei paata qurateqa oorareqa teeke eetare.

35 Noi oke hiiremi Qaru abi nokoi paata quratemi abi oi qesamane nomeke erake pobi hiireta. Isiraeho maimane nookao. Abinaga erake quba teeke eetareiqa iiha dzoobireqake eetare.

36 Bosata abi teei qaata dzapa noho Teuta, noi hee, Anai abi ohonga, bosa qobaqoba nokohoniqi hiiremi abi 400 nohota ipibireta. Obetemi Roma abi noke teetemi oko ma boto noho sakabami oho noo bamu naateta.

37 Qate noho ipiqata Garirea habaho abi teei qaata, dzapa noho Dzuta (oi abi maina). Noi dzapa qetaqeta bodza napahota abi qesake ikobeteqi dzeima qaatahe noi oho qesa bamu naatemi noho oko ma boto gama sakabaqi baamu naateta.

38 Oonita quba oonoma biranate qaimi ana nike pobi hiire nookare. Nike abinaga erake qaatemi noko sepeke oorare.

Nokoi noo ma baura mina erake eetorai oi noko qupa nokometa eetoraquko oi rasakinoma naatakoi.
39 Oonihe Onongaho baurai ooraquko nike nokoke suqobidzaquho isakiama naatakoi ma Ohongaho baurai ooraquko nike Ohongake ibo eetakoita nookare, ooiqi hiireta.

QARU ABI OHO MIDZA BAHE QAKI NAATETA
40 Oke hiiremi nokoi qaru abi nokoho quba hiiremi garubata peitemi gouma teeteqi erake hiireta. Nike Dzesuho dzapake abi pobi hiibainoiqi hiireqi dzoobireta.
41 Dzoobiremi nokoi Dzesuho dzapaho quba heme saridzetaho midza te eetaranihe ohongahonga naateta.
42 Oke eeteqi noko bodza ma sau samane Dzesuke Kiristu ooniqi hiireqi oho noo ma sinabidza Biirita hiire qaata. Oho qesa naga nokome ma nokometa nokoi hiire qaata.

6

QARU ABIHO HOBIHOBI SEBENIKE UHUTOTA
1 Bodza ota sinabidzaho abi tupu gaira naatemi noko patta ttihu biire qaami Girikiho noonoma nokoi qesa Heboroho noota hiire qaata nokoke hee, Nikei naane quba nanaho ttarumike qaateqi ooraidzo?
2 Oke hiiremi Qaru abi mimi nokoi abi ttuttuiteqi hiireta, Nanamae Ohongaho baura qaateqa samaho ttihu biidzaqu oi baamu isanataqu. Oonita nikeho neta abi sebenike oho baura quba paanaitare.
3 Oonihe abi nokanoka, Sumasanoma oomake nike batabireqi napai nokoke oho baura moitemi eetorare.
4 Qate nanaio bodza nanameta pupu ma sinabidza baura oke eete qaarakoi.
5 Noo oke Qaru abi mimi hiiremi minarai nookami isanatemi nokoi abi erake paanaiteta: oi Setepano (abi nooka hiisi eetanoma, Qaheuba Sumasa noho qupata heuheu eete qaata) ma Piripo ma Porokoro ma Nikano ma Ttimo ma Pamena ma Nikora (noi Attiokhia nagapa nena raaba abi Dzuta abihota ipibireta).
6 Nokoqake uhutoqi nokoke Qaru abiho dzagata mootomi noko qiba nokohota boto mootoqi agoago eeteta.

SETEPANOKE DZUTA ABI QOMAQOMA HIIRETA
7 Obetemi Ohongaho sinabidza kata gaamami Dzerusaremuta abi tupu minanipamu naateta. Paha dzube abihota minanipamui sinabidza nooka tani naateta.
8 Qate Setepanoke abi nookami bagenoma beedzae minanoma noi abiho bisata quba nese agiagi eete qaami subesubeho isaki naate qaata.

9 Oonihe abi tupu nokanoka naga teeho nena naga oke
hee Saqosaqo abiniqi hiire qaata, oho neta Kirena abi ma
Aresatteria abi ma Kirikia abi ma Asia gattiqaho abi oi teena
naateqi Setepano ma noko qesa kurebete qaata.
10 Oonihe noo oke noi Sumasama hiiremi nokanokanoma-
nipamu naatemi nokoho noo asaqobami bitta eete qaateta.
11 Oonihe nokoi noho qore ma geema hiibareiqi abi qesa
uhutomi nokoi hee, Abi oi Mose ma Ohongake dzakidzake
eetoraiqi hiiremi nana nooke.
12 Oke hiireqi nokoi abi sepe ma Dzuta abi mimi ma qe-
taqeta abi qesake bitta ma kaka eetemi nokoi Setepanoho qaa
mootoqi aima sinasina abi mimiho nagata tuumata.
13 Oonihe ao noo suutoqi qesamane moitemi aima oota
noko oke hiiremi Setepanoho obera noo erake hiireta, Abi
oi hapaho qaheuba biiri ma hu noo napahoke qangake keke
hiiremi nanai nookorai.
14 Noi hee, Dzesu Nadzarette ho nenai nagapa erake ngausa
eeteqa tete Mose napaho quba hiire paanaiteta oke rasaki
eetakoi noo oonomake hiirorai.
15 Oonihe sinasina tuputa oota nokoi gama moohimi
Setepanoi angero midza ma attiamaho isakita oota.

7

SETEPANOI SINASINA TUPUKE SINABIDZA HIIRETA

1 Oonita dzube abi mina noi erake hiireta, Oi noo mee ooni
mae?
2 Hiiremi Setepano noi eraiqi hiireta, Maimane ma dzaira-
mane name nike nookare. Napaho eebobo Abrahamu noi
Harani nagapa Mesopotamia habata qaami Ohongaho totoho
noho toro biranateqi hiireta,
3 Nii poike haba khooba ma nagapa qiba niime qaateqa
haba anai niiho quba hiire oorai ota tuuma qaarare.
4 Hiiremi Abarahamu noi noo oke nookaqi Kharattea haba
nome qaateqi Harani nagapata tuumami mai noho baatemi
Ohongai haba nike ma napai maikhameto naate oorai erata
dzeima baata.
5 Dzeima baaqi haba koko teeqake noi teqaha noke
moitara, baamuhe Abarahamui biidzaamake ooqi ipita ee-
mane khameto nomema gama mai eetarotaho naruqake
Ohongai hiireta.
6 Ohongai tete erake noke pobi hiireta. Biidza ma khata
niiho nokoi haba kharata tuumaqa dzore ma aabeho isakita
gaama haba oho maikhametoi nokoke sesero eete qaamake
tii 400 naatakoi.
7 Oonihe tii 400 naatemake haba oho maikhameto apenei
sutasuta baura moitoraqu nokoke ana ipi moitakoi oiqi
Ohongai hiireta. Noi hee, Nokoke ipi moitemi biidza ma

khata niihoi saqosaqo naateqake biranate haba erata baaqa anaho qaru eete qaarakoi.

8 Qate Ohongai sama geebaho noo Abarahamuke moitemi qusubaite qaata. Oonita Ohonga hiiretaho isakita khata noho biranate qupi 8 naatemi noke geebanomaiteta. Geebanomaitemi Isaka noi bitoto qaaqi ipita Dzakopoho mai naateta. Dzakopoi abi tuerebe nokoho mai oio Isirae abiho nase ooni.

9 Qate neimane napaho nokoi noma nokome Dzosepe biisi naateqi noke ttuma quba mootomi noi Aigitta habata tuumata.

10 Oonihe Onongai noke gainene eete qaata. Oonita noi qangahasita oomi Ohonga noke hoobiremi Aigittaho abi qiba Parao noi noke moomi noho qupa qidzanipamu naatemi noho dza eeteqi noke minaraho soopara upubiremi haba mina noho ma guhu ma nagapa noho oke noi gama soopara eete qaata.

11 Qate Aititta ma Kana habata seebe mina biranatemi neimane napaho seebe meeqi ttidza uhuba bosasuba qaata.

12 Qaaqi Dzakopo noi nookami Aigitta habata patta oorai hiiremi nookaqi khameto nome dzoobiremi ota tuumata.

13 Oonihe bodza temuta Dzosepe noomae nanemane nomeho khooba hiire paanaitemi ota Parao noi Dzosepe biranatetaho khooba gesina naateta.

14 Obetemi Dzosepe hiiremi mai noho Dzakopo noi quba samane nome gama susupu aimaqi nokoi abi ma paimane dzare 75 naateqi Aigitta habata tuumata.

15 Oonita Dzakopo noi Aigitta habata qaaqi baateta ma khameto noho oi neimane napaho nokoi oho qesa baate baamu naateta.

16 Baatemi noko keba nokohoke aima baaqi Abarahamu noi Sekhemu nagapa Hamoro ma quni ma manihota ttoka teke nesetu quba ttuma eeteta ota nokoi keba nokohoke mootota.

17 Obetemi Ohonga naru noo Abarahamu pobi hiireta oi kebanonipamuke tataumarota oonita nokoi Aigitta habata minanipamu huba biireta.

18 Oke eete qaami Aigitta abi qiba usaqe tee biranateta noi Dzosepeho isaki ababara naateta.

19 Noi neimane napahoke eenaiteqi sesero minake eete qaata. Eesuqi khameto bittina teete kebaite qaata.

20 Qate kebanoke Mose biranateta. Biranatemi Ohonga nookami noi khata bagenoma oonita pai noke dzasidza tapariho isakita maiho nagata amena moitemi qaata.

21 Qaami nokoi noke dzukuromi Paraoho khatatai saridzeqi aimami noi noho khata naateta.

22 Eetemi Aigittaho banaita mimi noke noo moite qaami
nokanokaho gesina saridzeqi, Aigittaho noo ma baura oho
abi mina naateta.
23 Oonihe Mosei qaami tii noho 40 naatemi dzairamane
nome Isiraeho abi tupu nokoke moorare qupa nohota
tukubami tuumata.
24 Tuumoqi noi moohimi Aigitta abi teei Isiraeho teeke
oberama eetomi noi qesa nomeke hoobidzareiqi Aigitta abi
oke teetemi baateta.
25 Oi noi erake qupadzomata, Ohongai anake asatemi ana
noho boto naate Isirae abike Paraoho botota karabetareimi
Isirae abi nokoi khooba qupadzomaridzoni. Oke hiireqi noi
Aigitta abi oke teeteta.
26-27 Oonihe noho qesamane oke te qupadzomara. Oi iihai
mootomi Mosei nokoho toro tuumomi Isirae abi eseri noko-
mae samai keke temu temuke botoma teetomi noi mooqi hee,
Nipe sama teenanihe naane quba qesa teetorai? Hiiremi abi
qaa sohorota noi hee, Nii nakaho kiapeni, mae apei niike
nanaho soopara moote?
28 Oonita nii arukuke Aigitta abi teete baateta oho qesake
nii anake teetareke hiireo?
29 Hiiremi oionita Mosei oho totoho nookami atti noke
suqobiremi noi Mittia habata tuumaqi abi agiagiho bisata
soomata. Oonihe noi ota ata naatemi khameto noho eseri
biranateta.
30 Oonita noi ota qaami tii pooti naatemi noi tora Sinaiho
khoobata tuumomi ee hoho teei qaitomi oho gabi nakuta
Ohongaho angero teei ota biranateta.
31 Oonihe Mosei hee, Quba apei oke eetorai hiireta, bageke
eete moorakoi hiireqi ota qeemomi Sooparaho totoho ota
biranateta.
32 Oi hee, Anaio Abarahamu ma Isaka ma Dzakopoho ee-
bobo ma uimane niihoho Ononga oonita nookare.

Hiiremi Mosei noo oke nooka roqobeteqi subateta.

33 Subatemi Ohongai eraiqi hiireta, Nii ttoka qoore oi Qa-
heubananita oko sasa niime ao hiumare.
34 Oonita abi tupu nahoi Aigittata ooraiqi abiho botota
heme saridzeqi tti ma ttaka eete baa qaimi ana poiqa oke
suhe hiibaridzoni. Oho quba ana niike dzoobiremi Aigitta
habata tuumami ana hiiremi nii abi tupu ota hiumakoi.

35 Oiqi Ohongai Moseke pobi hiiretake Setepanoi abi
mimi qupanomaiteta. Noi hee, Oonita nike moomi qesai
Mose dzaira eetaama naateqi hee, Apei niike kiape ma
soopara nanaho uhutotaiqi hiireta. Oonihe Ohongai angero
dzoobiremi noi eepa gabi nakuta biranateqi bosa qobaqoba
ma ingona maiho baura oke Mose teena mai eetare pobi
hiireta.

36 Hiiremi noi tuumaqi obaoba samaneke Aigitta habata
eetetati noko dzeima baaqi besa dzuunoma ma haba ha-
banata obaoba samane eetemi mumure naate qaami tii paha
pooti baamu naateta.
37 Oi Mosei keke Isirae abi eraiqi pobi hiireta, Ohonga
noomae too abi teeke anaho tomidzake qesamane nikehoho
bisata saridzakoi.
38 Oke hiireqi noi keke haba habanata neimane napahoho
garubata qaaqi Sinai torata angeroho toota oora ma qaaraho
sinasina bamenoma nookaqi oke noko pobi hiireta.
39-40 Hiiremi neimane napaho nokoi Moseho noo bai hiireqi
ai siginaiteta. Oi nokoho qupai hee, Ao burisi eete Aigitta
habata tuumareiqi hiiremi nokoi Aaro erake pobi hiireta,
Maqa! Mose nanake Aigitta habata dzeima baata noi poi
tuuma dzaeteta kaqa? Oonita nii gisigisi teeke korabetemi
noi nanaho ohonga naate bosa qooromi nana burisi eete
Aigitta habata tuumare.
41 Oke hiiremi Aaroi kau gisigisi teeke botoma korabeteqi
nokomaeho boto kinisa oho hasahasa hiireqi oho kiridza
qeereta.
42 Oke bohimi Ohongai noko qaatemi qupa nokohoi
rasaki naatemi nokoi dzasidza ma pomatti (oi sinabidza
oberaobera) ota qeemaqi soomata.
Oho qubake Amosi too abi nokohota noo qeeteta oi erake
hiire oorai, Isirae maikhameto nike tii pooti haba habanata
qaaqi kabiraho kiridza mae kiridza qesa oke Ohonga anaho
quba qeereta mae?
43 Eehe, nike Morokhaho paraike qusubaite qaaqi, paha
Repani noho taama gisigisike khakhauma qaata. Quba oono-
mai Isirae ma nikeho ohongaho isaki naatemi noko pupu
hiireqi korabete qaabi. Oho qubake anai hiiremake qaa abi
nokoi nike suutoqa dzeima Baberonia nagapata tuumakoi
oiqi hiiremi Amosi qeeteta.
44 Hiireqi Setepanoi Dzuta abi mimike hee, Oonita uimane
napahoho sinabidza parai naga haba habanata qaata oho
horeke Ohongai bosata Mose banaitemi oho isakita gootota.
45 Obetemi Uimane napaho sinabidza parai suba oke biire
biire baa pei qaami, Mose bahe Dzosuba (Dzesuho qaamod-
zamodza) noi bosa qooromi erata raaba abiho bisata baaqi
biranateta.
Biranatemi Ohongai raaba abi iihami uimane napaho haba
oke mai eeteqi sinabidza parai suba oke biire qaami Tabiti
biranateta.
46 Biranatemi Ohonga nohoke nookami bagenoma naatemi
oho quba noi Dzakopoho Ohonga (Ohonganipamu) noho biiri
teeke gootareiqi hiireta.

47 Oonihe noomae bahe, khata noho Soromo (noi paha
Dzesuho qaamodzamodza) noio Ohongaho biiri gootota.

48 Oonihe Ohongaio qusu ma quba minarahonita abi
botoma gootorai naga ota noi ikanomake eete oora ma qaara
eetaqu? Baamu. Oho qubake Dzesea too abiho toota noo
erake hiireta.
49 Qusui naho ttube ma ttaraki qaate ttokai naho basanita
naho naga ikanomake gootomake isanataqu? Ma teeka
ikanomake korabetemi ana ota mee qidzanaataqu? Noo oke
Soopara napahoi hiireqi hee,
50 Apeho boto bahe Naamaeho botoi quba erake korabete
soubireta. Oiqi Ohongai hiireta.

51 Noo oke Setepanoi Dzuta abi mimike pobi hiireqi noi
hee, Oonita qiba qanganoma nike! Qupa ma toma nike-
hoi uhubaamanipamu. Oonita neimane nikehoi eete qaata
teteke nike iihaqi Qaheuba Sumasake basesa eetoraidzo?
52 Oonita too abi samane baa qaata nokohota teena teeke
nikeho neimanei ingonaiteta, mae nokoke gama sesero eete
qaata? Baamu, nokoke gama sesero eete qaata.

Oi apenei pobipobi ma rikerikeho Maikhata biranatarotaho qaamodzamodzake hiireta nokoke nikeho neimane gama teetemi baateta. Qaaramuti Maikhata noomae biranatemi nike noke geema mootomi teeteta. Nikeio eeteta! Oke Setepanoi nokoke pobi hiireta.

SETEPANOKE MARANGA BIIREMI BAATETA

53 Setepanoi ipibireqi Dzuta abi mimike hiimotoqi hiireta,
Oonita hu nooke angeroi tooma hiireta oke nike too kakama
aimatahe qusubaitaamanipamu ooni!
54 Noo oke Setepanoi hiiremi nokoho ttidza qosu sa-
haubami dzauba minake eeteta.
55 Oonihe Setepano noke Qaheuba Sumasai ao raraku
biiremi noi qusuta nese dzoobire Ohongaho dzapa pobi
moohimi Abiho Isaki pobita qooroqi oota.
56 Oke mooqi noi hee, Idze! Qusu papatemi ana moohimi
abiho isaki Dzesui Ohongaho boto pobita oorami ana moori.

57 Oke hiiremi noko qarutoqi noho noo rasaki eeteqi toma
nokome isingi kotoro noke aima hotou hotou biireta.
58 Nokoi tuuma nagapa tumeta noke omama teetare
boohita. Oke boohiqi soopara nokoi sasa khara nokomeke
kuimaqi abi eehaha tee, dzapa noho Sauro, noho dzagata
tupu biireta. Tupu biireqi Setepanoke omama teeteta.

59 Oonihe nokoi Setepanoke omama teetomi noi pupu to-
toho eraiqi hiireta, O Soopara Dzesu, nii gisi nahoke aimare.

60 Oke hiireqi dzaubama sokateqi eraiqi hiireta. Soopara
name, nii kahosa nokoho erake qaatare, oiqi hiireqi baateta.
Baatemi Sauro (oi Pauro) noi nookami isanateta.

8

SAUROI SINABIDZAHO ABI BIKHI BAKHA EETETA

1-3 Nokoi Setepanoke omama teetemi baatemi sinabidza
abi qesai noho keba qurabireqi tti ma ttaka noho eetota.
Oonihe Sauro (oi Pauro) noi beedzae eeteqi sobasobaho abi
ma paimane sesero minake eeteqi nagaho isakita peiteqi
nokoke aima tuumami sutasutata qaata.

Khooba oho qubake bodza ooqate sinabidzaho abi tupu
Dzerusaremu nagapana qaata nokota uuba ma sakaba mina
biranatemi nokoi sakabaqi Dzutea ma Saramia habata tu-
uma tee ma teeta soomaqi qaata. Oonihe Qaru abi mimi
nokoqai keke Dzerusaremuta qaata.

PIRIPO MA KARAI SAMARIATA SINABIDZA BAURA EETETA

4 Oonihe apenei qaaho atti ika ma ikata tuumata noko abike
sinabidza pobi hiire tuumata.

5 Oonita Piripoi Samaria habaho nagapa qibata biranateqi
Kiristuho noo ma sinabidza nokoho quba hiire paanaite
qaata.

6 Oke eete qaaqi obaoba maina paina eetemi abi tupu minai
gamaqa noho noo ma baura quba dzaodzao minanipamuke
eeteta.

7 Oi noi abiho irita songena ngiinginoma samaneke iihami
arearema biranate atti tuumata. Paha pone ma qosu
samaneke qidzaiteta.

8 Eetemi nagapa oho abi qakiqaki minake eeteta.

9 Oonihe nagapa ota abi tee qaata dzapa noho Simona
noi sama nome qusubaiteqi hee, Anai minaniqi hiireqi iima
ttopo eetemi Samaria abi tupu minai nookami attinoma
naate qaata.

10 Eetemi mina ma gattiqa nokoi nohoke nookami mina
naatemi eraiqi hiire qaata. Abirai Ohongaho beedzae mi-
nanipamuniqi hiireqi hee, Beedzae teeho bahe oioniqi hiire
qaata.

11 Eetemi noho iima ttopoi nokoke qupa rasakinomaitemi
nokoi bodza kharake nota atima qaata.

12 Qaami Piripoi Ohongaho pobi ma Kiristuho isere qidza
hiiremi abi ma paimane gama susupu nooka hiisi eeteqi
sinabidzaho sobasoba saridze soubireta.

13 Saridze soubiremi Simona oho qesa sinabidza nookaqi
noomae sobasoba saridzeqi Piripoho dzagata qaata. Qaami
Piripoi obaoba maina painake eetemi noi mooqi boto gaa-
maqi qaata.

QARU ABI ESERI SUMASAKE SAMARIATA QAUPUITETA

14 Oionita Samariaho abi ma paimane sinabidza nooka hi-
isi eetemi oho pobi Dzerusaremuta baami Qaru abi nookaqi
Peetoro ma Dzohane dzoobiremi ota tuumata.
15 Tuuma biranateqi Samaria abi nokoi Sumasa
saridzareiqi pupu hiireta.
16 Oi bosata noko sobasoba saridzetahe Qaheuba Sumasai
noko raraku bidzaamake oota oi teeho bahe noko Dzesu
Kiristuho dzapa nookaqi obaqaho sobasobake saridzeta.
17 Oonita Qaru abi nopoi boto nopome qiba nokohota
mootoqi agoago eetemi Qaheuba Sumasake saridzeta.
18 Qate nopoi abi ma paimaneho qibata boto nopome
mootomi Sumasa biranatemi Simonai mooqi baura oonoma
saridzare hiireqi noi nopoke oho ttuma moitare hiireta,
19 Nipei beedzae oho qesa teeke ana moitemake, ana
abi teeho qibata boto name mootomake noi Sumasanoma
naatare.
20 Hiiremi Peetoro eraiqi hiireta. Maqa, nii Ohongaho
kokorake ttuma eetareiqi hiibi mae? Idzii! Nii ao oma
niimema rubenga naasuidzo.
21 Nii Ohongake ikobetareiqi baura eraho ttaiqa naataquho
tete baamunipamu!
22 Oho qubake nii rasaki niimeke qaatanipamuke eeteqa
Ohongake pupu hiiremi noi qupa qanga niihoke qidzaitaqu
mae?
23 Oi ana moohimi nii pasenaho dzoquta ooraimi oho togoi
niike igabiremi oorai.
24 Oke hiiremi Simonai hee, Oonita nipemae naho quba
Ohongaho toro pupu hiiremake ana ingonaitemi quba nipei
hiibi oi eetoqa naho irita biranataino. Oiqi hiireta.
25 Qate Qaru abi nopoi isere nopome ma Ohongaho noo
oke gama abi ma khata pobi hiire tatangaite soubireqi burisi
eete Dzerusaremuta tuumata. Oonihe tuusuqi nopoi Samari-
aho nagapa gamitti samaneke Sinabidza pobi hiire hiireke
tuumata.

PIRIPOI AIGITTA ABIHO SINABIDZA TETE GEEMATA

26 Qate Sooparaho angero teei Piripoke eraiqi pobi hi-
ireta, Nii qoridze pobi neta tuusuhiqa Dzerusaremu nagapa
robena Gadza nagapana tete quratorai tete oi haba habana
oonihe nii ota tuumare.
27 Hiiremi Piripoi noo oke qusubaiteqi tuumata.

Qate Ettiopia habata atapa qiba teei qaata, dzapa noho
Kattake, Noho kokora abi puniama nokanoka minanoma noi
ttuma ma quruma mina nohoke soopara eete qaata. Oonihe
noi Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bobotare baa peit-
eta.

28 Peiteqi burisi eete karesita habeseqi nagapa nometa tuusuhiqi too abi Dzeseaho pepake isaitota.

29 Oke eesuhimi Sumasai Piripoke hee, Nii hairiamake tuuma karesi qeerake saridzare.

30 Hiiremi Piripo torouma qeema saridze nookami noi too abi Dzeseaho geeta isaitomi noi noke qasa hiireta. Nii noo isaitoraihe oho khooba qupadzomorai mae?

31 Hiiremi noi hee, Abi teei oho khooba ana pobi hiiremake ana nookareni baamu. Oonita noi Piripoke ota peitareiqi hiiremi pei noma habeseta.

32 Qate noo qetaqeta noi isaitota oi erani. Abi noke sipisipiho isakita aimami nooamake tuumorai, mae sipisipi khata teeke suu geemami nipanatoraiho qesake noi noo amake oota.

33-34 Nokoi noke midzata mootomi noi oho quba noo ipi hiibaquho tete baamu naateta. Ma ttokata nokoi qaraqara nohoke geemataho qubake apei ororiba nohoke isaitaqu?

Oho teteta isaiteqi abi mina noi Piripo qasa hiireqi hee, Too abi noi apehoke hiireta, sama nomeke hiiretani mae apeke hiireta? Oho khoobake nii hiire ana nookare.

35 Hiiremi Piripoi too abiho noota ipibireqi Dzesuho isere qidza no pobi hiiremi nookata.

36 Oke nopo hiire tuuma qaramuti obata biranateta. Biranateqi abi minai hiireta, Moora, oba ooraita ana sobasoba quba hiiremi nii isanate anake obama soobaqu mae?

37 Hiiremi Piripoi hee, Anai noo nii pobi hiibi oke nii qupa susupu niimema nooka hiisi eetaquko oke eetakoi. Hiiremi noi hee, Dzesu Kiristu Ohongaho khata oke ana qupa susupu namema ai tataume.

38 Oke hiireqi Piripo ma abi mina nopoi ota karesi qaateqi obata qurateqi Piripoi obama noke soorota.

39 Obeteqi nopoi oba neta baa peihiqi Ohongaho Sumasai ao Piripoke raraku biiremi abi mina noi noke mooraama naateta.

40 Oonihe meeke abi mina noi ttidza qidzama tete nometa tuumata. Qate Piripoi Adzota nagapata biranatemi moota. Oonita noi ota sohoroqi nagapa samaneke sinabidza pobi hiire tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa biranateta.

9

PAURO QUPA BURISI EETETA
(Apo 22:4-16; 26:9-18)

1 Qate Sauro (oi Pauro) noi dzauba bisamu naateqi Dzesuho oko ma boto ibo eetemi noho qupata eepa qooridzemi noi dzube abi minaho torota tuumata.

2 Tuuma gunu ma naru hiiremi Ttamasiko nagapata
dzuta abi qaata nokoho pepake dzube abi mina qeeteqi
moitemi Sauro aima qee ota sinabidza nokanoka abi ma
paimane saridze aima boto suuto Dzerusaremu nagapata
aima baabareiqi tuumata.
3 Oonihe qesa ma nokoi tete bosaho eete tuuma Ttamasiko
nagapa dzamoitemi qusuta eepa dzadza kisakisama uhubaqi
qura noke rome biireta.
4 Eetemi noi ttokata taasuhimi ota totoho teei hee, Sauro,
Sauro nii naane iboke eeteqi anake iihorai?
5 Hiiremi Sauroi qasa hiireta, Oonita Soopara name nii ape
oni? Hiimi hee, Anai ape bahe Dzesu Kiristu nii ibo eetorai
ooni.
6 Oonita nii qooridzeqa Ttamasiko nagapata tuumake teei
niike ota saridzeqa sinasina hiiremi oke nii qusubaitare.
7 Noo oonoma hiiromi abi noma noko baaota nokoi noo
totohoqake nookatani quba teeke te ota mooraranita noko
noo apeke hiiremi isanatarota? Baamu.
8 Qate Sauro noi ttoka neta qoridzemi eehe, nese nohoi ao
khaba eeteta. Khaba eetemi qesamane nohoi boto nohota
kharikhari eete ai Ttamasiko nagapata tuumata.
9 Tuumaqi noi ota biranate qupi taparike eetetahe nese
noho teqaha uhubara, ma noi teqaha oba ma patta muunara.
10 Oonihe Ttamasikota Dzesuho qaru khata teei qaata
dzapa noho Anania. Noke Ohongai tukutoqi hee, Anania!
11-12 Oke hiiremi noi hee, Oe Ohonga anai erani. Hiiremi
Ohongai ipibireqi hiireta, Maa, tete teeho dzapa pobipobi ota
nii tuuma Dzutaho nagapa peiteqa abi tee, dzapa noho Sauro,
noi Tarasu nagapa nena. Oonihe noi naho pupu hiiroraita
qupa nohoi quba erake qupadzome: Abi teeho dzapa Anania
noi naho toro baahuqa boto nome qiba nahota mootomi
nese uhubareiqi hiirorai. Oonita nii tuuma noke saridze
qidzaitare.
13 Sooparai noo oke hiiremi Ananiai eraiqi hiireta, Abi
ohoke minanipamuke hiiremi ana nookorai, noi dzagana
niihoke Dzerusaremu nagapata adzapeke sesero eetorai.
14 Obeteqi erata nanai niiho dzapa qiraitorai nanake suuto
ai tuumare dzube abi minai noke pobi hiiremi oorai.
15 Hiiremi Ohongai hee, Abi oke naamae asatemi noi naho
kamo naate dzapa pobi nahoke raaba abi qiba ma Isirae tupu
nokohota aima tuuma qaarakoi.
16 Oi noi dzapa pobi nahoho quba iima ma bago samaneke
saridze qaaraqu oke ana isanate noke banaitakoita nii tuuma
noke qidzaitare.
17 Oke hiiremi Anania noi tuuma naga hiireta ota peiteqi
Sauroho qibata boto mootoqi hiireta, Sauro, qeseba khata

name. Dzesu Sooparai teteta niiho toro biranate noi ana dzoobiremi baabe. Oonita nese niiho uhubami Qaheuba Sumasai ao niike raraku biidzare.
18 Oke hiiremi noho neseta quba qoringi tomidza teei taatemi nese uhubami haba moota. Oonita noi qooridze hiiremi Ananiai noke obama soorota.
19 Obama sooromi oionita noi patta muunaqi tatanga aimata.

SAURO (PAURO) TTAMASIKOTA SINABIDZA HIIROTA

20 Ma Sauro noi Ttamasikota Dzesuho oko ma boto ma nokoi isakiqata oota. Ooqi noi ao Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzesuho khooba hiire paanaiteqi eraiqi hiireta, Dzesu Kiristu noio Ohongaho khatanipamu ooni.
21 Oke hiiremi nokoi nookaqi houpeu eeteqi hiireta, Dzerusaremu nagapata dzapa oke abi qiraite qaami oho quba noi nokoke sesero minake eeteqi suuto baa qaarita erata oho qesa abi suutoqa dzeima dzube abi mimi nokoho botota mootare baata. Oonihe noi ikanomake eeteqi ao maina naate oorai, eo baamu? Atti quba hiireqi oke hiireta.
22 Oonihe Sauro noi bedzabedza eeteqi hiireta, Dzesu noi Kiristunipamu ooniqi hiireqi sinabidza noo suunipamuta hiire paanaitemi oi Dzuta abi hu noonoma nokoke suqobidzaquho isaki naateta.
23 Oho ipi ota dzuta abi nokoi Sauro teetare gunu dzoomata.
24-25 Gunu dzoomatanihe noi ao pobi nookata. Oi nokoi repa patita sogimo qooro qaata, oonihe qesamane nohoi noke susu kamo minata sengibeteqi qupibake repa heeta dzoobiremi ttokata qurate biranate atti tuumata.

PAUROI DZERUSAREMUTA BAAQI QARU ABI MOOTA

26 Tuumaqi Sauroi Dzerusaremu nagapata biranateqi Dzesuho Qaru abi nokohota ipibidzare eeteta. Oonihe noi ao Dzesuho khata naateta oke nokoi nookami teqahama naatemi atti eeteta.
27 Oonihe Banabei noke dzaira eete Qaru abi nokoho toro dzeima tuumaqi Dzesui teteta Sauro saridzetaho noo ma pobi hiireta. Ma noi Ttamasikota Dzesuho tete hiire paanaiteta oho pobi ma biidza noo nokoke pobi hiireta, oke Banabei gama nokoho pengata hiire paanaiteta.
28 Hiiremi Sauro (Pauro) noi nokoma Dzerusaremuta qaaqi Dzesuho sinabidza attiamake abi pobi hiire qaata.
29 Ma Dzuta abi qesa Girisi noota hiire qaata noi nokoma noo hiire nookaqi noo buribaro eeteta. Oonita obera abi noke teetare hiireta.
30 Hiiremi dzairamane noho nokoi nookaqi noke Kaisarea nagapata dzeima tuuma dzoobiremi tuuma qaaramuti Tarasu nagapa khooba nometa biranateta.

31 Qate sobasoba abi ma paimane Dzuta ma Garirea ma
Samaria habana qaata nokohota hasu ma keba biranateta.
Hasu ma kebata isakiqata qaaqi nokoi Ohongaho pengata
subateqi qesa qahiqahi eete qaata. Oonihe Qaheuba Sumasai
husi ma pai nokoho naatemi sinabidza haba gegebetemi tupu
nokohoi mina naateta.

PEETOROI AIREA MA TABITTA QIDZAITETA

32-33 Qate Peetoroi teteta tuuma qaaramuti Ohongaho oko
ma boto Ritta nagapata qaata nokoho toro biranateta. Oonihe
noi ota abi teke moota, dzapa noho Airea. Noi oko ma boto
atimanoma naate tii eith-ho isakita meera keke eete qaata.

34 Ma Peetoro noke pobi hiireta, Airea, Dzesu Kiristu niike
qidzaihibita qori qepe niime qoomare. Hiiremi hairiamake
qoridzeta.

35 Oke eetemi Ritta ma Saromi nagapanai oke mooqi qupa
burisi eeteqi Ohongaho oko ma boto tupu naateta.

36 Qate paha Dzoopa nagapata atapa eehaha teei qaata
dzapa noho Tabitta (Qate girisi noota oke hee Subaroho isaki
ooniqi hiire qaata) noi abi samaneke kokora qidzanipamuke
abiho tteki aima qaata.

37 Oonita Peetoro Dzoopata qaata bodzata Tabitta heme
minake eeteqi baatare eeteta. Aoke baatemi qesai keba
nohoke akobeteqi naga teeho nakuta ai pei mootota.

38 Oonihe Ritta nagapa oi Dzoopa nagapaho samaqata
qaata. Oho qubake sobasoba abi tupu nokoi Peetoroho
pobi nookaqi abi eserike dzoobiremi tuuma noke dzeima ao
baabare hiireta.

39 Hiiremi Peetoroi nookaqi adzanoke noko tuumata. Tu-
uma biranate moomi kebai meeqota. Ota dzeima peiteta,
peite moomi paimane ttarumi keke keba nakunaite tti ma
ttaka eete Tabittai eehaha qaaqi nokoho quba sasa hiboto
qaata oke peetoroke banaiteta.

40 Banaitemi Peetoroi noko tepatetemi biranahimi noi po-
mai kotoroqi pupu hiireta. Pupu hiire qaasuqi keba dzaga
bobotoqi eraiqi hiireta, Tabitta nii qoridzare. Hiiremi noi
nese parara eeteqi Peetoro mooqi qori habeseta.

41 Habesemi noho botota aimami qori qoorota. Qoohimi
sobasoba abi ma ttarumi paimane nokoi peiteqi moomi
Tabitta qaraqaranoma naatemi qupa qidzanipamu naateta.

42 Obetemi oho pobi Dzoopa nagapata gegebetemi tupu
minanipamui noko Soopara nooka hiisi eeteta.

43 Ma Peetoroi Dzoopata qaatahe abi teeho dzapa Simona
sihu korakora abi noi noho nagata bodza samane noma nopo
ttaike qaata.

10

KONERIOI ANGEROHO NOO NOOKATA

1 Qate Kaisarea nagapata abi teei qaata, dzapa noho Konerio, noi raaba abi Itaria habaho qaa abi tupu nokoho soopara naate qaata.

2 Oonita noi oko ma boto nomema noko Ohonga qupadzoma qaata. Noi Dzuta abi samaneke kokora bageke eete qaata, paha Ohongaho toro saninoqake pupu hiire qaata.

3 Oonita Konerio noi oke eete qaami ete teeho surenake Ohongaho angero teei noho toro biranateqi noho kira hiireqi hiireta, Konerio.

4 Oonita kira oke hiiremi noi nese qooroqi moo sahateteqi hiireta, Soopara name, quba apeni? Hiiremi noi hiireta, Pupu ma kokora niihoho pobi Ohongaho tomata taatemi noi nookami bagenoma.

5 Oho qubake nii qaru dzoobiremi tuuma Dzoopa nagapata abi teeho dzapa Siimo, dzapa usaqe noho Peetoro noke dzeima baabare.

6 Noi Simona ma nopo oorai. Simona noi sihu korakora abi noma nopo oora ma qaara eetorai. Naga nohoi besa patisigiqata oorai.

7-8 Oonita angero noo oke hiire tuusumi Konerio noi qaa abi Ohonga ai tataumanoma teeke uhutoqi kokora abi eseri noho baura eete qaata nopo oho qesa uhuto nokoke noo ma pobi hiire soubiremi Dzoopa nagapata tuumata.

PEETOROI BAKUHO ISAKI MOOTA

9 Qate iihai mootomi abi noko tuumaqi teteta meeta. Meeqomi iihai mootomi tuusumi ete bisa naatemi noko nagapa dzamoitemi Peetoro naga suruho heena pupu hiibare peiteta.

10 Oonihe noi patta quba ttidza saa eetemi qesai noho quba patta khautomi noi bakuho isaki geemata.

11 Geema moohimi qusu papatemi boto qesai ttoba khabanoma nakunomaho isaki oke pobi ma mage, tume ma dzaga aimaqi oke dzoobiremi ttokata gaibata.

12 Oonihe oho nakuta kabira maina paina, dzotata ma siriquba ma qusuho nee maina paina ota oota.

13 Oomi totoho teei biranateqi hiireta, Peetoro, nii qori kabira oke teete dzuubete muunare.

14 Oonihe Peetoroi bai hiireta, Ohonga name, oio Baamu. Quba qataqatani mae quba sepesape oke ana muunaamanipamu.

15-16 Oke hiiremi totoho oi paha hee, Ohongai ao sasari eetorai oke nii eto baaba eetaino oiqi hiiretanihe quba biranateta oi qupi tapari naatemi ao hairiamake dzeimami qusuta peiteta.

17 Oonita Peetoroi quba nese agiagi oke moo nookaqi qupa muunaqi hee, oi quba ikanomani? Oiqi hiireta.

Hiimi Konerioi abi dzoobire baata nokoi nagapa biranateqi Simonaho naga qasa hiire tuuma qaaramuti naga pouta qoorota.

18 Qooroqi qasa hiireta, Siimo dzapa usaqe noho Peetoro noi naga erata meeqorai mae?

19 Oke hiimi Peetoroi quba nese agiagi mootaho quba iiha ma dzoobidza eesumi Sumasai noke pobi hiireta, Moorare, abi tapari naga erata biranate niiho qasa hiibi.

20 Oonita nii gaibaqa nokoma nike tuumare, oonihe nii eto oho qupa ororo eetaino. Oi anai noko gainene eetemi baabe.

21 Hiiremi Peetoro qurate noko pobi hiireta, Anaho qirike eetorai qate anai eranita naane quba baaorai?

22 Hiiremi abi nokoi hiireta, Qaa abi soopara nanaho Konerio noke Ohongai moomi qidza ma pobipobi, noke Dzuta abi nookami qidza naatorai. Oonihe qaheuba angero teei baaqi noke hee, Nii tuuma Peetoroho quba hiiremi baaqake noi too nomema noo hiibare. Oke hiiremi nanai baabe.

23 Hiiremi Peetoro nokoho quba qepe ma haba eetemi noko meeta. Qate iihai mootomi Peetoroi Dzoopa abi qesama noko gama Kaisarea abike gainene eete tuumata.

PEETOROI RAABA ABI KONERIOHO NAGATA PEITETA

24 Tuumomi iihai mootomi Peetoro ma nokoi Kaisarea nagapata biranateta. Qate Konerio noi oko ma boto ma dzairamane nome gama ttuttuite beebe eetomi noko biranateta.

25 Biranateqi Peetoro nagata peitemi Konerioi noho dzagata pomai kotoro hasa hiireta.

26 Oonihe Peetoroi noke ai qusubaiteqi hiireta, Anai paha abi, niiho qesanita nii qoridzare.

27 Hiireqi nopo qesa noo ma too eeteqi nagata peitemi abi tupu minanipamui oomi moota.

28 Mooqi Peetoroi noko gama pobi hiireta, Nikei Dzuta abi nanaho khoobake nikemae gesinani. Nanai abi agiagi nikema ipibidza ma hongasidza eetaquho qagai oorai. Oonihe Ohongai oho kuku ma khooba anake banaitemi anai bamu isanate abi teeke paha hee ngiiginomaniqi hiibaqu, baamu.

29 Oonita nikei anaho quba hiiremi ana te qupa minake muunaranihe baaqi oho hasa hiibita naane qubake nike naho quba hiirorai?

30-31 Oiqi hiiremi Konerio erake no pobi hiireta, Maqa, anai quba nese agiagi moo baa qaimi ete bodza eserisa eseri naate. Oho noo nii pobi hiire nii nookare. Ana naga nameta surenake pupu hiiromi abi tee, sasa noho khabanomanipamu

noi naho toro biranateqi ana pobi hiireta, Konerio, Ohongai niiho pupu nookami niiho kokora oi qidzani.

32 Oho quba nii abi dzoobiremi Dzoopa nagapata tuuma Simona, dzapa temu noho Peetoro noke dzeimami niiho toro baabare. Abi noi Simona siihu korakoraho naga besa pouta oorai.
33 Oonita Peetoro erata baaqa noo qesa hiiremi nii nookakoi. Oke angeroi hiiremi anai abi dzoobiremi niiho quba qeemami nii baabe. Qate nii naho noo nookaqi baami anaho ttidza qidzanate. Ohongai noo nii pobi hiireta oke nii nana pobi hiiremi nana oke nookareiqi ttutturatorai. Oiqi Konerio hiireta.

KONERIOI PEETOROHO TOOTA SINABIDZA NOOKATA

34 Oke Konerio hiiremi Peetoroi hee, Meeke ana qupadzomami Ohongai abi napahoke te nookami teqaha teei teemuke riite ooraidzara.
35 Oonita abi noo ma sama maina paina nokoho neta qesai Ohongaho atti ququimaqi baura qidza eete qaaraquko nokohoke Ohonga nookami qidza naatakoi.

36 Qate Ohongai Isirae abi nanaho quba noo meenomake dzoobiremi saridzeta oho pobike nike nookorai. Noo oio Dzesu Kiristu noi abi minara napaho Soopara oioni, noke dzoobiremi noi hasu ma ponaho tete biraitemi oho isere qidza pobi hiire soubirorai.
37 Oonita noo Dzutea habata igabire oorai oi erani.

Bosata, Dzohane noi sobasobaho baura eete qaata oho ipita Nadzarete nagapa nena Dzesu noi Garirea habata qori qooro tuumata.
38-39 Qate Dzesu noke Ohongai Qaheuba Sumasama beedzaenomaitemi noi tuumaqi kokora baura qidza eetemi Iibadzai abi sesero eete qaata nokoke qidzaite qaata. Oi Ohongai noke gainene eetemi noi baura oke eete qaata.

Eete qaami Dzutea haba ma Dzerusaremu nagapana hiireta ma eeteta oke qesa ma nanai gama moo nooka soubire oho mee hibahiba naate oorai. Oonihe abi nokoi Dzesuke hapahapata teetemi baateta.
40 Baatemi ete tapari naatemi Ohongai noke baata neta tukutota. Tukutoqi hiiremi noi qesahota biranatemi moo nookata.
41 Oonihe abi sepehota bahe, Ohongai qesa ma nanake asatemi oomi Dzesu baata neta qoridzemi nana nese nanameme noke mooqota ma noma nanai ttaike oba ma patta muunata oioni.

42-43 Qate noi baata neta qoridze nanake noo tatanga moitemi nanai abi minarake noho pobi hiirorai. Kiristuho

nooke Ohongaho too abi gama hiireqi agobake noho qaamodzamodza hiire qaata. Oonita Ohongai Dzesu Kiristuke upubiremi noi abi eehaha ma baateta gamaqa batabidzakoi. Oonihe poiqa apenei noho dzapa nookaqi hiisi eetaqu kahosa nokohoke Ohongai ao dzamutakoi. Noo oke nanai pobi hiirorai.

QAHEUBA SUMASAI RAABA ABI RARAKU BIIRETA

44-46 Qate noo oke Peetoroi hiimi abi oona noo nookata nokoke Qaheuba Sumasai ao raraku biiremi nokoi nagapa noo maina painaho totohota Ohonga hasa hiirota. Hasa hiiromi Dzuta abi qesa sobasoba tupuna ooqi Peetoro gainene eete baata nokoi moohimi Ohongai oonomake raaba abike Sumasama irangi eetemi pairuru eeteta.

47 Hiiremi Peetoroi erake hiireta. Qateqa, nanahota Sumasa qurateta oho qesa abinaga erahota quratemi ikaqi nokoke sobasobaho oba qaanatemi isanataqu? Baamu.

48 Oiqi hiireqi noi noko qupanomaitemi nokoi abi nokoke Dzesuho dzapata ipibireqi obama soorota. Sooromi nokoi Peetoro qaanatemi ete bodza qesata nokoma qaata.

11

PEETOROI ISERE DZERUSAREMUTA HIIRETA

1 Oonihe Qaru abi qesa ma sinabidza abi Dzuta habana qaata nokoi raaba abi sinabidzake nookaqi Ohongama ipibiretaho pobi dzadzangike nookata.

2 Oonita Peetoro Dzerusaremuta peitemi sama geebanomaho dzaodzaonoma nokoi raaba abiho nookami hou peunoma naateta.

3 Nokoi Peetoroke hee, Nii naane quba raaba abiho botota patta aimaqi nokoma nike ttaike muuna ma aima eetemi nana nookorai.

4-5 Hiiremi quba Kaisareata biranateta oke Peetoroi toqoma teeteqi noko pobi hiireta, Oore, Anai Dzoopa nagapata pupu hiire oomi Ohongai naho qupata erake paanaitemi ana moota.

6 Ota ana nese qooroqi moomi qusuta boto qesai ttoba khabanomaho isaki oke mage ma pobi, tume ma dzagata aima ttokata quratomi oho nakuta quba sepesepe kabira oko ma botonoma ma oko ma botoama qesai qaanoma ma qusuho nee gotta oi paha oota.

7 Ma noo totoho teei naho tomata dzubata oi hee, Peetoro nii moori oke teete khauto muunare.

8 Hiiremi ana hiireta, Eo, Ohonga name, quba muunaama, quba sepesape oonoma oke ana te muunoraidzarani.

9 Oke hiimi qusu neta noo totoho oi beedzae eeteqi hiireta,
Ohongai quba hiire sasari eesubi oke nii etoqa ooho ngingi
eetaino. Oiqi hiireta.
10 Quba biranateta oi qupi tapari naho dzagata biranatemi
botoi oke paha dzeimami qusuta peiteta.
11 Oonita quba oi bamu naasuhimi aoke Kaisarea nagapa
nena, abi tapari naho qaru qeemaqi nanai ootata biranateta.
12 Biranahimi anai nokoma tuumareiqi Sumasai hiireta.
Oonihe noi hee, Eetoqa qupa bitobitoma tuumainoiqi hiireta.

Oke hiiremi dzairamane napaho 6 noko anama baata
nanai tuumaqi qaaho bosa qobaqobaho nagata peiteta.
13 Peitemi abi oi noo ma pobi nanake hiireta. Hee, Naho
nagata angero teei baaqi ana pobi hiireta, Nii Dzopa nagapata
qaru dzoobire tuumaqi Siimo Peetoro dzeima niiho toro
baabare.
14 Noi baa noo hiiremake abi niiho nagana oorai ma nike
gamaqa qidzanatakoi.
15 Oke qaa pobipoib noi hiiremi ana sinabidza noko pobi
hiimi agoba napahota Sumasa qurateta oho qesa nokohota
gaibata.
16 Eetemi ana Sooparaho noo erake qupadzomata: Dzo-
hanei abi obama soorota oonihe nikeke Sumasama soobakoi.
17 Oke Dzesu Kiristui agobake hiiremi napa Soopara na-
pame nooka hiisi eetemi Ohonga napake Sumasa moitetai
teena oke raaba abiho quba irangi eetemi ana ikaqi Ohon-
gake bai hiibarota? Baamu, ooiqi Peetoro hiireta.
18 Noi oho ipi hiiremi noko nooka nipanatemi qupa noko-
hoi kebaratemi nokoi gama Ohongaho hasahasa hiireqi hi-
ireta, Oboboo, Ohongai raaba abi nokoho qupa ai burisi
eetemi qaraqara mai eetareiqi hiibi. Dzoobe mina! Oiqi
hiireta.

BANABE MA PAUROHO BAURAI ATTIOKHIATA BIRANATETA

19 Qate bosata Setepanoke teetemi uuba ma sakaba mina
biranateta bodzata abi apenei Poenikia haba ma Kiporo
sunga ma Attiokhia nagapata atti tuumata nokoi Dzuta
abiqake sinabidza pobi hiire qaata.
20 Oonihe nokoho neta qesa Kipuro kusu ma Kirene haba
nena nokoi Attiokhia nagapata tuumaqi Dzuta abiqake keke
bahe paha Giriki abike Soopara Kiristuho sinabidza pobi
hiireta.
21 Obetemi Soopara noko beedzae moitemi oho isakita
nokoi abi tupu minake pobi hiiremi qupa nokoho burisi
eetemi noko Ohongaho pobi naateta.

22 Ma oho pobi Dzerusaremuta baami Dzesuho oko ma
boto tupu nookaqi Banabe dzoobiremi tuumaqi Attiokhia
nagapata biranateta.
23 Biranateqi noi Ohongaho qupa kokora oke moomi noho
qupa qidzanateta. Oonita noi nokoke qogo ma saga hiireqi
hee, Nike qupa teenaiteqa Ohonga Sooparaho torota atimaqi
battigara naate qaararеiqi hiireta.
24 Oi Banabei abi bagenoma oho quba nohota Qaheuba
Sumasai heuheu eete qaami ai tatauma noho meupunoma
naate qaata. Oho qubake nagapa oho abi adzapei adzahaha
naateqi Ohongaho pobi naateta.
25 Oonihe Banabe noi Ttarasu nagapata tuumaqi Pauroho
qiri eeteta.
26 Qiri eete saridzeqi noke dzeima Attiokhia nagapata nopo
baata. Baaqi nopo abi samaneke sinabidza pobi hiire banaite
qaami tii teena bamu naateta. Oonita Attiokhia nagapata
Dzesuho oke ma botoi dzaodzaonoma naate qaami abi siginai
sohoroqi nokoke Kiristuke suimorai abiniqi hiire qaata.
27 Qate bodza ota too abi Dzerusaremuho nenai Attiokhia
nagapa tuumata.
28 Ma nokohota tee, dzapa noho Agobo, noke Sumasai
qupanomaitemi haba samaneta seebe mina biranatarota
oho hore noo hiireta. (Oonihe seebe oi Karauttio Gaminiho
abi mina noi qaata bodzata meenoma naateta.)
29 Oonita abi Attiokhiana qaata nokoi seebe biranatarotaho
pobi nookaqi oma nokohoi ootaho isaki ttuttuiteqi Dzutea
habata qesamane nokoho qaataho torota dzoobidzare hiire
tatangaiteta.
30 Oma oke ttuttuiteqi Banabe ma Pauro moitemi aima
tuuma Dzerusaremuho sinabidza abi mimi noke moitemi
seebe oho paramu naateta.

12

HEROTEI DZAKOPOKE TEETEQI PEETOROKE SUUTOTA

1 Qate bodza oho robeta Kana habaho kiape mina abi
qiba Herote, noi sobasoba abi qesa teete kootoroqi sutasuta
nagata mooto qaata.
2 Noi hiiremi Dzohaneho nane Dzakopo noho paruke noko
geemami baateta.
3 Oke eetemi Dzuta abi basesanoma nokoi oke moo hasa hi-
iremi Herote ohongahonga naate hiiremi oho qesa Peetoroke
Ingona dzumaho bodza ooqata suutota.
4 Oi noi hee, Ingona dzuma baamu naatemi Dzuta abike
banaiteqa teetare qupadzomaqi hiiremi sutasuta nagata
mootomi qaa abi 16 nokoi soopara eeteta.

5 Oonihe oko my boto tupu nokoi Ohongaho toro pekhure
teeteqi noho quba pupu hiireta.

ANGEROI PEETOROKE SAQOROMI SINABIDZA TUPUTA BIRANATETA

6 Noko pupu hiiromi Herote noi hee, Iihai mootomi anai
noke Dzuta abi banaitakoiqi hiireta. Oonihe qupi ota qaa abi
eseri nopoi Peetoro ngibira eserima bisa nopometa suutomi
noi meeta. Meeqomi qaa abi qesai tete sirasirata soopara
qooro oota.
7 Oonihe naga suruho nakuta Ohongaho angero teei bi-
ranatemi naga gama saa eeteta.

Eesumi angeroi Peetoroke qebata tuputupu teeteqi hiireta.
Ae, nii hairiamake qoori. Oke hiiremi Peetoroho botona
ngibira suuto oota oi saqobata.
8 Ma angeroi hee, Oko sasa niime dzaabare. Hiiremi no
dzaarota Dzaromi noi hee, Oionita sasa khara niime dzaaro
baa anake iihare.
9 Hiiremi noi noho ipita biranateta. Oonihe angero noke
quba pobi hiire banaiteta oke noi qupadzohimi bakuta
mooraiho isaki naateta.
10 Obetemi nopoi teteta tuusuqi qaa abi qooro oota teeke
riiteqi oho qesa paha teeke riite tete sirasira tatanga qainiho
oke moomi noomae kuraubami nopoi biranateta. Biranate
qaaramuti, teteta tuusuqi tete teeke riiteqi angero noke
gaubire papateta.
11 Oonihe, Peetoroho qupa ota rikeqomami noi erake
qupadzomata. Ohonga noi ao angero nome dzoobiremi
Heroteho angi neta ma Dzuta abi nokoho dzauba neta ana
saqohibi.
12 Noi oke qupadzoma rikeqomaqi tuuma Dzohane
Marekoho pai, dzapa Maria, noho nagata biranateta.

Oonihe abi adzapei ttutturateqi ota Peetoroho quba pupu
hiirota.
13 Hiiromi Peetoro baaqi nagapa qaahota tuputupu teetemi
kokora atapa tee dzapa noho Rootte noi hee, Apei pou tupu
teete hiireqi qurateta.
14 Qurateqi noo totoho nookami Peetoroho. Oonihe te tete
geemaranihe qaki eeteqi naga nakuta peiteqi hee, Peetoroi
baaqi qoo paata qooro oorai.
15 Hiiremi nokoi noke hee, niiho qupa ruume naatemi nii
hiire. Oonihe noi qiba baqebeteqi hiireta, Baamu! Peetoroni-
pamui qooro oorai. Hiimi nokoi hee, Idze! Oi poi gisi noho
ooniqi hiireta.
16 Oonihe Peetoroi paha tonabetemi nokoi tete geemaqi
Peetoro mooqi ubaqomata.

17 Ubaqomami nokoi noo nipanatareiqi nokoke boto qamuni eeteqi Ohongai sutasuta naga neta noke saqoromi tta eete baata oho pobike noko hiire soubireta. Ma noi hee, Nike noo ma pobi erake Dzakopo ma dzairamane qesamaneke pobi hiibare. Noi oke noko pobi hiireqi nebe teeta qaheuba tuumata.
18 Oonita iihai mootomi qaa abi nokoi Peetoro qiri minake eeteqi ikanomake eete bamu naateta oke hiireqi ruume naateta.
19 Obetemi Herotei hee, Nike ao saridzeqake aimare. Hiiremi noko qiri eeteqi bittanipamu eetemi qaa abi sutasuta nagata Peetoro soopara eeteta nokoho khoobaho qirike eete saridzaama naate Herotei hee, nokoi ao baatareiqi hiireta. Hiireqi noi Dzutea haba qaateqi Kaisarea nagapata qura ota qaata.

HEROTEI BAATETAHO KHOOBA
20 Qate Herote noi bodza ota Ttiro ma Sittona nagapa nena nokoke ibo eeteta. Oi nokoi bosata Herotema muuna ma aima ttaiqake eete qaata oi ota ipi uhubata. Oonihe nagapa oho maikhametoi teena naate biranateqi Herotema paha qesa dzaira eetareiqi abi ohongaho abi mina tee dzapa noho Barasto noke noko hiire kebaitemi noi abi qiba Heroteke noo oke pobi hiireta.
21 Oonihe Herotei oho noo ipi hiibarotaho bodza baami noi abi qibaho nee ma bau nome eeteqi poro qereta qooromi abi samane ttutturate oomi Herotei sama qaupu noo nomeke noko pobi hiireta.
22 Hiiromi abi gama susupu noke qoqopa eeteqi qarutoqi hiireta, Ububuu noorai abiho baamuhe Ohongahoni.
23 Oke nokoi hiire qaami noi oke qamuni hiibaama naatemi Sooparaho angero teei ao noke heme mina moitemi dzoodzo minanipamui noho ttidza geemami baateta.

PAURO MA BANABE DZERUSAREMU TUMATATI MAREKOMA BAATA
24 Qate Ohongaho noo oi haba gegebeteta.
25 Haba gegebetemi Banabe ma Pauro Dzerusaremuta baura eetare hiireta oke eete soubireqi burisi eete Attiokhia nagapata tuumare eesuqi Dzohane Mareko noke nopoi dzeima noko gama tuumaqi Attiokhia aimata.

13

PAURO MA BANABEKE SUMASAI UHUTOTA
1 Attiokhia nagapata sobasobaho tuputa too abi qesa ma paha banaita qesai qaata. Nokohota Banabe ma Simeo (dzapa totaqi noho Nigere) ma Rukio Kirene nena ma Manae,

noi abi qiba Herote noho sinasina tupuho abi teei ooni, qate musaqi baataio Pauro.

2 Oonita qupi teeta nokoi pattaho hutingi naate naa ma pupu eetomi Sumasai paanaiteqi hiireta, Anai Banabe ma Sauro baura pobi hiiremi ooraita oho quba roibetare.

3 Hiiremi nokoi hutingi naate qaaqi boto nokome qiba nopohota mooto agoago eeteqi sinabidza baurata dzoobireta.

QARU ABI KIPOROTA SINABIDZA SOHOROTA

4-5 Qate abi khata tee, oi Dzohane Mareko, noi mai Banabe ma Pauro nopoke baurata tuuhobare hiiremi nopohota isanatemi Qaheuba Sumasai nokoke dzeimami tuumaqi Serukia nagapata biranateta. Ota biraneteqi nokoi sisima aimaqi Kiporo kusuta tuumata. Tuumaqi kusu oho hagapa qiba Sarami ota biranateqi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta peiteqi nokoke Ohongaho noo hiireta.

6-8 Ota noo hiire qaaramuti kusu oke dzongobete soubireqi nokoi Paapo nagapata biranateta. Biranate nokoi ota kiape teke saridzeta dzapa nohoi Seregio (dzapa temu noho paha Pauro). Oonita kiape Seregio noi abi nokanokanomai Ohongaho noo nookareiqi Banabe ma Pauroho qaru hiireta.

Hiiremi nopoi baatahe ota moomi kiapeho sinasina abi teei oota. Noi Dzuta abi tee, dzapa noho Dzesukhata (ma dzapa temu noho Girisi noona hiirorai oi Erima. Oho khooba hee, Baabe ma Basarani). Noi too abi oberaoberanita baabe ma basara nometa qaata. Oonita Banabe ma Pauroi kiape Seregioho torota sinabidza hiibare boohimi Dzesukhatai kiapeke sinabidza oke qaanateqi Banabe ma Pauroke basesa eeteta.

9-10 Basesa eetemi Pauro (dzapa bosabosa noho Sauro) Sumasai qupa nohoke adzahahaitemi noi abi oke hee, Nii Dzesukhata bahe Iibadzakhata! Oi nii qidza ma pobipobiho ibo tatangani! Qupa niihota ikoiko ma baabe oberaoberaho nooi heenipamu eete ooraiho qubake Sooparaho tete rasiki eetorai oke qidzoke qaataqu.

11 Oho qubake Ohongaho beedzae khooba moorare. Nii ao ibau khabau eeteqa bodza qesata dzadzaho ruumeke qaarare.

Oke Pauroi hiiremi ota nese noho qupi sooromi houpeu eeteqi basabasa eete abi boto nohota aimareiqi hiireta.

12 Oonita quba agiagi oonomai biranatemi kiape mooqi sinabidzahoke nookami attinoma nasuhiimi Ohongahota atimata.

PAURO MA BANABEI ATTIOKHIA ABI SINABIDZA HIIRETA

13 Nokoi Ohongata atimami Pauro ma Banabe ma Mareko nokoi Paapo nagapa oke qaateqi sisimata peite Papiria habata Peraga nagapata biranateta. Oonihe ota Dzohane

Mareko noi ikanomake eete nokoke qaateqi burisi eete Dzerusaremuta tuumata?

14 Qate Pauro ma Banabe nopoi Peregia nagapa mina Attiokhia ota biranateqi Dzuta abiho sinabidza guhuta gama pei habeseta.

15 Habese oomi soopara nokoi hu noo ma too abi nokoho qetaqeta qesa oke gama isaite soubireqi eraiqi hiireta. Dzairamane, nike sinabidza teeke hiiroraiqake hiire nana nookare.

16 Oonita Pauroi qoridzeqi boto qusubaite botoma nokoke qamuni hiireqi hiireta, Isirae abi ma abi qesa nikema gama Ohongake ququimorai nike nookare.

17 Isirae abi napaho Ohongai uimane napahoke asatemi Agitta habata qaami Ohonga hiiremi nokoho dzare huba haba biireta.

18 Qate kebanoke noi beedzae ma tatanga nometa noko dzeimami baata. Baaqi haba habanata birante barubaru hiire qaami Ohongai pokeba sama kebata nokoke dzeima qaami tii 40 baamu naateta.

19 Paha ipita noi Kana habata abi tupu sebeni nokoke rubengaiteqi hiiremi neimane napahoi ttoka ma haba oke karabeteta. Oke eete ota qaami tii 450 baamu naateta.

20 Ma oho tongo neta nokoi Kana habata qaami noi nokoho quba batabidza abi uhutomi nokoi abi minarake soopara eete qaami bodza ota too abi Samue biranateta.

21 Too abi Samuei biranate qaami noko abi qiba quba hiiremi Ohongai Bedzamiho eemane tupu nokoho neta Kiisiho khata Sauroke uhutomi noi tii 40-ho nakuta noko dzeima qaata.

22 Qaami Ohongai noke qasuhiqi Dzeseho khata Tabitike abi qiba nokoho upubireta.

Oi teeho bahe Ohongai hee, Ana Dzeseho khateke saridzemi noio anaho too qusubaite soubidzakoiqi hiireta.

23 Qate Tabitiho ttarita Isirae abi napaho Ingona mai teei ao biranateqi Ohongaho naru noo agobake hiireta oke meenomaiteta oi ape bahe Dzesu ooni.

24 Oonihe Dzesui paana naataamake oomi abiho bisata Dzohane sobasoba baaqi Isirae abi qupa burisi eeta qubake nokoke obama soorota.

25 Oonihe Dzohane noi hee, Anai ape oniqi hiirorai. Oi nike anake hee, Kiristui baabaqu abi oioniqi hiiroraihe baamunipamu. Abi noi Noomae ipita baabakoi oonihe noi abi mina, anai oko sasa nohoke eka suuta quba bamu isanataqu oke Dzohane hiireta.

26 Oonita dzairamane name, nike Abarahamuho eemane khameto ma qesamane nikeho bisata Ohongaho ququimorai ana nike noo ma pobi hiiremi nookare.

27 Ohongai napake ingonaitarota naru noo oke too abi napaho quba qeetemi dzuma samaneke isaitorai oke Dzerusaremu abi mina ma adzai nookorai oonihe nokoi Dzesuke teesuqi naru noo oke meenomaiteta oke noko teqaha qupadzomara.

28 Nokoi Dzesuho kahosa qirinipamu eeteqi quba bamenoma saridzaama naatetahe sepeke Piratoho torota qiba qeereqi Dzesuke teete baateta.

29 Obete sinabidzata hiiretaho isakita nokoi eete soubireqi hapahapata hiumaqi nesetuho oma nagata mootota.

30 Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi qoridzeta.

31 Qoridzeqi noma Garirea haba nena Dzerusaremu nagapata gama peiteta noi nokoho torota ete bodza samaneta biranateta. Biranatemi moota abi nokoi pobi hibahiba noho naate oorai.

32 Oi Ohongai uimane napahoke naru hiiretaho mee oho isere qidzake nakai era hiibi oi Ohongai Dzesu tukutomi eemane khameto napahota meenoma naate oorai.

33 Oho quba nike ttidza qidzaqidza eetare. Oi Samu Hu tuta Ohonga abi qibai noo erake hiiremi qeeteta, Khata name poiqake ana niike (baata neta) dzoohibita nii naho poro qereta peiteqa ota qooro qaarare, oke qeetemi oorai.

34 Oi Ohongai Dzesu baata neta tukutomi ooraita noi bamu paha ipita baatata biranataqu. Oho quba Ohongai noke erake hiireta, Anai Tabitiho pobi hiireta oho mee qaheuba qaraqara tatanga oke ana ao Khata niike moite qaate.

35 Oiqi hiireta paha Samu teeta no erake qeetemi oorai, Qaheuba abi niihoi eto baate aritete gnausa natainoho isakita Ohonga nii qidzoke noke qaataqu.

36 Oke Tabitti qeetetahe oi te noomaeho noonidzara. Napa nookami Tabiti noi Ohonga baura hiireta oke abi nomeho torota eete soubireqi noomae baateta. Baatemi uimane neimane nokoho tuputa mootomi keba nohoi arinate ngausa naateta.

37 Oonihe Ohongai Dzesuke tukutomi abi oi teqaha arinate baamu naatara.

38 Quni ma mani name hiire nookare. Napaho kahosa dzumudzamuke abi oi ooqata saridzemi nikeho naatemi ana nikeke qupanomaisubi.

39 Moseho hu nooi nikeho kahosa biisi naatareiqi bitta eeteta. Oonihe Dzesuhota soomami nikeho kahosa qagaubakoi.

40 Nookare, too abi nokoi basesaho nooke qeeteta oi hee,

41 Nike qaaraquta ana baura bamenoma teeke eetemi baura oho pobi hiiremi nikeho tomata taatemi qidzoke nike

nookaqu. Oho quba puutta abike nike tomama nooka roqobetakoihe ao rubenga naatakoi. Oiqi qeeteta. Oonita noo oi eto nikeho naataino hiireqi naka qogo noo hiire.

42 Oke hiireqi Pauro ma Banabe nopoi sinabidza guhuta biranahiimi abi noko dzuma temuta paha noo teena oke hiibareiqi hiireta.

43 Oonita garuba nokohota Dzuta abi samane ma Dzuta abiho qahiqahi qesa (oi raaba abi) nokoi gama Pauro ma Banabeta atimami nopoi hee, Dzoobe, Ohongaho kokorata subate qaarareiqi qogo ma saga hiireta.

44-45 Qateqa dzuma temu nokohoi dzamonahimi nagapa oho abi Onongaho noo nookare samanei biranateta. Biranahimi Dzuta abi qesa nokoi moo nookahimi qanga naatemi Pauroho noo baaba eeteqi noke ai qurateta.

46 Oke eetemi Pauro ma Banabe nopoi nokoke qanganipamuta moo hiireta, Dzuta abi nikeke Ohonga noo bosata hiibareiqi baaorai. Oonihe nikemae goottae eeteqi qaraqara tatangaho pobi naatare bai hiirenita nakai nikeke qaateqa raabe abi nokohota tuumakoi.

47 Oi teeho bahe Ohonga erake hiireta, Anai nii raaba abiho dzongi ma eepa moototata korakora nokoho naate tuuma qaaqa habaho moirata soubidzare oiqi hiireta.

48 Oke Pauro hiiremi raaba abi nokoi qupa qidzanateqi noko Ohongaho noo nookaquho hasa minake hiireta. Qaraqara tatangaho pobi naatarota nokoi gamaqa sinabidza nooka hiisi eeteta. Eetemi Ohongaho noo haba ota gegebeteta.

49-50 Oonihe nagapa oho abi mimi ma paha paimane qesaqesa apene Dzuta abiho sinabidzata qahiqahi eeteta nokoke Dzuta abi kosikosi eete suu ma pai mootomi nagapa ma haba qaa aimaqi Pauro ma Banabe nopoke teete iihaqi haba ota hotou biireta.

51 Hotou biiremi nokoke qomaqoma hiireqi nopoi oko nopomeho kaususu tepateteqi Ikonio nagapata tuumata.

52 Tuusumi Qaheuba Sumasai nopota meupunoma naatemi qakiqaki eeteta.

14

PAURO MA BANABEI IKONIOTA BAURA EETETA

1 Oonita Pauro ma Banabei Ikonio nagapata biranateqi oho qesa Dzuta abiho sinabidza guhuta dzuubaqi sinabidza hiiremi meenoma naateta. Obetemi Dzuta ma Girisi abi samanei Dzesuho oko ma boto tupu naateta.

2 Qate Dzuta abi qesaio sinabidza oho gottae eeteqi nagapa oho abi ttidza kootoromi Kiristuho abi nokoho dzauba eeteta.

3 Oonihe nopoi beedzae eete dzasidza ma bodza qesa nagapa ota qaaqi Ohongaho neta soomaqi attiamake sinabidza hiire qaata. Oke eesuhimi Ohongaio ingona noo nomeho khooba paanaiteqi nopoho husi ma pai naatemi obaoba bamenoma maina paina ota eeteta.

4 Eetemi nagapa oho abi batabireqi qesai Dzuta abihota soomata ma qesai qaru abi nopohota soomata.

5 Oho ipita raaba abi ma Dzuta abi qesai qaru abi nopoke omama teetare guunu dzoomata.

6 Guunu Dzoomami nopoi nookaqi atti Rikaonia habata tuumata.

7 Paha Ristera ma Dzerebe ma nagapa qesata nopoi tuumaqi ota sinabidza hiire qaata.

QARU ABI NOPOI RISTERATA BAURA EETETA

8 Qate Ristera nagapata abi teei qaata noi oko atimanoma paiho ttidza qausuta oonomake eete biranateqi tuuma ma baabaamake qaata.

9 Pauro sinabidza hiiromi abi noi nookami Pauro moohimi abi oho ai tatauma isanatemi noi qidzanataquho isaki naateta.

10 Oho qubake Pauro dzaubama sokateqi hiireta, Nii oko niimema qori qoobare. Hiiremi abi oi tukuba qoridze qooro tuumata.

11 Qooro tuumami Pauroi quba eeteta oke abi tupu mina nokoi mooqi too ttutturateqi Rikaonia noo nokometa hiireta, Ohonga qesaqesai ao abi sama eeteqi abi napaho bisata biranatareqi oorai.

12 Hiireqi noko Banabeke hee, Dzeusi mai ooniqi hiireta. Qate Pauroi noo hibahibata adzahaha naatemi nokoi noke hee, Heremesiniqi hiireta.

13 Oonita Dzeusiho kiridza abi hiiremi burimakau ma sihidzake khakhaumaqi nokoi nagapa oho kosoramuta Dzeusiho naga qaatata tuuma mootota. Ota nokoi Pauro ma Banabeho kiridza qeebare ttutturateta.

14 Oonihe Pauro ma Banabe nookaqi sama ma sasa nopome utotoqi ao hairiamake abiho bisata tuumaqi Girisi noota sokate hiireta,

15 Idze abinaga, naane qubake nike qubarake eetorai? Nakai napa gama abi sama teena, nikeho qesanihe noo qidzake aima baa hiirorai. Oi teeho bahe Ononga qaraqaranomai qusu ma ttoka ma besa ma quba minara mootota nohoke nookaqa baura meeama eranomake nike tume biireqa Ohongaho pobi naatareiqi naka baaorai.

16 Oi agoba baaorai raaba abi qesama nikei tete maina paina nikeme saridze qaata.

17 Oonihe Ohonga mee noi te nike ma nokoho seeno
naatara, nike noho khooba gesina naatareiqi hiiremi quu
ma ete iso keke biranatemi meupunoma naatemi ttidza
qidzanate qaabi.
18 Qate qaru abi nopoi tototo hiire kebaite qaami qaami
nokoi kiridza qebaqeba oke qaateta.

PAUROKE TEETEMI EEHAHA NAATE TEREBETA TUUMATA

19 Oonihe Attiokia ma Ikonio nagapaho Dzuta abi nokoi
biranateqi Pauro omama teetareiqi nokoke hoobire kosikosi
eete teetemi baateta. Oonihe nokoi hee, Bamu eehaha
naataquiqi hiireqi kebake nagapa tumeta dzeimaqi tapata
biidzarota.
20 Oonihe tumakhametoi biranateqi Pauro nakunaite hero-
hero eesuhimi noi paha eehaha naateqi nagapa peiteta.
21 Peitemi iihai mootomi Banabe ma nopoi Ristera nagapa
qaateqi Terebe nagapata tuumata.

Ma nopoi nagapa ota sinabidza baura eete qaami tu-
makhameto samanenipamu naatemi nopoi burisi eete Ris-
tera ma Ikonio ma Attiokhiata paha biranateta.
22 Oi nopo nagapa samaneta biranateqi Dzesuho oko ma
boto tupu nokoke ai tataumata hoobire noko Sooparama
qaarareiqi hiire tatangaiteqi erake hiireta, Napa ima ma
bagoho neta qaaqa Ohongaho pobita dzuubaridzoniqi hi-
ireta.
23 Hiireqi nopo nagapaho isaki soopara nokoho upubireqi
hutingi naate qaaqa pupu ma agoago eeteqi nooka hi-
isi etaeta nokohoho isakita Ohongama ipibidzare hiireqi
nokoke qaateta.

QARU ABI PAHA SIRIAHO ATTIOKHIATA TUUMATA

24 Qaateqi Pauro ma Banabe nopoi Pisitia haba dzongob-
eteqi Papiria habata biranateta.
25 Oonita nopoi Perega nagapata sinabidza hiiroramuti
Attaria nagapa qurateta.
26 Qurateqi nopo ota sisimata tuuma qaramuti paha Siria
habaho Attiokhia nagapa ota biranateta. Oi sinabidza abi
tupu nokoi Ohongaho kokora quba mootoqi baura nopo pobi
hiiremi bosaho eeteta nopoi paha ota biranateta.

27 Nopoi ota biranateqi oko ma boto tupu ttuttuiteqi hee,
Ohongai nakaho husi ma pai naatemi raaba abihota baura
eetemi nokoi sinabidzata dzuubata, dzoobe! Oke eete isere
hiire soubireta.
28 Ma nopoi bodza kharabariqa ota Dzesuho oko ma boto
tupu nokoho bisata qaata.

15

QARU ABI DZERUSAREMUTA GARUBA EETETA

1 Pauro ma Banabei Attiokhiata qaami Dzutea habaho
sobasobaho tuputa abi qesai Attiokhia nagapata tuumaqi
sinabidza abi erake hiireta, Nike Moseho noo qusubaite sama
nikeme geeba mootaama naataquko baamuqa Ohongaho
pobi naataqu.
2 Oke hiiremi Pauro ma Banabei nokoma kurebeta minake
eete qaaramuti erake hiire suutota. Pauro ma Banabe ma
sobasoba abi oi Ttitto ma qesa nokoho neta noo oke Qaru abi
mimi ma sinabidza bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapana
oorai nokoho toro aima tuumare.
3 Oiqi hiireqi tete nokohoke biiraite tuumaqi Poenikia ma
Samariaho sinabidza oko ma boto samaneke eraiqi hiireta.
Hee, Paha raaba abi samane sinabidza nookorai. Oho pobi hi-
iremi nookami nokota ttidza qidza minanipamu biranateta.
4 Qate nokoi Dzerusaremuta baaqi sinabidza abi mimi ma
quru abi mimi ma noko garuba eeteqi Ohongai Pauro ma
Banabe nopo hoobiremi sinabidza baura eetemi meenoma
naateta oho noo ma pobike nokoke hiire paanaiteta.
5 Noo ma pobi oke hiiremi Pariseo qesa Kiristuho sinabidza
ai tataumanoma nokoi eraiqi hiireta, Raaba abi nokoho
torota sinabidza hiireqa nokoke sama koko geebanomaiteqa
hiiremi noko Moseho hu noo qusubaite soubiremi isanatakoi
oiqi hiireta.
6 Oho quba Qaru abi mimi ma sinabidzaho bosa qobaqoba
noo oke nokoqeke hiire ttutturateqi noo hiire buribaro eeteqi
Peetoroi qoridze erake hiireta,
7 Dzairamane name raaba abi noko bosata teeho toota sin-
abidza nookaridzoniqi hiireqi Ohongai napahota ape bahe
anake asatemi oho too naatemi nokoi nooka tani naateta.
8 Obetemi Ohongai qupa mohimohi oonita Dzuta abi
napake Qaheuba Sumasa moiteta oho qesa raaba abi
qaupuiteqi moiteta.
9 Napai noke nooka hiisi eetemi qupa napahoi sasari
naateta oho qesa nokoi nooka hiisi eetemi qupa sasari naate-
taho isakita Ohongai te hiimotara.
10 Oi erake eete oorai. Hu noo ma apo oi Dzuta abiho
uimane neimane ma napaho moirata gama pereborai.
Oonita nike ikaqi hiireqi Ohongake toronaiteqi oke paha
raaba abiho qereta goosobaqu?
11 Oe, oi baamu isanataqu. Napa erake nookorai: abi
qidzanate pobiratagu oi Dzuta abi ma raaba abi gama susupu
Soopara Dzesuho baruna heenata keke pobirate qidza naa-
torai.

12 Peetoroi noo oonomake hiiremi sinabidzaho abi mimi
nokoi nipanate oomi Pauro ma Banabei raaba abiho bisata
Ohongai kinisa nokoho botona mootota oho pobike noko
korabete pobi hiiremi nooka pobiteta.

13 Nopo hiire soubiremi Dzakopo oho ipi erake hiireta,
Dzairamane, toma tiite nookare.
14 Ohongai raaba abi nokohota abi aimami noho pobi
naatare tete saridzeta. Oho noo ma pobike Siimo Peetoroi ao
hiiremi napa nooke.

15 Obetemi noho nooi too abihoma iso keke naatorai.
16 Nokoi erake hiireqi qeeteta, Ohonga anai paha qurateqa
Tabitiho naga arinateta oke paha usari eeteqi upubiremi
bagenoma naatakoi.
17 Oonihe raaba abi qeba nena ma tume nena nokoi
Ohongaho qiri eete saridzakoi oi raaba abi nokoi naho pobi
naatemi naho dzapai nokoho irita biranatakoi.
18 Ana nikeho Onongai noo oke hiire baa qaatai hiibi oi oni.

19 Dzakopoi hee, Oiqi Amosi ma Dzeremia ma Dzesea nokoi
qeeteta, oonita Raaba abi ango Ohongahota qeemami eto
napai nokoho irita hu nooho bameke mootaino, naho noo oi
oni.
20 Oonihe, raaba abi ai tataumorai nokoi eto Ohongaho
habara quba qesaqesa upubidzaino, mae apuata eetaino mae
kabira dzaganoma muunaino eo keba ooraike muunaino oho
isakita napa noo hiire geeta qeete tatangaiteqa pepa oke
Pauro ma Banabeho botota mootare.
21 Oi teeho bahe Moseho noo agobake ehahaiteqi sohoroqi
nagapaho isakita isaite baa qaabi ma bodza erata sinabidza
nagaho isakita isaite nookorai. Oho qubake oi dzaetainoho
isaki oioni. Oiqi Dzakopo hiireta.

GARUBAI RAABA ABIHO QUBA PEPA QEETETA

22 Oke Dzakopoi hiiremi qaru abi ma bosa qobaqoba
nokoi sobasoba tupu pobi hiiremi isanatemi abi eserike
uhutota. Dzapa nopoho Dzuta, oi Sabaho khata, ma Siira
nopo dzaira pepa oke aima tuumareiqi sinabidzaho bosa
qobaqoba nopoke uhutoqi Pauro ma Banabe nokoke At-
tiokhia nagapata dzoobireta.

23 Ma Nokoho quba pepa dzoobireta, Oi hee, Raaba abiho
bisata Attiokhia nagapa ma Siria ma Kirikia ma haba qesata
oorai qaru abi ma bosa qobaqoba nanai dzairamane naname
nikeho qaki naateqi pepa erake nikeho quba dzoobire.

24 Oi nanai moo nookaama naasuhimi abi qesa nanaho
neta qeemaqi qupa nikehoke rasakitemi nikehota kurekure
biranateta.

25 Oho quba nana oke nooka ttutturateqi abi eserike
dzoobiremi Pauro ma Banabe ma noko nikeho toro
qeemorai.
26 Abi naga oi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa quba sama
nopome bagara biirorai.
27 Obete abi eseri uhutota Dzuta ma Siira nopoi qeemami
noo oke nookare.
28 Oi Sumasa ma nanai qupa teenaiteqi eraqake keke hiire.
29 Nike eto Ohongaho habara quba qesaqesa upubidzaino
ma kabira dzuuma ooraike muunaino, ma dzaganomake
muunaino, paha etoqa pasena eetaino. Nike nooraqake
qusubaitemi bagenoma naatakoi. Dzoobe, aipo!
30 Noo oke qeeteqi nokoho botota mooto dzoobireqi aipo
biiremi tuumata. Tuumaqi Attiokhia nagapata biranate oko
ma boto tupu ttuttuite pepa moiteta.
31 Moitemi isaiteqi dzaira noo qeeteta oke mooqi oho ttidza
qidzaqidza eeteta.
32 Oonita Dzuta ma Siira nopoi sinabidza abi oonita qe-
samane sinabidzaho noo samane pobi hiire tatangaiteqi too
teeteta.
33 Qate nopoi nokoma oora ma qaara eetarotaho bodza
baamu naasuhimi nokoi oho ttidza qidza eeteqi nopoke paha
dzoobiremi Dzerusaremuho qesamane nopomeho toro tu-
umarota.
34 Oonihe Siirai nokoma oorareiqi hiiremi Dzutai keke
tuumata.
35 Qate Pauro ma Banabe Attiokhia nagapata ooqi sin-
abidza abi qesama nokoi hobihobi eeteqi sinabidza hiireqi
Ohongaho nooke bodza minaminaho isakita abi ma khata
pobi hiire qaata.

PAURO MA BANABEI QESA PAPATETA

36 Ohongaho noo Attiokhia abike banaite qaaqi Pauroi
Banabeke eraiqi hiireta, Baa naka burisi eete paha nagapa
samanena raaba abi sinabidza pobi hiiremi nooka qaata oke
tuuma karabidzare, nokoi ikanomake eetorai?
37 Oho qubake hiiremi Banabe noi paha Dzohane
Marekoma nokoi gama tuumareiqi hiireta.
38 Oonihe Mareko noi bosata nopoma Papiria habata baura
agiagita biranateqi nopoke qaateqi burisi eeteta oho qubake
Pauro abi onomake qupadzomami teqaha nohota isanatara.
39 Oho qubake Pauro ma Banabe kure ma taara minake
eeteqi batabireta. Batabireqi Banabe noi Dzohane Mareko
dzeimaqi nopo sisima pei Kipuro sungata tuumata.
40-41 Qate Pauroi hobihobi nome Siira aimami nopoke soba-
soba tupu agoago eeteqi dzoobireqi hee, Ohongaho kokorata
tuumareiqi aipo biiremi tuumata. Tuuma Siria ma Kirikia

haba dzongobeteqi Dzesuho oko ma boto tupu qesaqesa saridze tatangaiteta.

16

PAUROI PAHA SINABIDZA TUPU QESA KARABIDZARE TUUMATA

1 Pauro ma Siira nopoi tuuma qaaramuti Tterebe ma Ristera nagapata biranateta. Obetemi Ristera nagapa ota Dzesuho tumakhata teei qaata dzapa noho Timotteo noho pai Dzuta atapa ai tataumanoma, ma mai nohoi Giriki abi ooni.

2 Oonihe Ristera ma Ikonio nagapa nena sinabidza nokanoka nokoi Timotteo khooba qidza hiire paanaiteqi Pauro pobi hiireta.

3 Pobi hiiremi Pauro noma nokomae tuume baabe eetareiqi hiireta. Oonihe ttoka ota Dzuta abi qaata nokoi khatake hee, mai nohoi Giriki abi oniqi qupadzoma soubireta. Oonita oho noo kebaitareiqi Pauroi Timotteo aima sama geebanomaiteta.

4 Sama geebanomaiteqi noko tapari nagapa samaneta tuumaqi qaru abi ma bosa qobaqoba Dzerusaremu nagapata noo tatanga hiire pepata qeetetake nokoho quba rerengi eete soubireta.

5 Baura oke noko eete qaami Dzesuho oko ma boto tupu noko ai tataumaqi kata gaamata ma ete samane raaba abi nokoho torota biiresore eete qaaqi nokanoka abi tupui samane naateta.

SUMASAI BAKUTA PAUROKE ABI BANAITETA MA RUKAHO NOO

6 Oonita Pauro ma Siira ma Timotteo nokoi Asia gattiagaho habata sinabidza hiibarotahe Qaheuba Sumasai oho bodzata qamuni hiiremi nokoi Perigia ma Garattia haba dzongobete tuumata.

7 Tuumaqi Misia haba kokota biranateqi totaqike paketomaqi Bittinia habata tuumare hiiremi Dzesuho Sumasai paha nokoho bai hiireta.

8 Oho quba nokoi Misia haba paketoma tuuma qaaramuti besa pakita Ttoroa nagapata biranateta.

9 Ota biranateqi qupibake Pauro noi bakuta moohimi Maketonia abi teei noho toro biranate tti ma sori hiireqi erake hiireta. Nii Maketonia habata qeemaqi nanake hoobidzare.

10 Oonita Pauro noi quba oke bakuta mooqi eraiqi hiireta, Maketonia habata tuuma pobi qidza hiibareiqi Ohongai hiibi oi oni. Oke hiiremi Ruka anai nokoho gainene naatareiqi nokoma tuumare roibeteta (oi anai ttotta ooqi nokoke kokora eetarota).

ATAPA RIITIAI KIRISTUHO POBI NAATETA

11 Roibeteqi Pauro ma Siira ma Timotteo ma Ruka nanai
gama sisimata peiteqi Ttoroa nagapa qaateqi tete paake tu-
uma qaaramuti Samottara kusuta biranateta. Iihai mootomi
tuuma qaarumuti Neapori nagapata unateta.
12 Ota sisimata tta eeteqi tuuma qaaramuti Maketonia
habaho nagapa qiba Piripi ota biranateta.
Oonihe Roma abi nokoio oho maikhametoi qaata.
13 Nagapa ota bodza qesata nanai qaami dzuma dzamo
naatemi nagapa kokota oba teei qaata ota erake hiireqi
qurateta. Dzuta abi pupu hiirorai oho qopa oioni oba tee
ooraita napa qura moorare. Oke hiireqi qurahimi paimane
ttutturate oomi saridzeqi ota habeseqi sinabidza pobi hiireta.
14 Hiiremi nokoho tuputa atapa teei Ohongake ququima
qaata, dzapa noho Riitia, noi ttoba ma sasaho pai, Ttiattira na-
gapa nena. Oonita Sooparai hiiremi atapa oho qupa uhubami
Pauroho noo toma qepe tiiteqi nookata.
15 Nookaqi Riitia noomae oko ma boto nomema noko sin-
abidzaho sobasoba quba hiiremi soorota. Sooromi noi hee,
Nike ana moomi Sooparaho pobi naahibiqako naho nagata
peitemi ana nike kokora eetakoiqi hiiremi nana peiteta.
16 Qate bodza teeta pupuho sobadzata qurahiimi sutasuta
atapa teei nanake saridzeta. Atapa noi songenanomai qaaqi
khooba ma bangaro paana eete qaami maikhameto noho
sinasina nohoho quba abiho torota ttuma aima qaata.
17 Noi Pauro ma nanake saridzeqi sokateqi hiireta, Abi
nagarai Ohonga Minaho qaru eeteqi tete nohoke hiire
paanaitorai.
Oonihe noi onomake eete kira ma husu bodza samaneke
hiirota.
18 Hiiromi Pauroi oho gottae eeteqi burisi eete songena
erake pobi hiireta, Ana Dzesu Kiristuho quba eeteqi nii pobi
hiirenita atapa oke nii ao qaate papatare. Oke hiiremi songe-
nai ao biranate tuumata.

ABIHO TTUMA BAMU NAATEMI PAURO MA SIIRAKE SUU-TOTA

19-20 Pauroi songenake iihami tuumami atapa khata oho
maikhametoi moohimi ttumaho isaki nokoho oi ao bamu
naatemi nokoi Pauro ma Siira aimaqi nagapa bisata kiapeho
toro dzeima tuumaqi nopoho qomaqoma hiireqi eraiqi hi-
ireta. Nopoi Dzuta abi nagapa nanahota baaqi qupa rasaki
eetoraidzo.
21 Oke eesuqi poma agiagi samane Roma abi eetaamata
eetoraidzo.
22 Oke hiiremi abi tupu minai qooro oota nokoi dzauba
minake eeteqi nopoke tetatetake teesuhimi kiapei sasa nopo-
hoke ao kuima teetare hiiremi gouma teeteta.

23 Gouma buribaroke teeteqi sutasuta nagata biireqi
sooparai tete siiremi tatanga naatemi hee, Bageqake eete
soopara eetareiqi hiireta.
24 Oonomake hiiremi sutasutaho sooparai naga naku bisa
qaputa mootoqi oko nopohoke puuta tooma suutota.

SUTASUTA SOOPARAI PAUROHO TOROTA SINABIDZA SARIDZETA
25 Suutomi Pauro ma Siirai naa ma pupu hiiromi sutasuta
abi qesai oke toma tiite nookota.
26 Nookomi saubapo dzeubami Idze! tumu mina ruba-
betemi sutasuta nagaho hahari poupa eetemi tete sirasira
hiuba soubireta ma abi gama puuta too hiuba soubiireta.
27 Eetemi sutasuta soopara noi meera neta nookaqi qoridze
moomi tete sirasira paatinoke oomi noi hee, Idze! sutasuta
abi nokoi ao atti tuumeiqi hiireqi qaa dzube quhisata dzeima
sama nome ao kootobare eeteta,
28 Oke eetare eesumi Pauroi sookateqi hiireta, Eo, sama
niime eto sesero eetaino, nanai gama susupu ooraidzo!
29 Hiiremi qaa sooparai dzongi quba hiimi oko ma boto
nohoi moitemi bukhittidzake naga dzuubami suu gaa eetemi
noi tititima qeemaqi Pauro ma Siira nopoho dzagata taateta.
30 Taatemi Pauro hiiremi noi qori naga neta nopoke dzeima
biranate qasa hiireta, Abi ohonga name, ana dzaetare eeteqi
kebai ooraita ikanomake eeteqi qidzanataqu?
31 Hiiremi nopoi erake hiireta, Nookao Soopara Dzesu
Kiristuke ai tataumaqake qidzanatakoi. Oonihe nii quni ma
mani niimema gama qidza naatakoi.
32 Oke hiireqi nopoi oko ma boto nohoma nokoke Dzesu
Sooparaho noo hiire paanaiteta.
33 Hiire paanaitemi nookaqi noi ao nopoke dzeimaqi gou
qetta nopohoke akotete suutota. Suutoqi hiiremi nopoi quni
ma mani nohama nokoke sinabidzaho obama soorota.
34 Sooromi noomaeho nagata mootoqi hiiremi patta khauto
urai eetemi muunata. Oonihe qaa abi oi quni ma mani
nomema nokoi Ohongaho pobi naatetaho quba ttidza qidza-
qidza minanipamuke eeteta.

PAURO MA SIIRAI SUTASUTATA TTA EETETA
35 Iihai mootomi kiape noko pirittani seike erake hiire
dzoobireta, Abi eseri nopoke dzaheqake soqobare.
36 Oke hiiremi sutasuta sooparai nookaqi Pauro erake
pobi hiireta, Ana nipe saqoromi tuumareiqi kiape noko noo
dzoobiremi baabe, oho quba nipe biranate tuuma keba ma
dzapata qaarare.
37 Hiiremi eehe, Pauroi bai hiireta. Hee, Baamu, nokoi
Roma abi nakake noota mootaamake ao abiho soobadzata
nakake gabeho biireqi sutasuta nagata biireta. Biireqi paha

eranomake eete tteike naka dzoobidzaqu? Oi baamu! Nokomae baaqa paata naka dzeimami nana isanate tuumakoi.

38 Pauro noo oke hiiremi pirittani nokoi burisi eete tuumaqi kiape pobi hiiremi nopoi Roma abiho isaki ootaho pobi oke nookaqi roqobeteta.

39 Roqobeteqi qupa muunaqi nopoho toro baaqi ttapuiteqi sutasuta naga neta dzeima baaqi hee, Nike isanate nagapa nanahoke qaate tuumaqu mae? Oke hiireta.

40 Hiiremi nopo sutasuta nagata biranateqi Riitia noho nagata tuumaqi Dzesuho okoma boto tupuke qogo ma saaga hiireqi tuumata.

17

PAURO MA SIIRAI TTESARONIKA ABIKE SINABIDZA HIIRETA

1 Oonita Pauro ma Siira nopoi Apiporo ma Aporonia nagapa eseri oke riite Ttesaronika nagapata biranate oota. Oi Dzuta abi nokoho sinabidza naga teei ota oota.

2 Oonita Pauro nome eete qaata oke eeteqi dzuma taparike nokoma sinabidza naga nokohota dzuubaqi sinabidza hiire nookata. Hiireqi sinabidza ma noo qesaho khooba hiire paanaiteqi erake hiireta,

3 Kiristui baateqa qoridzarotaho teteke noi saridzaama naatapuko bamu isanatarota. Oke sinabidzata hiiremi ooraita Dzesuho dzapa pobi ana nike pobi hiirorai noio Ohongaho abi mina Kiristunipamu oni.

4 Hiiremi qesa nokoi noo oke nooka hiisi eeteqi Pauro ma Siirahota soomata. Eetemi Giriki abi Ohongaho ququima qaatai oho qesa nokoho neta ipibireta, ma paimane mimi samanei paha biranateta.

5 Eetemi abi samanei sinabidza nookami Dzuta abi noko nookami nokota qanga naatemi nokoi abi ngiingi ngangi-noma ma basesanoma ttutuiteqi sokasoka hiireqi Dzasoho nagata Pauro ma Siira ootata ttutturateta. Ttutturateqi nopoke aimaqi abiho tuputa mootareiqi hiireta.

6 Hiiretahe nopoho qiri eeteqi saridzaama naate nokoi Dzaso ma sinabidza nokanoka qesa aimaqi nagapa soopara nokoho toro dzeima tuumata.

Oonihe erake hiireqi sokasoka hiire tuumata, Haba samaneta qupa rasaki eetorai abi oio nanaho toro biranate.

7 Oonihe Dzasoi nokoke kokora eetorai ma nokoi Roma abi qiba Kaisaho noo riiteqi abi ohonga agiagi tee, dzapa noho Dzesu, noho pobi hiiremi haba gegebete.

8 Noo oke hiireqi nagapa abi ma soopara bitta ma kaka eeteta.

9 Eetemi nagapa soopara hiiremi Dzaso ma qesamane noho
nokoi sama nokomeho ttuma naru hiire mootomi nagapa
sooparai nokoke saqoromi tuumata.

BEREA ABI PAURO MA SIIRAHOTA SINABIDZA NOOKATA

10 Ma sinabidza nokanoka nokoi Pauro ma Siira qupibake
dzoobiremi Berea nagapata tuumata. Ota biranateqi nopoi
Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi sinabidza hiirepu.

11 Obetemi Berea nagapa ota Dzuta abi nokoi keba ma
dzapaho pobi qate Ttesaronika nagapa nena nokoi abi naga
bise baisanoma. Berea abi nokoi sinabidza nooka quba
dza minake eeteta. Eeteqi noo nopohoke hee, meeni mae
oberaniqi hiireqi qupi samane kuku ma khooba qiri eeteqi
suuta dzuubaqi sinabidzaho gee isaite nooka qaata.

12 Oke eeteqi nokohota samanei Dzesuho oko ma boto
naateta ma paha nokohota Giriki abi ma paimane mimi qesa
samanei nokota ipibireta.

13 Oonihe Pauroi Ohongaho noo Berea nagapata hiire
paanaitemi oho pobi Ttesaronike nagapata tuumami oho
quba Dzuta abi nookaqi Berea nagapata baaqi nagapa
maikhametoke bitta ma kaka eetemi qupa mutu ma biribiri
eeteta.

14 Oke eetemi Siira ma Timotteo nopoi Berea ota keke qaata.

15 Oonihe sinabidza nokanoka nokoi Pauro pobi hiiremi
noi nagapa oke qaate tuuma qaramuti besata biranateta.
Oonita abi noko Pauro dzeima tuuma Atteni nagapata
mootomi noi erake pobi hiireta, Nike burisi eete hiiremake Si-
ira ma Timotteo nopoi adzanoke erata baabare. Oiqi hiireta.

PAUROI ATTENI NAGAPA ABI QUPANOMAITETA

16 Oke hiiremi Berea abi nokoi burisi eeteta. Ma Pauro noi
Atteni nagapata Siira ma Timotteo nopoho beebe ooqi neemi
gisigisi samanei ota oomi mooqi qupa nohota eepa gaiteta.

17 Qaitemi noi Dzuta abi nokoho sinabidza guhuta dzu-
ubaqi Dzuta abi (nokomae ma Giriki abi qesai Dzuta abi-
hota atima qaata) nokohota gama sisinabidzaho noo hiiremi
nookata. Ma noi paha qupi samane otoba patita abi saridze
sinabidza pobi hiire hiireke tuumata.

18 Qate nagapa ota abi nokanoka minanoma samanei
qaata, dzapa ttari nokohoi Epikure abi (nokoi quba samane
etteimorai) ma Sittoike abi (huttinginoma). Oho neta abi
nokoi Pauro saridzeqi qesai hee, Ae, ttetterapo ooraqi
ikaitorai! Hiiremi qesai Pauroho erake hiireta, Bamu, noi
ohonga dzapa samanehota agiagi teehoke hiirorai kaqani.
Oke hiireta oi teeho bahe Pauro noi Dzesuho pobi hiireta
ma noi baata nena qoridzetaho noo hiiremi nokoi totoho
oonomata hiireta.

19 Oke hiireqi tora kokota uta apiapi naga minanipamu
teeho dzapa Areopago ota dzeima peiteqi noke hee, Isanate
nii noo agiagi hiibi, naane qubake hiibi?
20 Noo oi toma agiagi nanahoni, oho khoobama hiire
nookare.
21 Oiqi hiireta oi Atteni nagapaho abi dzore ma nagapa
maikhata nokoi noo ma pobi agiagi hiire nookoraqu ooqaho
dzaodzaoke eete qaata.
22 Oionita Pauro noi Areopago noo sobadzata tuuma
qooroqi abi erake pobi hiireta, Dzoobe Atteni nagapaho abi
mimi. Ana khooba nikeho erake moorai. Nike sinabidza ma
ohonga maina paina samaneho pomata atimorai.
23 Ana nagapa nikehota tuuma ma baaba eesuqi neemi
gisigisi nikeho moo qaaramuti aratta teeta qetaqeta teeke
ana isaitemi hee, Erai Ohonga agiagi teeho tekaniqi hiirorai.
Oonita nike ohonga agiagike ao qupadzomaqi noho kokora
sohororai Ohonga teena oke ana nikeho quba rerengi eetake
boobita nookare.
24 Ohonga noqeke ttoka mootoqi oho heeta quba samane
mooto soubireta noi ape bahe qusu ma ttokaho maikhatani-
pamu.
25 Abi guhuke botoma gootorai ota noi oora ma qaara te
eetoraidzara. Ma noi quba teeho qiri eetemi abi baura eetemi
biranatoraiho tete baamu. Oi noi keke abi napa qaraqara ma
hee ma hoonomake saridzeta paha quba minara saridzorai.
26 Noi abi biidza teenaqake saridzeqi noho neta abi tupu
samane huba haba biireqi noko ma napai tuuma qaararo-
taho bodza ma hu ma koridza noi keke hiireta.
27 Noi hee, Abiho qupa khatai qiri qee ma baa peite qaama
abi noomae Ohongake saridzaqu mae, oiqi hiireqi Ohongai
oke eeteta. Oi noi kharaqata bahe bisa napahota abi napake
gama isanate oorai.
28 Oi paha naa sutasuta abi nikehota teei hee, Napai noho
qaraqaraho nakuta ooraiqi quba minara eetorai oi teeho
quba bahe napai Ohongaho biidza ma suunaniqi hiiremi naa
oi oke hiirorai.
29 Oonita napai meeke noho biidza ma suuna ooraiqako
ikaqi hiireqi abi napai boto napamema gori ma siriba ma
omama gisigisi nee ma baunoma ohongaho qaseqase kora-
betorai? Oi Ohongai oho isaki ooniqi eetoqa napai qupad-
zomaino.
30 Oi abi ruumema baa qaata oke Ohonga moo te oho
kahosa hairiamake eete qaarara oonihe oho bodza ao bamu
naate. Poiqa ttoka abi gama susupu qupa burisi eetareiqi
hiirorai.
31 Noi bodza ao hiireqi, ota haba samane abi napaho
khooba paanaitakoi, ipi ma ariho isaki moitakoi. Ma abi teei

baura oke eetareiqi Ohongai noke upubireta. Oonita ttoka abi gama susupu abi oke nooka hiisi eetareiqi Ohongai noke baata neta tukutomi oorai.

32 Qate Pauro noi Dzesu Kiristu ao baata neta qoridzetaho noo hiiremi qesai ao gattagatta hiireqi noke ngiingi ma baaba eeteta. Qate qesai tete siireqi hee, Oionita noo oke bodza teeta paha hiire nana nookaqu kaqani.

33 Oke hiiremi Pauroi noko qaate tuumata.

34 Oonihe abi qesai Paurohota atimaqi Dzesuho pobi naateta. Nokohota sinasina abi mina Areopagona qaata dzapa Tionision, ma atapa tee dzapa noho Dzamari ma paha abi qesai nooka hiisi eeteta.

18

PAUROI KORITTI NAGAPATA BAURA EETETA

1 Oonita Pauroi Atteni nagapa qaateqi Koritti nagapata tuumata.

2 Ota Dzuta abi teeke saridzeta dzapa noho Akuira (noi Potu habata biranateta) ma ata noho Pirisira. Oi noma nopoi Itaria habata oomi abi qiba Kaisa Karauttio noi Dzuta abike Roma qaanateqi iihata. Iihami nopo nagapa oke qaateqi burisi eeteqi Koritti nagapata biranateta.

3 Biranatemi Pauroi nopoho toro noo hiibareiqi peiteta. Peite moohimi parai korakora noomae gesina naate qaata baura teena oke Akuira noi ooqata eetota. Oho quba noi nopoma noko qesa baura nokome ipibireta.

4 Ma Pauro noi dzuma samaneta Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi Dzuta abi ma Giriki abi nokoho quba sinabidza dzuubeteqi adzahahaiteta.

5 Qata Siira ma Timotteo nopo Makettonia habata baaqi moomi Pauroi sinabidza baura mekeqoma eeteqi Dzesu noi Kiristunipamu oho khooba Dzuta abike hiire rerengi eete soubireta.

6 Oonihe hiire soubiremi nokoi noo nohoke basesa eeteqi ngiingi robe eetemi noi sasa nome baabaaba eetemi miriququ perebami erake noko pobi hiireta. Nikei baatareiqa baatare, oonihe kahosa nikehoi bamu naho naataqu. Oionita ana Dzuta abi nike qaateqa raaba abi nokohota keke baura eetorakoi oiqi hiireta.

7 Qate abi teeho dzapa Titio Dzusto noi Giriki abi oonihe noi paha Dzuta abiho sinabidza qahiqahi ooni. Oonita Pauroi noho nagata peiteqi ota sinabidza hiire qaata. Oi naga nohoi Dzuta abiho guhu saamaqata oota.

8 Oonihe Dzuta abiho guhu soopara, dzapa noho Kirispo, quni ma mani nohoma nokoi sinabidza nookaqi Dzesuho oko ma boto naateta. Eetemi Koritti abi nokoho neta samaneqai

sinabidza nookata, nooka hiisi eetemi sinabidza obama soorota.
9 Ma qupi teeta Sooparai bakuta Pauroho torota biranate
erake hiireta, Nii eto atti ququimaqa sinabidza qaatainohe,
oke hiire qaarare.
10 Oi ana niike hohoba eesuhima abi noko bamu quba teeke
niike eetaqu. Oi nagapa erata naho abi tupu quba minai
oorai.
11 Oke hiiremi Pauro noi sohoro sama nomeho hutingike
naate nagapa oho abike Ohongaho noo hiire banaite qaami
tii bodza teena ma qetta naateta.

12 Oonihe Gario noi Giriki haba Akhaiaho totaqita kiape
mina naate qaata bodzata Dzuta abi nokoi qesa hongasireqi
Pauro ibo eete kiapeho toro aima tuumata.
13 Nokoi noho qomaqoma hiireqi hee, abi erai quba nanai
hu noo qusubaite eetorai oke riiteqi hiiremi abi qesa Ohonga
agiagi teeke ao qusubaitareiqi eetorai.

14 Hiiremi Pauroi noo totaqi hiibare eesumi Gario qa-
muni hiireqi Dzuta abi pobi hiireta, Abi erai roota kahosa
bamenoma teeke saridzapuko oi ana isanate nikeho noo
nookarori, oonihe baamu.
15 Nikei noo sepeho quba ma noo khooba nikemeho quba
ma sinabidza nikemeho quba noke geema mootorai oonita
nikemae noo oke hiire tatangaitare oi naho baura baamu.

16-17 Hiireqi noi nokoke iihami biranateta. Biranate midza
nokome quba eeteqi abi nokoi Dzuta abiho sinabidza guhu
soopara dzapa noho Sostene noke kiapeho pengata burib-
aroke teete iihami kiape moo nomena naateta.

PAUROI PAHA SIRIA HABATA TUUMATA

18 Oionita Pauroi Koritti nagapata paha isakiqata qaaqi
burisi eetareiqi nokanoka tupuma nokoi qesa aipo biireqi
Pirisira ma Akuira noma nokoi sisima peiteqi Siria habata
qesa gainene eete tuumata. Oonihe Sekherea nagapa gat-
tiqaho unaunate biranate Pauroi sama nomeho hutingi naa-
tota oke qaateqi some nome topotota (oi teeho bahe noi
moomi Ohongai noke Koritti ota herohero eetarota oi ao
meenoma naateta).
19 Ma ooneta paha tuuma qaaramuti nokoi Epeso naga-
pata biranateqi Pauroi dzairamane eseri nomeke sisimata
qaateta.

Qaateqi Pauroi Dzuta abiho sinabidza guhuta peiteqi
nokoma sinabidza qesa pobipobi hiire nookata.
20 Noi isanate nokoma qaarareiqi Dzuta abi noko
qaanatare hiiremi bai hiireqi erake hiireta.

21 Anai tuumake boohibita, ipita Ohongai nookami ana
nikeho toro burisi eetakoi. Oiqi hiire aipo biireqi sisima peite
Epeso nagapa qaateqi tuumata.
22 Tuuma Kaisarea nagapata biranateqi ota sisimata tta
eeteqi Kiristuho oko ma botoke dzoobe hiireta. Hiireqi burisi
eete girodzomaqi Attiokhia nagapata biranateta.

PAUROI PAHA POBI NOME KARABIDZARE TUUMATA
23 Biranateqi Pauroi Attiokhia nagapata gattiqa ooreqa
boohiqi sinabidza qaru dzongobeteqi nagapa qesake kara-
bidzare tuumata. Oi Garattia ma Pirigia habata Dzesuho
sinabidza quni ma manike noo hiire tatangaiteta.
24 Qateqa Epeso nagapata Dzuta abi teei baata dzapa noho
Aporo, Aresattaria, Apirikaho nena. Noi nooho kotangani-
pamu oomi noi sinabidza hiire qaami oi kinisaho isaki naate
qaata.
25 Oonihe Ohongaho sinabidza qesa noke banaitemi
ooqake keke gesina naate qaata. Noi Dzohane sobasoba
maikhata noho pobike nookata Dzesuho sinabidzake paha
heeqata abi banaite qaata.
26 Oonihe noi oho koko nookaamake qaaqi oke qaate qaata.
Abi oi Dzuta abiho guhuta peiteqi attiamake sinabidza hiireqi
suu ma heeta hiirota.
27 Hiiromi Akuira ma Pirisira nopoi nookami koko
isanataama naatemi noke dzaira eeteqi Sumasaho sinabidza
kokoke noke banaitemi pobirateta. Pobiratemi noi ao
Girisi habaho totaqi Akhaidzata tuumare hiiremi sinabidza
nokanoka abi nokoi qesamaneho quba dzaira pepa qeeteqi
moitemi aima tuumata.
Oonita Aporo tuuma qaaramuti Koritti nagapa biranateqi
abi Ohongaho baruna heenata sinabidza nooka hiisi eeteta
nokoke hobidza minake eeteta.
28 Oi noi sinabidza pepa bosabosa oho neta giimaqi Dzesu
noi Kiristunipamuniqi hiire oho khoobake abiho pengata
hiire paanaitemi Dzuta abi oona qaata nokoi bai hiibaquho
isakiama naateta.

19

PAUROI EPESO NAGAPATA BAURA EETETA
1 Oonita Aporoi Koritti nagapata oomi Pauroi tora ma haba
dzongobeteqi tuuma qaaramuti Epeso nagapata biranateqi
sinabidza nokanoka abi saridzeta. Oonihe nokoho sinabidza
teqahama naatemi noi qasa hiireta.
2 Nike sinabidza nookaqi Sumasaho pobi naate oorai mae
baamu? Hiiremi noko hee, Baamu, Qaheuba Sumasa ooraiho
pobike te nookoraidzara.

Oke hiiremi Pauroi hee, Oonita nike apeho teteke qupadzomaqi sinabidzaho sobasoba aimata? Hiiremi nokoi hee,

3 Nanai Dzohane sobasobaho sinabidza qupadzomaqi sobasoba saridzeta.

4 Hiiremi Pauro erake noko pobi hiireta, Maqa, Dzohanei abi qupa burisi eetareiqi nokoke obama sooroqi hee, Teei anaho tumena baaorai noke nooka hiise eetareiqi hiireta, Oi ape bahe Kiristuhoke hiireta.

5 Pauro oke hiiremi abi nokoi noo oke nookaqi Soopara Dzesuho dzapa qupadzomami obama soorota.

6-7 Sooroqi Pauroi qiba nokohota boto nome mootomi Qaheuba Sumasai nokoke raraku biiremi oionita nokoi ao Ohongaho too naate noo maina painata sinabidza hiireta. Oonihe abi oke eeteta oho dzare oi tuerebe oni.

8 Eetemi Pauro noi Dzuta abiho sinabidza guhuta beubeuamake peiteqi dzasidza tapariho isakita noo hiireqi Ohongaho pobi ma tete hiire hunateqi oho khoobake rerengi eete hiireta.

9 Oonihe abi qesai basesa eete noo nookaama naateqi garubaho pengata Kiristuho tete qanga hiiremi Pauroi nokoke qaateqi sinabidzaho dza eeteta nokeke ttuttuiteqi ete samaneke abi teeho dzapa Ttirano noho sukuru nagata sinabidza banaite qaata.

10 Oke eete qaami abi Asia gattiqa habana qaata nokoi gama susupu Dzuta ma Giriki abi sinabidza nooka qaami tii eseri baamu naateta.

SIKEBAHO KHAMETO PAUROHO QASAQASA OBERAMA EETETA

11 Obete Ohongai Pauroho husi ma pai naatemi noi obaoba nese agiagi eeteta.

12 Eetemi abi nokoi Pauroi bauraho ttoba ma dzamudzamu ttoba aima qaata oke aimaqi khettedzanoma nokoho toro aima tuumami hesateqi qidzanaate qaata ma songena nokoho irina qaatai atti tuumata.

13-14 Oonihe Dzuta abi qesa kaabanoma nokoi oota oi Dzube abi teeho dzapa Sikeba noho khameto sebeni nokoi oota. Nokoi bodza teeta girodzomaqi hee, Napai qaseqase eeteqa Soopara Dzesuho dzapa hiireqa songena abiho irina ooraike iihareiqi hiireta. Nokoi hee, Napai Songena erake pobi hiibare, Dzesuho dzapa pobi (Pauroi hiirorai) nii noho too quba paapatare. Oke hiireqi nokoi qeemata.

15 Qeemaqi nokoi noo oke abi songenanoma pobi hiimi songenai noko noo ipi erake hiireta, Ae, Dzesuke ana qupadzomorai ma Pauroke oho qesa ana qupadzomorai.

16 Qate nikei ika nena? Oke hiire abi songenanomai qaa eeteqi sasa qaite khametoke teete sigubireqi sasa nokoho

qohata teetemi habanake dzuu suura naate nagata tta eete sakaba tuumata.
17-18 Ma quba oho pobi Epeso nagapata baami Dzuta abi ma Giriki abi nookaqi atti minake eeteta. Eeteqi nooka hiisi eeteqi biranateqi baabe ma basara nokome quba eete qaata oke ngiingi ma baaba eeteqi oonoma gama gaubireta.
19 Qate abi adzapei baru ttari eete qaata nokoi pepa nokome khakhauma biranateqi otoba patiho eepata qeereta. Oonihe gee oho ttumake noko ttuttuitapuko siriba gettara 50 ttauseni naatarotahe noko ooma Ohongaho kiridza qeereta.
20 Oi abi nokoi oonomake eetemi Ohongaho noo pobi qoridzeqi souba sakabata.

EPESO ABI PAUROHOKE NOOKAMI QANGA NAATETA

21 Oonita Pauroi baura oke eete qaaramuti soubireqi hee, Ana Maketonia ma Akhaidza abike tuuma karibireqa Dzerusaremuta tuumaqa oho tongo neta oho qesa ana Roma moorakoi.
22 Oiqi hiiretanihe hobihobi nome eseri Timotteo ma Erasto nopo bosa dzoobiremi Maketonia habata qooro tuumami noomae qaata ota paha gattiqa oota.
23 Ma oho bodzata Epeso nagapata sinabidzaho taara minai biranateta.
24 Oi siribaho nee ma bau korakora abi tee qaata dzapa noho Temettero abi oi Attemi neemi oberaho guhu gisigisi gamittimittike siribama korabetemi abi noko ttuma eetemi noma baura oonoma eete qaata nokoho toro oma minai biranate qaata.
25 Obetemi Temettero noi baura abi qesa nome ttuttuite erake hiireta, Dzairamane napaho baura oi oma napaho saridzorai oke nike gesinani.
26 Oonita abi teei baaorai, Pauro oioni, nike noho khooba gesina. Noi Epeso nagapa napaho Asia Gattiqa haba nena abi adzepeke qupa rasaki eeteqi hee, Abi botoma neemi gisigisi korabetorai oi quba meeama.
27 Noi hee, Pauroi oke hiiremi baura napahoho dzapa pobiama naataqu oi keke bahe, neemi napaho Attemi noho guhu barari biidzakoi, ma Attemi nomaeho dzapake Asia Gattiqaho haba ma haba qesaho abi gama susupu ququimorai oonita dzapa pobi nohoi isanate napahota baamu naataqu mae?
28 Temettero noo oke noko pobi hiiremi nookami qupa nokoho dzauba eetemi sookateqi erake hiireta, Epeso nagapa neemi Attemi noi minanipamu.
29 Hiire qarutomi nagapa abiho qupa tukutomi oko tumutumu biireqi biranate ttutturatoramuti sobadza nokometa tuumata. Obetemi Maketoniaho abi eseri Pauroke hoobire

oota, dzapa nopoho Gaio ma Arittako, nopoke noko karabete aima tuumata.
30 Tuumami Pauroi nookaqi abi oho garubata tuumare hiiremi qesamane noko qaanateta.
31 Qate haba oho abi mimi qesa Pauroho dzairamane qaata nokoi paha garubata tuumaino hiireqi noo dzoobiremi Pauro noo nookata.
32 Obetemi garuba nokometa noo nganganoma hiimi qesa mina oota nokoi hee, ikanomake hiire eetoraiqi hiireqi hou eeteta.
33 Abi nokoi oke eete oomi Dzuta abi nokoi gesina abi nokome dzapa noho Aresatte noke abiho bisata mootomi qooroqomi nokoi noke qiruqiru biiremi noi noo hibahiba qohareta peiteqi noo geemare boto qamuni eeteta.
34 Obetemi abi nokoi noke mooqi hee, Dzuta abi ooniqi hiireqi too samanei ttutturateqi hee, Ohonga bahe Epeso nagapaho neemi Attemi noqaho dzapa pobi minanipamu oni.
35 Oonoma hiire qaaramuti Epeso nagapaho gamani qetaqeta abi noi nokoke hasu hiire kebaiteqi erake hiireta, Epeso nagapa eraho abi nookare. Napai Attemi mina napameho guhu soopara eetorai ma qusu neta gisigisi nohoi qaratemi napahota oho soopara eetorai.
36 Oonita haba minarata apei oke ruume naataqu? Oonomai baamuhe, qupa nikeho kebaratemi quba eto sepesapeke eetaino.
37 Abiho obera hiibaino. Nokoi neemi guhu napahota teqaha quba teeke aima dzukubara ma neemi Attemi Ttianake te ngiingi eetara.
38 Mae Temettero ma abi noho nokoi abi teehoke nookami qanga naatoraiqako noo ma kahosa hiibaqu bodza dzamonatemi Kiape oorai nokoho torota hiibare.
39 Mae nikemaeho noo teei ooraiqako bosa qobaqobaho garubata aima tuumare.
40 Oonihe nikei poike ikoiko eesuhimi sepeke qaa biranatare eete oho noo qubake abi qiba napaho qaru hiiremi napa tuumaqi tee ma teeke hiimi nookami baamu isanataqu.
41 Qateqa qetaqeta abi oke hiiremi garuba nookaqi sakabata.

20

PAUROI PAHA MAKETONIA MA GIRISI HABATA GIRODZOMATA

1 Noo ma nooaga oi baamu naasumi Pauroi sobasoba tupuho quba hiiremi baami qogo ma saga hiireqi Maketonia habata tuumata.

2 Haba oke dzongobete tuusuqi sobasoba tupu qaata
nokoke qogo hiire tatangaiteqi tuuma qaaramuti Girisi ha-
bata biranateta.
3 Ota dzasidza taparike qaaramuti besata qura sisima aima
Siria habata tuumare hiiremi Dzuta abi ota qaa mootomi tete
mainake aimare hiireqi Maketonia habata tuumata.
4 Tuumami abi naga erai noke iiha Asia Gattiqata tuumata,
oi Berea napaga nena Sopate noi Pirihuho khata ma Ttesaro-
nia nagapa nena Aristako ma Sekutto ma Gaio ma Timotteo
ma Asia Gattiqa habaho nena Ttikhiku ma Ttoropimo.
5 Abi oio bosa qooroqi Ttoroa nagapata Pauro ma nanaho
beebe oota.
6 Qate nanai ingona dzuma baamu naatemi Piripi nagapata
sisima peiteqi ete paiputa tuuma qaaramuti Ttoroa nagapata
noko saridzeta. Saridzeqi ete bodza sebenike qaata.

PAUROI TTOROATA EUTTIKOKE EEHAHAITETA

7 Obete Sateta nanai qupi posa muunareiqi ttutturateta.
Oonihe Pauroi hee, Iihai mootomi tuumare hiiqi sinabidza
hiire qaami saubapo dzeubata.
8 Dzeubami naga naku nanai oota ota dzongi samanei
dzadza eetota.
9 Oonihe Pauro sinabidza hiiremi bodza khara naatemi abi
khata tee dzapa noho Euttiko noi haba moramorata habeseqi
mee ruume naateta. Oonihe suruho nokoi oota oi heenata
oomi noi taate suruho eserike riite ttokata taate baateta.
10 Baatemi Pauro ao hairiamake qura khata dzogebiire
aimaqi erake pobi hiireta. Eo baamu, eto tti ma ttaka hi-
ibaino, noho baruna eehahake oorai.
11 Oke hiireqi naga nakuta peiteqi qupi posa moiteqi qaate
patta muunata. Muunaqi nokoma sinabidzaho noo hiiromi
iihai mootota.
12 Iihai mootomi abi nokoi khatake ttidza qidzaqidzake
eete naga nohota dzeima tuumata. Qate Pauro ma nanai
qaate tuumata.

PAURO NOI TTOROA QAATE MIRETTE NAGAPATA BAATA

13 Pauro hiiremi qesa nanai sisimata peiteqi Aso nagapata
tuumata.
14 Qate noomae torata tete biireqi Aso nagapata nanake
saridzeqi sisimata peite hee biireqi nanai gama tuumata.
Tuuma qaaramuti Mittirene nagapa biranateta.
15 Oneta tuuma qaaramuti iihai mootomi Kio sungata bi-
ranate riiteqi Samo kusuta biranateta. Ma ooneta tuuma
qaaramuti Mirette nagapata biranateta.
16 Oi Pauro noi Sumasaho dzumata Dzerusaremu bi-
ranatakoiqi hiireqi Epeso abima bodza minake oorainoho
quba Epeso nagapa riiteqi pobi neta sisimata tta eeteta.

PAUROI EPESO ABIKE AIPO BIIRETA

17 Pauroi sisimata tta eeteqi qaru dzoobiremi Epeso nagapata tuumaqi sinabidzaho bosaqobaqoba dzeima unaunata baata.
18 Baami Pauroi noko erake pobi hiireta, Dzoobe, ana khoobanipamuta Asia Gattiqa nikeho habata biranateqi ao nikeho toro baura name bosana eete qaata oke nike nooka baaqoraidzo.

19 Anake abi ngingi ma baaba eete qaami ana tti ma ttidza heme ipima Sooparaho qaru eete qaata. Oi Dzuta abi noko sesero ma dzakidzaki eesubomi ana teeta ma taanga ipima qaata.
20 Ma ana te noo nikeke qoredza eete qaarara. Nike qidzanata quba sinabidza noo samaneke naga ma paata nike pobi hiire qaata.
21 Ma Dzuta abi ma Giriki abi Ohonga dzaga bobotoqi Soopara napame Dzesu Kiristu nooka hiisi eetareiqi qupa nikeho tukuto qaata.

22 Obete poiqa Sumasa naho qupa qooro teetemi Dzerusaremu nagapa tuusubi. Tuusuhimi quba ikanomai naho toro biranataqu? Oke ana ruume.
23 Teena anai nagapa samaneta biranate qaimi Qaheuba Sumasai ana erake pobi hiirorai, sutasuta ma heme ma bame qee ota niiho beebe eetorai oiqi hiirorai.

24 Oonihe anai qaraqara nameho nookami ttuma minanoma naasuidzara, tete naho quba roibeteta oke iiha qaarareiqi hiirorai ma Ohongai hasu ma keba nohoho pobi qidza hiire gegebetareiqi Soopara Dzesui ana pobi hiireta, baura oke eete qaaqa soubidzareiqi qupa nahoi hiirorai.

25 Paha teeke hiire nookare, ana qusuho noo pobi qidza hiireqi nikeho bisata oora ma qaara eetemi nike ana mooraihe paha ipita nese ma penga naho baamu mooraqu.
26 Ohongai sinabidzaho noo naho irita suutomi oorai oke ana nike pobi hiire soubireta,
27 teeqake te qaatemi ooraidzara, baamu.

Oho quba poike toma agiagita hiire nookare, teeho kahosa oorareiqa oorakoihe oi baamu naho naataqu.
28 Oonita nike sama nikeme soopara eeteqa sinabidza tupu nikeme isanate soopara eetorare. Qaheuba Sumasai nike nokoho bosa qobaqoba hiiretaho quba nike Sooparaho oko ma boto noomaeho dzuui soorota nokoke sinabidzaho sogo moite qaama keba ma dzapata qaarare.

29 Oonihe ana qupadzomami haa idzahuba qaanoma nokoho toro biranateqi sipisipi baamu ingonaitaqu.

30 Paha nikemaeho bisata abi biranate sinabidza ngiingirobe eete ai tatauma abi nokoho angi naatemi ota dzuubakoi.
31 Oho quba nikemae bakena geema qaarare. Oi tii tapari qupi samane tti ma dzasa ma qogo ma saga, noo hibahiba oke te qaatemi perebara nike ooho qupadzomaqi qaarare.
32 (bisa 32 oi qoorata oorai)
33 Anai te ttuma ma quruma quba tti ma sori hiibara.
34 Ana abi naga namema nana ttuma gattiqa saridzeta oke boto eseri namema saridzemi nanaho quba biranatetake nike nookorai.
35 Ana koo ma taanga nikeho quba irangi eetemi ooma nike ao baura beedzaema eeteqi pepeqa ma roroqa nokoke hoobire qaarare. Oho teteta qooroqi ana oke nike banaitemi oorai.

Oonita nike ota qooroqa Soopara Dzesui noo erake hiireta oke qupadzomare. Hee, Isaki teeke biraitemi ooraike nike aimaqu tete nome ooraihe, nikemae abiho ttiihu biidzaqu tete oio dzapa pobinomanipamu, oiqi hiireta. Qate ana nike Ohongaho botota mootomi baruna heena nohoi nike bakena geemami Beedzaeho Maikhatai nike isakinomaite qaarare. Qaama nike noho qaheuba abi tupuma ttaiqa naate ipi ma ari saridze isanatakoi.
36 Oonita Pauro noi noo oke hiire soubireqi pomai kotoroqi nokoma pupu hiireta.
37 Pupu hiiremi tti ngusuru ngasuruiqi dzoge biire aimaqi noke kanabeteta.
38 Oi noi noo samane hiireta oonihe noi hee, Nike baamu paha ana mooraqu ooqaho quba qupa nokohoi qanganipamu naatemi tti minake hiireta.

Oionita noko Pauroke dzeimami sisimata peitemi nokoi aipo biireta.

21

DZERUSAREMUTA TUUMAREIQI PAUROI SISIMA PEITETA

1 Hiibi nanai Epesoho maimane gaubireqi pobinoke tuuma qaaramuti Koo sungata biranateta. Iihai mootomi Roti sungata dzuubaqi tuuma Pattara nagapata biranateta.
2 Ota sisima teei Peonike habata tuumareiqi roibetomi saridzeqi ota peiteqi tuumata.
3 Tuuma qaaramuti Kiporo sunga moohimi mage neta oomi riiteta. Ma Siria haba neta tuuma qaaramuti Ttiro nagapata biranateta. Ota sisimai quruma perebireta.
4 Perebiromi nana Ttiro nagapata peiteqi sinabidza tuputa abi qesa saridzeqi nokoma qupi sebenike qaata. Qaami

Sumasai bapotopotomi nokoi Pauro Dzerusaremu nagapata eto tuumainoho qubake qaanateta.

5 Ota nana qaami tuumaqu bodza dzamonatemi abi ma paimane ma khata ma khameto nanai gama igasata pomai kotoroqi pupu hiireta.

6 Pupu hiireqi qesa aipo biireqi sisima peqimi noko nagapata burisi eeteta.

KAESAREA NAGAPATA AGABOI PAUROKE SINASINA HIIRETA

7 Ma Ttiro nagapake qaate tuuma qaaramuti Ttoremae nagapata biranateqi sisimata tta eeteta. Qate nanai ota sinabidza tupu abi saridzeqi qupi teenake nokoma meeta.

8 Iihai mootomi tuuma qaaramuti Kaisarea nagapata biranate Piripo saridzeta. Piripo ape bahe bosata Dzerusaremuta ttiihu abi sebenike aimata noi nokohota teei oonita nanai noho nagata peiteta.

9 Qate noho atasare eserisa eseri somoroi qaata nokoi paha too abiho isaki naate qaata.

10 Obetemi nanai ota ipibire qaami Dzutea haba nena too abi teeho dzapa Agabo noi nanaho toro biranateta.

11 Biranateqi makuku Paurohoke aimaqi ooma oko ma boto nohoke suutoqi hiireta, Qaheuba Sumasa noi erake hiire, Makuku eraho maikhata noi Dzerusaremu nagapata tuuma biranatemi Dzuta abi noko eranomake eeteqi raaba abiho botota mootakoiqi hiire.

12 Noo oke Agabo hiiremi nanamae ma nagapa maikhameto ma gama Pauro Dzerusaremu nagapata tuumainoho bame eeteqi qaanateta.

13 Qaanatemi noi erake hiireta, Naane quba tti minake hiireqi qupa nahoke ai buribaro eetoraidzo? Ana Dzerusaremu nagapata sutasuta peitaqu oi keke bahe, Soopara Dzesuho quba eeteqi baatare roibetorai.

14 Hiiremi oho bai hiiremi tatanga naatemi noko ma nanai gama qaateqi hee. Isanate, Sooparaho noo meenoma naatare.

PAURO DZERUSAREMUTA TUUMAQI ISERE NOME HIIRETA

15 Baura bisa qesa baamu naatemi nanai roibeteqi Dzerusaremu nagapata tuumare eeteta.

16 Eetemi Kaisarea nagapa nena sinabidza tupu abi qesai nana dzeimaqi abi teeho dzapa Manaso, sinabidza abi agoba Kipiro sunga nena, noho hagata nana mootota.

17 Obete tuuma qaaramuti Dzerusaremu nagapata biranatemi ota sinabidza abi qesai nana dzaira eeteta.

18 Oonihe iihai mootomi Pauroi nanake dzeimaqi Dzakopoho torota peiteta.

Nanai ota peiteqi oomi sinabidzaho bosa qobaqoba qesa biranate soubireta.
19 Biranatemi Pauroi boto nokoho aimaqi, Ohongai husi ma pai naatemi raaba abi nokoho toro sinabidza baura eetemi mee biranateta, oho noo ma pobi mekeqomake hiire soubireta.

PAUROI BIIRITA PEITETA
20 Pauro isere mooto soubiremi nokoi gama Ohonga hasa hiireqi Pauro erake pobi hiireta, Dzaira naname, abi dzare ttauseni bahe oho samanenipamu ao nooka hiisi eetoraimi nii moorai. Oonihe abi qesa erata oorai nokoi paha hu nooho dzaodzaonoma.
21 Oonita sigita niiho noo teeke erake hiire baami nana nookorai. Hee, Dzuta abi raaba abiho bisata oorai nokoi Moseho noo qaatareiqi pobi hiirorai, hiiqi khametoho samata geeba mootainoiqi qamuni hiirorai, ma Dzuta abi oora ma qaara tete napame qaatareiqi qamuni hiirorai.
22 Nagapa eraho abi noko niiho totoho erake nookorai. Ma nii Dzerusaremu nagapata baabe oho pobi noko ao nooka soubidzakoita nookare.
23 Oho qubake nii quba apeke eetaqu oke nana hiiremi nii niimae oke eetare. Nanahota abi eserisa eseri oorai nokoi Ohongahota noo tatanga nokome mootomi ooraiho qubake ttarumi nokome topotaamake oorai.
24 Oonita nanai niike nokohota mootomi nii nokoho isakita quba eeteqa ttuma nokohoke biiremi ttarumi nokome topotare. Nii oke eetemi minarai niike eraiqi hiibakoi, Oo, noo nohoi baami nana nookata oi meeama, noi hu noo qusub-aitoraiqa hiibaridzonita oke nii eetare.
25 Qate nanai raaba abi sobasobahoke hee, Ohonga oberaoberaho kiridza kabira dzuuma oorai, kabira dzaganoma oke qaasuhiqa dza ma rumubake biidzare hiire tatangaiteta, oke nii gesina.
26 Oke hiiremi Pauro noi abi eserisa eseri nokohota ip-ibiremi iihai mootomi sama sasa ma quba nokome roibete soubireqi Ohongaho biirita dzuubata. Dzuubaqi Pauroi bodza nokoho hutingi bamu naatarota ma oho kiridza qee-barota oho noo abike pobi hiireta.

DZUTA ABI NOKOI PAUROKE BIIRITA KARABETETA
27 Oonita nokoi ttarumi nokome topotomi ete bodza sebeni oi baamu naatare boohimi Dzuta abi Asia Gattiqaho haba nena nokoi Pauroke biirita mooqi abi qesa oona oota nokoke gama kosibeteta.
28 Kosibete Pauro aimaqi suu ubaqotoqi hiireta. Ae, Isirae abi baa nana hoobidzare. Abirai haba samaneta tuumaqi Dzuta abi napa ibo eeteqi hu noo napaho ma biiri napaho

baaba eeteqi biiri napahota Giriki abi dzeima baaqi qaheuba nagake kanesanomaitorai.
29 Oiqi hiireta oi teeho quba bahe bosata nokoi moomi Pauro noi Epeso nagapa nena Ttoropimo ma nopoi Dzerusaremu nagapata tuuma ma baaba eetota. Oho quba nokoi hee, Raaba abi oke qaheuba biirita dzeima peite ootaiqi qupadzomaqi oho areare hiireta.
30 Oonita Pauroke nokoi karabetemi nagapa abi gamaqa oko tumutumu biireqi gururuiqi ttutturateqi abi qesai Pauro biirita hotou biireqi ao hairiamake oho tete siireta.

ROMAHO QAA SOOPARAI PAUROKE HEROHERO EETETA

31 Oonita abi noko Pauro aimaqi teete kebaitare eesumi oho pobi oi Roma qaa abi minaho tomata taatemi roqobeteqi erake hiireta, Dzerusaremu abi noko gama susupu qaa aimaqi eetorai.
32 Noo oke hiireqi hairiamake qaa abi mimi ma gamitti aimaqi gururuiqi tuumata.
Oonita Dzuta abi nokoi Pauroke teesuhiqi moomi soopara minai qaa abima gama biranatemi noko qaateta.
33 Oonihe qaaho soopara minai biranateqi qaanahiqi ngibira eserima Pauro suutota. Suutoqi noi Pauroho dzapa qasa hiireta ma quba apeke eeteta oho qasa eeteta.
34 Eesumi abi noko sokasoka ma garugaru hiire rasaki eetemi te nooka pobitara.
Oonita sooparai hiiremi qaa abi noko Pauro aima qaa naga nokometa tuumata.
35 Tuusuhiqi Pauroi irita peitare boohimi Dzuta abi noko noke qeegoromi qaa abi noke qusuta aimaqi peiteta.
36 Peitemi abi tupu minai iihaqi sokasoka hiire tuumaqi erake hiireta, Abi oi baamu naatare! Oiqi hiireta.

PAUROI NOO HIIBAROTA OI QAA SOOPARATA ISANATETA

37 Dzuta abi sokasoka hiimi Pauroi iri qusuta ooqi dzuubare boohiqi qaa sooparake Girisi noota qasa hiireta, Maqo ana isanate noo teeke nii pobi hiibaqu mae? Hiiremi sooparai hee, Ae, Nii Girisi noo nookorai mae?
38 Abiniqake Aigitta abi teei qaa eetare qaa abi po ttauseni aimaqi haba habanata tuumata nii abi oioni mae ape?
39 Qasa hiiremi Pauroi erake hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habaho nagapa Ttaraso dzapa pobinoma, anaio oho nenani. Oonita nii nookami ana noo gattiqa abi pobi hiibare.
40 Hiiremi nookami Pauroi iri kokota qoroqi abi boto qamuni eetemi noo nipanatemi Dzuta abiho noota noo hiireta.

22

PAUROI ISERE NOME SOHOROTA

1 Heboro noota Pauroi hee, Dzairamane ma abi mimi name,
ana khooba name hiire nookare.
2 Pauro noi oke hiiqi Dzuta abiho noota noo hiiremi noko
nookaqi poupaamake oota.

3 Oomi noi ipibire pobi hiireta, Ana Dzuta abi, Kirisi habata
Ttaraso nagapata biranateta. Oonihe ana Dzerusaremu er-
aqata baa nokanoka nagata qaaqi bitotota. Bitotoqi banaita
Gamarie noho dzagata qaami sinabidza banaitemi abi mimi
napameho noo qusubaite kokora eete qaata. Paha poike nike
Ohongaho dzaodzao eetoraidzo anai oho qesa Ohongaho
eeteqi ima ma bago heeta qaaqi tatanga naateta.

4 Eeteqi sinabidza usaqe baamu naatareiqi ana ibo eeteqi
abi oni mae paimane gama suutoqi sutasuta nagata mooto
qaata.
5 Oi dzube abi mina ma sinasina abi mimima nokoi naho
khooba gama gesina. Nokoi qesamane napaho Ttamasiko
nagapata ooraidzo nokoho pepa qeeteqi ana moitemi erake
hiireqi aima tuumata, Ana qeota abi ma paimane oonoma
saridze suutoqa Dzerusaremu nagapata aima baamake ipi
moitare. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO ABI NAATETA (Apo 9:3-19; 26:12-18)

6 Oonita Pauroi noo nome ipibireqi hee, Anai oke qupad-
zomaqi teteta tuumomi ete bisata Ttamasiko nagapa dzamoi-
himi qusu neta eepa dzadza minai biiqi baa anaho nese
kootorota.
7 Kootoromi ana tookata taate ooqi totoho teeke erake
nookata, Sauro, Sauro oe nii naane quba ana teete iiho-
raidzo?
8 Hiiremi anai hiireta, Soopara name nii ape oni? Hiiremi
erake ana pobi hiireta, Dzesu Nadzarette nagapa nenake nii
teete iihorai teena anaio.
9 Oiqi hiireta oonihe abi anama qaata nokoi eepa dzadza
keke mootahe, noo anake pobi hiiretake te nookara.

10 Eetemi ana qasa hiireqi hiireta, Soopara name, ana quba
apeke eetareke nii hiibi? Hiiremi Sooparai erake ana pobi
hiireta, Nii qoridzeqa Ttamasiko nagapata tuumamake, quba
nii eetoraidzoke ota nii pobi hiibakoi.
11 Oiqi hiiretanita eepa dzadzai nese naho kootoromi qupi
sooromi qesamane nahoi ana basidzomaqi Ttamasiko naga-
pata dzeima tuumata.

12 Nagapa ota abi teei qaata dzapa noho Anania. Noi hu
nooho tete aimanoma, Dzuta abi nagapa ooqana qaata nokoi
noho nookami qidzani.

13 Abi oi naho toro biranateqi erake hiireta, Dzaira name
Sauro. Nii nese parara eetare. Hiimi anai nese parara eete
haba moota.
14 Moomi noorake pobi hiireta, Uimane napaho, noko ma
napaho Ohonga noi khooba nome paanaitareiqi hiiremi nii
qidzaho maikhata moorare mooqi too nohota noo nookareiqi
nii asateta.
15 Obetemi nii quba moo nooke oho pobike haba samaneta
abi pobi hiire tuumare.
16 Sigita nii ikabete sepeke ooraqu? Nii qoridze Dzesuho
dzapa qiraitemi niike sinabidza obama sooromi pasena niiho
dzamutare. Oiqi Anania ana pobi hiireta oke Pauro hiireta.

PAUROKE OHONGAI RAABA ABIHO QUBA UHUTOTA

17 Pauroi hee, Oke Anania ana pobi hiiremi qusubaiteta.
Oonihe ana burisi eeteqi Dzerusaremu nagapata biranateqi
Ohongaho biirita peiteqi pupu hiireqi neneho isakita Dzesu
moota.
18 Moomi erake ana pobi hiireta, Nagapa eraho abi noko
niiho toota noo naho nookaqa gottae eetakoi. Oho quba nii
hairiamake Dzerusaremu qaateqa tuumare.
19 Hiiremi ana noo ipike hee, Soopara name ana abi niihoke
sutasutata mootoqi sinabidza naga samaneta aima peiteqi
gouma teete qaata.
20 Qesai hibahiba niiho Settepano teetare sasa nokome
tupubiremi ana soopara eetemi teeteta oke ana nookami
isanateta. Oi nagapa eraho abi gama nooka soubiroraita ana
niiho pobi isanate hiibakoi.
21 Oke hiiremi Sooparai bai hiireta, Baamu. Ana haba
kharata raaba abiho torota nii dzoobihibita ao tuumare. Oiqi
Dzesu hiiremi ana nookata.

QAA SOOPARA PAUROKE HEROHERO EETETA

22 Oke Pauro hiimi eehe, Abi noko toma tiisuta nokoi noo
musaqi nohoke nookami raaba abiho naatemi noko sokate
qarutoqi hiireta, Ae! Pauro noi peranomanipamu oonita
noho dzapa baamu naatare.
23 Oke hiire sookateqi sasa khara nokome kuimaqi pomu
tupu teetemi peiteta.
24 Peitemi soopara minai hiiremi qaa abi nokoi Pauro
naga nokometa aima peiteta. Obetemi abi noko naane quba
sookateo oho khooba nookakoiqi qaa sooparai gouma teetare
hiireta.
25 Oonihe nokoi gouma teetareiqi hoo sasa siihuma suutare
boohimi Pauroi qaa sooparake erake hiireta, Nikei Roma
abi anake sepeke sesero eete noo nahoke hiire pobitaamake
gouma teetemi isanataqu mae?

26 Oke hiiremi noi soopara mina nomeho toro tuuma pobi
hiireqi hiireta, Nii ikake eetareiqi hiibi. Abi oio Roma abini-
pamu oni.
27 Oke hiiremi soopara minai ao Pauroho toro tuumaqi
qasa hiireta, Maa meenipamu nii Roma abi oni mae? Hiiremi
Pauroi hee, Oi meenipamu.
28 Oke noi hiiremi qesai Pauroke buribaroke eete toron-
aitare boohita nokoi ao qaateta.
29 Qate Pauroi Roma abi ootaho pobike qaa soopara minai
nookaqi sahateta. Oi teeho bahe Pauroke noi ao suutomi
oota.
30 Oonita iihai mootomi qaa soopara minai Dzuta abi noko
Pauroke naane quba nookami qanganateta oho khoobani-
pamu nooka quba dzube abi mimi ma sinasina tupu gama
susupu hiiremi ttutturateta. Ttutturahimi Pauro dzeima
qura nokoho torota mootota.

23

PAUROI DZUTA ABIHO SINASINA TUPUHO TOROTA NOO HIIRETA

1-2 Pauroi Dzuta abiho sinasina tupuke qeraqera eeteqi
noorake hiireta, Qesamane name, ana hu nooho bai ma
qamuni hiibaamake Ohongaho pengata qaatai qaabi. Oke
hiiremi dzube abi mina Anania noi abi Pauroho dzagana
qoroqota nokoke hee, Pauroke toota teetare. Hiiremi teeteta.
3 Teetemi Pauroi hee, Ttidza makanoma nii! Oi nii anake
Ohongaho hu noota batabidzare hiireqi oho tekata habese
ooraihe hu noo oke riiteqi ana oberama teetare hiire oonita
Ohongai paha niike teetare boohibi.
4 Oke hiiremi abi qoroqota nokoi hee, Nii oonomake Ohon-
gaho dzube abi minake pobi hiidzo?
5 Hiiremi Pauroi hee, Qesamane name, sinabidzata noo
erake hiirorai. Nii eto abiho sooparake qanga hiibaino. Ana
noo oke nookorai. Oonita abirai dzube abi mina oori oke ana
nookaamake noo oke hiire.
6 Pauroi oke hiireqi nese dzoobire moohimi tupuho abi qe-
sai Satukeo ma qesai Pariseo oonita nokoi hu ma koridza bi-
idzareiqi noi sokateqi hee, Abi qesamane name ana naamae
Pariseo abi oho gottanipamu. Oonita baata neta qoridzaquho
noo oorai oke qusubaitorai ooqaho quba nike anake noota
mootoraidzo.
7 Pauroi oke hiiremi Pariseo ma Satukeo nokoi qesa kure-
beteqi hu ma koridzanoma naateta.
8 Oi Satukeo abi nokoi baata neta qoridzaqu ma angero ma
gutu boto khara quba oonomaho baike hiirorai qate Pariseo
abi nokoi oho nookami meenomani.

9 Oho quba garuba nokometa qesa kurebeteta. Kurebete Pariseo abi nokoho tuputa sinabidzaho banaita qesai qoridzeqi tatangama erake hiireta, Nana abi eraho kahosa moomi baamu, angeroni mae gutu boto khara teei noke pobi hiiretaiqako ikabete sepeke bai hiibaqu?

10 Hiireqi baaba minake hiiremi qaa soopara minai hee, Tupu nokoi Pauroke ngausa eetainoiqi hiiremi qaa abi nokoi biranateqi Pauroke abi bisata dzeima naga nokometa tuumata.

11 Obetemi qupi ooqata Ohonga Sooparai Pauroho torota biranateqi qupanomaiteta. Nii Dzerusaremu nagapa erata anake paanaisubi oho qesa Roma nagapata anake paanaitakoita etoqa ququimaino oiqi hiireta.

DZUTA ABI PAUROHO GUNU MA NARU TATANGA HIIRETA

12-13 Oonita iihai mootomi Dzuta abi qesa hongasireqi pattaho hutingi naate hee, Pauro teeteqanoke oba ma patta muunare hiireqi gunu dzoomata. Oonihe abi erake hiireta nokoho dzare poti riiteta.

14 Abi nokoio too abi mimi ma Dzuta abi mimi nokoho toro tuumaqi paanaiteqi erake hiireta, Nana patta hutingi minanipamuke eeteqi Pauro teeteqanoke ooqata quba muunare naru hiire.

15 Oho quba sinasina tupu ma nikei qaa soopara minaho toro noo dzoobireqa hee, Nii Pauro nanaho garubata dzoobire baami noo noho paha hiibare. Hiiremi noi noo nikeho nookaqi oke eetema nana ao Pauro teteta teetakoi. Oiqi hiireta.

16 Oonihe Pauroho mapui teetaquho noo nookata. Nookaqi qaaho nagata peiteqi nasami nome pobi hiireta.

17 Pobi hiiremi Pauroi qaa abiho kira hiireqi erake hiireta, Nii khata erake qaa soopara minaho toro dzeima tuumami noo teeke pobi hiibare.

18 Hiiremi qaa abi noi khatake soopara minaho torota dzeima tuumaqi noke pobi hiireta. Sutasuta abi Pauro noi naho kira hiireqi hee, Khata erake dzeima qaa sooparaho torota mootomi noo hiibare. Hiiremi khata erai noo nii pobi hiibare dzeima naka baabe.

19 Oke hiireqi pobi hiiremi soopara minai khata botota aimaqi sigiqata tuumaqi qasa hiireta, Noo apeke hiibaqu?

20 Hiiremi khatai hee, Dzuta abi noko niiho toro noo mootomi baabareiqi hiire nookao. Pauro garuba nokometa dzeima tuumaqi khooba nome paanaite soubidzareiqi hiibakoi.

21 Pobi hiiremi noo nokoho eto nookaino. Abi nokoho dzare 40 riite oio Pauro teetare hiiroraidzo. Noko patta hutingi

minanipamuke eete ooraiqi Pauro teeteqi sapunge muunare naru hiire roibeteqi niiho noo beebe oorai.

22 Khata noi noo oke hiiremi soopara minai hee, Nii noo hiire paanaisubi oke eto abi pobi hiibaino hiireqi dzoobireta.

PAUROKE SEIKE KIAPE PERIKHIHO TOROTA DZOOBIRETA

23 Oonita qaa soopara minai qaa bosa qobaqoba eseri dzeima baaqi erake pobi hiireta. Nipe hiiremi qaa abi okoma tuumaqu oi 200, qate oosina tuumaqui 70, qate koo aimaqui 200 oi roibeteqa qupibaho 9 kiroko eesuhiima nike Kaisarea nagapa tatangata tuumare.

24 Ma Pauro oosi teeke saama mootare. Eeteqi tteike soopara eeteqi kiape mina Perikhi noho toro aima tuumare.

25 Oke hiireqi kiapeho quba dzaira pepa teeke erake hiireqi qeeteta.

26 Hee, Dzoobe Pirikhi, kiape qidza name, anai niiho quba pepa era qeete.

27 Qaa abi noko abi teeke aima qeeme noko Dzuta abi teetare eeteta (dzapa noho Pauro). Anai nookami noi Roma abinipamu naatemi qaa abima nana tuumaqi nokoho botota hiumata.

28 Oonihe noke noota moototaho quba khooba nookareiqi bosa qobaqoba nokoho garubata aima tuumata.

29 Aima tuumami hu noo nokomeke qupadzomaqi qomaqoma hiiremi ana nookata. Quba eeteta oi te peiteqi teeta ma suutaho isaki naatara.

30 Qate abi qesai geema mootoqi Pauro teetare hiiremi nookaqi niiho toro dzoobiremi qeeme oio. Ma qomaqoma hiirorai abi oio noke oho qesa ana iihami niiho toro qeeme nokoi noo nohoke nii pobi hiibare.

Anai Dzerusaremuho kiape, Kautio Risia.

31 Noo ooqake dzaira pepata qeetemi qaa nokoi soopara nokomeho too qusubaite pepa aimaqi qupibake dzeima tuuma qaaramuti Attipatti nagapata biranateta.

32 Biranatemi iihai mootomi okoma tuumataho qaa abi nokoi naga nokometa burisi eesumi oosinai keke Pauro dzeima tuuma qaaramuti Kaisarea nagapa biranateta.

33 Biranateqi Kiapeho dzaira pepa moiteqi Pauroke oho qesa noho botota mootota.

34 Mootomi kiape Perikhi dzaira pepa nome isaiteqi Pauroke haba khooba nohoho qasa hiiremi hiireta, Ana Kirikia haba nena.

35 Hiiremi kiapei hee, Noota nii mootorai abi naga oi baamake niiho noo hiibakoi. Oke hiireqi qaa abi pobi hiiremi Heroteho qaa guhuta mootoqi Soopara eetota.

24

DZUTA ABI BAAQI PAUROKE QOHARENAITETA

1 Ete bodza boto teena bamu naatemi dzube abi mina
Anania noma abi mimi qesa, ma noo soopara teeho dzapa
Tetturu, nokoi Kaisarea nagapata tuumaqi kiapeho torota
Pauroho noo hiibare biranateta.
2 Oonita kiapei hiiremi Pauro qeemami Tetturui qo-
maqoma hiireqi kiape noorake pobi hiireta, Kiape qidza
naname, nii isanate nana soopara eetemi keba ma hasuta
oorai. Paha abi tupu era nanaho quba iiha ma dzoobidza
eeteqi hoobirorai.
3 Hoobiremi nanaho nagapaho isaki quba samane isanate
soubirorai.
4-5 Oonita noo hiire kharanatainoho quba nii kebarateqi
nookami noo hote teeke nii pobi hiibare. Abi eraho nookami
qanga naatorai, noi iima barunoma Dzuta abi haba samane
tuuma oorai nokoke kosibetorai. Qate paha sinabidza abi
obera nokoke nanai hee, Nadzaretteho nenaniqi hiirorai noi
nokohota bosa qobaqoba naate oorai
6 Ma paha noi biiri nanaho makanomaitare eesuhimi
aimata.
7-8 Ma nanai noo nii pobi hiibi oke niimae qasaqasa hiireqi
khooba isanate paanaitakoi.
9 Noo oke Tetturui hiiremi Dzuta abi noko noke hoobireqi
noo noho qaupuiteta.

PAUROI PERIKHIHO TOROTA NOO NOME POBI HIIRETA

10 Oonita kiapei Pauro botoma qaseqase eetemi noorake
hiireta, Nii haba erata tii samaneke kiape oorai oke ana
qupadzomaqi noo name iiha ma dzoobidzaamake hiibakoi.
11 Ana Dzerusaremu nagapata Ohonga penga bototareiqi
qeema qaami ete ma qupi 12 keke naateta nii noo oho quba
abi qasa hiiremi nii pobi hiibakoi.
12 Oi ana biirita mae sinabidza guhu qesata mae sin-
abidza nagapata abi ma nana sinabidzaho baabani mae
abike kosikosi oke ana te eetemi noko moorara.
13 Ma abi oi qomaqoma hiireqi noo hiirorai oho mee apeke
nii banaitaqu?
14 Paha teeke hiire paanaitemi nookare. Tete meeho ngi-
ingike nokoi eetorai ota ana qoororai oke noko hiirorai, oi
meenipamu eetorai. Ma nokoho noo ma sinabidza aimaqi
hu noo qibata sinabidza qeetemi oorai ma too abi hiire
qeeteta oke ana nookami oi mee, uimane neimane napaho
ma nokoho Ohonga noho qaruke eetorai.
15 Oonita qaaqi abi qidza ma qanga baata neta qoridzaquke
mai eetakoi, oho quba abi era noko ma ana gama qupad-
zomorai.

16 Oke eete qaaqi Ohongaho pengata ma abiho pengata
kahosaamake oora quba sama nameho bakena geema oorai.
17 Ma ana tii samaneke haba kharata qaaqi sinabidzaho
ttuma samaneke ttuttuite qaatati Dzerusaremu nagapata qe-
samane nameho torota aima tuumata.
18 Ma kiridza qeeba quba roibeteqi Biirita dzuuba oomi
noko ota ana saridzeta. Sarihimi nanai te abiho tupu gairuru
ma soropuruho tuputa oorara te husu ma noo agata oorara,
baamu.
19 Oonihe Asia haba neta Dzuta abi qesai Biiri ota
biranate naho qomaqoma hiireqi abi kosibeteta oonihe
ikaqi hiireqi nokomae teqaha niiho toro biranate oke hiire
paanaitoraidzara.
20 Mae ipita ana sinasina tupu nokohota qooroqomi naho
kahosa teeke nookataiqako abi erana qoororai nokoi isanate
nii pobi hiibare.
21 Oonihe anai noo teenaqake nokoho bisata hiiremi oke
noko nookami nokohota isanataama naateta kaqa, oi ana
paata erake pobi hiireta: Baata neta qoridzaqu oi oorai noo
teena oke ana qusubaitorai qesai oke nookaqi anake noota
mootomi nikeho pengata qoororai. Oke Pauro hiireta.
22 Hiiremi kiape Perikhi noi Pauroho noo oke hiire hiu-
maranihe oke mootota. Oi teeho bahe noi sinabidza usaqe
Dzesuho pobi te nookaamake oorara. Oonihe noi gimuttake
eete erake hiireta, Qaa soopara Risiai Dzerusaremu nagapa
neta quratemake noo nokohoke hiumakoi.
23 Oke hiireqi noi qaa soopara erake pobi hiireta. Nike
baaqi kokora eetare hiiremi eto bai hiibainoiqi hiireta.

PERIKHI HIIREMI PAUROI TII ESERIKE SUTASUTATA OOTA

24 Oonita qupi qesa naatemi Perikhi noi Dzuta abiho neta
ata noho Tturisira noma nopo ooqi Pauroho quba hiiremi
dzeima peiteqi Pauroi Dzesu Kiristu nooka hiisi eetaridzoho
khooba pobi hiireta.
25 Oonihe hiiqi pobipobiho tete ma pasenaho hutingi
naataquho tete ma ipi bodzaho ipi ma ari hiiremi Perikhi atti
roqobeteqi Pauro erake pobi hiireta. Oo, kebanoke naamae
bodza mootoqake paha niiho quba hiiremi ipibidzakoita tu-
umare.
26 Hiireta oi noi dza eetemi Pauroi noke ttuma moitakoiqi
hiireqi bodza samane dzeimaqi noma nopo noo hiire qaatahe
Pauro te noke ttuma moitara.
27 Oonihe tii eseri bamu naatemi kiape teeho dzapa Porokio
Pesto noi Perikhiho habara naateta. Oonihe Perikhi noi
Dzuta abi qupa qidzaqidza moitareiqi te Pauro sutasuta na-
gata saqobara. Bamu, qaateqi tuumata.

25

PAUROI NOO NOME KAISAHO TOROTA HIIBAKOIQI HIIRETA

1 Qate ao ete tapiriho nakuta Pesto noi bukhi ttidzake soopara baura nome mai eeteqi Kaisarea nagapa qaate Dzerusaremu nagapata peiteta.

2 Peite biranatemi dzube abi mina ma Dzuta abi mimi nokoi noho toro bitanateqi Pauroho noo pobi hiireta.

3 Hee, nii nanahoke nooka isanatemake hiire Pauro Dzerusaremuta biranatare pobi hiibare. Oiqi hiireta oi noko teteta qaa mooto Pauro teetare qupadzomaqi oke kiape pobi hiireta.

4 Hiiremi Pestoi erake hiireta, Pauroi Kaisarea nagapata sutasutata oorakoi oonihe ana paha hairiaamake burisi eete ota quratakoi.

5 Oonita nike Pauroho kahosa noo hiibareiqa anama gama qurate hiibare. Hiiremi mee eetaqu mae baamu. Oiqi hiireta.

6 Oonita Pestoi qupi 8 oni mae 10 oke Dzerusaremu nagapata ooqi Kaisarea nagapata qurateta. Iihai mootomi noi noo qohareta peiteqi hiiremi Pauro aima peiteta.

7 Peitemi Dzerusaremu nagapa nena Dzuta abi noko rome biireqi bedzabedza eete Pauroke qomaqoma hiirota.

8 Oonihe qomaqomaho mee te biiranatara. Oi Pauroi noo nokohoke ai qurateqi erake hiireta. Maqa, Dzuta abi nikeho hu noo mae nikeho qaheuba Biiri mae Roma abi qiba oi te anake qomaqoma hiiremi isanatoraidzara.

9 Hiiremi Pestoi Dzuta abiho ttidza qidzaqidza quba Pauro qasa hiireta, Nii isanate Dzerusaremu nagapata tuumaqa ota noo niime hiire uhutaqu mae?

10 Hiiremi Pauroi hee, Baamu. Roma abi qibaho noo qohare oi eraqanita naho noo erata hiire uhutare. Nii niimae naho khooba gesina naatemi ana Dzuta abike quba qanga teeke eetara.

11 Ana honga ma kahosa mina teeke eetapuko hiibarori. Teetare hiiremi ana sama name baamu qanatarori. Nokoi obera qubake qomaqoma naho hiiroraita apei nokoho ttidza qidzaqidza quba eete anake nokoho botota mootaqu, baamunipamu! Oonita anai Roma abiho pobita Roma abi qibake noo nameke hiibareiqi hiibi.

12 Oke Pauro hiiremi Pestoi qeraqera eeteqi sinasina abi nomema noko hiire qaasuqi Pauroke pobi hiireta, Abi qiba Kaisaho quba hiire oonita isanate nii abi qiba noho toro tuumare. Oiqi hiireta.

PESTOI AGIRIPAKE PAUROHO QASA HIIRETA

13 Oonita ete bodza qesa baamu naasumi abi qiba gattiqa Agiripa ma Benike nopo ipai keke Kaisarea nagapata qurateqi Pestoma nokoi qesa dzaira eeteta.

14 Obete nopoi noma oora ma qaara eesumi Pestoi Pauroho noo ma pobike Agiripa eraiqi hiireta, Perikhi noi sutasuta abi teeke qaate tuumami oorai. Oonita ana Dzerusaremuta peiteta.

15 Peitemi dzube abi mimi ma bosa qobaqoba nokoi naho torota ttutturate anai abi oke teete baatareiqi ana pobi hiireta.

16-17 Oke hiiremi anai bai hiiremi Dzuta abi paha qesai anama nagapa erata baahumi iihai mootomi anai no ma noko gama dzeima noo qohareta tuumata.

18 Eetemi noko Pauroho pasena khooba teeke paanaitare hiimi ana moohimi oi mainata tuumata.

19 Oi noko sinabidza nokomeho quba kurebeteta. Ma abi baateta teeho dzapa Dzesu noho dzapake aima hiireta. Abi oohoke Pauroi eraiqi hiireta: Abi oi ao qori oorai.

20 Oke hiiremi ana noo oonomaho quba hou eeteqi hee, Pauro nii Dzerusaremu nagapata peitemi ana ota noo niihoke suhe hiumare, oke anai noke pobi hiireta.

21 Hiiremi Pauroi Roma abi qibanipamu noo nome suhe hiumare hiireta. Hiiremi isanateta oonihe Pauro tuumaquho bodza naatemake ana hiiremi Roma abi qibaho toro tuumareiqi noke sutasuta nagata mootomi beebe oorai.

22 Oke Pestoi hiiremi Agiripai hiireta, Abi oi noo teeke hiire ana nookare dza eete. Hiiremi Pestoi hee, Isanate iihaike niimae noo nookare.

23 Oonita iihai mootomi Agiripa ma Benike nee ma bau nopomema garuba nagata peiteqi qaa soopara mimi ma nagapa oho abi gama dzeimaqi peiteta. Peite soubiremi Pestoi hiiremi noko Pauro ai peiteta.

24 Peitemi Pestoi noo erake hiireta, Dzoobe abi qiba Agiripa ma abi qesamane name ana noo hiire nike nookare. Abi erana qooro oorai noho qubake Dzuta abi adzapei Dzerusaremu nagapata sookate bedzabedza eete eraiqi hiireta, Noi baamu ooraqunipamu oni!

25 Oonomake hiiremi anai noho kahosa qiri eete qupadzomami noke teete baataquho isaki baamu. Oonihe noi Roma abiho qiba Kiasaho qubake hiiremi oho qubake anai noke noho torota dzoobire tuumakoi.

26 Oonihe ana noo mee qiri eete abi qibaho quba dzaira pepa qeetare hou peu eesubi. Eetemi oho qubake abi erake abi qiba Agiripa ma nikeho quba qaasuhimi nikei khooba noho saridzemake ana noo noho qeetemi tuumare.

27 Oi anai abi teeho noo ma kahosake qeetaamake sepeke dzoobire Roma nagapata tuumaquho teteke ana isanatamani. Oke Pestoi hiireta.

26

PAUROI NOO NOME AGIRIPAHO TOROTA HIIRETA

1 Oke Pestoi hiiremi Agiripai Pauro pobi hiireta, Oionita niimae khooba niime hiire nana nookare. Hiiremi Pauroi boto nome dzoobireqi noo erake noko pobi hiireta.

2 Hee, Ao Dzuta abiho nooi anake qomaqoma hiirorai oho totaqike poike abi qiba Agiripa niiho pengata hiibareiqi naho qupa qidzanate.

3 Oi teeho bahe ana nookami nii dzuta abi nanaho sinabidzaho kurekure ma quba eetoraiho khooba gesina. Oonita nii nookamake ana noo name hiibare.

4-5 Ana bittina nameta Dzuta abi qesamane nameho bisata oora ma qaara eete bitotoqi Dzerusaremuta baa qaata oke noko gama gesina. Pariseo sinabidzaho nanemane gotta naate qaata nokoma nanai qaataho khoobake noko noo nooka qaaqi oke ao mee hiibarorihe baamu.

6 Anai sutasuta nagata oorai oi quba teeho quba bahe, Ohongai uimane napahoho naru hiireta. Ma sau samane Ohonga kiridza ma qonoqono qeere qaibi.

7 Oonita abi qiba name ana noo ooqaho ttidza dzebidzebi nokoi anake qomaqoma hiirorai.

8 Oi Ohongai abi baatetake tukutorai, oke nike naane qubake nookami quba eetaamaho isaki naatorai?

9 Oho qubake ana namaehoke hiire nike nookare.

Anai Dzesu Nasarette nena noho dzapake ngausa eetare oho baurake name eete qaata.

10 Dzerusaremu nagapata ana oke eetota. Eetoqi dzube abi mimi nokoke qasa hiiremi gee tatanga ana moitemi ana sobasoba tupu adzepeke teete sutasuta naga samaneta mooto qaata. Paha abike gabehoma teete baatareiqi noko boto peitemi naho botoi oho qesa peite qaata.

11 Oi ana Dzuta abi nokoho sinabidza guhu samaneta peiteqi hee, Sobasoba tupu nike Dzesuho dzapa benatorai dzapa oke noko poiqa ngiingi ma peranomake hiibareiqi ana bedzabedza eete hiire qaata. Anai paha qaa battigarake naate nagapa kharanipamuta tuuma nokoke teete sigubire qaata. Oke Pauro hiireta.

PAUROI IKANOMAKE EETE KIRISTUHO POBI NAATETA (Apo 9:3-19; 22:6-16)

12 Pauroi hee, Anai tete oonoma eete qaaramuti dzube abi mimiho toro peitemi nokoi pepa tatanga ana moiteqi hiiremi ana Ttamasiko nagapata tuumareiqi tuumata.

13 Ana tuuma qaami ete bisana naatare eesuhimi qusu neta
dzadza qurateqi ana ma abi anama tuumota nanake rome
biireta. Oboboo! Abi qiba name, ete dzadza oi saparaparanoma, dzadza mootai minanipamu!
14 Obetemi nana ttokata taate oomi totoho teei Dzuta abiho
noota hiireta, Sauro, Sauro qoe! Nii naane quba ana teete
iihoraidzo? Nii qidzoke sama niimeke bagara biire qaaraqu.
15 Hiiremi anai hee, Ohonga name nii ape oni?
Hiiremi noi hee, Nii Dzesuke teete iihorai anai ooni.
16 Oonihe nii nahoke moohibi ma paha ana ipita niike
banaitoraqu oke nii qaupuiteqa naho qaru eete qaarareiqi
ana isaki name niike banaihibi oonita nii ao qori qoobare.
17-18 Oi ana niike dzoobiremi nii raaba abiho toro biranatemi nokoni mae Dzuta abi nokoi niiho qaa mootomake
ana niike herohero eetakoi. Oke eete qaama raaba nokoho
nese uhubami nokoi qupi nokome tume biireqa Saataho
eka kuibire Ohongaho botona naate kahosaho dzamudzamu
saridzakoi. Kahosaho dzamudzamuke saridzeqa qesai ao
anake nooka tani eetorai nokoma gama qidzata qaarakoi.
Totoho oiqi hiireta oke Pauroi hiireta.

PAUROI BAURA NOME AGIRIPA BANAITETA

19 Pauroi ipibireqi hee, Oonita abi qiba name Agiripa, ana
qusu neta noo oke nooka qusubaiteta.
20 Oi bosata Ttamasiko nagapa abi ma Dzerusaremu nagapa nena abi ma paha Dzuta haba maikhameto nokoi keke
bahe raaba abi gama qupa nokoho burisi eeteqi Ohongaho
toro atimaqa noho botota oho mee qidza saridzare anai
sinabidza pobi hiire baaorai.
21 Ooqaho qubake Dzuta abi nokoi Biiri nokometa ana
aimaqi teetare eeteta.
22 Eesumi Ohongai ana hohoba eete baaqoraimi ana sinabidza hiiretai hiirorai. Hiireqi abi mimi ma gamitti gama
pobi hiirorai.
Oi noo agiagi bahe, Mose ma too abi hore noo hiire noo
qeeteta paasa oke hiirorai.
23 Oi teeho bahe Kiristu noi heme mooqa baatare hiireta. Paha, baateqa oho neta bosa qooro qoridzemake
dzadzaho tete nohoi Dzuta abi ma raaba abi nokoho torota
biranatareiqi nokoi hiireta, noo oke ana too teetorai.

AGIRIPAI NOOKA HIISI EETAREIQI PAURO KOSIBETETA

24 Pauro noi khooba nome hiire pobitapihimi Pestoi noo
minake hiireqi hiireta, Ae, Pauro, niiho qupa rasaki naate.
Pepa minake qeetemi oorai oke isaite qaabarobaro naatorai
oio.
25 Hiiremi Pauroi hee, Abi qidza name Pesto, ana qupa
rasaki noo bahe, noo mee, noo attinoma hiirorai.

26 Noo oho khoobake abi qiba Agiripai isanate nookorai,
noho torota ana adzahaha naateqi hiirorai. Quba ana hi-
irorai oi dzukudzukuta te biranatara, oke ikanomake eete
ruume naataqu?
27 Oke hiireqi Pauroi temuke dzaga bobotoqi hee, Abi qiba
Agiripa, nii too abi nokoho noo nooka hiisi eetorai mae? Ana
qupadzomami nii nooka qupadzomorai kaqani.
28 Hiiremi Agiripai Pauro qepuqepu hiireqi hee, Ae, nii
bodza hoteqa teeke noo oonomake hiiremi ana ao Kiristuho
abi naatake boobi mae?
29 Hiimi Pauroi hee, Bodza hoteqani mae khara, oonihe
Ohongaho pengata ana dza eetemi nii keke bahe abi qe-
sama nike poiqake noo erana nookaidzo, nikeke Ohongai
hoobiremi anaho qesa naatareiqi hiibi. Oi sutasutahoke te
hiibidzaranihe sinabidzahoke hiibi.
30 Oke hiiremi abi qiba Agiripa ma kiape Pesto ma Benike
ma abi qesa noko qoridze ao biranateta.
31 Biranateqi qesa pobi pobi hiireqi erake hiireta, Mmhm,
Pauro eetorai oi te teeta ma taangaho pobi oonidzara.
32 Ma Agiripai Pesto erake pobi hiireta. Abi noi Roma abi
qibanipamu Kaisaho torota noo nome hiibareiqi hiireta oke
hiibaama naatapuko nii isanate noke saqoromi tuumarorihe
baamu.

27

PAUROKE SISIMATA MOOTOMI ROMA ROBETA TUUMATA

1 Oonita Itaria habata tuumaqu bodza dzamo naatemi
kiape hiiremi Romaho qaa soopara tee, dzapa noho Dzurio,
noi Augustuho qaa mimiho hohota tee onita noi Pauro ma
sutasuta abi qesa aimaqi sisimata peiteta.
2 Sisima oi Attaramitte nagapa nena, oi Asia Gattiqaho na-
gapa unauna ttarita oota, ota tuumare hiiretaho isaki. Sisima
ota peiteta, Maketonia abi teeho dzapa Aristako, Ttesaronike
nagapa nena, noma gama tuumata.
3-4 Oonita iihai mootomi sisimai Sitto nagapata unatemi
Dzurioi Pauro dzaira eeteqi nookami nagapata peiteqi qe-
samane nome noo hiiremi teteho heeba ma apo moiteta. Qate
sisimata paha peitemi utai tuumota neta baami nanai Kiporo
sunga ma Asia habaho takurata tuumata.
5 Tuumaqi Kirikia ma Pamuria haba girodzoma qaaramuti
Rikia habata nagapa Mira ota biranateta.
6 Ota Aresattiria nagapa neta sisima teei oota. Oi Itaria
habata tuumare eetemi qaa sooparai nana aimaqi ota peiteta.
7 Peiteqi kebanoqake tuuma Kinita nagapa oota neta bi-
ranateta.
8 Paha utai nanake ai burisi eetemi nagapa oke tuume
biireqi Kerete sunga ma Saramo sungaho takurata tuumata.

Kaipoke eete tuuma qaaramuti sunga oke riiteqi kebanoke Rasa nagapa samaqata besa khata tee oota, oho dzapa Unauna Qidza, ota nanai dzuubaqi oro (aga) biireqi oota.

9 Ooqi besata bodza kharanipamuke tuuma qaata paha bapamu bodza dzamoqa naateta, oho quba Pauroi qogo noo hiireta.
10 Hee, Maimane name, kabira dzubetaquho dzuma aoke bamu naatemi bapamuho bodza dzamo naasubita eto tuumaino. Tuumaquko ana qupadzomami napaho sisimai huhunaatemi quruma keke bahe, abi napa gamaqa besata quratainoho qubake ana iiha ma dzoobidza eete.

11 Oke hiiretahe qaa sooparai Pauroho noo nookaama naateqi sisima soopara ma sisima maikhata nopoho noo qusubaiteta.
12 Oi teeho bahe oba iruru moomi sisimai ota bapamu bodzata isanaate ooraquho isakiama naateta. Oonihe Kerette sunga oho besa khata paha tee, dzapa noho Poiniki, oi oota oonita ota dzuuba ooma bapamu naataqu mae baamu oiqi hiireta. Oi besa khata oho puita sisima dzuubaquko uta dzagana toobaqu bodzata bamu sisima sesero eetequ oke qupadzomata.

BAPAMU MINAI TOOROTA

13 Oonita nanai beebe eete oomi tume nanahota uta oberai tooromi sisimaho abi tuumare hiireqi oro (aga) dzeimaqi Kerete sungake girodzoma tuumota.
14 Oonihe tuumomi dzaga neta uta minanipamu toorota dzapa noho Dzagana.
15 Oi tooroqi sisima suqobiremi tuumare biita eetoramuti qaatemi ai qee ma baa biireta.
16 Biire tuuma qaaramuti sungahoho gattiqa tee, dzapa noho Kautta, oho tume neta qeehiqi kaipo minake eete sisima qaanateta.
17 Qaanate eetoramuti botti nohoke dzeima pei neta teenaite suutota. Oonihe, sisima omata rubenga naataino hiireqi ngibira mimima suutota. Obete poodza teeho dzapa Siriti ota sisima ngausa naataino hiireqi parai qoqobiremi qurahimi utai nanake ai qee ma baa biiremi tuumata.
18 Ma uta tatangai toorotaho qubake iihai mootomi nokoi quruma quba qesake besata biiremi tuumata.
19 Paha iihai mootomi sisimaho koo ma tanga topoto biireta.
20 Oonihe qupi samaneho nakuta uta minanipamui tooromi ete ma pomatti teeqai te biranataama naatemi qupa nanahoi togo eeteqi hee, Qidzanataquho tete ao baamu naate oiqi hiireta.

21 Hiiremi abi nokoi patta qaate qaami Pauroi tuuma bisa
nokohota qooroqi eraiqi hiireta, Dzairamane, nike noo naho
nookapuko hapa Kerete kusuta ooraropu. Oorapuko quba
attinoma ma quruma sesero erai baamu biranatarori.
22 Oonihe nike eto atti ququmaino. Abi napai baamu
dzaetaquhe sisimai meenipamu rubenga naatakoi.
23 Oi Ohonga apeho qaruke ana eetoraimi ana raraku bi-
irorai noi angero nome qupibake dzoobiremi naho torota
biranateta.
24 Biranateqi erake ana pobi hiireta, Pauro, nii eto atti ee-
taino. Nii Roma abi qiba Kaisa noho toro biranatanipamuke
eetakoita nookare. Ohongai niiho quba eetemi abi niima
sisimana oorai nikei gamaqa isanatakoi.
25 Oiqi angeroi hiireta oonita dzairamane name, nikeho
qupa qidza naatare. Anai Ohongaho quba te qupa naho esei
naatoraidzara, noo ana pobi hiire ooqai biranatakoi.
26 Oi sisimai suunga teeta peiteqi huhunahimake napai
unatakoi. Oiqi Pauro hiireta.
27 Obetemi Attiria besata qee ma baa peite oomi qupi ma
ete 14 naatemi saubapota sisimaho abi noko qupadzomami
haba dzamoitoraiho isaki naateta.
28 Oke qupadzomaqi isakike dzoobire quratemi isaki noho
50 mita naateta. Eetemi paha qeehiqi isaki dzoobiremi ao 20
mita gattiqa naateta.
29 Oonihe podzata peitainoiho atti eeteqi sisima ipita oro
eserisa eserike biiremi quratemi iihai mootare hiireqi pupu
hiirota.
30 Hiiromi sisimaho abi qesa nokoi sisima qaateqi atti
tuumare qupadzomaqi botti gaubiremi qaratemi ikobeteqi
eraiqi hiireta. Nana sisima bosata oro teeke biidzareiqi
quratakoi.
31 Oke hiiremi Pauroi qaa soopara ma abi nome erake pobi
hiireta, Sisimaho abi atti tuumami nike besata quratakoi.
32 Pobi hiiremi qaa abi nokoi botti eka geemami besa aima
tuumata.
33 Obetemi iihai mootare beebe eeteqi Pauroi abi gama
susupu eraiqi pobi hiireta, Nike patta muunaamake oorami
nikeho ttidza ma sama dzopa eetorami ete 14 baamu naate.
34 Oho qubaka erata patta muunare hiiremi nike eto bai
hiibaino. Patta muunaqa isanate qaama unate oorakoi. Oi
nikeho oko ma boto khata teeqai bamu uhubaquhe gama
isanatakoi.
35 Oke hiire soubireqi dzobadzoba teeke aima Ohonga
dzoobe hiireqi qootoqi nokoho neseta muunata.
36 Muunami noko moomi qupa nokoho uhubami oho qesa
muuna soubireta.

SISIMAI RUBENGA NAATETAHE ABI ISANATETA

37-38 Qate abi sisimana oota dzare nokoho 276. Oonita patta muuna isanateqi eringa mutu sisimana oota oke gama besata biiremi sisima adzahaha naate heena naateta.

39 Iihai mooto paana naatemi noko haba moomi ipi bosa naateta. Naasuhimi besa amena teete podzaama mooqi sisimai igasa ooqata unatareiqi,

40 abi noko oro (aga) eke geemami besata quratemi birisa saqoroqi parai qusubaitemi uta aimami tuumata.

41 Tuusuqi ttoka heena naasuhimi sisima bosai kattiboto tatauhimi besaho pouma minai sisima ipike ngausaiteta.

42 Oionita baka huhunatemi sutasuta abi nokoi atti qosebetareimi qaa abi nokoke teete kebaitareiqi hiireta.

43 Oonihe Soopara nokohoi Pauroho quba dzasa eeteqi qaanateta. Qaanateqi hiiremi qoseqose abi noko besata taateqi qosebeteqi unateta.

44 Qate qesai ee sabina aimata ma sisimaho sabina heeta peiteqi tuumata. Oke eeteqi gama susupu tora aimata.

28

PAURO MA QESAMANE MARITA SUNGATA OOTA

1 Unate soubireqi suunga oho dzapa Marita hiiremi nana nookata.

2 Nookami suunga oho maikhameto noko kokora bagenomanipamuke nanake eeteqi quu ma dzapaho quba eepa minake qeere qaitemi nana agimata.

3 Agihiqi Pauroi kau susu ttuttuiteqi eepata biihimi oho nakuta dzootata gaama baataqu teei piruparama biranateqi Pauro botota gaamaqi qeegoro oota.

4 Eesuhimi haba oho maikhameto noko dzootata mooqi qesa pobipobi hiireqi hiireta, Noi abi gairurunomanipamu noi besata qurate baatarorihe unateqi ipi nomeke ao era saridze.

5 Oiqi hiimi Pauroi dzootata kuima eepata biiremi dzootatai gaamaamaho isaki naateta.

6 Qooroqomi noko mooqi hee, Biidzaqu mae hairiamake taate baataqu mae hiireqi mooqota. Mooqomi tee ma teeke eetara oke mooqi hee, Abi noi Poro gootta ooniqi hiireta.

7 Qate nanai qaata oho dzamonoqata abi qiba nokoho dzapa Pobirio noho haba ma nagapa qaata. Eetemi abi oio nana dzoobe ma kanakana hiiremi nana noho nagata peite ete taparike qaata.

8 Qaami Pobirioho mai khetedza naateqi dzuu topotota. Topotomi Pauroi nookaqi naga nohota peiteqi qiba nohota boto mootoqi pupu hiireqi qidzaiteta.

9 Oke eetemi suunga oho abi pobi nookaqi abi qesa heme
ma bamenomai biranatemi qidzaiteta.
10 Eetemi oho ipike abi nokoho qupa qidza naatemi kokora
ma korakora minanipamuke nanake eeteta. Ma tuuma bodza
nanaho dzamo naatemi kiridza ma qonoqono teteho heeba
ma quba sisimata mootota.

PAURO MA KARA ROMATA BIRANATETA

11 Oi sisima ape bahe Aresatteriaho teei bapamu bodzaho
isakita ota (aga) biiremi qaata oonihe sisimaho koko
bosanata neemi noma ma nane teeho gisigisike qabitemi
oota. Oonita nanai kusu ota dzasidza taparike qaaqi sisima
ota peiteta.
12 Peite tuuma qaaramuti Siraku nagapata biranateqi ete
taparike ota qaata.
13 Oneta uta moiteqi girodzoma tuuma qaaramuti Regio
nagapata biranateta.
14 Obetemi iihai mootomi tume nanahota uta tooroqi nana
huitemi qupi ma ete tapariqake tuuma qaramuti Puteori
nagapata biiranateta. Ma oonomake eete tuuma qaaramuti
Roma nagapata biranateta.
15 Obetemi nagapa oho nohanoka abi nanaho pobi ao
nookaqi baa Apio oho qohare ma aabe naga tapari nagapa
ooqata nana saridzeta. Saridzemi Pauroi mooqi Ohongaho
hasa hiiremi noho qupa qidza naateta.
16 Oionita Roma nagapata biranatemi kiapei hiiremi Pauro
sutasuta nagata te mootara. Qaa abi teei noke soopara eetemi
naga sepe teeta oora ma qaara eetota.

PAUROI ROMATA SINABIDZA PAANAITETA

17 Oonita qupi tapari naatemi Dzuta abiho bosa
qobaqobaho quba hiiremi ttutturatemi Pauro noo erake
noko pobi hiireta, Dzairamane, ana Dzuta abi qesa nameke
te dzakidzaki eetara ma uimane napame nokoho noo te
riitara. Obetemi abi noko anake sepeke teetomi Roma abi
noko ana ingonaitareiqi Dzerusaremu nagapata sutota.
18 Suutoqi Roma abi nokoi kahosa nahoho qiri eete
saridzama naate saqobare hiireta. Oi noko moohimi anai
teeta ma tangaho pobiama naateta.
19 Oonihe Dzuta abi qesamane napame nokoho nooke erata
aima baa hiibareiqi ana te oho quba baabara. Oonihe nike
nooka quba ana nike dzeimami baabe.
20 Nokoi agobake Ohongai Kiristuhoke hiiretaho mee bi-
ranatareiqi Isirae abi ma napai gamaqa oho beebe eete baa
qaata ooqaho qubake noko anake ngibira erama suutomi
oorai.

21 Oke hiiremi noko noke pobi hiireta, Eo qee Dzuta haba
khooba napameta oorai nokoi niiho noo te nanaho quba
qeetara ma abi nokome te dzoobiremi baa niiho kahosa noo
hiiremi nana nookara, baamu.
22 Oho quba nii noo aima oorai oke niimae hiire nana
nookare. Oi nanai nookami Dzesuho tete iihoraiho abike
haba samaneho abi ibo ma kote eetorai.
23 Oke hiireqi nokoi bodza mootota. Obetemi oi dzamo
naatemi Dzuta abi samanei Pauroho nagata ttutturateta.
Ttutturatemi noi saunabake sohoroqi sinabidza hiireqi
Ohongaho pobi oke hiire paanaite qaami qupi soorota.
Eetemi noi Moseho hu nooho qiba ma too abiho geeta qeeteta
oho neta Dzesuho mee paanaiteqi qupa nokoho kebaitare
hiireta.
24 Hiire qaami abi qesai noo nohoke dzaira eeteta, qate
qesai oke ibo eeteta.
25 Oonita noko qesa kurebetemi Pauroi teena erake noko
pobi hiireta, Qaheuba Sumasai too abi Dzesea pobi hiiremi
uimane nikehoho quba meenipamuke qeeteta.
26 Oi hee, Nii tuumaqa abi tupuke erake pobi hiibare:
Tomama nookareiqa nookakoihe baamu tete qupadzomaqu,
nesema moorareiqi moorakoihe qidzoke moo pobitaqu.
27 Oi abi tupu eraho qupai tatanga naatemi toma noko-
hoi susudzatemi nese nokohoi qupi sororai. Oonita qid-
zoke nokoho nese tete mooraqu qidzoke toma nokohoi noo
nookaqu, qidzoke nokoho qupa uhuba burisi eetemi anai
noko qidzaitaqu oiqi qeeteta.
28 Oho qubake Pauroi hee, Ana nike pobi hiire nookare:
Ohongai korakoraho tete saridzeta. Oi ao Raaba abi nokoho
pobi naatemi nokoi isanate nookaqa qidzanatakoi.
29 Noo ooqake Pauro hiiremi noko ao sakaba tuumata.
30 Oionita Pauroi Roma nagapata tii eserike ooqi naga
noomae ttuma eetetata oomi abi noko noho toro biranate
qaami noi tee ma teeke tete siibara.
31 Noi Ohongaho noo ma pobi hiireqi Soopara Dzesu Kiris-
tuho noo khooba attiamake hiire paanaite qaami sesero ma
dzakidzaki te ooqata biranatara baamu.

Noo oidzoni
Anai Ttotta Ruka

ROMA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro Qeeteta
Senikhirea, Girisi
Tii 58
Dzuta Abi ma Raaba Abi
Roma, Itaria Haba

PAUROI NAANE QUBA QEETETA

1 Dzairamane Dzoobe:
Anai Pauro. Oi Dzesu Kiristui anake Ohongaho sinabidza quba qaheburoqi nikeho qaru abi naatare hiiremi oho suta-sutata oorai.
2 Sinabidza eraho naruke Ohongai agobanipamuke hiiremi noho too abi oke qaheuba geeta qeeteta.
3 Oi naru ape bahe noomaeho khata gottagottai
4 Tabitiho ttarita biranate baateqi Qaheuba Sumasaho beedzaeta paha eehaha naatemi abi noke hee, Ohongaho khantanipamu ooniqi hiibarotaho naru. Oonita oi gama meenoma naatemi Dzesu Kiristui napaho Soopara mina naate oorai.
5 Qate noi baruna heenata qaru abi qesa ma nanake dzoobiremi nagapa maina painaho abi nike pobi hiiremi nike gamaqa susupu dzapa pobi nohoke nookaqi qusubaitare.
6 Oi Dzesu Kiristui paha nikeho kira hiiremi nike oho ttaiqani.
7 Oonita Romaho neta apeneho dzake Ohongai eetemi noho pobi naate oorai, Ohonga mai ma Dzesu Kiristui nikeho dzoobe hiireqi hasu moote.

PAUROI ROMA ABI MOORARE QUPADZOMATA

8 Maqa, guhu ma nagapa samane nookami nooka hisi eeta nikehoi dzapa pobinoma naatemi ana oho quba Ohongake dzoobe hiirorai noo bosabosa oke ana nike pobi hiire.
9 Oi anai sama ma gisima Khata nohoho sinabidza baura eeteqi qupi ma sau samane nikeho quba pupu hiirorai oke Ohongai nookami oorai.
10 Oi ana pupu hiireqi hee, Ohonga nii ohonga naate bodza ma tete apeke biiraitemi ana Roma abiho torota biranataqu oi poiqani mae? Oho isakita ana pupu hiirorai.
11 Anai nike sinabidza bagenoma teeke banaitemi nikeho tete pobirataquho dza minake eetorai.
12 Oke eetemi oi nikeho ai tataumake hoobidzakoi ma oi paha nahoke too teetaridzoni.
13 Dzairamane nookare. Bodza ma sau samaneke anai nikeho torota biranatare hiireqi bitta eete qaari. Oi ana

nagapa abi qesaqesaho neta baura eetemi mee eetoraiho isakita nikeho torota meenoma naatare hiirorai.
14 Oi Giriki abi mae Raaba abi, nokanoka abi mae ruume abi anai gama nikeho torota baura eetaama naataquko kahosanoma naatakoi.
15 Oho qubake naho beedzae ooraiho isakita ana Roma nagapana oorai nikeke sinabidza pobi hiibareiqi qupadzomorai.

SINABIDZA OI BEEDZAENOMANI

16 Mooro! Kiristuho sinabidza oi Ohongaho beedzae oonita oho midzai anata baamunipamu! Apenei nooka hisi eetorai ao sinabidza nokoke qidzaitorai. Oi meeke Dzuta abi bosanihe paha Giriki abima gamaqa. Oi sinabidzai hee,
17 Abi ai tataumaqata oho pobinoma naatakoiqi qeetemi ooraita abi nooka hisi eete qaami Ohongaho pobi ooqata suu ma heenoma naatemi nookorai. Oiqi hiirorai.

ABI SAMANEI OHONGAKE TUME BIIREMI OORAI

18 Oi erake eete oorai. Apenei noo meeke qahitotoqi baura ngiingi ma baabanoma eetorai Ohonga oho goottae minake eetorai.
19 Oi Ohongai tete qesaqesa nokoho quba paanaitemi noko te oho ruumenidzara, bamu. Noko noho boto popo qesaqesa moorai.
20 Mooqi paha quba qesa dzukudzukuna ooraike qupadzomaridzonihe bamu, noko te noho beedzae ma Ohonga noomaeho isakike qupadzomoraidzarani. Oho qubake nokoke kanabetaquho tete bamu.
21 Nokoi Ohonga gesinaho isaki naatetanihe Ohonganipamuke te qupadzomaqi noho subesube hiibara, te noho dzoobe hiibara, bamu. Nokoho qiba burisi eetemi qupa nokohoi kiringa biireta.
22 Nokoi hee, Nania gesina abi ooniqi hiiretanihe paha rasakinipamu naateta.
23 Nokoi Ohonga qaraqara ma dzapa pobinomake sigire teeteqi oho habarake abi sepeni mae nee, kabirani mae dzotata quba oonoma baatanoma oke qaupuitorai.
24 Oionita nokoho qupai oho dzaodzao eetemi noko quba peranoma oke iihaqi sama nokome midzahubaitemi oho ipike Ohonga nokoke gaubireta. Oi eraho quba.
25 Nokoi Maikhatake subesube hiire qaararidzonihe noko noho noo obera hiireqi oho habarake motamota nohoke qaupuitorai.
26-27 Oho qubake Ohongai nokoho torota baura qaatemi noko rumuba midzanoma nokome iihaqi abi ma paimane

nokoi tete dzongobete qesa qaateqi qupa bageta atapai atapake aimami ungapai ungapake oho qesa aimaqi tete oberanipamu oke biraiteqi oho ipike quba bamenomanipamu sotomuta saridzetai saridzorai.

28 Nokoi Ohonga qupanaitaquho goottaeke eetemi Ohongai nokoke kuibidzanipamuke eeteta. Oi nokoi qiba ruume nokomeho isakita ipibire qaaqi bamu naatetai bamu naatorai.

29 Nokohota heenoma oorai oi tete obera qanga, peetta ma qeraqera, teeta ma tanga, ibo ma kote, ikoiko ma too pokhi,

30 Ohongaho goottae ma gatteta, kosikosi ma sama qusuba, qanga eetaamake eetoraidzo.

31 Nokoi baruna heena ma dzasake ruume. Mai ma paiho basesa, qupa asuasu, hu dzongodzongo ma quba oonomai nokohota ttunomai oorai.

32 Oonihe nokoi teqaha Ohongaho hu ma koridza ruume naate eetoraidzaranihe, abi tete oonoma aimaqa baataridzoke qupadzomaqi sama nokomeke bagara biire oke eeteqi abike oho teteta dzeima qubake qakiqaki eetorai, idzii!

2

OHONGAI BATABIRORAI OI MEENIPAMU

1-2 Qateqa Ohongai abi qanga oonomake maripa eetemi maripa noho oio idzoidzo attinoma meenipamu. Oonihe abiqa nii niimae abi oonomake idzoidzoke maripa eetareiqa sama niimeke maripaiqi oke eetakoi. Oi teeho quba bahe abi qanga eetorai teena oke paha niimae eetorai.

3 Mae nii qupa niimeta hee, Eo, anai isanate abi maina oonomake maripa eetemi bamu naho naataquiqi hiibaqu oke nii isanate hiibakoihe tete qanga teena oke nii aimami Ohongaho maripai bamu nii teetaqu mae? Iaqa!

4 Ohonga baruna heena ma qupa kokoranomai niike pokeba samakebata dzeima qaimi nii qupa burisi eetaridzoke ruume naate mae?

5 Nookare. Qupa tatanga ma basesa niimeho isakita nii Ohongaho ibo ma dzauba mooto peite qaami paana naatemake noi nii maripaiqi ngausaitakoi.

6 Oi abi tete aimoraiho isakita Ohongai ipi moitakoi.

7 Oi tete erake eete oorai. Qesai qaraqara tatanga oorai hiireqi baura qidza eete qaama qaama Ohongai nokoke qusubaite dzadza ma koinata mootomi qaarakoi.

8 Qate qesai tete nokome iihaqi noo meeke arabireqi oberake qusubaite qaama Ohongaho ibo ma kote nokoke teetakoi.

9 Oho qubake Dzuta abi ooni mae raaba abi, apenei tete qangake iihorai nokoi heme ma bameke keke saridzakoi.

10 Qate apene tete qidzake iihorai nokoi hasu ma keba
saridze dzapa pobi koina ma dzadzanoma naate qaarakoi, oi
Dzuta abi ooni mae raaba abi oioni.
11 Oi Ohongai teqaha abiho penga quba eetoraidzara,
bamu. Hu noo ruumeho dzongodzongo abike dzongodzongo
nohoho isakita noke rubengaitakoi.
12 Ma hu noo rasikitorai nokoke huho isakita maripa eetemi
bamu adzahaha naataqu.
13 Oi abi tomama hu noo nookami bamu nokoke ingo-
naitaquhe apene nooka qusubaitoraike ingonaitaridzonihe
ikanomani?
14 Qate nagapa qesaqesaho abi hu noo oke ruume. Ru-
umenihe hu noo nookaamake ao qusubaitorai tete oonomai
paha hu nooho habara.
15 Oonita hu nooho tomidzake qupa nokometa qeetemi
ooraike noko baura nokometa paanaitorai. Oi nokoho qupa
khata ma nakui abi qesaqesa nokomeke gesina naateqi qe-
sake qomaqoma hiirorai, qesake hee, Sasari ooniqi hiirorai
oi gesina oonomaho isaki nokoho torota oorai.
16 Ma naamae ooqaho isakita Dzesu Kiristuho sinabidzata
tete paanaitoraita bodza apeta Ohonga noomae abiho tete
dzukudzukuna oke gama paanaite soubireqa nokoke maripa
eetaqu?

HU NOOI QIDZANIHE TOO PASERENOMANI

17 Nookao, nii hee, Anai Dzuta abi hu noonomani Ohongai
naho husi ma pai naate ooraiqi hiirorai.
18 Oonita oho banaitai niike bapotopotomi nii oho khooba
gamaqa qupadzomaqi
19 qangake bai hiireqi qidzaqake mee hiireqi sama niimeke
hee, Oo anaio nese qupiho banaitanita dzadzama qupita
tuumorai, oiqi hiidzo?
20 Nii poi hee, Anai ruume abiho tiisa, khametoho sinasina
abi ooniqi hiireqi hu noo mee ma oho gesina aimorai, Meeke?
21 Oionita nii qesake tete banaiteqi ikanomake eete sama
niimeke oho tete banaitaama naatorai?
Oi nii abike hee, Nii eto guume eetaino ooiqi hiiroraihe
niimae guume tee ma teeke eetorai kaqa. Eo nii hee, Nii eto
apuata eetainoiqi hiiroraihe niimae eetorai mae?
22 Paha nii neemi oberaho goottaeke eetorai oi isanate
oonihe nii koridza biidzaamake qeemaqa Ohongaho bi-
irike hee, Naga sepeniqi hiibaquko oio guumeho tomidza
naatakoi.
23 Oi hu nooi niiho beedzae naate ooraihe niimae oho
tete riitemi Ohongahota midzanomanipamu naatorai. Nii
oonoma eetoraiho quba raaba abi qesai

24 Ohongaho pobi nookaqi noke qanga hiirorai, oho totaqike gee teeta qeetemi ooraita qupadzomare.

NOO QUSUBA OIO GEEBAHO ISAKI ONI

25 Oi Dzuta abi nike nookare. Nike hu noo qusubaitaquko oho sama geebai oho mumure naatakoi. Oonihe nike hu noo qusubaitaama naatemi geeba oi seepe naatorai.

26 Qate hu nooke ruumeho abi oho nookaamake ao oho isaki qusubaiteqi geebaama nokoi paha geebanomaho isaki naataridzoni.

27 Ma oi keke bahe nokoi oho geebaamake ooqi baura qidza eetoraiqi qesa ma nikei hu nooho qetaqeta ma geebanoma nikeke midzahubaitorai.

28 Oonita abiho sasani mae sama geebake moohiqa bamu ooqaho quba noke hee, Dzuta abi subesubenomaniqi hiibaqu.

29 Oonihe Onongaho geeba oi qupa ma nakuho isaki, oi qetaqeta paana bahe dzukudzukuna oonita oho abio Isirae abinipamu (suqobidza abi). Noi te abiho penga quba eetoraidzaranihe Ohongaho toota hasahasa saridza qubake eetorai.

3

OONITA DZUTA ABIHO ISAKI SAPARAPARANOMANI MAE?

1 Oonita quba apeho qubake Dzuta abiho sama geebaho hasa hiibaqu? Mae khooba apeho quba Dzuta abiho dzapa nookami poro kiranoma naataqu?

2 Oi oho khooba paha gattiqa oorai. Oi Ohongai sinabidza nomeke Dzuta abiho botota mootomi nokoi oho tuhotuho naate baaorai, oonita moohimi oi paha poro kiranomaho isaki naatorai.

3 Meeke qesai nookaama naatetanihe kahosa nokohoi teqaha abi ai tataumoraiho teteke siibara.

4 Oi baamunipamu! Abi minarai obera noonomanihe Ohonga teenaqaho nooi meenomani. Tabiti oho qesa kahosanomanihe noi eraho totohota hiireqi qeeteta. Hee, Soopara, qupa rike niihoi qesahoke suqobiremi niiho nooi keke meenomanita pobiratakoi.

5 Oiqi hiiremi napa moomi abiho qanga paana naatemi Ohongaho qidzai qanga oke pobitareiqi biranatorai. Oonita oho isakita Ohonga napake pobitemi napai oho bai hiibaqu mae? Oi bamu.

6 Oho bai hiiremi ikanomake eeteqi nagapa maina painaho abike Ohongai batabiremi isanataqu.

7 Mooro. Anai noo teeke oberama hiiremi Ohonga anake
ingonaitemi noho dzapa pobi haba gegebetemi noi oho quba
kahosa nahoho isakita anake ngausa eetaqu oi bamu.
8 (Oonihe totoho nahoke qesai ikake eeteqi ngiingirobe
eeteqi hee, Pauroi erake hiirorai, Nike biidza qangake dza-
abare. Dzaaromake mee qidza ota biranatakoi. Idze! Ana
noo oonomake te hiiroraidzaranita nokoho obera ota paana
naatakoi.)

ABI RIKE MA POBI TEEI TE OORAIDZARA

9 Qate raaba abi napa hiirorai nokoi qangani napai qidzani
mae? Mmhm. Oho tete bamu. Hiidzo, Dzuta abi ma raaba abi
napai gama kahosanomani.
10 Oi erake qeetemi oorai: Abi rikerikenoma te ooraidzara
ma abi qupa dzohidzohinoma bamunipamu! Teei Ohongaho
qiri eetaqu oi paha goono.
11 Abi gamaqa noke tume biireqi gauho isaki naatorai.
12 Teei kokora eetaqu oi te ooraidzara. Bamu dzanadzana!
13 Nokoi ikobetake eeteqi too saqobami eehe, oi nesetuho
pobi naatemi eteete nokohoi buribaro eete dzohamaho isaki
naatorai. Too nokohoi togo ma baruho isaki.
14 Qate oko nokohoi teeta ma taanga quba torouma tu-
umorai.
15-16 Tuumami ehequ nokohota tti ma khangi ma idze ma
mare biranatorai.
17 Oi hasuho teteke noko ruumenihe
18 Ohongaho penga quba ququimaamani.
19 Oho isakita qeeteta oi hu nooho nenai oho abike
qupanomaitemi napa gesina. Oke eetemi ttoka ma haba
minaraho abi ota keke dzuubaqi noo ipi apeke Ohongaho
pengata hiibaqu?
20 Bamu. Oke moomi abi totaqi ma totaqi teei hu nooho
baura eeteqi bamu oho teteta pobirataqu. Oi teeho quba bahe
hu nooke moo nookahimi kahosa ooqata paana naatorai!

OONIHE KIRISTUHO NETA ABI TEEI RIKE MA POBI SARIDZAKOI

21 Qateqa poiqa moohimi Ohongai abi pobitaqu oi hu noota
bahe tete mainata paana naatorai. Oonihe too abi ma hu noo
oi teqaha oho ruume naate qaarara. Baamu, nokoi oho pobi
hiire qaata.
22 Qate pobipobi Ohongahoke ikanomake eete saridzaqu?
Oi abi apenei Dzesu Kiristu ai tataumorai napai oke sarid-
zorai. Oi ape ma ape Ohongake saridzaqu oho tete samane
bamuhe teena oioni.
23 Oi abi minarai kahosanomai keke Ohongaho pobiho
isakiamanihe

24 Dzesu Kiristui baruna heenata abiho ttuma naatemi abi
ooqata Ohongaho pobipobi saridzorai.
25 Oi Ohongai Dzesuke asatemi noho dzuui abiho hasa ma
pona naatemi nokoho kahosa agoba baaoraike qagaumami
abi nooka tani naatemi Ohongaho pobi ooqata meenoma
naatorai.
26 Kahosa agobahoke Ohongai teqaha ruume naataranihe
beebe qariti poiqa pobipobi nomeke paanaitorai. Paanaitemi
moohimi Ohonga pobipobinomai abi Dzesu ai tataumorai
napaqake pobipobinomaitorai.
27 Oonita sama qusuba bauraho tete siiremi oorai. Apei oke
siireta? Oi hu noo bahe ai tataumai oke siiremi oorai.
28 Oi nanai qupadzomami Ohongai hu noo baura ee-
taamaho abike pobipobinomaitorai.
29 Mae nike qupadzomami Ohongai raaba abiho pobi
naataama naateqi Dzuta abiho pobi keke naatorai? Baamu,
noi noko ma napaho ttaiqani.
30 Raaba abi mae Dzuta abi nooka hiisi eetaqu eetemi
Ohongai ttari temuho nena ma ttari temuho nena iso keke
rikerikenomaitakoi oi noi oho isaki oni.
31 Oonita nanai noo totoho oonomata hiireqi hu nooke
qirutomorai mae? Oi baamu. Hiidzo, hu nooho baura
maina, oi abiho kahosake paanaite qomaqoma hiiroraiho
isaki oonita nanai oke te bai hiibaranihe oke hee, Oho bau-
ranomaniqi hiirorai. Oioni.

4

ABARAHAMUI RIKE MA POBINOMANIQI HIIRETAHO KHOOBA

1 Qate Abarahamui Dzuta abi napaho eebobo nohoke napai
ikaqi hiibaqu?
2 Baura nohoho quba noke hee, Abi pobipobi ooniqi hiiremi
noi oho quba sama qusubaitemi abi qesahota bamu obera
naataquhe, noi Ohongaho pengata baura nomeho quba sama
qusubaitemi bamu isanataqu.
3 Oi Sinabidzai hee, Abarahamui Ohonga ai tataumami ai
tatauma nohoke Ohongai moohimi pobipobiho isaki naateta.
4 Oi erake eete oorai. Ttokata teei baura teeke eetemi oho
ipi ma ari noke moitaridzoni.
5 Qate teei bauraho isakiama naatemi noke ipi ma habara
moitaquho tete bamu. Oonihe abi mina teei ohonga naateqi
abi habana teeke rikerikenomaitaquho tete oorai. Oi abi
habana noi abi minake ai tataumami ai tatauma nohoi abi
minahota bagenoma, rike ma pobiho isaki naatakoi.
6 Oi abi teei bauraho isakiama naatemi Ohongai noke
rikerikenomaitemi bagenoma naataquhoke Tabiti noomae
hiireta.

7 Noi hee, Apeneho tete qangake dzamutoqa kahosa nokohoke Ohongai teetaqu abi nokoho isaki bagenomani.
8 Oi Ohongai abi teeho kahosa dzamutoqa ruume naataqu abi oho isakio bagenomani. Oiqi Tabiti hiireta.
9 Oonihe napai hee, Abarahamuho ai tataumake Ohonga moohimi rikerikeho isaki naatetanita oke napa qupadzomami isaki bagenoma oi paha raaba abiho naate oorai mae Dzuta abiho kekeni?
10 Bamu, oi raaba abi ma minaraho pobi. Totoho oi bodza apeta biranateta? Abarahamui raaba abiho isakita ooqi sama geebanoma naataamake oomi oho noo totoho qidza biranateta.
11 Oonita khooba apeho quba sama geeba oi noho irita biranateta bahe Abarahamui ai tataumaqi aoke Ohongaho rikerike saridze ootaho quba geeba oi biranateta. Oke eetemi raaba abi ape ma ape ipita Ohongake ai tataumaqi noho rikerike saridzarota Abarahamu noi napaho mai ma qaamodzamodza naateta.
12 Ma paha oke eeteqi noi geebanomaho totaqita qooroqi raaba abi ma Dzuta abi apene ma apene noho ehequ iihaqi ai tataumarota noi nokoho mai ma basoqabaqoba naatetanita qupadzomare.

OHONGAHO NARU OI MINARAHO POBI

13 Oonita moomi Abarahamui ttoka abi minarake mai eetarotaho naru Ohongai hiiremi oota. Oonihe Abarahamu mae biidza ma suuna noho nokoi naruho mee oke teqaha hu nooho teteta saridzara. Noi ai tataumaqi oho pobipobi aimaqi tete ooqata keke naruho mee saridzeta.
14 Nooka. Hu nooho teteta abi naru oho mee saridzaquho isaki oorapuko ai tataumanomai oho dzore naatarota.
15 Oonihe baamu, hu nooi too paserenomani. Qate hu nooho teteta qeemaama naatemi kahosaho noo totoho teqaha ota biranatoraidzara.
16 Oonita ai tataumaho teteta baruna heenai oho mee qidza moitorai. Oke eetemi eema ma khatai Abarahamuho ehequ iso keke iihaqi ai tataumata naru oho mee saridzakoi, oi raaba abi ooni mae hu nooho repa nena.
17 Oi erake qeetemi oorai: Anai Abarahamu niike uhutomi nii nagapa noo maina painaho eebobo naatakoi. Oiqi Ohongai hiiremi Abarahamu nookami quba naane ma naane bamu naatemi oke mee hiibaquho isaki, ma abi baatetake tukutaquho isaki, oi Ohongaho torota ooraiqi hiireta.
18 Oke hiireqi noi teqaha peperatara, baamu. Noho torota noo biranateta oi hee, Eema ma khata niihoi gairai biranatakoi. Oke hiiremi noi nagapa maina painaho eebobo naatare hiireqi nooka hisi eeteta.

19 Oonita ata nohoi khata dzoomaquho bodza ao riite oomi
sama noomaeho beedzae oho qesa bamu naateta oi noho tii
ao 100 oi oota.
20 Oonihe noi teqaha oho qupa muunara bamu. Noo
qidza noke moiteta oke keke qupadzomaqi noi te naru
oke gaubidzaranihe ai tataumata beedzae aimaqi Ohongaho
hasa hiire qaata.
21 Noi hee, Ohongai naru hiiretanita noi oho mee
paanaitakoi.
22 Oke hiiremi Ohongai noke hee, Abi pobipobiho isaki
ooniqi hiireta.
23 Oonihe hiireta noi teqaha oke Abarahamuqaho quba
hiibaranihe noi
24 Dzesuke baata neta tukutomi noi napaho Soopara mina
naate ooraimi apenema napa nooka hisi eetorai Ohongai
Abarahamu ma napa gamaqa pobipobiho isakiniqi hiiremi
oorai.
25 Oi napaho kahosake teeta qubake Ohongai Dzesuke
baatata moototanita noi paha noke tukutomi napai oho quba
noho rikerike saridzemi oorai, dzoobe.

5

*NAPAI OHONGAHO RIKE MA POBITA QAKIQAKI NAA-
TORARE*
1 Oonita napai nooka hisi eetemi Ohonga napake pobipobi
ooniqi hiiremi ooraita Ohonga ma napaho takurata ibo
ao bamu naatemi napai Kiristuho neta oho hasu saridze
qaarare.
2 Napai noho kurata Ohongaho baruna heena saridzeqi
dzapa pobi ma dzadza nohoke qupadzomaqa qakiqaki naate
qaarare.
3 Qate oi keke bahe napa qangahasi saridzeqa paha oho
quba qaki naatare. Oi teeho bahe qangahasi oke napa suqo-
biremi napaho battigara biranatakoi.
4 Biranatemi oho mee paha biranataridzoho roiroi eete
qaarare.
5 Ma oho roiroi teqaha meeamanidzara. Oi Ohongai
Sumasa nome napake moitemi Sumasai hiiremi Ohongai
dzasa eetoraiho pomake napa gesina naate soubidzare.
6 Oi napai gama Ohonga ruume naateqi ngiingiho isakita
qaami Kiristu napake ingonaitare baateta.
7 Moorare, qidzoke abi teei temu nomeho habara baataqu,
mae teei paha abi qidza bagenoma teeho quba baataqu kaqa.
8 Oonihe napai gama ritarita abi keke qaami Ohongai dza-
saho tete mee nome napake banaitorareiqi Kiristui napaho
habara naate baateta.

9 Qate napai noho rikerike saridza qubake baateta oi keke
bahe ibo tee ma teei biranatemi ota noi napake takoma
qaarakoi.
10 Oi napai Ohonga ibo eete qaami khata teena nohoi na-
pake Ohongama teenaitareiqi baateta.
Oi Khooba apeho quba bahe, qaraqara usaqe nomema
napake teenaiteqa takoma qaarareiqi oke noi eeteta.
11 Ma paha Dzesu Soopara napahoi napake Ohongama
teenaiteta oke napa qupadzomaqi qasanidza eetorakoi.

AATAMUI BAATAHO KHOOBANI QATE KIRISTUI QARAQARAHONI

12 Oonita qupadzomare. Abi bosabosai sohoroqi kahosa
saridzeqi baateta. Oonihe kahosa oi paha abi minaraho isaki
naatemi oho ipike baatai minarake suqobirorai.
13 Oi hu nooi biranataamake oomi kahosai ao biranateta oi
abiho qupai ao nokomaeke teeteta.
14 Oonihe hu nooho amata kahosa oke teqaha ttarita hi-
ire qaararanihe Aatamu ma Moseho takurata baatai te ipi
uhubara. Oi tatanga naateta. Aatamu eetetaho isakita qesai
kahosa saridzetani, qesai mainake eeteqi kahosa saridzemi
baatai nokoke gama suqobireta. Oonita Aatamui abi mi-
narake kahosanomaitetanihe ipita Kiristui minarake eeha-
hanomaitarotaho qaamodzamodzake Autumui eeteta.
15 Oonihe kahosa oi tete mainani qate qaraqaraho qono-
qonoi paha maina. Oi abi bosabosa noi kahosaho tete
biraitemi abi minarai oho ipike baateta. Qate Ohongaho
baruna heena biranatemi abi temu Dzesu Kiristu noi ipia-
make abi samaneke rikerike qonotomi oi paha minaraho
quba meupunomanipamu naateta.
16 Hiibi Aatamui kahosa biraiteqi abike baataho
pobiniqi hiireta qate Kiristui moomi abi samanei kahosa
hubanomanihe noi napake rikerike qonotota.
17 Erake eete oorai. Aatamui kahosa biraiteqi baatake upu-
biremi baata oi abi qiba baisanoma naate qaata. Qate temu,
Dzesu Kiristui baruna heenata rikerike nome abi qonotomi
napa oho meupu saridzemi qaraqarai napaho abi qiba naate
qaarakoi.
18 Oonita paha hiire, teei kahosa biraitemi abi minarai ota
rubenga saridzorai. Qate temui baura qidza teeke eetemi
abi paha samanenipamu qaraqaraho rikerike saridzeqi
qaarakoi.
19 Oi abi temu Aatamui noo nookaama naatetaho qubake
abi gama susupu kahosanoma naateta. Oonihe abi temu
Kiristui noo qusuba baura eetemi oho quba abi paha samane
oho rikerike saridze qaarakoi.

20 Oonita khooba apeho qubake hu nooi biranateta? Oi abi
ota kahosa nokome mooqake hee, attinomanipamu ooniqi
hiibarota ma poiqake hiibaridzoni. Kahosa oio bamenomanihe,
21 Ohongaho baruna heenai paha isaki oke suqobirorai. Oi
kahosai abi qiba baisanomaho teteta abike baatata mooto
qaabi, qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi abike rikerikenomaitemi poiqa baruna heenai oho abi qiba naate abi napake
qaraqara tatangata mooto qaarakoi.

6

KIRISTUMA BAATEQI NAPAI BAATAHO POBIAMA NAATETA

1 Napa nookami baruna heenai kahosake suqobire
qaarakoiqi hiiremi napai isanate kahosaho teteta atima
qaaraqu mae?
2 Idze, baamunipamu! Napai kahosaho teteta baata
saridzeta oonita ikaqi hiireqi ota paha qeemaqu?
3 Apene ma napa sobasoba saridze oorai napai Dzesu Kiristuma ttaiqa naatetaho sobasoba aoke saridzeta. Mae oho
teteke nike ruume?
4 Baamu, napai sobasoba saridzeta oi teeho bahe baatai
Dzesu Kiristuma napake qurabiretaho qaseqase. Oi napake qurabiretahe Dzesu Kiristui mai nomeho dzapa pobita
qoridzetaho isakita napai oho qesa qoridze noma oora ma
qaara usaqe qidza saridzorai.

KIRISTUMA QORIDZEQI NAPAI QARAQARAHO POBI NAATETA

5 Oi napai baata nohoho tomidza naatetaho isakita napa
paha qoridzeta nohoho tomidza naate qaarakoi.
6 Tete erake qupadzomare. Napai sama agoba napameho
nookami meeke kahosaho isaki qaatanihe, isaki oi hapahapata bamu naateta. Bamu naatemi napai kahosaho dzore
naate rikerikeho pobi naatetanita napai kahosake paha eehahaitaquho tete baamu.
7 Oi teei baateqi noi kahosaho dzore naatorai.
8 Oonita Kiristuma napa baatetai noma paha eehaha naatoraiqi qupadzomare.
9 Oi Kiristui baata neta qoridzetanita bamu paha baataqu.
Baatai poiqa noke bitta mina eetoraita qupadzomare.
10 Noi qupi teenake baateta oi noi abiho kahosa quba
baateta. Oonihe noi baatake kuimaqi Ohongake qupadzomaqi qaraqaraqata qaarakoi.
11 Oonita nikema napai oho qesa kahosaho pobi naate
qaaqi baatata oho isakiama naate qaateqi poiqa Dzesu

Kiristuho ehequke iihaqi Ohongaqake qupanaite qaraqara qaarakoi.
12 Oho qubake kahosai paha abi qiba baisanomaho isakita tototo hiiremi nike paha oho qaru eetareiqi eto qupadzomaino.
13 Oi baamunipamu. Boto ma sama nikeme pasena ma kahosaho koo ma tanga quba etoqa mootainohe, abi baataho neta qoridze Ohongaho baura qidza eetorare hiireqi boto ma sama nikeme oho koo ma tanga naatareiqi mootare.
14 Oi qesa ma napai hu nooho repata qaariti poiqa baruna heenaho asita oorai. Oonita nookare, kahosai eto paha nikeho abi qiba baisanoma naataino.

KOO MA TAANGA SASARI NAATEQI NAPAI BAURA QIDZA EETORARE
15 Oho tete ika neta tuumorai? Napai kahosaho pobiama naate baruna heenaho pobi naatetanita oho qubake paha kahosa saridzaqu mae? Idze, oho tete goono.
16 Teei quba teeho noo qusubaiteqi oho sutasutata oorakoi. Oi nike kahosa qusubaiteqi baata saridzaquni mae tete qidza qusubaitaqu oho totaqike nike rume naate mae? Oi baamu, Ohonga dzoobe!
17 Meeke nike kahosaho qaru eete qaatanihe, isaki apeta nikeho quba sinabidza noo biranateta oke nike nookaqi qupa soranga eetaranihe oke qusubaiteta.
18 Qusubaitemi Ohongai kahosa nikehoho ekake saqoroqi nikeke baura qidzaho ekama suutomi oorai.
19 Nookare. Qesama nike ai tataumata kotanga naataamake ooraiho qubake ana noorake abiho pomata mooto hiibakoi. Oi nike boto ma sama nikeme ngiingi ma baabaho koo ma taanga quba mootoqi baura peranomata qaatanita poiqa oho habarake sama nikemeke sinabidza rikerikenomaho qaru eetareiqi mootomi oora ma qaara sasari naatare.
20 Oi nike pasenaho qaru eeteqi rikerikeho dzore naate qaata.
21 Qate oho mee ikanomake saridze qaata? Oho meeio baataho pobi oonita nike oho midzake poiqa eetorai.
22 Qaateqa Ohongai pasenaho angita nike saqoroqi eka qidzama nike suutomi nike oora ma qaara sasariho mee saridze ooraiqi qaraqara tatangata qaarakoi.
23 Tete erake eete oorai, Kahosaho ipi ma ari oio baata. Qate Dzesu Kiristu Soopara napahoi baura mina eetemi oho ipike Ohongai napake qaraqara tatanga moitorai.

7

KIRISTU BAATE HU NOOHO NGIBIRA UHUTOMI NAPA SAQOSAQO ONI

1 Qesama nike hu nooi tete hiiroraike ruumeni kaqa qate
qesai gesina. Oi teei eehahake qaaraquta noi hu nooho
pesuta oomi kosibetorai. Qate noi baatemi hu nooi te noho
noo ipibiroraidzara.
2 Paha atapa teei apu naatemi noi eehahake qaaraquta hu
nooi atapa oke qaanatemi atapa noi mainake naataquho tete
bamu. Oonihe apui baatemi hu nooi atapa oke qaanataa-
mani.
3 Apu nohoi eehahake oomi noi mainake naataquko noke
hee atapa sama sesenomaniqi hiibakoi. Oonihe apu nohoi
baatemi noi mainake naatare hiibaquko hu noo bamu noke
qaanataqu.
4 Oonihe ana hiire oi eraho qahura. Nike hu nooho pobi
naate qaata oi nike apu naate qaataho tomidza qaata. Oonihe
aoke hu noo baate bamu naateta. Ikanomake eete baateta
bahe Dzesui baateta bodzata oi baateta. Oi nike hu nooho
sutasutata oomi oho ttangai nikeho irita qaatanihe hu nooho
isaki ao bamu naatemi nikei Kiristu qoridze eehaha naate
ooraike naataridzoni. Nike noke naateqake Ohongaho quba
mee qidza dzoomakoi.
5 Mooro, napai sama agobaho isakita oomi kahosaho dza oi
napaho husi ma paita baura eesumi hu nooi hoobireqi mee
dzooma qaata oho dzapaio baatani.
6 Oi hu nooi napake ngibira tatangama suuto qaatahe oho
isaki ao baatemi napai sumasa usaqema Ohongaho baura
eete qaarakoi.

KAHOSA OIO ABI QANGA BAISANOMA

7 Oonihe napai oke qupadzomaqi hee, Oo, hu noo oi kahosa
ooniqi hiibaquni mae? Oi bamuhe, hu nooi biranataama
naatapuko anai kahosata qeemareiqi bamu qupadzomarota.
Oi hu nooi hee, Nii eto peetta eetaino. Hiibaama naatapuko
naho qupai bamu oho maka saridzarota.
8 Oonihe hu nooi oho isakita ana dzeimami kahosa oi ao
anata rumuba minaraho dzebidzebi tatanga naateta.
Oonita moohimi hu nooi abi ohoke qupanomaitaama
naatemi kahosa oi bamu eehaha naataqu.
9 Oi anai hu noo mooraamake qaataho bodzata gattiqa
isanate qaata. Oonihe hu nooi paana naatemi kahosai anata
meenoma naatemi idze, anai ao baatake qase dzoomata.
10 Oi hu nooi qaraqaraho mumure naatare hiire biranate-
tanihe oi anata baataho qaamodzamodza naateta.
11 Oi paha kahosai anake ikobeteqi hee, Hu nooi niiho
dzairaniqi hiireqi ana ota dzeimaqi oho koo ma taangama
anake teetemi ana baateta.
12 Oonita hiibi hu nooi nome qanga bamu, oho koridzako-
ridzai rike ma pobi.

13 Oonihe oke moohimi quba qidzai anake teetemi baateta
mae? Oi bamuhe kahosai anake tete qangata dzeimami hu
nooi anake tete qidza banaitarotahe kahosa oke botokoko
eetemi kahosai hu noo oke aimaqi ooma anake teeteta.
Oonita ana poiqa kahosaho teteke moohimi kahosa oi ikoiko
abi qanganipamu!

KIRISTUI KEKE ABIKE INGONAITEMI POBIRATAKOI

14 Oke napa gama moorai. Hu nooi qusuho qogonihe
kahosai anake ikobetemi anai baataho ttuma naateta.
15 Oi ana quba qanga teeke eetare gottae eeteqi ikaqi hiireqi
paha teena oke eete qaata? Eo, quba qidza teeke eetare
hiireqi ikanomake eete oonoma eetaama naate qaata?
16 Qangaho goottae eeteqi teena oke eete qaataho khooba
erani: oke eesuqi ana moomi hu nooi obera bahe meenipa-
muke qomaqoma hiireta.
17 Oionita baura qanga eete qaata oi ana bahe kahosa
noomae naho husi ma paita tatanga naateqi anahota oho
baura eete qaata oioni.
18 Quba qidza eetaquho dza oi naho torota qaatahe, oke ana
qusubaitarotaho isakiama naate qaata.
Oonita moomi husi ma pai nahota baura qidza eetaquho
tete teqaha qaarara bamu.
19 Qidzake eetare hiiqi qangake eete.
20 Oonihe qangaho goottae eesuqi oke eete qaataho khobai
ana bahe kahosa naho husi ma paita qaata oio anake suqo-
bire qaata.
21 Oho quba moohimi anai baura qidza teeke eetarotaho
dzebidzebi ootahe oho sirasira paha oota.
22-23 Qupa khatai Ohongaho hu ma koridza qusubaitaquho
dzebidzebi ootanihe ana moomi kahosai naho husi ma paita
qaata oi naho qibana dza qaata oke suqobire qaata.
24 Ae, anai idze ma mareho maikhata qaata oonita naho
isaki baatanoma oke apei ingonaitemi qidzanatarota?
25 Ohonga dzoobe, napaho Soopara Dzesu Kiristui ao
anama napake ingonaitemi oorai. Oonita ana eete qaata
oi qibaho dzama anai Ohongaho qaru abi naatare hiire
qaatanihe, boto ma samama kahosaho dzebidzibike qusub-
aite qaata, tete oke eete qaatanihe napai poiqa Kiristuhota
atimorai, ma oho quba tete qidza saridzorai, uububuu!

8

KIRISTUI AOKE NAPA INGONAITEQI SUMASA MOITEMI OORAI

1 Oonita hiidzo, poiqa apene ma napa Dzesu Kiristuhota
atimorai napai batabidza oho pobiama naateta.

2 Oi teeho quba bahe Dzesu Kiristui napaho quba
qaraqaraho tete biraitemi tete oi napa agobake kahosa
saridzeqi baate qaataho pomake ao tete siiremi oorai.
3 Oi abiho pepepe oomi, hu nooi beedzae apema abike
baura qidzaho tatanga moitemi qusubaitarota? Baamuta
Ohongai kahosa teetare hiireqi khata teena nomeke
dzoobiremi noi abi kahosanomaho ttarita qooroqi kahosaho
tete rubengaiteta.
4 Rubengaitemi apene ma napa Sumasama oora ma qaara
qidza eetorai napai hu nooi tototo hiire qaataho isakita ao
peiteqi ttokaho tete potti biirorai.
5 Oi qesaho qupai samaho nenanita Sumasake qusub-
aitorai. Qate qesa ma napaho qupai Sumasaho nenanita
Sumasake qusubaitorai.
6 Samaho dzebidzebiho ipi ma kokoio baata. Qate
Sumasaho dzebidzebiho ipi oi keba ma dzapa, ma qaraqara
tatanga.
7 Erake eete oorai. Samaho dzebidzebi oi Ohongaho ibo
eete noke qusubaitaama naatorai oi teeho bahe oho bitta
minake eetorai.
8 Oho qubake samaho nena nokoi Ohongaho noo qusub-
aitaquho isaki bamu.
9 Oonihe Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetemi nikei
teqaha samaho nenanidzara nike Sumasahoni. Eo nikehota
Kiristuho Sumasai abi teeho torota oora ma qaara eetaama
naataquko abi oi te noho pobi oonidzara.
10 Qate Kiristui nikeho irina baura eetoraiho quba totaqike
moomi nike samaho dza qusubaite qaatai baatata ipi uhu-
batanihe, paha totaqi moomi Sumasai nikeke rikerikeno-
maitemi nike qaraqarata ipibirorai.
11 Oonita Ohongaho Sumasai Dzesuke baata neta tukutotai
nikeho irita baura eetemi nike oho baura moorai. Oore,
Ohongai Dzesu Kiristuke tukutota noi hiiremi Sumasa nohoi
nike tiibetemi sama ma gisi nikehoi gamaqa eehahaho sama
naatorakoi.
12 Oioni Dzairamane, poiqa napai ttokaho qubata ipibidza-
quho qagai oorai.
13 Samaho dzake qusubaihiqako baatakoi. Qate Sumasaho
beedzaema samaho dzake kebaite qaaqa qaraqaraho pobita
qaarakoi.

SUMASANOMAI AO OHONGAHO DZUBINA NAASUBI

14 Oi Apeneke Ohongaho Sumasai dzeimami ota tuumorai
napaio Ohongaho khameto.
15 Oonita nike paha burisi eete hu nooho angita qeemaqa
oho tuhotuho naate oho attioboubo eetaquho tete bamu-
nipamu. Aoke Ohongai dzapa nome napaho irita qeetemi

ooraiho qubake napai noke hee, O qeseba mai naname (papa) oke hiirorai oi teeho bahe napai qakiqaki oho ttaiqani.

16 Oi paha Sumasa noomae napake qupanomaiteqi hee, Nike Ohongaho khameto ooniqi hiirorai.

17 Oonita khameto naateqi paha Ohongaho quba bauraho ttaiqa naate oorai paha Dzesu Kiristuho quba ttaiqani. Oonihe Kiristu ma napai oho qesa teeta ma tangaho ttaiqa naatemake oho ipike napai oho qesa Kiristuma gama dzapa pobinoma naate qaarakoita qupadzomare.

18 Oonihe ipita dzapa pobinoma naate qaaraqu oi bagenoma, minanipamu. Poiqa napa isakiqata bame saridzoraihe napaho dzapa pobi oi oke riitanipamu eetakoi.

OHONGAHO BOTO POPOI GAMA NAPAHO BEEBE EETORAI

19 Oi keke bahe Ohongaho boto popo minarai gamaqa susupu qanganate soubireqi oho qahiqahita ooraiho quba beebe eeteqi hee, Bodza apeta Ohongaho khametoi dzapa pobinoma naatemi nanaho isaki hiumami paata biranataqu?

20 Oiqi hiiroraho khooba erani. Noho boto popo minarai teqaha sama nome ma nome qahitotoraidzaranihe Ohonga noomae qaanatemi beebe eetorai.

21 Oi abi qanganatemi Ohongaho motamota oi paha gama sutasutata ooraiqi Ohongaho khameto bodza apeta dzadzaho pobinipamu naataqu oho beebe eete qaamake saqobakoi.

22 Napa gama moomi Ohongaho boto popo minarai teena naate oho idze ma mare hiire beebe eete baaqorai.

23 Ma paha napamae oho qesa eetorai. Quba qidza napaho irina biranate soubidzaqu Sumasai oho ponapona naatoraihe napa ipita garuba teena naateqa oho qidza gama saridze Ohongaho isakinipamu naataqu oho khekhe ma dzuidzui hiirorai.

24 Ohongai napake ingonaitetanihe, napai oho sohosohoqake saridze ooraiqi suhe nohoho beebe eetorai. Oi suheke napa ao moorapuko, khooba apeho quba paha beebe eetarori?

25 Oonihe mooraamake napa Ohongake tuhoroqi pekhure teete qaamake oi biranate soubidzakoita mooro!

SUMASAI POIQA NAPAHO DZAIRA MA HOBIHOBI

26 Oonita suhe oi biranataamake qaaraquta napaho pepepeke Sumasai qupadzomaqi totaqike qere biire takomorai. Oi erake eete oorai.

27 Napa teeho quba pupu hiireqa qapoqapo hiire mee ma haba aihimake Sumasai abi napaho qupa gesina naateqi oho totoho pobitemi Ohongai toma tiite nookaqi aoke tete qupadzomakoi.

Oonita moohimi Sumasai oke eeteqi nooka hiisi eetorai napaho pui naate pupu hiirorai.
28 Noi baura oonoma samaneke eetoraimi apeneke Ohonga dzapami noho dzaodzaoke eetorai nokoma napahota tete samane pobiratorai.
29 Moorare, Ohongai agobanipamuke abi gesina naateqi dzapa hiiremi noko ma napai khata nohoho tomidza naataridzoni. Oke eetemi Kiristui napa samaneho nane gottanipamu naatakoi.
30 Oi Ohonga napaho dzapa agoba hiiretaho isakita napaho kira hiirorai. Kira hiireqi rikerikenomaitorai, rikerikenomaiteqi dzadzanomaite qaarakoi, uububuu!

OHONGAHO DZASAI BIRANATEMI NAPAI SUQOBIDZA ABI NAATORAI
31 Oionita oke napai ikaqi hiibaqu? Ohongai oho isakita napaho baura eetoraimi teei napake suqobidzaquho tete bamu.
32 Oi Ohongai napake ingonaitare hiireqi qeseba khata teena nome sesero eetetanita suhe qidza napai saridzaquhota Ohongai bamu poma teeke qaataquhe khata nome qupadzomaqi oke gama napa moite soubidzakoi.
33 Oonita Ohongai ao napake rikerikeho isaki ooniqi hiiremi ooraiho qubake apei napake qomaqoma hiiremi isanataqu?
34 Dzesu Kiristu noomae napake qomaqoma hiibarotahe baamu, noi napaho quba eeteqi baateta. Baatetanihe Maiho beedzaeta qoridze noho boto pobi naatemi teei napake qomaqoma hiibarotaho abike Kiristui qamuni hiirorai oonita qupadzomare.
35 Qateqa Dzesu Kiristui dzasa quba napaho baura eetoraita apei oke geemaqu. Oi kaipo ma qangarebani, mae uuba ma sakabani mae quba minaraho seebe ma dzore mae teeta ma taangani mae quba apei noho baura oke geemaqu? Baamunipamu!
36 Meeke qetaqeta agoba teeta qesai tti ma sori nokomeke hiireqi hee, Nanai Ohonga niiho quba eetemi bodza samaneke noko nanake teetorai, nanake kabiraho isakita kittikotti eetoraike hiire oi ikaqi hiireqi oho totohota hiirorai?
37 Ae! Quba bamenoma oonomai napaho torota biranatemi oke napai suqobirorai. Oi teeho quba bahe Kiristui napaho dzasa eeteqi tuuhoromi napai quba bamenoma gama suqobire qaarakoi!
38 Oonita quba poupanomani mae baatanoma, abi minani mae noho qaru abi tee, oi poiqaho isakini mae ipina biranataquho isaki,

39 oi hee nenani mae suu nena, mae quba naane ma naane
biranataqu ana qupadzomami oi gama napake bitta eetakoi.
Ohongai napaho quba dzasa eetemi Dzesu Soopara mina
napahoi napaho quba eetoraike geemaquho tete baamani-
pamu, Ohonga dzoobe!

9

PAUROI DZUTA ABI QESAMANE NOMEHO QUBA DZASA EETETA

1 Oonihe ana bamu nike ikobetaqu, ana noo hiibaqui
meenipamu, oke Qaheuba Sumasaho pengata hiire.
2-3 Dzairamane Isiraeho nena, anai dzuu koko qesamane
name nikeho habara eeteqi Kiristuho dzore naate baruho
isaki naatareiqi Ohonga pupu hiibarorihe oho tete bamu.
Anata noo oi bamenomanipamu ooraimi gimubata heme
eete.
4 Moorare, nikeho pobi erani: Sinabidzaho uimane
neimane, ma oho naru noo, ma Ohongama qesa
hongasidzaquho noo, ma noho oko ma boto tupuho ttaiqa,
ma hu nooho khooba, ma qaheuba biiriho tuhotuho, ma
oho dzapa pobi minanipamu oi gama Isirae abi nikeho pobi
naate baaqorai.
5 Ma paha ttari ooqata Kiristu biranateta teena noi Ohonga
dzakapa oorai qaarakoi. Oi mee.

OHONGAI TTARI NOME GAMA GESINA

6 Oonihe nike etoqa hee, Ohongaho noo tatanga agoba oi
porei quba sepe naatorai oiqi hiibaino. Bamu.
7 Meeke Isiraeho ttarita qesai oho isakiama naatorai. Oi
qesai Abarahamuho dzuu qetta kekenihe, sinabidza teei
nokoke hee, Isimaere bamuhe Isakai niiho biidza ma suu-
naniqi hiibakoi oke hiiremi ooraita qesai Isiraenipamuho
pobi oonidzara.
8 Oi teeho quba bahe, sasanai te Ohongaho khameto
oonidzaranihe naru hiiretahoi noho biidza ma suunaniqi
hiirorai.
9 Naru noo Ohongai Abrahamu moiteta oho totoho erake
eete hiirorai, Khata dzoomaquho bodza biranatemake ana
baaqa oke mee hiiremi Sarahai nipemaeho khatanipamu
dzoomakoi. Oiqi Ohonga hiireta.
10 Qate ipita napaho uumi Isakaho atai Isakaho torota tete
teena oke saridzeta.
11 Rebeka ma nopoho khameto eserike asi teenata
dzoomaamake oomi tete qidzani mae tete qangake khameto
nopoi saridzaamake oota.
12 Ooni Ohongai Rebekake hee, Ipinaio bosabosake ee
peeota ao dzootakoiqi hiireta.

Oke noi sauqata hiireqi ao Dzakopoke asatemi Ohongaho teteke napai moomi agoba tatanga naate baaqorai.

13 Oi Ohonga paha erake hiireta, Dzakopoho dzake ana eetoraihe Esauho goottae ooniqi ao sauqata hiireta.

14 Oonita oke napai ikaqi hiibaqu? Oke hee, Ohongai sepeke qesaho dzake eete qesaho goottae eetemi nohota tete rasakinomai ooraiqi napa hiibaquni mae? Oi bamu!

15 Oonihe nookare. Ohongai Moseke hee, Anai abi teeho dzasa eetareiqa eetakoi ma anai teeho qupa kokora eetareiqa eetakoi.

16 Oiqi hiireta oonita moomi abi bamu dza nometa mae etaeta nomeqata isaki saridzaquhe Ohongai baruna heena nomeho quba eetemi saridzakoi.

17 Oi qetaqetata Ohongai Paraoke hee, Anai niiqake uhutota oi teeho bahe beedzae nahoke paanaitemi oi souba sakabami abi mina ttokana oorai oho pobi nookami attinoma naata qubake ana niike uhutota. Oiqi hiireta.

18 Oonita mooro. Abi teei oho basesanoma naata qubake Ohongai oonomake hiibareiqa hiibakoi ma noi teeho dzasa eetareiqa dzasa eetakoi, oi noomaeho pobi ooni.

QIDZANI MAE QANGA OI OHONGAHO KEKENI

19 Oho quba teei hee, Napai gama Ohongaho botota ooraita naane qubake Ohongai paha abiho iiga hiirorai?

20 Oiqi abi ruumei hiibaqu kaqa. Abiqa nii! Oho totohota nii Ohongaho noo ipi hiibaqu mae? Maikhatai boto kinisa teeke korabetemi oi burisi eeteqa hee, Naane quba nii anake eraho isakita korabeteo? Ooiqi hiiremi isanataqu mae?

21 Oi bamu. Qahura erake qupadzomare. Qapu tesutesu abi noi ttoka akiakihota isaki teeke aimaqi qapu too bau memenoma, neseho isaki korabeteqa paha akiakihota paha isaki teeke aimaqa susu qapu korabetemi ikata obera naataqu? Oi bamu.

22 Oho qesa Ohongai pokeba sama kebata susu qapu, oi Paraoho qahura, oke aimami basesa eete qaami Ohonga beedzae nome noho irita paanaitareiqi oho poti koko qeete banaitemi noi isanate rubengaho pobi naateta, oho qanga baamu.

23 Qate Ohongai baruna heena nometa abi too bau memenomake neseho pobi quba korabeteqi dzapa pobi minanipamu nomeke qesa banaitareiqi noke baiburomi noi paha nee ma bau ooqaho isaki naatorakoi, oi paha qidza.

24 Oonihe abi oi ape bahe Ohongai abi kira hiirorai oi napa, oi Dzuta abi ma raaba abi napa gamaqa.

AI TATAUMAI QIDZANATAQUHONI, BASESAI RUBENGAHO ROPUBA

25 Oi Ohongai too abi Hoseaho geeta erake hiireta, Abi
qeena ma baana qesake anai te hee, Nokoi naho oko ma
botoniqi hiire qaarara oonihe nokoke ana poiqa robedza
biire qaarakoi, ana nokoke potti biire qaatahe poiqa dzasaho
quba aimorakoi.
26 Ma haba qesata oorai nokohoke hee, Oo nokoi naho abi
oonidzaraniqi hiire qaata ota paha nokoke hee, Oo, Ohonga
qaraqaranomaho khametoniqi hiibakoi (oi raaba abi ma
napa).
27 Oonihe Isirae abiho qubake Dzesea noi areare hiireqi
eraiqi hiireta, Isirae abi nokoho dzarei igasaho isaki
naataridzonihe basesa nokohoho quba nokohota ipi
susuqake ingonaitakoi.
28 Ma Ohongai oho isere hoteitaama naatapuko ttokata
Dzuta abiho dzapa ao gono naatorota.
29 Oiqi hiiretanihe paha bosata erake hiireta, Ohonga qaa
tupuho mai noi napaho quba biidza ma suuna teeqake ingo-
naitama naatapuko napame Sotomu ma Gomoraho isakima
gama teetemi ao bamu naatarotaiqi hiireta.
30 Oi oonita oke napa bamu tee ma teeke hiibaquhe,
moohimi raaba abi haba qesaqesa nokoi Ohongaho rikerike
qiri eetaama naate qaatahe ao nooka hiisi eeteqi saridzorai,
dzoobe.

DZUTA ABI IKAKE EETEQI HU NOOKE TUUHORAI?

31 Qate Isirae abi paha rikerikeho qiri eetoraihe hu nooke
tuhoroqi ota saridzaama naatorai.
32 Oi teeho quba bahe, noko baura nokomeke qupadzomaqi
nooka hiisi eetaama naateqi oho omata dzogetomorai.
33 Oi qetaqeta eraho isaki naate oorai. Ohongai hee,
Anai gamamaniho nagapa qiba (Dzio) ota oma bamenoma
mootomi dzogetomaquho isaki naatorai. Oonihe teei oma
(oi Kiristu) oke qaupuitaquko bamu rubenga naataqu. Oiqi
hiireta.

10

DZUTA ABI QIDZANATAREIQA HU NOOKE QAATARE

1 O Dzairamane, naho qupai hee, isanate Ohongaho torota
pupu baura eete qaamake Ohongai Isirae abi ingonaitaqu
mae?
2 Oi anai moomi noko tete nokometa Ohongaho dzaodzao
tomidza naatoraihe oho nokanoka bamu.
3 Ohongaho neta rikerike saridzaquho teteke noko ru-
umeni. Nokoi Ohongaho rikerikeke siginaiteqi nokomeke
upubidzareiqi oho beedzae eetorai.

4 Oonihe mooro. Teei Ohonga nooka tani eeteqi ao noho
rikerikeke saridzoraita hu nooi noke paha qaanataquho tete
bamu.
5 Oi Mose noomae erake qeeteta. Hu nooho neta abi teei
rikerikeke saridzare hiibaqu noi hu noo oho bameta oora ma
qaara eeteqa qidzoke saridzaqu. Oiqi qeeteta.

QIDZANATAQUHO TETE MAINA BAGENOMA

6 Oonihe ai tataumata rikerike saridzaquho tete mainani-
pamu. Oi hee, Etoqa iiha ma dzoobidza niimeta hee, Kiristu
qusunake saridze dzeima baabareiqi apei peitaqu?
7 Oiqi hiibaino, ma eto hee, Apei qura tuputa gaibaqa
Kiristuho keba tukutomi qori peitaqu?
8 Bamu, oke eto qupadzomaino. Oho tete erake eete oorai.
Qidzanataquho noo oi kharata ooraama. Oi ao niiho qupana
oorai ma oi niiho too pubani. Noo ape bahe, nanai nike hiire
paanaisubi sinabidza noo teena.
9 Oi Dzesu Kiristuke Ohongai ao baata neta tukutomi noi
napaho Soopara mina naate ooraike nii qupadzomaqa tooma
hiire rerengi eetaquko qidzanatakoi.
10 Oi abi qupama Ohongaho rikerike saridzare hiiremi
noho tooi oke qaupuitemi qidzanatorai, tete oioni.
11 Oi noo mee. Qetaqeta agobai hee, Apene ma apene
Ohongahota atimorai nokoi bamu rubenga naataqu.
12 Oonihe Dzuta abi mae raaba abi, oho koridza ooraa-
mani. Soopara mina napahoi nokoke gama teenaitare qupad-
zomaqi nokohota apenei noho pupu hiiroraike oho me-
upunomaitorakoi.
13 Oi teeho quba bahe, Apene Ohongake benataqu nokoke
noi ingonaitakoiqi hiiremi oorai.
14 Oonihe baura abi erake qupadzomare: qesai Ohon-
gahoke ai tataumaama naateqi qidzoke noho torota pupu
hiibaqu. Ma noko noho pobi nookaama naate qaaraquta
ikanomake eete noke ai tataumaqu? Ma paha, teei sinabidza
nokoke pobi hiibaama naatemi qidzoke qupadzomaqu.
15 Oi keke bahe, noorake qeetemi oorai. Abi apenei pobi
qidza paanaitareiqi oho qaruke tuumorai ehequ nokohoke
moomi bagenomani. Oiqi hiiretanihe teei nokoho tete biraite
dzoobidzaama naatemi ikanomake eeteqi nokoho quba pobi
qidza paanaitaqu oonita qupadzomare.

IKAQI DZUTA ABI QESAI NOO NOOKAAMA NAATORAI?

16 Oonihe Dzeseai hee, O Soopara name, abi oberaqai
nanaho isere nookami meenoma naatorai. Oiqi hiiretanita
nookami abi qesai sinabidza qusubaitaama naatorai.
17 Oonihe abi noo nookaqi Kiristuho noonipamuke nooko-
raqutoke qesai ai tataumaridzoni.

18 Oonihe ana qasa noorake hiire. Nokoi oho noo ma pobi bosata te nookarani mae? Bamu, oke nookata. Too abi nokoho noo ma pobi oi tora ma haba ma kusu hoho samaneta gegebeteta.
19 Oonita raaba abi sinabidza nookaridzoke Isirae abi nike ruume naasubi mae? Moorare, bosata Mosei Ohongaho eeteqi hee, Anai raaba abi ruume ma potutu, dzore ma abeho isaki nokoho torota baura eetemi nokoi ao peota dzootomi nikei bisi naate nokoke bitta ma kaka eeteqa nikemeke paha mai eetaqu kaqa.
20 Oiqi Mose hiiretani qate Dzeseai Ohongaho noo oke ipibire paanaiteqi hiireta, Raaba abi qesai te naho qiri eetareiqi baa oho sinasina aimaranihe nike moomi ikanomake eetemi anai nokoke tete banaitemi ao nokoi anake saridzorai?
21 Oiqi raaba abihoke hiiretanihe Isiraehoke Ohonga erake hiireta. Mmhm! Saunaba ma surenake anai bai hibahiba ma basesanoma nikeke botore biire baaoraihe, bamu! Oiqi hiireta.

11

DZUTA ABIHO TTARI ESERINIHE QESAI QUPA BURISI EETAQU MAE?

1 Pauroi qeeteqi hee, Oho quba anai qasa hiire. Ohongai oko ma boto nomeke kuimorai mae? Oi bamu. Ana naamae paha Isirae abi tee oni. Abarahamui naho eeboboni, Beedzami noi naho uumi.
2 Oonita Ohongai agobanipamuke oko ma boto nome gesina naateqi ikanomake eeteqi abi oke paha kuibiidzaqu?

Bamu. Too abi Eria qeetetake nike ruume naate mae? Noi Isirae abi mage nena nokoho isere mootoqi Ohonga pobi hiireta,
3 O Soopara name, nokoi qaheuba haqa qesa niihoke geemaqi too abi niihoke gamaqa teetemi baate bamu naatemi ana naqe naatemi noko paha anake teetareiqi hiirorai.
4 Oiqi Eria hiiretanihe Ohongai oho ipike ikaiqi hiireta? Oke noi erake hiireta, Eehe, Too abi qesai Baqariho neemi gisigisike qusubaitaama, nokoho dzare sebeni ttauseni, nokoke ana dzapa name quba ingonaitemi oorai.
5 Oiqi hiiretanita poiqa bodzarata oho qesa Ohongai baruna heenata abiho qetta ma kokoke qaheburomi oorai.
6 Oi baruna heenahonita qupadzomare. Oi abi teqaha oho baura eeteqi ipi ma koko ota saridzara.
7 Oionita oke noo apeke hiibaqu bahe Ohongai Isirae abi asatetahota abi samanei Ohongaho neta isaki saridzareiqi tototo hiire beedzae eetoraihe saridzaama naate basesanoma naatorai.

8 Oi sinabidzata oho ipi erake qeetemi oorai, Ohongai
hiiremi khaa qupi nokoke sengibetemi nokoho nese qupi
soororai ta toma nokoho susudzatorai. Oiqi qeetetai poiqa
meenoma naatorai.
9 Ma abi oonomahoke Tabiti hee, Basesa nokoho oi angi ma
kakatiho isaki naateqi ttidzata dzuubaqi nokoke teetakoi.
10 Nese nokoho quhira biiremi ibau khabau eetemi ipi
suuba besi eete oho hemema noko tuumorare. Oiqi Tabiti
hiireta.

DZUTA ABI MA RAABA ABIHO QAHURA

11 Oonihe Isirae abi oho isakita dzogetomorai oho quba
taate bamu naataqu mae? Oi bamuhe noko dzogetomami
raaba abi totaqi ma totaqi ao qidzanataquho pui teena ota
dzuuborai. Dzuubami Isirae abi paidzasuiqi paha nokomae
qeemaqu mae?
12 Oonita Dzuta abi nokoi dzogetomaqi oho puita abi mi-
narai oho meupu saridzoraiho isaki ooraihe Isirae abi paha
noo qusubaitemake ikanoma naataqu bahe oho puita dzu-
ubaqu oi gairanipamu naataridzoni.
13 Maqa, Ohonga hiiremi anai raaba abi nikeho qaru eeteqi
baura name qaupuite hiibita raaba abi nike poiqa korabete
nookare.
14 Ana Ikanomake eetemi Isiraeho qesamane nahota qesai
qupa iiga hiiremi nokoke qidzaitaqu oho baurake ana ee-
torai.
15 Oi Ohongai Dzuta abike qerepasa eeteqi raaba abike
nakunaitoraihe noi Dzuta abike paha aimami ikanoma
naataqu bahe qaraqarai baatake suqobidzaquho isaki
naatakoi, uububu!
16 Erake eete oorai. Ponaponai qidzanataquko minarai
qidzanatakoi oi khoobata qidzanataquko gigi ma goha napai
gama qidzanatakoi.
17 Qate Isiraei dzaquba gohanita oho neta Ohongai basesa
abi qesake geema biireqi raaba abi raquraqu gohaho isaki
nikeke oho tekata suutomi nike oho khooba ma dzusaho
ttaiqa naate oorai.
18 Oonihe nike etoqa sama qusubaiteqi dzaquba goha
nokoho ngiingi eetaino. Oho khoobai nikeke aimoraini qate
nikei te khoobake aimoraidzaranita sama qusubai baamu.
19 Nike poi hee, Ohongai nanake nakunaitareiqi dzaquba
gohake geema biireta.
20 Oo hiiremi bamu isanataqu. Nokoi ai tataumaama
naatemi geemata. Qate noi nikeke teeho quba oho
tekanomaitaranihe nike ai tatauma saridzetaho qubanita
eto qiba peitainohe ququimare.

21 Oi Ohongai goha bosabosa oke ingonaitaama naatetanita
bamu sepeke nikeke ingonaitaqu, tete oke qupadzomare.
22 Moorare, Ohongaho hoqere ma tepure esese oorai.
Goha qesa taatetai hoqereho pobi naatoraini qate nike noho
baruna heenata atima qaaraquko nike tepure nohoho pobi
naatorakoi. Atimaama naatemi hoqere ota taatemi nike
rubenga naataino.
23 Oho qesa nokoi basesaho neta burisi eetaquko nokoke
paha oho tekata ipibidzakoi, oi Ohongai paha nokoke
tekanomaitaquho isaki oorai. Oi erake eete oorai.
24 Ohongai dzaquba nagapaho goha bosabosa geemaqi
goha mainake ota ipibiremi oorai oi nike. Qate noi ipita paha
bosabosake ipibiremi dzaqubai isanatanipamuke eetakoi.

DZUTA ABI ROROKO BIIREMI RAABA ABIHO PUI BIRANATETA

25 Oonita raaba abi Dzairamane name naho dza oi hee,
Nike eto eraho ruumeke naate qiba peitaino. Isiraeho isaki
erake eete oorai. Nokohota basesa teei biranatemi raaba abi
nikei sinabidza qusubaitomake noko paha oho ttaiqa naateqi
Isiraema napa gamaqa qidzanatakoi.
26 Oke qeteqeta teei hee, Gamani nagapa (oi Dzerusaremu)
neta ingonaitaquho isaki teei biranateqi Dzakopoho poma
hakehake oke gama ai siginaitemi burisi eetakoi. Hongasidza
noo oke bamu sepeke mee hiibaquhe,
27 Anai kahosa nokohoke teetemi bamu naatemake
meenoma naatakoi. Oiqi Ohongai hiireta.
28 Oonita Dzuta abi nokoi sinabidza basesa eetorai oi teeho
quba bahe, nikei dzubaquho isaki naatorai. Qate Ohongai nokoho kira hiirorai oi paha teeho bahe noi uimane
neimaneho dzapa qusubaiteqi hiirorai.
29 Oi Ohongai sauqata quba biraitorai ma abiho dzapa
hiirorai oke bamu paha bai hiibaqu.
30 Oke moomi raaba abi sinabidza qusubaitaama naate
qaata nikei Isiraeho basesa ooqaho quba Ohongaho baruna
heena saridzorai.
31 Oonihe Isirae poiqa qusubaitaama naatemi nike baruna
heenaho pobi naate ooraiho ipike noko oho qesa kebanoke
Ohongaho baruna heena saridzaridzoni.
32 Oonita Ohongai nokoke basesaho asita bautotomi oorai
oi teeho quba bamuhe noi abi samane minarama napaho
quba dzasa eetakoiqi eetorai. Dzoobe!

OHONGAKE HASAMA GEGEMA HIIBAQUHO ISAKINIPAMU

33 Obooboo! Ohongaho nokanoka ma gesina oke moomi
ttuunomanipamu! Noho tetei mainanita abi bamu gesina

naataqu. Ma qupa dzohidzohi nohoke abi qiri eete bamu saridzaqu.

34 Noho qupana oorai oke apei mooraqu. Eo apei noke sinasina hiibaqu?

35 Ma paha apei Ohongaho noo khabara hiibaqu?

36 Oi bamunipamu. Noi Noomae quba minaraho khooba ma tete ma oho agoagonomanita napa isanate noke subesube hiire qaarakoi. Oi mee!

12

OORA MA QAARA NAPAMEKE KIRIDZA QEEBARE

1 Dzairamane, Ohongaho baruna heena erana gama hi-irorai, oho ipike nike ma napai isanate qupa ma sama ma oora ma qaara napame gama qeeremi qaite noho kiridza naatorare. Oi tuhotuho oho isaki naate oomake Ohongahota bagenomanipamu naatakoi.

2 Oi nike ttokaho oora ma qaara eete qaariti poiqa oga-sumaqi iiha ma dzoobidza qidzanoma naate Ohongaho dzake qusubaiteqa tete pobi ma rike ma sesese ota tuuma qaaraquta oho gesinanipamu naate qaarare.

3 Qate, Ohongaho qupa kokora naho torota ooraiho isakita ana nike gama susupu quba qesahoke qupanomaisubi. Ohongai baura teeke nikeho qupanaitorai oi ai tatauma nikehoho isaki oonita oke eto nookami sama qusubanoma naatainohe paha baura oho koridza koridza gama moo po-biteqa qusubaitare.

4 Oi oko ma boto napameke mooro. Oi sama teenanihe baura nohoi maina paina oorai.

5 Ma napai oho qesa maina painanihe Kiristuho sin-abidzata paha oonomaho isakita ttaike oorai.

6 Oonita Ohongai baruna heenata napaho isaki eeteqi baura maina painake napa moitemi oorai.

7 Teeho ai tataumaho isakita Ohongai noke sinabidza hi-bahibata mootoraini, teeho gesinaho isakita noke kokora baura moitoraini qate teei bapotopotoraiho isakita noke ba-naita baurata mootorai.

8 Qate teei kharuba teetaquho isakita Ohonga noke oho bauranomaitoraini, paha teei ttihu bidzaquho gesinata noke tekanomaitemi noi isanate qupa teenama oke eetaridzoni. Qate teei bosa qoobaqu oke noi isanate dzaodzaoma ee-torare, ma teei qesaho tteki aimareiqi oke tooinainama ee-taridzoni.

BAURA NAPAMEHO TETE MA EEPA QUPADZOMARE

9 Oonomaqake baura eetorare, oonihe etoqa samama
abiho dzasake eetainohe, pasenaho ngiingi eeteqi mee qidza
keke goomorare.
10 Napai dzoobe ma kanakanaho isakita qesaho pati qohate
qaarare.
11 Qate napa Soopara napameho baura eesuqi eepaho dza-
ozaoma eetare. Etoqa tee ma teeta sapusapu eetaino.
12 Oi gama mee eetakoi hiireqi qaki eetareni qangahasita
pekhure teete pupuma quba minarake suqobire qaarare.
13 Ma qaheuba bauraho abike nike bageke eete korabetemi
noko bamu quba teeho dzore naataquhe nike nokoho sumu
naate qaarare oioni.
14 Qate qesai nike sesero eetemi nike nokoke eto baru
hiibainohe ipa ma mana aimare.
15 Obetemi qesai tti ma ttaka hiiremi ttapuitareni qesai qaki
ma nakita ooraquko isanate oho ttaike naatare.
16 Ma nikehota qesaho iiha ma dzoobidzai bagenoma qe-
sahoke suqobiroraiho isaki ooraihe etoqa nokoi oho qiba
peitainohe qupa gaibanomata nike gama qupa teenanipamu
naate qesa tuuhoro qaarare.
17 Qate teei niike oberama eetaquko etoqa too pasere ee-
tainohe abi minaraho quba tete qidza keke biraite qaarare.
18 Oi nike abi minarama nikei hasu ma kebata oorakoiqi
hiire qaarare.
19 Oho quba, dzairamane eto dzapu biidza ari qupad-
zomaino. Pobipobi baura oi mainomanita erake qeetemi
oorai. Ari tukutuku oi naho botota ooraita ana namae abiho
ipi ma ari moitakoi. Oiqi Soopara mina napahoi hiiremi
oorai.
20 Oho qubake ibo niihoho ttidza saa eetemi noke patta
moitareni oba quba baatemi paha moitare. Oi Nii noke
iisunomaiteqa ibo nohoke suqobidzakoi.
21 Oonita etoqa qangai niike suqobidzainohe nii qangake
qidzama suqobire qaarare.

13

GAMANI MA KAUNSORIHO PESUTA QAARARE

1 Nikei iso keke gamani ma karaho noo qusubaite qaarare.
Oi nokoho beedzae oi teeho bahe Ohongaho nenanita
beedzae oorai oke Ohongai paanaiteta.
2 Oho qubake abi teei oho basesa eetaquko Ohongaho isaki
riitakoi. Riiteqi noi oho ipi ma habara saridzakoi.
3 Oi oho sooparai te baura qidzaho ibo eetoraidzaranihe
qangaho basesake eetorai. Oonita nii bamu abi beedzae
oonomaho atti eetaqu mae? Isanate nii baura qidzake
dzoomami oho hasa hiiremi nii bamu noho atti eetaqu.

4 Mooro. Pirittani noi Ohongaho qaru eeteqi niike qidzaitakoi. Qate nii baura qanga teeke dzoomaqi atti eetaridzoni. Oi noi te sepeke saipa aimoraidzarani. Noi Ohongaho quba eeteqi koiri kairiho ipi moitare tuumorai.

5 Oonita nike noo qusubaiteqa eto saipa oho atti quba keke eetainohe tete qidzaniqi hiireqi qusubaite qaarare.

6 Nokoi sanisanike Ohongaho qaru eetoraimi napai ooqaho qubake ttagetti biireqi oho baura too teetorai.

7 Oonita ttagetti oke ttagettiho opisa moiteqa raiseniho ttuma oke paha oho abi moitare. Qate apeho dzapake qusubaitaridzo teena oke paha eetare. Ma isaki ape ma apeke hiibaqu oke gama qusubaite soubidzare. Oi paha nii abiho ttuma ipi ma ari moitaridzo oke hairiamake moitemi oho kahosa bamu naatare.

DZASAHO TETE

8 Qate nii dzasaho quba eetaqu oke ipibireqi sama niime qaanataama naate moite qaarare. Oi teei temu nomeho dzasa eetoraquko oi hu nooho isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi.

9 Oi hu nooi hee, Nii eto apuata eetaino, Nii eto teete baataino, Nii eto guume eetaino Nii eto peetta eetaino.

Ohoke hiiroraihe oho noo ape ma ape paha oorai oke gamaqa susupu sengibeteqi nooraho nakuta mootomi meenoma naataqu, noorai noo ape bahe, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita samaqana niimeho dzasa eete qaarare.

10 Oi oni. Oi dzasaho tete teqaha abi sesero eetoraidzara. Oi hu nooho isaki keke bahe bagenomanipamu naatakoi.

NAPAHO OORA MA QAARA IDZOIDZO NAATARE

11 Moorare, napai bosata nooka hiisi eeteqi ingona saridzeqi suhe saridzaamake qaariti poiqa moohimi dzamoqanipamu naatoraita bodza qupadzomaqi meeraho neta ao tukuba eehahanipamu naatare.

12 Iihai mootomi ete suubeta qupiho quba samane oke napa gama kuibireqa dzadzaho koo ma taanga mai eete ooma gama baura eete qaarare.

13-14 Qate samaho dzake tume biireqa gume ma meera, ma obaho rasaki, ma ooso ma dzauba ma quba oonoma oke nike gama gaubidzare. Gaubireqa ete dzadzata tuumare hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napemeho isakike dzaaroqa qupa sasarima tuuma qaarare.

14

NIKE QESAQESA DZA EETEQI ETO QESA IIGA HIIBAINO

1 Qate teei ai tataumata kotanga naataamake oomi etoqa
noke qanganiqi hiibainohe kokora eetare. Oi teei hee,
2 Anai isanate patta ape ma apeke gama muuna soubidza-
koiqi hiirorai. Qate teei ruumema ooqi hee, Bamu anai quba
qesaho hutingi oniqi hiirorai.
3 Oonita abi hutingiamai etoqa hutinginomaho ngiingi ma
baaba eetaino, ma etoqa hutinginomai temuke qanga hi-
ibaino oi nopo esese Ohongaho abi.
4 Oi nii Ohonga apei noho kokora abi tee ma teeke qanga
hiibaqu? Noi mai nomeho neta isanataquni mae taataqu, oi
noho quba. Oonihe, Ohonga Mai nohoi bedzaenomanita noi
hiiremi abi oi isanatakoi.
5 Oi keke bahe, teei hee, Poiqa dzumani qate iihai oi bodza
sepe. Oke hiibakoini qate temui hee, Bamu, bodzai gama iso
kekeniqi hiibakoi. Nookare oke hiibareiqa hiibakoi, oonihe
abi teei tete apeke moohimi noomaeho quba isanataqu noi
tete ooqake iihare.
6 Oi teei dzumake qupadzomaqi hee, Ohongahoniqi hiireqi
oke qusubaitareiqa qusubaitakoi.
Ma teei hee, Patta oi gama Ohongaho nena kekeniqi hiireqi
noi isanate noho hasa hiireqake muunakoi. Qate abi hutingi-
nomai hee, Bamu oi patta qaganomaniqi hiireqi oke bamu
muunaqu. Oonihe oke muunaama naateqi Ohongaho hasa
hiiremi isanatorai.
7 Oi abi oora ma qaara eetorai ma baatorai nokoi teqaha
nome ma nomeke eesubiqi eetoraidzara.
8 Baamu, Ohonga hiiroraiqaho isakita napai oora ma qaara
eetorai ma baatorai. Maa, khooba apeho qubake Kiristui
baateqi paha qoridzeta?
9 Oi abi eehaha ma abi baatetaho Bosa Qobaqoba mina
naate qaarakoiqi hiire oke eeteta.
10 Oionita nii ikaqi hiireqi qesa niimeke batabireqa noke
ngiingi ma baaba eetaqu? Bamu, napai iso keke Ohongaho
dzagata qooromake noomae napake batabidzakoi.
11 Ohongaho qetaqeta teei hee, Ana naamae abike Soopara
eetoraiho isakita nokoi gama iso keke naho torota pomai
kotoroqa isere nome ma nomeke hiibakei.
12 Oiqi hiiremi ooraita meeke napahota tee ma teei isere
nome ma nomeke dzaheitaquho tetei baamunipamu. Hi-
ibakoi!

NAKAI QUBA EESUHIQA ETO TEMU NAKAMEKE SESERO EETAINO

13 Oho qubake napai qesaqesa batabire baaqorai oke poiqa
qaatare. Qate sama napame batabireqa eto temu napameho
angi ma kakati naatainoke qupadzomare.

14 Moora! Dzesu Soopara napahoi anake qupanomaitemi
ana moomi quba nane ma nane oi noomae teqaha qan-
ganidzara.
Oonihe teei quba moomi nohota qanganataquko oi paha
noho quba qanganatakoi.
15 Oi nii patta teeke muunami temu niihota qanganatemi
nii beedzae eete muunaquko nii dzasaho teteke riiteqi oke
muunakoi. Oonita erake qupadzomare Dzesu Kiristu baateqi
niiqake bahe nipeke qaraqara moitemi ooraita nii eto patta
quba abi oke sesero eetaino.
16 Oonita nii quba qidzake eetemi oke abi eto nookami
qangaho isaki naataino.
17 Oi erake eete oorai. Ohongaho pobi oi te oba ma pattata
ooraidzara, bamu. Qaheuba Sumasai tete qidza biraitemi abi
minarai hasu ma kebata qupa qidzaqidza saridzaqu oio tete
noho oke eete oorai.
18 Oonita teei oho teteta Kiristuho kokora eetoraquko oi
Ohongahota isanatakoi ma paha abihota bage eetakoi.
19 Oho qubake napai hasuho tete iihaqa qesaqesaho pati
qohate qaarareiqi qeemare.
20 Quba qesa minaraho qaga ooraamanihe, teei hee,
Qaganomaniqi hiireqi quba teeke muunaquko sama kakati
nome eetakoi. Oonita eto pattani mae quba teeho qubake
Ohongaho baura sesero eetaino.
21 Oonita nii pattani mae kabirani mae oba too baira-
nomani mae quba apeke muunami temu niihota qan-
ganataqu oi bamu isanataqu.
22-23 Oho qubake nii quba teeke hee, Qidzaniqi qupad-
zomaquko oi bamu niiho neta qanganataquhe nii Ohonga-
hoke dzaga boboto eetemi niiho quba isanatakoihe eto abi
sigina nookami qanganataino.
Oi teei quba teeke hee, Qidzaniqi hiireqi oke eesuqi
quba qangaho kabira naataama naataquko, abi oho isaki
bagenoma. Oonihe teei qupa eserima qeema muunaquko
noi sama nome kakatinaitakoi. Oi teeho quba bahe noi qupa
rikeqomaamake eetemi nohota kahosanoma naatakoi.

15

NAPAI KIRISTUHO TETE SUIMARE
1-2 Oionita qesa ma napa ao kotanga naatorai napai eto
sama napameho pati qohatainohe abi qesaho pepepe aimaqa
nokoke qere biidzare. Napai qesamane napameho pati qo-
hate tuumami nokoi paha kotanga naataridzoni.
3 Oi Kiristui oho qesa te sama nome ingonaitara, bamu.
Qetaqeta teei Dzesuho totohota Ohongake hee, Niike abi ima
ma bagonaitemi oi naho naate oorai ooiqi hiireta.

4 Qate noo oonomake qeetemi oorai oi teeho bahe noo
oi napake bapotopotomi napai sinabidza oke isaite qupa
too teete battigara naateqa quba ipinaho iiha ma dzoobidza
eeteqi bamu peperataqu.
5 Oho quba Ohongai nikeke kharuba teeteqa battigara-
nomaitemi nike gama Kiristuhota atimaqa qupa teenaitare.

KIRISTUI DZUTA ABI MA RAABA ABIHO NANE GOTTA

6 Qupa teenaiteqa totoho paha teenaite Ohonga Mai ma
Dzesu Kiristu Soopara napemeho hasa ma gegema hiirorare.
7 Oonita Kiristui napake korabetemi Ohongahota
bagenoma naate ooraiho isakita napai qesaqesake too teete
qaarare.
8 Korabete nookare. Kiristui Ohongaho qaru eeteqi naru
noo agobake sinabidzaho uimane neimane pobi hiireta oke
abi mina ttokana ooraiho quba mee hiireqi noi Dzuta abiho
ttarita biranateta.
9 Oke eetemi raaba abi oho qesa Ohongaho baruna heena
quba hasa hiirorare.
Oi Dzesuhoke erake qeetemi oorai, Anai abi tupu samane
ttokana ooraiho bisata niiho noo ma pobi hiireqa dzapa
niihota hasa naa hiibakoi.
10 Ma mainata noi hee, Haba maina painaho abi nike noho
abi tupuma gama qaki ma naki eetare.
11 Oke qeeteta paha teeta hee, Guhu samane nike Soopara
mina napameho hasa hiirorare oi noo maina paina nike
gama noho subesube hiire qaarare.
12 Oiqi hiireta paha Dzeseai hee, Dzese (Tabitiho mai) noho
sooro ma sainai biranateqake abi minarake soopara eete
qaama noko nohota atima qaarakoi.
13 Oiqi hiiremi ooraita Ohongai nike dzeimaqi ai
tataumaho hasu ma keba ma qaki ma naki minaitemi nike
Qaheuba Sumasaho beedzaeta quba ipina biranataquho iiha
ma dzoobidzake eete qaamake oi biranatare.

PAUROI BAURA NOMEKE QAUPUITETA

14-15 Oonihe dzairamane name, ana qupadzomami nike
nokanokanomanita tete qidza nikemae saridzaqu ma qesa
sinasina hiibaqu oho isaki nikeho torota oorai. Oonihe Ohon-
gai adzahaha naate anake baura erake moitemi ooraiho quba
anai beedzae eete nikeke qupanomaiteqi qeete.
16 Ohongai hiiremi anai Dzesu Kiristuho qaru eeteqi raaba
abi nikeho quba sinabidza hiiremi Qaheuba Sumasai nikeke
qanoqanonomaitemi nike Ohongaho kiridza naatemi nohota
mekenoma naatorai.
17 Oonita anai Dzesu Kiristuho neta Ohongaho quba
samaneke saridzeqi oke qaupuitorai.

18 Oonihe Kiristui ana beedzaenomaitemi ana too ma
botoma gama baura eete tuumaqi raaba abi ma kara qusub-
aitoraiho isereke ana qidzoke isaite soubidzaqu.
19 Oi Sumasaho beedzae oonita Ohongaho obaoba ma
mumure bamenoma samaneke ana eeteqi Dzerusaremuta
sohoro sinabidza hiireqi girodzoma tuuma qaaramuti
Irurikumu nagapata soubiretahoke ana hiire.
20 Oonita qupadzomare. Kiristuho dzapa pobi ao tee ma
teeta tuumata haba oqata ana tuumaama. Oi teeho quba
bahe anai abi mainaho husi ma paiho heeta naga gootaquho
isaki bamu.
21 Oi sinabidzata erake qeetemi oorai. Qesaho neta isere
mootaama naate qaami oho noo ma pobike noko nookaama
naate qaariti poiqa ao moo pobite qupadzomakoi.

PAUROI ROMA NAGAPA MA SIPANIA HABA OGAMARE QUPADZOMATA

22 Oiqi hiiroraiho isakita ana baura eetomi noo oi ana
nikeho torota biranatarotaho tete sirasira naate qaabi.
23 Qate ana poiqa erata ipibire baura eetaquho bodza
bamu naatemi ana nikeho torota qeemareiqi bodza ma sau
samaneke oho dza eete baaqoraike poiqa qusubaitakoi.
24 Oi anai Sipania habata tuumakoiqi qupadzomoraita
tuusuhiqake haakha eete nikeke moorakoi. Mooqa tu-
umare bohimake nike naho quba adzahaha naate isakino-
maitemake ana tuumakoi.
25 Oonihe ana bosata Dzerusaremuta tuumaqa Ohongaho
okoma boto tupu oona oorai nokoke kokora teeke eeteqake
burisi eete paha nike mooqake tuumakoi.
26 Oi Maketonia ma Herene abi ao ttuma teeke ttut-
tuiteqi Dzerusaremuho abi tupu habana oke kiridza qidza
moitareiqi hiiremi oorai.
27 Nokoi hee, Dzuta abi nokoi raaba abi nanake sin-
abidzanomaitemi nanai oho ipi ma arike nokoke ttumama
hoobidzakoiqi hiirorai.
28 Oonita ana nokoke oho mee moite soubireqake nokoke
qaateqa Sipania haba robeta tuumaridzoni.
29 Qate tusuhiqa ana girodzomake eete Kiristui anake
heenomaitoraike nikeke moita quba biranatakoi.
30-32 Oonita Dzairamane name, Sumasa nikeke dzasaho
teteta dzeimami nike Dzesu Kiristu Soopara napameho quba
eeteqi anake qupadzomaqi anama napai teena naasuhiqa
Ohongake pupu hiiremi qesai Dzutea habata nooka hisi ee-
taama nokoi eto naho kakati naataino.
Ma oko ma boto tupu Dzerusaremuna oorai nokoke ana
kokora eetaqu oke nokoi eto bai hiibaino. Oho isakita nikema

napa pupu hiire qaamake Ohonga hiiremi anai qupa qidza-qidzama nikehota biranate uta aimakoi.

33 Oionita Ohonga hasu ma keba qidzanoma noi nikema qaarare. Noo oioni.

16

PAUROI QESAKE DZOOBE MA KANAKANA HIIRETA

1 Qateqa dzaba Poebei peparake aima qeehibi noi Kenikhereaho oko ma boto erana ooraike kokora qidza eete baaorai.

2 Oonita nike noke moohima noi qaheubanaho isaki naataquko isanate Soopara napameho quba eeteqi nike noke paha kokora eetare. Nohota quba tee ma teei isanataama naatemi noke too teetare. Oi noomae qaheuba abi qesa ma nanake basidzoma baaorai.

3 Qate Naho hobihobi Akuira ma ata noho Pirisika isanate nopoho boto aimare.

4 Oi anai qangahasi minata oomi nopoi sama nopome bagara biireqi anake hiumami ana oho hasa hiirorai, oi ana bahe raaba abiho sinabidza tupu samanema nanai oho hasa hiirorai.

5 Ma sinabidza abi tupu nopoho nagata ttutturatorai nike nokoho dzoobe hiibare.

Qate naho dzaira qidza tee dzapa noho Epaineto, noi Asia gattiqaho habata Kiristuke nooka tani naateqi haba oho sinabidza abi nane naate oorai noho dzoobe hiibare.

6 Ma Maria oho qesa nanaho kokora bagenomanipamuke eetota noke dzoobe hiibare.

7 Qateqa naho qesamane eseri Ateroniko ma Dzunia, nopo bosa qooroqi Kiristu gesina naateta. Nopo ma nanake gama suutomi qaata. Oonita Qaru abi mimi qesai nopohoke nookami dzapa pobinoma naatoraita isanate nopoho boto aimare.

8 Qate Soopara mina napahoho neta dzaira temu nahoho dzapai Apiriato, paha noke boto moitare.

9 Moiteqa sinabidzaho hobihobi abi napame, dzapa noho Uribano ma Sitakho nopoke dzoobe hiibare.

10 Ma Kiristui abi Apere noho dzake eetoraita noke boto moitare. Paha Aritoburo noho oko ma boto gama dzoobe hiibare.

11 Naho qesa Herottio noho boto aihiqa paha Narakisoho oko ma boto Soopara napame ai tataumorai nokoho botoke nike aimare.

12 Turupaina ma Turuposai Ohongaho baura eetoraike dzoobe hiireqa, oho qesa dzaira Pesita noi Soopara napameho baura abi minanita noke dzoobe hiibare.

13 Paha Sooparaho abi qidza Rupu nakai pai teenaita pai ma
nopoke dzoobe hiibare.
14 Qate Asukiritu ma Peregoni ma Hereme ma Patoroba ma
Heremesi ma dzairamane qesai nokoma gama oorai nokoho
qaki naatare.
15 Qate Pirorogo ma Dzuria ma Nere dzaba ma nopo ma
Orupa ma qaheuba abi nokoma gama oorai nokoke gama
dzoobe hiibare.
16 Nookare, Ohongaho oko ma boto tupu totaqi ma totaqina
nokoi gama teena naate nikeho qaki ma naki eetoraita Ohon-
gaho pengata qesa kanabetare.

ABI QESAI SESERO BAURA EETORAIHO QOGO NOO

17 Oonihe, dzairamane name, nike gama sinabidza
nookorai oke qesai ai siginaiteqi hu ma koridza mootoqi
nikeke sesero eetorai oonita ana dza eetemi nike nokoke
sasanaitare.
18 Oi abi oonomai Soopara mina napameho bauraho goot-
tae eeteqi dza nokome qusubaiteqi abi qupa rikerikenomake
mainata dzeimare hiireqi nokoke qoqopa eete ikobetorai.
Oonita nokoke kuibidzare.
19 Qupadzomare. Abi samane nookami noo qusuba nikehoi
bagenomanipamu naatemi ana oho hasa hiire. Oonihe ana
dza eetemi nike tete qidzaho gesinanipamu naataridzoni,
qate qanga oonomaho teteke nike eto qase dzoomaino.
20 Oi Ohongai hasuho maikhatanita noi nike hoobire
Saataho isaki oke hairiamake qorobidzakoi. Oonita, Dzesu
Soopara napemeho baruna heena nikeho irita qaarare.

QESAI PAHA SUHEQATA DZOOBE HIIRETAHO NOO

21 Qateqa naho torona oorai oi Timotteo naho hobihobi ma
naho qesa Soripato ma Rukio ma Dzaso nokoi gamaqa hee,
Dzoobe.
22 (Ana Teutio, Ohongaho pengata Pauroho boto naateqi
dzaira pepa erake qeesubiqi paha naamae dzoobe hiire.)
23 Maqa Gaio naho sumu naatorai oonita noi sinabidzaho
abi tupu ma noko gamaqa nikeho dzoobe hiire.
24 Qate nagaparaho qetaqeta abi, dzapa noho Erasto, noi
Koato noma nomema nopoi oho qesa nikeho quba dzoobe
hiire.

OHONGA NAPAMEHO HASAMA GEGEMA HIIRORARE

25-26 Oionita anai Dzesu Kiristuho noo paanaiteqi nike
sinabidza erake banaitemi ooraiho isakita Ohongai nikeke
battigaranomaite qaarakoi. Noo oi agobanipamuke beebe
eete baa qaimi poiqake paanaite soubire. Paanaitorai oi noo
ape bahe Agoba Qaaraquho Ohongai bosata hiiremi too abi
nohoi geeta qeetetahoni. Oi hee, Dzuta abi ma raaba abi ma

gama nike ao noo qusubaiteqa ai tataumare. Oiqi hiiremi Paana naatorai.

27 Uububu! Napai gamaqa Dzusu Kiristuho gausata Ohonga nokanokaho Maikhatanipamuke qupadzomaqi noho hasama gegema hiire qaraqara qaarare. Oi mee!

Anaio Pauro

1 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Sauro Pauro Qeeteta
Epeso Nagapa
Tii 57
Sinabidzaho oko ma boto tupu
Koritti, Girisi Haba Akhaia

DZASAHO NOO

1 Dzoobe:
Ohongaho dza hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho qaru abi naate ooraita Sostene noma qidza ma nakai peparake qeete.

2 Oke Ohongaho oko ma boto tupu Korittina oorai nikeho quba dzoobihibi. Oonita Ohongai nike agoago eetemi nike Dzesu Kiristuho dzapata noomaeho pobi naate oorai, oi nike keke bahe haba ika ma ikata abi nokoi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa qiraitorai oi noko ma nikeho noo gamaqa.

3 Oonita Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi keba ma dzapa nikehota biranatare.

PAUROI OHONGAKE DZOOBE HIIRETA

4 Qateqa Ohongai Dzesu Kiristuho quba eeteqi ao nike isakinomaitemi ana nookaqi ttidza qidza eeteqi oho dzoobe hiirorai.

5 Ohongai nike sinabidza minaraho meupunomaitemi nikeho nokanoka ma hibahiba minanatorai.

6 Minanateqi Kiristuho noo bosabosa nikeho toro biranateta oke qaupuitorai.

7 Oke eete ooraita nike bauraho koo ma tanga tee ma teeho dzore naate ooraidzaranihe Soopara Dzesu Kiristu paana naate soubidzare hiireqi nike baura noho eetoraidzo.

8 Noi nike mutuite qaama bodza noho dzamonatemi nike quba eetaama ma eetoraiho kahosaamake noho neseta qoobakoi.

9 Oi teeho bahe Ohonga Mai noi napake khata Dzesu Kiristu Soopara napamema qesa hongasidzare hiireqi dzeimoraihe noi napa gaubidzaamani.

KORITTI ABI QESA HU MA KORIDZA BIIRETA

10 Dzairamane name ana Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapata noo teeke hiibita etoqa nookami qanganataino. Nike eto hu ma koridza ma noo maina painata oorainohe qupa ma qiba teenaite qesa hongasireqa noo teenanipamuta qaarare.

11 Oke teeho qubake hiidzaranihe Khoroeho nena oorai anai nokoho isere nookami nike qesa papate maina painake oorai.

12 Oi Ana nookami nikehota teei hee, Anai Pauroho nenaniqi hiiremi teei hee, Anaio Aporoho abi ooniqi hiiremi paha teei hee, Mmhm anai Peetorohoniqi hiiroraini qate teei paha hee, Baamu anaio Kiristuhota atimoraiqi hiirorai.

13 Iaqa! Kiristuke dzuubetemi noi maina painake oorai kaqa! Mae ana Pauroi nikeho quba hapahapata baateta?

Mae ana Pauroho dzapai nike dzongobetemi nike obama soorota?

14 Menoke ana naamae te nike obama soobara, Kirisipo ma Gaio nopoqake soorota oonita nike hee,

15 Pauroho dzapata sobasoba saridzetaiqa hiibaino.

16 Meeke ana Setepanoho oko ma botoke obama soorotanihe paha qesake ana ruumeni.

17 Anai abi obama soobareiqi Kiristui te ana dzoobidzaranihe abike sinabidza pobi hiibareiqi dzoobireta. Oonihe eto naamaeho noo mekenoma naatemi Kiristui hapahapata baatetaho noo sapara naatainoho qubake ana noho noo keke hiireta.

OHONGAHO GESINAI ABIHOKE SUQOBIRORAI

18 Oi baataho pobi nokoi sinabidza oke nookami khepidzenoma naatoraini qate qidzanatorai nokoi nookami Ohongaho bedzae oi oni!

19 Oi Ohongahoke eraiqi qeetemi oorai, Anai ttokaho nokanoka abiho nokanokake rasakiiteqi Gesina abiho gesinake ai sasanaitakai.

20-21 Oonita moomi aoke Ohongai ttokaho nokanoka rasakiitemi ooraita oho nokanoka abi kaqa? Qetaqeta abiho gesina kaqa? Ma sinasina abiho pui ikata oorai? Baamu, dzaetaetaho isaki oke Ohonga mooqi purupuru hiirorai. Oi Ohongai dza ma nokanoka nometa tete biraitemi sinabidza oke hiiremi nookaqi abi qidzanatorai. Oonihe oke ttoka abi nookaqi putta hiirorainihe Ohongake saridzaqu oke noko nokanoka nokometa bitta eetorai.

22 Erake eete oorai. Dzuta abi nokoi Ohongaho mumure dzobi tuumorai ma Giriki abi ma karai ttokaho nokanoka oho qirike eetorai.

23 Qate nanaio abi Kiristuke hapahapanaitetaho sinabidzake hiiremi Dzuta abi nookami qanganatorai ma Giriki abi (qesamane nikehoi) nookami qepuqepunoma naatorai.

24 Oonihe Dzuta abini mae Giriki abini mae apeho kira hiiremi Ohongaho noo qusubaitorai nokoi nookami Kiristuio Ohongaho nokanoka ma beedzae khoobanipamu ooni.

25 Oi abi nokoi Ohongake hee, Ruumeniqi hiimi eehe, ruume nohoi abiho gesina suqobirorai. Nokoi noke hee,

Pepepeniqi hiiremi ikanomake eete pepepe nohoi beedzae nokohoke riitorai?

ABI DZAPA POBINOMAI OBERAQANI ABI SEPE SAMANEKE DZEIMATA

26 Dzairamane, qesa ma nanai sinabidzaho quba eeteqi nikeke dzeimata. Oonita khooba nikeme qupadzomare. Nikehota abi gesinanoma samane ooraama ma abi dzapa pobinoma beedzaenoma samane baamu.

27 Oi Ohongai ttokaho ruume abike aimaqi ooma gesina abike midzahubaiteqi oho pepeqa ma roroqanomake asate ooma beedzaenomake midzata mootorai.

28 Ohongai ttokaho abi sepe, susu qopanake ttuttuiteqi beedzaenomaitemi nokoi abi pobi ma dzapanomake ao too attumami rubenga naatorai.

29 Oke eete ooraita abi apei Ohongaho pengata sama qusubaitemi isanataqu?

30 Baamunipamu. Ohongai nikeke Dzesu Kiristuho asita baubotomi ooraita napahota nokanoka ma rikerike ma saqosaqo ma agoago mootomi oorai oi quba apeho isaki bahe Kiristunipamu ooni.

31 Oho qubake qetaqeta teei hee, Teei quba teeho hasa hiibareiqi Sooparaqaho quba hasa hiibare. Oiqi hiirorai.

2

PAUROI HAPAHAPAHO NOO QAUPUITETA

1 Abiqahe anai nikeho torota biranateta oi anai Ohongaho isere nikeho toro mootoqi teqaha abi dzapa pobinomaho poma ma totohota hiibara.

2 Oi anai qupa nameta hee, Abiho torota bamu noo qesaqesa hiire nookaquhe napaho habara Kiristuke hapahapanaiteta ooqaho noo hiiremi bamu sapara naataqu oiqi hiire ana baurata qeemata.

3 Nookao, anai nikeho bisata sama tititi eeteqi peperate atti irita qaata.

4-5 Oi nike etoqa abiho nokanoka quba ai tataumami meeama naatainohe Ohongaho beedzae ooqaho quba ai tataumareiqi anai abi gesinaho too ma totoho qaateqi sama ai qurateqi nike Ohongaho beedzae oho tete banaite qaata.

OHONGAI NAPAKE OHO GESINA MOITEMI OORAI

6 Qupadzome, abi kotangaho neta anai nokanokata hiibaquho isaki meeke naho toro oorai, oonihe ttoka abiho gesinai taataridzoho teteta anai bamu hiibaqu.

7 Qate Ohongai agobaqake tete saridzetaho oke noi qahitoto qaaqi abiniqake naho torota paanaiteta noo agiagi teena

oke nanai qusuho nokanokata hiire rerengi eetoraita meenipamuke noi napake isakinomaitemi oorai.

8 Noo agiagiho tete qidza oke ttokaho nokanoka maikhametoi saridzara.
9 Saridzapuko bamu dzadzaho maikhata Dzesuke teetarota. Ohoke qeteqetai eraiqi hiirorai, Nesema mooraama ma tomama nookaama ma qupata peitaama quba samane oonomake Ohongai abi noho dzake eetorai napaho quba roibetemi oorai. Oiqi Dzesea hiire qeeteta.

SUMASANOMAI KIRISTUHO NOO NOOKORAI

10-11 Nookare. Abi teei dzaira nomeho qupaho khooba baamu qupadzomaqu, qupa maikhatai keke gesina. Oonita Ohongaho qupa khooba oke abi bamu qupadzomaquhe Sumasai noqeke qupadzomorai. Oonihe Ohongai Sumasa nomeke dzoobiremi noo oke napaho quba paanaiteta. Oi Sumasai quba samane oho khooba gesina naate soubiroraita Ohongaho nakunipamuta ooraiho poma teeqake noi riitaama.
12 Oonita napa Sumasanoma oorai oi te abiho nenanidzara oi Ohongaho nenanita baruna henata quba samane napake moitemi ooraike qupadzomare.
13 Oi nanai noo ma pobi hiirorai oke quba sepeho khooba gesina naatoraiho totoho te nanake banaitara oonihe Sumasai nana banaitetaho totohota nanai hiirorai. Oonita Sumasaho noo oke abi Sumasanomake pobi hiiremi ao qupadzomaridzoni.
14 Oho quba abi Sumasaamai Ohonga Sumasaho noo qidzoke nookaqu oi noi nookami quba sepe naatakoi. Oi teeho quba bahe nokoho qupata oho apiapi baamu.
15 Oi Sumasanomai keke quba oonomaho khooba qupadzomorai ooni, qate qesai oho amake ikabetaqu, baamunipamu.
16 Oi qetaqeta teei hee, Apei Soopara napemeho qupa ao gesina naate noke sinasina hiibaqu, oi baamu. Oiqi hiirorainihe aoke napai Kiristuho qupake qupadzomorai, ma Sumasai oho khoobani.

3

OHONGAHO BAURA ABI NANAI BAURA ABI MEE

1 Napai Kiristuho qupa ao qupadzomorainihe, Dzairamane name, agobake ana nikeho toro biranateta bodza ota nike teqaha Sumasanoma ooraranita anai nike oonomaho isakita noo hiibarotaho tete bamu naatemi ana paiho tomidza naate nikeke dzoomata. Dzoohimi nike Kiristuho khameto saganaho isaki oota.

2 Ana patta tatanga bahe amena keke nike moiteta oi nike
patta muunaquho isaki oorara.
3-4 Oonihe oho qesa nike poiqarai oho isaki bamu. Oi
ikanomake eete nike ttoka abiho isakita oora ma qaara eeteqi
tti ma ttire, ooso ma dzaubata oorai? Nike ana Pauroho
abi anai Aporoho abi hiirorai oke nike ttoka abiho isakita
hiirorai. Oi teeho bahe nike Sumasaho kotanga baamu.

OHONGAI AGOAGO EETEMI MEE BIRANATORAI

5 Aporo noi ape ma ana Pauroi ape? Nakai qaru eete
Ohongaho bauraho kamo moototaho isakita ana nameke ba-
naitemi noi oho qesa nomeke banaitemi nike Ohonga nooka
hiisi eeteta.
6 Anaio biraitake eetetani Aporo noi baa uumata.
Oonihe agoago eetemi mee eeteta oi ape bahe Ohonga
teena.
7 Oonita biraitorai mae baa uumorai abi oonomaho dza-
pake bamu qiraitaquhe agoago hiiremi meenoma naatoraiho
maikhata, dzapa noqahoke qiraitakoi.
8-9 Oi Aporo ma nakai Ohongaho baura abi, ma nikei
nakaho naga ma dzoo oonita qupadzomare. Oho quba ana
biraitorai ma noi baa uumorai nakai iso kekenita baura nome
ma nomeho isakita bauraho ipi ma ari ipita saridzakoi.

EEPAI NAGA MA DZOOHO KHOOBA PAANAITORAI

10 Ohongai anake isakinomaitemi ana naga gosogoso
maikhatai basa tatanga bittitemi temui oho heeta mooto
peitorai oonihe nakamae esese iso keke korabetanipamuke
eete gootaridzoni.
11 Oonita basa tatanga bittitemi oorai oi Dzesu Kiristu keke
ma oho temu paha ooraidzara.
12 Qate oho heeta isaki apema gootomi qaaraqu maebamu,
oi omani mae gorini mae siriba, eo eeni mae siruni mae peri
ma quba oonoma ooma nagake gootaqu ota naga gosogosoho
khoobai paana naatakoi.
13 Oi Sooparai paana naataquho bodzata noi eepaho
isakima oke toronaite khooba paanaitakoi.
14 Oonita teei oho heeta quba gootomi eepa oke bitta ee-
taquko oho abi ipi ma ari nome saridzakoi.
15 Qate teeho baura eepa naataquko noi oho bame qere
bidzakoi oonihe Ohongai noke ingonaiteqa eepata tako-
maquho isaki naatakoi.

OKO MA BOTO TUPU OI OHONGAHO QAHEUBA BIIRI

16 Nike Ohongaho Biiri naate ooraimi noho Sumasai nikeho
bisata oora ma qaara eetorai oke nike nookaamani mae?
17 Nikemae Ohongaho Biiri qaheubananita teei noho Biiri
sesero eetaquko noomaeke Ohonga sesero eetakoita qupad-
zomare!

NAPA EETOQA SAMA QUSUBAITAINO

18 Eto nike sama nikeme ikobeteqa hee, Anaio ttokaho
nokanoka ma gesinanomaniqi hiibainohe qusuho nokanoka
ma gesina aimareiqa ttokaho nokanoka oho dzore naatare.
19 Oi abiho gesinake Ohongai nookami rasakinomani. Oi
qetaqeta teei hee, Abi ttokaho nokanokanomaho ttimekake
Ohongai rasakiitemi manuba naatorai.
20 Oi paha hee, Ttokaho nokanoka abiho qupake Ohongai
rasakiitemi teqahama naatorai.
21 Oiqi hiire qeetemi ooraita etoqa ttokaho nokanokake
qaupuitaino.
22 Oi erake eete oorai. Ttokaho quba samane ooni mae quba
qaraqaranomani mae baatanomani mae poiqahoni mae ipi
bodzahoni mae Pauroni mae Aporoni mae (Kipa) Peetoroni
mae quba ape ma ape oi gama minara ma nikeho pobi kekeni.
23 Oonihe nikemae paha Kiristuho pobi oni oho qesa noio
Ohongahoni.

4

SOOPARA NOOMAE BAURA ABIHO KHOOBA PAANAITORAI

1 Oho qubake nike etoqa abi nanahoke nookami dzapa
pobinoma naatainohe nanahoke hee, Kiristui Ohongaho
isaki ttunoma mai eete ooraiho tuhotuho abi suunena ooqai
ooniqi hiibare.
2 Oonihe Kiristuho tuhotuho abi nanai idzoidzoke baura
tuhoro qaararidzoniqi hiibare.
3 Qate ana sama namehoke hiibakoi. Abi naho noo
hiibaquni mae garubata naho khooba saqobaqu oke ana
nookami bamu oho quba obera naataqu. Ma paha ana
naamaeho khooba paanaitaquko bamu sama nameke iiga
hiibaqu.
4 Ana kahosa name ruume oonihe naho kahosa ooraama
oke ana bamu hiibaqu, oi Dzesu Sooparai oonomaho maripa
abi oni.
5 Oonita oho batabidza bodza biranataamake eto nike
pureke batabidzainohe Soopara noomae baaqanoke qupita
dzukudzukuna ooraiqako oke noomae paanaitakoi ma
qupaho ttitti ma bapo gama baiburomi paana naatakoi.
Paana naatemi Ohongai ape ma apeho hasahasa hiibaqu oke
noomae paanaitakoita eto nike baura nohoke karabetaino.

KORITTI ABI SAMA NOKOME QUSUBAITETA

6 Dzairamane name, noo oke ana Aporo ma sama nakameta
mootoqi qeesubi oi teeho bahe nike etoqa tete dzongobeteqi
temuho dzapa ai qusubaihiqa temuhoke ai quratainoiqi hiire
qeete.

7 Abiqa apei niike upubiremi nii abi mina naatorai. Niike
Ohongai qubatu moitemi nii naane sama qusuba baurake
eeteqi oke hee, Naamaeho boto poponiqi hiibaqu?
8 Teeqa! nike nanaho amata ao abi qiba naate meupu
saridze saqubema muunoraidzo! Oi ana dza eetemi nike abi
qiba meenipamuho isaki saridze nanama gama teena naate
baura erake qere biidzarori.
9 Oonihe ana qupadzomami Ohongai qaru abi ma nanake
gama baataho kabira naatareiqi mootomi nanai angero ma
abi minaraho neseta kittikottiho isakita oorai.
10 Oonita nanai Kiristuho quba eeteqi qabarobaro naatemi
nikemae Kiristuho gesina abi naate oorai kaqa! Nanaho
beedzae quratemi nikei ao ee peota dzootorai mae? Nanai
ngepe nenani nikemae abi dzakapa naatorai kaqani.
11 Meenipamuke nana oba ma patta quba qangahasi eeteqi
ttoba ma bareamake ooraimi abi nanake bikhi bakha eetemi
teka qiri eetorai.
12 Nanai boto nanamema ttidza baurake eetorai. Noko
nanake baru hiiremi nokoke agoago eetorai ma nanake dza-
kidzaki eesumi nanai oho tiqina (ipi) hiibaama.
13 Noko nanaho dzapa ai gaibami nanai nokoho toro tti
ma sori hiirorai. Nanai toki ma qonenamuho isakita abi
minaraho susu ma sasa naate baaoraita baura mee oke
moorare.

KORITTI ABI PAUROKE SUIMARE HIIRETA

14 Maqa, ana te nike midzata mootareiqi erake qeetaranihe
khameto nameke qogo ma saga hiibaquho isakita qeesubi.
15 Kiristuho neta abi soopara nikeke teteta dzeimaquho
kitu kharai oorai oke nike qupadzomorai kaqanihe mai gotta
nikehoi samane bamu. Kiristuhota ana teenai nikeho quba
sinabidza hiireqi nikeke dzoomata.
16 Oonita ana dza eetemi nike naho tete moo pobiteqa
suima qaarare.
17 Oho qubake ana sinabidzaho khata gotta qidza Timotteo
nikeho toro dzoobiremi qeeme. Noi Dzesu Sooparaho neta
atimoraita noi nike naho tete banaitakoi. Anai sinabidzaho
oko ma boto tupu nagapa samaneta oorai nokoke tete ba-
naitorai oke nike paha noho toota gesina naatakoi.
18 Oi paha ana nookami nikehota qesai sama qusubaiteqi
hee, Pauroi qidzoke nanaho torota biranataqu.
19 Oke hiiroraihe Soopara napahoi oho bai hiibaama
naatemi ana ao dzamonoke nikeho torota qeema moohimi
apeneho beedzae oorai ma apeneho noo meeama naatorai.
20 Oi Ohongaho pobi oi te noo kinisata meenoma naa-
toraidzaranihe baura meeqata khooba paana naatorai.

21 Oonita nike dza eetemi anai taangama nikeho torota
qeemaquni mae dzasa eete keba ma dzapata qeemaqu, oke
nikemae hiibare.

5

PASENA PERANOMA EETETA

1 Oi ana isere nookami meeke nikeho abi teei mai nomeho
ata aimaqi nopomae oorai mae? Iidze! Pasena peranoma
oonomake tuuma abi ma karai eetaamanihe nike!
2 Oho qubake nike tti ma khangi hiiremi quba bamenoma
oi nikehota bamu naatarorihe nike nookami dzapanoma
naatorai kaqa!
3 Nooka! Naho samai kharata ooraihe nike ma napa
teenata ooraquho isakita ana qupa khata name ao dzoobireqi
abi eranoma eetorai noke maripa eesubi.
4 Oio naho qupa khata nikehoma teena naate ttutturate
Soopara napameho quba eeteqi Dzesu Kiristuho beedzaeta
hiiremi abi oke
5 Iibadzaho botota mootomi noi sama nohoke sesero eete
qaamake Soopara Dzesu biranataqu bodzata noi abi oho
gisiqake ingonaitare.

MAA MA KABIRAHO QANGAKE QUPADZOMARE

6 Maa teei suubami minarai suubakoi oke nike ruume
naataama oonita nike sama qusuba baura oonomake eetemi
qanganipamu naatorai.
7 Oonita nike maa qanga oke uuma sasata biireqake nike
Ohongaho quba maa dzobadzoba agiagi mekenomaho isaki
naatare.
Nookao, Hoo Dzooba napahoke dzubetemi noi ao oho
gaaga naate nikeho beebe eetorai.
8 Oho quba dzuma noho habesareiqa nike quba togonoma
oke qaatare. Ngiingi ma peranoma oho togoke qaateqa napai
qupa sasari ma rikerikeho mee mekenoma naateqa ingo-
naitaquho dzuma nohoho ttaiqa naatemi abihota mekenoma
naatakoi.

KAHOSA ABIKE QAATAQUHO NOO

9 Ana bosata noo qeeteqi hee, Nike pasena abima muuna
ma aima eetaino.
10 Oke hiireqi ana teqaha ttoka abi pasenanoma, tti ma
ttirenoma, eehaha maka ma neemi gisi qusubaitorainoma
nokohoke qupadzomaqi qeetara. Oi ttokata abi oonomai
keke ooraita nokoho amata ikata tuumaqu? Baamu.
11 Oi ana eraiqi hiirorai, Teei hee, Anai Kiristuho abi ooniqi
hiireqi paha pasena aimorai, mae tti ma ttire eetorai mae
neemi gisi qusubaitorai, mae ooso ma dzauba eetorai, mae
oba tatangaho dzaodzao eetorai mae eehaha makaho isaki

oorai noi oonomake eete ooraquko etoqa nike noma ttaike muuna ma aima eetoraino.

12 Oi anai Ohonga apei sasana ooraiho oora ma qaara batabire pobitaqu? Bamuhe nikemaeho oko ma boto tupuke batabire pobitoraqu oio anaho ma nikeho pobi.

13 Oonita abi pasenanoma oke nike qaheubudzare, qate Ohonga noomae abi sasana oorai nokoke maripaiqi pobitakoi.

6

KIRISTUHO NENA ETO QESA QOHARETA MOOTAINO

1 Qateqa nikeho torota kahosa biranatemi noo oke nike naane quba sinabidza abi bosa qobaqoba nokoho torota mootaama naateqi oke ttokaho soopara abi sinabidzaama noho torota mootorai?

2 Idze! Sinabidza abi napai qaaqa sinabidzaama nokoho noo suhe hiire batabidzakoi, oke nike nookaamani mae? Nookao! Nike qaaqa sinabidzaamake ttaike batabidzaquho isaki ooraita ikanomake eete noo gamitti nikeme pobitaquho isakiama naatorai?

3-4 Maaqa, nike abike keke bahe angeroke batabidzaridzo oi ooraita nike naane baura eeteqi oora ma qaaraho gigi ma goha nikeme pobitaama naatorai? Nike nokoke hee, Raaba abi sepesape ooniqi hiireqi ikake eeteqi nokoho patita noo nikeme hiire nookorai?

5 Oke ana nookami midzanomanipamu naate oorai. Nikemaeho bisata gesina abi bamu naatemi sinabidzaho noma ma nane batabidzaquho tete goono naatorai kaqa?

6 Oonita nike oho quba noma ma nane nikemeho noo biribirinoma oke sinabidza nookaamaho pengata hiiremi bamu isanataqu.

SUMASA NIKEKE AKOBETEMI POBIRATETA

7 Oi nike ao hu ma koridzaho isakiama naate ootanita teei quba oberama eetemi temu nohoi oho kahosa eetaama naatemi isanatororihe baamu, nike paha qupa biribiri oonomata qeemami isanataamani.

8 Oke eesuqi nike qesamane nikemeho hasu tete karabetemi guumeho isaki naatorai.

9 Tete obera oonomai Ohongaho pobi naataama, mae oho totaqike nike nookaama? Eto tete ruume naate ngaata tuumaino, oi abi pasenanomani mae ohonga maina painanomani,

10 mae guume ma meeranomani mae nai ma sainomani mae guumenomani mae peetta ma qeraqeranomani mae oba tatangaho dzaodzaonomani mae noo qanganomani mae

quba karabetorainomani, abi oonomai bamu Ohongaho pobita dzuubaqu, baamu.

11 Meeke qesa ma nikei quba oonomaho isakita qaatanihe nikeho qanga akobetemi nike Ohonga noomaeho pobi naate oorai. Nikeke kahosaamaho isakiniqi hiiretahe oho khoobai teeho bamuhe Soopara Dzesu Kiristu ma Ohongaho Sumasa ooqai oni.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO POBI

12 Oi nike poi erake hiirorai, Quba samane minarake eetaqu oho tete oorai. Nookao, nike quba tee ma teeke eetemi teqahama naatemi baamu isanataqu. Quba qesaho qaga oorai ma quba qesaho qaga ooraama. Oonihe quba teeho qaga ooraama naatemi nike sepeke ohongahonga naate ota paha qeemaqa oho kabira naatemi oi bamu isanataqu.

13 Oi paha teei hee, Pattai qausuho pobi ma oho qesa qausui pattaho pobi oke hiibareiqa hiibakoi. Oonihe Ohongai hiiremi quba dzaetaeta, qausu ma patta esese paha baamu naatakoita etoqa oho totohoke quba minarata mootoqi hiibaino. Boto ma sama napahoi teqaha pasenaho quba ooraidzaranihe oi Ohongaho pobi ma Sooparai oho pobi.

14 Oi nopoi qesaho pobi oni. Ohongai Soopara Dzesuke tukutotai paha napake beedzae teena nomema tukutomi qidzanate qaararidzoni.

15 Oi paha boto ma sama nikehoi nikemaeho pobi bamuhe Kiristuhoni. Mae oohoke nike paha ruumeni? Oonita boto ma samai Kiristuho pobi naate oomi teei oke pasenaho quba mootomi bamu isanataqu. Oi bamenomanipamu!

16 Oi qetaqeta teei erake eete hiirorai. Hee, Nopo esese sama teena naatakoi. Oiqi hiiroraita teei boto ma sama nomeke atapa pasenanomaho quba mootoqi noma nopoi ao sama teenaho ttaiqa naate ooraike nike eto ruume naatainohe qupadzomaqi ququimare.

17 Qate teei Sooparaho torota atimaquko qupa khata nohoi Sumasama teena naate qaarakoi. Oonita pasenaho tete oke eto hesatainonipamu.

18 Kahosa qesai te hairiamake abi oho oko ma samake teetoraidzaranihe pasena oio bodza ooqata keke abi oho boto ma samake ao midzahubaite qaarakoita qupadzomare.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO NAGA

19 Nikei teqaha sama nikemaehonidzarani. Oko ma boto nikehoio Qaheuba Sumasaho Biiri oke nike qupadzomare.

20 Oi Ohongai nike ma napaho ttuma bamenomanipake biireqi napake ooqata raraku biire ooraita napai oko ma sama napemema gama noho dzapa qusubaite qaarare, oi dzapanoma.

7

ATA MA APUHO TETE

1 Qateqa dzaira pepata nike anake qasa noo qesa qeetetaho
noo ipike poike qeete. Teei anake hee, Abi teei somoroke
qaaraqu oke nii nookami isanataquni mae?
2 Hiiremi oke ana moomi bamu tee ma teeta obera
naataquhe teena, pasenaho torona samanei ooraiho quba abi
samane atanoma keke naatemi paimane oho qesa apunoma
naatemi isanataridzoni.
3 Oonihe abi sama nome atake qaanataquni mae ata sama
nome apuke qaanataqu oio ooqata obera naatakoi.
4 Ataho samai noomaehonidzara ma apuho samai te
noomaehonidzara baamu. Sama nopohoio qesaho ttaiqani-
pamu.
5 Nopo eto sepeke teei temuke sama qaanataino. Oonihe
nopo qesa naru hiireqi hee, Oo nakamae bodza hoteqa teeke
oho hutingi naasuqa pupu baura eetareiqi hiibaquko oi paha
qidza. Oonihe pupu baura oho bodza bamu naasumake
hutingi oke nopomae paha qaatare. Qaataama naatemi etoqa
Saatai nopoke toronata dzeimaino.
6 Qate anai apu ma ata ao qesa naatareiqi hiire oke ana
teqaha tototo hiireqi hiidzaranihe tete biraiteqi hiire.
7 Oi naamae somoroke ooraiho isakita paha qesai oorareiqi
nike hiibaquko oi paha anata bagenoma naatakoi oonihe
Ohongai napake isaki maina painake moitoraita oino tete
keke.

ABI SOME MA SOMORO MA ATANOMA

8 Oonita tarumi ma somoro nikeho noo hiire. Anai so-
moroke ooraiho isakita nike qaaraquko isanataridzo.
9 Oonihe samaho dza ma rumubaho hutingike qesai bitta
eetakoiqa hiibaquko isanate apu ma ata naatare. Oi eepa
dzooromi makanoma naatakoita isanate qesa naatare.
10 Qate apu ma atanoma nikeho qereta noorake gosore. Oi
naho noo bahe Dzesu Sooparahonita nookare. Atapa teei eto
tee ma teeho quba apu nome qaataino.
11 Mae apu nomeke ao qaatetaiqako noi somoroke qaarare.
Eo noi oho isakiama naataquko noi isanate burisi eete apu
nomema nopoi ttaike oorare. Oho qesa etoqa apui ata
nomeke iihaimi tuumaino.

APU MA ATA TTAIKE OORAQU

12 Qate abi ma paimane qesa nikeho noo erake Ohonga-
nipa bahe naamae qupadzomaqi hiire. Abi ai tataumanom-
aho atai ai tataumaamake ooqa apu nomema qaarareiqa
hiibaquko dzoobe, eto noke qirutomaino.

13 Oho qesa atapa ai tataumanomaho apu nooka hiisi eetaamake ooqa isanate ata nomema oorareiqa hiibaquko atapa oi etoqa noke gaubidzaino!
14 Oi erake eete oorai. Atapa ai tataumanoma noi apu ai tataumaamaho kiito biirorai ma apu onomaho isaki oho qesa ataho kiito biirorai. Oho tete ooraama naatapuko qesa ma nikeho khametoi qidzoke Ohongaho pobi naatarorihe aoke nokoi noho pobi ooniqi hiire oorai.
15 Qate ai tataumaamai dzaira nome qaatanipamuke eetaquko noorai te abi mae atapa ai tataumanoma oke hee, Nii beedzae eete temu niimema qaarareiqi hiiroraidzara. Oi napai tete keba ma dzapata tuumorareiqi Ohongai napake dzapata.
16 Oonihe atapa nii temu niimeke ikanomake eetemi nooka hiisi eetaqu? Oho qesa apu, nii ata nime ikanomake eetemi ai tataumanoma naataqu ooqaho beedzae eetare.

ETOQA GEEBA MAINAHO QIRI EETAINO

17 Oi Sooparai abi napake tete maina painata dzeimami teei nometa tuumami temu paha nometa tuumaridzoni noo teena oke ana sinabidzaho oko ma boto tupu samaneke pobi hiirorai.
18 Oi paha teei sama koko gebanoma oomi Ohongai noho kira hiiretaiqako eto abi oi oho geeba kuibidzare beedzae eetaino. Qate teei sama geebaama oomi noho kira biranatetaiqako noi eto oho geebanoma naatareiqi hiibaino.
19 Oho geebanoma naataqu mae oho geebaamake ooraqu oi gama quba seepenihe Ohongai hiibaqu noo oio mee.
20 Oonita isaki ape ma apeta abi oomi noho kira biranataqu noi isanate oho isakita qaarare.
21 Oi paha, nii abiho kokora baura tatangata oomi Ohongai niiho kira hiiretaiqako etoqa oho iiha ma dzoobidza eetaino. Oonihe niiho mai niike saqobare hiiremi isanate baura oho saqosaqo naatare.
22 Oho noo koko paha erake eete oorai. Sutasutaho isakita oomi kira baranatemi abi oi Soopara napameho neseta saqosaqo abi ooni. Qate teei saqosaqoho isakita oomi kira biranatemi abi oi Kiristuho sutasuta abi ooni.
23 Oi Sooparai ao napaho quba ttuma minanipamuke biiremi etoqa hee, Napai abiho pobi ooniqi hiibainohe napai Kiristu noomaehoni.
24 Dzairamane, ooqaho quba ana paha hiibi isaki apeta nike oomi kira hiireta ooqata keke Ohongama qaarareiqi hiibi.

ABI MA ATAPA SOMOROHO NOO

25 Qate abini mae atapa teei somoroke qaarakoiqi hiibaqu oho nooke ana te Soorarahо toota nookoraidzaranihe nike

nookami Sooparai baruna heenata anake qupa dzohidzohi moitemi isanatemi anaho qupana ooraike hiibakoi.

26 Ipita ikanoma naataqu oke ana ruumenihe poiqanipamu ibo napake subzabetoraiho bodzanita teei hee, Ana oho quba somoroke oorakoiqi hiibaquko oi paha oho quba isanatakoi.

27 Oonihe nii ao ata pobinoma ooraiqako eto pureke noke naatemi baisanomai nipe sesero eetaino. Qate nii ata pobiamake ooraiqako eto pureke ataho quba hiibaino.

28 Oonihe nii ata naatareiqa naatakoi, oho kahosa bamu. Ma atapa somoroi apu naatareiqa naatakoi oho qanga paha bamu. Oonihe, hiidzo, apu ma ata naatemi (Romaho mai Nero noho dzauba peitemi) uuba ma sakaba biranatemi nipe oho kaipota oorainoho attike ana eete hiibi.

BODZA HOTEQANITA ETO SOMOBASOMO EETAINO

29 Oi ana eraiqi hiire. Sudzabetoraiho bodza oi bamu kharaqake ooraquhe oi ooraquta atanoma nikei ataamaho tomidza ooraridzoni.

30-31 Oi ttokaraho tetei uuba bamu naatakoita qupadzomare. Oonita tti ma ttakanoma nikei tti ma ttakaamaho isakita oorareni, qate qaki ma naki eetorai nikei oho isakiama naatareni, pisinisiho abi nike dzoreqaho tomidza naate abi hoobidzare. Ttuma ma qurumaho maikhameto nike eto quruma nikeme quba qaanatainohe abike hoobidzare.

32 Oi naane qubake ttokaho quba qesa samane nikeho moirata perebaqu? Oonita abi teei ataamake ooqa

33 Sooparaho baura qere biire tuumaqa ikanomake eete Dzesu Sooparaho dzake qusubaitoraqu oohoke noi qupadzomakoi. Qate teei ata naataqu noi samaho quba qupadzomaqi ikanomake eete ataho dzake qusubaitaqu ota noho qupa eseri naatakoi.

34 Oho qesa atapa soomoroi Ohonga Sooparaho kokora eetareiqa eetorakoi. Oke eeteqi noi sama ma gisihota Ohongaho pobi naatorakoi. Qate atapa apunoma noi apu nomeho dzake qusubaitareiqa sama bauraho pobi naatakoi.

35 Noo oi nikeke qooro qahitota qubake ana te hiidzaranihe oho qangahasita ingonaita qubake hiibi. Oonita nike oho bame potti biireqa qupa adzahahama Ohongaho baura eetemi nohota nee ma baunoma naatakoi.

36 Qate teei ata pobi nome bodza kharata mooto tuumaqa moohimi noomaeho bame ota biranatemi noi oho qupa muunaquko oionita isanate abi noi ata pobi nome naatare, oho qanga bamu.

37 Qate teei qupa nometa tatanga naateqi samaho dza nome qorobire ttanga tatanga suutoqa hee, Baamu, ana ata pobi name ingonaite qaamake sudzabetaquho bodza bamu

naasuma ana ttanga geehiqa noke naatakoiqa hiibaquko oio bagenoma.

38 Oho qubake teei ata pobi nome ao naataquko oho qanga bamuhe teei paha ata pobi nome bodza kharata mootaquko oi bagenomanipamu naatakoi.

TARUMIHO NOO

39 Qate nookare, Ata teeho apu eehahake qaaraquta nopo qesa papataqu oho qagai oorai. Qate apu nohoi baatemi noi teeke paha naatareiqa naatakoi.

40 Oonihe Sooparaho oko ma boto tupuhota teeke aimare. Oonihe ana qupadzomami naho qupana ooraike Ohongaho Sumasai ota mootomi oorai kaqa. Oonita oho kokoke ana paha hiibi. Atapa oho apu baatemi noi oho hutingi naate qaaraquko oi paha Ohongahota isanatakoi.

8

SARO MA QAABERAMUHO KAMO MA PATTA

1 Qateqa tuuma abi qesai neemi gisigisi ma quba nokomeho quba utu ma kamo eetorai oho noo poiqake hiibi. Ohoke nike hee, nanai gama nokanokaho isaki kekeniqi hiirorai. O dzoobe, oonihe nokanoka nike hiirorai oi sama qusubahoni qate nike Ohongaho kokora oho noo hiibaquko oi qesaho hobihobi naatakoi. Oonita teei sepeke hee,

2 Anaio nokanokanomaniqi hiibaquko noke hee abi pootutu ooniqi hiibare. Noi gesina saridzaamake oorai.

3 Qate teei Ohongaho dzake eete kokoranoma naatoraiqako noke Ohongai nokanoka meeho isaki ooniqi hiibakoi.

4 Oonita neemi gotta ma qubaho utu ma kamo hiibi oi neemi gisigisi ma ttokaho quba oonoma oi meeama keke, Ohonga teenai meenomani oke napa gama gesinaniqi nikei hiirorai.

5 Oino mee. Ohonga oberaobera qesai qusuna oorai ma qesai ttokana ooraiqi ruume abi hiirorai oio poro samane oorai ma soopara qesa paha samane ooraiho totohota tuumorai.

6 Oonihe napahota Ohonga Mai teena noi quba minaraho husi ma pai ooraiqi napake sengibetorai. Oho qesa Dzesu Kiristu Soopara mina napahoi quba minara napama gama korabetetai korabetorai.

7 Oho noo paha samane bamuhe abi qesaho qupata utu ma kamo hiibi oho tete agobai bamu naataamake oorai. Oho quba nokoi maketti tuumaqi moohimi patta ma kabira qesaho ttumake noko bittake eeteqi neemi gisigisiho utu ma kamoho qettake qesai aima makettiho qohareta mootomi ttuma gattiqa oho quba hiirorai. Oonita qesa ma nike ao

oho ttuma biireqi aima muunami abi qupa eseinomai moomi nokohota hou peunoma naatorai.

QESAMANEKE ETO DZAKIDZAKI EETAINO

8 Oonita pattaqaho noo hiiremi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Napa patta oonomake muunaquni mae oho hutingi naataqu bamu oho quba dzapa peitaqu ma bamu oho quba qurataqu.

9 Oonihe erake korabete qupadzomare. Nike sama nikemeho pati qohateqa etoqa qupa hou peuho qesamane nikemeho angi naataino.

10 Oonita qupa hou peunomai moohimi gesinanoma nike neemi gisigisiho qohareta utu ma kamoho patta aima muuhimi noko qupa nokome qorobireqa patta teena oke aima muuhiqake ipita paha oho quba sama nokome iiga minake hiiremi nikehota isanataqu mae?

11 Baamu, oi nikeho quba isanatarorihe nokanoka qidza nikehoi burisi eete Kiristuho oko ma boto tupu nikemeho dzairamane nokoho qupake rasakiitemi noko oho rubenga saridzemi bamu isanataqu. Oi Kiristui nikeho quba keke bahe abi oonomaho quba baatemi qidzanataridzonita qupadzomare.

12 Oi nike oke eeteqi hou peuho qesamane nikeme sesero eesumi nokoi nikeho kahosa eetemi Kiristui paha oho qesa nikeho kahosa eetakoi.

13 Oonita anaho qupai erake hiire, patta oonomake niima nakai aima muunami qesamane nakahoi oho kahosa eetaquko bamu isanataqu. Oho quba ana naamae patta oonomake muunaama naate qaarakoi.

9

BAURA ABIKE HOOBIREMAKE ISANATAKOI

1 Qate naamaeho noo hiire. Anai teeho sutasuta abi bamuhe meeke anai Dzesu Soopara nese namema mooqi noho qaru abi naate noho beedzaeta baura eetemi nikemae baura oho mee ooni.

2 Mae abi teeho neseta ana qaru abiho isakiamani kaqa. Oonihe Sooparaho qaru abiho baurake ana nikeho torota eetemi nikemae oho mumure naate ooqi qidzoke oho bai hiibaqu.

3 Oonita nikehota qesai naho khoobaho qasa hiiremi oho ipike erake hiire.

4 Qesa ma nanai nikeho torota peiteqa oba ma patta muunakoimi nikei bamu isanate oho bai hiibaqu.

5 Ma paha Sooparaho nomamane ma qaru abi qesa, Peetoroma kara, nokoi atamane nokome dzeima qaru abiho baurata tuumorai oi qaru abiho pobi oonita teei bamu isanate anake tete oonomaho qaga hiibaquhe naamae ata naataama.

6 Oonita nikei qaru abi qesa kokora bagenomake eeteqi Banabe ma nakaqake oho tete siibaqu? Baamu, qaa abi teqaha ttuma nokome biireqa qaa eetakoiqi hiiroraidzara.

7 Ma teei dzoo eeteqa isanate oho mee paha muunakoi. Ma teei hoo burimakau soopara eeteqa isanate ttaike oho amena muunakoi oi bauraho pobi oni.

8 Oke ana te oberake hiibara, oi hu nooi paha teena oke hiirorai.

9 Moseho hu noota qeeteta oi hee, Burimakaui uitti qorobire sasa haitaquta baamu noke patta oke qaanateqi oho dzoge suutomi isanataqu.

Oiqi qeetemi ooraihe noo oke te burimakauqaho quba keke Ohonga hiiremi qeetarani.

10 Baamu oi baura napahoho ipi ma ariho noo hiireqi oho qahurake hiireta. Oi noi hee, Dzooho neta dzabadzaba abi ma musamusa abi esese oho mee muunakoiqi baura eetorai ooiqi hiirorai.

11 Oio nana nikeho torota gisiho baura eete qaaimi nikei nanake samaho quba qesa qaanataqu mae?

12 Nanai nikeho torota oho baura sohorotani qesai ipibiremi nike nokoho dzapa qusubaiteqi nokoke korabetoraiqi nanake oho bai hiibaqu? Oio nanaho pobi. Oonihe nanai hee, Eto nanai nikeho torota baura eetemi meeama naataino hiireqi nanai te hee, Nike nanaho kokora eetareqi hiibara. Oonihe oho pobi nanaho torota ootai paha poiqa oorai.

PAUROI TTUMAAMAKE QAKI IRITA BAURA EETE QAATA

13 Mooro, Qaheuba Biiriho haqata dzube abi kiridza qeerorai nokoi paha isanate ipita oho ttaike muunorai, mae oho teteke nike nookaama?

14 Oonita oke moomi qesa ma nanai sinabidzaho qaru tuumaqi oho ipi ma arike nikeho torota saridzaquho teteke napaho Soopara biraitemi oorai.

15 Oio paha naho pobi oonihe ana te oho tototo hiibara. Ma ana peparake qesubiqi te paha oho tototo hiidzarani. Totoho ooqaho gottae minanipamuke ana eetorai oonita ana eto nikeho patta ma qubaho angi naatainoho qagake ana sama nameta sutota oke abi teei bamu hiumaqu.

16 Oonihe anai sinabidza hiireqi oho quba dzapa name qaupuitaquho tetei baamu, oi Sooparai anake pai

mootomi qusubaitoraini qate ana sinabidza qidza oke hiire paanaitaama naataquko idze! Nahota bamenoma naatakoi.

17 Oonita ana adzahaha naateqa baura name eetaquko dzoobe oi kiridzanoma naatakoi. Qate oho adzahaha naataama naataquko oho tototo ooraita baamu riitaqu.

18 Oonita anaho ipi ma ari ikanomani? Ana naamae Soopara napameho isere qidza ttumaamake hiiroraqu ooqaho qakima naki naho torota biranatemi oi naho kiridzaho habara naatorai.

PAUROI ABI SAMANEHO QARU ABI NAATE QAATA

19 Anai abi soopara teeho qaru khatanidzara oonihe abi samanenipamui naho moirata baabareiqi anai sama nameke suutoqi nokoho qaru eetorai.

20 Anai teqaha hu nooho kabira oonidzara oonihe Dzuta abi qesa samane oho angita oorai nokoke hiumare hiireqi anai nokoho bisata ooqi nokoho tomidza naatorai.

21 Qate raaba abi huama nokoke aimare hiireqi hu nooamaho tomidza naatorai oonihe ana huama bahe Kiristuho ttarina noo oorai oke qusubaitorai.

22 Obera abi aimare hiireqi anai paha nokoho tomidza naatorai.

Oonita abi isaki ape ma apeta oorai nokoke gama ingonaitareiqi anai paha nokoho isaki ape ma apeho tomidza naate tuumorai.

23 Oi anai sinabidzaho qaru ttaiqanipamu naatareiqi oonomake eetorai.

BATTIGARA NAATE QAAQA NEE MA BAU SARIDZAKO

24 Qate tete erake qupadzomare. Abi khameto gama soobadzata qesa bitta ma kaka eete toroumorai oonihe teenai keke qesa minarake riiteqi nee ma bau oke saridzorai. Oho teteke qupadzomaqi ana eetoraiho isakita nike qesa bitta ma kaka eete qaaqa apei sinabidzata qesa riiteqa oho nee ma bau saridzaqu, oke qupadzomare.

25 Oi abi khameto nokoi dzaetaetaho nee ma bau quba eeteqi sama nokome qaasumaqi quba qesaho hutingi naate toroumorai. Oho beedzaeke napamae gama eetorarenihe nee ma bau napai saridzaqu oio qoberobaho isaki qaarakoi.

26 Oi anai sinabidzaho teteta toroumaqi ee puita nese sooro tuumorai. Oi anai abike kootobareiqi baamu habake kootobaqu.

27 Oi anai abi qesahota ttimekaho isakita sinabidza baura eeteqi eto ipita qesahota manuba naataino hiireqi sama name qaasumorai oonita qupadzomare.

10

SUMASAI ISIRAE ABI SINASINA HIIROTA

1 Dzairamane name, Dzuta abi qesa ma nanaho uimanehota tete biranatetake qupadzomare.

2 Nokoi Aigitta habake qaasuhimi perettabi ma besa dzuunomai nokoke sengibeteqi Moseho sobasoba tupunomaiteta.

3-4 Ma nokoi gama qaheuba patta teena muuna qaata ma qaheuba oba teena oke muuna qaata oi nokoi tuumomi oma tatanga teei nokoho bisata qaata oma oi quba ape bahe Kiristu.

ISIRAE ABIHONA BIRANATETA OI NAPAHO QOGO

5 Oonita nokoi gama oho qidzata ootanihe Ohongai qesa samane nokohoho basesa nookami qanganatemi nokoho kebai haba habanata sepesapeke taateta oonita qupadzomare.

6 Oi nokoho neta quba biranateta oi napaho qogo ma saga naateta. Nokoi quba qangaho dza ma rumuba eeteta oke napa oonoma eetaino.

7 Qesa ma nokoi neemi gisigisi ma qubaho hasama gegema hiiretaho isaki eto eetaino. Oi qetaqeta ohoi hee, Abi ma paimane nokoi habese patta muunoqi iinga ma siidza qupadzomaqi qoridzeta.

8 Oonita nokoi guume ma meera eeteqi nokohota abi 23 ttauseni qupi teenaho nakuta baate baamu naatetaho teteke napa eto iihaino.

9 Oho qesa nokohota qesai Soopara toronaita minake eetemi dzootata samanei nokoho bisata biranate abi gaamami baatetaho teteke napa eto gesina naataino.

10 Paha nokoi Ohongaho ibo eete gunugunu hiiremi oho ipike Ohongaho taangai nokoke teetetaho isakita nike eto eetaino.

11 Oonita quba oonomai biranateta oi nokoqaho noo keke bamuhe ipita napa biranatarota oho qaamodzamodza eeteqi napake qogo ma saga hiirorai oho bodza poiqani.

12 Oho quba teei sama nomeho nookami suba tatanga naatoraiqako eto uubainoho isakita noi isanate kura ma tani biidzare.

13 Nookao. Nike torona saridze qaabi oi mina bamu, abi qesa ma nikei oke suqobidzaquho isaki kekeni. Qate torona biranataridzoho isaki bamenoma oonihe Ohongai qupanomanita isaki oi nike suqobidzare boohima noi ao nikeho tete korabetemi nike toronata isanatakoi.

OHONGAHO PATTAKE BAMU IIBADZAHOMA GAAGA EETAQU

14 Qate Ohonga oberaobera ma utuho haqata muunorai
noo paha hiire. Quba oi nikehota poro biibaho isaki naatemi
oke nike qaatanipamuke eetare.
15 Oi Noo ana hiibaqu oke nokanoka abiho qesa nikeho
quba hiiremi nikemae oho tete qupadzomaqu mae?
16 Anai erahoke hiire, obai khooruta oorai oke napa agoago
eetemi oi Kiristu napaho habara baatetaho dzuu oho mu-
mure naatemi napai mumure oho ttaiqa naataridzoni. Ma
napai dzobadzoba oke batabiremi oi Kiristu napaho mee
naatetaho mumure naatemi napai oho ttaiqa naataridzoni.
17 Oi teeho bahe napai samane maina paina nihe dzobad-
zoba ooqata sama teena naatorai oi napai iso keke dzobad-
zoba teena oke ttaike muunorai.
18 Ma paha Dzuta abihota tete moorare. Ohongaho Kiridza
haqata mootomi apenei muunorai nokoi paha oho ttaiqa
naatorai.
19 Oke ana ikaqaho quba hiire? Neemi gisigisi oi meeno-
mani mae, eo utu oho pattai gaaganomani mae?
20 Oi bamuhe teena, noko utu eesuqi oke gisi teeho quba
eetorai, te oke Ohongaho quba eetoraidzara. Oonita ana dza
eetemi nike etoqa gisi ma songenaho ttaiqa naataino.
21 Qidzoke nike Soopara napameho khooruta Kiristuho
abima ttaiqa naasuhiqa gisiho ututa paha gisi ma songenaho
ttaiqa naataqu. Qidzoke nike Ohongaho qohareta oho ttaiqa
naasuhiqa paha qeema gisiho qoharehota ttaiqa naataqu.
22 Mae napa isanate quba oonomake eetemi Ohongai bamu
oho ttire eetaqu? Ttire eetakoi ma noi napake suqobidzakoita
qupadzomare.

TEEI BAMU SAMA NOMEHO KEKE QUPADZOMAQU

23 Oo nike hee, quba minarake eetaqu oho qaga baamu.
Oke nike hiirorai oonihe nookare, qaga bamu naatemi abi
paha quba qesa hiire nookaamake sepeke eetemi bamu
isanataqu. Oho qaga bamuhe quba qesake eetemi oi paha abi
qesa bame mina moitemi bamu isanataqu.
24 Oonita eto nikehota teei sama nomeqake keke qupad-
zomainohe abi minarake qupadzomare.
25 Oonita oho noo suhe erake hou peunomake ana pobi
hiibi. Nike makettita quba naane ma naaneke saridze ttuma
eete muunaqu eto oho quba iiha ma dzoobidza samaneke
eetaino.
26 Oi ttoka ma haba minara ma oho nakuna oorai quba oi
Ohongaho kekeni.
27 Ma paha nooka hiisi eetaamaho neta teei nikeho quba
hoo ma patta eetemi tuumaquko, dzoobe, noi nikeho dzagata
mootaqu eto oho quba iiga hiibaqu? Oiqieetainohe muunare.

28 oba ma patta muunaqunieei seiqake nike ttidza qootoqi
hee, Maa, pattarake bosata noko utuho qohareta mootomi
ooriti aima niiho dzagata moote. Oiqi hiibaquko eto oke
muuhaino, oi teeho quba bahe nikeho teei ao oho toto-
hota hiiremi nike muunaquko noho iiha ma dzoobidza qan-
ganatakoi.
29 Oi qesa ma nikemaeho iiha ma dzoobidza bamu oho
quba qanganataquhe temuhoi qanganataino hiireqi eto
muunaino.
Oonita nike hee, Idze abi teenaqaho iiha ma dzoobidza
qanganataino hiireqi bamu muunaqu mae?
30 Oke nike hee, Nanai patta oho quba ao Ohonga dzoobe
hiiremi ooraita nana oke muunami patta agoagonomanita
naane quba iiga hiibaqu?
31 Oiqi nike hiibaqu oio meenihe, nike oba ma patta muu-
naquin mae quba tee ma teeke eetaqu oke Ohongaho dzake
bosa qupadzomaqi oho isakita eetare.
32 Oke eetemi Dzuta abini mae raaba abini mae Ohongaho
oko ma boto tupu nohohota apei oke nookami qanganataqu,
baamu.
33 Oi ana paha te sama nameqake qupadzomaqi quba teeke
mai eetoraidzaranihe abi samaneke sinabidzata ingonaitare
hiireqi qesa samaneke qupadzomaqi quba eetorai.

11

1 Oioni ana Kiristuke suimoraiho isakita nike naho teteke
suima qaarare.
2 Qate ana bosata nikeho quba sinabidzaho tete rerengi
eeteta oke nike te ruume naataranihe anake qupadzomaqi
oho noota atimaqi baura eetorai oho hasake ana hiire.

KORITTI ABI MA PAIMANEHO KHOOBA

3 Ana paha erake hiire nookare. Atapaho qibaio abi ma
paha abiho qibaio Kiristu, oho qesa Kiristuho qiba ape bahe
Ohongani.
4 Oonita abi teei pupu hiibaqu, mae Ohongaho sinabidza
hiibaqu oke boohiqa papara suutoqake ota qeemaquko noi
ao qiba nome Kiristuke midzahubaitakoi.
5-6 Qate paimane tete nikeme qupadzomare. Oonita
paimane rikubidzaamake pupu hiibaquni mae Ohongaho
too naataqu rikubidzaamake ota qeemaquko noi qiba
nome abike Ohongaho pengata midzahubaitakoi. Oi noi
rikubidzaamake qeemaquko eto takutaku atapaho tomidza
naataino. Oonita oho midza biranatainoho qubake noi
isanate qiba rikubireqa qeemare. Oonihe rikubidzaama
naataquko noke ao qiba gee nohoke kimu eetaquho isaki
naataino.

7 Ohongai abike noomaeho tomidza ma dzapa pobita kora-
betetaho qubake abi bamu isanate qiba nome rikubidzaqu.
Qate atapa noi abi nomeqaho nee ma bau oqaioni.
8 Oi abiho khoobai te atapa oonidzaranihe atapaho khooba
oio abi oni.
9-10 Oho qesa Ohongai te abike atapaho quba
korabetaranihe atapake abiho quba korabeteta. Oonita
atapai mainomaniqi hiireqi qiba rikubiremi angero ma
karai bamu midza qupadzomaqu.

ABI MA ATAPAI SAMA TEENA
11 Oonihe Sooparahota atapai abiho totaqi ma abi paha
atapaho totaqi oni.
12 Oi atapaho khoobai abi oonihe abi paha atapaho asita
biranatorai, oho quba minaraho khoobaio Ohonga kekeni.
13 Oonita atapa nikeho teei rikubidzaamake Ohonga pupu
hiiremi nikehota isanataqu mae, tete oke nikemae qupad-
zomare.
14-15 Nike tete moo baaorai abi bamu isanate qiba gee
kharama ooraquhe paimaneho qiba gee kharanatemi oi
nokoke bageke eete pupubirorai oonita oi nokoho nee ma bau
ooni.
16 Oonihe noo ana hiire oke Ohongaho sinabidza guhu haba
tee ma teeta hiirorai ma oho tete paha teei teqaha aima
ooraidzarani. Nanahota paha oho tete maina ooraidzaranita
eto naho sinasina nookami qanganataino.

NOKOI SOOPARAHO PATTA HUTINGIAMAKE MUUNATA
17 Oionita noo paha qesa oorai. Ana nookami nike paha
poma qesa aimami qidzanatarorihe oi tete sirasira naatemi
qidzoke ana oho hasa hiibaqu.
18 Oi nike sinabidza guhuta ttutturateqi qesa hu ma koridza
biirorai oho totoho naho tomata taatemi ana qupadzomami
noo totaqi oi meeni kaqa.
19 Oi hu ma koridza biranatemi apeneho totaqi isanatorai
ma apenehoi isanataama naatorai ooqata nikeho kure ma
taarai nikeho khooba paanaitorai.
20 Oi nike ttutturate hu ma koridza biireqi ikanomake eete
Sooparaho poro isaki ttaike muunaqu?
21 Baamu, nike niime ma niime pureke aimaqi qesaho
beebe eetaamanihe ao saqubema muuna qura eetemi qesai
oho dzore naatorai.
22 Idze nike guhu ma nagapa nikemenipamuta patta sepe
muunaridzoho teka oorai. Mae nike Ohongaho oko ma
boto tupuho nookami quba sepe naatemi oho qubake ota
saqubema muunami oho dzore nokoi qeemami nike oho
midza eetaama? Oho quba ana nike kanabetaquho tete
bamu.

QUPI POSAHO NOO
(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Ruk 22:14-20)

23 Nookare Dzesu Soopara napahoi anake bapotopotomi
teena oke ana paha nike banaiteta oi erani. Dzutai Dzesuke
geema moosohita bodzata Dzesui dzobadzoba oke aimaqi
agoago eete qootoqi hee,
24 Erai sama nameho mumure nikeho quba moosobi oke
nike qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.
25 Oke hiiremi noko muunami noi khooru oke aimaqi hee,
erai dzuu nameho poro tongo nikeho quba saqobita nike
nahoke qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.
26 Oiqi hiireta oonita nike dzobadzoba ma oba erake
muuna qaaraquta Sooparai napaho habara baatetaho
isakike nike qesa qupanomaite qaamake noi noomae
biranatakoi.

SOOPARAHO PATTAKE ABI SAPARAITETA

27 Oonita teei oho khooba qupadzomaama naate sepeke
muunaquko Sooparai napaho quba baatetaho dzuu ma
meeke saparaitakoi.
28 Oho qubake abi teei sama nome qupanomaiteqi hee, oho
mumure ooniqi hiireqa dzobadzoba ma oba oke muunaqu
tete oi ooni.
29 Oi teei mee ma dzuu nohoho mumure qupadzomaama
naate sepeke muunaquko sama nome bagara biidzakoi.
30 Ooqaho qubake qesa ma nikeho sama obera naatorai,
qesai batabata eetorai ma paha qesai ao baateqi Sooparaho
beebe oorai.
31-32 Oonita Sooparai napake oonomake eete eheitaridzo oi
teeho quba bamuhe napa etoqa ttoka abima gama rubenga-
nipamu saridzaino oho khooba oke eete oorai. Oho qubake
napa sama napameke soopara eete noo qusubaitaquko bamu
oho noota biranataqu.
33 Oho quba dzairamane name, nike ttutturate oho patta
muunaqu, qesaho beebe eeteqa nokoma ttaike muunare.
34 Oonihe nike ttutturate eheitaquho pobi naataino hiireqi
samaho pattanipamuke nike naga maina paina nikemeta
muunare. Qate noo qesaqesake ana hiibaridzonihe ana
nikeho torota biranateqake oke pobitakoi.

12

SUMASAI HIIREMI EETORAI

1 Qateqa Dzairamane name, ana dza eetemi nike eto sin-
abidza bauraho kamo oho teteke ruume naataino.
2 Oi agobake nike raaba abi ooqi ikanomake eete neemi
gisigisi nooamaho baura oke qaupuite qaata.

3 Tete oi oberanita ana noo hiire nookare. Teei hee, Dzesuio
baruho isaki ooniqi hiibaquko noi Sumasake ibo eete hi-
ibakoi. Oho qesa teeho baurai Dzesu Sooparake qaupuitorai
oi teeho quba bahe Sumasaqai hiiremi eetorai. Qidza ma
qangaho koridza ooqata oorai.
4 Oionita Sumasa teenanihe noi bauraho kamo mootomi
oho baura maina paina biranatorai.
5 Oi kokora maina paina samane ooraihe oho Sooparai
teenani.
6 Ohongaho beedzae teenanihe bauraho poma samanei
abihota biranatorai.
7 Oi teeho bahe Sumasai abi minarake hoobidzareiqi baura
maina painake abi banaitemi nome ma nometa oorai.
8 Teei Sumasa adzahahaitemi sinasina qidza hiibakoi, qate
Sumasa paha teeke nokanokaho tete banaitemi hiibakoi.
9 Sumasai paha teeke adzahahaitemi ai tatauma mi-
nanoma naatakoi oho qesa Sumasa teenai abi teeke isakino-
maitemi noi abiho sama ma qupa qidzaitakoi.
10 Ma paha teeke beedzaenomaitemi obaoba eetemi mu-
mure naatakoi ma Sumasai paha teeke noonomaitemi Ohon-
gaho too naatakoi, teeke qupanomaitemi noi qupadzohid-
zohi qidzanoma ma qanganomaho koridza koridzake noi
hiibakoi.
Sumasai teeke paha isakinomaitemi noi nagapa noo maina
paina hiibakoi ma paha teeke gesinanomaitemi noo burisi
baura eetakoi.
11 Oonita baura samane biranatorai oonihe Sumasa teena
noomae qupadzomoraiho isakita baura kamo biiremi bi-
ranatorai.

SAMA NAPAHOI TEENANIHE BAURAI SAMANE

12 Oi erake eete oorai. Sama napahoi teenanihe oko ma boto
oohoi maina paina. Oho qesa sinabidzata napai maina ma
painaho isaki oonihe Kiristuho neta napai noho oko ma boto
tupu teena naate oorai.
13 Oi teeho quba bahe Ohongaho Sumasa teena noi napa
gama iso keke sooromi napai nohota sama teena naate oorai.
Oonita Dzuta abini mae Raaba abini mae sutasuta abini mae
saqosaqoni mae, napa gamaqa sinabidzaho khooru teenata
ttaike muunorai.
14 Paha sama napamehoke ipibireqi hiire. Napaho sama
teenanihe oko ma botoi maina ma paina.
15 Oho quba, okoi hee, Eehe anai boto bamuta anai sama
oho ttaiqanidzaraniqi hiibaquko noo oi oho quba meenoma
naataqu mae? Oi baamu.
16 Oho qesa toma oi hee, Mmhm anai nese bamuta
anai sama oho ttaiqa oonidzaraniqi hiibaquko noo ooqaho
qubake meenoma naataqu oho tete ooraama.

17 Oonita sama napameta nese keke ooraquko quba apema
noo nookaqu ma isaki apema ura nookaqu?
18 Ota rasaki biranatarorihe Ohonga noomae
qupadzomataho isakita oko ma boto ma gama susupu
korabeteta.
19 Oho quba samaho ttidza ma khata minarai bamu
naatemi teenaqai keke ooraquko oke qidzoke boto ma sama
teenaniqi hiibaqu.
20 Oonihe napaho samata ttidza ma khata samane
oorainihe sama oi teena kekeni.
21 Oke moomi nese oi qidzoke botoho ngiingi eeteqa hee,
Nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu, oho qesa qiba oi baamu
isanate hee, Oko nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu.
22 Baamu, sama napahota quba qesai pepepenihe oke
gaubidzaquho tete ooraidzara bamunipamu.
23 Ma qesa napameke nesema mooraamaho isaki oonihe
oke korabohimi dzapanoma naatorai qate samaho qetta ma
koko qesake nookami midzanoma naatainoho isakita oke
napa sengibetorai.
24 Oonihe quba qesai isanatemi te sengibetoraidzara.
Oonita Ohongai abiho sama korabohiqi qupa dzohidzohi
nometa qetta ma koko qesaqesa pepepe oke herohero eeteqi
tatangake paata mootota.
25 Oonita samaho totaqi ma totaqi oi te qesa ibo ee-
toraidzaranihe oi gama qesa hobihobi ma dzaira eete tu-
umami bagenoma naatorai.
26 Oho quba sama napahota quba teei qanganatemi totaqi
ma totaqi gama heme biranatorai oho qesa teeta adzahaha
biranatemi sama oi gama ohongahonga naatorai.
27 Oonita korabete oho mee qupadzomare. Nikeho isaki
maina painanihe Kiristuho oko ma boto teena naate oorai.
28 Ohongai oko ma boto tupu nometa bosa qaru abi nanake
mootota. Mootoqi paha too abi upubirorai, ma banaita
tekanomaitorai. Ma noi mumure naataridzoho obaoba
maikhametoke asatorai, ma sama ma gisike qidzaitaquho abi
mootorai. Noi oho qesa hobihobi abike bauranomaitorai, ma
soopara qesa upubirorai. Qesai nagapa noo maina painake
gesina naataridzo nokoke Ohongai isakinomaitorai, oonoma
gama kiisa eetorai.
29-30 Oonita nike moohimi napa gama qaru abi ooni mae
gama too abini mae gama banaitani mae obaoba maikhame-
toni mae gama qidzaitaquho abi ooni mae nagapa noo maina
painanomani mae gama noo burisi abi ooni mae?
31 Oio bamuhe baura qidza bagenoma oonoma teeho dzake
nike eetemi bamu oho quba obera naataqu. Oonihe oho bisa

qapunipamui dzasaho tete tobe sumanoma, oke ana nikeho quba paanaitake boobita nookare.

13

DZASAAMAKE BAURA EETEMI BAAMU ISANATAQU

1 Dzasa oio quba minaraho bisa qapu. Oonita anai abiho dzasa quba bahe sepeke Sumasaho baura teeke name quba mai eetare hiireqi abiho nooni mae angeroho noota qaseqase eete hiibaqu oi meeama, suu ma inabiho husu ma nooagaho isaki naatakoi.

2 Mae ana too abi mina naatareiqi quba minaraho noo dzukudzukuna gesina naate nokanoka oke name quba karebete soubidzaqu, oi bamu isanataqu. Mae ana obaoba bamenoma eetemi tora huhunataqu oke heeqata moomi isanataqu kaqanihe ana abiho dzasake eetaama naate sepeke dzapa nameke minaitareiqi eetaquko baura oi quba sepenipamu naatakoi.

3 Mae anaho dzapake abi qaupuitareiqi ana nesedzage name gamaqa abi habanake qonotaqu oi bamu naho quba isanataqu. Eo abi naho dzapa qiraita quba ana sama name bagara biireqa boto ma sama nameke eepata dzooro soubidzaqu oke sepeke naamae eetemi oi ikabeteqi abike hoobidzaqu? Baamuta oho midzai naho keke naatakoi. Tete oi obera.

DZASAHO TETE MEE

4-5 Qate teei dzasaho tete qusubaiteqa pokeba samakebata ooqa noi bamu ttire eetaqu, bamu abi teeho nookami qanganataqu. Oi abi teei dzasaho teteta tuumaqi noi bamu sama nomeho noo qaupuitaqu, ma baamu abike eema dzeimaqu. Oi dzasaho tete iihorai abi noi dza nomeho tototo hiibaama, noi qupa biribiri eetaama, ma noi abiho kahosa eetaamani.

6 Baamu, dzasaho tete qusubaiteqi noi nookami abihota tete qanganatemi noi teqaha oho qaki ma naki eetoraidzarani. Qate noi nookami abi qesai tete meeta qeemami noi oho qupa qidzaqidza eetakoi.

7 Abi oonomai qesaho tepure naatakoi, ma nokoho qupa too teetakoi. Tete qidzata noi nokoke qoqopa eetakoi ma bame nokohoke khakhaumakoi. Noi oonoma keke eete tuumakoi.

DZASAHO TETEI MEUPU SARIDZAKOI

8 Dzasaho tete oke moomi dzakapanita qaarakoi. Qate too abiho baura qidzanihe teeta perebakoi ma noo agiagita hiibaqui qidzanihe qetta ma kokonoma. Ma quba qesaqesaho nokanoka ma gesina oi ritotoritonomanita teeta paha isanataama naatakoi.

9 Oi teeho bahe gesina napahoi ee bittinaho qesa ma too
abiho baurake napa eetaqu oi paha bodzanomani.
10 Qate bodza noho bamu naatemi bittina rumubami mee
susupu asuasu naatakoi.
11 Moorare puqi poonomai ana qaaqi iiha ma dzoobidza
nameta quba qupadzomaqi noo hiire qaata oke khata gat-
tiqaho isakiqata eete qaata. Qate poike ana gurimo biire
ooraita khata gattiqaho pomake ao kuibire oorai tete oke
napamae qupadzomare.
12 Erake eete oorai. Napai poiqa moorai oi garasita quba
kini koni mooraquho isaki oonihe ipita Ohongake dzaga bob-
otaquho bodzata napa qesa moo gesina naate soubidzakoi.
Oonita anama napaho gesina oi tigipoho isaki oonihe napai
pekhure teete qaamake Ohongai gesina soubiroraiho isakita
ipita napaho gesina minanatakoi.
13 Oio oho suhe oonihe poiqa napahota tete ikanoma bi-
ranatemi meenoma naataqu oi napai abiho quba dzasa ee-
taqu, ma abiho qupa too teetaqu, ma noko qoqopa qidza
eetaqu oi tete tapari oonihe oho khooba teena oio dzasani.

14

OHONGAHO TOO NOO HIIRE PAANAITAQUHO ISAKI

1 Oonita bosanipamuke napai dzasaho khooba gesina
naatare. Oke gesina naateqa oho tongo neta Sumasaho
bauraho kamota isaki apeke saridzaqu, oi Ohongaho too abi
baura qere biidzaqu oi qidzanipamu baura qesa riite oorai.
2-3 Oi teei sinabidza khooba hiireqi abi qogo ma saga hiireqi
too teeteqi battigaranomaitaqu oio bagenomanipamu.
Qate teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaqu oke noi
dzukudzukuta Ohongaho quba hiiremi abi qesa oho khooba
nookaama naatemi oho qaga bamuhe oi te abike hoobiro-
raidzara.
4 Abi noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquko noi qupa
nome adzahahaitakoi oonihe bamu abi qesa ota adzaha-
haitaqu. Qate teei abi qupadzomaqi sinabidzaho khoobake
hiire paanaitaqu oio oko ma boto tupu gama adzahahaitakoi.
5 Oonita nike gama noo agiagita Ohongama qesa noo hi-
ibaquho teteke ana nookami oho qanga bamuhe naho dza
oi hee, Nike sinabidzaho too naatare. Oi teeho quba bahe
abi teei Ohongaho too naate sinabidza hiiremi noho baurai
noo agiagita hiibaquho isakike riitorai. Mae teei noo agiagita
Ohongama qesa noo hiiremi oho khooba paha abiho quba
burisi eetemi oko ma boto tupu ota adzahaha saridzaquko
paha gattiqa isanatakoi.

6 Oonihe dzairamane name, moorare. Anai nikeho torota
biranate nikeho bisata qeemaqa noo agiagita hiibaquko oi
qidzoke nikeke hoobidzaqu. Oonihe anai sinabidzaho noo
qidza usaqe teeke nikeho quba paanaitaquni mae gesina
agiagi nike banaitaquni mae Ohongaho toota noo teeke
saridze nike moitaquni mae quba teeho isakita nikeke bapo-
topotaqu quba oonomai meeke nike hoobidzaridzonita nike
oonomaho baura mai eetare.

OHONGAHO NOOI SENGIAMANI

7 Paha botoma korabetoraihoke qupadzomare. Oi teei
peeko mae poro atapake oberama huitemi totohoi tete
nometa tuumaama naatemi apei naa oho tete qupadzomaqu,
baamu.

8 Mae qaa qogoima sakatemi suu oberama tototo hiibaama
naatemi apei ao kurebetaqu?

9 Oke oho isakita mootoqi hiirenita nike noo agiagita
kukukaku hiibaquko apei oho kuku ma khooba gesina
naataqu? Baamu, nagapa noota hiiremi nooka qusubaitakoi.

10 Ttoka ma haba minarata totoho samanenipamu oorai oi
gama khoobanoma kekeni.

11 Oonihe teei noo obera hiiremi ana nookami kukukakuho
isaki naatemi noi oho qesa anake hee Abi noo mainaniqi
hiibakoi.

12 Oho quba nike korabete nookare. Nike Sumasaho
kamota baura qidza mai eetareiqi beedzae eetoraihe oho
baura apeke mai eetemi oi oko ma boto tupuke meeke
hoobidzaqu? Nike oonomaho isaki qupadzomaqa asate mai
eetemi dzoobe oi meupunoma naatakoi.

13 Oonita nikehota teei noo agiagita Ohongama qesa noo
hiibareiqa hiibare. Oonihe noi oho kuku ma khooba paha
abiho quba nagapa noota paanaite hiibaridzoho quba pupu
hiibare.

14 Oi anai noo agiagita pupu hiibaquko qupa khata na-
hoi tete qupadzomakoihe naho qiba bamu hairiamake tete
saridzaqu.

15 Oonita quba apeke eetaqu? Ana isanate qupa khataho
teteta pupu hiireqi oke qibaho gesinama gama teenaite pupu
hiibakoi. Oho qesa ana hasa naa hiireqa oke qupa khata ma
qibaho gesinama teenaite hiiremi isanatakoi.

16 Teena oke nii eetaama naate agoago noo oke qupa
khatama keke hiiremi tumakhameto bageke eete nookaama
naataquko ikanomake eete nokoi pupu niihoke qaupuiteqa
hee, Ooreiqa hiibaqu?

17 Oi nii niime isanate hasama gegema hiiroraihe qe-
samane niihoi oho dzore naatemi sapara naatoraita qupad-
zomare.

18 Oi ana naamae pupu hiireqi noo agiagita pupu sama-
nenipamuke hiire nikehoke suqobirorai.
19 Oonihe ana sinabidzaho oko ma boto tuputa nokoke
quba teeke qupanomaitareiqi noo hoteqanipamu boto
teenaqaho isaki oke ana qiba ma gesinama hiire paanaitemi
gattiqa isanatakoi. Qate ana nokoke bapotopotareiqi
noo samenipamuke noo agiagita hiiremi oberama
nookaridzonita bamu isanataqu, oonita naho tete suimare.

SINABIDZA HIIBAQU OI GURIMOHO ISAKI

20 Dzairamane name, nike oora ma qaara nikemeta
khameto kahosaamaho isakita ooraqu oi qidzanihe iiha ma
dzoobidza nikemeta eto puqi poonoma oorainohe gurimo
biire ooqa ao tete saridzare.
21 Oi Dzesea noo agobata noorake Ohongahoke qeeteta,
Anai nagapa abi qesaqesaho noota abi nagarake noo hiibakoi
oonihe hiiremi qidzoke nooka qusubaitaqu.
22 Oke Soopara hiiretanihe moohimi noi teeqaha abi ao
nooka hiisi eetoraiho quba noo totoho maina painahoke
hiibaranihe nikeho bisata nooka hiisi eetaama nokoke atti
moita quba noo oke hiireta. Qate nii oko ma boto tupu ai
tataumanomake hoobidzare hiireqa isanate too abiho isakita
sinabidza hiibare oi oho isaki ooni.
23 Oonihe oko ma boto tupu nike ttutturateqa gama qupata
girigoriiqa hiire ooma abi agiagi, sinabidzaho dzore tee, noi
nikeho bisata baabaquko noi sahateteqa hee, Nike qabaro-
baro naate ooraiqi hiire atti tuumakoi, oi obera.
24 Qate nike gama sinabidza mee hiire nooka ooma abi ai
tataumaama teei ota dzuubaquko nikeho nooi noke suqo-
bireqa khooba nohoke paanaitakoi.
25 Noho qupata dzukuro oota oi saqobami noi erake hi-
ibakoi, Ae, Ohongai meenipamu nikeho bisata ooraiqi hi-
ireqa Ohongaho torota subate pupu hiibaridzoni. Oonita
dzairamane, nike isanate eranomake eetare.

SINABIDZAHO BAURA OI GAMA TTARIMA OORARE

26 Oonita dzairamane oke ikanomake eetaqu bahe, nike
gama qesa hoobidzareiqa teei naa qupadzomareni, teei
obaoba aimareni, teei sinasina hiibareni, teei noo agiagita
adzahaha naatareni, teei oho noo burisi eetare, oonomake
eete oko ma boto tupu hoobirorare.
27-28 Oonita noo agiagita sinabidza hiibaquho dzaodzao
nike teenani mae eseriqai habara habara eete hiima teei
ao oho noo paata burisi eetemi abi khooba nookare. Qate
oho noo burisi abi teei ooraama naataquko eto teei noo
agiagita sepeke hiibainohe oho tuputa nipanipake ooqa qupa
nomeqata keke Ohonga pobi hiibare.

29 Ma sinabidza khoobake too abi hiibaqu oho qesa abi
eseri mae tapari hiibare.
30-31 Teei habese ooma Sumasa noho qupata sinabidza
mootomi hiibareiqa hiibakoi. Oonihe abi bosata hiirorai
noi hiire qaasuhimake hiibare. Oke eete sinabidza hiire tu-
umami minarai kebanoqake qesa qesaho qupa gama gesina
naatakoi. Gesina naate qesa too teete soubiremi bagenoma
naatakoi.
32 Oi sinabidza abiho baurai ttarinoma kekenita oho teteke
iihare.
33 Oi Ohongai hiinomanita noi tee rasakiho tete biraitara
baamu.

PAIMANE ETO GARUBATA NOO HIIBAINO

34 Qate qaheuba oko ma boto tupu qesa minarata paimane
bosa qooro noo hiibaquho tete ooraamanita tete hiiremi
ooraiqaho isakita noko oho tuputa nipake ooqa qasa noo oke
apu nomeho torota kebanoke nagata hiire nookare.
35 Oi atapa teei sinabidza tuputa bosa qooroqa noo hiiremi
eto midzanoma naataino.
36 Qate ana nike noorake pobi hiire. Nikei sinabidzaho
khooba bahe suhe.
37 Oonita teei sama nome moohimi sinabidzaho maikhata
naataquko noi erake korabete qupadzomare, Ana Pauroi noo
hiire qeesubi oi noo sepe bahe Ohonga Sooparaho toonipamu.
38 Oonihe nii oho ruume naatareiqa sama niime bagara
biire ruume naatakoi.
39 Oonita oho noo suhe erake hiire, Qesai noo agiagita
sinabidza adzahahaitaquho baura eetareimi etoqa oho tete
siibanipamuke eetainohe nike too abiho isakita sinabidza
khooba hiibaqu oho dzaodzaoke nike mekeqoma saridzare.
40 Oi Sinabidzaho poma qesa samane oorai oke gama
aimareiqa hii ma ttarita aimare.

15

DZESU BAATE QORIDZETAHO NOO KOKO

1 Dzairamane name, Dzesu Kiristuho isere qidza ana
bosata nikeho quba mootomi nike nooka hiisi eete ota tatau-
morai ohoke ana paha nike qupanomaite.
2 Sinabidza noo ana nike pobi hiireta oi nikeke qidzaiteta.
Mae nike tomama nookami sapara naateta?
3 Oonita ana Sooparaho torota nookata noo oke ana kora-
bete nikeho torota mootota. Oi noo ape bahe qetaqetai agob-
ake amodzamodza eetetaho isakita Kiristu napaho kahosa
gama teetareiqi baateta teena.
4 Baatemi qurabiremi qupi tapari naatemi noi eehaha
naateqi qetaqeta ohoke meenomaiteta.

5 Eehaha naatemi Peetoro noke moota paha tuerebe nokoi moota.
6 Qate kebanoke paha oko ma boto dzare nokohoi 500 oho isaki riite oomi nokoho torota Kiristui biranatemi moota. Oi nokohota qesai baate ooraihe qesa minarai eehahake ooraiqi bamu oho baike hiibaqu.

7 Ma ipita Dzesuho noma Dzakopoi noke mootani qate paha qaru abi apene ma apenei gama noke moo pobiteta.
8 Qate ana musaqi piitu qurake eete dzoomami naamae noke moota.
9 Oke teeho quba hiidzaranihe anai Ohongaho oko ma boto tupuke sesero minake eete qaataho qubake naamaeho dzapake qaru abi qesaho ttarita hiibaqui qidzoke isanataqu oi anai nokoho sabi ooni.
10 Oonihe anaho isaki oorai oi Ohongaho baruna heenaho mee. Baruna heena nohoi naho torota baura eete qaimi teqaha sapara naate ooraidzaranihe qaru abi qesaho baura oho isakike ana suqobire peota aimorai. Oi ana bahe Ohongaho baruna heenai anama baura oke eetorai.
11 Oonita anani mae qesai sinabidza baura nikeho torota eetorai oke bamu batabireqi hiibaquhe nanai oo eetemi nikemae ao nooka hiisi eetoraita oho mee oi ooni.

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA OONITA NAPAI QORIDZAKOI

12 Oonihe nanai noo teena oke hiireqi hee, Kiristui ao baata neta qoridzetaiqi hiirorai. Oonita ikanomake eete nikehota qesai oho bai hiireqi hee, Baataho neta napa qoridzaquho tete te ooraidzaraniqi hiirorai?
13 Nookao, baata neta qoridzaqu napameke bai hiibaquko Kiristu qoridzetake oho qesa bai hiibakoi.

14 Oonita Kiristui ooridzaama naatetaidzapuko sinabidza nanai hiire paanaitetaho mee bamu, ma nikeho ai tataumaho mee bamu, oke eete ooraridzoni.
15 Oho qesa nanai Ohongahoke hee, Noi Kiristuke paha eehahanomaitetaiqi hiireqi nikeho torota isere moototanita baata neta abi qoridzaama naataquko Kiristuke Ohongai teeqaha tukutara. Ma oho qubake nanake gama too abi oberaoberaniqi hiibaridzoni.
16 Abi bamu baata neta qoridzaqu, oke hibaquko oke paha hee, Kiristu teqaha qoridzaraniqi hiibakoi.
17 Oonihe Kiristui te qoridzaraniqi hiibaquko nike sepeke quba apeke ai tataumoraqu? Baamu, nike kahosa nikemema agoba oorai qaarakoi.
18 Oho qesa Kiristuke ai tataumaqi baateta nokoi baate ao dzaete soubireta.

19 Mooro, napai ttoka erata bodza hoteqake ooraquho qupa toobake eetorai mae? Eetoraiqako dzasa mina, tti ma sori napamae hiibaridzo oi abi minaraho tti ma ttaka riitanipamuke eetakoi.

BAATA NETA QORIDZAQU OI ISO KEKE QORIDZAKOI

20 Oonihe, Dzairamane, oi noo mee bamuhe Kiristu ao baata neta qoridzeqi qesamane napahoi ao baatetaho qaraqara oho eka bosa khata naate ooraimi baateta nokoi iihakoi.
21 Oho khooba erake eete oorai. Abi teehota baata sohorotani qate paha teeqahota oho qoriqori sohorota.
22 Aatamuho pouta abi minarai baata saridzorai oho qesa Kiristuho pouta dzuuborai napai gama eehaha saridzakoi.
23 Oonihe oi gama ttari nome ma nometa biranatakoi. Eka bosa khataio Kiristu ooni, qate ipiqata Kiristuho oko ma botoi noho neta ttutturatakoi.
24 Ttutturatemi oionita Kiristui baura ma beedzae ma tatanga maina paina oke gama suhe hiireqa oho pobi gamaqa burisi eete mai nomeho botota mooto soubidzakoi.
25 Oonihe Kiristui poiqa baura nome soopara eesuhiqa quba ape ma ape noke ibo eetorai oke gama suqobire soubireqake oke suhe hiibakoi.
26 Qate noke ibo eetorai oi dzapa samane oonihe oho musaqi oi quba ape bahe baata. Oonita baata oke Kiristui musaqike kotoromake oionita iboi gama baamu naatakoi.
27 Oi qetaqeta teei hee, Quba minarake noho pesunaitakoi oiqi hiirorai oio Ohongai quba minarake Khataho pesunaitakoi.
28 Qate Mai bamu noho pesuta biranataquhe noi quba minarake khataho pesunaitemake khata noomae Maiho pesuta qeemami Ohonga teenaio quba minaraho suu ma hee keke qaarakoi.

TUKUTUKU OORAAMA NAATAPUKO OI RASAKINOMA NAATARORI

29 Oonita mooro. Abi sobasoba saridzorai oi teeho bahe nokoi baataho qee neta qaraqara saridzareiqi oke eetorai. Oi abi baateqa eehaha naataquho qaseqaseke noko sobasoba saridzoraita oho tete ooraama naataquko nokoi ikabetaqu?
30 Ma oho tete ooraama naataquko nanai ikabeteqi qupi ma sau samaneke heme ma baataho teteta ooraqu?
31 Baamu, Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata ana noorake hiibi, saunaba samaneke ana ao baatareiqi eetorai, oke ana bamu nike dzaheitaqu.
32 Qupadzomo! Epeso nagapata ttoka abi qesai hoo qaanomama noko qesa teetorai nokoi rasaki nokometa hee, Nanai ihaike oho qaa eete baataqu mae baamu? Baataquko

bamu paha eehaha naataquta nanai ao saqubema guume ma meerata giimaqa baatakoi oiqi hiirorai.

Oonihe napamae oonomaho totohota hiibaquko bamu isanataqu. Baamunipamu.

33 Abi sepesapeho pomata qeemaqu oi oora ma qaara qidzake rasakiitakoita etoqa oho dzuputa qeemaino.

34 Nikehota qesai Ohongahoke khoukhaunipamu oonita oi napahota midzanoma naatorai. Oho quba nike qupa tukubaqa etoqa paha tete obera oonomata tuumaino.

TUKUBA QORIDZAQU OI ISAKI MAINA PAINA

35 Oonihe qesai eraho qasake hiibaqu kaqa. Hee, abi paha eehaha naataqu oho tete ikanoma, ma sama ikanomai qoridzaqu? Oonihe oi quseripo nooni.

36 Quba dzaarorai nase ooqai teqaha peitoraidzara. Oi arinatemake suunai peitakoi.

37 Oonihe peitorai oi te dzaaroraiho isaki oonidzara. Oonita eringa mutuni ma goottara maina paina oke dzaarorai.

38 Dzaaromi Ohonga noomae qupadzomaqi oke suuna ma quhisa moitemi oi paha isaki nome ma nometa tuumorai.

39 Oho qesa sama napahoi teqaha iso keke oonidzara. Abihoi mainani, hoohoi mainani, neehoi mainani, sekanahoi paha maina.

40-41 Oho qesa qusuho samai mainani, ttokaho nee ma bau oi maina. Etehoi mainani, dzasidzahoi mainani, pomattihoi maina oi pomatti ma taama oho nee ma baui paha maina paina.

42 Oho qesa abi tukutaqu oho samai maina. Oi abi baatemi kebake dzaaroraihe tukutaqu oi bamu baataqu.

43 Gauqake dzaaroraihe qoridzaqui nee ma baunoma.

44 Pepepeke dzaaroraihe beedzaenomai qoridzakoi. Ttokaho dzabadzaba oi boto hotenqani tukutuku oi qusuho boto kharani.

AATAMU BOSABOSAHO ISAKI MA IPINA

45 Oi qetaqeta teei hee, Abi bosa biranateta Aatamu noi hee ma hoo qaraqaranoma naateta. Qate abi ipina biranataqu oio qaraqaranoma itaquho gutu boto kharaho pobi ooni.

46 Oonihe qusuhoi te bosa biranataranihe ttokahoi bosa biranatemi qusuhoi ipita biranatorai.

47 Abi bosabosai ttokaho sama oonihe, abi ipinai qusuhoni.

48 Oonita ttoka abi bosabosaho isakita noho qesamane ooraini qate qusu abi ipinaho isakita Kiristuho qesamane oorakoi.

49 Oonita napa bosata ttoka abiho birabira aimata oho qesa napai qusu abiho birabira aimakoi.

DZESU BIRANATEMAKE NAPA OGASUMAKOI

50 Dzairamane name nookare. Ttokaho dzaetaetai bamu
agoba qaaraquho isaki naataqu oho qubake ana hee, abi
ttokaho samanomai qusuho pobi naataqui ooraidzara
baamu.
51 Oonihe ana noo agiagi teeke hiire paanaite oonita
nookare.
Napai bamu iso keke baataquhe meenipamu napai gama
ogasumakoi.
52 Oonihe ogasumaqu oi poiqa bahe ipi bodzaho suu
huitemake oionita baibai aimoraiho isakita napai gama
ao ogasumakoi. Oi suu huitemake abi baate oorai nokoi
baataamaho isakita qorihima napa gama ogasumakoi.
53 Erake eete oorai. Dzaetaetaho sama erai hiiburoqa
dzaetaamaho isaki naatare oi baataquhoi baataamaho sama
aimaridzoni.
54 Oonita baataqu ma dzaetaetaho isaki hiiburoqa
baataama ma dzaeetaamaho sama aimaqanoke oionita
too abi noo totoho hiireta oi meenoma naatakoi.
55 Oi hee, Qaraqarai ao baatake suqobire nukuromi baamu
naate. Oho quba baata nii poiqa apeke kootobaqu apeke nii
poiqa suqobidzaqu? Baamunipamu!
Oiqi hiiretai bodza ooqata meenoma naatakoi.
56 Nookao, baataho kooi quba ape bahe kahosa ooni qate
hu nooi paha abi ota dzeimaqi kahosake eepanomaiteta.
57 Oonihe Ohonga dzoobe, noi Dzesu Kiristu Soopara napa-
hoho botota qanga ma baata oke gama susupu suqobirorai.
58 Oionita Dzairamane qidza name. Nike qooro battigara
naate Soopara napameho baurata meupunoma naateqa er-
ake qupadzomare. Ohongaho baurake eetaqu oi quba sepe
bahe meenoma kekeni.

16

*DZERUSAREMU NENAHO QUBA TTUMA MOOTAREQI HI-
IRETA*

1 Qate oko ma boto Dzerusaremuna kaipota ooraiho ttuma
oke ttuttuitareiqi ana qaheuba oko ma boto tupu qesa pobi
hiiremi eetorai teena oke nike paha eetare.
2 Oonihe eto ana bosata nikeho torota biranatemi ttuma
oke ttuttuitainohe ao dzuma habesoraiqata eete qeemare.
Nikehota tee ma teeho isaki peite oorai mae qurate oorai
oonomake eete ttuttuitoo.
3 Qate ana biranatemi nike abiho dzapa hiiremi ooraqu oke
ana qaupuiteqa dzaira pepa qeete nokoho torota mootomi
kiridza qidza ooma gama teenaite aima Dzerusaremuta tu-
umakoi.
4 Mae nike qupadzomami anai nokoke gainene eete tu-
umaquho isaki naataquko ana isanate tuumakoi.

PAUROI NOKOHO TORO TUUMARE NARU HIIRETA

5 Ana Maketonia habaho abi mooqake nikeho torota biranatare hiire ooraita oke dzongobete nikehota biranatakoi.

6-7 Biranateqake quu bodzaho isakita nikema ooraqu kaqani. Nikema oomake nike anaho tete biraitemi ana paha teeta tuumakoi. Oi Sooparai bai hiibaama naatemi ana bamu pureho isakita nike mooqake tuumaquhe bodza kharabariqake nikema teenata oorakoi.

8 Oonihe Sumasaho dzuma dzamo naatemi anai oho quba roroko biire Epeso nagapa erata ooqake qeemakoi.

9 Oi Sumasai baura mina meenoma teeke erata naho quba sipi saqoromi ooraike qesa samane oho ibo ooni.

10 Qate anai Sooparaho baura eetoraiho qesa Timotteo paha eetoraita noi nikeho torota biranataquko nike noke hoobiremi attiamake nikeho baura eetare.

11 Oi eto nike noho nookami isanataama naatainohe keba ma dzapata noho noo nookaqanoke tete biraitemi noi sinabidzaho qesamanema noko paha naho dzagata baabare, oi ana oho beebe eetorai.

12 Qate dzaira napaho Aporo noho noo erake hiire. Noi sinabidzaho abi qesama teena naate nikeho torota tuumareiqi anai noke pobi hiiremi noho dza oi maina naatemi bai hiireta. Oonita noi poiqa bamu qeemaquhe bodza mainata tete paha biranatemi qeemakoi.

SINABIDZAHO BAURA ABIKE QUSUBAITARE

13 Qateqa, bakena geemorare. Ai tataumata pekhure teeteqa kotanga naate poro gottaho isakita qoobare.

14 Oonihe nike quba naane ma naaneke eetaqu oke dzasaho tete iihaqi eetorare.

15 Maqa Dzairamane name, noo teei paha oorai. Nike ao nookami Setepano noi oko ma boto nomema noko Akhaiaho habata bosaho eete sinabidza nooka hiisi eeteqi Kiristuho qesamaneke kokora eetorareiqi nokoho sumu naatorai.

16 Oonita ana dza eetemi nike abi oke suimare. Ma paha abi oonomaho qesa anama baura eetorai, nike nokoho dzapa qusubaiteqa tete nokohoke suimare.

17 Oi paha nike ao baaqi naho kokora eetarotahe Setepano ma Pottunato ma Akhaiku nokoi baaqi nikeho habara naatorai.

18 Noko baaqi nike hoobireqa qupa adzahahaitemi nike abi oonomake qupadzomami bagenoma naataridzoni.

19 Qateqa, Asia Gattiqa habaho kokota oorai nokoi nikeho qaki naatorai. Ma Akuira ma ata Pirisira nopo qaheuba oko ma boto tupu nopoho nagata ttutturatorai nokoma gama Sooparaho pengata nikeho dzoobe hiirorai.

20 Sinabidzaho qesamane nokoi gama oho qesa nikeho
dzoobe hiirorai. Oho ipike nike qesa girau ma gimutta eetare.
21 Oonita moorare, dzoobe ma kanakanaho noorake ana
boto namema qeesuqi paha dzapa name Pauro oke qeete.
22 Ma Qupa nameta ana pupu hiireqi hee, Soopara naname
nii ao baabare. Oiqi hiire.
Oonita tee noi Sooparaho goottae eete ooraiqako noi
baruho pobi ooni.
23 Qate Sooparaho baruna heena nikeho irita qaarare.
24 Dzesu Kiristuho pengata naho qupai nikeho torota oorai,
dzaasa!
Noo oioni
Anai Pauro

2 KORITTI
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Maketonia Haba
Tii 47, Dzasidza Sept.
Koritti ma Akhaiaho Oko ma Boto Tupu
Koritti nagapa, Girisi Haba

DZOOBE MA KANAKANA

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate oorai.
2 Oonita Ohonga mai napahoi Dzesu Kiristu ma nopo nikeho quba hasa hiiremi oke Timotteo noma gotta napame ma nakamae nike pobi hiire.

OHONGAI NAPAHO TTAPUTTAPU

3 Nookare. Dzesu Kiristuho mai noi Ohonga Dzakapanomani. Dzasaho maikhatanita noi tete samaneta ohonga naate abike kharuba teetorai.
4 Nanai kaipo ma qangarebata oomi noi nanake too teetemi oho isakita nanai paha burisi eeteqi qesake too teetorai oni.
5 Kiristui heme samaneke aima qaataho qetta ma kokoi nanaho irita qeemami oho qesa too tetateta noho torota biranate qaata oi paha nanaho naate oorai.
6 Oonita nanai heme saridzorai oi teeho quba bahe nikeke too teeteqa qidzaita qubake eetorai.
Oonihe ikanomake eeteqi nikemae nanake too teetaqu? Anai teeho quba hiidzaranihe nanai hemeta battigara naatoraiho isakita nike heme saridzeqa ota paha nikemae battigara naataqu oio meeke nanahota too tetatetaho isaki naatakoi.
7 Ma nike nanaho ttaiqa naate heme saridzeqa paha oho too tetateta saridzareiqi nanai oho bebe minake eetorai.
8 Dzairamane qupadzomare. Asia gattiqa haba ota kaipo quba mina nanaho irita biranate nanake suqobiremi baataquho isaki naateta oke nanai bamu nikeke dzaheitaqu.
9 Oi Ohongai baataho pobike tukutorainomaniqi hiireqi sama nanane oke nookami pepepe naatetanita nanai Ohongaho qupa toobake eeteqi sama nanameke baataho pobi ooniqi hiireta.
10 Oonita nana baataho tomidza naatemi Ohongai ohonga naate nanake ingonaitetai ingonaitoraihe paha ingonaitorakoiqi nana qupadzomorai.

11 Oonihe nike nana gaubidzaamake mekeqoma pupu
baura samaneke eetomake Ohongai nana ingonaitemi abi
samanenipamui noho baruna heenaho quba dzoobe hi-
ibaridzoho isaki naatakoi oio teteni.

PAUROI IKOIKO ABI BAAMU

12 Poma nanahoke mooro. Nana haba tee ma teeta tuumaqi
nikemaeho torota biranateta. Oonihe nanai te abi ikobeteqi
ttokaho nokanokata baabara. Bamu, nanai qupa sasarima
Ohongaho baruna heenata bauraho beedzae noho torota
giimorai. Oio nanaho nee ma bau naatemi ee ma eka nanahoi
hiiremi nikeho quba paanaite.

13 Oonita nanai khooba apeho qubake noorake
qeetoraidzaranihe nikeke ttenittenimi nike qupadzoma
qubake qeetorai. Oke eetemi nike oho qesa qupadzomaqi
tete saridzaquni mae?

14 Oi Dzesu Soopara napahoi paana naataquho bodzata
nanai nookami nike nanaho nee ma bau naataridzonita
nookare.

15-16 Ooqake qupadzomaqi anai ao qupi eserike nikeho
torota biranateqi paha ipibire sinasina moitare hiireta.
Nikeke sinasina moite soosoma Maketonia habata ogama
tuumarota. Ma paha nikeho nagapata biranatemi nike anaho
tete saridzemi ana paha Dzutea habata tuumarota.

17 Oonihe oke ana eetaama naatetaho qubake nike
nookami anai abi quseriponita naho tete eseri naatemi
oho qubake ana teeke mee hiireqa teeke haba hiibaquho
isaki naate oorai kaqani.

18 Oonihe tete oi obera abihonita nanai bamu nikeho torota
noo eseima hiiremi mee ma habaho takurata biranataqu oke
Ohonga meenomaho pengata hiirenita nookare.

19 Siribano ma Timotteo ma nanai Ohongaho Khata Dzesu
Kiristu nikeho quba paanaiteta oi mee ma habaho isaki bahe
noho nooi mutusanomanipamu ooni.

20 Ohonga naru samaneke hiireta Kiristui oho qaupuqaupu
meenipamu. Ooqaho qubake napai Ohongaho hasa hiireqi
Kiristuho dzapata oke mee hiiremi nohota bagenoma naa-
torai.

21 Oonita nike ma napake eehahaite qanoqanonomaitorai
oi ape bahe Ohonga teenai oke Kiristuho botonaitemi eetorai.

22 Noi napake ttanga eeteqi Sumasa nome moitemi noi
bodza ipinaho mumure naateqi ao qupa napahoke soopara
eetorai.

PAUROI PUREKE KORITTITA TUUMAAMA NAATETAHO KHOOBA

23 Oonita khooba apeho qubake anai te qeemaqi Koritti
abi nikeke qupi temuta moorara? Oi ana nike ingonaita

qubake ota biranataama naateta. Noorake anai Ohongaho pengata hiirenita noo oi meeama naatapuko ana ao baataroriihe baamu.

24 Nookao, nikemaeho ai tatauma ooraiho qubake nike eehaha naate isanatorai. Oonita nike ai tataumaho oora ma qaarata oomi nanai nikeke ekake dzeimaqu oi bamuhe nanai nikeho baura eetemi nikeho qupa qidzanatareiqi hiirorai ooqai oni.

2

1 Oonita ana qupa nameta hee, Eto qupi temuta ana nikeho torota biranatemi heme ma bame nike suqobiremi nikeho qupa saqobaino.

2 Oi anai nike heme moitemi qidzoke nike anake adzahahaitaqu.

3 Oonita ana dzaira pepa bosabosa nikeho quba dzoobiremi nike tete nikeme pobitemi anai oho qupa qidzaqidzama nikeho torota qeemamake qupa qidzaqidza oi paha nikeho naatakoiqi hiireqi ana oke qeeteta. Oonihe oho amake anai nikeho torota biranate heme moitemi nike quba apema anake qupa qidzaitarota oi bamu.

4 Oonita anai nikeho kokora minake eetorai oke nike eto arabidzainohe paha eto noo oi nikeke suqobidzainoiqi hiire qeesuhimi oi anata surupo ma ttidza hemenoma naateta.

ABIHO KAHOSAKE QAATARIDZONI

5 Oonihe ana ttidza heme nameho noo bamu qaupuitaqu. Oi abi pasenanoma noi napake gama sesero eetetahe meenipamuke nikeqake sesero eeteta. Mae qesa ma nikei noho nookami isanateta?

6 Oi bamu, nike ao ttutturateqi abi pasenanoma oke pobitemi anata isanatorai.

7 Oonihe abi oke nike eheitemi oi eto nohota suqobidzanoma naatainoiqi nike kahosa nohoke ao qaateqa noke kharuba teetaridzoni.

8 Oho quba naho dza oi hee, Isanate nike poiqa noho dzasa eete ttapuitare.

9 Nike oonomake eete noo qusubanoma naatareiqi anai gee bosata qeetetanita ao meenoma naasuhimi anai paha oho hasahasa hiibakoi.

10 Oonita teeho kahosake nike qaatemi oke ana paha naamae qaatakoi. Oi anai Kiristuho tuhotuho abi ooqi nikeho qupaqupa eete kahosa oke qaasubi.

11 Oi teeho bahe noho kahosa qaataama naatemi eto noi Saataho kakati teeta paha qeemaino. Oi noho angi ma kakati samane ooraike eto napa ruume naataino.

TTOROA NAGAPA ABIKE TE SINABIDZA HIIBARA OHO KHOOBA

12 Qateqa Dzairamane, ana Ttorao nagapata biranatemi
tete paana naatemi anai ota Kiristuho sinabidza hiibarota.
13 Oonihe Ttitto dzaira nameho qiri minake eete
saridzaama naateqi ana noko aipo biire Maketonia habata
tuumaqi ooqata noke saridzeta.

QURU ABI OHONGAHOTA BEEDZAE GIIMORAI

14 Oonihe haba ika ma ikata tuumorai ota Kiristui nanake
dzeimami huhuru hiire tuumoraita Ohonga dzoobe! Huhu-
ruho isakita nana noho pobi hiiremi abi qesai Kiristuho ura
qidza nookaqi hiisi eetorai.
15 Oi nanai Kiristuke paanaitemi oho urai paha Ohongaho
kokota dzuubami bagenoma naatorai.
16 Oonihe qesa nookaqi basesa eetorai nokoi sinabidzaho
ura ma qauna nookami nokohota baatanoma naatemi noko
oho qubake baata saridzorai, qate abi hiisi eetorai ura teena
oke nokoi nookami qaraqaranoma naatemi oke mai eetorai.
17 Oonita abi apei baura bamenoma eranomake eetemi
isanataqu? Oi qesai tterettareho isakita Ohongaho noo hiiro-
raiho teteke nanai te iihoraidzara. Bamu, Ohongaho pengata
nanai Kiristuhota beedzae giimaqi baura oke qere biireqi
meenipamuke sinabidza hiireqi Ohongaho too naatorai.

3

PORO TONGO USAQEHO BAURA ABI DZADZANOMA

1 Ana hiire oi te sama qusubahonidzarani. Qate qesai
nikeho torota biranate sama qusubaiteqi bauraho geeba
quseripo nokomeke abiho quba paanaitorai ma noko paha
qesaho geeba quba qasa hiirorai. Oonita nike nookami nanai
geeba quseripo oonomaho isakita nike qoqopa eetorai mae?
Oi bamu.
2 Bosata nanai nikeho baura eetemi nikemae nanaho geeba
naate oorai. Geeba oke qupaho geeta qeetemi ooraita abi oke
paata isaite bamu ruume naataqu.
3 Ohonga qaraqaranomaho Sumasai posoho isaki naatemi
nanai ooma baura eeteqi te oke sabina teeta qeetaranihe
nanai nikeho qupata Kiristuho isere qeetemi nikemae geeba
oho mee naate oorai.
4 Oonita Kiristui nanaho neta meenoma naatemi nanai
meenipamuke Ohongaho qupa toobake eetorai.
5 Nanai te sama nanameke nookami isanatoraidzaranihe
noho beedzae isanatanipamuke eetorai.
6 Oonihe noi nanake beedzaenomaitemi nanai sama agob-
aho geeba bahe gisiho poro tongo usage oho tuhotuho

naate oorai. Oi samahoi baatake moitorai qate gisihoio qanoqanonomaitorai.

7 Oonita mooro. Mosei samaho hu noo qetaqeta baatanoma oke aimami isakiqata koinanoma naateta. Naatemi Isirae abi Moseho nese ma penga moora quba bitta eetemi qiba nomeke rikubiremi moota.

8 Oonihe poike Sumasaho tuhotuho baura biranatemi oho koina ma dzapa pobi oi temuhoke suqobidzanipamuke eetakoi.

9 Oi baura bosabosa oi abike qomaqoma hiire qaaqi isakiqata dzadzanoma qaata oonihe abike rike ma pobinomaitaquho baura poiqa biranatemi dzadza ma dzapa pobi nohoio minanipamu.

10 Oi napaho baurai dzapa pobi minanoma naate ooraiho qubake bamu hu noo bosabosake nookami isaki naataqu.

11 Bosabosaho eepa namubami ipinaho gaabi oi peite koina minanoma naate qaarakoi.

12 Ooho qubake nanai qupa too teeteqi too anaanama hiirorai.

13-14 Agobake Mosei hee, Eto noko naho nese ma patiho koina bittake eetaino hiireqi qiba nome sengibeteta. Oonita kebanoke noho dzaza bamu naatemi Isirae abi nokoi ttokaho nesema noke moomi isanateta.

Oonihe nokoho qupa te uhubaranita nokoho pengata sinabidza agobake isaitemi nokohota pobiratoraidzara oke moohimi qupa nokohoi senginoma keke naatorai. Qate nanaho tete maina. Nanai teqaha Ohongaho dzadza qaanateqi qiba rikubiroraidzaranihe paata baiburorai. Oke eetemi Kiristuke noko kebanoke qupadzomaquko sengi oke kuibiremi qupa nokohoi adzahaha naatakoi.

15 Oi nokoi nokome quba Moseho sinabidza agoba oke isaite qaimi eehe, qupa sengi nokohoi saqobaama naatemi arabirorai.

16 Qate nana paata baiburo qaama nokoho qupai Sooparake pupubetemake oionita nokoho sengi oi bamu naatemi qupa paana naatakoi.

17 Soopara apehoke hiibidzaranihe Ohonga Sumasa. Oi Sumasai ogamaqi qupa tonabetemi abi saqosaqo saridzorai.

18 Nookare. Nike ma napake ao sengi geemami napai Sooparaho dzadza ma koina mooqorai ma napaho nese ma pati oi hihihi oke aimaqi hiibudzake eete tuumami Sumasai banaite qaamake Sooparaho koinake napa mai eete soubidzakoi.

4

QARU ABI TTOKAHO QAPUNIHE NAKUI MEE QIDZA

1 Oonita Ohongai qupa kokora nometa tuhotuho baura
erake nanaho irita mootomi nanai oho quba peperataama.
2 Nookare, quba midzanoma dzukudzukunake nanai te
hesatoraidzara. Oonita nanai te abike ikobeteqi Ohongaho
nooke noo qesama aima rasakiite hiiroraidzarani. Baamu,
noo qidza nohoke keke hiire paanaitemi Ohongaho pengata
abi moomi meenoma naatorai.
3 Qate qesai poi hee, Nanai oho mee mooraamaniqi hiirorai
kaqa. Oonihe nokoi baataho pobi ooqi mooraama naatorai.
4 Oi teeho quba bahe Kiristui Ohongaho birabira bageno-
manipamu. Oonihe eto abi nokoho qupai noho quba adza-
haha naate sinabidza qusubaitaino hiireqi ttokaho qober-
obai nokoho neseke kotoromi Kiristuke noko moorama naa-
torai.
5 Nookare. Nanai sama nanameke te qaupuitoraidzara,
baamu. Nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho quba eeteqi
nikeho kokora abi naatoraita noqaho noo ma pobi nikeho
quba paanaite qaupuitorai.
6 Ohongai hee, Qupita dzadzai biranate baibudzareiqi
hiiretanita noi napaho qupake baiburomi nana adzahaha
naate Dzesu Kiristu Ohongaho birabira qidza dzapanoma
noke dzaga boboto gesina naatarai ooni.
7 Oonita nanai isaki dzapanoma oonidzaranihe ttoka qa-
puho isakita mee qidza nohoke abiho quba pattabetorai.
Oke eetemi abi bamu qapu nanake qaupuitaquhe Ohongaho
beedzae ota biranatorai ooqaho hasa hiibaridzo.
8 Oho qubake nanai kaipoke saridzoraihe, nanake qahi-
totaquho tete baamu. Qangahasita biranatoraihe nanai ota
peperataama.
9 Abi nanake seseroitemi Ohongai nanake gaubidzaama.
Nokoi teetoraihe nanai baataamani.
10 Oi Dzesui baatetake nanai qupadzomaqi tete oke
suimaqi tuumami oho isakita Dzesuho qaraqarai paha
nanaho oora ma qaarata paana naatorai.
11 Qupi ma sau samaneke nanai Dzesuho quba oora ma
qaara eetemi baatai nanake sudzabetorai oonihe oke eetemi
qaraqara nohoi paha ttoka sama nanahota paana naatorai.
12 Oonita baatai nanake gaahimi oho meeke nike qaraqara
mai eetorai tete oioni.
13-14 Qetaqeta teei hee, Quba erai meenoma naatakoi hi-
ireqi anai oho isakita ao noo hiire. Oke geeta qeetemi ooraiho
qubake nanai paha oho tete ma pomata noorake hiire, Ohon-
gai Dzesu Soopara napahoke aima tukutoqi oho qesa nanake
nikema gama tukutoqa isaki qidzata paanaitemi dzapanoma
naatakoi.
15 Oonita mooro, nanai baura samaneke eetorai oke teeho
quba eesuidzaranihe oho mee qidza nikeho irita biranatemi

nike totoho minaiteqa Ohongaho hasa ma gegema hiiromake nee ma bau nohoi asuasu naatareiqi baura oke nana eetorai.

POIQAHO BAME OI DZAPA POBIHO DZEBIDZEBI

16 Tete oke qupadzomaqi nanai peperataama. Meeke sama dzeuboraihe qupa khata nanahoio qupi ma sau samane tukubaqi battigara naatorai.

17 Oonita qangahasi qesai isakiqata nanaho robeta biranatoraihe oho ipike nanaho dzapa pobi meupunoma naatakoi.

18 Erake eete oorai. Poike ao paana naatorai oi bodzanomanita ooqake keke nanai te qupadzomaqi baura eetoraidzaranihe biranataamake oorai oi bamu dzaetaqu oi dzakapanita oho baura mekeqoma eetoraita mooro.

5

TTOKAHO BARUBA BAHE QUSUHO NAGA

1 Erake qupadzomare. Ttoka sama napahoi barubaho isakinita oi rubenga naatemi oho qanga bamu. Oi Ohongai qusuta napaho quba naga dzakapanoma abi botoma gootaama oho isaki teeke roibetemi oorai.

2 Oonita napai ttoka samata heme saridzoraiqi qusu naga napameke dzaamotare dza minake eetorai.

3 Oho dzake eeteqi hee, Ota bamu habana gottai ooraiquiqi hiirorai.

4 Oi napai barubaho isakita ooraiqi idze ma mare hiireqi kaipota oorai. Oonihe napai te ttokaho sama napame sepeke ai biidzareiqi dzaodzao eesuidzaranihe qaraqara usaqeke dzaamotomi oi sama agobake nukuromi napa oho qidzata ooraquho qubake dzaodzao eetorai.

5 Oi Ohonga noomae oho tete hunatemi napai ota qeemaridzoho qamodzamodzake noi ao napake Sumasa moitemi baura eetorai.

6 Oho ttidza qidzaqidzata ooraiqi nanai saninoke adzahaha naateqi hee, Sooparaho neta napaho nagapa ooraihe oke mai eetaamake ooraquta baruba oi poiqaho quba isanatoraiqi hiirorai.

7 Oonita ao nesema mooqoraihoke te qaupuitoraidzaranihe mooraamake ooraihoke qupadzomaqi oora ma qaara eetorai.

8 Oho quba qesa ma nanai ao samaho baruba nanameke qaate nagapata tuuma qubake te ququimoraidzara. Baamu, ota Soopara saridzakoi hiireqi qaki ma naki eetorai.

9 Oonita nanai barubata ooraquni mae qusuho nagapata tuumaqu oi teqaha baura nanahoke hoteitoraidzaranihe oonomake eete tuumami Ohongahota bagenoma naatorai.

10 Oonihe oi nana keke bahe napai iso keke Kiristuho dzagata qooromi noi napaho oora ma qaara ttokahoke gama moo pobitemi qidzani mae qanga oho isakita noi kebanoke ipi ma habara moitemake napame quba aimakoi.

OHONGAI TETE QIDZA TEENA KEKE BIRAITEMI OORAI

11 Oi abi qesaho quba attinomanipamu naatakoita nokoi ikanomake eete sepeke Soopara napameke saridzaqu hiireqi nanai abi minarama nikeke qupanomaitorai. Oke Ohonga mooraihe qesa ma nike ao tete nahoke qupadzomorai mae bamu?

12 Oonita nikemae nanaho geeba naate ooraimi anai bamu oho noo paha eehahaitaqu.

Oonihe qesai mee oke riiteqi sasake sooroqi nanake qomaqoma hiiremi nike oho ipike noo apeke noko pobi hiibaqu? Oke ana hiire.

13 Oke teeho quba hiibaamanihe nikemae Ohongaho pengata tee ma teeta qidzanatareiqi hiiroraita nookare. Oonita nokoho noo oke nike nookami nanai noo buribaro eetoraini mae meeke hiirorai?

14 Tete erake eete oorai. Kiristui dzasaho tete biraitemi oi nanake qooro teetorai. Nanai hee, Kiristui abi minaraho quba dzasa eete oho habarake baatemi oho qubake baatai eto tee ma teeke mai eetaino.

15 Noi minaraho habara baatemi eto abi gama baura nome ma nomeke eetainohe baatetaho habara nokome Kiristuke qupadzomare. Noi qoridze qaraqarata ooraita nike noqaho quba oora ma qaara qidza eetorare.

16 Oonita ttokaho geeba oke nanai agobake gattiqa qusubaite qaatani kaqa. Oonihe Kiristuho sinabidzata napai noke gesina naateqi bamu paha ttokaho geeba tee ma teeke qusubaite tuumoraqu, baamu.

17 Oi teeho bahe teei Kiristuho pobi naateqi ota usaqe naatorai. Agobai bamu naatemi abi usaqe oi ooraita mooro.

18 Oi Ohongai Kiristuke dzoobire quratemi noi napake Ohongama teenaitemi oi quba sepe bahe Ohongaho boto popo kekenita dzebidzebi baura oho qetta ma kokoke noi nanake moitemi nanai nikeke Ohongaho robeta dzeimami nike noho dzaqata biranatorai.

19 Meeke ana hiire, abiho kahosa huba baha biirorai oke Ohonga mooqi Kiristuke dzoobiremi ttokata Maiho quba eeteqi kahosa napahoke qere biireqi napake Ohongama teenaiteqi nanake baura oho koko moitemi oorai.

20-21 Oonita Ohongai nanake oho qaupuqaupu hiiremi nanai noho too naate Kiristuho quba eeteqi nikeke hee, Ohongama qesa dzaira eetorareiqi hiirorai. Oi Dzesui kahosa ruumenihe Ohonga hiiremi noi kahosa napahoho tteki

aimami Ohongai noho baura qidza mooqi napake rike ma pobiho isakita mootomi oorai.

6

QARU ABI NOKOI ABI MINARAHO BAURA EETORAI

1 Oonita Ohongama baura oho ttaiqa naate ooraiqi nanai nikeke hee, Ohongaho baura qidza nikeho irina biranatorai oke qerepasa eetainohe qaupuitare.

2 Oiqi hiiroraini qate Ohonga noomae totoho erama hiirorai, Nii areare hiirorai bodzata ana nookorai ma bodza ooqata ingonaitorai ooniqi hiiroraita mooro. Areare hiibaqu ma ingonaitaquho bodzaio poiqanita nike oho bame qere biiremi noi nike qidzaitakoi.

3 Nike nanaho tete mooro. Nanai bauraho poma tee ma teeke riitaama oonita oho midza baamu.

4-5 Nanai Ohongaho tuhotuho abi ooqi isaki ape ma apei biranatorai ooqata paidzasuiqi battigara naatorai oi kaipo ma qangahasini mae, seebe ma meerani mae, teeta ma suutani mae, sokasoka ma garugaruni mae, iiha ma dzoobidza bamenomani mae, bakena gehigehini mae quba ape?

6 Oho bisata nanai hutingi naate qupa saasarima oorai.

Nanai Sumasa qidzata dzasa meenipamuke eete ipibireqi gesina aimaqi baruna heenata heme baura eetorai.

7 Nanai rike ma pobiho koo ma taangake boto pobi ma magenaite Ohongaho beedzaema sinabidza meenipamuke hiirorai.

8 Oonita nanaho isere qidzani mae qanga biranataqu ma nanaho dzapa peitaqu mae qurataqu oke hiireqi nanai pekhure teetorai.

9 Qesai nanake hee, Ikoiko abi ooniqi hiiroraihe qesai hee, Meeniqi hiirorai oonita qesai nanake gesinanihe qesai ruumeni.

Qesai nanake gou biireqi baataho pobi oniqi hiiroraihe nanai ikanomake eeteqi baataamanihe eehaha naate tuumorai oho khooba era:

10 Nanai qupa bamema ooraihe paha qupa qidzama oorai. Nanai abi habana, quba samaneho dzore oonihe paha quba qesa samaneho maikhameto naate abi samaneke meupunomaitorai, oioni.

11-12 Oonita Koritti abi nike nookare. Nike nookami nanai nikeke qahitotorai mae? Oi baamu, qahitotoraidzaranihe nikeho quba qupaqupa eeteqi too saqoroqi nikeke sogo samaneke moitorai.

13 Oonita oho ipike khametoi paike too teetoraiho isakita nike paha adzahaha naate nanake hoobidzaqu mae?

NAPAI GAMA OHONGAHO BIIRI OONI

14 Qate paha erake qupadzomare. Rike ma pobi oi pasenama qesa dzaira eetorai mae? Oi bamu dzadzana. Nikei raaba abi kiringanomama qesa qahiqahi eetaino.
15 Kiristui Iibadzama te qesa dzaira eetaamanita ai tataumanoma nikei eto Ohonga ruume naate nokoma qesa dzaira minake eetaino.
16 Nike moomi Ohongaho Biiri ma qoberobaho gisigisi oi te qesa dzaira eete qopa teenaqata ooraidzara. Oonita Ohonga hiiretaho isakita napamae ttaike Ohonga qaraqaranomaho biiri naate oorai. Oi noi hee, Ana naamae nikema oora ma qaara eete ota qopa koobire qaaqa nikeho Ohonganipamu naatemi nikei naho qeseba abi tupu naatorakoi.
17 Oiqi hiireqi Sooparai hee, Eto raaba abiho quba ngiinginoma teeke hesatainohe nokoho neta tta eeteqi sama nikeme naho quba qaheburomi ana nike amaki eetakoi.
18 Oke eete anai nikeho mai gotta naatemi nike naho geseba khata ma khameto naatorakoi. Totoho oke Ohonga Soopara beedzaeho maikhatai hiiroraita napamae gama qusubaitare.

7

1 Oonita Dzairamane name, Ohongai naru bamenoma oke napake moitemi oorai oi paha samane. Oho qubake maka ma kanesa ape ma apei napaho gisi ma samata peitorai oke gama kuibire akobeteqa Ohongake ququimaqa sasarinipamu naate qaarare.

KORITTI ABI QUPA BURISI EETEMI PAUROTA ISANATETA

2 Oonihe nanai te nike guume eetara te sesero eetara te tee ma teeke eetaranita eto nanaho nookami qanganataino. Ana bosata hiire, ari oke paha hiibi.
3 Napai eehaha naataquni mae baataqu oonihe nanaho qupai nikehoma qesa hongasirorai. Oonita naane quba nanai sepeke nike qomaqoma hiibaqu, oi baamu.
4 Anai bamu nike ikobetaqu, nanai kaipo ma qangarebata ooraihe nike nanaho nee ma bau naatemi oho ttidza qidzaqidza nanata biranatemi nanai oho qaki ma nakinoma naatorai.
5 Oi teeho quba bahe nanai Maketonia habata biranateqi sama qidzanatarotahe baamunipamu. Kaipo quba minake eeteta. Abiho qaa ma dzauba nanake sengibetemi meeke nanai nakuta atti ququimata.
6 Ququimami Ohongai nanake too teeteqi Ttittoke dzoobiremi ota nanake saridzeta.
7 Ooqaho quba keke bahe noi nikeho kokorata qidzanateta ma nikeho isere qidza mootoqi hee, Nike naho dza ma dzaodzao minake eetorai ooiqi hiiremi naho qupa qidzanipamu naateta.

8 Oi gee bosabosa anai nikeho quba qeetemi nikehota ttidza
hemenoma naateta oonihe heme oi bodza teenaqaho isaki
naatemi oi anata paha gattiqa isanateta.
9 Oi teeho bahe gee oi nike isakiqata ttidza heme moitemi
nike ao qupa burisi eete tete nikeme pobitemi Ohongai
nanaho baura oke moomi teqaha nike sesero eetara ooqaho
qubake anata paha isanatorai.
10 Oi abi ttokaho quba sepeke heme saridzeqa oho
ipike baata saridzakoi. Qate Ohongaho baura quba heme
oonoma teeke saridzaqu oke saridzeqa qupa burisi eeteqi
qidzanatakoi.
11 Oi ana nike oho heme moitemi nike nookami Ohon-
gaho sagi naatemi nike te basesa eetarani. Nike atti eete
roqobetemi nikeho qupa pobiratemi nikeho noo qusubaho
dza ma dzaodzao peitemi nike oho dzudzu ma sogimo naate
oorai. Oke eetemi nikeho qanga ao bamu naateta, dzoobe.
12 Oonita ana gee oke qeeteqi teqaha sagi ma oho kabi-
raqake qupadzomaqi qeetara. Nanai nikeke qupanomaitemi
Ohongaho pengata nanai nikeho kokora baura eetoraike nike
qupadzomaqa qusubaitakoiqi hiire qeeteta.
13 Qeetemi nikeho oora ma qaara ao pobiratemi nanai
te ooqaho quba keke qaki naatoraidzaranihe Ttitto baaqi
nikeho isere qidza mootomi noomaeho qupa qidzanatemi
nanai paha oho quba qaki naatorai.
14 Oonita Ttittoi nikeho torota tuumare boohimi nanai
nikeho quba eeteqi noke pobi hiireta, Maqa Koritti abi nokoi
nanaho noo isaiteqa qusubaitakoiqi hiireqi noke dzoobireta.
Dzoobiremi nanai hiireta oi aoke meenoma naatemi nike
moomi nanai hiire baaorai noo oi mee kekeni.
15 Oho quba Ttittoi nikeho torota biranate moomi nike
ququimaqi noke atti irita saridze noho noo ao qusubaite
soubiremi noho qupai tukubaqi nikeho hasa hiiretai hiirorai.
16 Oonita anai nikeho qupa toobake eeteqi oho totohota
Ttitto pobi hiiremi meenoma naate ooraiho qubake naho
qupai qidzanipamu ooni, dzoobe.

8

QESA KOKORA QIDZA EETORAQU OIO KIRISTUHO TETE

1 Qate paha Maketonia oko ma botoho noo teeke nanai
nikeho quba paanaite. Oi nokohota adzahaha biranatemi
nokoi ao ohonga ma tatabi naatorai.
2 Oi nokoi ttuma ma quruma ma qubaho qangahasita
ooraihe te oho toronata taatara. Baamu, sinabidzaho dza-
odzao nokoho ttidzata qaitemi nokoi quba samane kiridza
quba ai biireqi oho dzore naate oorai.
3 Anai nese namema moomi nokoi qogoamake moiteta.

4 Nokomae tototo hiireqi hee, Abi ttumaho kaipo
Dzerusaremuna oorai nanai isanate ttaike nokoke qonoqono
moitareqi hiireta.
5 Nanai nokoho qupa tonabetemi nokoi qupa ororo eete
moohimi Ohongaho dzanita nokoi oho isakita ao hairiamake
qupa ma sama nokome Ohongaho quba mootoqi nanake hee
ma heeta quba moiteta.
6 Oi nanai bosata Ttitto dzoobiremi noi nikeho baura
eetemi oonomaho isakita nike qupa burisi eetemi noi oho
isere nana moitemi nanai poiqa noke ohongama tatabi oho
tete paha nikeho torota paanaitare hiireqi noke gee erama
dzoobihibi oonita nike oho quba adzahaha naatare.
7 Oi nike quba samane, ai tatauma ma nokanoka ma
hibahiba ma dzaodzao qesaqesa ota nike ao isanatoraihe
paha quba nikemeke qonotaquho pomake nike aoke gesina
naatareiqi hiire.
8 Tototoqaho qubake ana te hiidzaranihe qesai ao oho
beekho eetemi nike quba qonotoqi peiota aimare hiiremi abi
minarai oke moo hasa hiibaridzoni.
9 Oonita tete erake qupadzomare. Dzesu Kiristu Soopara
napahoi bosata nikeho quba dzasa minake eeteqi sama nome
qoredza eetaranihe quba tobe sumanoma nome nikeho quba
biire soubiremi nike oho meuputa ooraita nike oho tete
suimare.
10 Oi ana moomi nike oho ttaiqa naasuqa sama nikemeke
hoobidzakoi.
Oi nike tii teemuta poma qidza qesaqesaho quba adzahaha
naate qeematanita paha eraho pomata ipibidzoo.
11 Nike oho dza eete sohorotanita dzaodzaoma soubidzare.
12 Oonita quba ape ma apeke qonotaqu oho qubake eto teei
gimutta eeteqa hee, Quba oorapuko moitaroriqi hiibaino.
Nikeho isaki ooraihota nike moitemi bagenoma naatakoi.
13 Qesa nikei meupu nikemeta giimaqa qesake moitemi
idzoidzo naataqu oio tete, ma oi bamu nikeke sesero eetaqu.
14 Oi poiqa nikeho meupui habana gotta nokohoke isaki-
nomaitemi bodza teeta nikemae qubaho dzore naatemi noko
oho qesa nikeke too teetaridzonita ooqata iso keke naatakoi.
15 Paha teena oke sinabidzata qeetemi oorai. Oi hee, Teeho
isaki hee eete perebami oi temu oho dzore noho iisuta bi-
ranatemi isaki nopohoi idzoidzo naatorai ooniqi hiiroraita
qupadzomo!

BAURA ABI QESAHO KHOOBA

16-17 Oonihe Ttitto noomae adzahaha naate ao nikeho
torota baura oke ipibidzare hiireqi qeehibita moomi oi anaho
dza keke bahe nohonita Ohonga dzoobe!

18 Noi qeehibihe abi dzapa pobinoma oko ma boto tupu samaneke sinabidzata qanoqanonomaitorai (oi Rukani mae Aporoni mae ape?) noke nanai Ttittoma dzoobiremi nopomae tuusubi.
19 Noi oho dzapa pobinomanihe paha oko ma boto tupu qesaqesai pui nokomeho quba noke uhutomi noi napake hoobireqi Dzerusaremu abiho quba dzaodzaoma ttuma ttuttuitoraita Ohonga nookami nee ma baunoma naatorai.
20 Noi nana hoobire ttuttuitoraiho qubake eto qesai nookaqi hee, Oberama eetoraiqi qupadzomaino.
21 Oi nanai Ohongaho neseta qupa sasarima baura eetoraiho isakita paha abiho neseta oho sasarima ooraike qupadzomare.
22 Qate paha abi teei nanake hoobire baaorai noke nana moomi abi meenomanita noi nikeho noo qusuba nookami oho dzaodzao oi noho irita peitemi noke nanai paha nopoho gainene uhutomi tuusubi.
23 Qate Ttittoi abi ape bahe anai nikeho baura eetoraimi oho hobihobi abi oni. Qate abi eseri oko ma boto tupu qesaqesaho pui naate hoobire baura oho ttaiqa naatorai oi Kiristuhota gama nee ma baunoma naatorai.
24 Nookare, nanai nikehoke nookami kokoranomanita abi hohoqa erake dzoobiremi nokoi nikeho torota biranatemake nike ao bageke eete nokoke kokora eetakoiqi qupadzomaqi nanai dzapa nikehoke qesaho pengata qusubaitemi nike oho qesa Kiristuho oko ma boto tupu qesaqesata baura abi nokoho dzapa qusubaite soubidzare.

9

ABI MINARAKE HOOBIDZAROTAHO QONOQONO

1-2 Maqa, Dzerusaremuta Ohongaho abi tupu kaipota ooraike nikei hoobidzaridzo oke anai ikaqi hiireqi qeetaqu? Baamu, nikemae ao oonomake eetareiqi qupadzomorai kaqani. Oi anai Maketonia abike hee, Oore Koritti abi ma kara nokoi abi oonomaniqi hiirorai. Anai hee, Nokoi ao sauqata tii temuta sohoroqi ttuma roibetemi oorai. Hiiremi dzaodzao nikehoi minara ma nokoke eepa moitorai.
3 Oonihe anai nikeho hasa hiiqi paha hee, Eto sapara naataino hiireqi dzairamane erake nikeho torota dzoobihibi. Oi ana hee.
4 Eto Maketonia abi anama nanai qeemaqa moohimi nike roibetaamake oomi napata midzanoma naataino hiireqi ao seike nikeke qupanomaite.
5 Oonita anai abi dzoobiremi nikeke qupanomaitemi nike ttuma ttuttuitemake agoagonoma naatakoi. Oonihe eto anai

tototo hiiremi agoago oi baruho isaki naataino hiireqi ao sauqata hiire.

6 Tete erake eete oorai. Teei norotu biireqa mee oberaqake aimakoini qate teei gigi minake biidzaqu noi paha meupu minake saridzakoita qupadzomare.

7 Ohongai dza eetemi abi too inainama quba moitaridzonita teei quba qonotaqu noi eto bame eete ttidza qoreqorema moitainohe qupa nometa adzahaha naate isaki apeta moitaqu oke baruna heenata ao moitare.

8 Oi nikei quba nikeme moitemi bamu naatakoiqi eto qupadzomaino. Baura kira hiiroraiho isakita nikeho quba haba habara biranatakoiqi Ohongai hiiremi ooraita noho baruna heena ma meupu oke qupadzomare.

9 Erake qeetemi oorai. Hee, Abi ohonga noi abi qubaho dzore naatorai nokoke qupadzomaqi iisunomaitoraita noho tete rike ma pobi oi agoba qaarakoi.

10 Oonita gottarake dzooho mai moitemi dzaarorai ma pattake abi moitemi muunoraiho khooba ape bahe Ohonga teenanita noi quba tee ma teeho biidza ma suuna nikeke moitemi baura qidza nikehoi paha qoridze meupunoma naatakoi.

11 Oonita nikeho iisu ao peitemi nanai pui oho dzapa teeke erana hiiremi nike baruna heena nikemeho quba eeteqi Dzerusaremu abi habanake moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasa minake hiibakoi.

12 Oonita moomi baura erai Kiristuho abi habanake moitaqu oi ooqaho quba keke ooraidzaranihe moitemi nokoi aimaqa Ohongaho hasama gegema hiibaqu quba eseri ooqata meenoma naatakoi.

13 Ma paha nike ttaike ttuma ttuttuiteqa Dzesu Kiristuho sinabidzake mee hiiremi abi sigina oorai nokoi mooqa Ohongaho subesube hiibakoi. Oi teeho bahe nike kaiponoma nokoho bame mooqi ubatu nikemeta giima nokoke moitorai oioni.

14 Nokoi moomi Ohongai baruna heenaho tete biraitemi nike tete oke qaupuitemi nokoi nikeho dzaodzao minake eete Ohonga dzoobe hiibakoi.

15 Oonita qonoqono qidzaho maikhata ape bahe Ohonganita buububu! Mae totoho apeta hiiremi isanataqu?

10

QARU ABI KOIDZAHO TETEKE PAURO QAUPUITETA

1-2 Qate nikehota qesai anake hee, Noi kharata ooqi noo tatangake hiire qeetoraihe noi nanaho bisata baaqi subate kebake hiiroraiqi hiireo? Idze! nanai nikeho bisata biranate noo tatangama hiibaquho isaki oorai. Oonihe oi nikehota

midzanoma naatakoita nanai kharata ooqi noo bamenoma qeetemi isaiteqa qusubaitemi nanai baaqa nikema noo keba ma dzapata hiibaridzoniqi hiire tete oke aimorai. Meeke Pauro ana naamae Dzesu Kiristuho quba eeteqi keba ma dzapata nikeho torota inoinoma noo hiibare dza eetorai.

3 Oi naho dza oke eete oorai, oonihe Ohongaho baura eetemi tee ma teeta basesa biranatemi keba ma dzpaqata keke noo hiiremi bamu isanataqu.

4 Maqa, nanai koo ma tangama qaa eetorai oi te ttoka pepepeho isaki oonidzara. Baamu, oi Ohonga beedzaenomaho isaki. Noho koo ma tangama qaa eetemi basesai taatorai ma qupa dzohidzohi sasai bamu naatorai.

5 Ma quba naane ma naanei qiba peqipeqita Ohongaho nokanokake qirutomare hiibaqu, iiha ma dzoobidza oonomake nanai gama sorubire aimami Kiristuho tete peitorai.

6 Oonita ape ma nikei basesa eetaqu oke nana ao sorubire aimami bamu naataridzonita qupadzomare.

7 Qesa nikei sasake sooroqi sama nikemeho nookami Kiristuhonita hee, Pauroi nanake ikaiqi hiibaquiqi qupadzomorai kaqani. Oore, nikei Kiristuhonihe nanai nikeke noo hiirorai oi paha Kiristuho kekeni.

8-9 Nookare. Nanai geeta tototo hiirorai oi Ohongaho beedzae oonita oke nanai qaupuitorai. Oonihe nikeke rubengaitareiqi te qupadzomoraidzara. Oonita eto oho atti eetaino. Baamunipamu, qidzaita qubake beedzae eetorai oonita ana bamu oho midza hoho eetaqu.

10 Totoho oke ana teeho qubake hiidzaranihe qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi kharaqata ooqi noo minake qeete dzoobire baaoraihe noi noomae baaoma nanai moomi noo kebakebama hiiremake nanai oho ngiingi eetaridzoniqi hiiroraiho isakita ana oho noo ipi hiire.

11 Oonita basesanoma nike erake qupadzomare. Nanai geeta qeetorai oi baura nanaho kekenita oi nanaho habara naate nikeke dzaga bobotoqa boto koko eetakoita qupadzomare.

12 Qate abi qesa haba kharata baaqi nikeho banaita naatare hiireqi qesa bitta ma kaka eeteqi quseripo geeba nokomeke banaite banaiteke tuumoraihe nanai oho qesa bamu.

13 Ohongai bauraho kamo nana moiteta oi nikeke sengibetemi ooraita nanai baura naname qaupuiteqi te sepeke dzapa nanameke ai qusubaitoraidzara.

14 Bamu, nanai bosata baaqi te habake hoteitaranihe qeemaqi nikeho heme baura eete sinabidza qidza hiiremi nookatanita nike nanaho pobi ooni.

15 Qaru abi qesai mainata baura eetemi nanai te ttanga naname ota mootoqi qaupuitoraidzara. Oonihe nanai nikeho

baura eetemi nike ai tatauma saridzeta. Oonihe nikehota oho meupu hee eeteqa paha qesaho irita perebaqu oho qupa toobake nana eete oho beedzaeke eetorai.

16 Oi sinabidza nikehota hee baamake nanai paha nikeke dzongobeteqa haba agiagi qesata ipibire sinabidza hiibakoi. Oi nanai bamu baura abi qesaho dzoota qeemaqa baura nokohoke karabetaqu, tete oke qesai iihoraihe nanai baamu.

17 Oi nanai hee, Teei dzapa teeke qaupuitareiqa Ohonga Sooparaqaho dzapake qaupuitare.

18 Oke hiiroraita abi teei dzapa nomeke qusubaitemi bamu isanataquhe Soopara noomae teeho dzapake qusubaitemi isanatakoi.

11

BAURA ABI OBERAOBERAHO KHOOBA

1 Ana hoore noo gattiqa teeke hiiremi eto nookami qanganataino.

2 Oi ana eraho qubake hiire. Anai dzaodzaoma Ohongaho quba eeteqi Kiristuho ata pobi saridzareiqi atapa boseba oba qoororaiho isakita anai nikeke gaigai eetorai. Eeteqi nikeke hee, Apu mee nikemeho beebe eetareiqi hiirorai.

3 Oonihe ana qupadzomami nikeho qupa sasari naate Kiristuqaho qupa toobake eetoraquni mae dzotatai ttenittenima Qeebake ikobetetaho isaki naataqu?

4 Oi teeho bahe nanai Dzesu ma noho sinabidza ma Sumasa nohoke nikeho torota mootomi isanatoraihe teena: Obera abi teei baaqi Dzesu ma Sumasa ma sinabidzake nikeho pengata ngingirobe eetemi maina naatemi nike paha noho teteke iihaquni kaqa, oho qupake ana muune.

5 Nookare, abi naga hiibi nokoi sama nokomeho nookami qaru abinipamu oonihe nike qupadzomami nokoho isaki nahoke riite oorai mae? Oi ana moohimi baamu.

6 Meeke nokoho totohoi mutunomanini nahoi keba ma dzapa. Oonihe nike ao tee ma teeta moomi naho nokanokai adzahaha bahe asuasu oni.

7 Oonihe anai nikeho torota sinabidza hiireqi sama nameke bai hiireqi nikeke ai teka qidzata mootota oho ttuma quba ana hiibaama naatemi ooqata obera naateta kaqani.

8 Oi sinabidza tupu qesaqesai adzahaha naate ana ttuma moitemi ana ooma nikeho baura eetotanita anai ikaqi hiireqi ttuma nikehoke ingonaiteqi nokoqahoke aimata?

9 Oonihe anai Koritti abi nikeho bisata qaatata naho qepe ma haba baamu naatemi oi eto nikeho bame naataino hiireqi anai te nikeho neseta quba teeho pupu hiibara. Oonihe Maketonia haba kharaho dzairamane qesai baaqi ana hoobireta. Ao eetetanita ana nikeho pengata bamu nenesa hiibaqu.

10 Pupu ma nenesaho pomake ana Koritti nagapa ma Girisi
abi minara nikeho torota gesina naataranita Kiristuho pen-
gata anai poma oke potti biiremi oi naho nee ma bau naate
qaarakoi.
11 Anai te nikeho gottae eete oonomaho totohota hiiro-
raidzara. Ohonga moomi oi bamu.
12 Oonihe abi qesai sama qusubaiteqi ttaroke hee, Nanai
qaru abi Pauro ma karaho isaki ooniqi hiirorai. Hiireqi nokoi
ikake eeteqi nikeho ttuma nokome quba aimorai? Nanaho
tete mainanita nokoho khooba ota paana naata qubake ana
nikeho ttuma name quba bamu aimaqu, bamu dzanadzana!
13 Nokoi obera abi ooqi abi ikobeteqi hee, Nanai Kiristuho
qaru abi ooniqi hiireqi sama nokome gimuttake eetorai.
14 Ma oi teeho quba bahe Saatai tete oke biraiteqi sama
nome gimutta eeteqi hee, Anaio dzadzaho angero ooniqi
hiire baaorai.
15 Oonita qesai noho ttarita qeemaqi tete oke iihaqi sama
nokome gimutta eete hee, Kokora abi qidzaniqi hiiroraihe
suheqata nokoho baura qangai paana naate nokoke too
pasere eete teetakoita qupadzomare.

PAUROI NOKO QERE BIIREQI BAME MINAKE AIMA QAATA

16 Anai quseripo bamuhe, nikehota qesai nookami anai
quseripoho isaki ooni kaqa. Oionita nike qaatemi ana oho
qesa qepuqepu gattiqa hiibakoi.
17 Hiibakoihe oke bamu hee, Ohongaho nooniqi hiibaquhe
gattagattaho nooniqi hiibakoi.
18 Oi qesai ttokaho isakita hiiremi ana paha sepeke hiire.
19 Oi teeho bahe qesai qepuqepuho isakita hiiremi qesama
nikei quseripo noo nookami bagenoma naatorai.
20 Noo oi era. Qesai sama nokome qusubaite nikeke suta-
sutata mootaquni mae, kapura nikehoke muunaquni mae,
nikeke koseta biidzaquni mae, urupusa eetaqu, oonomake
eetemi nike naane quba oke qaupuitorai?
21 Nokoi eetoraiho teteke naamae aimaama naatemi nike
anake oho iga hiidzo? Oionita nikei quseripo nokohoke
qaupuitemi ana paha naamae sama qusubaho tomidza
quseripo nooke hiiremi nookare.
22 Nokoi Dzuta abi oonihe anai oho qesa Dzuta abi. Nokoi
Isirae abi oonihe anai oho qesa suqobidza abi ooni. Nokoi
Abaramuho biidza ma suunanihe anai paha.
23 Nokoi Kiristuho kokora abi ooni kaqa. Oonihe anai
nokoho isaki oke riitanipamuke eetorai, quseripo noorake
nookare.

Heme baura samanenipamuke ana eetorai, sutasuta samaneke saridzorai, kittikotti gesina naatorai oi gattiqa bamu. Qupi ma sau samaneke ana baataho tomidza naatorai.

24 Oi Dzuta abi anake qupi boto teenake gabeho biireta, oonihe Roma abi hee, Eto gabeho 40 naatemi baatanipake eetaino hiireqi nokoi 39 isaki ota qoorota.

25 Qate qupi taparike nokoi anake qainima buribaroke teeteta, qupi teeta nokoi anake omama teeteta. Ma qupi taparike sisimama gama rubenga naateta, qate bodza teeta anai sisimama saru naateqi khakhoro biire oomi iihai mootota.

26 Oi ana teteta tuuma ma baaba eete qaimi oba tee ma teei sooromi biire qaibi. Guume abi anake siko ma bagi eetorai oke anai oko patta eetorai. Ma ana qangahasi maina paina saridzorai oke abi noo maina painanomaho botota saridzorai, oke nagapa maina painata saridzorai, haba habanata saridzorai, besa qausuta saridzorai ma paha naho qesamane qesai obera naatemi oho kaipo saridzorai.

27 Baura bamenoma samaneke ana qere biirorai, bakena attinoma samaneke geemorai, sebe ma meera samaneke moorai, quba samaneho hutingi naatorai, qepe ma haba bamu naatemi dzapa teetorai.

28 Quba naane ma naane anake sasata ibo eetoraihe oho tongo neta anai qupi ma sau samaneke Ohongaho oko ma boto tupu qesa samaneke soopara eetorai.

29 Oi teei toronata taatemi quba oi ao anake hesatorai. Ma teei Kiristuhota teeke qomaqoma hiiremi naho humamutu ao biranatorai.

30 Nookao, baura oonoma keke anai eetoraita quseripo noo oke qaupuitareiqa qaupuitakoi.

31 Oke Dzesu Soopara napameho mai Ohonga agoagonomaho pengata ana hiiremi nookoraimi ana hiibi, noo oi obera bahe meeni.

32 Anai Ttamasiko nagapata oomi abi qiba Areta noi hiiremi noho kiapei dzudzu ma sogimo nomema nokoi gama nagapa oke ogamaqi naho qirike eetota.

33 Eetomi qesamane nahoi anake kamonaiteqi seike nagapaho tapata anake ekama qogobiremi qurateqi anai kiapeho pobiama naate atti tuumata. Bauraho bame oonoma samanei naho irita oorai.

12

PAUROHO BAKU MA NAMESE

1 Oonihe ana bauraho isere name sepeke kharaitemi bamu isanataqu. Oho qubake qeemaqi Sooparai anake baku ma nameseta banaitemi oorai oke poiqa paanaisubi.

2 Nookao, agoba tii 14 biranataamake oomi anai abi
ikanomaho isakita ooqi qupa khata namema Kiristuho
Sumasama qesa hongasire ooqi noi anake aima pei qusu
nagapa bisanipamuta biranateta oke ana bageke eete qupad-
zomata. Oonihe anai samama peitetani mae, neseke qooroqi
mootani mae, ikanomake eete moota oke ana khoukhau.
3 Oonita hiibi, Samani mae, birabira apeta ooqi moota oke
ana ruume naate, Ohongai noqe gesinanihe meenipamuke
ana moo qupadzomata.
4 Qusu haba bisanipamuta biranateqi anai noo bamenoma
samaneke nookata. Oonihe noo oke burisi eete abi sepeke
pobi hiibaquho qaga hiiremi nookataqaho pobike ana nikeho
quba paanaisubi.
5 Oonita anai abi oonomaho isaki ooqi nikeho quba
paanaitemi oi anata quba tobe sumanoma naate oorai.
6 Oi ana baamu sepeke sama name qusubaiteqa oonomake
hiibaquhe qesa nikei moo nookami anai abi sepeho tomidza
naatemi anai heeqata paanaite.

PAUROI QAHIQAHIHO ISAKI TEKE SARIDZETA

7 Oonita Ohongai anake namese ma apota quba samaneke
banaitemi moota. Oonihe eto anai oho quba sama qusub-
aitaino hiireqi noi naho nese kotoromi koo oi paha Saataho
qesa anaho ibo eetemi ana oho kaipo eete baaorai.
8 Qate kaipo oi anake qaate tuumareiqi anai Soopara pupu
hiireqi qupi taparike oho pupu hiireta.
9 Hiiremi noi bai hiireta. Hee, Abi kaipota oomi naho
beedzaei isaki nohoke hee biidzakoi oonita anai baruna
heenata namese ma quba eranomake niike banaitemi oi
niihota isanatare. Oke noi hiiremi anai hee, O dzoobe,
kaipo oi anake qahitoto qaama Kiristuho beedzae naho irita
qaarokoiqi hiireqi oorai.
10 Oonita anai Kiristuho baurake eetemi seebe ma meerani
mae uuba ma sakabani mae quba naane ma naaneho kaipo
ma qangahasi biranataqu oi oho quba bamu anata qan-
ganataqu. Oi qangahasi anake suqobiremi Ohonga hiiremi
naho beedzae paha oho isakita peitemi isanatakoi, oke hi-
ireqi ana baura eetorai.

KORITTI ABIKE PAURO QOGO MA SAGA HIIRETA

11 Nookao! Qaru abi mimiho isaki oorai teena oi paha
anata meupui ooraita nike oke moo khooba qupadzomaro-
tahe baamu! Oho quba ana noo hiibi oke paanaitemi, eto
nookami sama qusubanoma naataino.
12 Anai nikeho bisata ooqi qaru abi meeho isakita beedzae
eete baura bamenoma sameke eeteta paha obaoba samane

paanaiteta oi gama Ohongaho mumure naatemi nike ikake eeteqi oke ruume naataqu?

13 Oonihe baura teena oho ttumake nikeho torota aimaama naateqi sinabidza tupu qesaqata hobihobi giimata ooqaho quba nike nookami kahosanoma naatorai kaqa. Oonita nike naho kahosa eete ooraiqako oho quba dzasa eete qaatare.

14 Oi teeho bahe erake qupadzomare. Khametoi te mai ma paiho quba iisu mootoraidzaranihe mai ma pai iisu oke khametoho quba mooto peitorai. Oonita anai paha nikeho torota biranatemi qupi tapari naatakoi oonihe anai bamu nikeho torota sama pati name qohateqi tee ma teeho quba hi-ireqi oho bame nike moitaquhe, nikema qesa dzaira eetareiqi ana qeemakoi.

15 Oho isakita anai nikeho dzasa minake eete sama name bagara biireqi nikeho kokora eetoraridzonihe nike oho ipike naho goottae eetaino.

16 Oonihe nike poi hee, Pauroi nanake qoqopa eeteqi ao asi nometa baubotoraiqi hiibidzo?

17 Idze! abi apeke anai nikeho quba dzoobireqi hee, Nokoke ttenitteniqi aimaqi naho asita baubotareiqi hiireta?

18-19 Baamunipamu, anai Ttittoke dzoobireqi noma gotta teei noke gainene eetare hiiremi nopoi tuumaqi nikeho torota ikoiko baura eeteta mae? Maqa, Nanai tete oke ruume ma poma oonomake aimaamanita Ttittoi paha ikoiko abi baamu. Nanai te sama naname gimutta eetoraidzaranita dzairamane qidza nike eto oke qupadzomaino. Ohongaho pengata nanai Kiristuho quba eeteqi nikeke qanoqanono-maitare hiirorai.

20 Oonita anai nikeho torota biranatakoi oonihe anai eto seike baaqi moomi nike tti ma ttire, oso ma dzauba, hu ma koridza, ingaqo ma rasakima ooqi sahatetemi nikema napaho neseta midzanoma naataino oho qupake muune.

21 Oi anai hee, Eto nanai qeemaqa moomi bosata qesa iinga ma siidzata ooqi pasena dzapa samaneke eetota nokoi qupa burisi eetaamake oomi Ohongaho pengata ana midzake eete nikeho quba paha tti ma ttaka hiibaino oho qubake ana ququimaqi hiirorai.

13

AI TATAUMA NAPAMEKE TORONAITARE

1 Nookao poiqa nana nikeho torota biranataqu oi ao qupi tapari naatakoita qupadzomare. Biranateqa batabidza abiho isakita isere nikeho gama nookaqa bamu abi teenaqaho toota noo nookaquhe eeserima tapariho noo totohoi teenata tu-umami nookakoi.

2 Oonita hiibi anai bosanipamu nikeho torota biranatetani qate ipita nikeho neta kahosa biranatemi ana naamae te qeemaranihe geeta qogo noo qeete dzoobiremi oi naho habara naateta oi qupi eseri naateta.

Qate poiqa ana qeemami qupi tapari naatemi anai bamu sepeke nike ingonaitaqu oke nike korabete nookare.

3 Oonita nike bosata naho nese ma penga moo nookami abi kebaho isaki naatemi nike hee, Noho torota obaoba apeke moohimi Ohongaho mumure naataqu? Oiqi hiiroraihe poiqa naho nooi nikeho torota bamenoma naatakoita Kiristuho mumure oioni.

4 Moorare, Kiristui basesa bahe abi kebaho isakita ooqi baateta oonihe qoridze poiqa qaraqarata oorai oi teeho bahe Ohongaho beedzae keke. Oonita nanai te sama nanameke qaupuitoraidzaranihe noho poma kebake iihaqi paha noma gama qaraqara saridzeqi Ohongaho beedzaeta nikeho torota baura eetorai eetorakoi.

5 Oonita sama nikeme bageke eete toronaitare. Toronaite moomi isaki nikehoi ai tataumanomani mae baamu? Nike Dzesu Kiristuho torota atimorai mae bamu? Eto sasaho isaki ooraino.

6-7 Qate ana dza eetemi nike nanake toronaitemi, sasaho isaki bahe meenoma naatare. Oonihe toronaiteqi eto sasake soobainohe mutuke aimare.

8 Aimami nanai nikeho neseta uubareiqa uubakoi isanatareiqa isanatakoi. Oonihe nanai nikeho bisata bamu quba meeho basesa eetaqu, bamu. Ooqaio mee oonita qaupuitakoi.

9-10 Nanai nikeho neseta isanataama naatemi nike beedzae aimaqu oke nana nookami bamu qanganataqu. Oi teeho bahe nikemaeho oora ma qaarai qidzanataqu ooqaho qubake nana beedzae eete pupu hiirorai. Oi Dzesu Sooparai anake beedzae moitemi ooraihe ooma anai eto nikeke suqobidzainohe qanoqanonomaitaridzoni. Oho qubake anai nikeho amata ooqi sauqata qogo noo hiire qeetemi qusubaitemi ana nikema ooqake bamu noo tatangama hiibaquhe inoinoma hiibakoi, oio naho dza.

NOO QETTA MA KOKO

11 Oonita Dzairamane name nike keba ma dzapata ooqa qupa teenaite qesa kokora eetemi Ohonga dzasa ma hasuho maikhatai nikeke tuuhoro qaarakoi.

12-14 Qate Kiristuho okoma boto tupu erana oorai nokoi nikeho dzoobe hiire. Oonita nike qaheuba baura napameke qupadzomaqi qesa kanabete oorare. Oionita Dzesu Kiristu Soopara napemeho baruna heena ma Ohonga Maiho dzasa ma Qaheuba Sumasaho ttaiqa oi gama nikeke bakena geema qaarare, aipo.

Anaio Pauro

GARATA
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Epeso Asia Gattiqa
Tii 55-56
Dzesuho Oho Ma Boto Tupu
Garatia Haba

NOO BOSABOSA

1-2 Dzoobe Dzairamane:

Anai Pauro, Qaru abi. Oonihe, anai abiho qaru khata oonidzara. Ma abi teqaha anake dzoobiremi baabara, baamu. Ohonga Mai noi Dzesu Kiristuke baata neta ai tukutomi noi hiiremi anai noqaho qaru abi naate oorai. Dzairamane qesa ma nanai noorake qeeteqi Garata habaho oko ma boto tupu nikeho toro dzoobiremi tuusubi.

3 Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sopara napaho nopoi hiiremi keba ma dzapa nikeho torota biranatare.

4 Oi napai ttokaho qangata qaami Ohonga Mai hiiremi Kiristui napake qanga neta qangauma quba kahosa napahoke teetareiqi baateta.

5 Oho qubake Ohonga Mai napameho hasa hiire qaarare. Oi noo meenipamu!

SINABIDZA MEE OI SAMANE BAHE TEENA

6 Qate Kiristui baruna heeba nometa nikeho kira hiiremi nookata. Oonihe nookaqi nike ikake eeteqi noho neta harateteqi ago sinabidza mainata qeehimi ana mooqorai?

7-8 Oi sinabidza mee paha teei teqaha ooraidzara, oonihe qesai nikeke dzakidzaki eeteqi Kiristuho sinabidza oberama hiibareiqi dza eetorai.

Nanai sinabidza nikeke pobi hiireta oi mee. Oonita poiqake ttoka abi, oni mae qusuho angero tee, oni mae apei (hu nooho) sinabidza maina nikeke pobi hiibaqu abi oi pernaomanipamu ooni.

9 Sinabidza nike meenipamuke nanaho toota nookata. Oonita apei poiqake nike sinabidza maina pobi hiibaqu noi ai biidzaquho isaki oni. Nana bosata hiireta teena oke ana paha poiqake hiire.

10 Oonita nike qupadzomami ana erake abiho penga quba hiirorai mae? Mae abiho dza hiiremi ana oho quba eetorai? Oi baamunipamu! Oke ana abiho quba eetapuke ana Kiristuho kokora eetaama naatarori.

PAUROI QARU ABIHO ISAKI NAATETAHO POMA

11 Oonita dzairamane nookare. Sinabidza ana nikeke banaitorai oi te abiho nenanidzara.
12 Baura oke ana teqaha abiho torota saridzara, ma abi teqaha oke ana banaitemi nookara. Baamu. Kiristu noomae oke naho toma quba paanaitemi nookata.
13 Meeke agobake anai Dzuta abiho sinabidzake iihaqi baura samaneke eete qaata oho teteke nike ago nookaqi qupadzomorai. Oi ana Ohongaho oko ma boto tupuke rubengaitareiqi nokoke sesero eete qaata.
14 Oho qesa uimane nanahoi tete rerengi eete qaata oho teteta anai qooroqi dzaodzaoma Dzuta abiho sinabidza qaupuiteqi qesamane nameke riite qaata.
15 Qate, pai gotta nahoi ana dzoomake boohimi Ohongai baruna heena nometa anake uhutota. Kebanoke noi bodza mootoqi khata nome tete nohoma gama naho quba paanaiteta.
16 Paanaiteqi noi hiiremi ana raaba abiho torota Kiristuho sinabidza hiire paanaitarotaho isaki naateta.

Oonihe ana teqaha abiqaho torota sinasina aimara.
17 Oho qesa ana teqaha Dzerusaremuta peiteqi qesai bosata Ohongaho Qaru abi naateta nokoho torota biranate tete aimara, bamu. Anai Dzesu gesina naasuhiqi aoke Arabia habata tuumaqi ota noke tuuhorota. Tuuhoroqi burisi eete Ttamasiko nagapata biranate ota bukhuma baura mina eeteta.
18 Qate tii tapari naatemi meeke ana bodza ota Dzerusaremuta aabe tuumaqi Peetoroho nagata peiteqi qupi 15 oho isakita nakamae ota oota.
19 Oonihe, Kiristuho qaru khameto minara nokohota anai teqaha teeke mooraranihe, Sopara nameho noma Dzakopo teena noke ana moota.
20 Nookare, noo ma pobi erake ana Ohongaho pengata qeesubi oi noo meenipamu.
21 Oonita bodza oho neta anai tuumaqi Siria ma Kirikia habata qaata.
22 Oho qubake Kiristuho oko ma boto tupu samane Dzuta habana qaata nokoi naho pengake gesina naate qaarara.
23-24 Oi baamuhe, nokoi noorake qesa pobi hiire nooka qaata, Idze, teei agobake napake sesero eeteqi ai tatauma baura rasaki eete qaata abi oi poiqake sinabidza teena oke abi pobi hiire paanaitorai. Oiqi hiireqi nokoi nahoke qupadzomaqi Ohongaho hasa hiireta.

2

QARU ABI MINARAI PAUROHO BAURA QAUPUITETA

1-2 Qate ipita tii 14 naatemi Ohongai tete paanaitemi anai paha Dzerusaremuta tuumaqi Ttittoke aimaqi naka Banabema nanai qesa gainene eeteqi tuumata. Oonihe ana teqaha sepeke baura eete qaarara, ma ana eto sepeke baura eetainoho qubake sinabidza anai raaba abi pobi hiirorai oke ana Dzerusaremuta abi dzapa pobinoma nokoho pengata keke rerengi eeteta.

3 Qate Ttiitto noi Giriki abi oonihe nokoi te noke sama koko geeba mootareiqi hiibara, oi bamu.

4 Oonihe tuuma ma baaba qidza napai Dzesu Kiristuho teteta saridzorai oke dzairamane obera qesai guuke nooka quba tupu ota dzuubaqi nanake angina teetare hiireqi nokoqeke keke Ttitto oho geeba mootareiqi hiireta.

5 Oonihe, nanai teqaha obera abi nokoho noo qusubaitara, baamunipamu.

6 Sinabidza oi nikeho torota mee eete soubidza qubake nanai oho basesake eeteta.

Qateqa abi dzapa pobinomake hiibi nokoho dzapa pobi oi teqaha anake sirihara.

7 Paha Ohongai teqaha abiho dzapa pobike qupadzomoraidzara. Oonihe abi mimi dzapa pobinoma nokoi teqaha garubata naho noo geemaqi oho ipi hiibara. Oi baamuhe, Ohongai Peetoroke Dzuta abiho torota sinabidza hiibareiqi dzoobiremi tuumorai oke nokoi qupadzomaqi oho qesa noko moomi Ohongai anake raaba abiho torota sinabidza hiiba qubake dzoobiremi tuumorai.

8 Oi Ohonga apei Peetoroke dzapa hiiremi noi Dzuta abiho quba qaru eetorai Ohonga teena noi paha anake dzapa hiiremi ana raaba abiho quba qaru eetorai.

9 Qate Dzakopo ma Peetoro (Biriki) ma Dzohane noko subaho qesa ooqi moomi, Ohonga baura qidza anake moitemi oorai. Oho qubake noko ma nana ttaiqa naataquho isakita nokoi Banabe ma nakaho botoke aimaqi hee, Nipe raaba abiho torota baura eete qaama nanamae Dzuta abiho torota baura eetorakoiqi hiireta. Oonihe, nokoi nakake hee,

10 Nipe raaba abiho bisata baura eesuqi eto Dzuta abi habana nanahoke ruume naatainoiqi hiireta. Ma teena oke ana qupadzomaqi dzaodzaoma oho ttuma nikeho neta ttuttuitoraike nike moorai.

PAUROI PEETOROHO OBERAKE PAANAITETA

11 Oonihe ipita Peetoroi Attiokhia nagapata biranateqi poma teeta obera naatemi anai noho pengata oho noikiki hiireta.

12 Oi bosata Dzakopoi Dzerusaremuta ooqi Dzuta abi qesake dzoobiremi nokoi Attiokhiaho teteta tuusuqi ota biranataamake oota. Oonita Peetoroi Attiokhiaho raaba abima

gama isanate ttaike patta muuna qaata. Oonihe, sama koko geebanomai Dzakopoho nena baata nokoi Attiokhiata biranahimi Peetoroho qupa bitotomi, noi koridza biireqi raaba abike papateta.

13 Ma oho qesa Dzuta abi qesai obera naateqi noma papateta. Ma idze, Banabe noomae oho qesa nokoma qupa teenaiteqi raaba abike papateta.

14 Oke anai moomi nokoho tete teqaha sinabidza meeho tomidza naatara. Oho qubake ana nokoho pengata Peetoroke pobi hiireta, Ae! nii Dzuta abi ooqi raaba abiho pomata midza eetaamake nokoma patta muuna qaariti naane quba nii poiqake nokoke papate? Papahimi raaba abi nokoi isanate Dzuta abiho pomata qeemaqa sama koko geebanoma naataqu mae? Oi oberani. Oke ana noke pobi hiireta.

AI TATAUMAHO TETE OQAI KEKE ISANATAKOI

15 Anai Peetoroke hee, Qesa napai teqaha raaba abi kahosanomaho isaki naate ooraidzara oi napai husi ma paita Dzuta abi.

16 Oonihe, napai moomi abi teei hu noo gama qusubaitaquko noi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Oi bamuhe, abi Dzesu Kiristuke ai tataumaqu oqaho quba Ohongaho pobi naatakoi. Dzuta abi napai hu noo qusubaitareiqi te oho quba Ohongaho pobi naatoraidzaranihe, raaba abi ma napa gamaqa Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho pobi naatorai.

Tete erake qupadzomare. Abi ape ma apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu oi abi qesahota isanatakoihe noi bamu oho qubake Ohongaho pobi naataqu, baamunipamu! Oonita mooro.

17 Napai raaba abi kahosanomaho isakita ao hu noo potti biireqi Kiristuho torota biranate Ohongaho pobi naate oorai. Oonihe, oke moomi Kiristui hee, Kahosaho tete isanatoraiqa hiirorai mae? Oi baamunipamu!

18 Oho teteke qahota mootoqi hiire. Anai qaho teeke qeeremi ngaura naatemi ana oho ngaurama qaho oke paha gootare hiibaquko oi obera naatakoi.

19 Nookare, nii ma nakai hu noota baata saridzeta. Oonihe oho ngaura qaateqi nakai Ohongaho totaqita qeemaqi aoke qaraqarake saridze oorai. Oonita nakai ikake eeteqa paha hu nooho ngaurata qeemaqu? Baamunipamu.

Anai erake qupadzomorai: Anai Kiristuma naka teena naateqi baateta, oonihe noma gama eehaha naate oorai. Oi ana bahe, Kiristui anake eehahaitemi baura ana ttokata eetorai oke ana Ohongaho khatake ai tataumaqi eetorai. Oi noi naho quba dzasa minake eeteqi naho habara eete baateta.

20-21 Oonita abi napai hu noo qusubaite oho quba Ohongaho pobi naatapuko, Kiristui sepeke baatarota. Oonihe

baamu, Ohongai baruna heena nometa tete saridze oorai tete oke nii ma nakai ai siginaitemi bamu isanataqu, oke ana Peetoroke pobi hiireta.

3

HU NOOHO TETE MA AI TATAUMAHO TETEI MAINA PAINA

1 Ana Ohongaho baruna heenahoke hiiremi Garata abi nike oho ruumeni kaqa! Nikemae nookami nanai mekeqoma nikeho pengata hee, Dzesu Kiristui napaho habara naatemi abi noke hapahapanaiteta oiqi hiire qaata. Oonihe apei nikeke ikobetemi tete mainaka qupadzomorai?

2 Oonita ana qasa noo erake hiiremi nike oho noo ipi hiibare.

Nike hu noo qusubaiteqi Ohongaho Sumasake saridzeta, oni mae nike Kiristuho noo nooka hisi eeteqi Ohongaho Sumasa saridzeta?

3 Isanate nike Kiristuke nooka hisi eeteqi Sumasake saridzeta. Oonihe, ota sohoroqi nike ruume ma potutu naate poiqake hu noota kotanga naatare hiirorai mae?

4 Sumasaho teteke nike ago saridzeqi ota bageke eete baaqoraihe, poiqake tete oke nike sepeke qaataqu mae? Ohongai nike Sumasa nomeke ttuunomake moitemi Sumasai baura qidza samane nikeho bisata eetorai.

5 Oonita nike hu noota tatanga naatemi Sumasai teqaha oho quba baura oke eetoraidzarani. Baamu, nike Ohongaho sinabidza nooka hisi eetemi Sumasa ooqaho quba baura oke eetorai.

6 Nookara, Abarahamu noi Ohonga nooka hisi eeteqi noho pobi naateta.

7 Oio tete, oonita apenei oho qesa Ohonga nooka hisi eetorai nokoma napa meeke Abarahamuho khametoho qesa naate oorai.

8 Oi Ohongai agobake mooqi erake qupadzomata. Ipita raaba abi samane nooka hisi eeteqa naho pobi naatakoi.

9 Oke hiireqi Ohongai Abarahamuke sinabidza hiiremi noorake qeeteta, Raaba abi nokoi Abarahamu niiho nakuta agoago saridzakoi. Oke qeetemi ooraita moomi apenei Ohonga nooka hisi eetorai napa gama Abarahamuma teena naateqi agoago oke saridze oorai.

10 Qate hu nooi erake hiireta, Apenei hu noo isaiteqa gama susupu qusubaite soubidzaama naataqu nokoi baataquho isaki naatakoi. Oiqi hiiretaho qubake apenei hu noota tatanga naatorai nokoi oho baruta dzuubakoi.

11-12 Ma hu noo oi paha erake hiireta, Apei hu noo gama qusubaite soubidzaqu abi oi oho bameta ooqa qidzoke

qaraqara saridzaqu. Oiqi hiiretanihe, oi gama nooka hisi eetaquho tetenidzara.

Qate oho habarake sinabidza noota erake qeetemi oorai, Abi teei Ohonga nooka hisi eeteqa qaraqara saridzakoi. Oonita oke napa moomi tete paana naate, oi abi hu noota tatanga naateqa bamu ota Ohongaho pobi naataqu, baamu.

13 Qate sinabidza noota erake paha qeetemi oorai, Abi apeke eeta gosoromi oorai abi oi biidza ma baatanomani. Oho qubake moomi Kiristui hu nooho baru neta napake ingonaiteqi noomae napaho habara eeteqi biidza ma baataho isaki naateta.

14 Oonita raaba abima napai gama Kiristuke nooka hisi eeteqi Ohongai naru hiiretaho isakita napa Sumasake saridzemi oorai. Oho pomata Abarahamuho tete qidza ao napaho torota biranate oorai.

HU NOOI OHONGAHO NARUKE ISANATAAMA

15 Dzairamane name nookare. Abiho teteta erake eete oorai. Abi teei baatare boohiqa quba tongo nomeho noo oke geeta ttarita qeetakoi. Qeete tatanga naatemi, noo oke abi maina bamu sepeke ai siginaitaqu, mae mainata mootomi isanataqu, baamu.

16 Oho qesa Ohongai naru noo teeke hiiremi oi Abarahamu ma biidza nohoho isaki naate oorai. Oi Ohonga Abarahamu erake hiireta, Niiho biidza oioniqi hiireqi teqaha biidza samanehoke hiibaranihe, Biidza teena oiqi hiiremi biidza oi Kiristunipamu oni.

17 Qate oho khoba era. Ohongai Abarahamuho quba naru noo oke hiire qeetemi tatanga naateta. Oonita ipita tii 430 naatemi hu nooi biranateta. Biranateqi, oi teqaha naru noo bosana hiireta oke ai siginaitara, baamu! Oi agoba oorai.

18 Oi abi teei hu nooho teteta quba qidzaho apiapi naatapuko oi ago naru noo oke ai siginaitarotanihe, baamu. Ohonga noomae naru noo oke hiiremi tatanga naatemi napai Abarahamuma gama oho mee Kiristuke saridze oorai.

19-20 Oonihe, Kiristuke dzoomaamake oomi hu no oi oho bodzata aima ootaho khooba era: Oi hu noo biranatemi abi moomi nokomaeho kahosai qanganipamu oomi beedzae saqobarota oke hiireqi Ohongai hu nooke angeroho botota qeeteqi Moseke moitemi Mosei bisata oke Isirae abike moitemi nokoi oho bame saridzemi isanataama naateta. Oonihe, naru noo oke Ohonga teenai hiire tatangaitemi Abarahamuho biidza Kiristu noi kebanoke abiho bisata biranateqi naru noo oho baura abi mee naatemi isanatorai, dzoobe!

HU NOOI ABIKE GABEHO BIIREMI KIRISTUKE SARIDZORAI

21 Oke moomi hu noo oi Ohongaho naru nooke qirutomaama. Oi baamu, ma paha hu noo oi abike qaraqara moitaquho isaki baamu. Oorapuko, oho teteta Ohongaho pobi biranatarota kaqanihe oho tete bamu.
22 Oonihe, Ohongaho hu nooi napake teetemi oke moomi, abi napai gama susupu kahosaho nenanita isanataama. Oonihe apenei Dzesu nooka hisi eetorai nokoma napai oho teteta Ohongai naru hiireta oho mee saridzorai, saridzorakoi.
23 Oonihe napai Dzesu Kiristuke nooka hisi eetaamake qaami, hu noo oi Dzuta abi nanake sutasuta nagata qaanate qaami, ipita ai tataumaho tete paana naateta.
24 Oonita hu no oi nanake bakena geema qaami Kiristui biranatemi napai poiqa noke nooka hisi eeteqi Ohongaho pobi naatorai.
25 Oonita napai poiqa nooka hisi eetemi hu noo oi teqaha napake gabeho biiroraidzara ma teqaha soopara eetaama, dzoobe.

AI TATAUMAKE EETE OHONGAHO KHAMETO NAATORAI
26-27 Nookare, apene Dzesu Kiristuke ai tataumorai nike ma napai noma gama Ohongaho khameto naate ooraiqi noho isakita sinabidzaho sobasoba saridzeqi noho mututa bageke eete oorai.
28 Oi Kiristuho mututa Dzuta abini mae raaba abi oho koridza baamu. Kokora abini mae maikhameto oho koridza baamu. Ungapani mae atapa oho koridza oho qesa baamu.
29 Oi nike ma napai gama Kiristuho torota sarai teena naate oorai. Oi nike Kiristuho pobi naate ooqi oho isakita paha Abarahamuho biidzamane naateqi Ohongai naru noo hiireta nike ma napai ttaiqake oho apiapi naate oorai. Oioni.

4

DZUTA ABIKE PORO KHAMETOHOTA MOOTOTA
1-2 Oho tete erake eete oorai. Abi khata teei isanate ipita mai nomeho quba tongo mai eetakoi. Oonihe khata noi kotanga naataamake ooqi poro khataho isaki naatemi soopara ma poro maimane nokoi khata oke soopara eete qaama, mai bodza mooto oomake kebanoke abi khata oi poro gotta naatakoi. Poro gotta naateqa oionita poro tongo nomeke mai eetakoi.
3 Oonita khameto kotanga naataamake ooraiho qesa Dzuta abi nanai nikeho habara naateqi agobake ttokaho isakita huttingi ma sapunge naate qaata.
4 Qaami, oho bodza biranatemi Ohongai khata nomeke dzoobiremi atapa teei noke hu nooho nenake dzoomata.

5 Dzoomami apene hu nooho sutasutata qaata nanake
Khatai saqoromi napai gama Ohongaho khameto mimi naate
oorai.
6 Oho qubake noi khata nomeho Sumasa napaho qupata
dzoobiremi napai gama oho qubake too ttuttuiteqi hee, O mai
naname (papa) ooqi hiirorai.
7 Oonita nikei teqaha hu nooho poro khameto naate
ooraidzara, baamu. Nike aoke Ohongaho khameto mimi
naate oorai. Ohongai hiiremi nike paha ttaike quba tongo
nohoho apiapi naate ooraita qupadzomo.

GARATA ABI TETE QESA IIHAMI PAURO POBITETA

8 Oi nikei agobake Ohonga mee noke khoukhau eeteqi quba
maina painake ohonga tiibeteqi oho tuhotuho eete qaata.
9 Oonihe nike poiqa ao Ohonga gesina naatemi noi nikeke
mai eete ooraita nike ikake eeteqi burisi eete paha ttokaho
huttingi ma sapunge ngiingi ma baabanoma oho isaki
naatare dza eetorai?
10-11 Moorare! Ana nikeho qupake muunorai. Qupi qesa
ma dzasidza qesa ma tama qesa ma tii bodza qesa oke nike
naane quba qabeburorai? Idze! Anai nikeho irita baura
sepeke eete qaabi mae?
12 Dzairamane name, nookare. Nike te anake sesero eetara,
bamu. Oonihe anai nikeho totaqike qupadzomoraiho isakita
nikemae paha naho totaqike qupadzomare, oho pupuke ana
hiibi.
13 Oi naho nese qanganipamu naatemi anai oho quba te
peperataranihe beedzae eete nikeho torota Kiristuho sin-
abidza hiireta.
14 Hiiremi nike nese heme nahoke mooqi teqaha naho
ngiingi ma baabake eeteqi ekepusa eetara, baamu.
15 Nikei Ohongaho angero teeke kokora eetarota mae Dzesu
Kiristunipamuke aima kokora eetarota, oho isakita nike
anake aimaqi kokora eetota. Kokora eetemi nikeho qupa
qidzanateta.
Oi ana moomi tete oorapuko nike ao nese nikeme bik-
oumami anake moitemi oho isakita naho nese qidzanatarota,
buububuu! Oonihe kokora oonomake nike paha naho quba
eetemi nikeho qupa qidzanataqu, mae bamu?
16 Ana noo mee erake hiireqi te oho quba nikeho ibo naate
ooraidzara. Bamunipamu, eto oke qupadzomaino.
17-18 Oonihe, anai nikeho torota ooraqu mae bamu oi gama
iso keke. Oonita nikemae kokora baura eete qaaraqu oonom-
aho dzaodzao oi bagenoma. Qateqa, abi qesai nikeho quba
tete paanaitare hiireqi teqaha oho dzaodzao eetoraidzara. Oi
bamu. Nokoi tete qidza nikehoke siiremi nike nokoho torota
dzauri hiibareiqi noko oqaho dzaodzaoke eetorai.

19 Oonihe khameto bittina name, nookare. Nike Kiristuho
tomidza naataamake oorai. Oho qubake atapa teei khata
dzoomoraiho isakita anai nikeho quba heme erake aimorai.
20 Ana nikeho torota biranate keba ma dzapata noo erake
hiibarorihe, bitta eeteqi ana nikeho qupa muunaqi oho toto-
hoke geeta qeetorai.

TTOKAHO SUTASUTA MA QUSUHO SAQOSAQO OHO QAHURA

21 Qate qesa ma nike hu nooho isaki naatare dza eetorai
nikei hu nooho tete erake qupadzomare.
22 Noo erake qeetemi oorai, Abarahamuho khameto es-
erike paimane dzoomata. Sutasuta atapai temuke dzoomami
saqosaqo atapai temuke dzoomata.
23 Oonihe abiho dza hiiremi sutasuta atapai khata temu
dzoomatanihe, Ohongai naru hiiremi saqosaqo atapai oho
khata mee dzoomata.
24 Oonita qahura noota hiiremi oho tete erake eete oorai.
Oi kodza ma tangaho noo eseri. Sutasuta atapa Hagariho noo
oi Sinai toraho kodza ma tangaho noo. Oi hu noonita meeke
sutasutata mootorai.
25 Arabia habaho tora Sinai ma ttokaho nagapa
Dzerusaremu nopoi ttokaho ttaiqa teenani. Ma apene
nopoho torota atimorai nokoi oho khameto naateqi gama
susupu sutasutata oorai (oi gama nooka hisi eetaamaho sipi).
26 Qate, qusuho Dzerusaremu oi teqaha sutasutaho
isakinidzara. Oi pai napahoho qesani.
27 Oi erake sinabidza noota qeetemi oorai, O atapa quma,
nii teqaha khata teeke dzoomara, dzaasa. Oonihe, niiho qupa
qidzanatare. Oi teeho bahe nii apuamaho isakita qaariti
poiqa nii qura eeteqa atapa apunomake riiteqa khameto
samaneke dzoomakoi. Oonita niimae too inateqa oho hasa
hiibare! Oiqi hiirorai (oi gama ai tataumanomaho sipi).
28 Dzairamane name nike nookare. Ohonga naru noo
hiiremi Sarahai Isaka dzoomata. Oho qesa napai sinabidzata
naru noo nohoho khameto naate oorai.
29 Qate, bosata abiho dza hiiremi Hagari oho khata Isi-
maere dzoomami noi temu Sumasaho nenake sesero eeteta
oho qesa poike oho tete oke eete oorai.
30 Oonihe, oho sinabidza ikanomake hiiremi oorai? Oi
hee, Sutasuta atapaho khata noi bamu saqosaqo atapaho
khatama nopo esese maiho quba tongo mai eetaqu, bamu.
Oho qubake sutasuta atapa ma khata nopoke iihami tu-
umare.
31 Oiqi hiiremi ooraita Dzairamane name, qahura noo
oi erake hiire. Napai teqaha sutasuta atapa oho khameto

naate ooraidzara, baamu. Napai saqosaqoho khameto naate ooraita, nikei hu nooho dzaodzaonomake ao iihami tuumare.

5

HU NOOHO DZUPUNI MAE QANGA TEEHO DZUPU OI ATTINOMA

1 Kiristui napake eka qangata saqoromi oho qakiqaki naatorai. Oonita nike battigara naateqa etoqa paha sutasutaho kabira naataino.
2 Nike sama koko geebanoma naatemake, Kiristui bamu nikeke hoobidzaqu. Noo oke ana Pauroi nike pobi hiiremi nookare.
3 Qesa ma nike sama koko geebanoma naatare hiirorai nikei hu noo gama susupu qusubaite soubidzaridzoho bame aimami oi nikeke teetakoi.
4 Oonita apene hu nooho teteta Ohongaho pobi naatare dza eetorai nike korabete nookare. Kiristui bamu ota nikeke hoobidzaqu, bamu! Nike ota taateqa Ohongaho baruna heenaho isakiama naatakoi.
5 Oho habarake nanai erake qupadzomorai, Ohongaho Sumasa napake dzeimami nana nooka hisi eeteqi oho teteta Ohongaho pobi naatorai.

6 Oi Dzesu Kiristuho teteta abi teei sama koko geebanoma naataqu, mae oho isakiama naataqu oi gama quba meeama. Oonihe, meeke Ohongai napaho quba dzasa eetemi napa noke nooka hisi eetaqu tete oio meenomanipamu oni.

7 Nikei bosata Kiristuho teteta bage eete tuusumi, apei nikeke dzakidzaki eetemi nike tete mee oke qaatake boobi?

8 Ohongai nikeho kira hiiremi dzakidzaki baura oi te noho nenanidzara, baamu.

9 Nookare. Dzoota maa teei suubaquko, qesa minarai gama suubakoi.
10 Oonita qahura oke ana nikema gama Ohongaho pengata teenaite qupadzomaqi hiire. Abi nike dzakidzaki eeteta noke nikei ao hotou biidzare.
11 Dzairamane name, anai sama koko geebaho tete hiire rerengi eetapuko, hapahapaho noo ma oho midzake oho abi qupadzomaama naateqi bamu anake sesero eetarota.
12 Oonihe sama koko geebanomai oho dzaodzao eeteqi nikeke tototo hiire dzakidzaki eetorai ana dza eetemi nokomae ipibireqa puni nokomeke teetemi oho dzaodzao bamu naatare.
13 Dzairamane name nookare. Ohongai nikeho kira hiireqi saqoromi oorai. Oonihe, nike saqosaqo teteta ooqi etoqa dzongobeteqa dza nikehoi hiibaquke qusubaitaino. Oonita nikei dzasake eeteqa, qesaho kokora eete qaarare.

14-15 Oonihe, nike etoqa qesa bitta ma kaka eeteqa qesa
teete bamuitaino. Oi hu noo qibai erake hiirorai, Nii sama ni-
imeho dzasa eetoraiho isakita abi temuho dzasake eetorare.
Oke nike meeke qusubaitemi oi hu noota isanatakoi.

ABI AGOBA MA ABI USAQE OHO KORIDZA

16 Paha ana noorake hiire. Abiho dza hiirorai ma Sumasaho
dza hiirorai nopoi qesa ibo eetorai.

17 Oonita nopoi qesa beekho eetemi nikemae qupad-
zomaquho teteta tuumaqu oke nike bitta eetakoi.

18 Meeke Ohongaho Sumasai tete banaitemi, nike ota tu-
umami bagenoma naatakoi. Oke eeteqa nike bamu abiho
dzake qusubaitaqu. Ma Sumasai nike dzeimami ota tuuma
qaaraqu nike bamu hu nooho kabira naataqu, baamu.

19 Qateqa abiho dza hiiremi oho mee biranatorai oi era:

20 Guume ma pasena, apuata ma takutaku, ohonga maina
paina, googa ma baru, ibo ma dzauba,

21 peetta ma qeraqera, hu ma koridza, oba tatangaho dza-
odzao, ma quba samane oonoma oioni. Nookare. Ana agob-
ake qogo noo hiiretaho isakita paha erake hiire, apenei quba
oonomake eetorai nokoi bamu Ohongaho pobita dzuubaqu,
baamunipamu.

22 Qate Ohongaho Sumasai hiiremi oho mee biranatorai
oi era: Dzasa, qupa qidzaqidza, hasu ma keba, pookeba
samakeba, keba ma dzapa, baruna heena,

23 ma tete idzoidzo, ma sama quurataqu, ma sama soopara
eetaqu, quba oonomake eetaqu oho qaga bamu, oio qidza.

24 Oi apene Kiristuho pobi naate oorai nokoi ttokaho dza
ma rumuba nokomeke teete kebaitemi oorai.

25 Oonita napai Sumasaho nena naate ooraimi, Sumasai
oora ma qaara napahoke soopara eete qaama napai noke
qusubaite qaarare.

26 Etoqa napamae sama qusuba baurake eeteqa qesa kure-
betaino.

6

QESA KOKORA EETORAQU OIO TETE

1 Dzairamane name abi teei kahosa teeke eesumi nike
mooraquko nikehota apene meeke Sumasaho tete qusub-
aitorai nikei abi oke keba ma dzapata kharuba teetare.
Oonihe, nike eto oho qesa torona oke saridzainoho attike
eesuqa noke kharuba teetare.

2 Nike qesaho bame aima qaarare. Oke eetemi Kiristuhota
bagenoma naatakoi.

3 Oi abi teei quba gattiqa ooqi sama nomeke moomi mi-
nanataqu abi oi sama nomeke ikobeteqa qanganatakoi.

4 Oonita abi samane nikei baura nikemeqake torotaite qaarare. Oke eeteqi nikei isaki bosana nikemeke riitaquko nike bamu abi temuho qubake ttidza qidzanataquhe, baura nikemeke qupadzaomaqi ttidza qidzanatakoi.

5 Oonomake eeteqa abi samane eto bame nikemeke sepeke qesaho qereta goosobainohe nikemae aima qaarare.

6 Ma apenei sinabidza nookorai nikemae adzahaha naate oho kiridzake qupadzomaqa sinabidza banaita oke ttaike moite qaarare.

7 Paha noorake korabete nookare. Ohongake ikobetaquho tete ooraama, baamu. Oi abi teei quba teeke dzaaromi peiteqa mee goomami mee teena oke noomae saridzakoi.

8 Oi teei dza ma rumuba nometa quba qupadzomami oho mee biranateqa abi noomaeke teetemi rubenga naatakoi. Oho qesa apei Sumasaho neta quba qupadzomami oho mee biranatemi abi oi qaraqara tatangaho meupu saridzakoi.

Oho qubake baura qidza oonomake eete qaaqa, etoqa napamae hobisata peperataino.

9 Oi gama quba bodzanomanita napa battigara naate qaaqa oho mee saridzakoi.

10 Oonita oho tete siibaamake ooraquta napai abi samaneho quba baura qidzake eete qaarare. Oonihe, apene nooka hisi eetorai nokoke bosa qupadzomaqi nokoho kokora mekeqoma eetorare.

11 NAHO NESE ISANATAAMA NAATEMI QETAQETA ERAI MINANIPAMU, OI ANA PAUROI BOTO NAMEMA NOO SUHE ERAKE QEESUBI.

12 Qateqa, Dzuta abi eto nookami qanganatainoho qubake qesai nikeke hee, Sama koko geeba aimareiqi hiirorai. Oi Dzuta abi nokoi eto Dzesu Kiristuho hapahapa noo nookami qanganatemi noko nikeke qanga hiibainoiqi hiirorai.

13 Nokomae ao sama koko aimoraihe nokoi te meeke hu nooke qusubaiteqi eetoraidzara. Nike oho angita dzuubaqa oho geeba aimamake oho qubake nokoi sama qusuba baura eetaridzo ooqaho dzake noko eeteqi tototo hiiroraita nookao!

14 Qate ana naamae ikanomake eeteqi sama qusuba baurake eetaqu? Baamunipamu, oonihe meeke anai Soopara napame Dzesu Kiristuho dzapa ai qusubaitakoi. Anai noma naka hapahapata baateqi ana noho teteta tuumaqi hobisata qaateqa ttokaho teteke ana qusubaitemi bamu isanataqu. Oi qidzoke napai ttokaho samama qesa dzaira eetaqu.

15 Oonita sama kokoke geeba mootaqu, mae sama koko geeba mootaama naataqu oi gama quba sepe. Oonihe Kiristui abi teeke korabetemi usaqe naataqu meeke oi quba bagenoma.

16 Ma apene oho teteke aima qaaraqu nokoho torota Ohongaho hasu ma qupa kokora biranatare. Nokoi napama gama meeke Ohongaho Isirae (suqobidza abi) oni.

17-18 Napaho Soopara Dzesu noi sama nahota ttanga nomeke mootomi oorai, oonita bodza eraho neta abi teei eto sepeke anake dzakidzaki eetaino. Dzairamane name, oionita napaho Soopara Dzesu Kiristu noi baruna heena nometa nike soopara eete qaarare. Oore.
Anai Pauro

EPESO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Ai Tatauma Abi Samane
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqa ma Haba Qesa

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohonga hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho Qaru abi naate ooqi nagapa Epeso ma qesai nooka hisi eetoraiho abi nikeho quba noorake qeete.
2 Oonita Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristui hasu ma keba nikeho irita dzoobiremi oorai.

KIRISTUI AGOAGO NAPAHOHO KHOOBANIPAMU
3 Qate Dzesu Kiristu Soopara napameho Mai ma Ohongai ao qusu tete samanenipamuta napake Sumasaho isakima qanoqanonomaitemi ooraita dzapa nohoio poro kiranomani!
4 Agobanipamuke noi ttoka ma habaho husi ma pai mootaamake ooqi napai noho pengata saasari naate noomaeho pobi naatakoiqi napake noi ango bosata asateta.
5 Noi dzasa nomeho quba eeteqi Dzesu Kiristuho botota napake khameto hiibakoiqi hiireta. Oi teeho bahe noomaeho dza hiiremi tete oke Ohonga biraiteta.
6 Noi qeseba khata nome qaanataranihe noke napaho quba ai mootota oho qubake baruna heena nohoke napa nookami dzapanomanipamu, hasa hiiroraquho isaki!
7 Oonita khatai baatetaho dzuui napaho ttuma naatemi napai kahosaho dzore naate oorai ooqata baruna heena ttunoma nohoi paana naatorai.
8-9 Oi noi nokanoka ma gesina nometa baura eeteqi iiha dzoobireqi ttitti ma bapo saridzeta.
Saridzeqi dza nometa adzahaha naate poiqa oke napaho quba paanaitorai.
10 Quba apeke paanaitorai bahe Kiristui qusu ma ttoka ma haba minaraho qibanipamuke naatemi totaqi ma totaqina oorai napai gama noho oko ma boto naatoraridzoni.
11 Oi iiha ma dzoobidzata Ohongai tete biraitemi oi tatanganita Dzesu Kiristu ao baura nome eetetaho qubake Ohongai napake asatemi sapara naataquho isaki ooraama.
12 Bamu, oi napai ao bosata Kiristuho qupa toobake eeteta oho isakita napa paha noho hasama gegema hiire qaarakoi.

13 Oi nikeke qidzaitarotaho sinabidzake nike nookaqi hisi
eetemi oionita Qaheuba Sumasai baabakoiqi hiirota noi ao
baaqi nike ma napake ttanga mootomi oorai.
14 Oonita ttanga mootoqi noi napake tuuhoro qaamake
Kiristu ao napaho quba ttuma eetetaho meeke napai qusuho
pobi gama mai eete soubidzakoi. Oke napai qupadzomaqi
Ohongaho subesube hiire qaarare.

PAUROI EPESO ABIHO QUBA PUPU HIIRETA

15 Oonita nike Soopara Dzesu nooka hisi eeteqi abi samane
Ohongaho pobi naatareiqi ao dzasa eete baura eetoraiho
pobike ana nookorai.
16 Nookaqi Ohongaho hasa hiireqi nikeho dzapake pupu
nameta qupi samaneke hiirorai.
17 Pupu hiireqi Dzesu Kiristu Soopara napameho Ohonga
ma Mai Dzadzanomai nike isakinomaitemi nike noho
nokanoka ma gesina ma mohimohi ao saridzareiqi ana
pupu hiirorai.
18 Oke nike saridzeqi adzahaha naate qupa nesenoma
naateqa Ohongai nikeho kira hiiretaho isakita nike ao nese
dzoobidzakoi. Dzoobireqa qaheuba abima ttaiqake qusuho
qidza, nee ma baunoma dzapanoma oke mai eete gesina
naatakoi.
19 Oi Ohongai beedzae minanipamu napaho pobi hiiremi
oorai oke nike nooka hisi eeteqa ao aimakoi. Beedzae ape
bahe bauraho tatanganipamu, ooma nike baura eetakoi.
20 Oi Ohongai Kiristuke poro qerenomenaitareiqi noke
tukuto aimaqi qusuho isakita mootota.
21 Mootomi abi qibani, mae soopara qesani, mae bise ma
baise dzapa samane poiqa oorai mae ipina biranataqu oke
Kiristui ao gama suqobidzanipamuke eete oorai.
22 Oi Ohongai quba minarake khataho pesunaiteqi noke
sinabidzaho oko ma botoho qiba upubireta.
23 Oonita oko ma boto nohoio boto ma sama ma sasa ma
haba noho naate ooraimi noi oke gama igabire soubirorai,
uububuu!

2

NAPAI KIRISTUMA QARAQARAHO POBI NAATE OORAI

1 Oi agobake nike qanga ma kahosanoma ooqi baataho
tomidzai qaata.
2 Nike ttokaho oora ma qaaraho tete qusubaiteqi Iibadza
ma songenaho bisebaisei abi basesanomaho irita ooraiho
isakita nike agobake pasena eete qaata.
3 Oi nike keke bahe napai sama napameho oora ma qaara
ota dzeima qaaqi dza napameke iihaqi oho qupa qanga

ma iiha ma dzoobidza oberake qusubaiteqi qesai oonomake eesuqi oho ipi bamenoma saridzoraiho isakita napamae gama saridzarota.

4 Oonihe Ohongaho qupa kokora meupunomai oomi noi napaho quba dzasa minake eeteta.

5 Oonita napai koiri ma pasenaho qura tuputa oomi noi Kiristuke tukutoqi napake gama tukutomi eehaha naateta oi teeho bahe baruna heena nohoi napake ingonaitemi oorai, dzoobe!

6 Oi noi napake teenaite tukutoqi Dzesu Kiristuke qusuho isakita poro qerenomaiteqi napake gama oho isakita mootota.

7 Oke eeteqi noi Dzesu Kiristuho teteta baruna hena meupunoma nomeho quba eeteqi qupa kokora qidza nome napake banaite qaraqara qaarakoi.

8 Oonita nike teqaha nikemae tete oke saridzara, bamu. Qaraqara oke nike nooka hisi eete saridzetanihe oke Ohongai noomae nikeke qonotomi saridzeta.

9 Nike teqaha oho quba baura eetaranita etoqa teei sama qusuba eetaino.

10 Oi agobanipamuke Ohongai tete qupadzomami napai Dzesu Kiristuho boto kinisa naatemi oho isakita napa oora ma qaara qidza eetoraridzoni.

RAABA ABI DZUTA ABIMA GAMA KIRISTUHOTA TTAIQA NAATORAI

11 Oonita agobake nike raaba abi qaami sama koko geebanomai nikeke hee, abi geebaamaniqi hiire qaata oke nike eto rume naataino.

12 Oi bodza ota nikei Kiristuho dzore naate qaaqi Isiraeho ttaiqa, ma naru tatanga nokoho, ma qupa tooba, ma paha Ohonganipamu, nike quba oonomaho dzore naate habanake qaata.

13 Oonihe nike ngaata qaami Kiristui baatemi noho dzuui nikeke dzeimami nike poike Dzesu Kiristuhota paana naate ooraita qupadzomo.

14 Oi nike ma napaho takurata iboho qaho teei qaatanihe Kiristui sama nome bagara biihiqi qaho oke geemata. Geemaqi noomae napaho soota naate oorai.

15 Oi qesa ma nanai hu nooho angi ma kakatita qaata oonihe oke noi uhutoqi nike ma nanai maina painake qaata napake poiqa korabetemi abi susupuho isaki qidza naatoraita napa keba ma dzapata ttaike oorare.

16 Oonita paha Ohonga ma abi napaho takurata ibo teei qaata oke gama teetareiqi Dzesui hapahapata sama nome sesero eetemi ibo oi ota bamu naateta.

17 Bamu naatemi nana paana qaata ma nike ngaana qaata napake noi Ohongama teenaitare hiire hasuho isere qidza napaho irita suutomi oorai.
18 Noi ao tete kuraumami Sumasa noio napake ota dzeimami tete teena ota napa dzuubaqa Ohonga Maima gama qesa hongasire qaarare.

NAPAI OHONGAHO BIIRI ONI
19 Oonita nike bosata dzore ma aabei qaatati poiqa sinabidza abiho ttaiqa naateqi ao Ohonga noomaeho oko ma botoho isakita oorai.
20 Nikeke naga nohoho isakike gootomi ooraihe too abi ma qaru abi nanai oho subani qate Dzesu Kiristu noomae oho ttittirani.
21 Oi napai naga Soopara napameho neta qesa hongasire qaheuba biiri gooto minaitoraiho isaki naasubi.
22 Oi Sumasai oho gosogoso abi ooqi napake ttuttuite gootomi napai Ohongaho guhu ma nagapa oionita mooro.

3

PAUROI RAABA ABIHO DZEIMA NAATE BAURA EETOTA
1 Qate nookare, ana Pauroi Dzesu Kiristuho pobi oonihe khooba apeho qubake ana sutasutata oorai? Oi teeho bahe raaba abi nikeqaho qubani.
2 Baura oke ana nikeho quba eetareiqi Ohonga baruna heena nometa oke hiiremi oorai, mae oke nike nookaama?
3 Noi noo dzukudzukuna oke anaho quba paanaiteta noo oke ana ao qibake teeteqi qeete.
4 Oonita Kiristui noo nomeho gesina anake moitetaho mee erake nike isaiteqake qupadzomare.
5 Noo oke noi te uimane neimaneho quba paanaite qaararanihe abiniqake too abi ma qaru abi nanake Sumasaho teteta paanaiteta.
6 Oonita sinabidza qidza oke hiire paanaitemi raaba abi totaqi ma totaqi oi Dzuta abi gama naru hiiretaho mee oke napai Dzesu Kiristuho neta ttaiqake saridze qaarakoi.
7 Oonita Ohongai baruna heena nometa anake beedzae nome erake moitemi anai sinabidza qidza oho tuhotuho naate oorai.
8 Moorare, qaheuba oko ma boto tupu minaraho sabi qanga anaho torota Ohongai baruna heena erake moitemi oorai. Oonita abi qiri eete saridzaquho isaki bamuhe noo meupunoma Kiristuhoke ana isanate raaba abi nikeho quba paanaitemi nookare.
9 Oi Ohonga quba minara korabetetaho khoobata noi noo qesa bagenoma dzukuromi baa qaabi oke ana nikeho quba paanaisubi oonita noho ttitti ma bapo oioni.

10 Oke eeteqi anai Ohongaho nokanoka hii khara oke
paanaite qaamake qaheuba oko ma boto tupu nike qusuho
beedzae ma tatanga oke gama gesina naate soubidzaridzoni.
11 Oke Ohonga agobanipamuke Dzesu Kiristu Soopara na-
pahoho teteta biranatareiqi ttittibeteta.
12 Oi Kiristui tete kuraumami ooraita napa qupa too teeteqi
paidzasuiqa noke ai tataumaqi ao qeemare.
13 Oonita nookare, anai kaipo eranoma saridzemi oi nikeho
nee ma bau naatemi eto oho quba anake gaubidzaino.

PAUROI PUPU BAURA NOMEHO KHOOBA PAANAITETA

14-16 Oonita ttokaho ttarini, mae qusuho ttari oho mai ape
bahe Ohonga teena. Oho qubake anai penga nohota pomai
kotoroqi pupu erake hiirorai. Hee, O Dzapa pobi minanoma-
nipamu, nii isanate Sumasa niimema oko ma boto tupu ni-
imeke qanoqanonomaitemi nokoho qupa khatai beedzaema
oorare.
17 O Kiristu, noko niike nooka hisi eesumi nii dzasa niimeho
quba eeteqi nokoke teka ma isakinomaiteqa niimae nokoho
bisata qopa koobire qaarare.
18-19 Oke eetemi O Kiristu dzasa niihoho isaki khara ma
reresepe, suu ma heenoma oorai oi abiho gesina suqobidza-
nipamuke eetorai.
Oonihe qaheuba abi qesa niiho dzagana oorai nokoi quba
oke ao mooraiho isakita nii ttokaho oko ma boto tupuma
qaama noko oho qesa oho isaki gesina naate Ohonga niiho
ttuu qidzata giima qaamake nokoho beedzaei hee ma heeta
biranate baura samaneke dzoomakoi.
20 Oonita nanai iiha ma dzoobidza nanameta quba tee
ma teeho quba niiho torota pupu hiibarorihe nii nanake
beedzaenomaitoraiho isaki oi nanake ao suqobidzanipa-
muke eetorai.
21 Oho quba Ohonga naname, Dzesu Kiristu noi oko ma
boto tupu nome nanama qaamake dzapa pobi niihoio abi ma
quba gama igabire peite qaraqara qaarakoi. Oore.

4

KIRISTUI QIBANITA NAPAI NOHO OKO MA BOTO

1 Oonita ana Sooparaho quba eeteqi sutasutata ooraiho
isakita nike tete qidzake iihorareiqi qupanomaisubi, oi teeho
bahe nikeho dzapa ota oorai.
2 Eto sama qusubanoma naatainohe pookeba samakeba
naate keba ma dzapata ooqa dzasaho pomata qesa dzeimare.
3-4 Oi Sumasa teenai oko ma boto tupu nikeke teenaiteqi
hasuho ekama sipitotomi ooraita eto eka oke uhutomi rasaki
naataino. Oi Ohongai nike dzapaqi ttuba teenata giimorare
hiiremi oorai.

5 Oi napaho Sooparai teenanita ai tatauma ma sobasoba oi paha teena.
6 Oho qesa napaho Ohonga mai teena noi napaho nakuta gama oorai, gama napaho irita oorai ma paha napake gama suqobire oorai.
7 Oonihe Kiristui abiho isaki maina paina moohiqi oho isakita baura qidza maina painake temu ma temuke moite soubirorai.
8 Oonita qetaqeta teei hee, Kiristui pei qusuta tuusuqi ibo sengibete peitetanihe paha abiho quba kamo biireta oi ooqaho quba hiireta.
9 Peitetaiqi hiire oi teeho bahe Dzesu bosata qurate qura tuputa ootati peiteta.
10 Oonita bosata quratetai ape bahe ipita quba minarake suqobidzanipamuho isakita peiteta teenanita oke eesuqi quba minarake noi ao igabirorai.
11 Oonita peiteqi Kiristui bauraho kamo biireqi qesake noi too abi ooniqi hiirorai, qesake qaru abiqi hiirorai, qesake sinabidza hibahibaho abiqi hiirorai, qesake oko ma boto tupuho sooparaiqi hiirorai ma paha qesake banaitaniqi hiirorai.
12 Oke noi teeho quba hiibaranihe nokoi oko ma boto tupuke tuuhoro qaamake bitotoqa isaki nokome saridzeqa sinabidzaho abi tupu oi gama iso keke kooma tanga aimaqa ooma baura eete qaarareiqi bauraho kamo oke noi biireta.
13 Kamo biiremi napai iso keke baura eete qaamake napaho ai tatauma ma nokanoka oi mina naatemi Ohongaho khata Kiristui qupadzomaqi hiiretaho isakita napai susupu ma kotanga naataquni mae?
14 Oi napai puqi poonomaho qesa naate sinabidzaho somebasome, abi oberaho baabe ma basarani, mae angi ma kakati, oonomaho isakita poupa eete baa qaariti poiqa napai kotanga naateqa gurimo biire qaarare.
15 Oonita nike noo meeqake keke hiire dzasaho teteke iihaqi bitotoqa etoqa Kiristuho poma teeqake riitainohe erake qupadzomare, noio napaho qibani.
16 Oke qupadzomaqi noho torota ipibiremi rubabangi napahoi tatanga naatemi noi napake suutomi gotta ma sama napahoi noho isakinipamu naatare. Oi napai noho qetta ma koko naateqi beedzae nohoma kokora baura oke mekeqoma eete qaaqa meeke ooqata gurimo biidzakoi.

AI TATAUMANOMAI QUPI BAHE DZADZAHO TETE IIHAKOI

17 Oonita Soopara napameho pengata ana noorake nike pobi hiire. Raaba abi qesa qupa rasaki nokometa oora ma qaara oberama eetoraiho isakike nikemae eto eetaino.

18 Nokoho qupa asuasu naatemi kha qupi oi nokoho iiha ma
dzoobidzake sengibetemi nokoi Ohongaho qaraqaraho dzore
naatorai oi teeho quba bahe nokoi khoukhauma oorai.
19 Oi qupa nokohoi ao tete qidza siiremi nokoi sama
nokome pasena ma baura ngiinginoma eetorare hiireqi oke
dzaodzaoma eetorai.
20 Qate Kiristuho teteke nike teqaha oonomake eete
saridzara. Baamunipamu.
21 Nike Dzesuho noo mee saridzeta oke nike abiho toota
korabete nookata, mae nike nookaama naatorai?
22 Oi nike oora ma qaara agoba nikeme pasenaho ikoikota
dzeima qaata oke poiqa nookami dzahosanomanita oke
gama kuibidzare.
23 Kuibiremake qupa nikehoke Sumasai uumani adzahaha
naatare.
24 Adzahaha naate oionita Ohongai oora ma qaara usaqe
meenoma rike ma pobinoma oke nikeho quba korabetemi
oorai oke nike ao mai eetemi bagenoma naatakoi.
25 Oi nike ao Kiristuho oko ma botoho ttaiqa naate ooraita
temu nimema noo mee keke hiireqa obera nooke qaatanipa-
muke eetare.
26 Nii qupa biribirinoma naataquko etoqa oho biribiri niiho
angi naatemi oberama eetainoho qubake qupi soobaamake
ao hairiamake qupa niime kebaitare.
27 Kebaitemi iibadzaho pui bamu ota biranataqu.
28 Qate gumenomai guume qaasuhiqa beedzae nokomema
ttumaho baura teeke mai eete ooma abi kaiponoma hoobire
qaarare.
29 Etoqa noo qanga too nikehota biranatainohe abi mi-
narake hoobidzareiqi noo qidza keke hiirorare.
30 Nookare, nikeke ipi bodzata teka moite soubidzakoiqi
Ohongaho Sumasa Qaheubanai ao nike ttanga eetemi ooraita
eetoqa noke basesa eetaino.
31 Iboho noo, ttire ma dzauba, sokasoka ma garugaru oke
gama hee, qanganiqi hiireqa tume biidzare.
32 Ohongai Kiristuho quba eeteqi kahosa nikehoke qaate-
tanita nike oho qesa adzahaha naate abiho dzasa eeteqa
qesaho kahosa ao gaubiremi bamu naatare, tete oke qupad-
zomare.

5

NAPAHO TETEI KOINA QIDZAHO ISAKI NAATARE

1 Nike qeseba Khametoho isakita Ohonga mai nikeme
suima qaarare.
2 Kiristui nikeho dzasake eeteqi sama nome napaho quba
ai mootomi Ohonga nookami kiridza ma qonoqono qidza

ura moromoronomaho isaki naateta. Oho qubake nikemae dzasaho tete oke paha ipibidzare.

3 Oi nikei qaheubananita guume ma meera, peetta ma qeraqera ma quba ngiinginoma etoqa quba oonomaho dzapa hiibainonipamu.
4 Quseripoho noo ma noo sepesape ma qepuqepu quba oi meeamanihe Ohongaho subesube hiibaqu oio isanatakoi.

5 Nike noorake qupadzomare. Pasenaho too ma guume ma meeraho nese herohero abi oonomai bamu Ohonga ma Dzesu Kiristuho pobi naataqu oho tete bamu.
6 Ohongaho purabai basesanomaho irita qeemoraita etoqa abiho ikoiko noo sepeke nookami meenoma naataino.
7 Etoqa oho ttaiqa naataino.

8 Oi agobake nike kha qupita qaatahe Soopara napameho neta ao dzadzaho pobi naatoraita oho koinata oora ma qaara nikeme eetorare.
9 Oi dzadzaho isaki oi quba ape bahe rike ma pobi ma tete mee ooqai ooni.
10 Tete oonomake iiha qaamake Soopara napahoi nookami bagenoma naatakoi.

11 Qate qesai qupiho baura meeama qere biire oorai eto nokoho ttaiqa naataino, baamu. Nokoke paata oho qaga hiibare.
12 Noko dzukudzukuta eetorai oho dzapake qidzoke hi-ibaqu oi midzanomanipamu.

13 Oonihe quba oonomaho khooba sigumami ao paana naatakoi.
14 Oi dzadzai meeke quba samane minarake baiburomi paana naataridzoni. Ooqaho quba qetaqeta teei hee, Mee-qoraidzo? Kiristui nii baiburomi dzadzanoma naatakoita ao baata neta qoridzare!

15 Oiqi hiiroraita nike ruume qaasuhiqa tete qupadzomaqi oora ma qaara nikeme bakena geema qaarare.
16 Poiqa bodzarata abi samanei sama nokomeho kakati eetoraita etoqa bodza nikeme sesero eetaino.
17 Oonita eto quseripo naatainohe Sooparaho dza teena oke qupadzomaqi qusubaitorare.
18 Oi oba tatanga ma qubai nikeke suqobidzakoita eto oho beedzae eetainohe Sumasai nike suqobire qaama nikeho beedzae ooqata biranatare.
19 Nike qupa nikeme too teeteqi husu ma huhuru, ma hasa naa qesa oke kuima hiire teenaitare. Qupa qidzaqidzaho isakita Sooparaho dzapake qiraitemi sinabidzahota asuasu bagenoma naatakoi.

20 Oonita nike quba naane ma naaneke saridzaqu
saridzeqa Soopara napame Dzesu Kiristuho quba eeteqi
Ohonga maiho hasama gegema hiire qaarare.
21 Oi nike Kiristuho attiuboubota ooqa qesaqesaho dzapa
qusubaite qaarakoi.

APU MA ATAHO NOO QIDZA

22 Qate atamane nike Soopara qusubaitareiqa apumane
nikemeho noo qusubaite qaarare.
23 Nookare, Kiristui oko ma boto tupu nomeho qiba naate
napake ingonaitorai. Oho isakita abi noi paha atapaho qiba
naate noke ingonaitaridzoni.
24 Oho qubake Kiristuho oko ma botoi noho too qusub-
aitoraiho qesake atamane nikei quba samanehota apumane
nikemeho too qusubaitare.
25 Qate Kiristui oko ma boto nomeho dzasa mina eeteqi
sama nome napaho quba ai moototaho isakita apumane nike
oho qesa atamane nikemeho dzasa eete qaarare.
26 Oi Kiristui dzasa eeteqi oko ma boto tupu nohoi sasari
naate noomaeho pobi qidza naatareiqi noi sinabidza noota
akoako baura eeteta.
27 Oi oko ma boto nohoi oba qooroqa dzoko ma qunupu ma
qubaho amake ooqa nee ma baunoma keke naatemi napake
dzaga nomenipamuta mootareiqi noi oho baura eeteta.
28 Oho qesa apumane sama nikemeke kokora eetoraiho
isakita nikei atamane nikemeke kokora eetaridzonita er-
ake qupadzomare. Teei ata nomeho kokora eesuqa sama
nomenipamuke kokora eetakoi.
29 Oi abi teei sama nomeho gottaenipamu eetoraidzarani.
Bamu, Kiristui oko ma boto tupu nomeho quba dzasa eeteqi
korabetetaho isakike abi paha sama nome ma nomeke kora-
betorai.
30 Oonita napai Kiristuho oko ma botoho qesa ma koko oke
qupadzomaqi nokoke hoobidzare.
31 Oi erake eete oorai. Abi teei mai ma pai qaataqu oi teeho
bahe noi ata nomeho torota atimareiqi nopoke qaatakoi.
Qaateqa ata ma nopo esese sama teenai oorakoi.
32 Noo ana hiibi oho nebe totaqi oi qahuranihe oi Kiristu ma
oko ma boto nohoho noo bagenomanita qupadzomare.
33 Oonihe meeke apumane nookare. Nii sama niimeke
korabetoraiho isakita ata niimeke kokora qidza eete noke
ingonaite qaarare. Qate atahoke ao hiire, noi meenipamuke
apu nomeho pesuta bageke eete qaarare.

6

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

1 Khameto nike Dzesu Sooparake qupadzomaqi mai ma
paiho noo qusubaitare, tete oio bagenoma. Hu noohota poma
teei hee,
2 Mai ma paiho dzapa qusubaitareiqi hiirorai noo oi paha
ipi ma arinoma.
3 Oonita khameto nike noo oke qusubaite tuumaqa nike
ttokata qaaraquta oora ma qaara qidza khara oke saridza-
koiqi hiiroraita qupadzomare.
4 Qate maimane nike eto khameto isakiamake pobitemi
sama taramaino. Oonihe Sooparake qupadzomaqi khame-
toke qogo ma saga qidza hiireqa kokora eetorare, oio tete.

BAURA ABI MA MAIMANEHO SINASINA

5 Qate kokora abi nike maimaneho baura tatangata oorai
nike Kiristuke qupadzomaqi maimane bauraho noo hiibaqu
oke ququimaqi qupa teenama iso keke eetorare.
6 Etoqa abiho penga quba eeteqi baura gimuttake eetain-
ohe nike Kiristuho kokora abi ooqi Ohongaho dzake qusub-
aitorare hiireqi qupa sorangaamake baura eetorare.
7 Nike adzahaha naateqa hee, Abiho baura bahe Ohonga
Sooparahoniqi hiire eetare.
8 Oonita abi sutasutata oorai mae saqosaqota oorai nokoi
iso keke baura qidza eete qaaqake Soopara napameho botota
oho ipi ma ari paha iso keke saridzakoi.
9 Qateqa sama bauraho maimane nikeho noo oho qesa
hiire nookare. Nikei bauraho noo noko pobi hiireqa etoqa
nokoke sudzabetaino. Soopara qusunai abike idzoidzoke
baatabirorai oi nokoho keke bahe nike ma napahonita
qupadzomare.

QAA ABIHO ISAKITA SAMA NAPAMEKE QAASUMARE

10 Oionita qesamane dzairamane name, noo musaqi er-
ake hiire nookare. Nike Sooparahota beedzae giima qaama
beedzae ma tatanga nohoi nikeke isanatanipamuke eetakoi.
11 Ohonga qaanomaho isaki oke nike gama susupu mai eete
soubireqake iibadzai qaa samaneke qogoimorai oke nikei
kurebete arabidzakoi.
12 Oonihe nike qaa eetaqu oke bamu abiho isakita eetaqu.
Bamu, qupiho gisi ma songena bise ma baisenomaho tupu
qangai haba igabireqi ttoka abi qorobirorai. Isaki oonomaho
qaake nike eete suqobidzareiqi ana hiibi.
13 Ooqaho qubake anai hee, Ohonga qaa minanomaho isaki
oke nike tukuma soubiremi qaa ika ma ikanoma biranate
nikeke sururu eetaqu oke nike qaupasasa gaamaqi oke suu-
naiteqa baura soubidzareiqi hiire.

14 Oonita sama nikeme qaasumaqi ao rike ma pobiho sasa
tatanga dzaaroqa sinabidza noo meeho siihu qahitoto su-
utare.
15 Suutoqa hasu noo qidzaho oko sasake dzaabare.
16 Qate oho tongo neta nike ibo qanga nikemeho koo ma
tanga gama arabidzareiqi ai tataumaho tepureke amatotare.
17 Amatotoqake ingonaitaquho qiba heroheroke dzamo-
toqa paha Sumasaho dzubeke boto dzoomare.
18 Oi dzube ape bahe Ohongaho noo. Oke hasa ma pupuke
boto dzoomaqi qupi ma sau samaneke bakena geemaqi
Sumasaho beedzaeta pupu dzoobire qaarare.
Oonihe puputa oko ma boto tupu minarake qupadzomaqi
hiibare.
19 Oho qesa ana naamae bittatete too saqoro ao noo saridze
sinabidza bamenoma oke paanaitareiqi pupu hiibare.
20 Oi qaruho nane bosabosa anai sutasutata ooraiqi bit-
tatete noo hiibaridzoho quba pupu hiibare.

NOO QETTA MA KOKO

21 Oionita anai ikanoma oorai ma baura apeke eetorai?
Oho pobike nike gama nookare hiireqi sinabidzaho noma
qidza tee Tikhiku, noi iso keke Ohonga Sooparaho tuhotuho
naatorai, noke ana dzoobiremi nikeho torota tuume.
22 Oi ana noke dzoobireqi hee, Nookare, nanaho noo gama
hiire rerengi eete nokoho qupa ttapuitare oiqi hiiremi noi
tuume.
23 Dzoobe Dzairamane, Ohonga mai ma Soopara Dzesu
Kiristui nike gama nooka pobiteqi dzasa quba eeteqi hasu
dzoobiremi ana nike pobi hiirenita nookare.
24 Noo oionita apenei Soopara Dzesu Kiristu ma qaraqara
tatanga nohota atimorai meenipamuke noho baruna heena
nikeho irita qaarare.
Anaio Pauro

PIRIPI
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 63
Kiristuho Okoma Boto Tupu
Piripi Nagapa, Makettonia

1 Dzairamane:
O Piripi qaheuba abiho tupu, oho soopara ma baura abima gama, dzoobe!
2 Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho hasu ma Kebai nikeho irita oorare.

PAUROI PIRIPI ABIHO QUBA OHONGA HASA HIIRETA

3 Anai Timotteoma nakamae Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiqi nikeke qupi samaneke qupadzomaqi Ohongake hasa hiirorai.
4 Oi anai paha qakiqaki eete nikeho quba saninoke pupu hiirorai.
5 Nike bosata sinabidza nakahoke nookaqi oho ttaiqa naate baaorai.
6 Oho quba ana qupadzomami Ohonga Sumasai bosa nikeho torota baura sohororai oke noi eetoraqutoke Dzesu Kiristui paana naataquta soubidzakoi.

7 Anai agobake nikeho torota biranateqi sutasutaho pobi naasuta bodza ooqata nike naho torota Ohongaho sinabidza qidzaho ttaiqa naateqi ana Ohongaho isere qidza mooto mootoke tuumoraiho hobihobike nike eetorai. Oonita anai ikanomake eeteqi nike ruume naataqu, baamu.
8 Anai Dzesu Kiristuho dzagananita Ohonga moomi nikeho quba naho baruna tigima geemorai.

9 Ana moomi nike isakiqata abi qesaho quba dzasa eete baura qesaqesa dzoomorai. Oonihe nikeho nese parara eetemi nikehota oho gesina meupu naatareiqi ana oho quba pupu hiirorai.
10 Oke eete qaama oora ma qaara nikehoi sasari naatemi baura teeqai bamu nikeho moirata perebaquhe Kiristuho bodzata nee ma baunoma naatakoi.
11 Oi teeho bahe Dzesu Kiristui nike uumami nike baura oho poma iso keke saridzemake oi Ohongaho neta dzapa pobi ma subesubenoma naatakoi.

PAUROI SUTASUTATA OOTAHE SINABIDZAI TE SUTASUTATA OORARA

12 Qate anake sutasutata mootomi ooraihe ana dza eetemi
nike eto oho nookami anake sesero eetoraiho isaki naataino.
Baamu, oi anake hoobire sinabidzake qaupuitorai.
13 Oi anai Kiristuho baura quba sutasutata ooraimi qaa
abiho ttari ma abi samane qesa oho quba sinabidza nooka
soubidzakoi.
14 Ma oi keke bahe naho eka oi Soopara napameho
baura abi qesake kosikosi eetemi paidzasuiqi Ohongaho sin-
abidzake hiire paanaitorai.
15 Meeke qesai tti ma ttire quba eetoraini qesai Kiristuho
dzaodzao qubake hiire paanaitorai.
16 Nokoi moomi anai Kiristuho baurata toomami nokoi
dzasa eeteqi oho habara eetorai.
17 Qate qesai anake sutasutaho neta biribiri moitareiqi
sinabidza hiirorai.
18 Oke ana ikake hiibaqu? Noko qupa sasari quba ee-
toraini mae ikoiko ooho quba eetorai? Oonihe Kiristuho noo
paanaitorai oke ana nookami bagenoma kekeni. Oho quba
hasa hiirorakoi.

PAUROI EEHAHA NAATAQUNI MAE BAATAQU

19 Oi ana moomi nike hoobire pupu hiiremi Sumasai kaito-
maqi poma ape ma ape nometa qupadzomaqu oonihe baura
nahoke noi qaupuita keke eetakoi.
20 Oi anai eehaha naataquni mae baataqu, anai bamu oho
quba ququimaquhe naho dza ma naho qupai Kiristuke ai
qusubaitorakoiqi hiirorai. Oke eetemi nohota dzapa pobi-
noma naatakoi.
21 Oi ana eehaha naatareiqa Kiristuho baura quba eehaha
naatakoi, mae baatareiqa isaki qidza name saridza quba
baatakoi.
22 Oke ana qidzoke asataquhe Kiristui anake ttokata baura
paha ipibidzareiqi hiibaquko dzoobe oke mee hiibakoi.
23 Oi naho qupa eseri naate oorai.
Ana isanate nike aipo biireqa Kiristuho dzagata oorareiqi
dza minake eetorai.
24 Oonihe anai nikeho baura eete soubidzaamake ooraiho
qubake paha qaanate.
25 Oke qupadzomaqi ana nikema qaamake nikeho qupa
qidzaqidza ma ai tataumai mina naatakoi oke ana hiire oorai.
26 Oi paha nikeho pupu qubake anai eehahake qaaqa
nikeho torota qeemamake nike nookami Dzesu Kiristuho
dzapa qiraitaquho isaki naatakoi.

PIRIPI ABIKE PAUROI QAA BANAITETA

27 Oonihe anai ao hairiamake qeema nikeke mooraquni
mae mainata qaaraqu, nike oora ma qaara eeteqa gama
qupa ma sama teena naate sinabidzaho ai tatauma baura

mekeqoma eete qaaraquko noo teena oke ana nookami anata isanakoi.
28 Oonita qesai nikeke ibo eetemi ibo oi nokomaeho taanga naatakoi. Qate ibo oi paha nikeke geebanomaitemi nike ingona maiho beedzaeta battigara naatakoi.
29 Oi nike Kiristuke ai tataumatahe, paha noho quba heme ma bame qesa saridzareiqi hiiremi oorai.
30 Oi kaipo ma qangareba naho irita peitemi nike moota, ma paha poiqa pobi nookorai teena oi paha nikeho irita qeemaridzoni.

2

NAPAI QUPA AI QURATEQA QESA KORORA EETARE

1 Oonita Kiristuho neta napamae qesaho dzasa eete ttapuitaquni mae sumasaho neta qesa ttaiqa naataquni, mae baruna heenata qesa kharuba teetaqu, oho tete oorai mae?
2 Ooraimake oi eto naho keke naatainohe oi paha nikehota qeemami nike dzasaho tete teena oke saridzeqa qiba ma qupa gama teenaiteqa napamae ttaike oho qaki naatare.
3 Oonihe oi etoqa sama qusubata tuumaino eto qesa uneune hiibainohe qesake hee, Oo anaio gattiqanita nii bosa aimareiqa hiirorare.
4 Oonomake hiireqa abi bamu nome ma nome keke qupadzomaqu.

DZESUHO QUPA GAIBANOMAHO TETEKE SUIMARE

5 Dzesu Kiristui qupadzomataho teteke nike paha gesina naatare.
6 Noi Ohongaho isakinipamuta qaatahe, Mai noke ttokata dzoobidzare hiiremi noi te tomidza dzadzanoma nomeke gaubidza quba ququimara, baamu.
7 Noi tuhotuho naatareiqi dzadzaho birabira oke gaubire abiho sama aimami nokoi noke mooqi hee, Abi ooniqi hiireta.
8 Ma noi sama nome ai gaibanipamuke eeteqi te hapahapaho quba basesa eetara, baamu. Noi sama nomeke hapahapa ooho pobiniqi hiire baateta oke qupadzomare.
9 Noi oo eetetaho qubake Ohonga mai noke tukutoqi noho isaki qusubaiteqi dzapa nohoke paanaitemi abi minaraho dzapa pobi gama suqobirorai.
10 Oho qubake qusuna oorai mae tookana oorai mae gisiho nagapana oorai nokoi Dzesu Kiristuho dzapa pobi nookaqanoke ao pomai kootobakoi.
11 Pomai kootoroqa hee, Dzesu Kiristuho minara ma napaho Sooparanipamu ooniqi hiireqa sarai teena naatemi Ohonga Maihota nee ma baunoma naatakoi. Oonita nikei qupa gaibanomaho tete nohoke suima qaamake Ohonga noomae nikeho dzapa qusubaitakoi.

NAPAI ABIHO BISATA DZADZAHO ISAKI NAATORARE

12 Oonita oonomaho tete biranatakoiqi nike qupadzomare. Anai nikema qaatata nike naho noo qusubaite qaataho isakita naho amata paha teena oke eeteqi atti uboubota tete nikeme saridze qaaraqutoke ipi bodzata qidzanatare.

13 Oi Ohonga noomae hiiremi nike noho baura eetare dza eetorai ma paha baura oho quba isanatakoi.

14 Oonita nike quba tee ma teeke eetareiqa oke niiqi ma noosaamake eetare.

15 Poma oke qaupuite qaaqa ttokata abi naga koiri kairinomaho dzadza naate nokoke baiburomi nokoi nikeke iga hiibaquho isakiama naatemi nike meenipamuke Ohongaho mumure naate qaarakoi.

16 Oonita nike nokoho quba qaraqaraho ttihu biire qaama qaama Kiristui baabaqu bodzata anai noke hee, Dzoobe, noko ma nanai te sepeke baura eetaranihe oi mee qidza goomoraiqa hiire noho pengata qaki naatakoi.

17 Qate anai nikeho baura eeteqi nikeke ai tataumanomaiteqi oho qubake sama name bagara biiremi naho dzuui ttokata taataquko anai bamu oho tti ma ttaka hiibaquhe nikema gama oho quba Ohongaho hasa hiibakoi.

18 Oi mee, nike paha anama napai gama oho hasa hiibaridzoni.

TIMOTTEOHO NOO

19 Qate dzamonoqake ana Timotteo dzoobiremi noi nikeho torota isere qidza aima baamake ana oho ttidza qidzaqidza eetakoiqi qupadzomaqi Ohongake qupanomaitorai.

20 Oi Timotteoi nikeke kokora qidza eetaquho isaki noho torota ooraihe noho qesa te ooraidzara.

21 Qesai teqaha Dzesu Kiristuke qupadzomoraidzaranihe sama nokomeqake qupadzomorai.

22 Oonita nike noho poma moomi qeseba khatai mai nome tuuhororaiho isakita noi anake sinabidzata hoobire baaorai.

23 Oonita Gamani noko anake ikanoma eetaqu oke nooka pobiteqake ao noke nikeho quba dzoobidzakoi.

24 Oi ana paha naamae nikeho torota ao biranatare qupadzomaqi Sooparake oho quba qasa hiirorai.

EPAPAROTITOHO NOO

25 Oonihe pure qubake ana Epaparotito nikeho quba burisi eetemi dzaira pepa erake aimaqi qeehibi. Nike bosata noke dzoobiremi baa nikeho habara eeteqi anake tuuhorota. Tuuhoro qaami ana nookami noi noma qidza, bauraho ttaiqa naate sahurunomaho isaki oni.

26 Oi noi bosata baaqi heme saridzemi teei oho isere nikeho torota mootota oke Epaparatitoi nookami nohota

bame eetemi noi nikeho quba iiha ma dzoobidza eetemi ana poiqake noke dzoobiremi qeehibi.

27 Oi noi bosata heme aimata oi mee. Noi ao baatarotahe Ohongai no ma nakahoke nookami bame oi eto anake suqobidzaino hiireqi Ohongai baruna heena nometa Epaparotitoke qidzaiteta.

28 Oonita nike noho pobi nookaama naatemi oi naho qereta goosobaino hiireqi ana adzahaha naate ao noke dzoobiremi nike noke moorare.

29 Oonita nike naho nookami ana dzapa pobinoma naatorai mae? Oho isakita Epaparotitoi Ohongaho pengata naho habara naatemi nike noke oho kokora eeteqa qaki eetare.

30 Oi nikemae naho kokora eetarotahe noi nikeho puike naate anake tuuhoro qaami heme ma bame noho irita peitemi noi te anake gaubidzaranihe erata keke ooqi baatare boohitahe bamu. Oho quba noke korabetare.

3

AI TATAUMANOMAHO OORA MA QAARAI POBIRATORAI

1 Dzairamane name, noo qiba erake ana hiireqi hiirorai: Soopara noomae ttidza qidzaqidza nikehoho khooba naate qaarare. Qate noo qetta oorai oi paha nikeho sinasina qidzanita ana bamu oho qoredza eete qaataqu.

2 Oi hu nooho dzaodzaonoma nokoi dzuru ma kabiraho isakita nike beekho eetorai oi qanganita moorare.

3 Nokoi hee, Nanaio abi geebanomaniqi hiiroraihe, erake eete oorai. Apenei samaho geeba oonoma ngiingi eeteqa Ohongaho Sumasa qusubaite Dzesu Kiristuqaho dzaodzao eetorai nike ma napai oke eesuqi Ohongaho geeba meenoma ao saridzorai.

4 Oi abi qesai sama nokome qusubaiteqi hee, Nanaho isaki mee oi oorai, oke hiireqi nokoi samaho isaki nahoke suqobirorai mae? Oi baamunipamu.

5 Hu nooke qusubaiteqi maimane nokoi qupi 8 ooqata anake sama koko geeba mootota. Qate ana ttari apeta biranateta bahe Isiraeho quni ma mani, dzapa noho Beedzami, mai ma pai esese oho nenanita anai Heboroho poro goottani.

Ma sukuru apeta ana gesina saridzeta bahe Pariseoho sukuru mina.

6 Ma dzaodzao nahoi gattiqa bamu. Anai oho tete gama qusubaite soubidzare hiireqi Kiristuho oko ma botoke seseronipamuke eeteta, dzasa.

7 Quba oonoma naho qupata meenoma naate qaatanihe anai ipita Kiristu saridzeqi quba oonomake hee, Ngiinginomaniqi hiireqi oke qaateta.

8 Oi keke bahe Dzesu Kiristu Soopara nameho sukuru ma
gesina qidza tobe sumanoma oke anai gama mai eetareiqi
ttokaho quba qesa minarake hee, Quba susu ma sasaniqi hi-
ireqi Kiristuho quba beedzabeedza eeteta ma poiqa eetorai.
9 Oonita Ohonga moomi anai hu noota isanataama naa-
torai kaga. Oonihe ana Kiristuke ai tataumorai oho isakita
Ohonga anake mooqi rike ma pobi ooniqi hiibaridzoni.
10 Oonita anai tete apeta Kiristuho heme oho ttaiqa
naataqu, ma ikanomake eete baata nohoho ttaiqa naataqu,
ma beedzae apema noi baata neta qoridzetaho teteke ana
saridzaqu, oke ana paha naamae gesina naatare hiire oorai.
11 Gesina naateqanoke tukutuku nohoho tete dzapa pobi-
noma oke ana paha mai eetare hiiroraita qupadzomare.

PAUROI SAMA NOME QAASUMA QAATAHO TETE

12 Beedzae oho teteke ana ao gattiqa saridzoraihe oi id-
zoidzo naataamake oorai. Dzesu Kiristui anake mai eetetaho
isakita ana paha naamae oho tete mai eete soubidzare hiire
oorai.
13 Dzairamane name, saridze soubidzaamake oorai oke
ao hiibi oonihe ana teena erake eetorai: Tume nike ana te
dzaganaitoraidzaranihe, dzaga robena ooraiqaho dzaodzao
eeteqi dzogohu suutoqi aimare eetorai.
14 Ohongai Kiristuho teteke biraiteqi ota napake gori
moitareiqi kira hiiremi isaki ota ana nese sooro suuto
qeemorai.
15 Oonita apenei kotanga naatare hiire napamae ota qupa
teenaitare. Qesai mainake qupadzomaquko nokoke Ohonga
paha qupanomaitaridzoni.
16 Oonihe Ohongai ao ika ma ikata napake qupa teenaitemi
oorai oke eto teei rasaki eetainohe gama ttaiqake qeemorare.
17 Dzairamane naho teteke mooqa suimare. Naho tete
suimorai abi oonomake nike moo pobiteqa hee, Isaki oioniqi
hiireqa ipitotare.
18 Oke ana teeho qubake hiidzaranihe Kiristui sama nome
ai qurateqi hapahapaho pobi naateta oonomaho teteke qesai
suima quba goottae eete ibo eetorai. Noo oke ana agobake
hiiretahe surupoma paha hiibi.
19 Oi nokoi ttokaho teteke qupadzomaqi midzaamake dza
nokome qusubaitemi oi nokoho qoberoba nee ma baunoma
naatemi oho ipike noko rubenga saridzakoi oke ana bamu
nike ikobetaqu.
20 Oi napaho Soopara Dzesu Kiristui qusu neta baabarid-
zoho beebeke napa eetorai oonita napaho guhu ma nagapa
oi ttoka bahe qusu oioni.

21 Nookare, Dzesu Kiristui quba minarake igabidzare hiire oorai. Oonita noi baura samaneke eetoraiho beedzae tatangama ttokaho sama ngiinginoma napahoke noi hiiburomi napai noomaeho nee ma bau naatakoita qupadzomare.

4

QUPA TEENAITEQA TETE QIDZA SARIDZE QAKI NAATARE

1 Oonita qeseba dzairamane name, anai nikeho quba baate biraboraita nike naho paparaho isaki naate oorai oni. Oho quba, qesamane dzanoma name, nike Sooparaho neta poupaama naate qaarare.

2 Qate paimaneho dzapa Eottia ma Sittikhe nipe qesa bisibisi naatoraihe Ohongaho pengata oke nipe qaateqa qupa teenaitare.

3 Ma Sudzuge, baura abi qidza nii qupadzomare. Paimane hiire oke nii hoobidzare. Qesama nokoi kaipo minake eete Keremetto ma baura abi qesa ma nanake tuuhoro qaatanita dzapa nokohoi meenipamu qaraqaraho geeta oorai.

4 Nookare, Sooparaho neta qakiqaki naate qaarare. Oke ao hiirehe paha teena oke hiire, bame nikeme qaasuhiqa qaki naatare!

5 Ohonga Sooparai te kharata ooraidzaranita kokora qidza nikemeke abi samane banaitare.

6 Eto quba tee ma teeho iiha ma dzoobidzake eetainohe quba ape ma apeho quba qupadzomaqu oho quba Ohonga pupu hiiqake ao dzoobe hiibare.

7 Dzoobe hiireqa Ohongaho hasu ma kebake apei qupadzoma isanataqu bahe, nikeho iiha ma dzoobidzai Dzesu Kiristuho torota oomake oi nikeke tuuhoro qaarakoi.

8 Qate dzairamane, noo paha erake aimare. Noo apeio meenoma, ma qidza, ma sasari, ma baura ape paha pobi qidza, rike ma pobinoma ma dzaanoma? Nike nookami noo oonoma bagenoma teei oorai mae?

9 Ooraiqako oho noo paanaiteqa qaupuitare. Tete oonomake ana aimami nike ao moo nookaqi bosata naho torota qase dzoomaqi gesina naateta. Oonita teena oke poike ipibire qaarare. Qaamake Hasuho Maikhatai nikema gama qaarakoi.

10 Oi nikei bosata ana hoobire qaata. Qaami anai oho quba Ohongaho hasa hiire qaatahe, oho tete ikanomake eete gattiqa naatemi nike qaateta? Oho noo mina bamuhe poiqa tete paha biranatemi nike ipibire hobihobi baura oke eetaqu kaqa.

11 Oi anai te naamaeho tti ma sori hiidzara, baamu. Isaki ape ma apeke saridzorai oke ana Ohongaho pengata nookami isanatorai.

12 Anata meupu biranatemi saqubema muunaqu, eo seebe
biranatemi ttidza saa eetaqu, anai oho kotanganita bamu tee
ma teeho quba ququimaqu bamu.
13 Kiristu baura teeke hiiremi ana noho neta beedzae ma
tatanga giimaqi bamu teeho bittake eetaqu.
14 Oonita nike bosata moomi naho qepe ma haba qesa
bamu naatemi nike adzahaha naate naho pati qohatetaho
hasake ana hiire.
15 Oi ana bosata Sinabidzaho qaru eeteqi Maketonia haba
nikehoke qaate tuumami Sinabidza tupu qesai te anake
hoobidzaranihe nikei keke eeteta.
16 Anai Ttesaronika nagapata baura eetomi nike paha qupi
teenani mae eserike ota naho quba hobihobi dzoobireta oi
dzoobe!
17 Oonihe anai te naamae qonoqono ooho dzaodzao mina
eetoraidzaranihe nike oonoma eetemi nikehota oho agoago
samane biranatareiqi ana hiirorai.
18 Epaparotitoi nikeho qonoqono abinike aima baami naho
iisuta peitemi ana poiqake isanatorai. Qonoqono oho ura
Ohonga nookami bagenoma mekenoma, nohota isanatorai.
19 Qate nikehota quba bamu naatemi erake qupadzomare.
Dzesu Kiristui iisu minanoma dzapa pobinomanita Ohongai
ota paha nikeho pati qohatakoi.
20 Dzoobe, Ohonga mai napameho dzapai poro kiranoma
naate qaarakoi. Oi meenipamu.
21 Qate qesamane nahoi erata nikeho quba dzoobe hiire.
Oonita nikehota apenei Dzesu Kiristuho pobi naate oorai
nokoke gama iso keke dzoobe hiibare.
22 Qate Kaisaho kokora abi ma kara erana oorai, nokoi oho
qesa nikeho quba qaki naate noo dzoobire.
23 Oionita Dzesu Kiristuho baruna heena nike ma napaho
irita qaaqa gisi napahoke soopara eetorare. Aipo.
Anai Pauro

KOROSE
OHO DZAIRA PEPA

Pauro ma Timotteo geeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Kiristuho Oko ma Boto
Korose nagapa, Asia Gattiqa

1 Dzoobe:
Dzesu Kiristui hiiremi ana Pauroi noho qaru abi naate Timotteo noma napaho anama nakai dzaira pepa erake qeesubi.
2 Oi sinabidza nokanoka ma qaheuba tupu Korose nagapana oorai nikeho quba naka qeete oonita moorare, Ohongai nikeho quba hasu dzoobirorai!

OHONGA HIIREMI KOROSE ABI NOOKA TANI NAATETA

3 Oi qupi samane Timotteo ma nakai pupu hiireqi Dzesu Kiristuho maike nikeho quba dzoobe hiirorai.
4-5 Oi teeho bahe naka nookami nikei Kiristu nooka hisi eeteqi hee, qusuho meupu napahoi iisuta peitoraiqi hiireqi abi samanenipamuke dzaira eetorai.
6 Oi abi bosata nikeho quba sinabidzaho noo mee hiiremi nikehota meupunoma naateta paha haba samaneta meupunoma naatorai. Oi nike sinabidza nookata bodzaqata ao hisi eeteqi meenipamuke Ohongaho kokora gesina naate soubireta.
7 Oonita Kiristuho abi bosata nikeho quba sinabidza kamo iso keke mootomi oho gesina naateta oio Epapara, abi bagenoma. Oonihe Timotteo ma nakake eetemi ooraiho isakita noke sutasutata mootomi oorai, dzasa.
8 Oonita Sumasai nike kokora bagenoma teeke baanaitemi nike noho quba eetorai oho pobike Epapara noi hiiremi nana nookorai.

PAUROI KOROSE ABIHO QUBA PUPU HIIRE QAATA

9 Nookaqi qupi ma sau samaneke Timotteo ma nakai nikeho quba pupu baura eetorai. Nakai hee, O Ohonga, Korose abi nokoi nokanoka ma Sumasaho tete gesina naate soubireqa baura nii noko pobi hiiremi ooraike nokoi qusubaite soubidzareiqi hiirorai.
10 Nakai hee, O Ohonga Soopara, Korose abi nokoi niiho isakita oora ma qaara nokome eetemi abihota bagenoma naatemi noko Ohonga niike gesinanipamuke naate baura qidza qesaqesa qere biiremi oho meei haba biidzare.
11 Oonihe Ohonga niiho beedzae maina ttuunomanita nokoi niihota giimaqi qakiqakima niiho dzaodzaota qeemaqi baura minaraho quba isanate qaarareiqi nakai hiirorai.

12 Ohonga nii noko ma nanake gamaqa isakinomaitemi oko
ma boto niihoi dzadzata oorai nokoma nanai ttaiqa naate
qaarakoita Ohonga mai, nanai niiho hasa ma gegema hiiro-
rai.
13 Nii ao nanake qupiho tupidzata dzeimami ao biranatemi
nii korose abi ma nanake qeseba khata niimeho pobita
teekanomaitorai.
14 Oonita noko ma nanai saqosaqo ma kahosa
dzamudzamu ikata bahe khata niihota saridzorai. Oho
totohota Timotteo ma nakai pupu hiirorai.

KIRISTUI BAATAHO ISAKI MA BAURA

15 Korabete qupadzomare. Ohongake nesema mooraquho
tete bamuhe meeke Khatai ao Maiho isakita biranateqi noi
motamota minaraho kotanga naate oorai.
16 Oonita ttokana mooraihoni mae qusuna mooraamahoni
mae ttari ape ma apeho pobi ma beedzaeho koridza koridza
oorai quba oi te sepeke biranataranihe quba minarai beedza-
eho Maikhata boto nohota keke biranate soubirorai oi paha
noomaeho pobi naate qaatai qaarakoi.
17 Noi quba minaraho khooba, oho kaata ma here dzobad-
zoba kekeni.
18 Ma paha noi baata neta qoridzaquho eka bosa khata
biranateqi ao sinabidzaho oko ma botoho qiba naate ooraita
moomi noi quba minaraho pona ma agoago ooni.
19-20 Oonita Kiristui suu ma heenomai oomi Ohonga Mai-
hota isanateta. Isanatemi hu ma koridza, huhu ma saru
oota, oke Kiristui gama teenaitareiqi mai noke dzoobireta.
Dzoobiremi noi hapahapata dzuu nomeke perebire qusu
ma ttokaho soota naatemi minarai Ohongaho neta atima
qaararidzoni.
21 Nookao, nike agobake Ohongake ibo eeteqi qupa biribiri
nikemeho isakita quba ngiingi ma peranoma samaneke eete
qaata.
22 Oonihe Kiristui sama nome baata quba ai mootomi oi
nikeho hasu naatemi nike ao kahosaama naate qupa sasari
ma rikerikema maiho dzagata inobetareiqi hiiremi oorai.
23 Oonita ai tataumaho noo nikeke pobi hiiretaho husi ma
paita nike ao atimaqa suhe qidza saridzaridzoho dzaodzaota
poupaama naate qaarare. Oi abi haba gegebetorai nokoho
quba sinabidza hiire baaqorai anaio oho Qaru abi oonita
qupadzomare.

PAUROI KOROSE ABIHO HEME BAURA EETETA

24 Anai nikeho quba heme baura eetoraiho qubake
ququimaamani. Kiristui sinabidzaho oko ma boto nomeho
quba heme baura eetetaho kokota anai qakiqakima ipibireqi

nike ika ma ikata isaki saridzaamake oorai oho qubake ana sama name qaanataama. Bamu.

25 Ohongai bauraho kamo biiremi ooraiho isakita ana nikeho quba noho noo rerengi eete soubidzaridzoho qaruke ana eetorai.

26 Nookao, Ohongai te noo agiagi oke agobake uimane neimane pobi hiiremi nooka qaararanihe poiqanipamuke sinabidza tupu nomeho quba naho toota paanaitorai.

27 Noo agiagi ape bahe Kiristui nikeho oora ma qaarata qoberobaho isaki naate qaamake Ohongahota bagenomanipamu naatemi haba maina painaho abi samanei oho pobi nookaqa noho dzaodzao eetorare. Noo oi ooni.

28 Oonita abi samanei Kiristuho neta kotanga naate qoobareiqa nanai nokanoka ma gesina ma qogo ma saga mekeqoma hiireqi Kiristuho sinabidza hiirorai.

29 Qate beedzae apeta baura oke eetorai bahe Kiristuho beedzae ma tatangai anake uumami oho dzaodzaonoma naatorai.

2

1 Raottikhea ma Korose nagapana oorai qesama nikei naho nese ma pati mooraama oonihe anai nikeho quba baura minanipamuke eetoraiho pobike nike eto nookaama naatainoiqi ana qeete.

2 Qeetemi isaiteqa adzahaha naate kokoraho tete iso keke saridzare. Saridze nikei gesina naate soubiremi Ohongaho khaire ma gunugunu dzukudzukuna oi meupunoma naatemi oho meeke nikei Kiristuho neta gama mai eetare.

3 Oi Ohongaho nokanoka ma gesina oi gama Kiristuho ttuta sapu gegedza pereborai.

4 Oke teeho quba hiidzaranihe eto abi teei noo samaneta nike ikobete mainata dzeimaino.

5 Oi anaho sama eraqanihe qupai nikeho neta oorai. Oi nikeho ai tatauma Kiristuho neta idzoidzoke oorai ma ttarima ooraike gama moo soubiremi naho ttidza qidzanatorai.

KIRISTUHO BEEDZAE TTUUNOMANITA NOHOTA ATIMORARE

6 Meeke nike ao Kiristuke qase dzoomoraihe noho neta oora ma qaara nikeme iso keke eete qaarareiqi ana hiire.

7 Oho qubake nike noho neta atimaqa battigara naatare. Nananai nikeke sinabidza hiire paanaitetaho isakita nike sama nikeme qaasumaqa saninoqake Ohongaho hasa ma gegema hiire qaarare.

8 Oonita abi qesai sama qusubaiteqi ttokaho tete sepesapeke qupadzomaqi eto nikeke abiho iiha ma dzoobidzaho

isakita dzeimaino. Quba oi Kiristuho noo ma pobi riitemi gumeho isaki naatakoita nike oho quba bakena geema qaarare.

9 Nookare! Ohongaho mee minarai gamaqa Kiristuho sehata oorai.
10 Oho quba nike beedzae minaraho qiba Kiristu Sooparaho ttuta giimoraquko isaki nikehoi hee eete qaarakoi.

11 Oho qesa nike Kiristuho neta geebanoma naate oorai oonihe oi te sama koko kuibidzaquho oonidzara oi qupa qanga kuibidzaquho geebani.

12 Ma paha nike sobasoba saridzeta oi teeho mumure bahe nikeke Kiristuma gama baatetaho qura tuputa qurabiretaho qaseqase naatemi Ohongaho beedzae nikeho ai tataumata baura eete tukutomi nike ao Kiristuma ttaike eehaha naate oorai, sobasoba oi ooni.

13 Oi nike kahosa abi ooqi oora ma qaara qangama qaata oi baataho pobi. Oonihe Ohongai Kiristuke tukuhiqi nikeke oho qesa tukutoqi kahosa nikehoke gama akobetemi qidza naateta.
14 Oi hu nooho qetaqetai napake qomaqoma hiire qaami Kiristui napaho habara naatemi hu nooi noke hapahapanaiteqi napake qomaqoma hiibaquho isakiama naatemi napai oho sasari naate oorai.

15 Maa! Abi soopara bise ma baisenoma mina ma adza ttokana oorai nokoi napaho nookami quba sepe ma midzanoma naate qaatahe Ohongai midza ma iga ma qomaqoma napaho irina qaata oke Kiristuho irita teenaite mootomi noi napaho tteki aimami ttoka ma haba minaraho abi mimi roqobeteqi moomi napai oho sasari ooni, buububuu!

HU NOOI BAMU NAATEMI KIRISTUI NAPAHO QARAQARA

16 Oke eete ooraita nike poma ape ma apeke eetaqu, oi oba ma patta muunaquni mae dzuma eetaquni mae baura bodzaho koridza hiibaqu oke eto oberama eetemi abi qesa oke nookami midzanoma naataino.
17 Agobake Dzuta abihota oho hu samane tatangai qaata oke nokoi nookami meenoma naate qaatahe hu nooi Kiristuho qaamodzamodzaqake keke eete qaata. Oonihe poiqa qaamodzamodza bamu naatemi Kiristui aoke baaqi napaho tete mee naate oorai.
18 Abi qesa sama nokome bagara biireqi angero qesaqesaho qaru eeteqi baku agiagiho qiiri eete tuumorai. Abi oonomai iiha ma dzoobidza nokomeho nookami qoberobaho isakinipamu naatoraihe nokoi Kiristu qiba napahoke potti biirorai. Oonihe nokoi nikeke tete siibaqu oho isaki bamu.

19 Mooro, Oko ma boto ma sama ma sasake pobipobitake
eete patta ma quba moitorai oi ape bahe Kiristu qiba napaho
teenanita oho quba napai qesa hongasire ao bitotorai.
20-22 Dzuta abi hee, eto erake hesataino, eto oke muunaino,
eto qeeraho bisata tuumaino oiqi hiirorai. Oonihe samaho
too tetateta oke napa hesate muunaquko oionita oi ttidzata
qurateqa ao bamu naatakoita quba oonomai bamu napake
qangaqitaqu. Eto nokoho noo qusubaiteqa eka nokohoho
pobi naataino. Oi bosata nike ma napai Kiristuma gama
teena naate baasuqi ttokaho eka qesaqesa napake suuto
qaata oke ao uhutoqi oho saqosaqo naate oorai. Oonita nike
naane quba burisi eete paha oho kabira naataqu?
23 Dzuta abi hiirorai oi sama urupusa eetaqu ma maranga
biidzaquho isaki. Oonihe khooba nohoke sigumami, eehe,
oi ikanomake eete napake hoobire ttokaho dzebidzebike
suqobidzaqu? Baamunipamu. Nokoi nokanoka ma sama
gaibanomaho totohota hiiroraihe qoqopa nokohoi ikoikono-
mani.

3

NAPAI KIRISTUMA GAMA DZAPA POBINOMA NAATAKOI

1 Kiristu ma napake Ohongai teenaite baataho neta tuku-
tomi oorai. Ma Kiristui qusuta Maiho boto pobi naate ooraita
nike noho quba samaneke qusubaitare.
2 Qusubaiteqa iiha ma dzoobidza nikeme ttokaho quba
samanehota hiumaqa qusuhota mooto Maiho qupaqupa eete
qaarare.
3 Oi teeho bahe ttokaho oora ma qaara agoba nikehoi bamu
naateta. Qate usaqe oke Kiristuho oora ma qaarama gama
sengibetemi ooraita nike Ohongaho botota oorai.
4 Oonita Kiristu qaraqara napaho noi paana naatemake
napai noma gama dzapa pobita paana naate soubidzakoi.

NAPAI USAQE NAATE OORAITA OHO ISAKITA QAARARE

5 Oho quba ttokaho oora ma qaaraho qetta ma koko nike-
hota atimorai oke susupu teetemi bamu naatare. Oi guume
ma meera, qanga ma pasena, ma quba peranomaho dza-
odzao, ma petta ma qeraqera oke gama tume biiremi bamu
naatare.
6 Quba oi ohonga oberaoberaho isaki ooni. Oke qaataama
naatemi Ohongai bamu nike suudzabetaqu.
7 Meeke nike oho isakita bosata qaata ma oi bodza ota
gattiqa isanate qaata.
8 Qate poiqa oi baamu isanataqu oonita quba oonoma
qaasuhiqa ooso ma dzauba, ma noo qanga qagonoma, ma
noo attinoma oke gama too nimeta kuibidzare.

9-10 Oonihe eetoqa qesa ikobete sama nikeme gimutta eetaino. Oi nike abi agobaho oora ma qaaraho isaki ao kuibire qaateta. Oonita abi usaqe biranatoraiho oora ma qaara oio nokanoka Mai napahoho tomidzata biranatoraita nike ooqake qupadzomaqi oho nee ma bau eetorare.

11 Nookao, oonomaho teteta Dzuta abi sama geebanomani mae Raaba abi oho geebaama ota koridza te ooraidzara. Oi ngaaho abini mae kinisa abi, eo sutasuta abini mae saqosaqo abi, apenei Kiristuhota atimorai nokohota oho koridza ooraamanihe Kiristuho dzapaqai keke napake gama sengibetorai.

DZASAHO TETEKE NAPAI SUIMA QAARARE

12 Oonita Ohonga nike ma napaho dzasa minake eeteqi asatemi napai noomaeho pobi naate oorai. Oho qubake nike nee ma bau apeke eetaqu bahe, baruna heme ma kokora ma qupa gaiba ma pookeba samakeba, quba oonomaho nee ma bau eetorare.

13 Teei temu nomeho kahosa eete ooraquko Sooparai napaho quba dzasa eeteta oke qupadzomare. Napai noho tomidza naate qesa qesaho kahosa eetainohe oke gama gaubire qaarare.

14 Ma oho tongo neta nike qupa kokorama ooraquko oora ma qaara minarai gaema keke oorakoi.

15 Kiristuho keba ma dzapai nikeho qupa soopara eetorai. Ooqaho qubake nike qupa ma sama teenaiteqa ttaiqa naate qaarare.

16 Kiristuho nooi nikeho bisata kata gaama oomi nike nokanoka qidzata sinabidza noo qesaqesa ma subesubeho naa hiibare. Nikei qesa qupanomaite Ohongaho torota hasama gegema hiire qaama Sumasai ttaike oho qaki ma naki naatakoi.

17 Oonita nike quba botoma eetaquni, mae tooma hiibaquni, mae quba minarake eetaqu, oke eesuqa Soopara Dzesuho dzapa quba eeteqi Ohonga maiho dzoobe hiire qaarare, ooboboo!

MAIMANE PAIMANE MA KHAMETOHO SINASINA

18 Paimane nookare. Nike apumane nikemeho pesuta oora ma qaara qidza eetemi Ohongahota bagenoma naatakoi.

19 Qate apumane nike etoqa atamane nikeme biribiri eetaino, nokoke kokora eete qaarare.

20 Ma khameto nike poma tee ma teeta mai ma pai nikeme qusubaitemi Ohongai nookami isanatakoi.

21 Qate mai ma pai nike khata ma khameto pobiteqi eto isakiamake pobitemi suqobidzanoma naataino.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO SINASINA

22 Kokora abi nikei abi mimi nikemeho noo iso keke qusubaiteqa baura oke eto ttenittenima nokoho nese ma penga quba eetainohe Ohongake qupadzomaqi ququima qaarare.
23 Baura minarahota eto abike qaupuitainohe dzaodzaoma Ohongaqake qaupuite qaarare.
24 Nooka! Qusuho iisuta Ohongaho ipi ma ari qidza peitorai oke mai eetareiqi nikemae Kiristu Sooparaho qaru eete qaarariidzonita qupadzomare.
25 Oonihe teei baura nomeke qangaqitaquko oho habarake noomae quba qanga saridzakoi. Oi Ohongai teqaha tee ma teeke sepeke ipi ma habara moitoraidzaranihe abiho bauraho isaki mooqanoke moitakoi.

4

1 Qateqa bauraho soopara mimi nike oho qesa qupadzomare. Nikemaeho Soopara teei paha qusuta ooraita nikeho kokora abi baura eetoraiho isakinipamuta nokoke saninoke ipi ma habara moitorare.

PUPU HIBAHIBA MA OORA MA QAARA QIDZAHO NOO

2 Oionita nike gama susupu iso keke pupu hibahibaho baura gesinanipamuke naate hasama gegema hiirorare.
3-4 Oke hiireqa nikei nana hoobire pupu ma qubaho ttaiqa naatemi Ohongai sinabidza paanaitaridzoho tete kuraumakoi. Anai sutasutata ooraita nike bauraho ttaiqa naate anai Kiristuho noo agiagi hiire rerengi eetaridzoho qubake anake hoobire eto poma teeke qaataino.
5 Oonita bodza eto sesero eetainohe nike ao tete qidzaho qiri eete saridzeqa qesa sasata sinabidza nookaama nokoho baura eetare.
6 Oonihe noo nikeme gottake etteima hiiremi meke ma bibinoma naatemi abi qesaho noo tee ma teeke buribaro eetareiqi eto oho qabarobaro eetainohe oho ttimeka naatare.

PAUROI TTIKHIKU MA ONESIMOKE ISEREMA DZOOBIRETA

7 Qate Ttikhiku noi qeseba temu napaho, noi sinabidza abi qidza Ohongaho kokora bagenoma eetoraita noi anaho noo ma pobi nikeke pobi hiibakoi.
8 Pobi hiiqa noi nike qanoqanonomaitakoi. Oho qubake anai noke dzoobiremi qeehibi.
9 Ma kokora abi Onesimo noi nanaho dzaira naate ooraihe noi nikeho robenanita ana paha noke dzoobiremi tuusubi. Nopoi nanaho oora ma qaaraho isere nikeho quba paanaite soubidzakoi.

ABI QESAHO NOO MA POBI PAUROI QEETETA

10 Qate Gamani Arittako anama nakake suutota. Noi Dzesu
Dzusto ma nopoi Mareko Banabeho mapuma noko tapari
nikeho quba dzoobe hiibi.
11 (Qate Mareko ao qeemaqa nikehota biranatemi ana noho
noo hiiretaho isakita nike eto noke bisi naatainohe kokora
eetare.) Abi naga tapari oi keke Dzuta abiho nena nooka hisi
eeteqi ana hoobire Ohongaho pobita baura ttaike eetorai.
12 Epapara noi Dzesu Kiristuho kokora abi ma noi nikeho
nenanita nikeho quba iiha ma dzoobidza minake eetorai.
Oi nikei abi mee naateqa Ohongaho dza gesinanipamu
naatareiqi noi Ohongaho torota pupu hiirorai.
13 Noho khoobake ana moohimi noi Raottikhea ma Hiera-
pori nagapa abi ma nikeho baura adzapeke eetorai.
14 Qate Ttotta Ruka maraseniho mai qidza, ma Dzema
nopoi paha nikeho dzoobe hiire.
15 Maqa, Ohongaho oko ma boto nagapa Raottikheaho nena
ma atapa Niipa ma qesa noho nagata ttutturatorai nikei
qesama nokoho dzoobe hiibare.
16 Oionita nike peparake isaiteqa nagapa Raottikheaho oko
ma boto tupuho quba dzoobidzare. Ma ana paha nokoho
quba teeke qeete dzoobihibita oke nike paha isaitare.
17 Qate Akhipu noke erake pobi hiibare. Ohonga Sooparai
baura nii moiteta oke nii korabetanipamuke eete qupad-
zomaqi eete soubidzare!
18 NIKEHO DZOOBE HIIRE QEESUBI OKE NAAMAEHO
BOTOI QEETENITA ANA SUTASUTATA OORAI OKE ETO RU-
UME NAATAINO. DZOOBE! HASU MA KEBATA OORARE.
Anai Pauro

1 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro ma Siira ma Timotteo
Koritti, Girisi
Tii 52
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1 Dzoobe ma Kanakana:
Maqa, Qaru abi tapari nanai Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu Sooparaho oko ma boto Tupu Ttesaronika nagapana oorai nikeho quba noorake qeeteta nookare.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO AI TATAUMAHO HASA HI-IRETA

2 Bodza ma sau samaneke nanai nikeho quba Ohonga dzoobe hiireqi nikeho dzapake puputa mootorai.

3 Oi nike Ohonga maiho pengata Dzesu Kiristu Soopara napameho qupa toobake eete tatanga naatorai. Tatanga naate dzasa ma ai tatauma nikemeko quba eeteqi baura samaneke dzoomoraiho pobi nookaqi nanai oho hasa hiirorai.

4 Dzairamane, nana moohimi Ohongai nikeho dzake eete asatemi qeemoraiho isaki oni. Oi nanai nikeho bisata

5 Kiristuho isere qidza hiiremi nike moomi nanaho beedzae ma oora ma qaara ma Sumasaho qaupuqaupu oi gama nikehota meenoma naateta.

6 Meenoma naatemi qesai nike qangahasi moitemi nike peperataamanihe pekhure teeteqi Qaheuba Sumasaho qaki ma naki qupadzomaqi nanaho noo qusubaiteqi Ohonga Soopara ma nanaho teteke suimorai, dzoobe.

7 Tete oke nike gesina naate tuumami Maketonia haba ma Girisi habaho abi qesa samanei nooka hiisi eeteqi paha nikeho pomata ipibirorai oni.

8 Oi nana nookami nikeho totohoi nanaho isere qidzake qaupuiteqi Maketonia ma Girisi haba ma haba qesa gama igabiremi oho abi nokoi ai tatauma ma Ohongaho sinabidza aoke nooka soubirorai keba oke nanai paha hiirorai.

9 Oonita nanai nikeho torota baura eetemi nike ohonga oberaoberake qaateqi Ohonga meenoma qaraqaranomake raraku biireta oke nike qesa samaneke banaitemi nokomae oho qesa oora ma qaara nokometa tete saridzeqi oke nanaho quba paanaitorai.

10 Oi Ohongaho purabai napaho irita taatarotahe noi napake ingonaitareiqi Khata pobi hiiremi napaho habara naate baateta. Oonihe Mai noi Khatake baata neta tukutomi noi qusuta peitetahe ota qaaraqutoke burisi eete baabaridzoke

nokoi nikema napa gama qupadzomaqi oho qupa toobake eetorai, dzoobe mina!

2

PAUROI TTESARONIKA ABIHO BAURA EETETAHO POMA

1 Nanai nikeho neta qeemata oi teqaha sapara naatara oke nikemae gesina.

2 Oi nike nookami Piripi nagapata abi mimi nokoi nanake sesero eete midzahubaitetahe nanai teqaha oho quba noo dzaheitara. Baamu, Ohongaho pengata battigara naateqi nanai paha nikeho torota biranate kaipoma Ohongaho sinabidza nikeho quba paanaiteta.

3 Oonita nanai te oberama nike ikobeteqi sama pati nanameke qohatareiqi nikeho toro baabara.

4 Bamu, Ohongai nanake mee hiireqi sinabidza nomeke nanaho boto ma toota mootomi hiirorai. Hiireqi te abiho hasahasa saridza quba eetoraidzaranihe Ohongaho baura qaupuita quba eetoraimi nanaho qupake noi mee hiirorai.

5 Oi Ohonga moomi nanai te pasena nesema qeemaqi nikeke ttenitteniqi hiibara oke paha nikemae gesina.

6 Nanaho dzapake abi qesa ma nikei ai qusubaitareiqi te qupadzomara.

7 Oi qesai sama nokome qusubaiteqi tee ma teeta qeemaqi hee, Nanaio Kiristuho qaheuba Qaru abi oonita nanake tuhobare oiqi hiirorai. Qate nanamae teqaha oho totohota hiiroraidzaranihe kokora paimanei khametoke roherohe eetoraiho isakita nanai nikeke tuuhoro baaorai.

8 Oonita nanai nikeho dza minake eete nikeho torota inobeteqi qupa naname nikeho torota mootota. Oonomake eete Ohongaho sinabidza nikeke moitemi nike nanaho qeseba khameto naate oorai.

9 Oonita nike eto heme baura eete nanake kokora eetaino hiireqi nanai etebake sama baura minake eeteqi qupibake nikeke Ohongaho sinabidza hiire qaata oke eto ruume naataino.

10 Ohongaho pengata nike moomi nanai nikeho bisata ngiingiamake ooqi qupa sasarima oora ma qaara qidzake eetemi nike nooka hiisi eeteta.

11-12 Oonita mai teei khameto nomeke iso keke keba ma dzapata dzeimoraiho pomake eeteqi nanai nike qogo ma saga hiireta ma ttapuiteta. Ohongai aoke quba tongo ma dzapa pobi nomeke nikeke moiteta oonihe nike oora ma qaara qidzake eetemi noho torota isanata qubake nanai paha nike sinasina samaneke hiireta.

NOKOI NOOKA HISI EETEQI HEME SARIDZETA

13 Oonoma eete qaami nike nanaho toota Ohongaho noo nookami abiho noo bahe Ohongaho sinabidzanipamu

naatemi nike ttidza qidzaqidzama ai tataumami noo oi paha nikeke qanoqanonomaitorai. Oho qubake nanai Ohonga hasa hiirorai hiirorakoi.
14 Oi bosata Dzutea habata abi samane Dzesu Kiristuho dzapata atimaqi noho oko ma boto naatemi Dzuta abi qesamane nokohoi nokoke biisi naate sesero eeteta oonita nike nokoho ttaiqa naate qesamane nikemeho botota heme saridzemi nike peperatama naatemi nana hasa hiirorai.
15 Dzuta abi naga nokoi agobake Ohongaho too abike teete qaaqi oho qesa Dzesuke teeteta. Teeteqi nanake hotou biirorai ma abi samaneke dzakidzaki eetorai, oke Ohonga nookami qanganipamu.
16 Nanai nagapa abi maina painake sinabidza hiiremi qidzanatorai. Oonihe Dzuta abi bai hiireqi kahosa nokomeho baga minaite baaoraihe poiqa oma baga oi ao nokomaeho irita taasubi.

PAUROI TTESARONIKA ABIKE PAHA MOORARE HIIRETA
17 Qate dzairamane qidza naname, nanaho qupai nikeho torota agoba oorai oke eete baaorai oonihe nanai samaqama nike bodza hoteqa teeke qaateqi mainata qaariti poiqa nike paha nesema moora quba dza minake eetorai.
18 Oonita nana, oi ana Pauro sama namehoke hiire, nanai aoke qupi qesata nikeho torota biranaatarotahe oke boohimi Saatai qupi samaneke tete siireta.
19-20 Oonita nikemae nanaho too puba ma papara naatorai. Ma nikeio nanaho qupa qidzaqidza ma nanaho dzapa pobi oni. Dzesu Soopara napameho pengata hiire qeete.

3

TIMOTTEOI NOKOKE TOO TEETAREIQI PAUROI DZOOBIRETA
1-2 Oonita nana nikeho quba baruna tigima geemami suqobidzanoma naateta. Oho quba nanai tete sakateqi noma gotta Timotteoke nikeho quba dzoobiremi oi Siirama nakahota gattiqa isanatemi nakamae nagapa Attenita qoorota. Oi nakai hee, Timotteoi Ohongaho sinabidza baura ttaiqanita noi nike qogo ma saga hiiromake nikeho ai tatauma bagenoma naatemi qesai nike qangahasi moitorai bame oi eto nikeke suqobidzainoiqi hiireqi noke dzoobireta.
3 Oonihe nike qangahasi saridzorai oi napa minaraho pattani.
4 Nanai nikeho torota ootata nanai hee, Nike ai tataumami aoqake qesai nike toronata mootakoiqi hiiremi nookatanita quba biranatorai oi oho meeni.
5 Oonita hiibi, nikeho ai tatauma oi qangahasita isanatetani mae bamu hiireqi qupa muunaqi hee, Eto Iibadzai nikeho

qupa kotoromi nanaho baura qanga naataino hiireqi ana Timotteo dzoobireta.

TIMOTTEOI NOKOHO ISERE QIDZA PAUROHO TORO PAANAITETA

6 Timotteoke dzoobiremi tuumaqi noi nikeho torota qaaqi paha birisi eete isere qidza nikehoke nanaho torota moote, dzoobe. Noi nikehoke hee, Baamu, nokoi ai tatauma ma dzasaho teteta bageke eete oorai oi napai nokoho quba dzasa eetoraiho isakita nokoi paha napaho quba baruna tigima geemorai, isere oke Timotteo noi aima baa moote, dzoobe!

7 Oho quba dzairamane, nana nookami nikeho ai tatauma isanatemi nanaho qupa kebarate. Oi nanaho kaipo ma qangahasi oho qesa ooraihe nikeho isere baaqi nanake adzahahaitemi oorai.

8 Oonita tete erake eete oorai, nikemae Sooparahota battigara naateqi nanake qanoqanonomaitemi oorai.

9 Oho quba nike Ohongaho pengata nanake adzahahaiteqi oho qupa qidzaqidza moitemi nanai oho ipi ma arike Ohonga hasa hiiroraihe qidzoke hiire isanataqu.

10 Oi teeho bahe eteba ma qupibake nanai nikeho penga mooqi ai tataumaho tete nikehoke pobita quba nanai pupu minanipamuke hiire baoraihe poiqa oho mee biranate oorai, dzoobe.

PAUROI NOKOKE MOORARE PUPU HIIRETA

11 Oho quba Ohonga mai ma Dzesu Soopara napahoi nanaho quba tete biraitemi nana paha nikeho nese ma penga moorare.

12 Oonihe nanai eetoraiho isakita Soopara noomae hiiremi nike qesaqesaho dzasa eete paha abi minaraho quba dzasa eeteqa baura oho neta meupunoma naatare.

13 Oke Ohonga mai hiire qaamake Dzesu Soopara napameho penga ma qaheuba abi nohoho pengata nikeho qupai kahosaama ma sasarinipamu naateqa battigara ma kotanga naate qesake dzeimami nokomae oho qesa sinabidzaho ttaiqa naatare. Oore.

4

OORA MA QAARA IKANOMA NAATEMI OHONGAI BOTO TEETAQU

1 Qateqa dzairamane naname, noo qesa paha oorai oke nike Dzesu Kiristuho patita nooko. Nanainikeke tete sakatemi nike ota tuumami Ohongahota isanataqu oke nike ao ota qeemaqi gesina naatoraihe nike oho maikhametonipamu naatareiqi ana hiire.

2-3 Oi nanai Dzesu Kiristuho quba eeteqi nike oora ma qaaraho sinasina hiireta oke nike eto ruume naataino.

Oonita Ohongai dza eetemi nike pasenaho tete riiteqa sasariho poma gama iso keke gesina naate qaarare.
4 Abi ooni mae atapa nipe sama nipeme dzauna ma eringa ngaata mootainohe soopara eete qaarare.
5 Oi tuuma abi Ohonga ruume naateqi sama koko aima ee naga oma nagata upubire tuumoraini qate nike baamu.
6 Ohonga Sooparaio baura qangaho ipi ma ari moitorainomani oke nana bosata nike pobi hiiremi korabete nookatanita etoqa teei temu nomeke riiteqi guume eetaino.
7 Oi napai nahusa bahe sasari oorareiqi Ohongai dzapa nome napaho irita mootomi oorai.
8 Ohongai napake Sumasa nomeke moitoraita abi teei sama guumeho basesa eetaquko Sumasake basesa eetemi attinoma naatakoi.
9 Qate aoke Ohonga noomae nike banaitemi nike qesamane nikemeho dzasa eete oho baurata oorai oonita anai bamu oho noo hee ma heeta hiibaqu.
10 Oi qesamane nikeme keke bamuhe sinabidzaho tupu Maketonia haba minarata oorai nike paha nokoke kokora eetorai oi mee. Oonihe dzairamane, eetorai oke paha meke-qoma eetorare.
11 Qate nike oora ma qaara eeteqa eto qaa ma dzaubata eetainohe keba ma dzapata boto nikemema baura qesaqesa nikeme eetorare teena oke nanai nike pobi hiireta.
12 Oonita tete oonomaqake iihami nikeho qepe ma haba isanatakoi ma paha qesa sasana oorai nokoi oke nookami nokohota bagenoma naatakoi.

SOOPARA MINAI NAPAKE AIMAREIQI BAABAKOI

13 Qateqa dzairamane naname, nana dza eetemi nike noo teena eraho khoukhau eetaino. Oi nooka hiisi eetorai na-pahota qesai ao baate beebe eete ooraimi eto nike nokoho quba tti ma ttaka isakiamake hiibaino. Oi raaba abi baate baamu naatemi qesamane nokome bamu paha mooraqu hiireqi nokoi oonomake khii ma khaa eetoraihe nike bamu.
14 Oi napa tete erake qupadzomorai. Dzesu baatetanihe paha eehaha naateta. Oonita qesai noke ai tataumaqi baate beebe eete qaamake Ohongai baabaqu bodzata noi noko gama dzeima baabakoi.
15 Nanai hiibi noo oke Soopara napameho torota aimatanita nookare. Qesa ma napai baataamake qaamake Soopara paana naatakoi.
16 Oonihe qesai baate beebe eetoraimi napai bamu nokoke riiteqa qeemaqu, baamu. Oi totoho tatanga teei biranatagu ma angeroho bosa qobaqobai sokataqu ma Ohongaho suu noo hiibaqu quba oi gama biranahimake oionita Ohonga

Soopara noomae qusuta quratema qesai Kiristu ai tataumaqi baateta nokoi bosata imobidzaquho isakita qoridzakoi.

17 Oke eetemi ttokata eehahake ooraqu napake ao nokoma gama khakhoro biire qauna ma dzorobiho isakita peiteqa Ohonga Sooparake qusuta saridze noma gama teena naate qaraqara qaarakoi.

18 Oi oke eete oorakoita noo ooma nike qesake kura ma tangi biirorare.

5

SOOPARAI BAABARIDZOHO ROHEROHE EETARE

1 Qate Ohongaho bodza ma sau ohoke anai ikaqi nike pobi hiibaqu?

2-3 Oi erake eete oorai. Qesai qupa ruume nokomeho isakita hee, Quba minarai qidzake oorai ma isanatoraiqa hiima eehe, quba bamenoma ao nokoho irita peitakoi.

Oi paimane quranoma nokomae isanate oomi khata qase dzoomaquho heme nokoke ao suqobiremi roqobetoraiho isaki nokohota sahasaha biranatakoi. Oonita Ohonga Sooparai biranataridzoho bodza oi abi qesaho neta guume abi qupibake seike baaqi peitoraiho qesa naatemi nokoi ikata soomaqu, oi bamu.

4-5 Oonihe nikemae teqaha qupiho pobi oonidzara. Oho qubake Ohongai biranataquho bodzai bamu nikeke roqoroqo ma sahasaha oonomake moitaqu. Oi teeho bahe nikei gama etebaho khameto ma dzadzaho pobi ooqi quba oonomake qupadzomakoi.

6 Oho quba qesai ruume ma khoukhauma ooraiho teteke tume biireqa napamae gama bakena geema qaamake biranatare.

7 Oi qesai oba mapoke muunaqi qabarobaro naatorai, ma meera minake eetorai nokoi oke qupibake eetoraita oi oho pobi.

8 Qate qesa ma napai ete dzadzaho pobi ooniqi hiireqi paidzasuiqi hee, Ohongai napake ingonaitakoita oho qupa toobake eetemi oi qiba herohero napahoho isaki naatemi oke dzaamotare. Qate dzasa ma ai tatauma oi qaaho sasa tatangaho isaki naatemi oke dzaabakoi oke hiireqa ooma gama qeemaqa Ohongaho koo ma taangama kurebetare.

9 Oi Ohongai teqaha napake tapata biidzareiqi hiiroraidzaranihe Dzesu Kiristu Soopara napameho qidzata mootorareiqi hiirorai.

10 Kiristui napaho pui naate baatetanita napai eehahake qaaraquni mae qesai ao baate beebe eetaqu oke eete noma gama qadzaqadzanoma naatorare.

11 Noo onomake eete hiire nike qesa too teete hobihobi
eetoraihe tete oke napa paha minaitare.

NOO QETTA MA KOKO QESA

12 Qata Dzairamane qidza, qesai nikeho bisata heme bau-
rake eete nike Sooparaho teteta dzeimorai ma pobitorai.
13 Oonita nike nokoho baura mina bagenoma oke
qaupuiteqa nokoke kokora samaneke eetorare hiireqi ana
nike qupanomaisubi. Oke eete nike qesa qesaho mututa
oorakoi.
14 Qate dzairamane ana pai erake mootoqi hiire. Seeno
ma gauke nike qupanomaitemi baura qesaqesata qeemare.
Ma qupa saqosaqonomake kharuba teetare, pepepeke basid-
zomare ma abi minaraho neta nike pookeba samakebata
qaarare.
15 Teei abike ibo eetemi eto oho ipike eetainohe qupi
samaneke nike qesaho torota dzooto dzeebire qaarare oi
nikemae keke bahe abi minaraho neta dzooto dzeebire
qaarare.
16-17 Nike gama ttidza qidzaqidzata qaarare. Oonita quba
naane ma naane biranataqu nike iso keke qupi samaneke
pupu hiireqa hasama gegema hiire qaarare.
18 Oi Ohongai dza eetemi nike Dzesu Kiristuho tete qusub-
aitega oonomata qaarare.
19 Oonita Sumasai hiiremi eto noho eepa hiitaino.
20-21 Qate Ohongai too abike noo hiiremi biranatorai eto
oke ekepusa eetainohe noo ma quba biranataqu oke isanate
toronaitare. Toronaitemi meenoma naataqu ooqake qusub-
aitare.
22 Nookare, qangaho dzapa samanei oorai oonita oke gama
basesa eetorare.
23 Ohongai hasuho maikhatanita noomae nike sasariho
teteta dzeima tuumami nikeho sama ma gisi ma qupa
khatama gama oke iga hiibaquho isakiama naatemi nikeke
bakena geema qaamake nikei Dzesu Kiristuho dzagata qooro
isanatakoi.
24 Nookao, apei nikeho kira hiireta bahe Ohonganita
noomae paha baura oke qere biire soubidzakoi.
25 Qate dzairamane, nike quba qesa samaneho quba pupu
hiireqi eto nanahoke ruume naataino.
26 Maqa, nike nanaho quba eeteqi oko ma boto tupu gama
sope ma kana dzooto Ohongake qupadzomare.
27 Sooparaho pengata ana nike pobi hiiremi qaatainohe
ao pepa erake oko ma boto tupu minaraho quba isaite
soubidzare, dzoobe.
28 Oionita Dzesu Kiristu Soopara napameho keba ma dzapa
nikeho irita qaarare.

Anai Pauro

2 TTESARONIKE
OHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro ma Siira ma Ttimotteo
Koritti, Girisi
Tii 52 (Mae 53)
Ttesaronikaho Oko ma Boto
Ttesaronika, Maketonia

1-2 Dzoobe Dzairamane:
Nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho oko ma boto tupunita nopoi hasu ma keba nikeho quba dzoobiremi Qaru abi tapari nanai nike pobi hiire.

PAUROI TTESARONIKA ABIHO HASA HIIRETA

3 Maqa, nike iso keke qesa qesaho quba dzasa eetemi nikeho ai tatauma meupu naatemi nana nookorai. Oonita Dzairamane, nanai nikeho quba Ohonga hasa hiibaquho isaki naate oorai.
4 Oi abi sigina qesai nike dzakidzaki eete kaipo samaneke moitemi nike peperataamake ai tataumata battigara naatemi nanai Ohongaho oko ma boto tupu samaneke oho pobi qidza hiiremi qaki naataridzoni.

OHONGAI BATABIDZA ABI MEENOMA

5 Oonita nike Ohongaho pobi quba heme oonomake saridze oorami Ohongaho mumure naatemi noi maripa maikhata qidzanita bamu ruume naataqu.
6 Oho quba qesai nike oonomake eetorai nokoke Ohonga noomae oho ipi ma ari quba bamenoma moitakoita qupadzomare.
7 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi Angero beedzaenoma ooma gama qusu neta baa paana naataquta nikema napa gama qidzata oorakoi.
8 Oonihe qesai Ohonga ruume naate Dzesu Soopara napameho sinabidzake basesa oonoma eetoraike noi eepama ittobidzakoi.
9 Nokoi baura qanga nokomeho ipike bamu Ohonga Sooparaho nese ma pati qidzake mooraqu, bamu noho beedzae ma dzapa pobi mooraquhe noho purabake saridzorakoi.
10 Qate nike nanaho sinabidza nookaqi tani naatetaho isakita noi biranataquho bodzata nike noke Buububuuiqi hiibakoi.

OHONGAI NOKO BEEDZAENOMAITARE PAURO HIIRETA

11 Oonita nanai nikeho quba pupu hiireqi hee, O Ohonga, nii nokoho kira hiiremi nokoi eto ai tatauma mae baura qidza niiho teeta peperataino mae soubidzaama naataino.

Oho isakita nii nokoke beedzaenomaitemi oho isakinipamu naatare. Oke eete pupu samaneke hiirorai.

12 Hiiroraiho quba Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoho baruna heenai nikeho irita baura eete qaama nike Dzesu Sooparaho dzapa qusubaite hasa hiiremi noi oho qesa nikeho hasa hiibakoi.

2

KAHOSA MAIKHATA BASESANOMA

1 Oonihe dzairamane naname, Dzesu Kiristu Soopara napahoi kebanoke biranatemi napai gama noho dzagata ttutturatakoi.

2 Oho quba nike etoqa qupani mae tooma erake hiibaino, Oo Kiristuho bodza ao dzamoiteiqi hiibaino oho qesa eto teei nanaho qaseqase eete gee teeke qeeteqi oonomaho totohota hiibaino.

3 Qate, etoqa teei nike poma teema teeta ikobetaino. Oi oho bodza biranataamake oomi bosata abi hii kharai Ohongake papatanipamuke eete kahosaho dzubinanipamu oi biranate paana naatakoi, noi abiho isaki baatanoma tee oni.

4 Noi sama nome qusubaiteqa qaheuba biiriho isakita habeseqa hee, Anaio qoberoba minarake riitorai, Ohongake riite ooraiqi hiireqa abi minarai noomaeho subesube hiiba qubake noi tototo hiibakoi.

5 Anai bosata nikeho bisata ooqi oke hiiremi nookatanita qupadzomare.

6 Oi Ohonga noomae noke poiqa qaanatemi paana naataamake oorai oke nike paha gesina oi teeho bahe noho bodza biranatemake paana naatakoi.

7 Oonita oho poma qesaqesa aoke abi qase dzoomoraihe noho bodzanipamu biranatemi Ohongai noke qaanataama naatemi biranatakoi.

8-9 Oonita basesaho maikhatai khina khoina ma ikoiko samanema biranate paana naatakoi.

Oi Saata noomae noke isakinomaitemi noi noho puita qooroqa qaseqase ma obaoba ma mumure oberaobera samaneke abiho neseta paanaitakoi. Oonihe Soopara Dzesu Kiristui baaqa Sumasa noho toona biranatorai ooma abi qanga oke ngausa eeteqa baura nohoke bikhi bakha eetakoi.

10 Oonihe sinabidzai abi qesa samaneke qidzaitemi qidzanatarorihe abi samanei oho goottae naateqa abi qanga ikoikonoma nohota atimare qupadzomakoi.

11 Oho quba Ohongai qaanataama naateqa hiiremi nokohota qupa dzohidzohi obera oi nokohota dzuubami nokoi oonomaho ikoikota atimakoi.

12 Oi erake eete oorai. Abi qesai noo mee arabireqi tete
qanga oonomaho dzaodzao eete qaamake Ohonga oho ipike
nokoke batabidzakoi.

AI TATAUMANOMAI TETE MAINATA QEEMAKOI

13-14 Qate Dzairamane naname, Soopara napahoi nikeho
quba dzasa eeteqi dzapa hiireqi Sumasa nomema nike
dzeima qaimi nike sinabidza meeke ai tataumami qidzaitemi
ponapona nohoho isaki naate ooraike paha kebanoke Dzesu
Kiristu Soopara napameho dzapa pobita oorakoi. Oonita
nanai nikeho quba Ohongaho torota dzoobe hiire qaarakoi.

15 Oho quba dzairamane, nanai tooma bapotopotorai mae
geeta qeete banaitorai oho sinasinake nike aimanipamuke
eete ota qooro tatanga naatare.

16 Oionita mooro. Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristu
nopoi napaho quba dzasa eeteqi baruna heenata qaraqara
tatanga moitemi napaho paramu ma too tetateta qidza naate
oorai.

17 Oho quba noi paha qupa nikehoke kharuba teeteqa
hoobiremi nike too ma samama gama baura qidza samaneke
eetorare.

3

NOKOI PUPUTA HOOBIDZAREIQI PAURO HIIRETA

1 Qate Dzairamane, noo qesaqesa paha hiire. Nike nanaho
quba pupu hiiremi nikeho torota sinabidza meupu naa-
toraiho isakita paha nanaho botota meupu oi ipibire tuuma
haba igabidzare.

2 Ma paha abi qesai ai tataumaamanita eto nana abi qanga
basesanomaho botota taatainoiqi nike pupu hiibare.

3 Oi Ohonga Sooparai ruume naataama, noi isanate nike
too teeteqa qangaho totaqita bakena geemorakoi.

4 Oi nanai pai qesaqesa nike moitemi nike qusub-
aitorakoiqi Soopara napameho pengata qupadzomorai.

5 Qupadzomami noi nikeho qupa pobitemi nike Ohongaho
dzasa oho tete saridzeqa Kiristuho pookeba samakeba gesina
naatakoi.

SAMA BAURAHO NOO QESAQESA

6 Qate paha nanai qogo ma saga nike pobi hiireta oke
aimata oonita nike nookami qesai noo qusubaitaama naateqi
sepesapeke tuusumi nike meenipamuke nokoke papatare,
oke nanai Dzesu Kiristu Sooparaho dzapata hiiremi nooke.

7 Nookare. Nanai nikeho bisata buu ma dzake eete baura
eetotanita nike oho teteke suimare.

8 Oi nanai teqaha abiho botota patta qonoqono teeqake
aima muunara oonihe qanga ma kaipoke eete etebake sama

baurake eteqi qupibake gisihoke eetemi nikei nanake oho iga hiibarotaho tete te biranatara.
9 Oi nanai nikeho torota qonoqono saridzarota oio nanaho pobi. Oonihe nike tete nanahoke suima qubake nanai te oho qonoqono aimara.
10 Nanai nikema ooqi erake hiireta, Teei baura tee ma teeke eetaama naataquko noke eto sepeke patta moitemi muunaino.
11 Oke teeho quba hiibaranihe nana nookami nikehota qesai seno naate haba ogamaqi iseresere hiire tuumorai.
12 Abi oonomake nanai Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata qupanomaiteqi hee, Nike noo qaasuhiqa baurata qeemaqa patta ooqata saridzorareiqi hiire.
13 Oonita dzairamane nike baurata qaaqa etoqa goottae naatainohe battigara naatare.
14 Qate nanaho nooi dzaira pepa erana biranatorai oke teei basesa eetaquko noke qupanomaiteqa potti biiremi noi midzake qupadzomaqa qupa burisi eetare.
15 Oi nike eto hairiamake noke hee, Iboniqi hiibainohe noke hee, Dzaira gotta napameniqi hiireqa noke pobipobiitemi qidzanatare.
16 Ohonga Soopara napahoi hasuho maikhatanita noomae poma qesa samaneta nike hasu ma keba moitorare. Oonita Sooparai nikema gama qaarare.
17 Maqa dzaira pepa dzoobirorai oke ana tooma hiiremi qeetoraihe dzoobe hiireqi dzapake boto namema mumure mooto qeetemi nike moora.
18 OONITA DZESU KIRISTU SOOPARA NAPAHOHO BARUNA HEENAI NIKEKE TUUHORO QAARARE.
Anaio Pauro

1 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Pauro Sauro qeeteta
Maketonia Nagapa
Tii 64 (?)
Timotteo (Pai Eunikeho khata)
Epeso Nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 O dzoobe Khata name:
Ai tataumata ana niike dzoomami naho khata naate oorai. Qate Ohonga ingona Mai ma Khata nopoi hiiremi anai Dzesu Kiristu sumu napahoho Qaru abi naate oorai. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napahoi hasu ma keba niiho quba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

ABIHO RASAKI NOOKE TEETARIDZONI

3 Nookare. Anai Maketonia habata tuumare boohiqi noorake niike pobi hiireta, Nii Epeso nagapa eraqata ooqake abi qesai oberama banaitorai nokoke sinasina hiibare.

4 Oi teeho bahe nokoho gotta ma pai ma bidzanuku samaneke nokoi sinabidzama rasakiitemi oi Ohongaho pengata abiho ai tataumake hoobidzaamanihe oke bisi naatorai.

5 Oi ana nokoho suu ma pai mootota oke noko qusubaiteqi ai tatauma mee saridzemi nokoho gisi qidzanatemi qupa khatai oho qesa sasari naatemi nokoi dzasaho teteta tuumarori.

6 Oonihe qesai suu ma pai oke arabireqi tterettare hiirorai.

7 Nokoi hu noo ma poma qesaho gesina abi naatare hiireqi beedzabeedza eete oho tototo hiiroraihe oho khoobake noko ruume naate sepeke hiirorai.

8 Meeke hu nooke maikhatai pobite hiiremi napa nookami bamu obera naataqu.

9 Oonihe teena erake qupadzomare. Hu noo oke te abi rike ma pobiho quba mootomi ooraidzarani. Oke abi qanga rasakinoma kahosanoma, nokoho quba mootomi oorai. Ma koiri kairinoma, ma taanga abi ma mai ma pai teetorainoma,

10 ma pasenanoma, ma nai ma sainoma, abi paha abike guume aimorainoma, ma abike dzukuro aima tuumorainoma, ma ikoikonoma, ma naru obera abi, ma dzakidzaki baura abi, hu nooi nokoke pobitaridzoni.

Hu nooi abi oonomaqake batabidzareiqi ooraihe quba eranoma hiirori oi gama bapotopotopo noo qidzake sesero eetorai.

11 Oke teeho quba hiidzaranihe Ohonga dzakapanomaho
sinabidza naho torota mootomi oorai noo oi ooiqi hiiroraita
hu noo baurake qaato.

PAUROI OHONGAHO BARUNA HEENAHO HASA HIIRETA
12 Oonita Dzesu Kiristu Soopara napahoi anake moohimi
baura oho isaki naatetaho quba noi anake uhutomi ooraita
oho dzoobeke ana hiire.
13 Oi meeke anai agobake soropuru ma dzakidzakino-
mai qaaqi noo rasakinoma hiire qaata oonihe anai ruume
nameho quba nooka hiisi eetaama naatomi Ohongai naho
quba dzasa eeteta.
14 Eetemi noho baruna heme minanipamu eetemi
Dzesu Kiristu Soopara napahoi dzasa nomeho quba eeteqi
hoobiremi ana ai tatauma mee saridzeta.
15 Oonita moomi anai kahosaho nane gottanipamu oonihe
Dzesu Kiristui kahosa abi minara napake ingonaitareiqi
ttokata baata. Oonita noo meenipamu oke teei bai hiibaquho
tete bamu.
16 Oi abi samanenipamui ipita oonomaho tete suimaqa
ai tatauma ma qaraqara tatanga saridzarotaho mumure
mootoqi Dzesu Kiristui te hairiamake anake teetara. Noi
qupa kokora nometa anake pookeba samakebama dzeimaqi
ingonaitemi oorai.
17 Ohonga Abi Qiba napahoi Qaraqara Tatanganoma, noi
Idzoidzo, ma Qidzanoma, Gutu Boto Kharanoma noi noqeni-
pamu Ohonganita subesube ma dzapa pobi nohoke napai ao
qusubaite qaraqara qaarakoi. Oore.

TIMOTTEOI SINABIDZAHO QAA ABI NAATARIDZO
18 O Timotteo khata name, agobake baura niihoho qamod-
zamodza nooi biranateta oohoke ana niike qupanomaitemi
nii oke bageke eete qusubaiteqa baura qidza oho qaake eete
kurebeta minake eete qaarare.
19 Qupa khata niimeta tete saridzeqa ai tataumata qaarare.
Qesai oke paha eetarotahe ikake eete ai tataumaho tete oke
potti biireqi oho rubenga naatorai?
20 Apene bahe abiho dzapa Humaneo ma Arekhattareo
nopoi Ohongaho pengata noo qanga qesa hiiremi anai
nopoke pobiteqi Saataho botota mootomi qupa burisi eetaqu
kaqani.

2

PUPU HIBAHIBAHO TETE
1-2 Oonita noo qiba bosabosa erake hiire. Abi minaraho
quba Ohonga dzoobe hiireqa nokoho quba pupu ma dzauri
hiibare, ma tti ma sori hiibare. Oke abi qiba ma ttoka ma

habaho soopara qesaqesa abi ape ma ape noko minaraho quba hiiremi nikemaeho iiha ma dzoobidza qidzanatakoi ma bageke eete Ohongaho torota oorakoi ma oora ma qaara nikehoi keba ma dzapa saridzakoi.

3 Oonomake eete qaama oi Ohonga ingona mai qidza napahoho torota isanatakoi ma bagenoma naatakoi.

4 Oi teeho quba bahe noi dza eetemi abi minarai sinabidza noo mee oke gesina naate soubiremi nokoke gamaqa ingonaitaridzoni.

5 Oi abi samanenipamui ooraihe Ohonga teenai oorai. Ma hasu abi teenai Ohonga ma abi minaraho takurana oorai oi ape bahe Dzesu Kiristu.

6 Oonita noi sama nomeke ai mootoqi oke abi minarake ingonaitareiqi mootota.

Oonihe noho baura oho bodza ma qetta ma kokoi teqaha iso keke abi qesaho botota taatoraidzara.

7 Oi abi nagapa noo maina painanoma haba samaneta oorai nokoho torota sinabidza mee hiire paanaitemi nooka hiisi eetareiqi Ohongai teqaha qaru abi qesa takomaranihe anaqake takomami anai oho banaita ma Qaru abi bosabosa naate oorai. Oohoke anai bamu nii ikobetaquhe meenipamuke hiire.

8 Oonita anaho dza oi hee, Oko ma boto tupu samaneta abi ungapai gama qupa houpeu ma biribiri nokome qaateqa boto ma qupa sasarima Ohongaho torota pupu dzoobire qaarare. Oiqi hiire, dzoobe.

PAIMANEHO SINASINA QIDZA

9 Oonita paimane oho qesa nee ma bau eeteqi eto sama geqogeqo qupadzomaqi ttoba ma bare ma susa ma quba tobe sumanomaqake keke qupadzomainohe meeke isakiqata ttoba ma sasa qidzake ttarita dzaaromi bamu obera naataqu.

10 Oonihe Ohongaho dzaodzao eeteqi paimanei baura qidza samaneke dzoomami bagenoma naatakoi.

11 Oonihe nokoi etoqa ungapake riiteqa qusuta noo samaneke hiibainohe keba ma dzapata nokoho torota gesina aimare.

12 Ma paha atapa teei abike qooro qahitotoqa nokoke banaitake eete tuumoraqu oke ana nookami qaganatakoi. Oonita noi habesake eete noo nookoraqu oi qidza.

13 Oi Ohongai te atapake bosa korabetaranihe abike bosa korabeteta.

14 Korabetemi abi teqaha toronata taataranihe Saatai atapa oke ikobetemi taatemi kahosai ooqata sohorota.

15 Oonihe paimane nokoi ikanomake eeteqi tete saridzemi isanataqu bahe nokoi qupa sasarima ai tataumaqi qupa rikerikema kokora eete ooraquko khameto dzoomami khametohota paimaneho baura pui biranatemi oke qaupuiteqa qidzanatakoi. Maqa, oi noo haba bahe meenipamu.

3

OKO MA BOTO TUPUHO SOOPARA OHO NOO

1 Qateqa abi teei sinabidza bosa qobaqoba naatare hiibaqu oho qaga bamu, oi Baura bagenoma.

2 Qate soopara baura oke abi bamu sepeke mai eetaquhe noi hutingi barima oomi noho iiha ma dzoobidza rikerikeke ooraquko baura oke eetakoi. Oora ma qaara noho paha idzoidzoke oomi noho ata teenaqai ooraquko noi kokoranoma naate bapotopotomi isanatakoi. Noi oho isaki naatemi abi noke ngiingi eetaquho tete bamu naatakoi. Oonita abi oonomai isanate baura oke mai eetare.

3 Pookeba samakeba nohoi oorai oi bagenomanihe noi oba ma quba qesaho dzaodzao eete basesanoma naataquni, mae qoredzani mae soropuruho neta qeemaquko oi bamu isanataqu.

4 Qate noi oko ma boto nomeke khameto ma gama soopara eetemi noko bageke eete noho pesuta oomake oi tete rike ma pobi bagenoma naatakoi.

5 Oi teeho bahe abi teei khameto nome bageke eete soopara eetemi oi paha Ohongaho oko ma boto tupu soopara eetaquhota qeemakoihe oho amata bamu qeemaqu.

6 Oonihe noi abiniqake ai tatauma saridzetaiqako noi eto oho baura hesateqi sama qusubaite Iibadzaho kabira naateqa oho qomaqoma saridzaino. Oonita ai tataumahota kotangai keke oho baura aimare.

7 Oonihe nike teeke asatemi eto sasana oorai nokoi noho nookami iganoma naatemi noi Saataho hoo dzooba naatainoho qubake nike abi korabete asatare.

SINABIDZA BAURA ABI QESAQESAHO NOO

8 Qate sinabidzaho tuputa paha ttiihu abi teeke asatareiqa eto oba muhimuhi, mae iseresere, mae ttuma ma qurumaho dzaodzao, abi oonomake eto saridzaino.

9 Oonihe qupa dzohidzohi qidzanoma teei qupa sasarima meenipamuke Ohongake ai tataumorai, isanate abi oonomake oho baura quba uhutare.

10 Oonihe baura abike eto pureke uhutainohe bosata nokoke qaseqase baura moitemi tataumaquko nokoke uhutomi oho isakita nokoi mekeqoma abi minarake tuuhoro qaarakoi.

11 Qate baura abiho atamaneho noo erani. Nokoi eto rasaki
noo hiibainohe qupa rikerike nokometa huttingi naateqa
kokora baura nokome saninoke eetorare.
12 Ttiihu abihoke ao hiirehe, nokoi ata teenanoma ooqi
khameto nokome robedza biire isanate qaarare.
13 Oonita nokoi oke eete ttiihu baurata isanatemi oi nokohota geeba qidzanoma naatemi oho quba nokoi paha Dzesu
Kiristuho ai tataumata pekhure teete qeemorakoi.

PAUROI OHONGAHO TETE QIRAITETA

14 Nooka, ana dzamonoke nikeho torota biranatakoiqi ao
oonomaho totohota hiire.
15 Oi nike Ohongaho oko ma boto tuputa tete qidza
saridzaridzo. Saridzeqa nike Ohonga qaraqaranomaho guhu
ma nagapa oho husi ma paiho isaki naatakoi. Oonihe anai
hairi eetemi eto nike qiri eetaino hiireqi ana ao tete biraitemi
oorai.
16 Oi meenipamuke Qoberoba napahoio attinoma bamenomanita naarake napai hiirorai:
Ohongai ttokaho samama paana naatemi
Sumasai noke qaupuitemi
Angeroi baura nohoke mooqi mee hiiremi
Raaba abi noke nooka hiisi eetemi
Noi ao dzapa pobi nometa peite oorai.

4

IKOIKO ABIHO POMA QESA

1 Qate Sumasai hee, Kebanoke qesai ai tataumaho tete mee
oke qaateqa gisi mainaho patta saridzeqi abike ikobete togo
ma meke teenaitemi abi muunakoi. Oiqi Sumasai hiiroraita
tomanomai nookare.
2 Oi abi qesa nokoi qupa khata nokome gimuttake eete abi
ikobeteqa totoho eranomata hiibakoi.
3 Hee, Abi ma paimane etoqa qesa naataino, eto patta
qesaqesa muunaino oke eete hiibakoi.
4 Oonihe Ohongai patta minarake biraitemi ai tatauma
tupuhota kotanga naatorai nokoi patta oke gama aima
Ohonga dzoobe hiireqa muunaridzoni.
5 Oi napai Ohonga pupu hiiremi noi oho agoago eetemi
muunaquho isaki naatorai, tete qidza oioni.

TIMOTTEOI BAURAHO KOTANGA NAATAREIQI PAURO HIIRETA

6 Oonita Timotteo nii Dzesu Kiristuke bageke eete tu-
uhoroqa oohoke abi qupanomaitare. Anai niike mekeqoma
bapotopotoqi ai tatauma noo samaneke niike banaite baaqorai. Oonita teena oke nii gesina naate abi nokoke moitemi oi
nokoho patta qidza naate qaarare.

7 Qate noo meeama ma gotta ma pai sepe oke eto
qaupuitainohe ai tataumaho teteta sama ma gisi niimeke
qaasumare.
8 Oi sama qaasumaqui isakiqata niike hoobidzakoi,
oonihe ai tataumata qupa ma gisi niimeke qaasumaqu
oio meenomanipamu. Oho quba oora ma qaara niihoi
poiqa qidzanatakoi ma ipi bodzata qaraqara niihoi paha
meupunoma naatakoi.
9 Oi noo sepe bahe meenipamu oonita abi minarai oke
qusubaitaridzoni. Oonita erake qupadzomare.
10-11 Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi ai tatau-
manomaho ingona mainipamu paha ai tataumaama mi-
naraho ingona mai (nokoho beebe eetorai). Oonita napai
noho qupa toobake eeteqa kaipota abi minaraho quba heme
baura samaneke eetorakoi. Noo samane oonomake oko ma
boto tupu noko qupanomaitare.
12 Nii dzobadzoba niimeta ooraihe oora ma qaara niihoi
sasari naatemi nii ai tatauma ma kokora qidza nokoke ba-
naiteqi sinasina hiire qaamake nokoi bamu niike ngiingi ma
baaba eetaquhe tete niihoke suimakoi.
13 Oonita nii isaisa baura samaneke eete abike qogo ma
saga hiireqi bapotopoto qaamake kebanoke ana nikeho
torota biranatakoi.
14 Oonita sinabidzaho abi mimi ttutturateqi baura niihoho
qaamodzamodza hiireqi boto nokome niiho irita mootoqi
qanoqanonomaiteta oke nii eto ruume naatainohe Ohon-
gaho baura oke qere biire qaarare.
15 Baura ota baatigara naate qaamake abi minarai niike
mooqa hee, Oo abi meenomaniqi hiibakoi.
16 Oonita sama niimeke qaasumaqi noo hiiremi banaita
baura niihoi meenoma naate qaarakoi. Oke nii eete qaaqa
sama niimeke hoobidzakoi ma abi qesa samaneke qidza-
itakoi, dzoobe.

5

ABI MA PAIMANEKE DZEIMA POBITAQUHO NOO

1 Qateqa abi mimihota teei obera naatemi eto noo
tatangama noke pobitainohe noi maiho isaki ooniqi
qupadzomaqi qupa kebata sinasina hiibareni qate abi
eehahake noma ma naaneho teteta pobitare.
2 Paimane nasurake hee, Paimane gotta nahoniqi hiireqa
paimane eehake hee, Atabidzamane nahoniqi hiibare. Oke
hiireqa rike ma pobita nokoke robedza biire qaarare.

TTARUMI PAIMANEHO QOGO MA SAGA

3 Ttarumi paimane nokoi qepe ma habaho dzorenipamu
naatemi isanate nokoke kokora eetare.
4 Oonihe ttarumi teeho eema ma khata ooraquko noko-
mae ttarumi nokome kokora eeteqa ota ai tatauma nokome
paanaitare, oi neemi eo mai ma pai oioni. Oi noi nokoke
bosata kokora eete qaataho ipi ma habara noke moitemi
Ohongahota bagenoma naatakoi.
5 Oi teeho bahe sinabidzaho tarumi pai noi ttokaho
dzorenipamu naateqa Ohongaho qupa toobake eeteqi qupi
ma sau samaneke abi qesaho qupaqupake eeteqi Ohongaho
torota pupu ma dzauri hiirorakoi.
6 Qate ttokaho dzore naataama ttarumi paimane oono-
make nii naane quba kokora samaneke eetemi nokoi qesome
baasomeho teteta qeemaqu?
7 Oio gau oonita baamu. Eto nokoho tetei ngiinginoma
naataino hiireqi oke nii ao nokoke pobi hiibare.
8 Qate teei khameto ma oko ma boto nomeke korabetaama
naataqu abi oonomai ai tataumake khepidze hiire sinabidza
basesa eetakoi. Quba oi bamenomanipamu.
9 Oonita etoqa pureke ttarumi paimaneke ttumaho ttarita
mootainohe moohimi teei ao tasu naatemi noho qiba gabara
naatemi noho oora ma qaara isanataquko noho dzapake
baura oho ttarita qeeteqa noke isanate kokora eetakoi.
10 Oi noho oora ma qaara ikanoma bahe khameto qesa
dzoomami ao bitoto oorai, mae sinabidzaho maimanei aabe
baami noi nokoke kokora qidza eetemi oorai, mae noi sin-
abidza bauraho abi baami nokoke bageke eete tuuhoromi
oorai, mae hemenomake qidzaitemi oorai, baura qidza
samane oonomake noi eete baaoraimake isanate noho dza-
pake oho ttarita qeetemi noke kokora eetare.
11-12 Oonihe ttarumi paimane eehahake eto pureke nokoho
dzapake ttarumi meeho ttarita qeetaino. Oi nokohota qesai
Kiristuqake keke tuuhobaridzoke nokoi oho ttarita sohoroqa
bisata oho gottae naate gaubireqa abi teeke paha naatare hi-
iremi midza ma attinoma naatakoi. Oi teeho bahe apu bosa-
bosa baatemi nokoi hee, Nanai Kiristuqaho pobi naatakoiqi
naru hiiremi tatanga naatemi ipita nokoho dza paha hee, Abi
naatareiqa hiiremi naru oi sapara naatemi Ohongai nookami
bamenoma naatemi noi oho ipike ikanomake eetaqu?
13 Oi keke bahe eto nokoi sepeke ooqa iseresereho isakita
qesome basome eete naga samaneta peite rasaki noo hi-
ibaino.
14 Oonita eto tete oonomai biranatemi midzanoma
naataino hiireqi naho qupai hee, Ttarumi paimane eehahai
isanate apu paha naate khameto dzoomaqa kokora eete dzoo
ma patta eeforare.

15 Ana nookami ttarumi paimane qesai ao oho totaqita
Saataho kabira naate oorai.
16 Qate ai tataumaho tuputa abi teeho qepe ma haba
isanatemi noho qetta ma kokota tarumi paiho isaki bi-
ranatemi eto noi hairiamake tarumi oke sinabidzaho tupuho
ttuma quba hiibainohe, noomae atapa oke tuuhoro qaama
noho oora ma qaaraho heba maapo ooqata biranatare. Oke
eetemi sinabadzaho maubai tarumi paimane dzorenipamu
nokoqake too teetakoi.

SINABIDZA ABI MIMIHO NOO

17 Ma paha sinabidzaho abi mimiho dzapake qusubaite
maubata too teetare oi meenipamuke banaita ma pastori ma
sinabidza hibahiba nokoi oho isaki oni.
18 Oi teeho bahe qetaqeta teei oho qahurake hiireqi
hee, Burimakaui niike hoobire uitti sasa eetaquta eto noke
qoredza eete too dzoge suutomi noi patta gattiqa oho
ttaike muunaquho isakiama naataino. Oiqi hiiretanita napa
moohimi baura abi ma paimanei bauraho ipi ma arike
saridzaridzonita eto abi nokoke qoredza eete qaanataino.
19 Qate teei abi mimi teeke qomaqoma hiiremi etoqa oho
noo sepeke nookainohe abi eseri tapari nokoi oke nesema
moo iso keke isere hiiremi nookare.
20 Oonita kahosa ooraquko oho maike abi minaraho tuputa
qamuni hiiremi qesai oho attike eetare.
21 Oonihe Ohonga mai ma Dzesu Kiristu ma qaheuba
angeroho pengata ana qogo noorake Timotteo niike pobi
hiire, Quba tee ma teei biranatemi eto pureke qupa niimeho
isakita batabidzainohe oho khooba gama hiire nookaqanoke
batabidzare.
22 Oonita tete nii aima oorai oke bageke eete soopara eetemi
etoqa teeta obera naataino. Oonita eto pureke abi teeke
qaheuba baura eetareiqi asate boto niime noho irita mooto
agoago eetaino, oho qubake teeho kahosa ooraquko oi bamu
niiho naataqu.
23 Qateqa, bodza qesata nii ttidza sakabaqi sama pepera-
toraiho qubake oba sepe bahe isakiqata bai obake muunaqu
oio maraseniho qesani.
24 Qate noo qiba teeke hiiremi nookare. Qesaho kahosai
ao paana naatemi oke pobitaquho isaki ooraihe qesai kahosa
nokome qahitoto qaami suheqata too paserenoma naatakoi.
25 Ma paha abi qesai baura qidza eetemi abi moorai qate
qesai baura qidza eetemi abi mooraamanihe oi kebanoke
paana naatemi kiridzanoma naatakoi. Oio mee.

6

KOKORA ABI BAURA TATANGATA OORAIHO NOO

1 Kokora abi qesai baura maimaneho pesuta baura tatangata oorai eto nokoi maimaneke ngiingi eetainohe dzapa nokohoke qusubaite qaama maimane nokoi Ohonga ma sinabidza nohoke nookami mekenoma naatakoi.
2 Ma paha maimanehota teena teenai sinabidza nookaqi hiisi eetorai eto nokoho baura abi nokoi maimane nokome nookami abi sepeho isaki naatainohe baura nokohoke bagenomanipamuke eetorare. Oi teeho quba bahe Kiristuhota nokoi gama qesaho ttaiqa naate oorainita kiridzanoma naatakoi. Oonomake eete Timotteo nii abike tete banaite qaarare.
3 Qate teei Dzesu Kiristu Soopara napameho noo qidza ma qaheuba sinabidza noo bagenoma oke bai hiireqi mainake abi banaitaquko oi bamenoma naatakoi.
4-5 Noi sama qusubaite ruume mutu nometa hee, Ana sinabidzata peite name quba teka saridzareiqi hiire noo ma baura rasaki samaneke dzoomami oho quba niiqi ma noosa, ttire ma dzauba, kure ma taara samane biranatemi oi abike tete mee qaanate qupa samaneke rasakiitakoi.
6-7 Nookao. Pai gottai napake habanake dzoomata, oho qesa napa ttokaho dzore naateqa baatakoi. Oonihe Ohongaho sinabidza oi abike isakinomaitoraita oho quba abiho qupa kebarataquko isanatakoi.
8 Oho qubake napahota dzoo ma patta, qepe ma haba isanatemi naane quba paha isaki minaho quba hiibaqu, baamu.
9 Qesai ttuma ma quruma minanoma naatareiqi oberama dza ma rumuba nokome qusubaiteqi angi ma kakati samaneta dzuuborai ma sama nokome bagara biirorai. Oke eete abi samanenipamui ota taate rubenga naatorai.

OORA MA QAARA OHONGAHO NESETA EETORARE

10 Nookao. Ttuma ma qurumaho dzaodzao oi qanga ma pasena minaraho qoqopanita qesai oho dza ma rumuba eeteqi ai tatauma potti biireqi ota sama nokome kotoro rubengaitorai.
11 Oonihe Timotteo nii niimae Ohongaho abinipamu oonita quba oonomaho kiidza (atti) eeteqa sama ai qurate ai tatauma ma kokora ma Ohongaho noo ma pobi, ma tete idzoidzo quba oonomaho dzaodzao eete iiha qaarare.
12 Nii ai tatauma qidzaho totaqita kurebeta minake eete qaaqa ao qaraqaraho mee mai eetakoi. Oi niiho kira oho quba biranatemi abi samaneho pengata nii kaitomaqi qaupuitetake qupadzomare.
13 Ohongai quba minarake qanoqanonomaitorai ma Dzesu Kiristui Pottio Pirattoho quba isere qidzake mootota nopoho pengata anai noo meenoma erake niiho quba hiibi.

14 Suu ma pai niihoke mootota oke nii iso keke qusubaite
qaamake Dzesu Kiristu Soopara napahoi ota paana naatare.
Ohongai bodza nometa Kiristuke paanaitakoi.
15 Ohonga ape bahe agoago Maikhata baisanoma, kiingi qe-
saho Qibanipamu ma soopara qesaho Sooparanipamu oioni.
16 Qaraqara tatangaho dzadza ma koinaho bisa qaputa abi
teei qeema Ohongake moo pobitaquho tete ooraamanita noi
noqenipamu oho isaki mai eete oorai oonita napai beedzae
ma dzapa nohoke qusubaite qaraqara qaarakoi. Oi meeni-
pamu!

TTUMA MA QURUMA MINANOMAHO NOO

17 Oho qubake qesai ttokata ttuma ma quruma isanatorai
nokoke qogo noo hiiremi nokoi eto sama qusubaiteqa quba
pepepe oonomaho qupa toobake eetaino. Oonihe Ohongai
baruna heenata napake quba minara moitemi ttidza qidza-
qidzaho isaki naatorai noqaho qupa toobake eetorare.
18-19 Noho qupa toobake eeteqi, nokoi oho qesa ohonga
naate baura qidza samaneke too teeteqa gisiho iisu
nokomeke isakinomaite qaaqa meenipamuke qaraqara
mai eetaridzonita oho totoke noko pobi hiibare.

BAURA NIIME BAGEKE EETE SOOPARA EETORARE

20-21 Oonita Timotteo khata name, qesaho nokanokai ai
tatauma meeke arabireqi ngiingirobe eetemi nokoi oho naru
oberama hiiremi noo ttenitteni nokohoho husuke nii nookaqi
eto qaupuitainohe noo oke teeteqa baura niiho qerenaiteta
ooqaho bakenake geemorare. Oonita nike Ohongaho baruna
heenata sooma qaarare.
Anaio Pauro

2 TIMOTTEO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa, Itaria
Tii 67
Ttimotteo Bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa,
Asia Gattiqaho Haba

1-2 Dzoobe Timotteo:
O qeseba khata name, Ohongai Kiristuho neta qaraqaraho tete biraiteqi naru nome oke qupadzomaqi hiiremi ana Dzesu Kiristu Soopara napameho Qaru abi naate oorai. Oonita noi Ohonga mai nomema nopoi niiho quba hasu ma keba dzoobiremi ana nii pobi hiire.

BEUBEU BAHE BAURAHO BU MA DZA

3 Oi anai maimane paimane nameho neta qupa eseri naataama, baamu! Ohonga nameho pengata subateqi noho kokora eete baaoraiho isakita qupiba ma eteba ana paha niiho quba pupu hiireqi Ohonga dzoobe hiirorai.

4 Qate nii surupo eetemi ana pobi nookami naho dzasa biranatemi ana niiho mee paha moomake naho ttidza qidzanatakoi.

5 Oi ana ai tatauma qidza niihoke nookami oi bosata neemi gotta Roisi ma pai gotta niiho Eunike nopohota meupunoma naatetai paha niiho naate oorai.

6 Oonita anai boto nameke niiho irita mootomi Ohongaho baura teei niiho naateta oke eto gaubidzainohe eepa oke kosibete qaitorareiqi ana niike qupanomaite.

7 Oi atti abiho isaki bahe Ohongai napake beedzae moitemi oi kokorata pekhure teetoraquho isaki.

8 Oonita anai sutasutaho pobi naatemi Ohongaho sin-abidzai poiqa niiho too beebe eetemi nii heme oho ttaiqa naasubihe eto oho midza ma beubeueetainohe, Ohongaho beedzae ooqake qupadzomare.

9 Oi noi napake ingonaiteqi noomae qupadzomaqi baruna heenaho quba eeteqi qaheuba baura erake napa moitemi ooraita eto nakai hee, Nakamaeho boto popo oioniqi hi-ibaino. Quba biranataamake oomi agobanipamuke Ohonga noomae ttittibeteqi Dzesu Kiristuho puita napake oho baura moitareiqi roibetemi oota.

10 Oonihe abiniqake Dzesu Kiristu ingona mai napahoi biranatemi Ohongai khooba ota paaniteta. Noi baataho ekake

uhutoqi dzakapa ma qaraqaraho tete paanaitemi napahota urai oorai.
11 Oonita anai raaba abike tete banaitareiqi oho qaru abi naate oorai.
12 Oho ipike anai bame erake saridze ooraihe Ohongaho qupa toobake eeteqi ana bamu oho midzake qupadzomaqu. Oi teeho quba bahe, ana qupadzomami noi anaho botota paramu mootomi oorai baura oi bamu sapara naataquhe noo tatanga nomeho quba oke bakena geema qaamake oi ipi bodzata paanipamu naatakoi teena oke naho qupa hiirorai.

13 Oonita nii naho toota qogo ma saga samaneke nookaqi Dzesu Kiristuho quba eeteqi ai tatauma ma kokora qidza oke qaupuite qaarare.
14 Qaheuba Sumasai napaho irita ooraita qupadzomaqi Ohongai baura oke nakaho botota mootota oke korabete qere biire qaarare.

15 Maqa, Asia gattiqaho habata Pugero ma Hemogere baura abi qesama nokoi gama anake qaateta oho pobike nii eto nookaamake ooraino.
16 Oonihe nokohota abi teei bodza samaneke naho kokora eetemi anai nohota qidzanate qaata dzapa noho Onesiporo. Noio abi qidzanita Ohongai noho qupa kokora eeteqa oko ma boto nohoke gama ingonaitare.

17 Oi anai sutasutata oomi noi te oho midza eetaranihe Romata baaqi naho qiri minake eete erata ana saridzeta.
18 Qate noi Epeso nagapata kokora qidza samaneke eeteta oke niimae ota moota. Oonita Ohongai hiiremi ipi bodzata Onesiporoi batabidzaho qohareta biranateqa eto isanataama naatainohe Sooparaho baruna heenata qooro tataumare, oke ana qupadzome.

2

SINABIDZAHO QAA ABI NAATE KUREBETARE

1 Khata name, Dzesu Kiristuho baruna heenai ttunomanita oho neta giimaqi nii beedzaenoma naate qaarare.
2 Abi samaneho neseta nii naho noo mekeqoma nookatanita nii oho qesa abi qidza meenoma qesake asateqa nokoke oho sinasina moitemi teena oke nokomae eete tuumami baura qoridzakoi.

3 Nii Dzesu Kiristuho qaa abi naate oho heme baura aimaqa dzadzanoma naate qaarare.
4 Oi teei ttokaho oora ma qaara qesaqesake qaateqake Qaa Pobipobi abi mina nomeqaho nooke qusubaitakoi tete oke qupadzomare.

5 Oi paha sipottiho abi teei baamu sepeke nee ma bau
saridzaquhe iinga oho poma gama qusubaiteqake saridzakoi
oke eto ruume naataino.
6 Ma paha, teei dzapa pobi nomeke paanaitareiqi patta
bosabosa ponabetaqu oi ape bahe dzooho maikhata noomae
oho baura mekeqoma eetoraqutoke patta oke ponabeteqa
dzapa pobinoma naatakoita qupadzomare.
7 Nii noo oho iiha ma dzoobidzake eetemi Sooparai niike
hoobiremi nii tete saridzakoi.
8 Noo qiba ana hiirorai oi era: Dzesu Kiristui Tabitiho sooro
ma saina ooqi te peperataranihe baatake noi suqobire qori
eehaha naatetanita qupadzomare.
9 Noi eetetaho ipike ana paha heme eranoma aimaqi su-
tasutata ooraimi qesai nookami anai abi qangaho tomidza
naatorai. Anaio sutasutaho pobi oonihe qesa ma nikei ip-
ibiroraiho isakita bamuqa hee, Ohongaho nooke suutomi
ooraiqa hiibaqu.
10 Baamu, nikemae ipibiremi abi samanei Ohongaho
kira kaitomaqi Dzesu Kiristuho neta qidzanatoraiho quba
nookami poro kiranoma naatorakoi. Uububuu!
11 Noo oi meenipamu. Oi teeho bahe naa erai hee:
Napai Kiristuma ttaike heme saridzaquko
paha noma ttaike qaarakoi.
12 Napai baurata battigara naate qaaraquko
noma ttaike poro qereta qooro qesake pobitakoi
Qate napai noho bai hiibaquko
noi napaho baike hiibakoi.
13 Oonihe napai noke teeqata ruume naataquko
noi bamu tuhotuho baura nomeke ruume naate
oke napake qaanataqu, oi baamunipamu.
Noio baura abi idzoidzo oonita oho tete baamu.

OHONGAHO BAURA ABI MEEI DZAPA POBINOMA NAATAKOI

14 Hiirori noo oi niike kosibetemi nii Ohongaho pengata
oho nooke abi qupanomaite qaarare. Oonihe eto hu ma
koridzaho bisata hiiremi abi sakaba tuumaino.
15 Sama niime qaasumaqa sinabidza meeho ttimeka
naatemi Ohonga nookami nii baura abi mee, dzapa
pobinomaho isaki naatakoi.
16 Qate noo sepesapeke hiiremi oi nokoho qupake rasaki-
itemi ikabetaqu?
17-18 Meeke Himeneo ma Piretoi noo sepesapeho
maikhameto. Oi ana nookami nopoi oberama qupadzomaqi
hee, Baamu, tukutukuho bodzai ao baamu naatetaiqi hiireqi
qesaho ai tataumake rasakiitorai. Oonita noo nopohoi abike
makamaka moite tuumami bamu isanataqu.

19 Oonihe Ohongai husi ma pai mootomi oorai oi tatanga,
baamu bamu naataqu. Ma ttanga nohoho ekai hee, Anaio
Sooparanita abi nameke ana gesina. Ma oi paha hee, Teei
naho dzapaho geebake aimaqu noi ao tete qangake qaatani-
pamuke eeteqake Sooparaho dzapake aimare.
20 Tete erake qupadzomare. Meupu nagata ttuba ma qapu
samane oorai. Qesake baura sepesapeho quba qupadzomaqi
oke eema korabetorai ma ttokama korabetorai. Qate qesai
dzapa pobinomanita oke gori ma siriba ma quba qesama
korabetorai.
21 Noo oi abiho qahura naatoraita abi teei ttokaho quba
sepesapeke qaatanipamuke eetemi Ohonga maikhatai noho
nookami bagenoma naatemi noi noke korabetemi baura
qidza dzapa pobinomaho isaki naatakoi.
22 Oonita abi dzuu eehaha oho dza ma rumuba dzapa
samane oke nii qaatare. Qesa nanai eetoraiho isakita nii
qupa sasari naate Ohonga benateqa ai tatauma ma rike ma
pobi ma dzasaho tete iihaqi keba ma dzapata qaarare.
23 Qate qesai quseripo noo ma qasa noo sepesapeke hiiremi
oke nii tomama nookaqa eto kaitomaino. Oke eetemi abiho
iiha ma dzoobidza obera oi bamu naatemi nokoho humamu-
tui ikanomake eete biranataqu? Baamu.
24 Oonita Ohongaho tuhotuho abi nii bamu isanate abiho
neeta qaa kosibetaquhe pookeba sama kebata qesa qamuni
hiireqa nokoke tete banaitemi bagenoma naatakoi.
25 Oi qesai basesa eete kurebetemi nii keba ma dzapata
nokoke bapotopotomi Ohongaho pengata nokoi sinabidza
meeke saridzeqa qupa burisi eetaqu mae?
26 Oi nokoi Iibadzaho dzake qusubaite noho angita dzu-
ubaqi oho kabira naatoraita nokoi niiho totoho qidzata tete
saridze angi oho saqosaqo naataridzoni. Oke qupadzomaqi
nii baura oonomake eetorare.

3

IPI BODZATA TETE QANGANIPAMU BIRANATAKOI

1 Qate ipita bodza bamenoma ma attinoma biranatakoi oke
nii eto ruume naataino.
2 Oi abi sama nokome qaupuitakoi. Noko ttuma ma qu-
rumaho dzaodzao eetakoi, sama kanoke hiibakoi, soropu-
runoma naatakoi, noo qanga samaneke hiibakoi, mai ma
pai basesa ootakoi, noo qusubaitaama naatakoi, abiho qore
ma geema hiibakoi, sinabidzake puutta hiibakoi, ma Ohonga
dzoobe hiibaamake quba samane khakhaumakoi.
3-4 Ma bise baiseho isakita nokoi bamu abi ingonaitaquhe
nokoi iseresere ma too pokhinoma naatakoi, ma tete qidzake
ruume naateqi hoo ma haaho isakita noko pasena samaneke

dzoomakoi. Nokoi sama qusubaiteqa koiri kairinoma naate naru tatanga nokome ao geemakoi ma nokoi Ohongaho goottae eete dza ma rumuba nokomeqake qusubaitakoi.

5 Oi qesai sama gebageba eete sinabidzaho tomidzabari naatakoihe oho beedzae nokoho torota baura eetaridzoho basesake noko eetakoi. Abi oonomai gama ngiinginomanita nokoke qaatare.

6 Nokohota qesai seike naga qesata peite paimane pasena maina painanoma nokoke oosasama hee, Nikeke qidzaitakoiqi hiireqi qoqopa eetemi nokoi oho angita dzuuborai.

Oi teeho bahe paimane pasena nesenomai qupi samaneke quba agiagi moo nooka quba dza eeteqi oho kabira naatorai.

7 Oi nokoi qiri eeteqi teqaha banaita oonomaho torota tete mee saridzoraidzara baamu.

8 Oonita dzotataho maimane Dzane ma Dzaberei Moseke basesa eetemi okoiko nopohoi paana naatetaho isakita banaita obera nokoho ttittirai burisi eetemi nokoi tete mee rasakiiteqi mainata tuumorai.

9 Oonihe khooba rasakinoma nokohoi paana naatemi nokoi oho qesa rubenga moorakoi.

OHONGAHO KOO MA TAANGAI BAURAKE ISANATORAI

10 Qate naho tetei mainanipamu oke nii nese niimema moo qaata. Naho noo ma khooba ma ai tatauma ma kokora ma baura bamenoma ma battigara oke nii moo qaata.

11 Oi nagapa Attiokhia ma Ikonio ma Ristera ota abi anake iiha tuumaqi buribaroke teeteta bame noho oke nii gama moota, oonihe Soopara napahoi hiiremi ana paha qidzanateta.

12 Oi anaqaho bame bahe apenei meenipamuke ai tataumaqa Kiristuho tete iihaqu oi paha nikeho patta naatakoita qupadzomare.

13 Oonita hiibi, banaita qanga ikoikonoma samanei biranateqa haba biidzakoi ma nokoi qesa ikoiko minanipamuke eetakoi.

14 Qate nii pai neemi ma pai gotta ma nanaho toota saridze moomi meenoma naateta tete teena oke nii qusubaite qaarare.

15 Dzesu Kiristuqaho neta ingonai oorai. Qaheuba qetaqeta samaneke nii pai gotta niimeho gopota nooka isaite gesina naate baaooraita qupadzomare.

16 Qetaqeta oio gama Ohongaho, oi dzakapanita oi abike tete rike ma pobi banaitakoi ma qogo ma saga hiibakoi ma nokoke pobitakoi, oi oho isaki kekeni.

17 Oke moomi Ohongaho baura abi, niiho koo ma taanga ttari khara ota oorai. Oi baura qidza samaneho quba isanatanipamuke eetakoita qeemare.

4

OHONGAHO NOO MEE OKE QAUPUITORARE

1 Timotteo, nii Ohongaho pengata nookare. Dzesu Kiristui
baaqanoke abi baateta ma abi eehaha napa gama maripa
eeteqa pobi nomeke gama ota qaupuite soubidzakoi.
2 Oke qupadzomaqa nii sinabidza oke qupi ma sau
samaneke hiire qaarare. Nii abi tete banaiteqa pookeba
samakebata qogo ma saga hiireqa kosibete qaarare.
3 Oke teeho quba hiidzaranihe kebanoke abi qesai sin-
abidza meeho goottae eete dza nokomeke qusubaiteqa ba-
naita qesai nokoho tomata quseripo noo hiibaquho qirike
nokoi eete oonomake nokome quba saridzakoi.
4 Nokoi sinabidza mee oke tomama nookami arabiremi
gotta ma pai nookakoi. Oho qubake ana tototo minake hiire.
5 Qate nii qupa niimeta tete bageke eete qupadzomaqi eto
kaipota peperatainohe baura niime qaupuiteqi abi minarake
sinabidzanomaiteqa eto poma teeqake qaataino!

GAMANI AO PAURO TEETAKOIQI HIIREMI OOTA

6 Nookao! Bodza naho hoteqa naatemi dzuu nahoi ao
taramorai.
7 Ai tataumaho teteke ana gama qusubaitemi bauraho
poma tee ma teei naho moirata perebara, bamu.
8 Oonita oho bodzata maripa Maikhata qidza noi naho isaki
mooqa rike ma pobiho paparake naho qibata dzaamotakoi.
Oi qiba nahota keke bahe apenei dzaodzaoma noho baura
eesuqi noho beebeke eetorai napa minaraho qibata dzaamo-
takoi, oioni.

NOO QETTA MA KOKO QESA

9 Maqa, nii baurata ooraihe naho torota baabareiqa eto
hairi eetaino.
10 Oi teeho bahe Teemai anama baura eete qaarihe ttokaho
rumuba noke suqobiremi anake qaateqi Ttesaronika nagap-
ata tuumata. Qate Ttittoi baura quba Ttaramattiata tuumata
ma Kereseke noi oho qesa Garatia habata tuumata.
11-12 Tuumami Ttikhikuke ana niiho tekata dzoobiremi
Epeso nagapata tuusumi Ttotta Ruka teenai ana tuuhororai.
Oonita nii ao Epeso nagapa qaate baabare. Baaqa Mareko
bosata baura qaateta noke poiqa paha dzeima baa naho
samaqata mootoma noi naho hobihobi naatare.
13 Qate anai Ttoroa nagapa qaateqi dzapa sasa nameke
Karapo noho torota mootota oke nii isanate aima baabare.
Ma paha gee qesaqesa pepaho ma meenipamuke hoo sasana
qeetemi oorai oke gama khakhaumaqa baabare.
14-15 Oonihe korabete qupadzomare. Nagapa ota kopaho
korakora abi dzapa noho Aresatte noi noo nahoke basesa

minake eeteqi kaipo saamaneke ana moitetanita noke nii potti biidzare. Ohongai oho ipi noke moitakoi.

16 Oi nokoi bosata anake noota mootoqi qomaqoma hiiremi dzairamane nahoi ikake eeteqi nipanateta? Etoqa kahosa oho ipi nokoho irita peitaino.

17 Oonihe raaba abi samane sama maina painai naho toota sinabidza nookakoiqi Ohonga Sooparai naho gesina abi ooqi sinasinama anake beedzaenomaitemi abi kabira qaanomaho isaki nokoi ana gaahimi eehe, Ohongai ana karabetemi ana oho saqosaqonoma naateta.

18 Oonita Sooparai anake ingonaitetai angi samaneta ingonaite baorai. Oonihe naho bodza ao bamu naatemi anai qusu nagapaho pobi naatakoi. Buububuu! Ohongaho hasake hiire qaraqara qaarakoi. Oi meenipamu.

19-20 Qate nanai girodzomaqi baura abi Erastoke Koritti nagapata qaatetani, qate Ttoropimo noi batabata eetemi noke Mireto nagapata qaateta niike oho pobi hiibi. Oonita Timotteo nii atapa Pirisira ma apu noho Akuira ma paha Onesiporoho oko ma boto nokoke nakaho quba dzoobe hiibare.

21-22 Qate abi nagarai gama niiho dzoobe hiire, oi Euburo ma Pute ma Rino ma Karautia ma dzairamane qesa samane. Oonita hiibi, dzaapa bodza biranataamake oomi quba ana hiirori oke nii gama aimaqa ao baabare.

O dzoobe, Soopara napahoi niiho qupa khatake tuuhoro qaarare ma noho baruna heena nikeho irita qaarare. Dzasa oioni.

Anaio Pauro

TTITTO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma Nagapa
Tii 66
Ttitto, bauraho Ttaiqa
Epeso nagapa
Asia Gattiqaho Haba

1-4 O sinabidza khata name:
Dzoobe Ana Pauroi Ohongaho kokora abi ma Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi Ttitto niiho quba gee qeesubi. Oonita baruna heena ma qupa kokora ma hasu ma keba oi Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho neta gaibaqa niiho irita biranatare.

QARAQARA TATANGAHO NOO

Nookare, Ohongai abike ikobetaama. Qaraqara tatangake noi abi moitarotaho naru agobanipamuke hiireta. Ma oho bodza biranatemi Ohonga Ingona Mai abi asatemi napai nooka hisi eeteqi sinabidzaho isakita ao tete mee gesina naateqi qaraqara tatanga oho qupa toobake eetorai.

Oonita Ohongai pai mootoqi noo nomeke naho irita mootomi oke ana qaupuitorai.

SINABIDZAHO BOSA QOBAQOBAHO NOO

5 Oonita Ttitto, anai bosata hee, Nii isanate quba samane ttarita mootoqa nagapa samaneta sinabidza soopara upubidzare hiireqi tete paanaiteqi baata.

6-7 Oonihe sama qusuba baura, mae koiri ma pasena, mae ibo ma kote, mae ttumaho beedzabeedza oonomaho isaki bamu bosa qobaqobaho quba isanataqu.

Qate abi kahosaamai ata teena nomeho toro atimami khameto nohoi nooka hisi eetemi abi qesai nokoke ritorato ma rasakinomaniqi hiibaquho isakiama naate ooma abi oi baura oho quba isanatakoi. Oi bosa qobaqoba teeho tete isanatemi noi Ohongaho botoho qesa ooraqu oi bagenoma.

8 Oi abi qidza, kokora ma qupanoma, abi pobipobi ma qaheubana ma sama korakoranoma oio isanataridzoni.

9 Noi paha sinabidza meenomaho neta hongasireqa abi banaite isanatemi oionita ibo ma kote abi nokoi qupa burisi eetakoi.

ABI RASAKINOMAHO QOGO NOO

10 Nookao, sama koko geebanoma ma kara nokoi oberama abi ikobeteqi noo sepesapeke hiirorai.

11 Oi nokoi baura teeke nokome quba karabetareiqi noo
qesa oberama banaitemi oho quba oko ma boto qesai gama
susupu rubenga naatorai.
12 Nokoke isanate too pui siibaridzoni.
Oi nokomaeho neta naa sutasuta abi teei erake hiireta:
Kereti abi nokoi obera abi ooqi
kabira qaanomaho isakita qupi samane
sama pati nokomeqake qohatorai.
13-14 Hiireta oio noo meeni. Oho qubake nii nokoke meke-
qoma qamuni hiibare. Hiiremi nokoi eto abiho too qusub-
aiteqa Dzuta abiho bidzanuku nookaqi sinabidza mee oke
tume biidzainohe, ai tatauma qidzake saridzare.
15 Mooro. Qupa rikenomaho neta quba minarai rikerike
keke. Oonihe, qupa qanganomai nooka hisi eetaama naatemi
nokoho neta quba minarai qaganoma keke oomi, iiha ma
dzoobidza nokohoi sepesapenipamu oni.
16 Nokoi hee, Nanai Ohongaho nokanoka abi ooniqi hi-
iroraihe, nokoi Ohongake basesa eetemi baura nokohoi
meeama ma peranoma keke oorai oni.

2

ABI MA PAIMANE MIMIHO NOO

1 Oonita nii niimae sinabidza meeho isakita keke hiire
qaarare.
2 Nii hiiremi, abi mimi hutingibarima ooqi dzapa pobi-
noma ma qupanomaho isaki naateqi abiho dzasa eete qaaqa
sinabidzata battigara naate qaarare.
3 Qate paimane mimi oho qesa Ohonga qusubaiteqi oba
tatangaho ngiingi eeteqa isere hiibaamake qaarare.
4 Qaaqi nokoi isanate paimane eehahake tete qidzata
dzeimami nokoi apumane ma khameto nokome kokora ee-
torare.
5 Oonomake nokoi eete qaaqa qupa dzohidzohi ma keba
ma dzapata naga baura nokome eete qaaqa kahosaamake
apumane nokomeho noo qusubaite qaarare. Oke eetemi, abi
mooqa sinabidza qanga hiibaquho isakiama naatakoi.

BOSEBA MA EEHAHAHO NOO

6 Qate Ttitto, nii hiiremi abi eehaha oho qesa sama nokome
soopara eetorare.
7-8 Oke eetemi nii niimae nokoke baura qidzaho teteke
banaite qaarare.
Banaite qaaqa nii qupa rikerike ma qupa pobipobiho
isakita noo bagenomanipamuke hiiremi bai hiibaquho
isakiama naatakoi. Oonihe, ibo qesai nookaqi hasahasa
hiibakoi.

BAURAHO MAIMANE MA KOKORA ABIHO NOO

9 Paha, nii hiiremi kokora abi nokoi maimane nokomeho
noo samaneke geemaama naate qusubaite soubidzare.
10 Etoqa noko quba tee ma teeho guume eetainohe,
nokanokaho teteta tuuma qaama oi Ohonga ingona Mai na-
pahoho sinabidzata nee ma baunoma naatakoi.

QUPA SASARIMA OOQA KIRISTUKE DZEIMARE

11 Oi Ohonga baruna heenanoma abi minarake baiburomi
qidzanatorai.
12 Qidzanatare hiiremi napai ttokaho qupa bage ma
quba ngiinginoma qaateqa qupa rikerike ma pobipobima
ooqa poiqa bodzarata Ohongama qesa hongasire ttidza
qidzaidzama noke dzeima qaarare.
13 Oi Ohonga Dzesu Kiristu ingona mai mina napahoho
dzadza ma koina biranate paana naate soubidzaridzoni.
14 Oi noi napake ingonaiteqi kahosa minaraho neta qagau-
maqi akobeteta. Akobeteqi napake nome quba qaheburoqi
napai baura qidza samaneho dzaodzao eetorare hiireqi noi
napaho quba eeteqi sama nomeke ai mootota.
15 Oonita nii sahurunomake oho noo abike hiire
qupanomaiteqa pobite qaamake qidzoke abi teei niiho
ngiingi ma baaba eetaqu.

3

TETE QIDZATA BATTIGARA NAATARE

1 Maqa, nii nokoke qupanomaitemi nokoi gamani ma
soopara qesaqesaho noo qusubaiteqa baura qidza samaneho
quba adzahaha naate eete qaarare.
2 Noko etoqa qesa taara eeteqa qomaqoma hiibainohe, abi
samaneho qubake hasu ma kebaho isakita qaarare.
3 Oi napamae gama susupu ruume ma basesaho isakita
rasaki naateqi iinga ma siidzaho dzaodzao eete qaata. Qaaqi
oberama qesa ttire eeteqi ibo ma koteho teteta qaata.
4 Oonihe, Ohonga ingona mai napahoho qupa qidza ma
dzasa biranatemi noi napake ingonaiteta.
5 Oi napamae pobipobiho teteta baura qidza eete qaataho
quba bahe Ohonga noomae qupa kokora nomeho quba eeteqi
napake akobeteqi usaqeke dzoomata.
6 Dzoomaqi Dzesu Kiristu ingona mai napahoi Qaheuba
Sumasa napaho irita ttuunomake moitemi Sumasai napake
qanoqanonomaitemi oorai.
7 Oonita noi baruna heena nomeho quba napake po-
bipobiniqi hiire ooraimi napai qaraqara tatanga dzeima
qaaqa oho apiapi naatorakoi, dzoobe.
8 Noo oi meenipamu oonita nii oho tototo hiire qaama,
Ohonga nooka hisi eetorai nokoi oke qupadzomaqa baura

qidza samane eete qaarare. Baura oi bagenoma ma oi abike hoobidzakoi.

Qate hu nooho khooba ma qasaqasa ma noo ma qaa rasakinoma oi quba meeama ma abike hoobidzaama.

9 Oonita oke potti biidzare.

10 Abi teei sinabidzaho hu ma koridza biidzaquko noke nii qupi teenani mae eserike qamuni hiibare. Hiiremi qaataama naatemake noke gaubidzare.

11 Abi oonomai kahosaho mututa oorai. Noho qiba burisi eetemi noi tete nomeke siirorai.

NOO QETTA MA KOKO

12 Qate anai Atema ma Ttikhiku nopoke nikeho toro dzoobiremi biranatemake nii ao hairiamake qeemaqa anake nagapa Nikoporita saridzare. Oi ana ota tama bodzata oorare qupadzomorai.

13 Qate Dzena roo abi ma Aporo nopo baura tuumomi nopoho qepe ma haba quba qesa isanataama naatainoho quba nii bage eete nopoke korabetare.

14 Oho qesa napaho qesamane eto meeama naatainohe baura abihota quba tee ma teei bamu naatemi oho isakita nokoke too teete qaarare.

15 Abi naho torona oorai nokoi nikeho qaki eete. Qate qesa nooka hisi eeteqi nana ma napaho dzake eetoraita nii naho habara eete nokoke dzoobe hiibare. Oonita nike keba ma dzapata qaarare. Naho noo oioni.

Anai Pauro

PIREMO
OHO DZAIRA PEPA

Pauro Sauro qeeteta
Roma, Itaria
Tii 62
Piremo Abi Mina
Korose nagapa
Asia Gattiqa Haba

NOO BOSABOSA

O Dzoobe Piremo:

1-2 Nii dzaira qidza ma bauraho ttaiqanita Timotteo ma nakai noorake niiho quba qeete. Ma sinabidzaho oko ma botoi naga niihota ttutturatorai, ma ata niiho Apia, noi dzaba qidzani. Qate nakai nookami niiho khata Akhipu noio sinabidzaho qaa abi ttaiqa naate oorai, dzoobe.

3 Maqa, ana Pauroi Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraihe napaho Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi baruna heena ma hasu nikeho irita biranatareiqi ana hiire.

PAUROI PIREMOHO KOKORA NOOKAMI BAGENOMA

4-7 Qate ana nookami nii Soopara Dzesu Kiristuho dzake eete ai tataumaqi teena oke paha Ohongaho oko ma boto minaraho quba eetoraimi ana Ohonga dzoobe hiirorai. Oi noma name, nii Ohongaho oko ma botoho quba dzasa eete qidzaitemi naho qupa ma sama qidzanatorai.

Oonihe nii ai tataumaqi Kiristuhoke eeteqa paha ttaike nanaho baura qesaqesa too teetare gesina naataquho quba ana pupu hiirorai.

PIREMOI ETO ONESIMOHO BAI HIIBAINO

8 Oonita nii nakake too teetaquho qubake ana Kiristuho pengata tototo hiibaquho isaki oorai.

9 Oonihe, nii ma naka qesa dzaira eetorai, ma ana Pauroi sinabidzaho abi mina naate ooraita nii ao tete qupadzomorai kaqa.

10 Oi oho quba keke bahe, poiqa ana paha Dzesu Kiristuho quba sutasutata ooraiho qubake ana niike Onesimo sinabidza khata nameho quba qasa hiire. Oi ana sutasutata oomi niiho kokora abi Onesimo noi paha naho khata naate oorai.

11 Meeke noi bosata niiho neta meeama naate niike qaatetanihe, poiqa bodzarata noi nii ma nakaho quba meenoma naasubita mooro.

12 Oonita naho dza minai abi khata noho toro ooraimi ana noke niiho toro dzoobiremi tuusubi.

13 Oi ana sinabidzaho quba sutasutata ooraiqi noke name
quba qaanatemi noi niiho habara eete naho kokora baura
eetarori.
14 Oonihe, ana eto beedzae eete niike riitemi niiho qupa oho
tete hiibaama naataino.
15 Oi nii noke kokora abiho isakita paha aima qubake
ana te hiibidzara. Oonihe sinabidzahota nii noke noma
qidzaniqi hiireqa aimaridzoni. Oi Onesimoi niima bodza
mina qaarareiqa Ohonga hiiremi noi bodza hoteqa teeke
niike qaate papateta kaqa.
16 Oi ana moohimi noi noma qidzani. Qate nii oho qesa abi-
hoke keke bahe, Kiristu Sooparahoke qupadzomaqa moomi
noi niiho noma gotta bagenomanipamu naatakoi.
17 Oonita nii ma nakai bauraho ttaiqa naate ooraiho
qubake nii nahoke qupadzomaqi Onesimoke aima kokora
eetare.
18 Qate noi niike oberama eetetani, mae noho ttuma kahosa
niiho pengata ooraimake, oke nii naho qereta goosobare.
19 Oke ana naamae oho ttuma niike moitakoiqi hiireqi
dzapa name PAURO oke qeete.
Oonihe nii oho qesa sama niimeho ttuma ana moitaamake
oorai.
20 Piremo noma name, meenipamuke nii Kiristu qupad-
zomaqa ohonga naate anake hoobidzare.
21 Onesimohoke keke qusubaitareiqi ana teqaha
hiibidzaranihe nii minanipamuke ana hoobidzareiqi ana
qupadzomaqi oho isakita hiire.
22 Qate paha noo teei oorai. Oi nii naho quba pupu hi-
iremi noko anake saqoromake ana nikeho toro biranataquho
isakita nii ao naho quba teka roibetare.

DZOOBE MA AIPOHO NOO QESA

23 Qate Epapara noi Dzesu Kiristuho quba noma naka erata
sutasutata ooraiqi noi niiho quba qaki eete.
24 Oho qesa Mareko ma Arittako ma Teema ma Ttotta Ruka
nokoi erata anama nana baura eetorai nokoi niiho qaki eete.
25 Oioni Kiristu Soopara napahoho baruna heena nikeho
qupata biranate qaarare.
Anai Pauro

HEBORO
OHO DZAIRA PEPE

Pauro mae ape qeeteta
Naqapa Ika Nena
Tii 68 Kaqani
Isiraeho Dzaodzaonoma
Haba Qesa,
Besa Bisanaho Kusu ma Koko

KHATAIO NARUHO MEE

1 Dzoobe Dzairamane!
Ohongai abi napake qupanomaitareiqi too abi ma kara dzoobiremi uimane neimane moo nooka qaata.
2 Oke eete qaaramuti musaqike noi khatanipamu nomeke dzoobiremi baata.
3 Oi Khata ape bahe Ohonga noomaeho ngingi ma dzubina dzapa pobinoma. Noi quba minara korabete soubireta ma oho apiapinipamu naate oorai teena. Noi maiho noo tatanga quba eeteqi kahosa napahoke teeteta. Teeteqi peite Baisa minanoma noho boto pobi naateqi oho poro qereta qoororai.

KHATAIO ANGEROHO ISAKI RIITORAI

4 Oonita Khataho qopa ma dzapa pobi oi angerohoke suqobireqi peitanipamuke eete oorai.
5 Oi Ohongai hee, Anai niike dzoomani nii naho khatanipamu. Oke hiireqi noi paha hee, Nii ma nakamae Mai ma khataho isaki ooni totoho oonoma hiireta oke noi teqaha angero teeke pobi hiibara.
6 Oi Ohongai eka bosa khata nome ttokata paanaiteqi hee, Angero name, nike gama susupu khataho hasa ma gegema hiibareiqi hiiretanita noi angero bamu.
7 Qate angerohoke Ohongai hee, Anai nokoke korabetemi nokoi gutu boto khara ma eepaho isakita naho tuhotuho naate qaarakoiqi hiireta.
8 Qate khata nomenipamuke Mai hee, O Ohonga, poro qere niihoi dzakapanita baamu bamu naataqu.
9 Niiho qeridzai pobipobi oonita sarakamina oorai nokoke pobitakoi. Oi nii teenai qangake arabireqi qidzake qaupuitorai. Oho quba Ohonga mai niiho anai qesamane niihoke riiteqi niiqake geebanomaitemi minarai niiho dzapake qiraitakoi.
10 Oiqi hiireqi Mai hee, Khoobanipamuta nii ttoka ma haba biraitemi boto popo niihoi gama qusu ma haba igabirorai.
11 Igabiroraihe kebanoke topa ma qosana naate dzaetakoi. Qate nii teenai qaarakoi.

12 Oonita quba oi gama ttoba agobaho qesa qanganatemi oke nii goomami bamu naatakoi. Qate niimaeho tii samane samane biiranate tuumami nii bamu oho quba tasu naataquhe iso keke qaarakoi.

13 Hiireqi Mai noi khata nome pobi hiireqi hee, Nii naho samata beebe eete oomake anai ibo niihoke suqobireqa pesu niihota mootakoi. Oiqi hiireta oke te angero pobi hiibara.

14 Baamu, nokoio tuhotuhoho isaki. Ohongai noko dzoobiremi abi Kiristuho nete qidzanatorai nokoke tuhororai. Oioni.

2

INGONAITAQUHO TETE OIO ATTINOMA

1 Oonita Ohongai poiqa angero bahe khatanipamu nome dzoobiremi noo oi bamenoma. Oho quba napai noo oke eto arabidzainohe korabete nookaqa qusubaite soubidzare.

2 Oi bosata Moseho hu nooke angeroho toota qaupuitemi tatanga naatemi qesai basesa quba hu oke riiteqi oho isakita quba bamenoma saridze qaate.

3 Oonihe poiqa Ohongaho Khatanipamu baaqi ingonaho tete dzapanoma biraitemi napai oke qusubaitaama naatemi noi bamu napake maa moitaqu.

Oi Dzesu Kiristu Sooparai tete oke biraitemi Qaru abi nohoi oke napaho tomata qaupuiteta.

4 Qaupuiteqi Ohongaho Sumasai nokoho noo mee hiireqi bauraho sipi saqoroqi noomae qupadzomaqi obaoba ma quba nese agiagi ma mumure samanema napake isakinomaitemi ooraita oho basesa eetaqui attinomani!

INGONA MAI APE BAHE DZESUNIPAMU

5 Nookao, abi ma quba samaneke soopara eetoraquhoke nanai hiibi, baura oke Ohongai teqaha angeroho botota mootara, baamu.

6 Sinabidza abi teei teeta isere qeeteqi hee, O Ohonga, abi noi quba ape ooniqi hiireqi nii noke qupadzomorai? Abiho Isakinihe nii ikanomake eete noke tuuhororai?

7 Oi nii abike gattiqa angeroho pesuqata mootomi ooraihe nii noho dzapake qiraitemi dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatorai.

8 Ma quba dzapa samaneke nii gama abi oho pesuta mootomi oorai, ma quba teeqai te sigiqata ooraidzara, baamu.

Oiqi hiire qeeteta. Oonihe napai moohimi quba qesa qesake abiho pesuta mootaamake oorai.

9 Oi khooba apeho qubake oke eete oorai?

Oonita Dzesuke qupadzomare. Napai moomi noke bodza hoteqaho isakita angeroho pesuta mootota. Oi Ohongai

baruna heenanomanita napai gama baataho sagosago naata qubake Dzesui heme ma baata saridzeqa qoridze dzapa pobinoma, nee ma baunoma naatareiqi Ohongai isakiqata noke angeroho pesuta mootota.

10 Oonita qupadzomare. Dzesui quba minaraho khooba ma tete keke. Oho qubake oonoma teei qurate abiho heme ttaiqa naate khameto samane napake dzoomaqa dzeima ingona nagapata tuumaqu oio isaki bagenoma.

11 Oonita napaho ingona mai Dzesu noio abiho ttaiqa keke naatemi oho quba noi midzaamake napake hee, dzairamane nameniqi hiirorai.

12 Dzesuho totoho oke teeta qeetemi oorai oi hee, O Ohonga, Dzapa niihoke anai dzairamane nameho dzagata qiraiteqa nokoho bisata niiho hasa naa hiibakoiqi hiireta.

13 Ma paha teeta noho totohoi Maike hee, Anai niike aitataumakoi. Oi ana keke bahe Ohongai nii anake khameto moitemi oorai nokoma nanai gamaqa.

KHATAI NAPAHO SAMA EETEQI HOBIHOBI NAATETA

14 Oonita hiibi, khametoi abiho sama eete ooraiho qubake Dzesu noi paha oho isaki naateta. Oke eeteqi baataho soopara Saata noho beedzaeke saqorota.

15 Oi abi samane napake Saatai baataho eekama suuto qaami napai qupi ma sau samaneke atti irita qaami Dzesui eka oke uhutota.

16 Oonita mooro, Khatai teqaha angeroho sama eetaranihe Abarahamu ma napaho sama eeteta.

17 Oke eeteqi qesamane nomeho tomidza naate Ohongaho dzube abi minaho isakita dzasa quba eeteqi idzoidzoke Ohongaho kiridza qeereqi abi qesamane nomeho kahosa gama teeteta.

18 Oonita qesamane, nike torona bamenoma saridzorai nike erake qupadzomare. Dzesu paha noomae heme ma torona samaneke saridzeqi oke gama suqobire qaata oonita oho hobihobi noho neta ooraita giimare.

3

DZESUHO DZAPA POBI OI MOSEHOKE RIITORAI

1 Oho qubake qaheuba dzairamane name, nike oho qesa qusu sinabidzaho ttaiqa naate ooraiqi Ohongai Dzesu Khata qaru dzoobiremi napaho dzube abi mina naate oorai noke korabete qupadzoma soubidzare.

2 Moseke Ohongai uhutomi noi Ohongaho hu noo baurake qaupuiteta oho isakita Dzesu paha poma teeke te riitaranihe Ohongaho dza oke gama qusubaite soubireta.

3 Moseho bauraio isakiqata nee ma baunoma naate
qaatahe, Khataho baura minanipamu oonita nee ma bau
nohoi Mosehoke suqobirorai. Oi teeho bahe baura abiho
dzapa pobi te minai ooraidzaranihe baura minaraho
maikhata dzapa pobi nohoi minanipamu.
4 Naga gosogoso abi naga samaneke korabetoraihe oho
ttitti ma bapo korabetemi oho isakita naga biranatorai oi ape
bahe Ohonga Maikhatanita oi paha Khataho dzapa pobi.
5 Oi Moseho botota baura qesa mootota oke noi baura abiho
isakita qusubaitemi oho nooi Dzesu ipita biranate baura
mina eetetaho qaamodzamodza naateta.
6 Oi Kiristui teeho isakita ooraidzaranihe maikhataho dza-
apanita qupadzomare. Oonihe maikhataho naga apehoke hi-
irorai? Oi ai tataumanoma napai naga oho isaki. Oonihe na-
pai ai tataumaqi qupa dzebidzebima battigara naate qaaraqu
oi ai tataumanomaho isaki keke oni.

BASESANOMAKE QIDZAITAQUHO TETE OORAAMA

7 Oonita Qaheuba Sumasai poiqake hee, Nike poiqa naho
noo nooka qusubaitaqu mae?
8 Oi nike agobake haba habanata basesa eeteqi Ohongake
torona moite qaataho isakita eto paha ota qeemaino.
9 Oi bodza ota nikeho uimane neimanei anake ttidza ko-
toroqi tii 40-ho isakita naho kinisa ma baura moo qaami
nokoho qupa te uhubara. Tii 40-ho isakita ana baura oke
eetoramuti miisi teeteqi erake hiireta,
10 Eehe, nokoi naho tete ruumenipamu. Qupa nokohoi sau
samaneke mainata tuumorai
11 Oke hiireqi ana qupa biribiri nameta hee, Qidzoke abi
naga oi naho neta qeemaqa qidzanataqu baamunipamu.
Ohonga Sumasaho noo oioni.

DZUTA ABIHO BASESAKE ETO QAUPUITAINO

12 Oiqi Sumasai hiiretai hiirorai oonita, Dzairamane name,
eto nikehota teeho qupa obera naate basesake dzoomami
nike Ohonga Qaraqaraho Maikhatake qaate papataino oho
quba qogo noo hiire.
13 Nookare, napai Ohongaho neta qeema sumudzataqu
teteke bodza apeta ao siibaqu? Oke napa ruumenihe siiba-
make ooraquta etoqa kahosa ikoikonoma nike gaamami nike
basesa oho kabira naatainoho qubake qupi ma sau samaneke
qesa sinasina hiirorare.
14 Meenipamuke nike Kiristuho ttaiqa naate oorai mae?
Ooraiqako nikei Kiristuho qupa toobake eeteqa battigara
naate qeema qaaraqutoke suhe qidza oke aimare.

15 Qetaqetai hee, Nokoi basesanoma naatetaho isakita nike
eto eetainohe Sumasaho totohoke ao nooka qusubaitareiqi
hiireta.
16 Oke teeho qubake hiidzaranihe abi Mosema Aigitta ha-
bata tta eeteta ipita nokota qesai Ohongaho noo nookaqi
basesa eeteta.
17 Basesa eetemi nokoho kebake haba habanata qura-
bireta.
Oi nokoi Ohongake tii 40-ho isakita biribiri moite qaami
nokomaeho kahosai nokoho sama teetemi nokoho kebake
gama ota qurabireta.
18 Oi Ohongai basesa nokohoke mooqi hee, Nokoi bamu
isanate naho torota qeemaqa qidzanataquiqi hiiretaho
isakita meenoma naateta.
19 Oonita qupadzomare. Nokoi Ohongaho haba neta dzu-
ubare biita eetetaho khooba te samane ooraidzara, basesa
teenaqaho quba bitta eeteta.

4

QUSUHO INGONAI MAINA, DZAPANOMANIPAMU

1 Oonita napai Ohongaho totaqita qeema qidza naatarid-
zoho naru hiiremi ooraihe, napahota teei oho tete ara-
bidzainoho quba bakena geemorare.
2 Oi Mose ma karai Kana habaho isere qidza nokoke pobi
hiire soubiretahe nokoi nookaqi hiisi eetaama naatetaho
isakita nike etoqa sinabidza erake nooka arabidzaino.
3-4 Oi Ohongai khoobanipamuta baura samaneke
dzoomaqi qidzaitaquho isaki korabetemi urai ooraihe
Moseho qesamanehoke Ohongai hee, Qidzoke nokoi naho
neta qeemaqa qidzanaataquiqi hiireta. Oonihe qetaqeta
teeta paha hee, Ohongai bodza sikisiho nakuta quba
samane korabetetati bodza sebenita baura oke qaasuqi
qidzanaatetaiqi hiiroraita nike ma napamae nooka hiisi
eeteqa noho neta qeema qidzanaataquho isaki oi oorai.
5 Oonita Sumasai hee, Qidzoke nokoi nahota dzuubaqa
qidza naataquiqi hiiretahoke ana ao bosata hiirori. Oi
qidzanataquho isaki oi oota.
6 Oonihe nokoi sinabidza basesa eeteqi Kana habata dzu-
ubaquho isakiama naateta.
7-8 Oi nokoi Mosema gama baatemi Dzosubai nokoho
khametoke Kana habata dzeimami ota qidzanateta.
Oonihe te qidzanipamu naatara. Qidzanipamu naata-
puko tete oi paana naate qaararotahe nokoi ingona meeho
isaki ruume naatemi ipita Ohongai oho mee paanaiteta. Oi
Ohongai ipita Tabitiho geeta tete kuraumaqi ingonaho isaki
paanaiteta. Noi hee, Nike poiqa naho noo totoho nookorai

mae? Nookaqako eto basesa eetainohe qusubaitareiqi hiireta oonita napamae noo qusubaiteqa dzuuba qidzanatakoi.

9 Oonita moomi qidzanataquho isaki oi qesa Ohongake nooka hiisi eetorai napaho beebeke oorai.

10 Oi Ohongai baura nome qaasuqi qidzanateta. Oho isakita apenei dza ma baura nokomenipamuke qaate noho torota qeemaqu nokoi noma ttaike qidzanatakoi.

11 Oho quba etoqa napahota teei basesa eete qidzanataquho isaki oke riitainohe gama iso keke dzuubare.

12 Nookare, Ohongaho nooi qaanoma poupa minanoma. Abiho qaa dzube isanate samaqake dzuubete gotta kahosa uuhutoqa oho dzubina paanaitakoihe Ohongaho nooi gisi ma qupa khatake batabireqa abiho iiha ma dzoobidza gama paanaite soubidzakoi.

13 Oonita Ohongaho boto popohota quba teeqai sirisirita ooraamanihe mohimohi maikhataho nesei oke moo soubirorai. Oonita napai isere napame noke moitaridzoke noi ao mooq. napaho qupa ma sama gama moo soubirorai oke qupadzomaqi eto ikobetaino.

DZUBE ABI MINA NAPAHOI QUPA KOKORANOMANI

14-15 Mooro. Napai ttokaho sama pepepenita torona samanei biranatemi napai tee ma teeta qeqoqaqo eetorai, oonihe napaho dzube abi mina Dzesu noi teqaha oho ruume naate napake eema dzeimoraidzara. Baamu, noomae oho qesa ttokaho sama eeteqi torona samane oonoma keke saridze qaaqi te oho kahosanoma naatara. Oonihe oho bameke noi ao gesina naate bamu hairiamake napake iiga hiibaqu. Baamunipamu, Ohongaho khata Dzesui napaho pui naate dzube abi minaho isakita ao peite qusuho poro ttanga suruhota dzuubaqi napaho quba baura samaneke eetorai.

16 Oho qubake napai noho qupa toobake eete qaama torona teei biranatemi napai baruna heena nohoke qupadzomaqi poro qere nohota pupu hiiremi bamu qoredza eetaquhe ao qupa kokora nometa napake hoobidzakoita nookare!

5

DZUBE ABI NAPAHOI POBIPOBI MA HASUHO MAIKHATA

1 Oi Dzuta abiho neta tete erake eete baaorai. Dzube abi minake uhutomi noi abi minaraho pui naate kahosa nokohoho baura eeteqi nokoho qonoqono gama Ohongaho torota mootorai oni.

2 Oi noi pepepe, abi minaraho nokanoka oonomaho isaki keke oonita bamu isanate sama nome qusubaitaqu.

3 Baamu, bosata sama nomeho kahosa akobeteqa paha qesamane nomeho kahosa baura eetakoi.

4 Oonihe baura oke noi bamu noomae mai eetaquhe Ohongai agobake Aaro baura ooho quba asatemi oho pobi naate qaataho isaki keke.

5 Oho qesa Kiristui teqaha baura dzapa pobinoma oke sepeke mai eetara. Ohonga mai hee, Khata name, poike ana niike dzoomami naho khata naate oorai, ooiqi noi hiiremi Dzesui dzube abi minanipamu naate oorai.

6 Oonihe dzube abi mina apeho isaki bahe teeta hee, Merekhidzeki pobipobi maikhataho isakita nii dzube abi minanipamu naate qaarakoiqi hiireta oi oni.

7 Oonihe Dzesui dzobadzoba nometa hee, Ohongai anake ipita baata neta tukutakoiqi hiireqi tti ma surupo minaqipamuke eetemi Ohongai nookami qupa saasariho kiridza bagenoma naatemi oi te sapara naatara.

8 Oonita mooro. Noi Ohongaho khatanipamu oonihe noi heme baurake eete noo qusuba gesina naateta.

9 Heme baurake noi eete qaaramuti ingona maikhataho geeba tatanga saridzeta. Saridzeqi apene noho noo qusubaitorai nokoma napake noi qidzaite qaarakoi.

10 Oi isaki ape bahe Ohongai noke upubiremi Merekhidzeki dzube abi minanipamu qaata oi pobipobi ma hasu maikhataho isaki oni.

NAPAMAE BITOTOQA KOTANGA NAATARE

11 Maqa, oho noo samane bamenoma paha ooraihe nike ikanomake eete totoho meeke arabireqi manidzeqake nookorai?

12 Bodza mina bamu naatemi nike ao banaitaho isaki oorarorihe nike patta tatanga muunare bitta eeteqi amenata atimami teei paha bosaho eete nikeke Ohongaho noo saganaho isakita banaitaqu kaqani.

13 Oonita nikehota teei pobipobi baura tatanga bitta eetaqu oi teeho quba bahe nike amena ma sagana ooraiho qubani.

14 Qate patta tatanga oke kotangai keke muunorai. Nokoi ao isaki naatemi iiha ma dzoobidza nokohoi isanatemi quba qidza ma qanga oke gama batabirorai, oke korabete qupadzomare.

6

PEPERATAINOHE EEPAHO DZAODZAOMA SOUBIDZARE

1 Oonita nikei ao kotangaho isaki ooni mae baamuhe, napai ao saganaho qenaqenake qaate Kiristuho noo suunipamuta oorai oke dzuubetare. Oioni bamu poike paha husi ma pai mootoqi qupa birisi baurani mae Ohonga nooka hisi etaeta oho totohota hiibaqu.

2 Bamu sobasobahoke hiibaqu, bamu botoma agoagoho qaseqase eetoraihoke hiibaqu, bamu ipi bodzata baata neta qoridze bauraho ipi ma ari saridzaquhoke hiibaqu.
3 Oio sohosoho oho quba samane. Oho quba Ohongai nookami isanatemi napai ao suuta qeemare.
4 Oonihe nookare. Abi qesai ao adzahaha naate qusuho tete qidzake etteimaqi
5 Qaheuba Sumasaho ttaiqa naatemi Ohongaho nooi nokoke uumami nokoi Ohongaho beedzaeta ao giima qaari. Oonihe giima qaariti tete mee oke qaateqi oho qaamodzamodzaqata paha qeemaqa
6 Ohongaho Khatake paata midzahubaite noke paha maranga biidzaqu abi oonomake isaki apema tototo hiiremi paha qupa burisi eetaqu? Oho tete ooraamanita nookare!
7 Oi erake eete oorai. Ttoka teei quu oba ma ete qidza samaneke aimaqi oho habarake mee qidza samaneke goomami baura oho abiho quba isanataqu tete oi Ohongaho agoago oni.
8 Qate mee goomaama naateqa pare naatemi ota baa ma ngaai peitaqu oi agoago bahe baruho pobi oke eepama qeeremi qaitakoi.
9 Oonihe Dzairamane naname nanai hee, Nikei oonomaho isaki bamuhe ingonaho tete qidza bagenoma oke qaupuitoraiqa hiireqi nikeke qogo nooqake hiire.
10 Oi nike Ohongaho dzapa qusubaiteqi Qaru abi nohoke tuuhoroqi kokora samaneke eete qaaimi noi ikanomake eete oho ruume naate ipi moitaama naataqu? Baamu, moitakoi.
11 Oonita nanai dza eetemi nike paidzasuiqa baura teena oke dzaodzaoma eetoraqutoke suheqata oho ipi ma ari saridze soubidzare.
12 Oi nike eto sapu teetainohe abi qesai ao nooka hiisi eeteqi heme baurake eete Ohongaho naru oho mee saridzoraita nokoho teteke nikemae suima qaaqa saridzare.

NARU MEENOMANITA QUSUBAITORARE

13 Ohongai Abarahamuke naru hiireqi abi mina apeho dzapata hiire oke tatangaitarota? Baamu, noomaeho dzapa hiireqi tatangaiteta.
14 Naru hiireqi noi hee, Ana naamae niike agoago eetemi nii dzakapanoma naatakoi, oi anai niiho isaki minaitemi gaira naatakoi.
15 Oke meeke Ohongai hiiretanihe, Abarahamui heme baurake eete mee saridzeta.
16 Dzuta abi ma karahota naru tee ma teeke hiibaqu oke abi mina teeho dzapata hiiremi tatanga naateqi qesaho noo gama suqobirorai.

17 Oonita abiho tete oke qupadzomaqi Ohongai naru hiireqi oke paha dzapa nomeke ota hiiremi noho qupai te eseri tapari naatoraidzaranihe naru hiireta teena ooqake qupadzomorai oni.

18 Oi Ohongai too pokhiama. Naru noho ma dzapa sutasuta noho oi eseima ooraita apene noho neta sumudzate oho mee saridzaqu nokoi nookami eka nohoi eseri tatanganita bamu uhubaqu.

19-20 Oi Merekhidzeki dzube abi minaho isakita Dzesu qaraqaraho maikhatai napaho bosa qooroqi ttoba hahari uhutoqi peite qusuho suruhota qeemata. Qeemaqi eka koko oke ota suutomi oi napake idzoidzoke dzeima qaama napaho qupa ma gisi ota biranate qidzanatakoi, dzoobe mina.

7

MEREKHIDZEKI DZESUHO QAMODZAMODZA EETETA

1-2 Oi Merekhidzekiho noo erake eete oorai. Noi nagapa Saremuho abi qiba ma Ohongaho dzube abi minai qaata bodzata noho baura eseri; noi Saremu, oi hasu, oho abi qiba ooni paha pobipobi maikhata. Oonita Abarahamui qaa eeteqi abi mimi gumenomake teetoramuti qaate quruma ttuttuiteqi burisi eete nagapa tuusumi Merekhidzeki noke saridze agoago eeteta. Agoago eetemi Abarahamui qaa oho neta quruma quba samane aimatahota koko tee ma teeke uhutoqi Merekhidzeki kiridza oke qonotota.

3 Ma paha, Merekhidzekiho mai ma pai oke napa ruume, oi noho isere te Dzuta abiho ttarita ooraidzara. Oho qubake qaraqara nohoho khooba ma koridza oke napa ruumenita ooqaho qubake Ohongaho Khata qaraqaranomaho noo oke Merekhidzekiho dzapata mootoqi hee, Qaraqara nohoi koridzaamaniqi hiirorai.

4 Oonihe paha mooro. Merekhidzeki noi abi gattiqa apeke Abarahamu eebobo napahoi quruma samaneho koko noke moiteta? Baamu, Merekhidzeki noi abi minanita Abarahamui oke noke moiteta.

5 Moiteta oonita hu noota dzube abiho ttari, oho dzapa mina Rebi, nokoi abiho qonoqono aimorai oonihe nokoi Abarahamu eebobo nokomeho nakuta ooqi noma gama ttaike Merekhidzekike qonoqono oke moiteta.

6 Oonita napai hee, Abi minai abi adzake agoago eetakoiqi hiiroraita mooro,

7 Abarahamu noi abi mina Ohongaho narunomanihe, Merekhidzeki abi isere ma koridzaama noi abi minanipamu ooqi Abarahamuke agoago eetemi noi abi ohonga oke quruma nomeho koko moiteta.

8 Oonita Dzuta abihota dzube abi baatorai ma nokoi ttuma
ma qurumaho koko nokome oke abi oonomake moitorai.
9 Oho qanga bamuhe Dzuta abiho dzube abi mina ma
adza nokoi agobake eebobo nokomaeho nakuta ooqi
Merekhidzeki abi mina qaraqaranoma oke ttuma ma
quruma oke eete moiteta.
10 Oonita hiibi, Rebiho ttari agobake Abarahamuho nakuta
ooqi ttuma oke dzube abi mina moiteta oonita Dzuta abi nikei
eto ttari nikemeke qaupuitaino.

DZESUI DZUBE ABI USAQE DZAKAPANOMANI

11 Oho quba moomi Rebiho dzube abi ttari oi hu nooho
isaki ooqi te abike qidzaitoraidzaranihe suutorai. Oi
Aaroho ttari isanataama naatemi Ohongai hee, Aaroho
isaki bahe Merekhidzekiho isakita dzube abi mina teei ipita
biranatakoiqi hiireta.
12 Oonita dzube abi mina noi mainata baabakoiqi hiire-
tanita noho noo ma dzapa pobi oho qesa ttari mainata
baabaridzo oke qupadzomare.
13-14 Mosei teqaha Dzutaho ttarike hee, Hu nooho dzube abi
naatareiqi hiibaranihe Aaro ma Rebiho ttarita biranatorai
nokoi hu nooho dzube abi naateqi saninoke arattata peite
hu nooho baura eetorai. Qate Dzesui Dzakopoho khameto
nokoho ttari tuerebehota biranateta oho dzapaio Dzuta.
Oonita Dzesui dzube abi minanipamu naateta oi Dzuta (oi
dzakapa) oho ttarita biranatetahe noi Merekhidzekiho poma
qesata ipibireqi qamodzamodza oho mee naateta.

MEREKHIDZEKI AO DZESUHO QAUNAKE AIMATA

15 Oonita Merekhidzekiho qesa dzube abi teei
biranatakoiqi hiireta oi teeho quba bahe noi sama
mainanipamu naatakoiqi oke hiireta.
16 Oi Dzesui teqaha ttokaho dzube abi hu noona hiiro-
raiho isakita biranataranihe qaraqara tatanga beedzaenom-
aho ttarita biranateta.
17 Oi qetaqeta hee, Nii Merekhidzekiho qesa dzube abi
mina naate qaarakoiqi isere hiiretaho isakinipamu ooni.
18 Oi hu nooho isaki oi meeama ma gau oi teqaha quba tee
ma teeke pobitemi qidzanatoraidzara.
19 Oho qubake nike ao hu noo oke ai singinaiteqa Dzesuho
qupa toobake eetaqa Ohonga dzamonatoraiho teteta qeehiqa
mekoqoma ota atimare.
20 Ma paha, hu nooho dzube abi baurata qeema qaari
nokoi te bosata Ohongaho neta nookami baura ooho noo
tatangaiteqi dzapa nomeke huu noota suutara, baamu.

21 Oonihe Ohonga Sooparai hee, Khata nahoi dzube abi mina naatakoiqi hiireqi dzapa nomeke ota suutomi dzamutaquho isakiama naate oorai. Noi hee, Nii dzube abi minanita agoba qaarakoiqi hiireta. Oonita Dzesuho poro tongo usaqe oke napai moomi oi bosabosake suqobire oorai.

22-24 Hiiretaho quba napa moomi poro tongo bosabosaho dzube abi nokoi baate bamu naatemi haba habara biranatemi isanataamani. Qate Kiristuho dzube abi baura oi ao noho qereta peite oorai oi qaarakoi ma bamu paha teehota qeemaqu.

25 Oonita apenei Ohongaho torota biranatare hiireqi Dzesuho puita qeemorai noi nokoho quba pupubete qaama qidzanate soubidzakoi oi noi ooqaho quba oorai oi paha qaarakoi.

DZESUI MEREKHIDZEKIHO MUMURE OOHO MEE ONI

26 Oi Dzesu dzube abi mina napaho noi quba apeho isaki bahe kahosaama, ikoikoama, pona ma hasu qidzanoma. Abi oonomake Ohongai qusubaitemi noho dzapai qusunipamuta peite oorai.

27 Oi ttokaho dzube abi nokoi bosata kahosa nokomeho quba kiridza qeereqi ipita abi qesaho kahosa quba baura eetorai. Qate napai hiire abi oi kahosaamanita qupi teenake qesamaneho quba kiridza qeereqi sama nome ota suutota.

28 Qate hu noo abi nokoi abi pepepeke uhutomi nokoho dzube abi mimi naate baaoraihe Ohongai abi pepepeke bahe Khata teena nomenipamuke uhutoqi dzapa nome ota hiire tatangaitemi Dzesui oho baurata agoba qaraqara qaarakoi.

8

DZESUI QUSUHO DZUBE ABI MEE ONI

1 Oonita oho noo qiba ape bahe napaho dzube abi minanipamu oonomai aoke qusu haba mai eete Ohongaho poro qereta napaho beebe oorai.

2 Qusuho qaheuba biiri oke abi te gootaranihe Ohonga noomae meeqake goototanita Dzesui poro qere ota peite biiri oho bisata napake tuuhororai, dzoobe mina.

3 Mooro. Ttokaho dzube abi mimi nokoi kabira ma oho dzuu aima sani kiridza qeerorai. Oonihe Dzesui kiridza apeke qeerorai bahe sama nomeke ao qupi teenake kiridza qeeremi oorai.

4 Oonihe noi ttokaho dzube abiho isaki bamuhe qusuho.

Ttokaho isaki nokoi hu nooke qusubaiteqi kabiraho kiridza qeerorai.

5 Oonihe Ohongai Moseke hee, Nii naga oke qusubaitareiqa qaseqase ana niike tora kakata banaitetaqaho isakita qusubaitareiqi hiireta. Oho quba moomi naga qusubaiteta ma

noho hu nooi hiireta oi mee bahe ipita qusuhoi meenoma naatarotaho qaseqaseke noi ota qusubaiteta.

6 Qate poiqa qusuho naru ma poro tongo usaqe oho tuhotuho abi mina Dzesu, ma baura noho oi gama bagenomanipake naate ttokahoke gama suqobirorai.

PORO TONGO USAQEI AGOBAHOKE SUQOBIRORAI

7 Oi poro tongo bosabosai isanatapuko naane quba paha ipita oho habara quba qiri eetarota?

8 Oi Ohonga Sooparai nokohoke nookami isanataama naatemi noi hee, Ipita anai Isirae abi, oi Dzuta abiho quni ma mani gama, nikeho quba poro tongo usaqe teeke biidzakoi.

9 Oi anai uimane neimane nikehoke botota dzeimaqi Aigitta habata tta eeteta bodzata nokoho quba poro tongo teeke biiretahe nokoi naho noo basesa eetemi anai nokoke kuimata.

10 Oho qubake bodza oonomai bamu naate qaamake anai Isirae abiho quba poro tongo paha usaqe teeke biidzakoi.

Oi Ohonga Sooparai hee, Tetenipamu nameke nikeho qupata suutoqa iiha ma dzoobidza nikehota oke qeete oomake meenipamu nike naho abi tupu naatemi anai nikeho Ohonga naate qaarakoi.

11 Oke eetemi abi gama iso keke anake gesina naateqi teei bamu samaqana nomeke hee, Ohonga gesina naatareiqa hiibaqu, ma nane bamu noma nomeke oho totohota hiibaqu.

Oi teeho quba bahe mina ma adza gama susupu anake gesina naate oorakoi.

12 Oi baruna heenaho qubake anai honga ma kahosa samane nokohoke gaubireqa ruume naatakoi.

13 Oiqi Ohongai hiireta oi poro tongo bosabosake moomi ao topa ma qosana naate bamu naatarotaho qubake noi hiireta.

9

DZUBE ABI AGOBAI KABIRAQAKE DZUBETE QAATA

1 Mooro. Poro tongo bosabosa oho qaheuba nagai ttokata oomi baura ttari nohoi ooma gama oota.

2 Oi nokoi parai naga mina teeke gootoqi suruho bosabosaho nakuta dzongi ttarinomaho qoba teeke mootomi qaata. Ma paha qaheuba qohare ota mootota, ota dzube abi nokoi dzobadzoba Ohongaho dzagana mooto qaata.

3-4 Qate suruho bosabosake qaatare hiire goriho qohare ota ura moromoronomaho qaunai peite qaata oke riite ttoba asuasuho hahari riite moomi poro ttangaho suruho ota paha quba qaheubananipamui qaata oi poro tongo agobaho aratta mauba oke gorima suraitemi tobe sumanoma naate qaata.

Oi mauba oho nakuta poro tongo bosabosaho hu noo qetaqeta bamenomai qaata, ma mana oke gori qapuna mumure mootomi qaata, ma paha Aaroho sumu oi oqina eeteta quba oi gama mauba oho nakuta qaata.

5 Qate mauba oho sarubake gorima angeroho qaseqase hihihinoma korabetemi Ohonga nee ma baunomaho isaki naateqi paha baruna heena nohoho gisigisi naateta. Oho noo bagenoma paha samane ooraihe erata bamu hesate hiibaqu.

6 Oonita tete oonomaho hu ma koridza qusubaiteqi dzube abi qesa samane nokoi suruho bosabosata qeemaqi baura nokome ota eete qaata.

7 Qate suruho poro ttanganoma ota dzube abi mina noqeke keke ingona dzuma minata ota peite qaata. Oonihe bosata qanga nomeho ma abi minaraho qangake kuimareiqi kabira teeteqi oho dzuuma nakuta qeemaqi mauba qaheubana oke piratete qaata.

8 Oonihe apenei naga ota qonoqono moite qaata ma kiridza qeere qaata?

9 Oi abi apene Ohongama qesa dzaira eetare hiireta nokoi naga ota biranate qaatahe nokoho qupa khatake qidzaitemi pobirate soubidzaquho tete oorara. Oonihe naga oi baura ooho ttarima gama qaata bodzata quba oi poiqa qusuho suruho poro ttanganoma ma baruna heenaho tete meenomaho isakike ttuittui tiibete qaata.

Oke Qaheuba Sumasai qupadzomaqi tete bosabosa oke banaitemi oho baura biranate qaata.

10 Oonita samaho akoako ma poma qesaqesa hu ma koridza biranate qaata oi te mee naate ooraranihe oho mee ipita biranatakoiqi nokoi oho roherohe eete qaata.

KIRISTUI DZUU NOMEQAKE PEREBIRETA

11 Qate Kiristu dzube abi minanipamu napahoi ttokaho naga agoba bahe qusuho isaki botoma gootaama, quba usaqe mina bagenomanipamu oke paanaiteqi poiqa oho tuhotuhota oorai.

12 Noi teqaha meme ma burimakau kabira qesaho dzuuma ota peitaranihe abi minarake ingonaitorareiqi dzuu nomema qupi teenake peitemi oho isaki ao biranate qaarakoi.

13 Oi meme ma burimakauho dzuu ma burimakau qumasa teeho pinarake oho dzube abi aimaqi ooma abi tupu oke bababa eetomi abi te oho quba qidzanipamu naate qaarara.

14 Qate poiqa Kiristui Sumasa dzakapanomaho teteke qusubaiteqi makaamake dzuu nomema Ohongaho taanga napaho irina oota oke ai siginaiteqi napaho qupa khata qidzaiteta.

Qidzaite eehahaitemi napai bauraho gisi ma qase oonomake qaateqa Ohonga qaraqaranoma meenipamuke qusubaite noho baura usaqe qere biire qaarare.

DZESUHO DZUUI PORO TONGO USAQEHO QAUPUQAUPU

15 Oonihe poro tongo bosabosa oi too pasere eeteqi abi kahosanoma samaneke gaama qaata. Oonihe gaamami nokoi poro tongo usaqeta qeemaquho isakiama naate qaata, dzaasa. Oonita apei nokoho habara naate baatemi qeemaqa usaqeho naru oke minaraho quba mai eete qaaraqu? Oke hiireqi beebe eete qaatahe aoke Kiristui napaho habara naate baateqi poro tongo usaqeho tuhotuho naate oorai.

16 Oi poro tongoho mai baatemake noho abi oke mai eetoraiho pomake qupadzomare.

17 Oi Dzuta abihota poroho mai baataamake oomi poro tongo nohoke abi bamu mai eetaquhe baatemake mai eetakoi.

18 Maqa, poro tongo bosabosa oi teqaha baataho dzuuamake biranatara.

19 Baamu, oi Mosei hu noo oke gama abi minaraho pengata paanaite soubireqi oba ma soopuho isaki ma sipisipiho buuru (suu) dzuunoma oke aimaqi meme ma burimakau khataho dzuuma abi minarake pirateteqi hu nooho gee ma gama pirateteta.

20 Pirateteqi noi hee, Ohongaho poro tongo nikeho torota biranataquho dzuu eraniqi hiireta.

21-22 Oke hiireqi dzuu teena ooma noi oho qesa parai naga ma oho ttuba ma qapu gama pirateteta. Oonita hu nooho neta quba naane ma naaneke eetaqu kabiraho dzuu biireqake eetakoi oonita oho akoako ooraamata bamu tee ma teeke eetaqu oho tete oke eete qaata.

BAATEQI KIRISTUI QARAQARAHO TETE KURAUMATA

23 Oonihe quba oi qusuho tete ooho qaamodzamodza eetetanita oho kokota ipibireqi Ohongaho mee biranatetanihe kabira apeho dzuuma akobetemi isanatarota?

24 Baamu, Kiristui teqaha ttokaho suruho poro ttanganomata qeemaranihe qusuho nena bagenomata qeemaqi napaho pui naate Ohongaho dzaganipamuta biranate oorai, uububuu!

25 Oi ttokaho dzube abi mimi nokoi ingona dzuma samaneta ttokaho suruho poro ttanganomata qeemaqi dzuu qesaqesama piratetoraiho isakita Dzesui te eetara.

26 Oho isakita eetapuko dzuu nohoio agobake pereba baa qaararota. Qate poiqanipamuke noi qupi teenake sama nomeke kiridza qeereqi ttoka abi minaraho kahosa gama teeteta.

27 Oonita tete biraitemi oorai oi era: Abi baataridzo, baateqake batabidza saridzakoi.
28 Oke nike qupadzomami Kiristui oho qesa baatetanihe noi kahosa nomeho quba bahe abi minaraho kahosa quba baatemi napai iiga oho saqosaqo naataridzoho tete oorai.

Oonita apenei noho quba beebe eete eema ma totoqo eetorai nokoma napake qidzaite soubidza qubake Kiristui paha biranatakoi oi baataho pobi bahe qaraqarahonita qupadzomare.

10

HU NOOHO KABIRAI TE KAHOSAKE TEETE QAARARA

1 Hu nooi quba mee bamuhe oi quba mee biranatarota oho qaseqase. Oonita oi Ingona dzuma samaneta ingonaitaquho kiridza qeere qaatai oho abike ingonaite soubidzaquho tete teqaha oorara.
2 Oho tete oorapuko oho abi ao qupa sasari saridze kahosaama naate bamu oho kiridza qeere qaararota.
3 Baamu, oonihe tii samaneke kahosaho baura oke eete qaata.
4 Oi teeho bahe meme ma burimakauho dzuui kahosa akobetaquho isaki ooraidzaranihe oke heeqata ngaumaqake eete qaata.
5 Ooqaho qubake Dzesui ttokata qurateqi hee, O Ohonga,
6 Abi nokoi kiridza qebaqeba ma kahosaho baura samaneke eetemi niihota isanataama naatemi nii qonoqono ma kiridza qebaqeba oonomaho qoottae eeteqi anaho samake ooho kabira naatareiqi ttuttuiteta.
7 Ttuttuiteqi anaho isere hiire qeetemi ooraiho isakita anai hee, Ohonga nookare, anai teeho quba baaoraidzaranihe niiho dzake qusubaite oho kabira naatareiqi baaorai.
8 Oonita hiibi, Qonoqono ma kiridza qebaqeba ma kahosaho baura qesaqesa hu nooi hiiroraike Ohonga noi goottae.
9 Goottae oonita Dzesui hee, Ana niiho dzata oho habara naatareiqi baaoraiqi hiireqi poro tongo agoba oke ai siginaiteqi usaqe nomeke oho habara mootakoiqi hiireta.
10 Oonita Dzesu Kiristu noomae qupi teenake sama nome kiridza oho quba mootomi napai gama poro tongo usaqe nohoho pobi naate oorai, dzoobe.

KIRISTUHO KIRIDZAI KAHOSAKE TEETEMI BAMU NAATETA

11 Oonihe ttokaho dzube abi ikabeteqi paha qupi ma sau samaneke kiridza ma qonoqono agoba oke sepeke ipibireqi qeeroraqu?
12 Baamunipamu!

Oi dzube abi mina napahoi qupi teenake kahosa napahoke teetemi bamunipamu naatareiqi sama nome ai mootota. Mootoqi baata oke qaate peiteqi Ohonga maiho poro qereta qooroqi noho pobita oorai.
13 Oi ibo nohoi gama subate noho pesuta biranatareiqi noi oho beebeke oorai.
14 Oonita sama nome ai mootota oi qupi teenanita napai oho ipike noho pobi naate oorai oi tii teena bahe agoba qaraqara qaarakoi.
15 Oke eetemi Qaheuba Sumasai isere erake napaho quba mootota.
16 Poiqahoke hiireqi Sooparai hee, Poro tongo oho mee biranataqu bodzata noo ma pobi namenipamuke anai abi nokoho qupata qeeteqa oke iiha ma dzoobidza nokohota dzaabakoi.
17 Dzaaroqa ao honga ma kahosa nokohoke ababara naatakoi.
18 Oiqi hiiretaho mee ao biranatoraiqi Sumasai hiiroraita kahosa oonomaho kiridza ma qonoqono ao bamu naateta oke nike qupadzomare.

NAPA QEEMAQA OHONGAHO TOROTA INOBETARE

19 Oonita dzairamane name napai paidzasuiqa Dzesu baatetaho dzuuke qupadzomaqi qusuho suruho poro ttanganomata ao qeemare.
20 Oi teeho quba bahe noi sama nome bagara biireqi ttoba asuasu uhutota. Oi sama nome oke noi uhutoqi tete usaqe agoagonoma oke napaho quba paanaitete.
21 Oonita Ohongaho oko ma boto tupu napaho irita dzube abi mina Kiristu noi oorai.
22 Ooraiqi iiha ma dzoobidza qanga napahoke noi ao piratetemi sama napahoke sinabidzaho obama akobetemi napai qupa sasari oke qupadzomaqi hee, Meenoma naatakoiqi hiireqa ao napamae qeemare.
23 Oi Ohongai meenomanita napai pekhure teete qusuho eka ota mugibiire peitoraqutoke mee saridzare.
24 Oke hiireqi kokora ma baura qidza samaneke eetorareiqi napai qesa qupanomaitare.
25 Qesai ao Kiristuho oko ma boto tupuke gaubire agobahota paha gosororaihe napai eto oho pomake gesina naataino. Napai moohimi ao iihai moosobita napai qesa kosibetare.

KIRISTUKE DZAGA BOBOTOQA TUME BIIDZAQUI ATTINOMANI

26 Qesai napama gama ango tete mee saridzeqi dzuubotahe ikaqi hiireqi napake qaateqi beedzae eete agobahota

qeemaqi oho kahosanoma naatorai? Ma kiridza apeke qeeremi oi poiqa nokoho quba isanataqu? Oi baamu.

27 Baamuhe, Ohongai ibo nomeke batabiremi eepai nokoke dzarabidzare eesubita abi burisi eete agobata qeehiqa oho mukena attinoma naatake boobita nookare.

28 Moseho hu noo agobata abi teei kahosa bamenoma eetemi abi eseri mae tapari oke moo isere mootomi nokoi abi oho dzasa eetaamake teetemi baate qaata.

29 Qate Ohongai baruna heena naatemi Khata nohoi heme baurake eete tete saridzemi abi ota qeemami Dzesuho dzuui ao noko rittabetemi nokoke Ohongaho pobi ooniqi hiireta. Hiiremi torona bamenoma biranatemi Ohongaho pobi hiiretahota qesai Sumasa basesa eeteqi Kiristuho dzuu oke noko paha ngiingi eete qorobidzaqu abi oonomake Ohongai ikanomake eetaqu bahe ngausanipamuke eetakoi.

30 Oi Sooparai hee, Ipi ma ari tukuto moitaqu baura oi nahonita ana namae ipi moitakoiqi hiireta. Paha teeta qetaqetai hee, Soopara noomae abi tupu nome batabidzakoiqi hiiroraita noo oke napa gama nookorai.

31 Nookoraita moomi Ohonga kupina eepanomaho botota taataqu oi quba attinomani.

SUHEHO KIRIDZA AIMAREIQI BATTIGARA NAATARE

32 Oi nikei bosata Kiristuho quba adzahaha naate qeemaqi kaipo ma qangareba bamenoma nikeho irita taateta oke nike te oho quba peperataranita oho isaki paha qupadzomare.

33 Oi totaqita oho heme ma bame nome ooraihe paha totaqi temuta nike oora ma qaara oonomaho ttaiqa naate ooraike eto ruume naataino.

34 Oi nike quba dzakapa minanomaho apiapi naatakoiqi hiiremi ibo abi nokoi nikeho qepe ma haba karabetemi nike teqaha oho quba nookami qanga naataranihe qupa qidzaqidzama kaipo oho ropubata qeemata oi hasanoma.

35 Oonita nike oonomake eete Ohongaho qupa toobake eeteta oi ipi ma ari qidzanomanita oke eto sepeke ai siginaitaino.

36 Oi Ohongai naru hiiremi nike oho mee saridzare hiireqi Ohongaho dza qusubaite qeemaqi eto bisaqata sapara naatainoho qogo noo hiire.

37 Oi oho mee napaho torota mootaqu oho Sooparai bamu hairi eetaquhe ao biranatakoi.

38 Noi hee, Abi teei bamu sepeke ooraquhe ai tataumaho tete ooqata isanatakoi. Qate teeho qupa peperatemi burisi eetaqu abi oonomaho goottaeke ana eetoraiqi hiireta.

39 Oonita nookare, napaho dzapa oi te peperataquho
rubengata ooridzara. Napai ai tatauma eete qaamake na-
paho gisi qidzanate soubidzakoi. Oho dzapai napaho irita
ooraita mooro!

11

AI TATAUMAHO KUKU MA KHOOBA

1 Ai tatauma oi quba apeho isaki bahe oi Ohongaho quba
dzukudzukuna qoqotobake oorai ooho ttitti ma bapo ma oho
mumure oidzo.
2 Ai tatauma oonomake eete sinabidzaho uimane neimane
agobake baura eete qaaqi isere qidza saridze qaata.
3 Oi paha napai ai tatataumaqi hee, Agobanipamuke ne-
sema quba mooraquho isaki teqaha ooraranihe Ohongai noo
teeke hiiremi quba minarai noomae hohodzateta oke qupad-
zomaqi napai gesina naatorai.

*ABERE MA ENOKHA MA NOAI AI TATAUMAHO TETE HU-
NATETA*

4 Bosata Kai noi dzoo nomeho mee qesa rumutoqi kiridza
oke Ohonga moiteta. Oonihe noma noho Aberei ai tataumata
meme ma quba nomehota kiridza saridze Ohonga moitemi
Ohongai moomi qupa rike ma pobiho isaki naatemi kiridza
oke eepama mee hiireta. Oho ipike Abere baatetanihe noho
totohoi baataama oi urai ai tatauma quba kosibetorai.
5 Qate Enokhai oho qesa ai tataumata qaaqi baataamake
oomi Ohongai noke aima qaheburota. Oi Ohongai moomi
noho oora ma qaarai ai tataumata bagenoma naatemi noke
qaheburota.
6 Oonita teei Ohongaho torota qeemaqu noi isanate ai
tataumaqi hee, Ohongai ooraita noho qiri eetemi bamu
qoredza eetaqu. Oiqi hiire tete oke aimare. Qate oho tete
paha teei te ooraidzara, bamu.
7 Qate Noai ai tataumata oomi quba bamenoma biranatarо-
take Ohongai noke pobi hiiremi noi quba oke mooraamake
ququimaqi noo qusubaiteqi oko ma boto nomeho qubake
sisima mina ooqaho isaki korabeteta. Oonita ttoka abi
basesanomake noi gaubireqi oo eeteta. Noi nooka hisi eetemi
Ohongai oke moomi bagenoma naatemi Noai paramu oho
apiapi naateta.

ABARAHAMUI AI TATAUMAHO TETE KURAUMATA

8 Qate Ohongai hiiremi Abarahamui nooka hiisi eeteqi
teqaha tete oke qupadzoma soubidzaranihe basesaama
naateqi Ohongai haba mainata noho guhu ma nagapa
saridzakoiqi hiiretake noi mai eetareiqi qeemata.
9 Noi ai tataumaqi naru oke qupadzomaqi dzore ma aabeho
isakita parai nagama tuuma ma baaba ota eete qaata.

10 Oi noi hee, Ohonga naga gosogoso maikhatai nagapa
tatanga bagenoma oke korabetemi saridzakoiqi hiireqi te
hou peu eete qaarara.
11 Qate Saraha qumai qaaqi ao tasu naatetanihe khata
dzoomarotaho naru nookaqi hee, Naru ooho maikhatai
meenomaniqi hiireqi ai tataumata oho beedzae saridzemi
oho mee biranateta.
12 Oonita moorare. Abarahamui ao baataquho isakita
oomi naru hee, Qusuho pomatti gaira oorai ma igasa haba
biirorai oho isakita niiho biidza ma suuna samanenipamu
biranatakoiqi hiireta oi ai tatauma ooho puiqata biranatetai
biranatorai.
13 Oonihe gairai biranatarota oi sau kharata oomi
kinikoniho isakita mooqi te hou peu eetaranihe Dzoobe
hiireqi hee, Isanate nanai ttokata dzore ma aabe naate
qaamake oho mee biranatare hiireqi baateta.
14 Oonita totoho oke eete hiireta oi teeho bahe kebanoke
nagapa nokome saridzakoiqi hiireta. Nokoi nagapa khooba
nokomeho quba te qupadzomara.
15 Oke qupadzomapuko ao bodzata burisi eete Kharettea
habata tuumarotanihe bamu.
16 Nokoi nagapa apeta peitarota bahe qusuho. Oonita nokoi
Ohongaqake raraku biiremi nohota qupa qidzaqidza bi-
ranatemi noi meenipamu nokoho quba nagapa oke gootomi
urai oorai.
17-18 Qate Ohongai Abarahamuke hee, Isakaho neta ni-
iho ttari minanipamui biranatakoi. Oiqi hiiretanihe paha
ipita noi Abarahamuho ai tatauma toronaiteqi hee, Isakake
kiridza qeebareiqi hiire toronaitemi noi Isaka khata teena
nomeho naru qupadzomata.
19 Noi hee, Oo, Ohongai hiiremi Isaka baatakoihe noi paha
ao hairiamake noke tukutakoiqi hiireta. Oonita noi qupad-
zomataho tomidza bariqai biranateta.

DZAKOPO MA ISAKA MA DZOSEPE TETE OKE IIHA QAATA

20 Qate Isaakai ipina biranatarota oke ai tataumata
saridzeqi khameto nome Dzakopo ma Esauho noo hiireta.
21 Paha, Dzakopoi baatake boohiqi ai tataumata sumu
qiba amapu teeteqi Dzosepe khata nomeho khameto eseri
Eparomi ma Manasake gimutta eete agoago eeteta.
22 Qate Dzosepe paha noomae baatare eeteqi ai tataumata
Iisirae abi Aigitta habata kebanoqake tta eetarotaho noo
hiireta paha gotta nomeho noo hiireta.

MOSE MA KARAI TETE OKE QAUPUITETA

23 Qate Moseho mai Amuramu ma pai Dzokhebe nopoi
khata moohimi dzapanoma. Oonihe Paraoi ao Isiraeho

khameto gama teetare hiiremi nopoi khatake dzukuba quba abi qibaho atti eetarotahe ai tataumata qupa too teeteqi dzasidza tapariqake noke dzukurota.

24 Qate Mosei Paraoho khatata noho nagata bitotoqi dzapa pobi minanoma naateta oonihe paha oke gama tume biireta.

25 Noi hee, Anai Isirae abi nokoho ttari oonita nokoke Aigitta abi qahitotomi anai kahosa ikanomake eete iinga ma siidzata ooqa Ohongaho oko ma boto tupuke potti biidzaqu?

26 Baamu, anai Aigitta nagapa qiba oho meuputa ooraqu oi ooraihe, anai Isirae abi nameho ttarita oomake Aigitta abi anake ngiingi mina eetakoi. Oonihe anai Kiristuho Isakike qupadzomami oho meupu minanipamu, Aigittahoke suqobidzakoiqi hiireqi bai hiireta.

27 Oonita noi ipita ai tataumata abi tupu nome dzeimaqi Paraoho attiamake Aigitta habata tta eeteta. Oi noi hee, Ohongake te mooraidzaranihe noi naho Gainene ooniqi hiire paidzasuiqi qeemata.

28 Ma ai tatauma nomeho quba eeteqi eto Isirae abi nokomaeho eka bosa khameto baataho isaki saridzaino hiireqi Mosei ingonaitaquho kabira teeke dzuubete dzuu nohoke pouta pirateteqi oho teteke noi paanaiteta.

ISIRAE ABI SAMANEI AI TATAUMAHO DZUBINA KEKE

29 Ma Ohonga hiiremi noko nooka hiisi eeteqi oba Dzuunoma oho oba gotta khaukhauta qeemata qate oba oi sooroqi Aigittaho qaa tupu gama nukuromi bamu naateta.

30 Qate Isirae abi ai tataumata Dzeriko nagapa oke rome biire ngeromami qupi sebeni naatemi noomae eseqobata. Oi teeho bahe ooho abi khepidzenoma naate baateta.

31 Qate atapa sama sesenoma oho nakuta qaaqi bosata Isiraeho dzudzu ma sogimo kokora eeteqi ai tatauma saridzetaho qubake noi te oho ngausata baatara.

32 Maqa ai tatauma eraho isere kharanita anai Gitteo ma Baraka ma Samuso ma Dzepitta ma Tabiti ma Samue ma too abi qesa ma nokoho noo paha hiiremi bodzai bamu oho quba isanataqu.

33 Oonihe qibaqake hiire. Nokoi ai tataumata bise ma baise samaneke suqobireta, baura qidza samaneke eeteta, naru bagenoma saridzeta, Raioniho too pui siireta.

34 Nokoi eepaho beedzae suqobireta. Qate qaa bamenomai nokoke bitta eetemi pepepe oi te nokoho irita peitaranihe nokoi tatanga naate qaa samane qeena ma baanahoke suqobire qaata.

35 Qate ai tataumata kotanga naateqi paimane qesai qesamane nokomeke baata neta tukuto eehahaiteta. Qate ibo abi qesai noko tototo hiireqi hee, Ohonga qaatare hiiremi

qesai ipi bodzata tukutuku qidzata biranatakoiqi oho bai hiiremi nokoke buribaroke teetemi baate qaata.

36 Ma ai tatauma nokomeho quba qupadzomaqi qesai ngiingi ma baaba saridze qaata, noo ma qangata biranate qaata, ma qesai eka ma sutasuta samane saridze qaata.

37 Qate ibo nokoi qesake omama teete qaata, qesake torona minata mooto qaata. Nokoke dzubete qaata, qaa dzubema noko kotoromi baate qaatanihe noko ai tatauma nokomeho quba tatanga naate qaata. Qesaho qepe ma haba bamu naatemi nokoi hoo sipisipi ma meme oho sasake dzaaroqi tuuma ma baaba eete qaami abi nokoke sesero eete qaata.

38 Nokoi haba habanata tuuma qaata, oma nagata dzukuro qaata, tora ma tapata tuuma qaata, oi teeho bahe ai tatauma nokomeho quba eeteqi qidza bagenoma naatemi ttokai nokoho dzore naate qaata.

39-40 Abi ai tataumanomai oonomake eetemi isere nokohoi bagenoma naate qaatahe nokoi naru oho mee saridzaama naate qaata. Oi teeho quba bahe Ohongai hee, Nokoi bamu nokoqeke oho mee saridzaquhe abi samane ttaike oho mee saridzakoiqi hiiremi poiqa napamae oho qesa nokoma gama ttaike oho mee ma meupu saridze soubidzaridzoni.

12

AI TATAUMATA NAPAI DZESUHO TETE SUIMARE

1 Oonita abi ai tatauma qidzanoma eraho ttari ao isaitemi huba mina oi napa moo kitto dzoobirorai. Oho quba napai peperataquho kahosa ma quba naane ma naane bamenoma oke gama qere pasa eeteqa toroumaqi beedzae eete mee oho qesa saridzare.

2 Napai Dzesu tete ooho maikhatake moo suimare. Oi noi hee, Kebanoqake anai oho ttidza qidzaqidza saridzakoiqi hiireqi te midzake qupadzomaranihe hapahapa oho mananga naatetaho qubake poiqa noi Ohonga Mai nomeho poro qereta peite noho samaqata oorai.

OHONGAI NAPAKE TORONAITEMI BATTIGARA BIRANATORAI

3 Oonita eto nikeho qupa peperatemi goottae naataino hiireqi, abi koiri kairinomai Dzesuke sesero ma pasena minanipamu eetemi te peperatara oke qupadzomare.

4 Oi qesai nikeke midzahubaitemi nike peperataamanihe noko nike teetare hiiremi eto baataho atti eete ooqata peperatainoho qogo noo hiire.

5 Mae khametoke qogo ma sagaho noo totohota hiiremi nike nookaamani? Oi hee, Khata name, Ohonga Sooparai niike qogo hiiremi eto nookami adzahaha naatainoma noi tete niihoke pobitemi eto nookami suqobidzanoma naataino.

6 Hiireta oi teeho bahe Sooparai qesaho dzake eete aimaqu nokoke akobeteqa tete nokohoke pobitoraqutoke aima kanabetakoi.
7 Maqa! Mai qidza teei khata nome tete pobitaama naataqu oi ooraidzaranita moorare. Ohongai nike nookami poro khametoho isaki. Oho quba noi nike pobitake eetemi etoqa basesa eetainohe battigara naatare.
8 Oi pobipobi baura nohoi nikeho irita ooraimi oho ttaiqa naatorai. Oho ttaiqa naataama naatapuko oi ehera khametoho isaki naatarori.
9 Maimane nasamane napameho poma koko qupadzomare. Nokoi napake pobipobi eetemi napai nookami nokoi dzapa pobinomaho isakita qaata. Qate qusu mai napahoi napake pobitemi qaraqaranoma naatakoi hiiremi napata bamu isanataqu mae?
10 Maimane napahoi qupadzomaqi isakita bodza ginaqake napake pobite qaatahe Qusu mai napahoi hee, Nike sasari saridze naho isaki naatare hiireqi napake pobitorai.
11 Pobipobi oke napai poiqake nookami hemenoma naatoraihe heme baura oi napake isakinomaitemi napai keba ma dzapata oho gesina saridzoraqutoke pobipobi mee qidza nohoke saridzakoi.

SAMA NAPAME QAASUMARE

12 Oho quba boto kebakeba nikeme tatanga moiteqa oko atumorai oke beedzaenomaitare.
13 Oonihe eto paha ipita haratetaino hiireqi tete niime bageke eete pobiteqa ota tuumorare.
14 Oi poma sasari oke saridze abi minara ma nike keba ma dzapata ooraqu tete teena oke iiha qaaqa Soopara napame moo qaarakoi.
15 Oonita eto teei qupa mutu eete abi qesa samaneho tete rasakitemi Ohongaho baruna heena saridzaama naatainoho qubake nike bakena geemorare.
16 Nookare, Esau abi koiri ma pasenanoma noi eka bosa pobi nomeke nookami quba sepe naatemi noma moite oho habarake hisiba suu teeke muunataho isakita nike eto Ohongaho naruke nookami quba sepe naataino.
17 Oi noi ipita eka bosa nomeho agoagoke maiho torota saridzareiqi tti ma surupo quba mina eetotahe baamu, oho teteke ao noomae siireta.

NAPAI OHONGAHO NAGAPA TATANGATA PEITE OORAI

18-19 Nooka! Tora Sinai oke qupima sengibetemi baibai hisahisama aimami uta tatanga tooromi suu hiiremi parai abiho nooma hiiremi abi oke nooka quba atti minanipamu eeteta oonihe poro tongo bosabosa ota nike te guhu ma nagapa saridzoraidzara.

20 Baamunipamu. Totoho oi hee, Tora attinoma oke abini ma hooni mae haa teei hesataqu abi oke ao hairiamake omama teetemi baatare ooiqi hiiremi nookaqi noko baataquho tomidza naateta.

21 Ma quba attinoma oi gama paana naatemi Mose noomae paha hee, Idze ana atti mina eetemi naho sama rubaruba eete oiqi hiireta.

22 Oonita quba oonomama nike qesa dzaira eetaquho tete bamuhe, Ohonga qaraqaranomaho meusu nagapa Dzerusaremu kupina eepanoma qusuho torana oorai oio nikeho isaki, ooqata qeemorare.

23 Ota angeroi huba haba biirorai, ota paha abi rike ma pobiho gisi qidzake oorai ma oko ma boto tupuho eka bosa khameto nikeho dzapa ota qeetemi oorai ma ota abi minarake batabidzaquho Ohongai poro qere nometa oorai.

24 Ota paha Dzesu dzuu nomema poro tongo usaqe oke rittabetemi oorai isaki oi Abere bosata eetetahoke suqobidzanipake eete oorai.

OHONGAI EEPAHO ISAKINITA BAKENA GEEMORARE

25-26 Oonita erake qupadzomare. Sinai torata totoho oi qogo noo hiiremi ttoka rubabeteta ota apene nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta. Oonita poiqa Kiristuho totohota qusuho neta noo hiireqa hee, Anai paha noo hiiremi ttoka keke bahe qusu ma ttokai gama rubabetakoiqi hiiremi oorai. Oonita apene noho noo nookaama naateta nokoi baataho pobi naateta.

27 Ma oi hee, Anai paha noo hiibaquiqi hiiretaho khooba erani: Hiiromi rubabetemi uubaquho isaki ao taatakoini qate uubaquho isakiama oi poupaamake qaarakoi.

28 Qate Poro tongo usaqe ma oho pobi minarai poupaamake oorai qaarakoita napamae gama iso keke adzahaha naate oke mai eetare. Mai eeteqa qupa ororo ma sahasahama Ohongaho kokora baura eetemi bagenoma naatakoi.

29 Oonihe Ohongai kupina eepanomanita eto nookaama naataino.

13

NAPAI QESA KOKORA EETORARE

1 Qateqa erake qupadzomare: nikeho bisata qesa dzaira eetaquho tete eto gattiqa naatainohe qesa kokora bagenoma eetorare.

2 Ohongai qaru dzoobire baami abi qesai oho khooba ruumenihe noko sepeke kokora bagenoma eetetaho teteke qupadzomaqi eto dzore ma aabeke oho pobi qaanataino.

3 Paha Kiristuho quba qangahasi saridzorai mae sutasutata oorai nokoma ttaiqa naate hoobidzare oi nike oho qesa ttokaho samanita eto ruume naataino.
4 Qate apu ma ata qesa naatorai oho tete qidza dzapanoma oonihe paha koridzanomanita teei qusubaitaama naate dzongobetaquko noke Ohongai batabidzakoi.

5 Ma Ohongai hee, Anai niike gaubire qaataquho tete ooraidzaraniqi hiiretanita nikeho qepe ma haba isanatemi eto ttuma ma qurumaho dzaodzao eetainohe isakita oorare.
6 Oho isakita qaaraquko napai ttidza qidzaqidza eeteqa hee, Ohongai naho too tetatetanita anake abi ikake eetaqu oho attike ana bamu eetaquiqi hiibakoi.

TETE BIRAITEMI OORAIKE QUSUBAITARE

7 Qate qaru abi ma qesa nanai nikeho quba sinabidza paanaiteqi oora ma qaara qidza banaitemi iisu oi meenoma naate oorai oke qupadzomaqi nikemae tete oke qaupuitare.
8 Nookare, Dzesu Kiristui agoba ooraiho isakita qaarakoi.

9 Oho qubake bapotopotopo maina paina sigita biranatemi eto oke nookami meenomaho isaki naataino. Oi qesai patta ma quba qesaho koridzakoridzaho dzaodzao eetorai. Oonihe koridza samane oonomai te abike oora ma qaarata hoobiroraidzarani. Eto oke iihainohe iiha ma dzoobidzata kotanga naateqa dzasaho tete teena oke iiha qaarare.

KIRIDZA APEKE OHONGA MOITEMI ISANATAQU?

10 Nookare, napai Ohongaho haqata muunorai oke hu nooho dzube abi muunaquho isaki ooraamanita qupadzomare.
11 Oonihe paha tete erake qupadzomare. Dzube abi mimi hu nooke qusubaiteqi nokoi ingona dzumata kahosa abiho habarake burimakau dzubeteqi dzuu nohoma poro ttaganomaho suruhota qeemaqi qohare ma quba piratete qaata. Qate kabiraho mee ma gotta oke nokoi nagapa sasata biireqi ngiingi eete qeeremi gaabi eete qaata.
12 Oho isakita Dzesui dzuu nomema abi samane napake soobareiqi nagapa oke qaate paaqata baateta.

13 Oonita noi nagapaho sasata napaho habara baatetaho ngiingi etainohe too inainama qere biidzare.
14 Oi ttokaho Dzerusaremui bamu agoba qaaraquhe qusuhoi qaarakoita oonomaho isaki qiri eete saridzakoi hiireqi qeemomare.

15 Qate Dzesui napaho dzube abi mina naatemi napai kiridzaho isakita Ohongaho hasama gegema hiireqi too napamema Dzesuho dzapata hiiremi meenoma naatorare.

16 Ma quba qesaho ttaiqa naateqa kokora baura samaneke
eetaqu oke Ohongai nookami kiridza bagenomanita eto
baura oho ruume naataino.
17 Qate sinabidza soopara nikehoi midzaama naateqi is-
ere qidza nikehoke ttidza qidzaqidzama qusu maiho torota
mootareiqi nikeho bakena geemoraita nokoho noo qusubaite
qaarare.

PUPU MA AGOAGOHO TETE
18 Ma paha nana poma qesa samaneta qupa sasarima keke
baura eetorare hiireqi nike nanaho quba pupu hiibare oi
nanai oora ma qaarata oho dza minake eetorai.
19 Nike oho quba mekeqoma pupu hiire qaamake anai ao
dzamonoke nikeho torota biranataqu kaqa.
20-21 O dzoobe, napaho Soopara mina Dzesui baateqi dzuu
nomema poro tongo usaqe tatanga oke sipisipi napaho quba
saaqoromi Ohonga hasuho Maikhatai noke botota dzeimami
baataho neta tta eetemi mai hiiremi noi napake tuuhoroqi tee
ma teeta bageke eete pobite tuumami napai Ohongaho dza
qusubaite qaamake, uububuu Maihota bagenoma naatakoi.
Oi teeho quba bahe Dzesu Kiristuho khooba oke eete ooraita
noho dzapa pobi biranate qaraqara qaarakoi. Oi mee.

NOO SUHE
22 Oonita dzairamane name, anai noo hoteqa apema
nikeho quba qeete bahe eto nookami goottaeho isaki
naataino.
23 Qate noorake nike nookare. Timotteo noma napahoke
noko ao saqoromi anai noma nakamae nikeho torota dza-
monoke biranataqu kaqani.
24 Qate Itariaho qesamane napahoi nikeho quba dzoobe
hiire. Oonita nikemae bosa qobaqoba ma qaheuba oko ma
boto tupu minarake oho qesa dzoobe hiibare.
25 Oionita Ohongaho baruna heenai nikeke sengi eete
qaarakoi.
Pauro (ooni kaqa)

DZAKOPO
NOHO DZAIRA PEPA

Dzakopo Dzosepe
Dzesuho noma qeeteta
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 50
Dzesu Kiristuho Oko Ma Boto Tupu
Besa Bisanaho Patisigi ma
Ttoka Ma Haba Samane

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzairamane:
Ohongaho oko ma boto minara nike haba maina painata sakaba tuuma oorami ana Dzakopo, Ohonga Mai ma Soopara Dzesu Kiristuho kokora abi noorake nikeho quba qeete.

BATTIGARA NAATE MEE SARIDZAKOI

2 Dzairamane name, nike kaipo qesaqesa saridzorai oke hee, Quba bagenomaniqi hiibaridzo.

3 Oi erake eete oorai. Nike Ohonga ai tataumami torona biranatemi nike oho battigara naatakoi.

4 Battigara naate qaamake nikeho oora ma qaara iso keke naate bamu teeta obera naataqu.

5 Qate teei oho tete saridzaama naataquko, abi noi Ohonga tete quba qasa hiiremi noi bamu oho qoredza eetaquhe, baruna heenata abi minarake tete banaitoraita noi paha abi oke tete banaitakoi.

6 Oonihe eto abi oi oho hou peu eetainohe, oi meenoma naatakoiqi qasa hiibaridzoni.

7-8 Oi utai besaho pouma aimami qohaba reretorai oho isakita abi hou peunomaho qupai eseri naatemi tete nohoi rasakinoma. Oonita etoqa abi oonomai hee, Anai Ohonga-hota mee saridzakoiqi qupadzomaino. Oi baamu.

TTUMA MINANOMAHO NOO

9 Qate abi sepe teei nooka hiisi eetemi Ohonga noke ai qusubaitemi noi oho quba qaki naataridzoni.

10 Qate abi ttuma minanomake Ohonga ai quratemi noi paha oho quba nookami nohota isanataridzoni.

Oonihe abi ttumaho dzaodzaonoma noi baa bittinaho qesa dzaetakoi.

11 Oi ete peite humamutu dzooromi bittina rumubami noho nee ma bau bamu naatoraiho isakita ttumaho dzaodza-onomai oho teteta dzaetakoita nookare.

OHONGAKE IKOBETAQUHO TETE BAMU

12 Qate abi teei toronata battigara naate qaaraqu oio bagenoma. Oi teeho bahe apenei Ohongaho dzaodzaoke eetorai, Ohongai qaraqaraho barei nokoho matubata dzeebidzakoiqi hiireta. Oonita torona bamu naatemake abi oi oho barei dzeebire qaarakoi.

13 Oho quba qangaho torona biranahimi eto teei hee, Naane quba Ohongai ana oho toronaisubiqi hiibaino. Oi teei Ohongake qangama toronaitaquho tete baamu. Oho qesa Ohongai teqaha abike qangama toronaitoraidzara baamunipamu.

14 Abi noomaeho dza oi noke ikobete qangata dzeimami torona ooqata biranatorai.

15 Biranate abike suqobiremi kahosa mee eetemi noi oho ipike baata saridzoraita teei dza nomeke soopara eetorare.

16 Oonita dzairamane, nike eto oho noo oberama hiibaino.

17 Torona bahe, ari qidza ma qonoqono bagenoma napaho irina oorai oio pei dzadza Mai napameho neta quratorai. Ma noho tete iso keke ooqi qangata qeemaquho isaki baamunipamu.

18 Noomaeho qupa hiiremi noi noo meenoma nomeke napaho qupata dzaaromi napai ao biranateqi boto popo nohoho paiko quba naate oorai, dzoobe.

SINABIDZA QUSUBAITAQUHO NOO

19-20 Oho quba, Dzairamane, napai erake qupadzomare. Abi eto pureke noo sepesapeke hiibaino ma teeho dzauba eetaino. Oi abiho dzaubai te Ohongaho pobi naatoraidzara. Qate sinabidzaho meeke gama ao hairiamake nooka qusubaitare.

21 Oonita quba ngiingi ma baabanoma abiho oora ma qaara sesero eetorai oke gama tume biireqa noo nikeho qupata dzaaromi oorai oke keba ma dzapata qusubaitemi noo oi nike ingonaitakoi.

22 Oonihe eto sama nikeme ikobeteqa tomama keke sinabidza nookainohe oke qusubaite qaarare.

23 Oi teei oke tomama nookaqi qusubaitaama naataqu noi abi sama moramorata nese ma pati nome mooqoraiho qesa,

24 mooqa papate ao isaki nome ruume naatakoi.

25 Qate Ohongai abi qangata qagaumorai tete oke teei qupadzoma soubidzaquko noi ruume naataama naate qusubaite tuumaqa baura tee ma teeke eesuqa bamu qupa muunaquhe qidzanatakoi.

26 Qate teei hee, Oore anai sinabidzaho isaki ooniqi hiibaqu oho qanga bamuhe noi eteete nome soopara eetaama naataquko abi oi sama nome ikobetemi sinabidza nohoho meei baamu.

27 Nookare. Teei iiha ma dzoobidza nomeke soopara eete ttokaho qanga potti biireqi moomi toki mattarumi heme ma bamenoma oomi abi oonomake kokora eete qaaraqu oi bagenoma. Oke Ohonga Mai moomi sinabidza nohoi ikoikoho isaki bamuhe, meenipamu oni.

2

ABIKE NGIINGI EETAINOHO NOO

1 Dzairamane name, nike Dzesu Kiristu Soopara dzapanoma napameke ai tataumaqi ikanomake eeteqi qesaho ngiingi eetaqu?

2 Oi erake eete oorai.

Abi bau senginoma teei sasa bagenoma dzaaro oomi abi habana ttoba qosana dzapidzanoma ooqi,

3 nopo esese garuba nikehota dzuubami nike abi sasa bagenomaho dzapa qusubaiteqi hee, Oo nii baa erata habesoo. Oiqi hiireqa abi habanake hee, Eo nii qeeqata qoobareiqi hiibaquni mae hee,

4 Qoo basata habesareiqa hiibaqu, oke eeteqi meeke nike qupa rasaki nikemeta oberama batabirorai.

5 Dzairamane name nookao. Abi habana ttokana oorai nokoke Ohonga asateqi hee, Abi oonomai naho dzake eeteqi sinabidzaho meupunoma naate naho pobi mai eetaridzoni hiireqi agobake oho naru hiiremi oorai. Oi meenipamu.

6-7 Nike moomi apenei nike pupubirorai? Ma apenei Kiristuho dzapa nikeho irina oorai oke qanga hiireqi nikeke noota mootorai? Oi abi bise baisanoma ttuma minanomanita nike ikanomake eete nokoke qusubaiteqi abi habanake midzata mootorai?

8 Paha hu noo qibanai hee, Nii sama niimeho quba dzasa eetoraiho isakita nii samaqana niimeho dzasa eetareiqi hiiremi sinabidzata qeetemi ooraita oke nike qusubaitaquko isanatakoi.

9 Oonihe nike qesaho ngiingi eete hu noo oke riitemi kahosa naatorai.

10 Oi teei hu noo minara qusubaiteqi teenaqake riitaquko noi minarake riitaquho isaki naatakoi. Oi Ohongai hee,

11 Nii eto apuata eetainoiqi hiireqi teena noi paha hee, Nii eto teete baatainoiqi hiireta. Oonita nii apuata eetaama naateqi abi teeke teete baataquko nii hu noo minaraho ritarita abi naatakoi.

12-13 Oho qesa nii abiho quba baruna heme eetaama naatemi Ohonga bamu niiho quba baruna heme eetaquhe, niike abi ritaritaho isakita maripa eetakoi. Qate nii abiho quba baruna heme eetemi baruna heme oi maripa oke kebaitemi Ohonga paha niiho quba baruna heme eetakoi.

Oonita Ohongai saqosaqo tete biraitemi, oora ma qaara ma hibahiba nikemeta oho tete iiha qaarare, oio bagenoma.

AI TATAUMA MEEHO NOO

14 Dzairamane name teei hee, Oo ana ai tataumoraiqi hi-
ireqa oho tete qusubaitaama naatemi oi isanataqu mae?
15 Baamu, oi nomani mae nane, saseni mae dzaba teei ttoba
ma bareamake oomi noho ttidza saa eetemi nikehota teei
noke korabetaama naate sepeke hee,
16 Dzoobe, nii eepa agimaqa keba ma dzapata tuumareiqa
hiibaquko oi bamu isanataqu.
17 Oho qesa teei too kakama ai tataumaho tomidzabari
naate oho tete qusubaitaama naataquko noio gau ma keba.
18 Oonita abi teei hee, Isanate teeho ai tataumai oora ma
qaara nohota paana naatoraihe naho ai tataumai qupaqata
keke ooraimi paha isanatorai. Oiqi hiibaquko noke ana hee,
Eehe, ai tatauma niihoi qupaqata keke oomi tete apeta oke nii
ana banaitemi ana moo qupadzomaqu? Bamuhe, ai tatauma
nahoi oora ma qaarata paana naatemi ooqata nii ao khooba
qupadzomakoi, oke ana nii pobi hiibakoi.
19 Nookao! Ohonga teena ooraiho pobike nii nookami oi
quba adzahahani mae? Idze, songenai Ohongaho nookami
atti nokoke suqobirorai.
20 Oonita abi quseripo nii moorare. Ai tataumai oora ma
qaara niihota ooraama naate qupa heeqata ooraquko oi gau
kekeni.
21 Nookare. Abarahamu eebobo napahoi Ohonga qusub-
aiteqi kiridza eetareiqi Isaaka khata nome haqanaitemi
Ohonga Abarahamuke abi pobiniqi hiireta.
22 Oonita nii moomi ai tataumai oora ma qaara nohota
baura eesumi oora ma qaara nohoi ai tataumaho mee
naateta.
23 Naatemi napai nohoke isaitemi hee, Abarahamui
Ohonga nooka hiisi eetemi Ohonga noho dzapake abi pobiho
ttarita moototaiqa qeetemi noo oi ooqata meenoma naateta.
Paha Ohongai hee, Abarahamui anake dzaira eetoraiqi
hiireta.
24 Oonita nike moomi ai tataumai qupata keke bahe, abiho
oora ma qaarata gama baura eetemi Ohonga oho abike
pobiniqi hiibakoi.
25 Oho qesa Rahaba atapa sama sesenomanihe, noi Isirae
abiho dzudzu ma soogimo kokora qidzake eeteqi tete qeba
neta dzoobiremi oho quba Ohonga noke pobiniqi hiireta.
26 Qate abi teeho sumasa biranatemi noi baataho isaki oni.
Oho qesa ai tataumai abiho qupaqata keke ooqi oora ma
qaara nohota paana naataama naataqu oi paha baataho isaki
kekeni.

3

ETEETEHO NOO BAMENOMA

1 Dzairamane name, qesa ma nanai abi tete banaitorai
nanake Ohongai mekoqoma pobitaridzonita eto sama qusub-
aite nikehota samanei banaita naatareiqi beedzabeedza ee-
taino.
2 Oi napai gamaqa quba qesata obera naatoraihe, teei
banaita noo hiireqi eto oberama hiibaino. Noi ago idzoidzoke
ooqa qupa ma sama nome gama soopara eetaquko oio isaki
naatakoi.
3 Qate abi napai oosi too dzoge suutoqi teeta tuumare dza
eete ooqata dzeimami nokoho sama qusubaite tuumorai.
4 Oho qesa sisima mimiqapa oke uta mina huitemi beedza-
ema tuumoraihe, oho mai teeta tuumare qupadzomaqi poo
gattiqata pobitemi ota tuumoraiho tete qupadzomare.
5 Oi eteete napahoi quba gattingaqanihe noo minaqipake
hiibaridzoni. Idze, iina gattiqa moosohimake abaqasa mina
ao qaite gabi eetakoi!
6 Oho qesa eteete oi oko ma sama napahota ooqi ttoka
ma haba minaraho qanga oho hihidza naatemi Iibadza oke
qeeremi qupa humamutu peitemi oho quba sasa qaitakoita
qupadzomare.
7 Qate kabira qesaqesa, oi neeni mae dzootata, kabira
obanani mae torana, oke abi kebaitemi noo qusubaho isaki
naatakoi, tete oke eetorai.
8 Qate abiho eteete oke apei kebaitemi isanataqu? Oi
attinomanipamu abike baatata mootakoi.
9-10 Idze, ikanomake eete hasa ma gogai too teenata
qurataqu? Oonita napai eteetema Ohonga Mai ma Sooparaho
hasama gegema hiireqa paha ooma napai abi Ohongaho
tomidzake korabetetake goga hiiremi bamu isanataqu.
11 Dzairamane, oi oberani. Nike moomi oba togo ma meke
esese oba neseho puita biranatorai mae?
12 Eo, nike moomi ee dzunata pogari mee goomorai mae?
Paha, togora meei qasiputa goomorai mae? Dzairamane, oi
bamenomanipamu! Oba togo ma meke nopoi qesa dzaira
eetaamanita tete mee qupadzomaqa noo qidza keke hiibare.

NOKANOKA QUSUNAHO NOO

13 Qate nikehota qesai qupa dzohidzohi ma
nokanokanomani mae baamu? Oi abi oonomai sama
qusubaitaama naate nokanokata isanateqa oora ma qaara
qidza nometa abike tete banaitaridzoni.
14 Oonihe, nikeho qupata ttire mina biranatemi nike qesa
bitta ma kaka eetaquko etoqa soropuru eete noo mee oke
arabidzaino.

15 Nokanoka oonomai qusuho nenanidzara, bamu. Oi ttokaho iiha ma dzobidza qangaho nena.
16 Oi iibadzaho pattani. Nookao. Abi ttire eeteqi bitta ma kaka eetemi oho neta ingaqo ma rasaki samane biranatakoi.
17 Qate nokanoka qusuna quratorai oi mutusa qidza keke. Oi hasu ma keba, ma oi bamu abiho kahosa eetaqu. Oi paha abi riitaama ma ikobetaamanihe dzasa quba mee qidza samaneke goomorai.
18 Oho biidzake hasuho maimanei abiho qupata keba ma dzapata dzaaromi oho mee rike ma pobi bagenomai biranatakoita qupadzomare.

4

QUPA BURISI EETAQUHO NOO

1 Khooba apeho quba qaa ma dzauba nikeho bisata biranatorai bahe, pasena nikeho qupa ma samata baura eetemi biranatorai, oi mee.
2 Nike teeho quba rumubaqi saridzaama naatorai, oi nike pupu qaateqi saridzare hou eete ao ttire eeteqi teeta ma tanga qupadzomorai.
3 Ma nike pupu hiireqi oberama dza nikemeqaho noo hiiremi meeama naatorai.
4 Idzii, nike atapa sama sesenomaho tomidza naasubita nookare. Ttoka abi eetoraiho masake eetaqui Ohongaho ibo. Oonita apei oho masake eetaqu noi Ohongaho ibo eetakoi.
5 Oi sinabidzai hee, Ohongai ao napake Sumasa moitemi noke qusubaitaama naataquko noi hairiamake ttire eetakoiqi hiiremi nike qupadzomami habata tuumorai mae? Oi baamu.
6 Sinabidza teei hee, Basesanomake Ohongai ibo eetoraihe, abi qupa kebanomake noi baruna heenata beedzaenomaitakoiqi hiiremi oorai.
7 Oonita napai beedzae oho isakita oorai. Oho quba nike Ohongake dzaga bobotoqa Saataqake basesa eetemi noi nike papate atti tuumakoi.
8 Oi nike Ohongaho dzagata inobetemi noi paha nikeho dzagata inobetakoi.

Oho qubake kahosa abi nike ao qupa ma boto akobetare.
9 Ma qupa nikeme pobitemi sesesei oorare. Nike qupa qangaqanga eete tti ma ttaka hiibare. Nike qakiqaki eete qaariti poiqa qupa bame eetare.
10 Nike oonomake eete Soopara napameho pengata subatemake meenipamu noi nike ai qusubaitakoi.

QOMAQOMA HIIBAQUHO NOO

11 Paha, eto qesaho obera hiibaino. Dzairamane, teei dzaira nomeho obera hiibaquko noi oora ma qaaraho sinasina obera hiibakoi. Oi noi dzaira nome qanga hiireqa sinasina qidza oke qanga hiibakoi. Oonita nii sinasina qidza oke qusubaitaama naate oke qomaqoma hiibaquko bamu isanataqu.

12 Nookare. Ohonga teena maripa Maikhatai oora ma qaaraho sinasina oke mootota. Noi noqenipamu abike ingonaitareiqa ingonaitakoi, ngausa eetareiqa ngausa eetakoi. Oonita nii Ohonga apei temu niimeke ao hairiamake iiga ma qomaqoma hiibaqu?

ETO OHONGA RIITAINOHO NOO

13 Qate qesa ma nikei totoho erake hiirorai. Hee, Oo nanai isanate poiqani mae iihaike meusu nagapata tuumaqa tii teenaho nakuta pisinisi baura eeteqa oma mina saridzakoiqa hiirorai.

14 Idze, iihaike biranataquhoke nike ruumeni.

Oi nikeho qaraqarai sumasa qaunaho isakita biranahiqake ao dzaetakoita qupadzomare.

15 Totoho oho habarake nike hee, Ohonga Sooparai hiiremake nanai ooqake eetakoi mae erake eetakoiqi hiibaridzo.

16-17 Oonita teei Ohongaho pengata quba qidza qupadzomaqi eetareiqa eetakoi, oonihe oke eetaama naataquko nohota kahosanoma naatakoi. Oho quba nike Ohonga ruume naate qupa ma sama qusuba baura eetemi oho tete sapara naatakoi.

5

TTUMA MINAHO DZAODZAO OHO NOO

1 Qate ttuma minanoma nike nookare. Quba bamenoma nikeho irita biranatake boobita nike oho tti ma ttaka hiibare.

2-3 Bodza ao bamu naatemi nike ikaqi hiire iisu mina mootorai? Ttuma nikehoi dzahosa eetemi ttoba ma sasa nikehoke bittura muunami, siriba ma gori nikehoi ttidza sakabami ttidza oi nikeho qoredza khooba paanaite ao eepaho qesa nikeke dzoobakoi.

4 Baura abi nokoi nikeho sobadza geemami nike oho ipi ma ari qaanatemi oho areare hiirorai. Oonihe mee rumutoraiho abi tti ma dzauri hiiroraimi totoho oi Qaa Pobipobi napahoho tomata quratoraita nookare.

5-6 Oi nikei abi kahosaamake batabireqi teetemi nokoi qidzoke oho ipi teetaqu. Oonihe nikei ttokata ari ma mosunoma qaaqi sapurunoma naatemi nikeke dzuubetaquho bodza ao dzamonatoraita qupa burisi eetare.

IPI MA ARIHO NOO

7 Dzairamane name, nikei goottaeama naate qaamake
Soopara napahoi biranatakoi. Oi dzooho mai teei mee
qidza goomaquho beebe eete qaama quu bosabosa ma ipina
taatemake mee saridzakoi.
8 Oonita Soopara napahoi oho qesa biranatake boobita nike
goottaeama naate qupa nikeme too teete qaarare.
9 Maripa Maikhatai ao naga pouta qooroqi ttoka abike
maripa eetakoihe noi eto nikeke maripa eetainoho quba eto
nike qesa iiga hiibaino.
10 Dzairamane, agobake too abi nokoi Ohonga Sooparaho
dzapata hiireqi goottaeamake heme samane saridzeqi tete
oke napaho quba biraitemi oorai.
11 Battigaranomaho hasake hiireqi napai hee, Bageno-
maniqi hiiroraita qupadzomare.
Paha Dzobu battigara naatetaho pobike nike nookami
Ohonga Soopara oho ipi ma ari noke moiteta. Oonita nike
moomi Soopara napahoi gimuba hemenomanita dzasa mina
eetorai oke etoqa ruume naataino.

NOO HIIRE TATANGAITAQUHO NOO

12 Qata noo bamenomanipamu teei erani. Nike noo tatan-
gaitareqi etoqa hee, Anai Ohonga qusunani mae ttokanani
mae quba qesaqesaho pengata hiibiqi hiibaino. Nike oore
hiireqi oore keke hiibare. Ma bamuiqa hiireqi bamu keke
hiibare. Oonoma hiiremi Ohongai bamu nikeho qomaqoma
hiibaqu.

PUPU HIIBAQUHO NOO

13 Obete nikehota qesa kaiponomai pupu hiibare. Qate
qesa qakiqakinomai isanate Ohongaho hasa hiibare.
14 Ma hemenomai sinabidza sooparaho quba hiiremi noko
Soopara napameho quba eeteqi noke bibi suraite noho irita
pupu hiibare.
15 Oonihe ai tataumaqi pupu hiiremake Ohonga Soopara
noke tukutomi khetedzanomai qidzanatemi noho kahosa
teei ooraquko Ohonga dzamutakoi.
16 Oho qubake kahosa nikeme qesa hiire paanaiteqa qe-
saho quba pupu hiire qaaqa qidzanatare. Oi abi pobi teei
pupu hiiremi oi beedzaenoma naate bamu sapara naataqu.
17 Napai gama pepepe oonihe, agoba Eriai oonoma ooqi
pupu hiireqi hiireta, Eto quu taatainoiqi hiiremi tii tapari ma
temuho khooba oho nakuta quui te ttokata taatara, bamu.
18 Qate noi paha pupu hiiremi quui taatemi ttoka paha mee
eetetanita oho beedzaeta giimare.

QESA INGONAITE POBITAQUHO NOO

19 Dzairamane name, nikehota teei tete mee qaatemi teei
noke dzeimami paha teteta tuumaqu oi qidza.
20 Oi kahosa abi teei tete qangata tuusumi teei noke paha
tete qidzata mootaqu oke eesuqi noi oora ma qaara nohoke
baata neta ingonaiteqa kahosa samaneke teetakoi oke noi
qupadzomare.
Anaio Dzakopo

1 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Siimo Peetoro Dzonai qeeteta
Roma, Itaria
Tii 64 mae 65
Dzesuho Oko Ma Boto Tupu
Pottu ma Garatia ma Bittinia ma
Asia Gattiqaho Haba

DZOOBE MA PASARAHO NOO

1 Dzoobe Mina:
Ana Peetoroi Dzesu Kiristuho qaru abi. Oonita nagapa qesa ao pei neta qeetemi oorai ma nagapa ape ma apeho abi Kiristui asatemi nike ota dzore ma aabeho isakita oorai, anai minarama nikeho quba qeete, dzoobe!

2 Oio Ohongai sau kharata qupadzomami nike noho pobi naate oorai. Oi Kiristui nike asatemi Sumasai nike qaheburomi nike oho noo qusubaitemi Dzesu Kiristuho dzuui nikeke piratetemi qidzanate oorai. Oonita keba ma dzapai nikeho irita biranate meupu naatare.

NARUHO NOO

3 Ohonga dzoobe! Noi Dzesu Kiristu napahoho mai ooqi khatake baata neta tukutoqi baruna hemeta napake dzoomami oorai.

4 Dzoomami napai ao Dzesu Kiristuho neta qaraqara etteimorai. Etteimoraihe napai noho neta mee qidza saridzoraqu oi bamu qanganataqu ma baamu bamu naataqu. Oke qusuho iisuta napaho quba paramu mootomi peitorai.

5 Oonihe napai ai tatamami Ohongaho beedzae napake tuuhoro qaamake bodza ipiqata Ohongai paramu oke paanaite napake qidzata mooto soubidzakoi.

6 Oke nike ao mooqi qakiqaki naataridzonihe nike bodza hoteqake qangahasi maina paina saridzeqa oho heme moorakoi.

7 Oi erake eete oorai. Gori oke abi eepata mooto toronaitemi bagenoma naatoraihe paha pui tee ma teeta dzaetorai. Oonihe ai tataumaho oora ma qaara nikehoke toronaite qaami Dzesu Kiristui biranateqanoke moomi oi goriho ttumake riitanipamuke eetakoi. Oi hasahasa ma subesube ma dzapa pobinoma naatakoi.

8-9 Oi qesa ma nikei Kiristuke mooraamanihe noho dzaodzao minake eetorai. Mooraamanihe nooka hiisi eeteqi qakiqaki minanipamuke eeteqi oho ipike nike oora ma qaara qidza saridze aoke dzapa pobinoma naatoraita mooro.

QAHEUBA SUMASAHO BAURA

10 Oonihe agobake too abi nokoi oora ma qaara qidza oho
iiha ma dzoobidzake eete qaaqi baruna heena nikeho torota
biranatoraiho noo bena hiireta.
11 Oi Kiristuho Sumasai nokoho qupata baura eeteqi hee,
Kiristui baaqanoke heme saridzakoi. Saridze soubireqa
dzapa pobinoma naatakoi hiireqi noo oke noko banaitemi
nokoi oho tete ma bodza qiri eete qaata.
12 Oho qiri eetemi oi nokomaeho bodza bahe nike ma
napaho quba biranatarotaho noo. Oonita too abi napaho
kokora eeteqi Sumasai noo noko banaitetake noko geeta
qeetemi napai isaite qupadzomorai.

Oonita Ohongai Sumasa dzoobiremi qusuta qurate sin-
abidza abi kura ma tangi eetemi noko ma nanai oho noo
nike pobi hiiremi nookorai. Oonihe angeroi quba oho dzake
eetoraihe oi nokoho isakiama naatemi noko eema ma totoqo
eetoraita nike eto oho nookami quba sepe naataino.

*OORA MA QAARAKE BAURA QIDZAHO QUBA QAHE-
BUDZARE*

13 Oho qubako nike qupanoma naate oho saisa qegoroqa
Dzesu Kiristuho torota atima qaamake noi paana naatemi
nike baruna heena nohoho mee mai eete soubidzakoi.
14 Oonita nike bosata ruume nikemeta ttokaho rumuba
qesahota qaata eto oke qaupuitainohe khameto noo qusub-
anoma naate ooraiho isakita baura eetorare.
15 Nookao! Ohongaho qetaqeta teei hee, Anai
qaheubananita nike oho qesa qaheubaho isaki naate
qaarare.
16 Oonita Ohonga napahoi qaheuba sasarinipamuho teteta
oomi oora ma qaara nikehoi oho qesa sasari naate qaarare.

KIRISTUI NAPAHO TTUMA

17 Oi Abi baura ika ma ikanoma eetorai ooqaho isakita
Ohongai napake ipi moitorai. Oho quba nike noke Mainiqi
hiire ququimaqa ttokata dzore ma aabeho isakita qaaqa
peitare.
18 Nike erake qupadzomare. Nikeho mai ma nasami eete-
tata nike oora ma qaara rasakinomata qaami gori ma siriba
te nike oho angita saqobara bamu.
19 Oio dzaetaetaho ttuma. Qate Kiristui kabira sasari
bagenoma noho dzuui biranate oho ttumanipamu naate nike
ma napake kahosaho ekata saqoromi oorai.
20 Oi Ohongai qusu ma ttoka korabetaamake qaaqi ao Kiris-
tuke oho quba uhutotanihe, abinqake nike ma napaho quba
paanaiteta.

21 Paanaiteqi noke baata neta tukutoqi dzapa pobinomaitemi napai Dzesuho pouta dzuubaqi Ohongake ai tataumorai. Oi nike Kiristuhota atimaqi Ohonga Maiho torota atima ai tataumoraita nookare.

OHONGAHO NOOI NAPAHO DZOMADZOMA PAI

22 Oonita nike noo mee oke qusubaiteqi qupa ma oora ma qaara nikemeho akoako saridzeqi oho quba qesamane nikemema dzoobe ma kanakanaho isakita oorai. Oonihe oho isakita ooqa mekeqomake qesa dzaira qidza eete qaarare.

23 Oi Ohongaho nooi eehaha, qanoqanonomaitaquho isaki oonita oi nike ma napake dzoomami napai biidza ma suuna gadzigadzi bahe, agoago khataho isaki oni.

24 Oi erake hiiremi oorai. Ttoka abiho samai gama ee ma ekaho isaki ma abiho dzapa pobi oi sihidzaho isaki. Oonita ee ma ekai rumubami sihidza nohoi gama ttokata pereborai.

25 Qate Soopara napameho nooi Pagirinita baamu bamu naataqu. Oi noo ape bahe Kiristuho isere qidzake nikeho torota mootomi oorai teena.

2

NAPAI OHONGAHO KHAMETO

1-3 Nike ao Soopara napameho baruna heena qidza eetteimami meke eetorai. Oi teeho bahe nikei Ohongaho khameto bittina oonita nike qusuho amena dzubina mekenoma oke muunoqake ohongahonga naatorakoi.

Oho qubake mee ma obera, tti ma ttire, ooso ma dzauba, ma quba oonoma oke gama tume biidzare.

NAPAI OHONGAHO OMA NAGA

4 Ma Kiristui paha ttuma minaho oma hisasainoma oonita nike isanate noho neta baa hasa hiibare. Oonihe Ohonga noke asatemi ikanomake eeteqi abi qesai noke ngiingi eetorai?

5 Nookare nike oho qesa oma hisasainoma oonita Ohongai nike ttuttuiteqi ooma naga gootorai. Gootomi nike qaheuba dzube abi naate Dzesu Kiristuho dzapata qusuho kiridza qeeremi Ohongahota bagenomanipamu naatorakoi.

Oi teeho bahe Sinabidzaho geeta Ohongai hee, Nookare.

6 Anai Nagapa qibaho (Dzioho) khooru tuputa naga gootoqi oma ttuma minanoma asatemi oho ttittira naatorai. Oho quba apene ma apenei noho torota atimaqu bamu eseqobaqu.

7 Oiqi hiiroraita ape ma apei noho torota atimorai napai moomi noi dzapanomani.

Qate gosogoso abi qesai ai tataumaama naateqi noke moohimi oma biidzanomaho isaki naatetanihe noi ikanomake eete naga oho ttittira naate oorai?

8 Oi nokoi Soopara napameho noo bai hiireqi oho kahosa
eeteqi nokomae ota peemaitorai ma oma dzogetomorai. Oho
isakita noko mokosu koko oke moohirareiqi hiiremi oorai.

NAPAI OHONGAHO QAHEUBA BARABETA ABI

9 Oonihe Ohongai nike ma napake asatemi napai nomaeho
qaheuba oko ma boto tupu naate abi qiba qusunaho ttiihu
barabara abi naateqi qidza ma rike nohoke abiho quba pat-
tabetorare. Noi napake qupi neta dzeimami dzadza nohota
agimoraiho noo oke napai minaraho quba hiire paanaitarid-
zoni.
10 Oi nike agobake baruna heena saridzaamake qaaqi
orobasa naate qaatanihe, poiqa Ohongai nikeho baruna
heme eetemi nike ma napai nomaeho oko ma boto naate
oorai, ooboboo!
11 Oonita dzairamane name, ttokaho dza ma rumuba oi
nikeho qupa rasaki eetakoita oke potti biire qaarare.
12 Oi nikei tuuma abiho bisata oomi nokoi nikeke biisi naate
qomaqoma hiibarorihe oora ma qaara ma baura qidza nike-
hoke moo hasa hiireqa hee, Meeke Ohongai napaho bisata
baaqoraiqi hiibaridzonita nookare.

NOO QUSUBAHO TETE NAPAHO

13 Qate abiho neta roo oorai oke Ohongake qupadzomaqi
qusubaitorare. Oi abi qiba minaraho sooparani, mae ttokaho
soopara qesaqesa nokoke Ohongai dzoobirorai.
14 Nokoi soropurunomake eheitakoinihe abi pobipobiho
hasa hiiroraita nike noo gama qusubaite soubidzare.
15 Ohongai dza eetemi napai baura qidzake eesuhiqa
khoukhau ma rasaki abiho too pui sibaridzoni.
16 Nookao, Ohongai napake qangata saqoromi oorai.
Oonihe napai paha dzukudzukuta qeehiqa kabira naatareiqi
noi teqaha napake saqobaranihe napai Ohongaho kokora
eete isanataridzoho quba noi napake saqorota.
17 Oonita Ohongake ququimaqi noho oko ma boto gama
kokora eete qaaqa ttokaho abi qibaho dzapa qusubaitareni,
paha abi minaraho dzapa qusubaite qaarare.
18 Qate samaho baura abi, nikeho maimanei keba ma dza-
pani, mae koiri kairinoma, oonihe nike Ohongaho atti irita
ooqa nokoho pesuta baura eete qaarare.
19 Oi nokohota teei oberama nike qangahasita mootomi
nike Ohongake qupadzomaqi oho kahosa eetaama naataqu,
oho qanga bamu. Oio tete bagenoma.
20 Oonihe nike pasena eetemi noko oho quba nikeke po-
bipobi quba teetemi oi oho isaki. Oi nike kahosa teeke
saridzemi apei nike oho dzoobe hiibaqu? Baamu. Nike eto
kahosa oonoma saridzaino. Oonihe nike baura qidza eeteqa

oho quba heme mooraqu quba oi Ohongahota bagenoma naatakoita eto oho nookami qanganataino.

KIRISTUI NAPAHO BASARA

21 Oi Kiristui napaho quba heme mooqi tete oke napaho quba biraitemi napai ehequ nohoke iihaqi heme oonoma moo qaarariidzoni.

22 Noi te kahosa teeqake saridzara, ma nokoi te obera noo noho toota saridzara.

23 Bamuhe, nokoi noho obera hiiremi, noi te oho ipi hiibarani. Noke heme moitemi oho gunu dzoomaranihe oke Ohonga pobipobiho maikhatai oke pobitakoiqi hiireqi oke noho botota moototaho teteke napamae suimorare.

24 Oi kahosai napahota baate bamu naatemi rike ma pobi napata eehaha naatare hiireqi Kiristui napaho qanga gama qere biireqi sama nomeke bagara biireqi hapahapata kahosa oke gama teetemi bamu naateta.

25 Oi noho qettai napaho poroba qidzaitorai. Oore, napai sipisipiho qesa sepesapeke tuuma qaariti poiqa qupa khata napameho Maikhata ma Sooparaho dzagata biranate qidzake naate oorai, Ohonga dzoobe!

3

APU MA ATAHO SINASINA QIDZA

1-2 Paimane nike eranomake eete apumane nikemeho pesuta qaarare. Oi nokohota qesai sinabidza basesa eetorainihe nike nokoke sinabidza hiibaroriho habarake noo qusubanoma naate oora ma qaara qidza nikeme nokoke banaite qaamake noko moo hasa hiireqa ao sinabidzata qeemakoi.

3 Nookare. Nike qiba gee nikeme poma maina painake eeteqi sasa khina khoina dzaaro suusa totosireqi matuba samaneke dzaaromi oi keke nikeho nee ma bau naatorai mae?

4 Oio samahonihe, nikeho qupa ma nakui keba ma dzapata ooraquko Ohonga oke moomi nee ma bau meenoma, ttumanoma naatakoi.

5 Oonomake eete qaheuba paimane agobake Ohongaho torota qupaho nee ma bau eeteqi apumane nokomeho pesuta qaata.

6 Oi Sarahai Abarahamuke qusubaiteqi hee, Mai nameniqi hiire qaatanita nike attiamake baura qidza oonoma eete qaaqa Sarahaho atasare naatakoi, oi bagenoma.

7 Qate apumane nike oho qesa paimane nikemema oora ma qaara eeteqi erake qupadzomare. Nokoi nikema gama ttaike Ohongaho baruna heenata qaraqara giimorai. Oonihe nokoho tatanga bamuta nike nokoho dzapa qusubaitemi nikehota naa ma pupu qoridzemi mekenoma naatakoi.

NAPAI QUPA MA SAMA TEENA NAATE QAARARE

8 Oonita nike gama qupa teenaite sama qusuba qaateqa
qesaho dza ma dzasake eete kokoranoma naate qaarare.
9 Oonihe teei temuke qangaqitemi noi eto oho ipi teetaino,
eo qanga hiiremi oho noo ipi hiibaino. Nikeke agoagoho pobi
hiiremi ooraita eto abi qangake googa hiibainohe agoago
eetare.
10 Oi sinabidza hee, Teei qaraqaraho dzake eete meupu
saridzareiqa, noi too ma eteete nome soopara eetemi eto
ikoiko ma rasaki noo ota biranataino.
11 Noi tete qangake qaasuhiqa qidzata qeemaqa, hasuho
tete saridze oke iiha qaarare.
12 Oi Soopara napahoho nesei abi pobike moorai ma toma
nohoi tti ma sori nohoke nookorai, qate noi koirikairiho ooso
ma dzaubake eetorai. Ooiqi hiiroraita qupadzomare.

MARANGAHO TETEKE NAPA QUPADZOMARE

13 Oonita nike baura qidzaho dzaodzao eete qaama apei
nike sesero eetaqu? Oi samanei baamu.
14 Oonihe nike baura qidza eetemi qesai nike heme
moitaquko, eto nokoho atti eete ququimaino.
15 Oi Kiristu Sooparai nikeho qupake agoago khata
mootomi ooraike nike qupadzomami nokoi nikeke toronaite
sinabidza nikehoho khooba qasa hiiremake, nike keba ma
dzapata sama nikemeho isere mootare.
16 Oonita nike oora ma qaara nikeme soopara eete
isanatemi nokoi oke moo nikeke qomaqoma hiibaquho
tete bamu naatemi nokoi midzake eete hasa hiibakoi.
17 Oonita hiidzo, napai etoqa baura qanga eeteqa oho ipike
heme saridzainohe, baura qidzake eesuqa oho quba heme
saridzemi Ohongahota isanataquko napata paha isanatarid-
zoni, tete oioni.

OI POTTI KOKO QETTAQU BAHE QIDZAITAQUHONI

18 Oi erake eete oorai. Kiristu abi pobi, noi qupi teenake
abi qosunoma napaho habara baateqi napake Ohongaho
dzagata mootota. Moorare! Abiho botoi noke teetetanihe
Ohonga Sumasai ao noke eehahaiteta.
19 Eehahaitemi Kiristui noho beedzaeta tuumaqi gisiho
sutasuta nagata biranate nokoke sinabidza hiireta.
20 Oi apeneho gisi bahe Noa agobake sisima korabetomi
Ohonga baruna heenai abi qupa burisi eetaquho beebe eete
qaami abi samane basesa eeteta nokoho gisi oi oni.
21 Oonita oba oi quba attinomanihe oi abiho dzare 8 oke
meeke ingonaiteta. Oonita oba oi paha Ohongai napake
qidzaitoraiho sobasoba oho qaseqase.

Oonita oi te boto ma samaho akoako oonidzaranihe, abi teei Ohongaho neta qupa sasari saridzemi sooromi Dzesu Kiristu baata neta qoridzetai noke qidzaitorai ooni.

22 Qate Kiristui ao bosa qusuta peite Ohonga maiho boto pobita ooraimi beedzae ma baisaho maikhameto, angero ma gama nokoi noke qusubaitoraita eto napai hemeho patita ququimainohe oho suhe qidza qupadzomare.

4

BATTIGARA NAATAQUHO NOO

1 Kiristui poike dzapa pobinomanihe noi bosata abiho botota heme ma bame samane saridzeta. Oonita napamae oho qesa sama napame qaasumare. Oi napai abiho botota heme ma bame saridzeqake oho pobi naate bamu paha kahosata soomaqu.

2 Oonita napai abiho moo rumubake qaateqa ttokata qaaraquta Ohongaqaho dzake qusubaite qaarare.

3 Oi nike bosata raaba abiho isakita koiri ma pasena iinga ma siidza, oba tatanga ma quba samane huunomata qaata, oonihe oho bodza ango nikehota bamu naateta.

4 Oonihe abi qesa nokoi oho tete ipibireqi moomi nike nokoma ttaike oho patta saqubema muunaama naatemi nokoi roqobeteqi nikeke qomaqoma hiirorai.

5 Oke hiiroraihe, Ohongai abi eehaha ma batabata gama maripa bodzata abi oonomai midzake eete sama nokomeho isere Ohongaho torota hiibaridzonita qupadzomare.

6 Oonita khooba apeho quba Kiristui Noaho bodzata abi baate bamu naatetaho gisiho torota isere qidza hiireta? Oi teeho quba bahe ttoka abi ipi moitoraiho isakita nokoi obera nokomeho ipi oke sama nokometa ao saridzetanihe gisi nokohoke ikanomake eete ingonaitemi Ohongaho qaraqara saridzarota, oi oni.

7 Oi nokoi purani napai suhe. Oho qubake qupadzomaqi quba qesaho hutingima ooqa abiho pupu baura eete qaarare.

KOKORAHO TETE

8 Nookare. Napamae mekeqoma qesa kokora eetoraquko pui apeta napai qesa kahosa eetaqu? Baamuta mooro.

9 Ma abi aabe baaqorai bodzata eto oho niiqi hiibainohe ao adzahaha naate nokoho kokora eetare.

10 Paha, Ohongai baruna heenata napake baura qidza maina paina moitemi oorai, oke nike teeke mai eesuhiqa ooma abi mekeqoma kokora eete qaarare.

11 Oonita sinabidzaho hibahiba nii Ohongaho too naate hiibareni, kokora abi nii Ohongaho beedzaeta baura eete qaarare. Nike Dzesuho quba eeteqi oke mekeqoma eetomake

Ohongaho dzapa pobi oho neta biranate poro kiranoma naate qaarakoi. Oi minaraho pobi ma beedzae nohoi kekeni, uububuu!

12 Dzairamane name, sinabidzaho ibo nikeke torona bamenoma moitake boobita eto roqobetainohe,

13 Kiristui heme saridzetake nike ma napai ipibire saridzemake dzapa pobi nohoi paana naataqu bodzata oionita napai oho ttaike qaki naatakoi.

14 Nokoi oho qubake nike Kiristuho pobi ooniqi hiireqa nike sesero eetaquko erake qupadzomare. Oo, Ohongaho dzapa pobi ma Sumasai napake herohero eetoraita napaho isaki bagenomani.

15-16 Oi teei Kiristuho pobi ooqi oho quba heme saridzaqu oho midza ma atti bamuta noi oho heme saridzeqanoke Ohongaho dzapa pobi minaitakoi.

OHONGAI IPI MOITAKOI

Oonihe teei abi teetaqu, mae ttopo eetaqu, mae guume aimaqu, oonoma eete oho heme saridzaqu oio midzanoma, attinomanipamu.

17 Oi Ohongai abiho ipi moitaquho bodza aoke oko ma boto nohota sohororai. Oonita oi ota sohoroqa qeema Ohongaho sinabidza kuibiroraiho abita soubiremi, idze! Nokoho suhe ikanoma bahe bamenoma naatakoi.

18 Oi abi pobi ma napai kaipoke eete Ohongaho ingona saridzoraihe abi qanga ma kahosanoma nokoi mokosu kokoke moohirare.

19 Qate Ohonga dza eetemi noho pobita teei heme saridzaqu abi oi isanate qaraqara nomeke mosomoso mai meenoma napameho botota mootomi noi bamu noke qaataquhe hoobidzakoi, dzoobe.

5

BOSA QOBAQOBAHO SINASINA

1 Qate abi mimi nikeho bisata oorai anai nike noorake pobi hiire. Ana oho qesa abi minai Kiristuho heme moo qaata ma paha Ohongai dzapa pobike baataho qee neta paanaitaridzoho ttaiqa naatake boobita nookare.

2 Ohongaho abi kitu minake nikeho botota mootomi ooraike nike Ohongaho sogo moite qaarare. Oonihe Ohongai dza eetemi nike eto ttumaqaho quba eetaino mae naho too quba eetainohe adzahaha naate dzaodzao nikemeho quba baura oke qere biire qaarare.

3 Oonihe nokoi Ohongaho boto pobi oonita eto noko eema dzeimaino.

4 Oi kebanoke Soopara mina napahoi baaqanoke oho barei
nikeho matubata dzeebiremi bamu kebarataquta qupad-
zomare.

MINARAHO SINASINA

5 Qate abi khameto nikei mimi nikemeho pesuta subate
qaarare. Oi napai gama qesaho dzapa qusubaite qaarare.
6 Ohongai qupa gaibanomake aimakoihe soropurunomake
qirutomakoita nike ma napai gama Ohongaho boto pesuta
subatemake noi oho bodzata napake ai qusubaitakoi.
7 Qate qupa qangaqanga nikeme gama Soopara Dzesuho
qereta gosoromi oke noomae qere bidzakoi.
8 Oonihe nikeho ibo Saata noi hoo toonomaho isakita go-
hugohuiqi torouma tuumaqi abike muunareiqi qiri eetoraita
oho roqoroqo ma sahasahama qaarare.
9 Erake qupadzomare: ttoka ma haba samaneta nikeho qe-
samanei oho qesa heme ma bame samane saridzaridzoraita
nikei ai tatauma nikemeta batigara naate Saatake basesa eete
suqobidzare.
10 Oonita nike ma napai gama isakiqata heme saridze
oomake Ohonga baruna heena noi oke pobiteqa nikeke roro
tete tatangaitemi nikeho qopa isanatakoi. Oi noi hiiremi
Kiristui nike dzapaqui aima Ohongaho dzapa pobi tatangata
nike ma napake mootomi oorai, Dzoobe!
11 Oonita napai noho hasama gegema hiire paanaite
qaraqara qaarakoi. Oore.

NOO SUHE

12 Maa, ana noo hiiremi noma meenoma Siribano (Siira)
noi naho boto naate gee erake qeetenita nakai hee, Noo
eraio Ohongaho baruna heena meenipamu. Nike oho nakuta
qooro tatanga naatare!
13 Qate Ohongaho oko ma botoi agobake Babironiata bame
saridze qaatahe poiqa nokoi Roma erata oho isakita oorai.
Oonihe nokoi naho khata Marekoma gama nikeho quba
dzoobe hiire.
14 Oi Ohongai nike asatetaho qesa noi nokoke asateta.
Oonita nike noorake saridzeqake Ohongaho qaki naate qesa
kanabetare.

Nookare, nike Dzesu Kiristuho pobi oonita keba ma dzap-
ata qaarare. Oioni.

Anaio Peetoro

2 PEETORO
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Siimo Peetoro Dzona qeeteta
Sutasuta Naga
Roma, Itaria
Tii 68
Ai Tataumaho Ttaiqa Minara
Ttoka ma Haba Samane

NOO GATTIQA BOSABOSA

1 Dzoobe Qesamane Name:

Anai Dzesu Kiristuho qaru abi ooqi ao noho quba sutasutata ooraita nookare. Oonita Ohonga mai ma Dzesu Kiristuho baruna henata iso keke ai tatauma bagenoma saridze oorai, noorake ana nikeho quba qeesubi.

2 Oi nike Ohonga mai ma Dzesu Kiristu Soopara napameho gesinanipamu naatemake hasu ma kebaho meupu nikeho torota biranatorakoi.

OHONGAHO DZAPAI NAPAHO IRITA OORAI

3 Oi teeho quba bahe Ohongai gesinaho maikhatanita noomaeho ttuma isanatemi noi adzahaha naate boto tatanga nome dzoobiremi sinabidza ma oora ma qaara minaraho qubatu napaho pobi naate oorai.

4 Oonihe noi oke mumure mooto oomi napai ttokaho rubenga arabidzareiqi oho dza ma rumuba qaate naru mina tobe sumanoma dzakapanoma oke ao mai eetaridzoho isaki oni.

5 Oho qubako nike beedzae eete ai tataumake eeteqa oora ma qaara qidza saridze noho gesina aimare.

6 Gesina aimaqa battigara naate sama nikeme bageke eete soopara eete qaaraqutoke sinabidzaho kotanga naatare.

7 Oho kotanga naateqa qesaho dzasake eete nokoho quba kokora baura qere biirorare.

8 Oonomake eete qaaqa bamu pare ma meeama naataquhe Dzesu Kiristuho neta meupu saridze noke gesinanipamu naatakoi.

9 Oonita teei bosata kahosa dzamudzamu saridze oomi ikaqi hiireqi noho nese qumini qamini naatemi noi akoako oho tete ruume naataqu?

10 Dzairamane name, eto nikei oho kabira naataino hiireqi paidzasuiqa kira nikeho torota biranateta oke kaitomaqi baura oke qaupuite qaamake angi oi bamu nikeho naataqu. Bamunipamu!

11 Nike batigara naatemi Dzesu Kiristu Soopara napahoi
pobi qidza tatanga nomeho tete kuraumami nike ota dzu-
ubami dzapanomanipamu naatakoi.
12 Nike aoqake oho isakita qeemaqi gesina naatetahe ana
nike qogo noo oke hiireqi qupanomaitorai.
13 Oi nokoi ana ao sururu eetemi ana ttoka sasaho naga
name kuibidzaridzoho qubake ana qogo noo oke nike
qoredza eetemi bamu isanataqu.
14 Oi Dzesu Kiristu Soopara napahoi anaho quba tete
paanaitemi anai ao dzamonoke hiibudzake boobiqi qupad-
zomorai.
15 Oonita ana papatemake eto nike mumure erake ruume
naatainohe qupadzoma qaarare.

KIRISTUHO DZADZA MA DZAPA POBI

16 Nookare. Nanai teqaha abike ikobeteqi gotta ma pai
qesaqesa ttuttuiteqi nike pobi hiibaranihe, Dzesu Kiristu
Soopara napameho dzagata qaaqi nese nanamema noho
beedzae moo qaami noi oho poro gotta naatemi oho isere
meeke nike pobi hiireta.
17-18 Oi qesa ma nanai qaheuba torata peite ooqi moomi
Ohonga mai dzadzaho maikhatanipamu noi dzapa pobi ma
koina nomema Khatake sengibeteqi eraiqi hiireta, Eraio qe-
seba khata naamaehonita ana noho nookami bagenomani-
pamu. Oiqi hiiremi nana nookata.
19 Oonita nana tapari quba oke moo nookata oi teeho
quba bahe agobake too abi Kiristuhoke hiire baaorai noo oke
Ohongai gama nanaho pengata qaupuitareiqi paanaiteta.
Oonita noo oi dzongi teei qupi sobasobata baiburoraiho isaki
naatemi nike oho koina qusubaite tuuma qaamake iihai taa-
mai qupa nikehota peitemi Kiristuho khoobai ete dzadzaho
isakita nikeke baiburomi paana naatakoi, buububuu!
20-21 Oonihe noo qiba erake qupadzomare. Quba ipita
biranatarotaho nooke too abi te toibaki eete hiibara, baamu.
Qaheuba Sumasa noo oke nokoho qupata dzoomami nokoi
Ohongaho too naateqi hiire qaatanita qetaqeta nokohoho
kuku ma khoobake abi bamu qupa nome ma nomeho isakita
hiiremi isanataqu, oke korabete nookare.

2

TOO ABI OBERAOBERAHO QOGO NOO

1 Meeke agobake abiho bisata paha too abi oberaobera
qesai qaatanita tete oonomata banaita oberaobera qesai
seike nikeho bisata qeemaqa ikoiko noo attinoma samaneke

hiibakoi. Ohonga Kiristu noomae gisi nokohoho ttuma biiretahe nokoi oho bai hiireqa sama nokomeho kakati eete ao rubenga naatakoi.

2 Oonihe qesa samanei ruume baura eeteqi pasena nese nokohoho tete iihaqa Kiristuho mee qesaho pengata midzahubaitakoi.

3 Oi teeho quba bahe nokoi quba nikehoho peettake eete noo samanema qoqopa eetemi nike nokoho kabira naatakoihe nokoi ao oho mokosu koko moohirare.

4 Tete erake eete oorai. Agobake Ohongaho angero qesai tete dzongobetemi noi nokoke te ingonaitaranihe Iibadzaho koseta kha qupita qahitotomi noko ota qaamake kebanoke nokoke maripa eetakoi.

5 Oho qesa ttokaho abi soropuru samanenipamu nokoi pasena oho ttaiqa naatemi Ohongai Noake qaru dzoobiremi tete qidza ma qangaho qogo noo hiiremi nookaama naateta. Oke eete qaami Ohongai te nokoho kahosa qaataranihe hiiremi oba sooro peite nokoke gama nukurota. Oonihe Ohongai abi 8, oi Noa ma khameto noho, nokoqake ingonaiteta.

6 Oho qesa Ohongai abi basesanoma minarake qupanomaitareiqi nagapa eseri Sotomu ma Gomorake teetemi oho qauso ma ngaura oi mumure naate oorai.

7 Oi nokoi Rottike moomi abi rike ma pobiho isaki naate qaatanihe oi nokohota qanganatemi nokoi noho qibata qooromi Ohongai noke ingonaiteta.

8 Oi Rotti noi nagapa oho bisaqata ooqi moomi oora ma qaara qanga nagapa abi sani eete qaata oi noho qupata biribirinoma naate qaami rubenga oonomai biranateta.

9 Oonita Ohongaho poma erake mooro. Abi rike ma pobi nokoi qangahasita oomi Ohongai nokoke oho neta ingonaitakoihe, abi qanga basesanomake noi qupadzomaqi bodza mootoqa oho beebe eete qaaraqutoke oho ipi nokoke moitakoi oioni.

10 Oi qesai dza ma rumuba nokome qaupuitareiqi sama qusubata angero baisa minanoma nokoho attiamake Dzesu Sooparake basesa eete qanga hiirorai abi oonomake Ohongai meenipamuke batabiremi ngausa naatakoi.

11 Oonihe nike qupadzomare, angeroho beedzae oi abi oonomaho tatangake riitanipamuke eetoraihe angero nokoi Sooparaho pengata te soropuruho isakita noo tatangama nokoke paruta aimoraidzara oi bamu.

12 Qate abi qesai ruume mutu nokometa tete qanga iihaqi ngaaho kabira qaanomaho isakita gasugasuiqi tuumorai oonita paha kabiraho isakita nokoho dzobike eete teetakoi.

13 Oi nokoi gaamami too pasere eete nokoke gaamakoi. Nokoi qupiho kiringama ooraihe ikoiko nokomeho too

inateqi hee, Ete dzadzaho sinabidza tuputa qeemaqu oi paha sapurunomaniqi hiireqi garuba nikehota qeemaqi abike paha kiringanomaitorai, oi attinoma.

14 Nokoi piitu khametoho isakita pasena nesema qeemaqi qeraqera eeteqi abi ruumeke ikobete gisita dzeimaqi tete qanga nokome qaataamanipamu.

15 Nokoi tete pobipobi qaateqi sigita tuumaqi Beoroho khata Baraqamuho tete qangake iihorai.

Oi Baraqamu noi googa abi ooqi ttuma saridzarotaho dzaodzao minake eeteqi Ohongaho abi tupuke baru hiibare beedzae eeteta.

16 Oho beedzae minake eetemi noho qiba burisi eetemi noi toogiho heeta ooqi pure quba noke teetomi toogi noi abiho totoho aimaqi mai nomeke qamuni hiire pobiteta.

17 Oonita banaita ikoikonoma nokoi sama nokomehoke nookami oba neseho isaki oonihe nokoho oba ao bamu naateta. Bari bodzata perettabi peitemi uta huitemi quu moitaamake sepeke tuumoraiho isakita nokoi abike uumaama. Oonita Ohongai nokoke khaa qupiho qausuta suutomi oorakoi.

18 Qesai ao ttokaho dzupu qanga oho dzore naasuhimi banaita qanga eranomai nokoke ikobeteqi sama kanoke hiireqi nokoke pasenaho tetenipamuta dzeimami noko paha oho kabira naataqu oio bamenoma.

19 Oi banaita oberaobera nokomae pasenaho ekata ooqi ikaqi hiireqi qesake qangata saqobakoiqi hiirorai. Hiiremi qesai ao dzupuho dzore naasuhita nokoi oho noo nookaqi paha nokoho dzuputa dzuubaquko oi tti ma ttakaho pobi naatakoi. Oi abi teei dzupu apeta dzuubaqu ooqaho khii ma khaake hiibakoi.

20 Oi qesai ttokaho dzuputa ooqi Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napahoho pobi nookaqi dzupu nokome qaasuhiqa ao hairiamake paha dzupu mainaho kabira naataquko bame nokohoho suhe minanipamu naate bosabosahoke suqobidzakoi.

21 Oonita abi oonomai bosata rike ma pobiho tete nookaama naatapuko gattiqa isanatarori. Oonihe ao nookaqi qaheuba sinabidzaho pai qusubaitare boohiqi mainata qeemami bamenoma naatakoi.

22 Nookare. Totoho teei eraiqi hiirorai. Haa noio pera sooroqa paha pera nomeke muunakoi. Ma hooi seru qaate sasari naasuhiqake paha burisi eete seru teena oke teetakoi. Ooiqi hiiroraita abi oonomake eetaqu nokoi oho pobi naatakoi, oonihe eto nikemae oho pobi naataino.

3

KIRISTUI BAAQA ABI MARIPA EETARIDZO OIO MEE

1 Oionita dzairamane, bosata ana nikeho quba gee
dzoobireta paha dzaira pepa erake qeesubi oi nikeho qupa
tukutomi meenipamuke tete saridzorareiqi ana oho baura
eetorai.
2 Oho quba qaheuba too abi noo hiire qeete qaata ma ipita
Soopara Dzesu ingona mai napahoi hiireta ma paha noho
qaru abi qesa ma nanai ipibire hiire baaorai noo oke gama
korabete qupadzomare.

3 Oonita tete erake bosata hesate hiiremi nookare. Ke-
banoke sube ma pasenaho abi qesai biranateqa dza nokome
qusubaite eraiqi hiibakoi.
4 Hee, Oo, Kiristui biranate paana naatakoiqi hiireta naru
oho mee kaqani? Naru oke uimane neimane pobi hiire-
tanihe nokoi gama baate bamu naatemi bosata ttokaho quba
samane minarai biranateta oi nome gama oorai baaoraita
naru hiireta oi baamu, ooiqi noko hiibakoi.

5-6 Oonihe bosata ttokaio hau ma obaho isakita oomi
dzorobi oke gama sengibete qaata. Qate ipita ttoka oi pap-
atemi oba ma dzorobi oi papateta. Kebanoke dzorobi paha
minanatemi battingi geqobaqi ttokake teetemi oba sooroqi
abike nukurota. Oonita naru Ohongai hiiremi oota oi suhe-
qata meenoma naateta, tete oke abi eto ruume naate noo
sepesapeke hiibaino.

7 Oi obaho noo oi ao bamu naatetahe eepaho noo oi urai
oorai. Oi ipita Ohongai abi basesanomake maripa eeteqa
eepama ttoka ma haba ma quba oke gama teetemi ngaura
naataqu ooqai oorai.

8 Oonita dzairamane, Ohongaho bodza qesai kharani-
pamu, tii ttauseniho isakini qate qesai hoteqa, qupi teenaho
isaki, tete oke eto ruume naataino.
9 Mae nike qupadzomami Ohongai abiho pomata bodza
ruume naateqi naru oke paanaitaama naatorai? Bamuhe abi
samanenipamu noko eto ao baate bamu naatainohe qupa
burisi eeteqa ingona saridzareiqi Ohongai naru oho mee
paanaitaamake beebe eetorai.

QUSU MA HABA DZAETARIDZONI

10 Oonita Soopara napahoi paana naataquho tete ikanoma
bahe guume abi seike qeemoraiho qesa naatakoi, ttoka ma
haba quba oi gama husu minama okasaba bamu naatemi
eepa tatangai ttokaho tete ma poma, kuku ma khooba gama
paanaite soubidzakoi.

11 Quba oi gama rubengaho pobi naatakoita nike qupadzomaqa oora ma qaara nikeme akobetemi sasari naatemi nike ai tataumata tatanga naate qaarare.
12 Nike oho pomata beebe eeteqi Ohongake dzeima qaama noho bodza biranatemi qusu ma haba gama qaite gabi eete dzeubaqa maina naatakoi.
13 Oonihe naruho kokoi hee, Qusu ma ttoka paha usaqe naatemi ota tete rike ma pobi oi keke oorakoiqi hiirorai.

OHONGAHO QUPA TOOBAKE EETE QAARARE

14 Oonita dzairamane, nike quba oonomaho beebe eesuqi nahusaamake buu ma dzake eete qupa kebata baura nikeme eete qaamake oi gama biranatare.
15 Oonita abi samanei sinabidzata qeema qidzanatareiqi Soopara napahoi qoqoke baaorai oke qupadzomare.

Paha teen a oke Pauro dzaira nanahoi nokanoka nometa nikeho quba gee qesa qeetemi nike isaitorai.
16 Gee samaneta noi sinasina eranomaho qesa noo bamenoma samaneke paanaitorai. Oonihe abi khepidzenoma qesai quseripo naateqi noo bamenoma noho ma qetaqeta qesaqesa oke oberama hiireqi sama nokome bagara biirorai, oi attinomani.
17 Dzairamane name, nike oke gama qupadzomaqi eto abiho obera noo teeke nooka toqomaqi haratete mainata tuumainohe tete nikeme korabete bakena geema qaarare.
18 Oonita nike Dzesu Kiristu Soopara ma ingona mai napameho baruna heena ma nokanokata adzahaha naate oho meupu saridzorare.

Oionita Dzesu Sooparaho dzapa pobi oke napai poiqa qusubaiteqa hasa ma gegema hiire qaraqara qaarakoi.
Anaio Peetoro

1 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BOSABOSA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso Nagapa, Asia Gattiqa
Tii 71
Sinabidza Abi tupu Samane
Nagapa qesa
Asia Gattiqa ma Haba qesa

QARAQARA TATANGAHO NOO

1 Dzoobe Maimane ma Abi Boseba ma Khameto:
Khoobanipamuta Ohongaho Too Noo qaata noi ttokata baami noho pobike napa gama nookorai. Oonihe qesa ma nanai nese nanamema noke moo pobiteqi botoma hesate qaata oi qaraqaraho noo khooba oioni.
2 Qaraqaraho Khooba noi Ohonga Maiho torota qaaqi kebanoke nanaho toro paana naatemi nanai noho mee moo nooka soubireqi noho isereke nikeho torota mootomi nike pobi nookaqi oke tani totota.
3-4 Oho nooke nana gama nikeho toro hiire paanaitemi oho quba nike nanama gama ttaike Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristuho torota oora ma qaara qidza saridzorai. Oonita oho nooke nana ttarita qeetemi napaho qupa qidzanipamu naatorakoi, dzoobe!

OHONGAI ABIHO OORA MA QAARAKE BAIBURORAI

5 Nookare, Ohongai dzadzaho khooba oonita noho neta qupi ma qanga te ooraidzara. Noo oke nana noho toro nookaqi oke nike pobi hiire.
6 Oonita napai oora ma qaaraho qupi kiringata ooqa too kakama hee, Eo napai Ohongama isanate ooraiqa hiibaquko, noo oi obera naatemi oora ma qaara napahoi ikoikoho isaki naatakoi.
7 Oonihe Ohongai dzadzaho khooba ooqi napaho oora ma qaara baiburomi noho khata Dzesu Kiristuho dzuui napaho kahosake teete soubiremi napai noho teteta tuumami oora ma qaara napahoi noma gama teena naatemi dzapanoma naatakoita mooro.
8 Qate napahota teei kahosama ooqi sama nome ikobeteqa hee, Naho kahosa bamuiqi hiibaquko oi teeho quba bamuhe Ohongaho tete mee oi noho torota ooraama naatemi noi gimuttake eete oke hiibakoi.
9 Oho quba napahota kahosa ooma oke napamae ao paanaitemi kahosa tesutesu Maikhatai pobipobi baura

nomeke qaupuite kahosa oke teeteqa noi napake qanga minaraho neta qagaumakoi, uububuu!

10 Oonita hiibi, kahosa napameke qahitotoqa hee, Baamuiqa hiibaquko napai Ohongake obera hiiremi noho oora ma qaara qidza oi ikanomake eete napahota meenoma naataqu, baamu.

2

KIRISTUI BASARAHO ISAKI ONI

1 Khameto name, nike kahosa potti biire qaarare hiireqi ana noo eranomake qeete. Oonihe teei kahosata taataquko napahota gesina abi teei ao noho quba Ohonga Maiho toro noo hiibakoi, abi pobi oho dzapaio Dzesu Kiristu.

2 Noi kahosa napahoho basara isaki oorai mi Ohongai ooma abi oke suraitemi noi qidzanatakoi.

Oonihe oi kahosa napaqaho keke bahe ttoka abi minaraho kahosaho basara (oho isakita beebeke oorai).

3 Noi pai mootomi oke napa qusubaitoraiho isakita napai noke gesina naatoraita qupadzomare.

4-6 Oonihe teei oho pai qusubaitaama naateqa sepeke hee, Oo ana Kiristu gesinaniqi hiibaquko noi obera abi, tete mee oke noi saridzaamake oorai. Oho quba teei noo oonomake hiibareiqa noi Kiristuho oora ma qaaraho isakita qaaqake oho totohota hiiremi isanatakoi. Oi teei Kiristuho noo qusubaitorai, meenipamuke Ohongaho dzaodzaoi abi oho qupata meupu oorai. Oonita napai noho dzaodzao eetoraiqako ao napai noho pobi naate ooraiqi qupadzomare.

KIRISTUI PAI MOOTOTAHO TETE

7 Dzairamane, ana nikeho quba qeesubi oi pai usaqe bahe agobake nikeho toro mootomi nookorai teena.

8 Oonihe dzadza meei ao togoihimi napata qupi bamu naasubihe Kiristui pai oke napata meenomaitemi oi poiqa paha usaqe naatoraridzoni.

9 Oi teeho bahe teei dzaira nomeke ibo eesuqi khooba qanga nomeke ota paanaitoraita mooro.

10 Oi teei dzaira nomeho quba dzasa eete hoobirorai meeke noi dzadzaho pobi, oonita apei nohoke nookami qanganataqu? Baamu.

11 Qate teei dzaira nomeke ibo eetorai oi teeho bahe qupi oi noho nese sirihami noi tete qiri eete basa qooto tuumorai oonita abi oi qupiho pobi keke.

12-14 Oonita sinabidzaho maimane, nike bosata Kiristu gesina naate abike dzoomaqi baaqorai oke ana nike qupanomaiteqi qeete.

Qate qesai dzobadzoba nikemeta ooraimi Ohongaho noo nike tuuhoromi nike oho bedzaeta Iibadzake suqobirorami ana oho hasa hiireqi qeete, dzoobe.

Ma qeseba khameto name, Kiristui nikeho baura eeteqi kahosa nikehoke teetemi, dzoobe abiniqake nike Ohonga Mai gesina naatemi ana oho qaki naate qeete. Oonita erai maimane ma abi boseba ma paha khametoho noo oke ana gama qeesubi, dzoobe!

TTOKAHO POMAKE KUIBIDZARE

15 Oonihe teei ttokaho teteho dzaodzao eeteqi bamu Ohonga Maiho dzaodzao eetaqu. Oho quba ttokaho iiha ma dzoobidza ma oho pobi oke gama goottae eete qaatare.

16 Ttokaho tete samane, oi pasenani mae peetta ma qeraqerani mae sama qusuba baura oi gama Ohonga Maiho nena bahe ttokaho keke.

17 Oonita ttokaho tete ma oho rumuba samane oi gama bamu naatakoi. Oonihe teei Ohonga qusubaite tuumorai noi agoba qaraqara qaarakoi, oi dzapanomani.

KIRISTUHO IBO BIRANATORAI

18 Khameto nookare. Nike nookami Kiristuho iboi biranatakoiqi hiirorai. Oonihe oho bodza ao dzamoqa naatemi aoke Kiristuke ibo eetaquho isaki samane biranatoraita qupadzomare.

19 Ao bodza eetenita abi qesa bosata napaho bisata qaata nokoi napaho nenanidzara. Napaho nenanipamu oorapuko nokoi napama gama ipibidzarotahe, noko napa qaate tuumami napai moomi nokoho khooba maina.

20 Oonihe Kiristui nike Qaheuba Sumasama sooromi ao nikemae khooba qesaqesa gesina naatorai.

21 Oonita ana te hee, Nike tete mee ruume naatoraiqi hiire qeetaranihe qoqotoke nike tete gesina naasubiqi hiire qeete. Oi quba obera minarai quba meeho isaki oonidzara oke nike qupanomaiteqi qeete.

22 Oonita apei obera abi bahe, teei hee, Dzesu Kiristui te dzakapanoma oonidzaraniqi hiibaqu noio obera abi.

23 Noi Ohonga Mai ma Khata bai hiireqi Kiristuho ibo naatorai. Oi apei Khatake bai hiibaqu, Ohonga Mai te noho toro ooraidzara. Qate teei Khatake raraku biidzaqu, Mai ma Khata esese noho torota oorai.

24-25 Oi nike bosata sinabidza nookatanita oho isakita nike qaaraquko meenipamuke Ohonga Mai ma Khataho pobita qaarakoi. Oho quba nikei bosata nookata sinabidza ota ipibireqa Ohonga qaraqara tatangaho naru napake pobi hiiremi oorai oke nike qupadzomaqa battigara naatare.

TTOKAHO IKOIKO OKE POTTI BIIDARE

26-27 Oonita qesai nike ikobetoraihoke ana qeete. Oonihe
Kiristui nike ao Sumasama sooromi noi nike tuuhoroqi quba
samane banaitorai oi haba bahe meenipamu. Oonita naane
quba ttokaho teei nike qoqopa eetoraqu? Baamuhe, Sumasa
noomae nike kuni ma ttani biiremi nike noho pesuta qaaqa
mee saridzakoi.
28 Khameto name nookare. Nike Ohongaho pesuta
qaarare. Qaami noi paana naatemake napai midzaamake
konekonema noho dzagata biranatakoi.
29 Ohongai rike ma pobi oke nike gesina. Oonita qesai rike
ma pobi oorai nokoi Ohongaho khametoniqi qupadzomare.

3

OHONGAHO KHAMETONIPAMU

1 Moorare. Ohonga Mai napaho quba dzasa mina eete
dzapami napa ao nomaeho khameto naate oorai. Oonita
ttokaho abi napake khoukhau oi teeho quba bahe nokoi oho
qesa Ohongake khoukhau oni.
2 Dzairamane, meenipamu napai ao Ohongaho khameto
naate oorai oonihe napaho birabira ikanoma naataqu oi
paana naataamake oorai. Oonihe oi paana naatemake
Kiristu ooraiho isaki napa oorakoi oke napa qupadzomare.
3 Oore, ape ma apei ao noho neseta oho kiito biirorai,
Kiristu sesesei ooraiho isakita nokoi oora ma qaara nokome
pobiteqi sesesei ooraita qupadzomare.
4 Oi abi teei kahosa teeke sarihiqako ao hu noo riitakoi, oi
teeho bahe kahosa minarai gama hu noo dzongobetaquho
isaki keke.
5 Oonihe Kiristui kahosaamanipamu ma noi abiho kahosa
minarake aima bamuitareiqi baata.
6 Oonita apenei Kiristuho torota atimorai nokoi kahosaama
naatorai. Qate kahosa qaupuqaupu abi nokoi Ohongaho
akoako mooraama naateqi noke gesina naataamake oorai.
7 Khameto name, oho quba teei eto nike ikobetaino. Kiristu
rike ma pobi, oonita apenei noho teteke iihaqi quba qidza
eetorai nokoi noho rike ma pobi saridze ooraiqi oke eetorai.
8 Qate Iibadzai khoobaqata sohoro kahosa eete baaqoraiho
quba moomi apenei kahosa eetorai nokoio noho asita oorai.
9 Oonihe Ohongaho Khatai Saataho baurake
rubengaitareiqi biranateqi abiho habara naate baateta.
Oonomake eesuqi Ohongai khameto nome dzoomami noho
biidza nokoho qupata oomi nokoi kahosa quba isanataama
naate oke eetaama, oi nokoi ao Ohongaho asita biranate
oorai, dzoobe.
10 Oonita Ohongaho khameto ma Iibadzaho khameto oho
koridza ooqata paana naatorai. Oi teei baura qidza eetaama

naatorai mae dzaira nomeho quba dzasa eetaama naatorai abi oonomai teqaha Iibadzaho asi qaate Ohongaho asita biranate ooraidzara.

DZASAHO TETE

11 Oi agobanipamuke napa Kiristuho noo nookami hee, Nike qesaho quba dzasa eete qaarareiqi hiireta.

12-13 Qate Kai noi Saataho nena ooqi noma nomeke teeteta oi quba apeho quba bahe noma nohoho baura qidzanihe, nomaehoi qanganita ttoka abi nokoi oonomake eeteqi nike ibo eete teetaquko eetoqa roqobetainohe nike oho teteke suimaino.

14 Ohongaho oko ma boto tupuho dza minake eetorai napai oke hee, Dzoobe, napai baata neta qaatahe ao qaraqaraho neta biranate ooraiqa hiibaridzo. Oonihe teei abiho dzasa eetaama noi baataho qausuta oorai.

15 Ma apei dzaira nomeke ibo eetorai noi taanga abi oonita qaraqara tatanga noho toro ooraidzara oke nike bageke eete qupadzomare.

16 Oi Kiristui napaho quba dzasa eeteqi te qaraqara nome qaanataranita napa dzasaho tete oke gesina naate qidzoke qaraqara napame qesamane napameke qaanataqu.

17 Oi teei ttokaho meuputa ooqi moomi noho qesai qangahasita oomi noi qoredza eete noke ota hoobidzaama naataqu oi teeho bahe noi qupita ooqi Ohongai dzasa eetoraiho teteke noi ruumenita qupadzomare.

18 Khameto name, eto napai too kakama dzasa eetainohe meenipamuke dzasa quba hobihobi baura samaneke eete qaarare.

19 Oke eeteqa napai Kiristuho pengata qupa napame too teeteqa hee, Oo napai meeqaho isaki ooniqi qupadzomakoi.

20 Oonihe qupa khatai napake qomaqoma hiibaquko erake qupadzomare, Oo Napaho qupai ao napake qomaqoma hiireqi Ohongaho qaamodzamodza eetoraita Ohonga noomae napake qomaqoma hiibaquko bamenomanipamu naatakoiqi hiibaridzoni. Oho quba eto ikobetaino.

21 Oonita dzairamane name, qupai napake qomaqoma hiibaama naatemi napai isanate attiamake Ohongaho toro biranatakoi.

22 Oi noi pai mootomi napa oke qusubaiteqi noho dzake qusubaite qaaqa, noho toro quba teeho quba pupu hiiremi moitakoi.

23 Oonihe pai oi teeho bahe, Napa Kiristuho dzapata atimaqa qesaho dzasa eete qaarareiqi hiireqi pai oke mootota.

24 Oho quba teei pai ooqake qusubaite qaaqa isanate Ohongama qesa dzaira eetorakoi. Oi Ohongai ao Sumasa nome napake moitemi hobihobi bagenoma naatorai oke

napai mooqa hee, Meenipamu noi napake dzaira eetoraiqi hiibaridzoni.

4

OHONGAHO SUMASA MA TTOKAHO QAHURA

1 Dzairamane nookare. Too abi oberaobera samanei haba gegebetorai. Oho quba qaru baaorai eto nokoho tete pureke qaupuitainohe nokoke toronaite moomi apenei Ohongaho nena, nokoqaho noo qusubaitare.

2 Oonihe tete apeta Ohongaho nenake gesina naataqu oi era. Qesai hee, Oore Dzesu Kiristui meenipamu abiho sama eeteqi baataiqa hiibaqu nokoio Ohongaho nena.

3 Qate qesai oho bai hiibaqu nokoi Ohongaho nenanidzara. Ohongaho ibo biranatakoiqi hiirorai oi ao ttokata ooraita oho isaki oioni.

4 Oi Saatai ttokata nokoho torota baura eetemi noko oho totohota hiirorai. Oonihe, khameto name, Kiristu beedzaeho maikhatai nikeho toro baura eetemi nike oho isakita too abi oberaoberake suunaite soubidzaridzoni.

5 Nokoi ttokaho nena ooqi ttokaho sinasina hiiremi ttoka abi nookorai.

6 Qate napai Ohongaho nena oomi paha apenei Ohongaho nena oorai nokoi napaho noo nookoraihe, mainaho nena nokoi napaho noo nookaamanipamu. Ooqata tete mee ma tete obera paana naatemi napa ao batabidzaridzoni.

OHONGAI DZASAHO MAIKHATA

7 Dzairamane, Ohongai dzasaho tete biraitemi napamae qesaho dzasa eete nokoke hoobire qaarare. Oi apenei dzasa quba eetorai nokoi Ohongaho biidzanita noke gesinani.

8 Ohongai dzasaho maikhata oonita teei abiho dzasa eetaama naataqu noi Ohonga ruumeni.

9 Nooka, Kiristui napake eehahaita quba Ohongai Khata teena nome dzoobiremi ttokata biranatemi Ohonga dzasa eetoraiho khooba ota paana naatorai.

10 Napai te Ohongaho dzasa eetaranihe noomae napaho dzasa eete Khata nome dzoobiremi noi kahosa napahoho quba napake basara eetemi oorai oio dzasaho khoobani.

11 Oonita dzairamane, Ohongai napaho dzasa oonomake eetemi napai ikanomake eete qesaho dzasa eetaama naataqu? Baamu.

12 Ohongake abi moo pobitaamanihe, Ohongai dzasa eeteqi napake tuuhoro qaami napai qesaho quba dzasa eete qaama dzasa oi napata meenoma naatakoi.

13 Noi Sumasa nome napake moitemi napai Kiristuho toro atimami noi oho qesa napaho toro atimami napai ota noke gesina naatare.

14 Oi Ohongai Khata nomeke dzoobiremi noi abi minaraho
ingona naatetake nanai moo pobiteqi oho isere moosobita
nookare.
15 Oonita teei Ohongaho khata Dzesuke raraku biiremi
Ohonga noho toro atimami noi oho qesa Ohongaho torota
atimaridzoni.
16 Ohongaio dzasaho khooba oonita teei noho teteta ati-
mami Ohongai oho qesa noho torota atimakoi. Oho quba
Ohonga napaho dzake eetoraike napa gama nooka tani
naataridzoni.
17 Ohongai dzasaho khooba oomi dzasa oi napahota
meenomanipamu naatemi napai noma gama ne teenanita
noi ipita abike maripa eetaquta napai naane attike eetaqu?
Baamu.
18 Atti ma dzasa oi te qesa dzaira eetoraidzara. Oi Ohongai
abiho dzasa eetemi dzasa oi abi oho toro meenoma naataa-
make oomi attiho isaki naatakoi. Oi teei kahosaho ipike
saridzakoiqi hiireqi atti eetaridzo. Oonihe, Ohongai teeho
dzasa eetemi dzasa oi nota meenoma naateqa attike qiru-
tomakoita tete mooro.
19 Qate napai dzasa eetorai oi teeho quba bahe,
20-21 Ohongai bosata napaho quba dzasa eetemi suimorai.
Oonita teei Ohonga dzaira eetaqu noi paha abi dzaira eetakoi.
Oho nooke napa Ohongaho toota nookami husi ma pai oioni.
Oho qubake teei temu nomeke ibo eeteqi oho heeta abike
ikobeteqa hee, Oo anai Ohonga dzaira eetoraiqa hiibaqu noi
obera abi. Oi noi temu nome moo pobitoraihe noke ibo
eetorai. Oonita Ohongake noi moo pobitaamake ikabeteqi
noke dzaira eetaqu? Bamu.

5

AI TATAUMANOMAI TTOKAHO TETE SUQOBIRORAI

1 Ohongai khameto napake dzoomami napai gama hee,
Dzesu noi Kiristu abi dzakapanomaniqi hiireqi dzomadzoma
Mai ma khameto gama iso keke qesaho dzake eetorai.
2 Oi napai Ohongaho dza eete noho noo qusubaiteqa paha
khameto nohoho dza eetakoi, oke napa qupadzomare.
3 Napai Ohongaho dzake eete noho noo isanate qusub-
aitaridzoni. Oi noho noo qusubaitaqu oi bamenoma ooraror-
ihe,
4 Ohongai khameto napake dzoomami napai ai tataumaho
dzubinanipamu naate ttokaho iiha ma dzoobidza samane
suqobirorai.
5 Oonihe teei bamu sepeke ttokaho iiha ma dzoobidza suqo-
bidzaquhe, noi Ohongaho khata Dzesu noqaho neta soomaqi
ttoka suqobidzakoi.

OHONGAI KHATAHO ISERE QIDZA MOOTOMI OORAI

6 Oi Dzesu Kiristui abiho isakita ttokata baata oi mee. Noi mumure eserima baata, oi oba ma dzuuma noi baata. Oba sobasoba keke bahe dzuu, oi baataho sobasoba. Oonita Sumasai oke mee hiireqi noomae khameto napake beedzaenomaitorai.
7-8 Oi Sumasa ma oba ma dzuu, quba tapari nokoi gama teenaiteqi noho baura mee hiirorai.

9 Qate abiho isereke napai nookoraita Ohonga noomae isere meenipamu mootoqi hee, Kiristui naho khataniqi hiiremi oho isereke napa qidzoke nookaama naataqu.
10 Oi Ohongai khata nomeho isere mootomi teei oke nookaama naateqa Ohongake oberaniqi hiibakoi. Qate teei Ohongaho Khata noho neta soomami noomaehota ao meenoma naataridzoni.
11 Oonita Ohongai isere mootoqi hee, Qaraqara oi Kiristuho botota ooraita qaraqara oke ana nike qonotomi ooraiqi hiirorai.
12 Oho quba teei Ohongaho khata raraku biireqa qaraqara ao mai eetakoi. Qate teei Khatake bai hiireqa qaraqaraho dzore naate qaarakoita qupadzomare.

QARAQARA TATANGA AO AIMA OORAI

13 Khameto nike Ohongaho khata noho neta tirere eetoraiho isakita ao qaraqara mai eetorai oke ana nikeho quba qeeteta qupadzomare.
14 Oonita Ohongai quba mee hiibaridzoho isakita napai attiamake noke quba teeho quba pupu hiiremi bamu bai hiibaqu.
15 Ma noi napaho pupu mee hiibakoiqi qupadzomaquko oho meeke napa isanate saridzakoita nookare.

16 Qateqa, teei kahosa bamenoma aimami baataquho isaki naataqu noo oke bamu erata hesataquhe nikemaehota teei harateteqa kahosa teeke saridzemi baataquho isakiama naataquko nike noho quba pupu hiiremi Ohonga noke eehahaitakoi. Qate teei kahosa bamenomanipamu saridzemi baataquho isaki naatemi nike ikaqi noho quba tete qiri eetaqu? Noi ao baataho pobi oonita nookare.
17 Quba qanga minarai kahosa kekenihe teei kahosa saridzeqa oho quba baataama oho isaki oorai, ma teei kahosa saridzeqa baataridzoho isaki paha ooraita nookare!

18 Oonihe napa moomi ape ma apeke Ohonga dzoomorai nokoi te (saninoke) kahosaho teteta tuumoraidzara. Oi Ohongai khata teeke dzoohiqa noke bakena geema qaama kahosaho maikhatai noke mai eetaquho tete bamu.

19 Napai moomi Saatai ttokaho tete ma oho abi gama
susupu asi nometa baubotomi ooraihe napai keke Ohongaho
dzagata oorai.
20 Oi napai moomi Ohongaho Khatai baaqi napake
nokanoka moitemi oho quba Khata meenoma noke napai
gesina naateqi Ohongaho khata Dzesu Kiristuho dzagaqata
oorai. Nookare. Ohonga meenoma ma qaraqara tatanga noo
oioni.
21 Oonita qeseba khameto name, etoqa Ohonga oberaobera
tee ma teeke upubidzainohe korabete qupa nikeme pobite
qaarare.
Dzoobe, noo oioni
Anai Dzohane

2 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA BISANA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Sinabidzaho Sase
(Oonimae Oko Ma Boto Tupu)
Haba Teeho Robe

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Sase Qidza:

Ana Dzohane sinabidzaho sooparai khameto niiho ma nikeho quba noorake qeete. Dzoobe, meenipamu ana nikeho quba dzasa eete. Oonihe ana keke bahe, sinabidzata meenoma naatorai noko ma nanai gama nikeho quba dzasa eetorai.

2 Oi oho meei napahota baura eetemi napai gama teena naate qaarakoi.

3 Oonita Ohonga Mai ma khata noho Dzesu Kiristu nopoi napaho quba dzasa eete meupu nopome dzoobiremi napahota hasu ma keba ma kokora qidza biranatakoi.

DZASA EETAQUHO SUU MA PAI

4 Nookare. Ohonga Mai noi suu ma pai hiiremi ana moomi niiho khameto oho tete meenomata tuumorai.

5 Oonita ana te pai usaqe moosoidzaranihe Kiristui bosata hiiremi napa nooka baaorai teena oi hee, Nike qesaho dzasa eete qaarareiqi hiiremi ana niiho toro oho qasa hiire.

6 Oi napai qesaqesaho dzasa eesuqi oho pai qusubaitorai mae baamu? Ohongai suu ma pai oke agobanipamuke hiiretanihe oke napa poiqa gaubidzaquho tete bamu.

KIRISTUHO SINABIDZATA ATIMA QAARARE

7 Oonihe, Dzesu Kiristui abiho sama eeteqi baata oke qesai ikobeteqi hee, habaniqi hiireqi Kiristuho ibo naatorai.

8 Oonita napai eto oho kabira naatainohe, napa baura eetorai oke soubireqa oho ipi ma ari gama susupu saridzare.

9 Oi qesai Kiristuho sinabidzata atimaama naateqi ango mainata tuumorai, dzasa. Ohongai nokoma ooraama. Qate apene noho sinabidzata atimorai, meeke Ohonga mai ma khata esese napama gama oorai.

10 Oho quba teei Kiristuho sinabidza bahe sinabidza mainake aima nikeho toro biranataquko eto noke nagata dzeima kokora eete noho baura qaupuitaino.

11 Qaupuitemi eto noho baura qangai nikeho naataino, nookao.

AIPOHO NOO

12 Oore, naho noo samanenihe, oke posoma geeta qeetaquho isakiama naatemi anai nikeho toro biranate nikema napa qesa penga teenaite noo hiiremake napaho qupa qidzanipamu naatakoiqi hiireqi roroko biire.

13 Qate sase qidza niihoho khameto erana oorai nokoi paha niiho quba dzoobe hiire.

Oioni aipo,
Anai Dzohane, abi agoba

3 DZOHANE
NOHO DZAIRA PEPA IPINA

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Epeso, Asia Gattiqa
Tii 80
Gaidzo, Sinabidza Abi
Nagapa tee
Ttoka ma Haba tee

PASARAHO NOO

1 Dzoobe Dzaira:
Ana Dzohane Sinabidzaho sooparai Gaidzo niiho quba noorake qeesuqi meenipamu niiho quba dzasa eete.

2 Ana nookami niiho qupa khatai isanatoraihe, niiho sama ma gama oho qesa ohongahonga naatorareiqi ana Ohonga pupu hiirorai.

3 Oi dzairamane qesai baaqi niiho isere mee hiireqi hee, Nii tete meenomake iihoraiqi hiireta.

4 Oonita erai teeho quba bahe, naho khameto qesama nikei tete mee iihoraiho isereke ana nookama ota naho qupa qidzanipamu naataridzoni.

GAIDZO KOKORA QIDZA EETOTAHO HASA HIIRETA

5-6 Dzaira name, sinabidza abi ika ma ika neta baami nii dzasa quba nokoho kokora bagenoma eetemi nokoi oko ma boto tupu nanahota oho isere mootorai. Oonita nii Ohongake qupadzomaqi nokoke roherohe eetemi baurata tuumoraqu oi qidza.

7 Oi nokoi nagapa nokome qaateqi baurata tuumaqi teqaha raaba abihota soomoraidzaranita qupadzomare.

8 Napai abi oonomake too teeteqi sinabidzaho ttaiqanipamu naataridzo, dzoobe.

TTIOREPE MA TEMETERIHO ISERE

9-10 Qate ana oko ma boto tupuho quba gee teeke qeetetahe, Ttiorepe noi noomae bosa qobaqoba naatareiqi beedzae eete nanake kuimorai. Ma oi keke bahe sinabidza abi qesai ota biranatemi noi nokoke kuibiremi qesai baura eetareimi noi nokoke qaga hiireqi tuputa qirutomorai. Oho quba ana naamae ota biranateqake baura nohoho khooba sigumaqa oke pobitakoi. Noi nanaho qoreke hiireqi noo arinoma hiirorai.

11 Dzaira name, qanga eetorai abi noi Ohonga moo pobitaama, qate, baura qidza eetorai noio Ohongaho nena. Oonita tete qanga bahe qidzaqake nii gesina naate qaarareiqi ana niike qupanomaisubi.

12 Qate abi Samane Temeterioho isere mootoqi hee, noi baura mee keke eetorai. Oho qesa nanamae noho isere qidza mootomi nanaho isere meenoma naatoraike nii gesina.

AIPOHO NOO

13 Maaqa noo samaneke ana niiho quba qeetarorihe qidzoke poso ma eehoma oke qeete soubidzaqu.

14-15 Oonihe anai ao niiho toro biranate naka penga teenaite noo hiibareiqi qupadzome. Qate naho qesamane erana oorai nokoi niiho quba dzoobe hiire. Ma nii paha nanaho dzairamane temu ma temu gama ota dzoobe hiibare.
Oionita aipoo
Anai Dzohane

DZUTE
NOHO DZAIRA PEPA

Dzute Dzosepe qeeteta
Dzakopoho nomani
Dzerusaremu, Dzutea
Tii 69
Ohongaho Abi Tupu
Nagapa Ika ma Ika nena
Haba Samane

DZASAHO NOO

1 Nookare:
Ohongai nikeho quba dzasa eete kira hiiremi Dzesu Kiristuho repa tatangata biranate oorai nikeho quba ana noorake qeete.

2 Oonita dzasa ma baruna heena, keba ma dzapa oi gama nikeho neta meupu naatare.

SINABIDZAHO IBO OHO QOGO NOO

3 Dzairamane name, agobake ai tataumaho tete oke Ohongaho abi tupu nikeho quba biraite soubireta tete oi minara ma napake qidzaitoraihe sinabidzaho qogo ma saga qesaqesa nikeho quba paha hiibaridzoho isakita ana qeete.

4 Oi abi qesai mee bahe sinabidzaho sasaqake sooroqi seike nikeho bisata biranate Ohongaho noo ma baruna heenaho teteke ngiingirobe eete Dzesu Kiristu Soopara napame bai hiireqi dza ma rumuba nokome qusubaitorai.
Oonihe nokoi oonomake eete batabidza bamenoma saridzakoiqi agobake qeetemi oorai.

5 Oonita qupadzomare, agobake Ohonga Sooparai Isirae abike gama Aigitta habata dzeimami biranateta oonihe ipita qesai noho torota atimaama naate bai hiiremi noi nokoke teetemi goono naateta oke ana nike pobi hiire.

6 Qate paha angeroke qupadzomare. Nokohota qesai isaki nokome riite dzongobetemi Ohongai nokoke kha qupita ngibira tatangama suutomi nokoi maripa bodza nohoho beebe eetorai.

7 Qate paha Sotomu ma Gomora nagapa qesa hohoma oota nokoke qupadzomare. Nokoi oho qesa, apuata keke bahe nai ma sai ma tete bamenoma qesake iihaqi eepa tatanga saridzemi abi minarai moomi Ohongaho too pasereho mumure naatorai.

8 Oonita nikeho bisata abi qesai totaqita dza ma rumubaho baku geemorai. Ma paha totaqita nokoi bise ma baise beedzaenoma, oi mooqorai ma mooraama, nokoke qepuqepu hiiremi attinoma naatorai.

9 Oi Angero bosabosa Mikhaere noi agobake Moseho keba
aima qurabidzare hiireqi Iibadzama qesa kurebeteqi te noke
qepuqepu hiibara te noke noo tatanga hiibara, baamu. Noi
hee, Maqa Ohonga Soopara noomae niike qamuni hiire.
Ooqake angero mina Mikhaerei Iibadza pobi hiiretanita ota
qupadzomare.

10 Qate nikeho bisata oorai abi qesai hoo ma haaho qesa
khooba ruume naateqi ao qeemaqi rubenga saridzoraiho
isaki oni.

11 Nokoi Kainiho tete iihorai, ma nokoi Koreho hu ma
koridzata abi baatetaho pobi naatorai ma nokoi Baraqamu
googa abi basesanomaho isaki naatorai, oi Baraqamui
ttumaho dzaodzao eetota.

12 Ma nike sinabidzaho qaki ma nakiho quba hoo ma pat-
take biraitemi nokoi ikake eete ota dzuubaqi nikeke maka
moitorai? Nokoi pati nokomeke qohateqi ota saqubema
ttaike patta muunorai. Iaqa, nokoi gidzoroba, oi dzorobi
okoho isakita abike uumaama. Ma nokoi hooba meeama
poqenomaho qesanita ao ngorubate eepaho pobi naasubi.

13 Besaho patisiqita poumaho horesa peitoraiho isakita
nokoho midza biranatorai. Ma pomatti uuboraiho isakita
nokoho bodza hoteqa naatoraihe koina nokohoi ao bamu
naasumi khaa qupiho pobi naate qaarakoi.

NOKOHO IPI MA ARI OI BAMENOMA

14-16 Banaita oonomai dza ma rumuba nokome qusub-
aiteqi abi hu ma koridzanomaitorai. Nokoi hee, Abi samane
nanaho hasa hiibakoiqi hiireqi noo maina painama nokoke
ttenitteniitorai.

Oonihe, Aatamuho eema ma khata Enokha noi abi
oonomake qupadzomaqi sau kharaqata eraiqi hiireta,
Nookare, Ohonga Sooparai qaheuba abi tteni ttauseni
nomema baaqanoke nokoke teetakoi. Oi abi sinabidza
oberama eetorai ma nookorai ma kahosa abi ngiinginomai
Ohonga qanga hiirorai nokoke gama suhe hiireqa
batabidzakoi.

SINABIDZA MA TETE MEE OTA ATIMARE

17 Qate dzairamane name, Dzesu Kiristu Soopara na-
pameho Qaru abi bosata nike pobi hiireta noo oke qupad-
zomare.

18 Oi nokoi hee, Ipita abi qesai pasenaho nesema tuumaqa
dza ma rumuba nokome qusubaiteqa sinabidza mee ngiingi
ma baaba eetakoiqi hiireta.

19 Oonita hu ma koridza biirorai abi oonomaho qupa khata
baamunipamu, eto nokoke qaupuitaino.

20-21 Qate dzairamane, nikei sinabidza meeta atimaqi pupu
hiiremi Qaheuba Sumasai nike bakena geema qaami Ohon-
gai dzasaho tete biraitemi ooraike nike iihaqa oho meupu
saridze qaarakoi. Oke saridze qaami Dzesu Kiristu Soopara
napahoi qaraqara tatangaho gigi ma goha samaneke roi-
betorai oke baruna heena nometa kebanoke nikeke moite
soubidzakoi.
22-23 Qate nikehota qesai qupa soranga eeteqi eepa oho
pobi naatare boohimi nike ao nokoho dzasa eete nokoke ota
qaanatare. Qate qanga oho makai ao qesaho sasata sooro-
raihe, nikei pairuru eeteqa nokoho dzasa quba paidzasuiqa
nokoke eepa ota takomami qidzanatare.
24 Ohonga teena noi napaho ingona mai oonita nike eto
haratetaino hiireqi noi nikeke aima dzapa pobi nomeho dza-
gata mootomi nike midzaamake qakiqaki naataridzoho isaki
oorai.
25 Dzesu Kiristu Soopara napahoi oho isaki oonita Ohon-
gaho beedzae ma tatanga ma koina ma dzapa pobi oi agoba
qaraqara qaarakoi.
Ana Dzute

PAANAITETAHO NOO DZESUHO

Dzohane Dzebeteo qeeteta
Suunga Pattimo, oi
Epesoho Besa Khata robena
Tii 96
Sinabidza Abi Tupu Sebeni
Oi Nagapa: Epeso, ma Simuna, ma Pegamo, ma Ttiattira, ma Saatti, ma Pirattepia, ma Raottikhea ma minara
Asia Gattiqa Oho Haba

1 Dzoobe Dzairamane:
Quba bamenoma qesa ao biranatare boohimi Ohongai noo erake Dzesu Kiristu moitemi noi oke baura abi samane nomeho quba paanaitareiqi Angero nomeke dzoobiremi oke gama Ohongaho tuhotuho (ma sutasuta) abi Dzohane anaho quba paanaiteta.

2 Oonihe oi isere sepe bahe Ohonga Mai ma Dzesu Kiristu hiireta ma quba samane paanaiteta oke ana nese qoohiqi mooqi roqobeta minake eete gama ttarita qeetemi oorai.

3 Oonita noo qeetemi oorai oho mee ao biranatakoita apenei isaitaqu ma nookaqu ma roibetaqu nike korabete qupadzohiqa oke eetare.

OHONGAHO DZOOBE MA KANAKANA

4 Oionita sinabidza tupu sebeni Asia Gattiqaho habana oorai nike minaraho pui naate ooraita nookare. Sumasai baura minaraho khooba (sebeni) ooqi Ohongaho poro qereho patita baura eetoraita Ohonga agoba oorai baa qaarakoi noi Sumasama nopoi nikeho dzoobe hiiremi hasu ma keba oi nikeho naate.

5-6 Oi nopoi keke bahe Dzesu Kiristui Ohongaho noo qaupuiteqi napaho quba dzasa minake eete napake kahosaho ekata saqobareiqi dzuu nome perebireta. Perebireqi baata neta bosa qooroqi napake pobi nometa mootomi napai Ohonga mai napameho sinabidzaho ttiihu barabara abi naate oorai. Oi Kiristui oke eesuqi paha ttoka ma haba minaraho abi mimi nokoho Soopara mina naate oorai. Oke qupadzomaqi napai beedzae ma dzapa pobi nohoke qusubaite qaraqara qaarare. Oio meenipamu. Oonita noi Ohonga Mai ma Sumasama ttaike dzoobe hiiremi nikeho qupa kebaratare.

7-8 Napaho Soopara minai hee, Anai ipi ma bosa, agoba qaabi oorai qaarakoita anai ape bahe Kupina Eepanoma kekeni, ooiqi hiiroraita nookare. Ipita Dzesu Sooparai perettabita gagabero kukubihimake abi minarai nesema moo sahatetakoi. Abi noke teeteta, oi ttoka ma haba

samaneho quni ma mani ma gama susupu, nokoi noke mooqa tti ma areare hiibakoi. Oore, oio meenipamu.

ABIHO ISAKI DZESUKE DZOHANE MOOTA

9 Dzoobe dzairamane, anai Dzohane nikeho nane oni. Bosata anai Ohongaho pobi naate Dzesuho isere qidza mooto tuumaqi Epeso nagapata biranateta. Biranatemi kaipo nike ma napaho irita peitetahe napai peperataama. Oonita anai Ohongaho noo iso keke ota hiiremi ttoka abi qesai naho goottae eete anake hotou biireqi Pattimo suunga erata mootomi oho sutasutata oorai.

10 Qate hiibi, anai dzuma teeta neseke qooroqi nookami naho tumeta suu ma inabiho isakita totoho minanipamu teei biranateqi eraiqi hiireta.

11 Hee, Maqa, nii poiqa moo nookaqu oke korabete geeta qeeteqa oke naho oko ma boto tupu sebeni ma minarahota dzoobiremi tuumare. Oi nagapa Epeso ma Simuna ma Pegamo ma Ttiattira ma Saatti ma Pirattepia ma Raottikhea ma minarata oorai nokoho quba dzoobiremi tuumare.

12-13 Oke hiiremi anai hee, Apeho totoho oniqi hiireqi burisi eete moohimi abiho tomidza teei oho bisata qooro oomi goriho dzongi sebeni rome biire oota. Oonihe sasa nohoi kharanipamu oko karata oomi siihu tobe sumanoma, geeba minanoma teei noho hobisata oota.

14 Ma qiba gee nohoi khabakhabarinoma oroubaho tomidzani qate nese dzadza nohoi eepa koinaho isaki oni.

15 Oko nohoke moomi barasi hihihiinoma, eepa qaitoraiho qesa, qate totoho nohoi oba sasa minai taate rururuitoraiho isaki oni.

16 Ma noi taama sebeniho isakike boto dzooma oomi nese ma pati nohoi ete koinaho tomidzanipamu. Qate too nohota biranahita oi dzube qaanoma tee, kakanoma keke oni.

17 Noke ana oonomake mooqi oko toro nohota taate baataho isaki naateta.

Oonihe noi boto pobi nomeke naho irita mootoqi hiireta, Eehe, anaio ipi ma bosanihe nii eto atti eetaino. Anai baataho bahe, qaraqaraho maikhata.

18 Meeke ana bosata naamae baatetahe paha eehaha naate qaraqara qaarakoi. Oio mee oonita apenei baataho tuputa tuumaquni mae ota tta eetaqu oho kaame oi gama naho botota ooraita qupadzomare.

19 Oonita quba nii ao moori ma quba biranatare boobi oke nii poiqa moohiqa oho isereke iso keke ttarita qeetare.

20 Qate goriho dzongi sebeni ma taama sebeni nii naho botota moori oi qahura oonita oho meei era: Dzongi sebeni oi sinabidza tupu samaneho dzare, ma taama sebeni oi qaru abi nokohoho dzare gama susupu oni. Oiqi hiireta.

2

EPESO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

1 Hiireqi Dzesu Soopara mina noi anake pobi hiireta, Qate
nii Epesoho qaru abi noho quba noorake qeetare. Hee,
Dzoobe, anai taama sebeni nikeke boto dzoomaqi goriho
dzongi, oi tupu nikeho, oho bisata anai tuuma ma baaba
eetoraita naho noo erake nookare.
2 Oora ma qaara nikehoke ana gama gesina. Oi nike baura
qidzata peperataamake battigara naatorai oi bagenoma. Oi
ikoiko abi qesai nikeho bisata biranateqi hee, Nanai Kiris-
tuho qaru abi ooniqi hiiremi nike ikoiko nokohoke sigumami
paana naateta.
3 Ma nike dzapa nahoho quba kaipo mina saridzeqi te oke
nookami qanga naataranihe paidzasuiqi pekhure teetorai oi
gama qidza.
4 Oonihe nike bosata ai tataumaqi dzasaho tete isanate iiha
qaatahe ikanomake eete poiqa abiho dzasa ruume naatorai,
teena ooqaho quba anai nookami isanataama.
5 Oonita nike ota haratete ooraiqi ao qupa burisi eeteqa
paha dzasaho teteta qeehiqa oho kokora baura eetorare.
Oke eto ruume naate eetaama naatemi ana qeemaqa dzongi
nikehoke oho tekata karabetaino.
6 Qate Nikoraoho ttari pasenanomahoke hiire: nokoho
teteke nike goottae oi mee, ana naamae oho goottae minanita
ooqata nike gattiqa isanatorai.
7 Oonihe apenei torona oonomake suqobire qaaraqu abi
nokoqaho qubake ana tete geemami nokoi Ohongaho dzoo
qidzata qeemaqa qaraqaraho ee mee muunakoi, teena oke
Sumasai naho oko ma boto nikeke pobi hiiroraita tomanomai
nookare! Oiqi qeetareiqi hiiremi ana Dzohanei qeeteta.

SIMUNA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANE QEETETA

8 Qateqa Dzesu Soopara Minai anake hee, Poiqa paha
noorake Simunaho qaru abiho quba qeete dzoobiremi tu-
umare. Hee, Anai bosata baatetanihe paha eehaha naate
ooraita apei ipi ma bosa bahe ana naqenita nookare.
9 Nike quba qesaqesaho dzore naate kaipota oorai oke ana
gesina, oonihe sinabidza ma tete oho meupui nikeho torota
oorai oke eto ruume naataino.
Qate qesai Saataho abi naganihe sepeke hee, Nanaio Dzuta
abi meeniqi hiireqi nikeke qomaqoma samaneke hiirorai oke
ana gama nookorai.
10 Iibadzaio qesa ma nikeke toronaiteqi sutasutata mootoqi
bodza tteniho isakita nike heme bamenoma moitemi nike-
hota qesai baatakoi.

Oonihe eto heme oho quba iiha ma dzoobidza eetaino. Baatareiqa baatakoi hiireqi nike battigara naatemi ana qaraqaraho barei nikeho irita dzeebidzakoi.

11 Oonita teei peperataama naate baateqa noi bamu ipi bodzaho baata tatangaho kabira naataqu. Teena oke Sumasai naho oko ma boto samaneke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiire qeetare. Oke hiiremi ana Dzohanei qeete.

PEGAMO ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

12 Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane nii paha Nagapa Pegamoho qaru abi nokoho quba noorake geeta qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Apeho toota dzube qaanoma kakanomai keke biranatorai oi ananita nookare.

13 Meusu nagapa nikehota Iibadzaho qoberoba huba haba biiremi gamaniho poro qere oho bisata ooraihe nike oho goottae eete naho dzapata atimaqi noho noo qusubaitorai, dzoobe. Ma naho qaupuqaupu abi Attipa noke nokoi nagapa ota eepama dzooromi baatemi nike te oho qubake ququimara oke ana nookami ooqata isanatorai.

14 Oonihe nikeho bisata Nikoraoho ttari qesa biranatemi nike ikaqi nokoho totohoke nookorai?

Oi agobake Baraqamu noi Barakike banaiteqi hee,

15 Nii Isirae abike sengibetareiqa qoberobaho patta biraite pasenaho teteta nokoke qoqopa eetemi ota dzuubakoiqi hiireta.

Qate Nikoraoho ttari oi oonomaho tomidza naatemi nike nokoho noo bai hiibaama naatemi anata qanga naatorai.

16 Oho qubake nike ao qupa birisi eete tete oke pobitare. Pobitaama naatemi anai baaqa qaa dzube naho toona oorai ooma nokoke rubengaitemi nike nokoho tti ma ttaka hiibakoi.

17 Oonita toronaho suqobidza abiqake keke ana dzukudzukuta patta dzubina mekenoma moitemi muunakoi, ma ana oma khabanoma dzapa siriha ooraike noke moitemi noqai oho naru qidzake qupadzomakoi. Teena oke Sumasai oko ma boto samane nahoke pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi hiiremi ana Dzohanei qeete.

TTIATTIRA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

18 Soopara minai paha anake hee, Qateqa Dzohane nii paha pepa erake Ttiattiraho qaru abiho quba qeeteqa dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Ohongaho Khata nese nahoi mohimohi eepanoma, qate oko nahoi barasi hihihinoma oora ma qaara pobitorainomanita noo naho erake nookare.

19 Ana nookami nike ai tataumaqi kokoranoma naate baura qidza sohorota. Sohoroqi battigara naate baura qidza samanenipamuke paha eetorai, dzoobe.

20 Oonihe agobake qoberoba atapa pasenanome Dzesabe
noi Isiraeho dzube abi ikobete qaata oho isaki teei nikeho
bisata qoberobaho patta biraiteqi hee, Ohongaho tooi eraiqi
hiiroraiqi hiiremi naho baura abi qesai ikaqi qohare ota
qeemaqi pasena oho ttaike muunorai? Teena oi nikeho bisata
oomi anata kahosanoma naatorai.
21 Qoberoba atapa oho isaki oomi anai hee, Nike qupa
burisi eete oonomake qaatareiqi hiire qaimi nike ikaqi
basesa eetorai?
22 Oho qubake ana atapa oho isakike qoorobiremi basata
pirupara minake eetakoi, oi apene paha oho kahosanoma
naatorai ooma gamaqa. Oonihe hairiamake qupa burisi eete
tete oke qaataquko ingonaitakoi.
23 Oonita anai qoberoba oho khametoke teetemi baata-
nipamuke eetemake naho oko ma boto tupu samanei oke
mooqa hee, Oo Meenipamu Dzesu Sooparai abi napaho dza
ma rumubake toronaiteqi oho isakita ipi ma ari moitoraiqa
hiibakoi.
24 Oi Ttiattira nagapata dzotata qusubaitoraiho ttari oberai
nikeke hee, Nanaho gesina kosidzonipamu ooraita nike
nokanoka oke nanaho torota aimareiqi hiirorai.

Oonihe oi Iibadzaho pobi naatemi qesa ma nikei oho baike
hiiroraiho qubake anai bamu paha bame teeke nikeho irita
mootaqu, oi nike ao baura qidza samaneta oorai.
25 Teena oke nike qere biire qaamake anai biranate oho ipi
moitakoi.
26 Oi nikei ota peperataamake baura nahoke eete soubidza-
quko nikeke ana geebanomaitemi nike abi tupu samaneho
soopara naatakoi.
27 Oi teeho bahe qetaqeta teei hee, Abi ttoka qapuke
huhuitorai oho isakita (Dzesu) noi bise baisema abike
soopara eetorakoi. Oiqi qeetemi ooraita naho mai anake
oho isakinomaitetaho tomidzake nike oho qesa abi mim-
iho koo beedzaenoma aimaqa ooma abike pobipobiitemi
basesanomai ttoka qapuho isakita huhunatakoi.
28-29 Oi ana hiiremi nike iihai taamaho qesa naate
dzadzanomanipamu naatakoi. Teena oke Sumasai hiiroraita
oko ma boto tupu nike gama susupu noo oke nooka
qusubaitare.

3

SAATTI ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

1 Dzesu Sooparai anake hee, Qate Dzohane nii nagapa
Saattiho oko ma botoho qaru abi noho quba geerake qeete
dzoobire tuumare. Hee, Sumasa (sebeni oi sipi teena susupu)
naho torona oorai. Ma anai taama sebeni (oi oko ma boto

minara) nikeke gama boto dzooma ooraita nookare. Anai nookami nike hee, Nanai qaraqaraho dzapa pobinomaniqi hiiroraihe baamu, nike batabata samanomai oorai.

Oi Ohongaho pengata nike baura qidza samaneke qere biire ao peeota aimarorihe naane quba qaatemi oorai?

2 Oho quba sahateteqa isaki gattiqa nikeho torota baataamake oorai oke hairiamake tukutoqa baurake eehahaitare.

3 Oi ana biranataqu bodzake nike ruume. Oonita eto nike meerata oomi saridzainoho qubake nike toma tiite nookaqa sahatete ao qupa burisi eetare.

4 Meeke Saattiho oko ma boto tupu nikeho bisata abi teena teenaho oora ma qaarai makaamake oorai nokoi dzapa pobinomanita noko ttoba khabanoma dzapireqa anama nanai minaraho neseta sarai teenai keke oorakoi.

5 Abi oonomai meeke ttoba khabanoma dzapiremi anai bamu dzapa nokohoke qaraqaraho geeta dzamutaquhe Ohongaho penga ma angero nohoho pengata dzapa nokohoke mee hiibakoi.

6 Teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Dzesu Soopara hiiremi ana qeete.

PIRATTEPIA ABIHO DZAIRA PEPAKE DZOHANEI QEETETA

7 Soopara minai paha anake hee, Qate Dzohane, nii paha nagapa Pirattepiaho oko ma boto tupu oho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai Dzakapa meenomanipamu oonita agobake Tabitiho eema ma khatai noho tete kaame aimakoiqi hiireta naru oho mee oi naho botota oorai. Oho qubake anai tete siiremi teei bamu geemaqu, eo ana tete geemami paha teei bamu siibaqu, oonita nookare.

8 Ana naamae nikeho quba tete geemata. Geemami teei oke siibaquho isaki baamu. Oi ana moomi nike teqaha dzapa nahoke ai siginaitaranihe naho nooke nike gattiqa beedzae eete qusubaiteqi baura qidzake eetorai, dzoobe.

9 Qate Iibadzaho tuputa qesai nikeho bisata qeemaqi hee, Nanaio Dzuta abi meenomanita nike nanaho noo qusubaitareiqi hiiroraihe nokoi obera noo oke hiirorai.

10 Oonihe nike naho noota battigara naatoraiho qubake ttoka ma haba minaraho abihota torona mina biranatemake ana nike beedzaenomaitemi nike ota isanatakoi. Oonita anai nikeho dza minake eetoraike Dzuta abi nokoi qupadzoma quba ana hiiremi nokoi baaqa nikeho torota subate dzapa nikehoho hasa hiibakoi.

11 Oonita ana bamu hairi eetaquhe ao baaqa oho papara nikeho qibata dzaamotakoita eto nike peperatemi papara nikehoi qesaho pobi naataino.

12 Oonita teei torona gama suqobidzaqu noke ana Ohonga nameho biiriho suba hiiremi teei bamu noho habara eetaquhe noi oho nakuqata keke qooro tatanga naate qaarakoi.

Oi ana dzapa usaqe name noho irita mootakoi. Ma Ohonga nameho dzapa ma Ohonga nameho meusu nagapa Dzerusaremu qusuta biranatorai oho dzapa pobinoma oke gama suqobidza abi noho irita suutomi bagenoma naate qaarakoi.

13 Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Soopara minai hiiremi anai qeete.

RAOTTIKHEA ABIHO DZAIRA PEPA DZOHANEI QEETETA

14 Dzesu Sooparai anake hee, Qateqa Dzohane, nii poiqa nagapa Raottikeaho oko ma boto tupuho qaru abiho quba geerake qeete dzoobiremi tuumare. Hee, Anai ape bahe Ohonga mosomoso Maikhata, mutusa qidza meenipamu, idzoidzo, ma isere nahoi paha idzoidzonita nookare.

15 Nikeho baurake ana nookami oi eepa bamu, ma dzapa bamuhe oi oho takurata oorai. Nike eehaha naataamake kebai keke oorapuko oi gattiqa isanatarorihe nike ao eehaha naate eepaho isakita ootati qaate kebaratemi anata isanataamani.

16 Oonita hiidzo, nike dzapa bamu, ma mutu bamu oho qubake anai nikeho isaki etteimami mari naatemi keuma biidzakoi.

17 Oi gisi nikehoi ttoba ma bareama, nese qupi, midzanoma, makanomanihe nike ikaqi oho ruume naateqi hee, Baamu nanai isanatorai ma qepe ma haba nanata gama gairai ooraiqi hiirorai?

18 Maqa, ttokahoke nike hiireqi oho totohota hiiroraihe, ttoba ma bare sasari khabanoma naho torona oorai oke nike mai eeteqa habana gotta nikeme sengibetemi nikeho midza bamu naatakoi. Ma neseho maraseni nahoke aima nese nikeme suraitemake qidzanatakoi. Oho qesa nike ttuma ma quruma nikemeke biireqa gori tobe sumanoma ao eepata sasari naate oorai oke nike naho torota aimamake meeke nikeho isaki meupunoma naatakoi. Sinasina naho oke nookare.

19 Oi anai abi apeneho dzake eetorai nokoqake ana qogo noo hiireqi tete pobitoraita ana noo hiire oke ao nooka roqobeteqa burisi eete tete nikeme pobitare

20 Nookao, anai qupa nikeho pouta tonabetoraita teei totoho oke nookaqa naho quba tete geemamake anai nakuta qeemaqa noma nakamae ttaike patta muuna rongoqoma qaarakoi.

21 Oi erake eete oorai. Ana torona samaneke suqobireqi
ao mai nameho poro qereta peite noma ttaike soopara baura
eetorai. Oonita oho isakita teei suqobidza abi naataqu noke
ana poro qere nameta teka moitemi peite paha ttaike erata
qoobakoi.
22 Noo teena oke Sumasai oko ma boto tupu minarake pobi
hiiroraita tomanomai nookare! Oiqi Sooparai hiiremi ana
Dzohanei qeete.

4

*QUSUTA TOTOHO SAMANEI OHONGA SUBESUBE HI-
IRETA*
1 Geeho noo oke Dzesu Soopara hiire qaasuhimi ana Dzo-
hanei moomi qusunipamuta tete teei kuraubami suu ma
inabiho noo totoho bosana nookori oho totohota noi paha
ana pobi hiireqi hee, Nii erata peitemake quba biranataqu
oke ana nii banaitare.
2 Oke hiimi Sumasai anake raraku biiremi ana peite moomi
idze, qusuta poro qere mina oomi teei ota qoorota.
3 Qoorota oi Beedzaeho Maikhatanipamu! Noi oma somu
ma qodzori hihihinomaho isaki. Qate dzadza noke sengi-
beteta oi bane ebeke eehaha hisasainomaho qesani.
4 Noi kebapouta oomi abi mimi dzare 24 nokoi noke rome
biireqi bosaqure 24 ota habeseta (oi Isirae abi tupu 12 ma
qaru abi 12 napahoho isaki gamaqa).

Qate nokoi ttoba khabanoma dzapidzanoma ooqi goriho
papara tobe sumanomake tooroqi oota.
5-6 Qate obattuho isaki hihihinoma teei oomi Ohongaho
poro qere oi oho bisata oota. Ma poro qere oho neta baibai
aimami para ma husu attinoma biranateta. Ma oho patita
dzadza tatanga oi kisakisama uhuba igabiremi oi Ohongaho
Sumasa sebeniho isaki oi sipi teenaho qaseqase naateta.

Qate qaraqaranomaho isaki eserisa eseri oi poro qere oke
rome biirota, nokoi nese tume ma dzage ooranoma.
7 Oi kabiraho qesanihe oi qaraqaraho qahurani. Isaki
bosabosa oi Raioni attinomaho tomidzani. Qate oho samaio
kao kokoranomaho tomidzani. Qate oho temuio abi tee qiba
ttittira minanomaho tomidzani ma nese ma penga noho oi
paha abihoni. Qate musaqio tuna mohimohi ao areuma
dzobidzobi eetoraiho tomidza.
8 Oonihe isaki eserisa eseri oi gama naku ma sasata nesei
keke quba moo soubirorai ma teehota hira sikisi rauha-
rauha eetorai, teehota paha sikisi oke eetorai. Oke eete
noko gama noo dzobidzobiho isakita oorai. Nokoi meeraa-
manihe qupiba ma etebake roibeteqi hee, Ohonga Beedzaeho

Maikhata, nii Agoago ma Dzakapanoma, Qaheubanani! Nii Agoba Oorai Qaarakoi, ooboboo!

9-10 Hiireqi nokoi oonomaho isakita Ohonga qaraqara tatanganoma noke dzoobe hiire hasama gegema hiimi abi mimi 24 poro qerena oorai nokoi ao hairiamake Ohongaho dzagata pomai kotoroqi papara nokome oko toro nohota mootoqi qaraqaraho maikhatake subesube hiirorai.

11 Nokoi hee,
O Ohonga Soopara naname.
Quba dzapa samane minarake korabeteta
oke niimae korabeteta, ma oi niiho qubai keke.
Oonita nanai niiho hasama gegema hiireqi
dzapa niihoke qusubaitorai
oi teeho bahe nii oho isaki kekeni.
Oiqi hiirota.

5

DZOHANEI GEE ATTINOMA SENGINOMA MOOTA

1 Qate Ohongai poro qere ota qooro oomi boto pobi nohota gee senginoma teei oomi ana moota. Moohimi oho qetaqetai nakuta oota ma sasata dzapa ma pasarai oomi oho geeba sebenike ee dzusama suutomi oota.

2 Oomi angero beedzaenoma teei sokateqi hiireta, Apei geeba erake isanate sengi geemaqu?

3 Oke hiireqi qiri eetemi eehe, qusu ma ttoka minarata abi teei sengi oke geemaqa oho mee isaitaquho isaki te oorara.

4 Abi oonomai bamu naatemi ana Dzohanei dzasa minake eete tti hiireta.

5 Tti hiiremi abi mimihota teei ana pobi hiireta, Maqa, eto tti hiibaino. Dzutaho quni ma manihota teei oho isaki oorai oi Tabitiho sooro ma saina noke qesai hee, Dzutaho Raioniqi hiirorai noi suqobidza maikhata. Oonita noi sengi geeba sebeninoma oke geehiqa gee isaitaquho isaki ooraita mooro.

6 Oiqi hiiremi ana moomi poro qereta qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoho bisa ma abi mimi 24 nokoho bisa qapunipamuta abiho Hoo Dzooba teei qooro oota. Oonihe noho samai sipisipi khatake kahosaho quba kiridza qeeroraiho tomidza naatemi noho nese sebeni ma qiba toqena sebeni oota (oi Ohongaho Sumasai ttoka ma haba gama igabiroraiho qahura naateta).

7 Oonita napaho Hoo Dzooba noi poro qereta baaqi Ohonga maiho boto pobita gee bamenoma senginoma oke aimata.

8 Aihimi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoi Hoo Dzooba napaho, oko toro nohota pomai kotorota. Pomai kotoroqi goriho ttuba samane nokome ota mootomi

oho nakuta ura moromoronoma peiteta, oio qaheuba abi minarai hasa ma pupu dzoobirorai oho qahurani.

9 Qate paha nokoi kui nokome aimaqi Hoo Dzooba napahoho dzapa qiraiteqi naa usaqe erake hiireta,
Buububuu! Nii Ohongaho quba eeteqi
abi noo maina paina haba samaneta oorai
ma quni ma mani samane nokoke ingonaitareiqi
dzuu niimeke perebireta
oho qubake nii niiqe gee senginoma geebanoma
oke aima geemaquho isaki oorai, dzoobe!
10 Nii abi samaneke ingonaiteqi
hiiremi nokoi Ohongaho quba eeteqi
ttiihu barabara abi tupu mina naate ooraiqi
ttoka ma haba minarake soopara eetorakoi, uububuu!

11 Naa oke hiire qaasuhimi ana moo nookami angero kitu ma hoho mina, hattatti ttauseni heagopago nokoi poro qere ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 oke gama rome biireta.

12 Rome biireqi garuruiqi Hoo Dzooba napahoke hee,
Meenipamu, abi niike kabira bagenomaho isakita
dzuubetetanita beedzae ma tatanga
ma ttuma ma gesina ma dzapa pobi ma agoago
ma dzakapa oi gama niihoi keke!

13 Oiqi hiiremi idze! Ana nookami Ohongaho boto popo minara oi qusuna ma katana, ma obana ma torana, ma ika ma ikana, oi gama too teenaite kaitomaqi hiireta,
Oore, nee ma bau, beedzae ma tatanga
ma dzapa pobi minara
oi Ohonga mai poro qerena qoororai
ma Khatai abiho Hoo Dzooba naate oorai
nopoqaho isaki kekeni!

14 Noo oke quba minarai hiiremi qaraqaraho isaki eserisa eseri nokoi totoho oke qaupuiteqi hee, Oi meenipamu ooniqi hiiremi paha abi mimi 24 nokoi gama pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta.

6

HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA SIKISI UHUTOTA

1 Nokoi hasama gegema hiimi ana Dzohanei moomi napaho Hoo Dzooba noi geeba bosabosa oke uhutapihimi qaraqaraho isaki eserisa eserihota teei paraho totohota sokateqi hee, Oionita quba oi biranatare, oiqi hiireta.

2 Hiiremi ana moohimi abi teei oosi dzadza ma sahurunoma noho heeta biranatemi teei noke poregatti dzeebireqi saipa moitemi noi ao torouma qeemaqi abi ma quba samaneke suqobire ngausa eeteta.

3 Oke eetemi napaho Hoo Dzooba noi paha geeba oho samaqake uhutota. Uhutomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota paha teei sokateqi hee, Quba teei ipibire biranatareiqi hiireta.

4 Hiiremi oosi dzuu suraitanoma teei biranatemi abi noho irina habeseta noke teei qaa dzube moitemi noi qeemaqi qaa qogoimaqi ttokata abi samane qesa sobana soorota.

5 Oke eetemi napaho Hoo Dzoobai paha geeba oho samana uhutomi tapari naateta. Oke eesuhimi oosi kuu ma pebanoma teei biranatemi noho heeta abi oota noi seebeho gosogosoke botoma aimota.

6 Aimomi ana nookami qaraqaraho isaki eserisa eserihota totoho teei hee, Oho mee erani: Dzobadzoba teeho ttuma oi kina teena naatakoi qate eringa mutu pauni teena oho qesa kina teena. Qate bibi ma bai oba idze, apei oho ttuma quba isanataqu? Bamunipamu oho seebe minani.

7 Oiqi hiiremi napaho Hoo Dzooba noi geeba oho samana uhutomi oi poa naatemi qaraqaraho isaki eserisa eseriho totohoi hee, Oioni quba teei paha biranatareiqi hiireta.

8 Hiimi ana moomi oosi gotta ma gattanoma teei qereqarema baami abi oho heeta oota dzapa noho baatani. Qate noho gaigai oio eero ma ngarangara!

Oonita Ohongai oke eete hiiremi quba oho mee era biranateta: qaa dzube biranateta, ma seebe biireta, ma baata samane biranateta, ma paha kabira qaanomai abi muunata, oke eetemi abi samanenipamui baateta.

9 Oionita Hoo Dzooba napahoi geeba oho samana uhutomi paipu naatemi ana moomi kabirake dzuubetaquho haqa teei oota. Oonihe oho pesuke moohimi idze, abi qesa samanei Ohongaho isere qidza abiho torota mootoqi sinabidza idzoidzoke hiireta nokoke ttokaho maimanei haqa ota dzuubetemi nokoho gisi ota areare hiirota.

10 Oi nokoi sokateqi hee, O qaheuba Maikhata meenoma, niiho baura abi samane nanai ttokata baura eete qaimi ibo abi nanake teete baaorai oonita bodza apeta nii nokoke maripa eeteqa oho ipi ma habara nokoke moitaqu?

11 Oiqi hiiremi Ohongai sinasina erake nokoke pobi hiireta, O dzoobe, oonihe nike isakiqata beebe eete oomake oho bodzata nokoi kokora abi qesamane nikeho nokoke oho qesa teetemi baatemake oho batabidza biranatakoi. Hiireqi nokoke ttoba ma sasa khabanoma moitemi oi qupa saasari nokohoho mumure naatemi oke dzaarota.

12 Oonita quba oi bamu naatemi ana moomi napaho Hoo Dzoobai geeba paha oho samana uhutomi sikisi naatemi idze! Ttoka ma haba rubabeta minake eetemi etebake quba

qanga, eequ asuasuho isaki oi peite eteke sirihata. Qate qupibake dzuui sooro peite dzasidzake igabireta.

13 Qate uta mina tooromi muri surisa gama ttokata taatoraiho isakita taama ma pomatti uuba taateta (oi abi mimi samanei baatarotaho qaseqaseni kaqa).

14 Oke eetemi ana moomi pepake qoomoraiho qesake qusuho herohero bamu naatemi tora ma haba ma sunga hoho oi ttoka abiho quba tatanga minarai gama uuba taateta.

15 Uuba bamu naatemi ttokaho abi qiba ma abi mimi ma abi dzapa pobinoma ma abi soopara ma abi bise baisenoma ma ttuma minanoma ma sutasuta abi ma saqosaqo abi oi gama iso keke sakabaqi tora ma tapani mae oma nagani mae ikata tuumaqa soomaqu hiireqi buu ma dzaake tuumata.

16-17 Nokoi areare hiireqi hee, Idze! Sinabidza abiho Hoo Dzooba noi bodza teeho isakita beebe eete qaabihe nanai basesata qaimi poiqa noho dzauba peitemi Ohonga mai nanake batabidzareiqi qohare nometa qooro oorai.

Idze, Mai ma Khata poiqa dzauba irita ooraimi napahota apei nopoho pengata qooro isanataqu? Bamunipamu, nopoi nana ngausa eetare boobita tora ma tapa nike hairiamake nanaho irita taate nana pupubidzare, ooiqi hiireta.

7

ISIRAE ABI GEEBANOMA 144,000 (SINABIDZANOMAHO QAHURA)

1 Oonihe quba attinoma oi biranataamake oomi ana Dzohanei moomi angero eserisa eseri, teei ttokaho dzaga robe, teei ttokaho tume, teei oho pobi, teei mage, oho neta nokoi gama qooroqi uta ma quba bamenoma toobarota oke gama qahitoto oomi ee ma eka, ttoka ma besa oi gama poupa eetareiqi beebe eetota.

2 Oi teeho quba bahe ana moomi angero teei ete peitoraiho neta qoridzemi Ohonga qaraqaranomaho geeba noho botota ootanita Ohongai angero eserisa eseri beedzae moitemi nokoi ao ttoka ma besa ma habaho isakike gama nasanasa eetarotahe, angero teena noi sokateqi eraiqi hiireta, Nike beebe eetare!

3 Ee ma eka, ttoka ma besake gama nasanasa eetaridzonihe bosata beebe gattiqa eetemake nanai Ohongaho geebake kokora abi nohoho pengata suutakoi. Oiqi hiiremi oho baura bosa biranateta.

4 Oonita ana nookami qesaho pengata geeba oke suutota abi oho dzare hattatti poti poa ttausani (144,000), oi Isirae abiho quni ma mani samaneho nena gamaqa.

5 Oi Dzutaho quni ma manihota tuerebe ttauseni oho geebanoma naateta,

6 Rubeho quni ma manihota oho qesa, ma Gattihota oho isaki.
7-8 Oi paha Asera ma Napattari ma Manase ma Simeo ma Rebi ma Isakhara ma Dzeburo ma Dzosepe ma Beedzamiho uni ma mani nokohota tuerebe ttauseni ma tuerebe ttauseni keke tuumami susupu uani hattatti poti poa ttauseni nokoi oho geebanoma naateta.

INGONAITETAHO TTARI OHONGA HASA HIIROTA
9 Oke eetemi ana moomi idze! Ohonga Maiho poro qere ma napaho Hoo Dzooba nopoho patita abi heagopago huba haba biire oota. Nokoi ttoka ma haba minaraho quni ma mani, noo maina paina, suu ma sama maina paina keke. Oonihe nokoi gama iso keke sasa khabanoma dzabanoma ooqi ee hehenake botonaite baqebete qaki ma naki eetota.
10 Nokoi gama qarutoqi hee, Buububuu! Ohonga mai poro qerena oorai ma Hoo Dzooba qidza naname, ao nipe nana ingonaitemi nipeho dzapaio poro kira kharanoma.
11 Totoho oke eete qarutomi qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 ma angero samanenipamu nokoi poro qere oke rome biire ooqi gama susupu pomai kotoroqi Ohongaho hasama gegema hiireta. Nokoi hee, Dzoobe mina!
12 Nokanoka ma agoago ma dzapa pobi ma beedzae ma tatanga oi Ohonga napame niiqaho pobi naate qaraqara qaarakoi oi meenipamu! Oiqi hiireta.

INGONAITETAHO TTARI AO HEMEAMA NAATE OOTA, DZOOBE
13 Nokoi hasama gegema hiiremi abi mimihota teei Dzohane anake qasa eeteta, Maqa, abi sasa khabanoma dzabanoma erana qaki ma nakita oorai nokoi apene? Ma ika neta baaorai oke nii qupadzome mae?
14 Hiiremi ana hee, Abi mina name, nii gesinani qate ana khoukhau oni.
Hiimi noi anake hee, Nooka! Nokoi apene bahe Hoo Dzooba noi bosata baatemi nokoi noho dzuuma oora ma qaara qanga nokomeho sasake akobetemi sasari naate oorai nokoio oho tupu, oonihe nokoi kaipo ma qangahasi minaqipake suqobire oorai.
15 Oonita poiqa nokoi qupi ma sau samaneke Ohongaho biirita peite poro qere nohota qeemaqi noke tuuhororai.
16 Oho qubake Hoo Dzooba noi paha nokoho bisata qopa koobiremi ete bamu nokoke moomi sasa heme eetaqu ma oba ma patta nokohoi baamu bamu naataqu.
17 Oi teeho bahe abiho Hoo Dzooba bagenoma poro qerena oorai noio nokoke soopara qidza eeteqi dzeimami nokoi oba heuheunoma, qaraqaranoma oke muuna qaami

Ohonga noomae ttiroba nokohoke dzamutomi qidzanate oorai qaarakoi. Oiqi noi hiireta.

8

NAPAHO HOO DZOOBAI GEEHO GEEBA MUSAQI UHUTOTA

1-2 Oke hiiremi oionita Hoo Dzooba napahoi paha geeba musaqi uhutota. Uhutomi idze! qusuta momottuttu biireta. Oi hapu haubaho isaki oke eetomi ooqata ana moohimi quba qesa paha biranatare boohimi angero sebeni Ohongaho dzagata sani qoororai nokoke teei paha suu sebeni moiteta.

3-4 Qate ura moromoroho qohare gori suraitanomai poro qereho patita oorai oonita angero teei baaqi qohare ota qoorota. Qooromi teei noke qoriho surube khara teeke moitemi surube oho nakuta quba ura moromoronoma oota oio sinabidza nokanoka abiho tti ma soriho qahura naatemi noi oke ota qeeremi qauna nohoi biranatemi oi Ohongahota kiridza bagenoma naatemi minarai nookata.

5 Minarai nookami oionita angero noi surube oke qohare oho eepa nakuta dzoobireqi oho mukena giimaqi oke ai perebiremi oi manoqo ttokata taateta. Taatemi oho ipike baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta, ma husu ma nooaga samane biranateta.

ANGERO ESERISA ESERI NOKOI SUU SEBENI HUITETA

6 Quba attinoma oi ttokata biranatemi qusuta angero sebeni beebe eetota nokoi suu nokome huitareiqi roibeteta.

7 Roibeteqi teei bosa suu huitemi oionita eepa bori ma qaisi qaanoma ma abi baatarotaho dzuu oi gama teena naate kisakisama uhuba perebaqi ttokata soorota. Sooromi ee taparihota teei eepa mukena naatetani eseri eehahake oota. Oho isaki keke oi ttoka igabireta qate eebeke eehaha oi gama qaite goono naateta.

8 Qate angero oho samana oota noi suu nome huitemi eepa minaqipamu, toraho isaki, oi qoridze okasabaqi besata taatemi besaho oba totaqi taparihota teei dzuuho tomidza naateta.

9 Qate besaho kabira ma quba poupanoma besana oorai totaqi taparihota teenai baatetani qate eseri eehahake oota. Ma besaho sisima ma quba oi gama totaqi taparihota teei rubenga naate bamu naatemi eseri oi gattiqa isanateta oke keke eete besa igabireta.

10 Oke eetemi angero oho sama, naba tiri noi suu huitemi oionita taamaho isaki dzongi eepa minanomaho isaki oi obata taateta ma oho quba ttokaho oba ttittira ma sakaba samane oi taparihota teei togo eetetani eseri gattiqa isanateta. Qate taamai obata taateta (oi abi?)

11 noho dzapai maa subasuba togonoma, oho quba abi
samane noho oba muunaqi baateta oho qahurake qupad-
zomare.
12 Qate angero naba poa noi suu huitemi ete ma dzasidza
ma pomatti gama, oho totaqi taparihota teei qupi soorota.
Oho qubake qupiba ma etebake dzadzai te isanataranihe
abihota bame mina biranateta.
13 Biranatemi ana Dzohanei moomi tuna teei qusuta
areumaqi noo bamenoma hiireqi areare hiireta. Noi hee,
Idze maidze! Angero paha tapari suu huitemi ttokata abi
oorai nokohota paha quba bamenomanipamu biranatakoi,
idze! Oiqi hiireta.

9

ANGERO NABA PAIPU NOI SUU HUITETA

1 Qate angero naba 5 noi bodza ota suu huitemi taamaho
isaki teei paha uubaqi ttokata taateta. Oonihe noi qaruho
isaki oonita Ohongai noke Iibadza nagake bodza hoteqaho
isakiqata saqobareiqi oho gehigehi noke moiteta.
2 Moitemi noi oho tete geemami idze, eepa minaho qau-
naho qesa ota biranateqi ete ma dzasidzake gama pupu-
bireta.
3 Oonihe qaunai paha hiiburoqi oi punara samanenipa-
muho tomidza naatetahe ipi nokohoi besabesaho ipi toqe-
naho qesani.
4 Qate noi nokoke erake pobi hiireta, Eto kuna ma ee-
beke hesataino ma abi penga nokohoke geebanomaiteta
nokoke eto hesatainohe qesa oho geebaama nokoqake sesero
eetareiqi hiireta.
5 Oi baatanipamuho isaki bahe besabesai abi heme
moitoraiqaho isakita nokoke heme moite qaamake dzasidza
boto teena baamu naatakoi.
6 Oi qahura ape bahe bame minanipamu ttoka abiho irita
biranatemi nokoi baata quba hiibakoihe bitta eetemi baatai
nokoke bamu mai eetaqu.
7 Qate punara hiirorai oi oosi mae qaaho ttangi qaanomaho
qesa ma oi abiho nese ma penganoma nokoi paha abi mimi
gori paparanomaho birabira. Punarai oho isakita hiiburoqi
biranateta.
8 Oi paha qiba gee nokohoio paimaneho ubaridzaho isaki.
Ma too nokohoi hoo ttonginomaho qesa ma sasa oi qaini
qoringinomaho qesa.
9 Ma hira mae paraparaho isaki nokohoio husu minanoma-
nipamu, neeho ngingi husu hiiroraiho isaki.
10 Oonita hiibi too pasere nokoho oi besabesa ipi toqe-
nanomaho qesanita ooma nokoi abike sesero eete qaamake
dzasidza boto teenaho isaki naatakoi.

11 Qate qaa abi mina nokohoio Iibadzaho nena, dzapa
nohoi Rubenga oke Heboro noota hee, Abatto oniqi hiiroraini
qaate Girisi noota hee, Aporio ooniqi hiirorai.
12 Oke eeteqi quba bamenoma bosabosa bamu naatemi oho
samaqata quba bamenoma eseri paha biranateta.

ANGERO NABA SIKISI SUU HUITETA

13 Oi angero naba 6 noi suu huitemi ana Dzohanei nookami
goriho haqa Ohongaho dzagata oorai ota toqena eserisa eseri
tototo hiirorai nokoi angero suunoma naba 6 noke eraiqi
hiireta.
14 Hee, Angero bise baisenoma eserisa eseri ete peitoraiho
neta qahitotomi oorai, oi oba Euparata robena, nokoke poiqa
saqoromi oho qaa biranatare.
15 Hiiremi bodza ma sau samaneke abi teetareiqi ao
beebe eetota nokoi biranate abi samaneke teetemi taparihota
teenai baateta oke keke eete tuuma haba igabireta.
16 Qate oosiho qaa abi oona biranate qaa eetotaho dzareke
ana nookami tu hattatti mirioni (200,000,000) oni.
17 Oi ana Dzohanei nese qooroqi moomi oosi ma abi
oi ttangiho qesanita nokoi qaini qoringinoma eepanoma
oi dzadza dzuunoma, eepa tooho qesanita qupadzomare.
Oosiho isaki oi hoo ttonginomaho qesa ma too nokohota eepa
ma qauna ma mukena ma qauso oi gama ota biranateta.
18 Quba oi gama oho toota biranatemi abi samanei baateta
oi taparihota teei baatemi eseri eehahake oota, oke eete haba
igabireta.
19 Oonihe oho isaki oi tume ma dzaganoma. Toota bi-
ranateta oke ao hiire, qate tume nokohoio dzotata qibaho
isaki, ooma nokoi paha abike teeteta.
20 Quba qaanoma oi khooba apeho quba biranateta bahe
abi samanei gisi ma songena ma ohonga oberaobera ma
neemi gisigisi eema korabetorai, ma omama korabetorai,
barasima korabetorai, gorima korabetorai, oi abi nokomaeho
boto popo keke. Oonihe quba oi noomae qooro tuuma quba
bitta eetorai, moora quba bitta eetorai, ma nooka quba bit-
take eetoraita nokoi ikake eete quba oke ohonga upubirorai?
Quba oke gama qaatareiqi heme ma baata oi biranatetahe
baamu. Nokoi beedzae eete baura nokome oke ipibireta.
21 Oho qesa nokomae abike taangama teete qaata, ma
googa ma baru nokome eete qaata, ma gume ma meera eete
qaata oke keke ipibiretai ipibiroraiqi qaataama oonita oio
heme oho khooba.

10

*ANGEROI DZOHANEKE BUKHU TEEKE MOITEMI MUU-
NATA*

1 Oke eetemi ana Dzohanei moohimi paha angero beedzae
minanoma teei qusuta qurateta. Oonihe papara nohoi
qusuho bane, ma ttoba ma sasa nohoio qauna ma dzorobi.
Qate nese ma pati nohoi eteho qesani qate oko nohoi suba
eepanomaho isaki.
2 Noi quratemi oko pobi nohoi besata qooromi oko mage
ttokata qoorota.

Qate gee saposapo gattiqa teei noho botota oomi noi geeba
oke uhutota.
3 Uhutoqi sokata minake eetemi oi raioniho totohoho isaki
naateta. Oke eete sokatemi para sebeni paha kaitomaqi noo
bamenoma hiireta.
4 Noo bamenoma hiiremi ana oho noo geeta qeetare
boohimi qusuta totoho teei biranateqi hiireta, Baamu, para
totoho sebeni hiire noo oke nii etoqa geeta qeetainohe oke
paha saruba saabare.
5 Oke hiiremi ana moomi angero oko pobi besana qoorota
ma oko mage ttokana qoorota noi qamuni hiireqi boto pobi
nomeke qusubaiteta.
6 Qusubaiteqi Ohonga qaraqara tatanganomai ttoka ma
haba ma besa mapo gama mootoqi oho nakuna ooraike
korabete soubireta dzapa nohoho quba eeteqi angeroi eraiqi
hiireta, Bodza minake beebe eete qaarihe oi ao bamu naate.
7 Oonita angero naba sebeni noi suu nome huitemake
oionita Ohongai agobake too abi kokoranoma nomeho
torota hee, Ana pobi nameke mainipamu eeteqake abi
bise baisanomaho ipi ma ari moitakoiqi hiireta naru oi ao
meenoma naatakoi.
8 Oiqi hiiremi qusuta totoho bosana hiireta oi paha anake
hee, Angero besa ma ttokana qoororaiho botota gee saposapo
gattiqa oorai oke nii aimare.
9 Hiiremi anai angero oho torota qeemaqi gee oho quba
hiiremi noi anake hee, Oore oke nii aimaqa muunare. Oi
nii oke etteimami here obaho meke eetakoihe oi qausuta
quratemake mari eetakoi, oonihe oke isanate muunaridzoni.
10 Hiimi gee oke ana boto nohota aima muunami toota here
obaho meke eetetanihe ttidzata mari eeteta.
11 Oke eetemi totoho teei anake hee, Maqa nii abi ma haba
noo maina painaho torota isere nahoke mooto baaorai ma
nokoho abi qiba ma qesaho torota noo hiirorai teena oke
nii ipibidzare. Oiqi hiiremi ana nookaqi meke ma mari oho
khooba ao qupadzomata.

11

OHONGAHO ISERE ABI ESERI OHO NOO

1 Qate angero noi qoridzeqi rura isaki teeke ana Dzohaneke moiteqi hee, Nii qori tuumaqa Ohongaho Biiri ma aratta oho isaki gama aima soubidzare. Ma abi oona Ohongaho hasama gegema hiirorai nii nokoho dzare oho qesa aimare.

2 Oonihe qaheuba biiriho sasata qaho gootomi oorai oio raaba abiho totaqi oke nokoi tii tapari ma dzasidza sikisiho isakita ngausa eetakoita bamu oke ingonaitare hiireqi isaki eetaquhe oke qaatakoi. Hiiremi ana qusubaiteta.

3-4 Qusubaitemi Angero noi hee, Qate Ohonga ttoka minaraho Soopara noho dzagata dzuna ee eseri ma dzongi eseri qooro oorai oi quba apeho isaki bahe noho isere abi qidza eseri. Oonita anai nopoke beedzae moitemi nopoi paha Ohongaho too naate tii bodza tapari ma dzasidza sikisiho isakita ttarumiho tuipa biireqa qogo noo abiho torota mooto tuumakoi.

5 Qate abi apene ma apenei nopoke ibo eeteqa sesero eetakoiqi hiibaqu nokoho qubake eepa tatangaho isakita noo teei abi eseri nopoho toota biranateqa nokoke ao dzooromi baatakoi oi isere abi nopoi oho isaki naatakoi.

6 Nopoho beedzae ooraita nopoi isere mootoraquta abi qesai basesa eetemi quui bamu taataqu. Qate obai dzuu eetakoi ma heme ma khettedza samanei ttokata biranatakoi oho beedzae gama nopoho botota oorakoi.

7 Oonihe nopoi noo nopome hiire soubiremi oho bodza bamu naatemi hoo ttonginomaho isaki teei Iibadza nagata biranateqa nopoho qaake eete suqobire teetemi baatakoi.

8 Baatemi keba nopohoi meusu nagapa minaqipamu oho otoba patita oomake abi quba attinoma oke moorakoi oi oonomake eete nokoi bosata Dzesu Sooparake eetetanita meusu nagapaho dzapa oke qahura noota hee, Aigitta eo Sotomunipamu ooniqi hiibakoi.

9 Oi teeho quba bahe ao qupi tapari ma qetta teeho isakita nagapa abi nokoi te oho quba dzasa eeteqi keba aima qurabidzara.

10 Baamu, hoo ttonginomaho isaki noi too abi eseri sesero eete teetemi baatetaho kebake nagapa oho abi moo qaki ma naki eeteqi qesaho quba kiridza mootoqi too iinateta.

11 Oonihe qupi tapari ma qetta oi bamu naatemi idze! Ohongaho Sumasai abi nopoke paha eehahaitemi qoridzeqi oko nopomema qoorota. Oke eetemi abi mooqota meeke nokoho sama suu qoorota.

12 Ma qusuta totoho minanipamu teei sokateqi too abi eseri oke hee, Nipe erata peitare. Oke hiiremi qauna ma dzoorobi nopoke sengi eete aima qusuta peiteta. Oke eesuhimi ibo nopoho nokoi oke gama moo roqobeta minake eeteta.

13 Ma paha bodza ooqata keke tumu mina rubabetemi
meusu nagapa oi rubenga naatemi oma samane taatemi abi
sebeni ttauseni baateta, oi abi ttenihota teei baate tuuma
soubireta. Oonihe qesai attiuboubo eeteqi hee, Meenipamu
oi Ohonga qusunaho kinisaniqi hiireta.
14 Oonita quba bamenoma ao eseri bamu naatemi naba tiri
oi beebe oota.

ANGERO MUSAQI NABA SEBENI SUU HIIRETA

15 Bame naba tiri sohobareimi angero naba sebeni noi
suu nomeke huitemi qusuta totoho bamenoma samanei bi-
ranateqi eraiqi hiireta. Ttoka ma haba minarake soopara
eetoraqu oi Ohonga Soopara ma Kiristu Soopara nopoqaho
baura ma pobi naate qaraqara qaarakoi.
16 Oiqi hiiremi abi mimi 24 Ohongaho poro qere rome biire
habese oota nokoi noho dzagata pomai kotoroqi Ohongaho
hasa hiireta.
17 Hee,
O Ohonga Soopara, beedzae minaraho Maikhata
nii agoba baatai baaorai teena.
Oonita nii pobi niime mai eete soubireqi
abi ma gama poiqa batabidzare boohimi
nanai niike oho dzoobe hiire.
18 Oi ttoka abi rasakinoma samane niike ibo eete baaoraihe
nii nokoke oho ipi ma ari moitaquho bodza poiqa baabe.
Oi nokoi ttokata abi ma quba samaneke
rubengaitareiqi baura samaneke eete baaoraihe
poiqa nii nokoke rubengaitare boohibi
Ma baatetake nii poiqa maripa eeteqa
too abi ma tuhotuho abi niiho ma qaheuba abi niiho
ma abi mina ma adza niiho dzapa qusubaitorai
nokoho baura qidzaho tteki ma arike nii poiqake
nokoke moitake boobita dzoobe, dzoobe!
19 Oke hiire Ohongaho biiri qusuna oorai oi ttidza takobami
agobake naru tatanga hiiretaho mauba oi paana naatemi
oionita ota baibai aimata, para hiireta, tumu rubabeteta ma
qaisi hohoma taateta. Oke boohimi Ohongai abi samaneke ipi
ma ari moitarota oho naruke noi qaupuiteta.

12

GUPA MA ATAPA OI QAHURA

1 Oonita qusuta qaseqase mina teei biranateta. Oi Isirae
abiho qahurake naateqi atapa teei dzasidzaho heeta qoorota.
Qooromi etei noho ttoba ma sasa naatemi pomatti 12 oi
papara nohoho isaki. Qate noi qura eete khata qase dzoohiqi
idze ma mare hiireta.
2 Oke eetemi qaseqase teei paha ota biranateta.

3 Oi gupa dzuunomai Parao ma karai Ohongake ibo eete
qaataho qahura naateta oi gupaho qiba samane oke sebenita
mooto hiirorai oi oomi papara nee ma baunoma paha oho
isakita dzaamotomi oota. Qate qiba toqena noho tteni oi oota.
4 Oonita Qusuho pomatti samane oi beedzae qesaho
qahura oonita gupa, Iibadzaho nena, noi pomatti oke
dzeimaqi qesa nome quba karabetemi noko uuba ttokata
taatemi qesa samanei qusuta isanateta oi tirihota teei taatemi
eseri qusuta isanateta. Oonomake eeteqi gupai beedzae qesa
nome quba karabeteqi atapa oho dzagata beebe eeteqi hee,
Khatake dzoomamake oke nukubakoiqi hiireta.
5 Oonihe abi khata (Dzesu) biranatemi Ohongai hee, Noi abi
soropuru minarake taanga tatangama soopara eetorakoiqi
hiireqi Ohongai noke gupaho toota karabeteqi pei qusuho
poro qere nometa mootota.
6 Mootomi atapa, oi Isirae abi ma kara, atapa noi atti haba
samaneta tuumata. Oi Ohongai hiiremi haba samane oho
abi nokoi noke tii bodza 3 1/2 oho isakita herohero eetota (oi
qupi oho dzareke uani ttauseni tu hattatti sikistita mootoqi
hiireta).
7 Oi qusuta angero mina Mikhaere noi qesamane nomema
qaa qogoimaqi gupama qesa kurebeteta. Oi gupai paha qaru
abi samane nomeke ttuttuiteqi oho qaake eetota.
8 Qaake eetomi teka nokohoi ota bamu naateta.
9 Oi erake eete oorai. Gupa oi soropuru ma bise baisenom-
aho qahuranihe paha oi Saata ma Iibadzaho isaki nokoi ttoka
abike ikobeta minake eete oberama dzeimami Mikhaere ma
kara — oi Ohongaho ttari nokoi gupa ma ttari noho gama
hotou biiremi ttokata taateta.
10 Oke eetemi ana nookami qusuta abi ingonaiteta noko-
hota totoho teei sokateqi hiireta, Oo, Iibadzai qesamane
nanahoke qupi samaneke oberama Ohongaho pengata qo-
maqoma hiire dzakidzaki eete qaarihe poiqa noke hotou
biiremi oorai. Oi teeho bahe Ohongai pobi nome mai eetemi
Kiristuho beedzae biranatemi noi ingona baura nometa
oorai, dzoobe.
11 Oi Kiristuke nooka hiisi eetorai oho ttari nanai te sama
nanameke ingonaitaranihe Dzesu, Hoo Dzooba nanaho, noi
dzuu nome perebiretaho isakike qupadzomaqi nanai isere
qidza nohoke mooto tuumaqi hee, Baatareiqa baatakoiqi
hiireqi gupa ma qesamane nohoke suqobiremi taate oorai.
12 Oho qubake qusuho ttari nike gamaqa oho qaki ma naki
naatare.
Oonihe gupa ma Iibadza hiirorai noi nookami noho bodza
ao hoteqa naatemi ttoka ma haba ma besana oorai nike
nookare, noho dzauba peitemi noi nike bikhi bakha minake
eetaridzoni, ooiqi totoho oi hiireta.

13 Qate gupake hotou biiremi noi ttokata taateqi oho dzauba minake eeteqi khata dzoomata atapa oke gupa ibo eete iihata.
14 Oonihe tii tapari ma teeho totaqita mooto hiirorai oho isakita Ohongai noke haba samaneta herohero eetarotaho qubake hiireqi noi atapa (oi Isirae abi) noke tuna minaho hiira moitemi noi bukhi ttidzake tuumata.
15 Tuumami gupai mooqi noke suqobidzare hiireqi ao hairiamake pera sooromi oi oba soororaiho isakita noke iihata.
16 Oonihe haba samane nokoi paha atapa hiibi noke hobireqi gupa pera soorotaho oba oke nokoi arabireqi atapa oke herohero eeteta.
17 Oke eetemi gupai noho dzauba minake eete burisi eeteqi khameto qesa noho oi Dzesuho noo nookaqi hiisi eete qusubaitoraiho ttari nokoho qaake eetare tuumata.
18 Oi nokoi Besa Bisana oho patisigi samane ma suunga hoho samaneta oomi oi Romaho botota oomi gupai Romata tatanga naate nokoke qaa minake eeteta.

13

ROMAHO KABIRA QAANOMA KHEPOKHAPO TEEI BIRANATETA
1 Gupaio oho igasata qopa koobire oomi ana Dzohanei nese qooroqi moomi Besa Bisana ota kabira qaanoma teei biranate igasata peite guupaho dzagata qoorota. Oonihe Guupaho qiba ootaho isakita kabira eraho qiba paha sebeni oota ma paha qiba toqena noho oho qesa tteni oni ma qiba toqena nohota papara nee ma baunoma paha tteni oota. Qate qiba samane nohota dzapa qesa oota oi gama Ohongake ibo eetaquho isaki ooni. (Kabira oio Romaho Gamaniho Qahurani.
2 Oi gupai hiiburoqi maina naatemi) ana moomi repottiho isaki oi puusi minaqipa khepokhaponoma. Qate oko nohoio bea qaanomaho isaki qate too nohoi raioni too kakaratoraiho qesani. Oonita noi gupa dzagata qooromi gupa noke isakinomaiteqi beedzae ma baisa ma rumatupu nomeke noke gama moite soubireta.
3 Moite soubiremi noi isanateta oonihe qiba sebeni nohota teeke teetemi oi baateta (Romaho abi qiba Aresatte?). Baatetanihe teei noho habara naatemi toqena oi paha isanateta. Kabira attinoma oonomanita ttoka ma haba minaraho abi nokoi nohoke nookami attinoma, subesubenoma naateta.
4 Oonita nokoi bosata gupa hasahasa hiire gaami noho beedzae repottike moitemi paha repotti (oi Roma) oho hasake nokoi hiire tuumata. Nokoi hee, Gamani oonoma paha teei

te ooraidzara. Nokoi qaa eetemi apei nokoke suqobidzaqu oi baamu.

5 Oiqi qarutoqi hiiremi Ohongai tete qupadzomaqi oho baike hiibaama naate Roma nokoho bodza oi khara bariqa oke dzasidza 42 oho isakita mootoqi hiiremi kabira oi sama qusubaite Ohonga ma teka nohoke gama sosoridzo hiireta.

6 Oonita Romaho Gamani nokoi sama ttokottoko eeteqi Ohongaho dzapa ma qaheuba biiri noho ma qaheuba abi tupu noho oke noko gama qanganipake hiireta.

7 Oonita Ohongai qaatemi kabira qaanoma noi paha oko ma boto tupu nohoke sesero minake eeteqi ttokaho noo maina paina ma quni ma mani samaneho abike suqobireqi nokoke gama soopara eete qaata.

8 Eete qaami ttokaho abi samanenipamu oi Romaho gamani kabira oke nokoi hasama gegema hiire qaata. Oonihe qesai Ohongake nooka hiisi eetarotake Ohongai agobanipamuke qupadzomaqi nokoho habarake khata nomeke dzuubetakoiqi nokoke dzapa ttari nometa ipibireta oonita nokoi teqaha Romaho kabira oho dzapata pomai kootobara, baamunipamu!

9-10 Oi erake eete oorai. Ai tataumanomai hee, oi poiqa napaho angi naate qaa dzubema teetoraihe ipita paha noomaeke anginaiteqa qaa dzubema teetakoita eto napai ota peperataino oiqi hiireqi nokoi Ohongaho qupa toobake eetorai. Oonita tomanomai korabete nookare.

ROMAHO KABIRA TEMUHO GAIGAI TEEI BIRANATETA

11 Oke eetemi ana moohimi ttokata kabira paha teei biranate qoorota oi qiba toqena noho eseri oota noho samake moohimi sinabidzaho sipisipiho isaki oonihe totoho nohoi gupa qaanomanita moomi ikoikonomani.

12 Oi teeho bahe sinabidza oberaobera oho maimanei gamani oke gama qaupuiteqi ttoka ma haba minaraho abike hee, Isanate Romaho qiba (oi Neroma kara) nokoho dzapa qusubaitareiqi hiireqi nokoho angi naateta.

Oi sinabidza oberaobera oho maimane ikobeteqi obaoba qesa bamenomake eeteqi abiho pengata hee,

13 Eepa nii qusuta qurateqa ttokata biranatare. Oiqi hiiremi oi ttokata ikanomake eeteqi eepa biranateta?

14 Oke eetemi ttoka abi samane oke moohimi nokohota meenomaho isaki naatemi sipisipi toqenanoma, oi sinabidza obera, oho maimane nokoi Romaho kabira repotti noho quba eeteqi hee, Abi minara nike poike isanate Romaho abi mimi nokoho quba gisigisi mina teeke korabeteqa nokoho subesube gama hiire soubidzare.

15 Oiqi hiiremi ttoka abi minarai oho isakita qaseqase minanipamu teeke korabetemi oho maimane nakuta seike

ikobetemi qaseqase oi too qauna dzoobiremi totoho teei ota biranateqi hee, Oionita qesai Kaisaho qaseqase eraho dzagata pomai kootobaama naatemi nokoke nike gama teete kebaitare.

16 Totoho oi ota biranatemi sipisipi, oi googa oho maimane, nokoi hiiremi abi samanenipamu, mina ma adza, abi ttumanoma ma ttumaama, sutasuta abi ma saqosaqo abi gamaqa susupu Romaho qetaqeta teeke pengata qeeteta ma boto hapata qeeteta.

17 Qate teei oho qaseqase ma naba oho amake oomi noi pisinisi ma ttuma baura tee ma teeke eetaquho isaki ao bamu naateta.

18 Qate kabira repotti oi Romaho gamani oho dzareio 666 oi Neroho isaki, oi teeho bahe noi abi qanga oho qiba gottanipamu ooni.

14

ABI TUPU 144,000 NOKOI HASA NAA USAQE HIIRETA

1 Idze! Ana paha qusuta moohimi napaho Hoo Dzooba noi Ohongaho beedzae khoobata qoorota, oke qahurata hee, Tora Dzio ooniqi hiirorai. Qate qesai noma qoorota oi abi samanenipamu nokoho dzareke uani hattatti potti po ttauseni (144,000) dzare nokoho ota mootoqi hiireta. Oi nokoho pengata Ohonga Mai ma Khata Hoo Dzooba napaho nopoho dzapake qeetemi oota.

2 Oomi ana nookami husu bamenoma nokoho neta biranateta. Oonihe husu ikanoma bahe oba rururuitorai ma para noo mina hiirorai paha abi gittama naa hiirorai oi gama husu ma inabi kurubiroraiho qesani.

3 Oonita Ohongaho poro qere oho pati ma qaraqaraho isaki eserisa eseri ma abi mimi 24 nokoho patita abi tupu mina nokoi naa usaqe teeke hiireta. Naa oke qesa paha ttaike hiibaquho isaki bahe tupu oke ttokata ingonaiteta nokoqai naa oke hiireta.

4 Oi Hoo Dzooba napaho noi ttokata qaaqi pasena mapo oke te hesate qaarara te ata naataranihe oho habarake Ohongaho poma qesaqesa bamenoma oke noi gesinanipamu naateta. Ma oho isakita abi tupu oi gama noho ehequke isaki eeteqi Ohongaho sinabidza oko ma boto tupu minaraho quba ponabeteqi oho tomidza naateta. Nokoi Ohonga ma Hoo Dzooba Mina nopoho quba kiridza mekenoma naate oorai.

5 Oi nokoho oorama qaarata kahosa baamu, ma paha iiha ma dzobidza qanga oho noo teei teqaha too nokohota quratoraidzara baamunipamu. Nokoi abi oonoma kekenita qupadzomare.

ANGERO TAPARI SINASINA HIIRETA

6 Ma ana moohimi angero teei qusuta areumaqi ttokata haba maina painaho abi noo maina paina hiirorai quni ma mani samanenipamu nokoho quba sinabidza hiireqi noi sokate hiireta.
7 Hee, Qusu ma ttoka ma besa ma khooba minara oke Ohonga teenai korabetetanita noi ao dzamonoqake abi ma gama pobite maripa eetakoi. Oho quba noo nookaqi noho quba ququima noho torota qeemaqa hasa hiibare. Oiqi hiireta.
8 Hiiremi angero teei paha areumaqi hee, Ttoka ma haba qesaqesaho abi Romaho pomata qeemaqi patta nokohoke gesina naate qura eetorai. Oonihe Ohongai hiiremi poiqa meusu nagapa (Roma) oke qahurata hee, Babironia ooniqi hiiroraihe meenipamuke nagapa oi ngausanipamu naatakoi. Oonihe Ohongaho dzauba bamu ooqata qoobaquhe apenei oho patta muunorai oho togo ma mari paha nikeke suqobidzakoi.
9-10 Oke hiiremi angero teei paha areumaqi sokate hiireta, Qesa ma nikei boto ma penga nikemeta kabira repotti oi Romaho qibaho geeba ma naba oke aimaqi dzapa qusubaite gisigisi nokohota pomai kotoroqi hasa hiireqi oho patta gesina naate qura eetorai nike nookare. Oho patta ttuba teenata muuhiqi nike paha Ohongaho dzaubake nukurota. Oho qubake dzauba nohoi nikeho ttidzake gama eepa ma qausoma muuna qaamake qaheuba angero ma Hoo Dzooba mina Dzesu nokoi gama nikeho midzake mooqa hee, Oio oho ipi ma habarani.
11 Oke mee hiiremi apenei repotti (Roma Abi) noho dzapa qusubaiteqi noho geeba ma naba penga ma boto nokometa qeetorai nokoi qupibani mae etebake mee qidzanata quba dza minake eetakoihe bamu saridzaqu, bamu dzanadzana. Oi nokoi eepa gabiho isaki naate idze ma mare hiire qaaqa eepa qaunaho isaki naate qaraqara qaarakoi.
12 Qate quba oonomake potti biidzareiqi sinabidzaho abi nokoi Dzesuke ai tataumaqi Ohongaho qupa toobake eeteqi noho noota battigara naatoraita qupadzomare!
13 Oonita angeroi oke hiiremi qusuta Sumasaho noo totohoi biranateqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Nii noorake qeetare. Hee, ttokata qesa ma nikei nooka hiisi eeteqi kaipota oorai. Oonihe ai tataumanomaho ipi ma ari ma basesanomaho ipi ma habara oke ao nookami oke eete oorai. Oonita qesai Ohongaho quba baata saridzorai nokoho isaki bagenoma. Baura nokohoho isere oi nokoho isakike qaupuitemi nokoi ooqata qidzanate soubidzakoi, oore. Oiqi Sumasa hiireta.

TTOKAHO DZOO MEE AIMAQUHO NOO

14 Oiqi Sumasa hiiremi ana Dzohanei moohimi idze, Abiho Isaki Dzesu noi ao perettabiho heeta habese oomi goriho papara teei noho qibata oota. Qate boto nohota gehigehi qosunoma teei oota oi teeho bahe abiho baura mee oke rumutoqa toronaitaridzoho isaki ooni.

15 Oonita angero teei biiriho neeta baaqi too dzoobireqi Abiho Isaki perettabiho heeta habese oota noke pobi hiireta, Maqo! Ttoka abiho mee ao baa naatemi oke rumutaquho bodza poiqanita niimae ao gehigehi dzoobire oke geemoo!

16 Hiiremi Abiho Isaki noi gehigehi oke dzoobireqi ttoka abiho mee geemata.

17 Oonihe noi keke eetaranihe Ohongaho biiriho neta angero teei gehigehi kakanoma ooma biranateqi hoobireta.

18 Hoobihimi angero teei paha haqata ooqi biranateta. Oonihe noio eepaho sooparanita noi sokateqi angero gehigehinoma temuke pobi hiireta, Ttoka abiho baura mee puritti biirorai oi ao sopera eetorai oonita nii gehigehi niimeke dzoobire oke gama geemare.

19 Hiiremi angero temu noi gehigehi nome dzoobireqi Ohonga hiiretaho isakita ttoka abi gama suhe hiibare ttuttuiteqi abi ottoke hooro imitoraiho isakita abi nokoke gama sengi eeteta.

20 Sengi eeteqi nokoke hooro imitemi biiba dzuunoma biranateta oi oba sooro peite abiho qereta biranataridzoho isakita dzuu nokohoio soorota. Oonihe dzuu oho sobasoba oi reresepenipamu oi poa hattatti kiromitaho isaki (oi Lae ma Pt. Moresbyho takuraho isaki oonita mooro).

15

ANGERO SEBENI ABIKE IPI MA ARI BAMENOMA MOITARE ROIBETETA

1 Oonita ana moohimi qusuta obaoba mina bamenoma teei paha biranateta. Oi abiho isere qanga Ohongaho neta peite qaami oho ipi ma habarake dzauba nohoi mangi sebeni hee baata. Hee baami angero sebeni oke ttokata perebidzare beebe eetota.

2 Qate ana moomi qusuta quba ttubaho qesa garasi hihihinoma oonihe reresepe minaqipamu oho nakuta abi qesa samanei Ohongaho kuima qoorota. Nokoi apene bahe kabira repotti, dzapa noho Roma, noke basesa eeteta ma qaseqase nohoke bai hiireta ma noho naba gottae eeteta oke eeteqi Romaho maimaneho noo suqobireta abi tupu oioni.

3 Oonita agobake Ohongaho tuhotuho Mose noho bodzata Ohongai Isirae abike Aigitta abi ma besa dzuunomaho neta ingonaitemi noko oho quba hasa naa teeke suutoqi hiireta.

Oho isakita abi tupu kuinoma oi qooroqi naa oke hiireqi paha
Hoo Dzooba mina napaho noho hasa naake hiireta. Hee,
O Ohonga Soopara, nii beedzaeho maikhata,
oonita nii nagapa maina painake gama suqobirorai.
Niiho tete qidza bagenoma,
ma baura niihoi dzapanomanipamu.
4 Nii maina, qaheubananita
nii tete niime paanaitemi abi niiho poma mooqa
apei niiho dzapa nookaqi ququimaama naataqu?
Baamu, abi samanenipamu haba totaqi ma totaqi
nokoi gama baaqa hasa hiibaridzoni.

5 Oonita naa oi bamu naatemi ana moomi Ohongaho biiri oi ttoka abiho isere qidza ma qanga peitoraiho totaqi oi kurauba paana naateta.

6 Paana naatemi angero sebeni nokoi biirita Ohongaho ttire mangi sebeni ao hiire oke aimaqi biranateta. Qate sasa khara nokohoi khaba khabari ma hobisata goriho siihu geebanoma oota.

7 Oi nokoi mangi aimataho khooba era: Ohonga qaraqara tatanganoma noi abi basesanomaho ttire eete qaami ao mangi sebeni hee baata.

Oonita qaraqaraho isaki eserisa eseri noho dzagata oorai nokohota teei qoridzeqi mangi oke angero sebeni nokoho quba batabiremi aimaqi biranateta.

8 Biranatemi Ohongaho beedzae ma Sumasai qaunaho isakita qaheuba biiri oke gama suqobiremi teei ota dzuubaquho tete baamu naateta. Oonihe angero sebeni heme ma bameho isaki mangima aimota oke noko gama ttokata perebire soubiremi ipita abi paha biirita peitaquho isaki paha biranatarota.

16

MANGI SEBENI OI HEME MA BAMEHO POBI

1 Oonita ana nookami biirita noo totoho bamenoma teei biranateqi angero sebeni oke pobi hiireta, Oionita nike tuumaqa Ohongaho ttire mangina hee baorai oke gama ttokata perebidzare.

2 Hiiremi angero bosabosai qeemaqi mangi oke pati oqiraitemi ttokata perebami abi qoona kabira repotti (oi Romaho qahura) oho qetaqeta aimaqi noho torota pomai kotoro qaata nokoho samata maka ma pottomu bamenoma biranateta.

3 Oke eetemi angero oho samaqana noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba baatanoma oi qoo besata taateta, besa oho dzapaio Besa Bisana. Oonita abi besata ooqi sisimata tuumota ma besaho patisigina oota oi gama Romaho

qubatu oonita abi samanei obaho kabira ma gama baataho pobi naateta.

4 Oke eetemi angero oho samaqana noi oho qesa qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi quba oi obattu ma oba neseta gama taatemi oi paha dzuuho isaki naateta.

5 Oke eetemi oba ika ma ikai Besa Bisanake moite qaata oho ee ma eka oi gama gutu boto kharaho isakita hee, Ohonga nii agoba baa qaarakoita nii oke eete batabiremi quba eranomai biranate oho qanga bamu, oi nii oho pobipobi oni.

6 Oi teeho bahe agoba baaorai taanga abi nokoi niiho too abi ma sinabidza abi rike ma pobinoma nokoke teete baa qaabi. Oonita nii eranomake eetemi baatai poiqa taanga abi nokoke nukure oio oho ipi ma habara oni.

7 Totoho oke eete hiiremi qusuho haqata totoho teei kaitomaqi hee, Oore, Ohonga Soopara nii beedzaeho Maikhata oonita nii maripa eetemi oho ipi ma habara biranatorai oi qidza ma rikei keke.

8 Oke hiiremi angero naba poa noi qeemaqi mangi nomeho isakike eteho irita perebireqi noho beedzaeke minaitemi abike dzakasidzaquho isaki naateta.

9 Oonita ete oi ao oho abi dzakasiremi nokoi ikanomake eeteqi teqaha Ohongaho attike ququimara? Oonihe baamu. Nokoi moomi noi nokoke ibo eete bame oke gama nokoho irita dzoobiretanihe nokoi quseripo naate noke googa ma baru hiireta.

10 Baru hiiremi oionita angero naba paipu noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi qupiho isaki oi repotti (oi Roma) noho haba ma pobita gama taatemi ota qupi soorota. Qupi sooro tuumami abi oho heme ma bame minanatemi nokoi too dzootoqi rororo hiireta.

11 Oi maka samane heme eete noko suqobiremi nokoi qupa burisi eetarotahe baamunipamu. Ohonga qusuna oorai noke noko paha baru hiireta.

12 Hiiremi angero naba sikisi noi qeemaqi mangi nomeke oqiraitemi idze, ete peitoraiho neta oba mina teei haba oho qee nena abi qaanoma nokoke qaanate qaata oba mina dzapa noho Uparate — oi uuromi abi qaanoma nokoi baaqi repotti (oi Roma) noma kurebeteta, oho tete biranateta oi qaa biranatarotaho qahura.

13 Oba oi uuromi ana moomi gupa ma repotti ma Roma ma qesaho too abi oberaobera (oi sipisipi kabira toqena eserinoma bosana hiireta) nokoi too saqoromi koropuho isaki biranateta.

14 Oio baabe ma basara, goga ma baruho abi oni. Oi paha nokoi abike qoqotomaquho maikhameto Oonita nokoi qaru tuumaqi ttoka ma haba minaraho abi qiba nokoho torota

biranate ttenitteniqi hee, Abiqahe, nike baaqa nana hoobire napa gama Ohonga Soopara beedzaenomaniqi hiirorai noho qaake eete kurebetare oi poiqa oho bodza bamenomani. Oiqi noko hiireta.

15 Qate Ohonga Khataho totoho bamenoma ana Dzohaneho tomake qohateqi hee, Nookao, ana naamaenipamui seiqake qeemoraita oko ma boto tupu nikehota eto teei oora ma qaaraho kanesa saridzemi abi minaraho neseta oho midza paana naataino oonita qupadzomare! Ooiqi hiireta.

16 Oonita hiibi, goga abi nokoi ttenitteniqi qaa abi samanenipamu ika ma ika neta baata nokoke tupidza teeta ttuttuiteta. Tupidza reresepe oho dzapake Heboro noota hee, Amagetto oi qaa ma ngausa eetaquho qahuranita mooro.

17 Oke eetemi angero musaqi noi qeemaqi mangi nomeke qusuta baqebetemi gausa ma sangidza oi kohukohuma taateta. Oke eesumi poro qere Ohongaho biiri nakuta oorai oho neta totoho teei sokateqi hiireta,

18 Oionita ao bamu naate! Oke hiimi baibai aimata, para hiireta, husu rururuita ma tumu rubabeteta. Oi quba minanipamu Ohongai khoobanipamuta ttoka ma haba ttuttuitetaho neta oho isaki te biranate qaararanihe ooqata biranateta.

19-21 Biranatemi meusu nagapa oi eseqobaqi tupu tapari naateta, ma ttoka ma haba samanenipamuho meusu nagapa oi gama rubenga naateta ma suunga hoho ma tora ma quba bamu naateta. Ma qusuta oma taateta oi abi teeho bameho isaki oi samanenipamui taateqi abike teeteta. Oonihe teetemi abihota bamenomanipamu naatemi nokoi Ohongake baru hiireta. Oonita abi soropurunomai Ohonga basesa eete baaorai (oke qahura noota hee, Babironia ooniqi hiire qaata) nokoho pasenaho isere Ohongaho torota peite qaami noi te oho ruume naataranihe nokoho isere oi peite qaaqi Ohongaho dzauba mangi hee biiremi abi qangaho ipi ma ari ao nokomaeho irita perebireta, oioni!

17

TTOKA ABIMA QESA DZAIRA EETORAIHO QAHURA

1-2 Oke eetemi angero manginoma sebeni nokohota teei baaqi ana Dzohaneke pobi hiireta, Atapa sama sesenoma teei haba samaneho oba unaunata habesorai, oi abi qesai Ohongaho dzapa heeqata aimoraihe ttokaho maimane ma abi mimima habese ttaike meera ma dzeuba eetorai nokoho qahura. Atapa noi nee ma baunomanipamu noi abi samaneke bobotomi haba samaneho abi nokoi noho obake muunaqi rumerume naatorai. Atapa oke Ohongai maripa eetake boobita nii baaqa moorare.

3 Oiqi hiireqi angero noi naho gisi ma khatake dzeimaqi haba kharata tuumata. Tuumaqi ana moomi kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma bosana hiirori kabira oho suui dzuunoma naatemi oi noi Ohongaho qepuqepu ma sosoridzo dzapa samanenipamu hiire qaata oi noho sama gama pupubire oota. Kabira oho heeta atapa noi habese noke qoqopa eete tuumota.

4 Atapa oho sasa nee ma bau minanoma. Oi dzuunoma ma quupi ma somu ma qodzori. Qate gori ma oma maina paina hihidza ma koinanoma samanenipamu oi noke gama sengibetetanita noi goriho khooruma ttoka abi qangake qoqotomaqi nokoma guume ma meeraho isakita oota.

5 Qate qiba nohota atapa sama sesenomaho ttiketti teei noho pengata oota oi hee, Anaho dzapaio Babironia Ohonga oi ttoka ma haba minarata kahosa ma pasena oorai anaio oho pai amenanomaniqi hiire ttikettita qeetemi oota.

6 Oi keke bahe abi samanei Dzesu Kiristu ai tataumaqi noho sinabidza hiire tuumata nokoke atapa oi teeteqi dzuu nokohoke muunaqi ao qabarobaro naate oota. Oomi ana noke moo roqobeta minake eeteta.

7 Roqobetemi angero oi anake hee, Oke nii naane quba moo roqobete? Kabira qiba sebeni ma qiba toqena tteninoma noho khooba, ma atapa noho heeta habese tuumoraiho khoobake ana nii pobi hiibakoita nookare.

8 Kabira nii moori noi bosata qaatati baateta. Baateqi iibadza nagapata qurateta. Oonihe noi paha oho neta qoridzeqa peite ipi ma ari nomeke saridzeqa baate bamu naatakoi. Oonita noi bosata qaatati paha eehaha naataridzoho qubake ttoka abi apeneho dzapake qusuho ttarita qeetaama naate baaorai nokoi kabira oke paha mooqa hasaqu eetakoi.

9 Oonita nokanoka erake saridzeqa qupadzomare. Qiba sebeni oi tora sebeni oi Romaho tomidza ma haba minarahoni oho bisata atapa oi habesoraiho isaki, ma paha oi abi qiba sebeni oi minarahoni.

10 Paipui ao tuumaqi bamu naatetahe teei poiqa ooraini qate teei paramu biranataamake oorai. Oonihe baaqamake Ohongai noke bodza hoteqake moitemi oionita noi bamu naatakoi.

11 Oi sebeni nokoi gama bamu naataqu ooqata oke hee, Kabira oi ao baateiqi hiibakoihe noi paha eehaha naate ipi ma ari saridzeqa baate bamu naataqu oke heeqata moohimi 8-ho tomidza naatakoihe bamu.

12-13 Oi toqena nii moori oi abi qiba tteni biranataamake ooraihe nokoi Kabira Repotti oho dzapa ma pobita biranatemi Ohongai nokoke bodza hoteqake moitemi nokoi

ttari teena ma qupa teenaho isaki. Nokoi biranahimake oke hee, Oo kabira bosata qaatati baateta oi paha eehaha naate ooraiqi ttoka abi hiibakoi.

14 Hiireqi kabira ooho hasa hiibakoi.

Qate Dzesu nikeho Hoo Dzooba mina noi abi qiba minaraho Qibanipamu ma noi ttokaho soopara minaraho Sooparanipamu oonita noi abi qesake asatemi nokoi noho torota atimaqi noma nokoi gama ttoka abi basesanomake qaa eete suqobidzakoi.

15 Qate atapa oba unauna samaneta habesoraiqi hiibi unauna oi abi noo maina paina samane ttoka ma haba minaraho qahura. Oi noi nokoke qoqotomorai.

16 Oonihe kabira Repotti qiba toqena tteninoma nii moori kabira oi qoqopa nohoke qusubaiteqi tuumaqi ipita paha atapa noho goottae eeteqa bikhi bakha eete noho ttoba ma bare geemaqa noho meeke eepata khauto muunakoi.

17 Oi teeho quba bahe Ohongai baura oke nokoho qupata mootomi nokoi ruumeke baura noho oke eete qusubaitakoi.

18 Qusubaitemi atapa nii moomi noi meusuta qaariti bamu naate oi ape bahe naho dzapake sepeiteqi ttokaho abi mimima meera ma dzeuba eeteqi nokoke qoqotoma qaata, oonihe oke gama meusu nagapa qibata mootoqi hiirorai oni. Oiqi angero ana Dzohaneke pobi hiireta.

18

BABIRONIAHO ISAKI OI RUBENGANIPAMU NAATETA

1 Oke hiiremi ana Dzohanei paha angero teeke moomi noi qusuta biranateta. Oonihe noho beedzae mina ma dzadza ma koina nohoi ttokake gama suqobireta.

2 Noi biranate qurahiqi sokata minake eete hiireta, Meusu nagapa Babironia oi aoke taate, taatanipamuke eete! Ma nagapa noho oi gisi ma songena ma piitu ma iibadza ma qaromu quba nginginoma samane, oi nokoho teka ma qopa naate oorai.

3 Oi teeho quba bahe ttoka ma haba samaneho abi mimi nokoi noma gama guume ma meera, ma muuna ma aima eete baa qaabi. Ma ttoka samaneho pisinisi ma ttuma ma qurumaho maimane nokoi noho torota bibi ma sapuru ma quba samaneta meupu saridzeqi tatanga naate baa qaariti bamu naate.

4 Ooiqi hiiremi ana nookami totoho teei paha Ohongaho qusuta biranateqi hee, Abi tupu name, atapa meusu nagapata quba eetorai nike eto kahosa nohoho ttaiqa naate oho ipi ma habarake quba bamenoma saridzainoiqi ao hairiamake noke qaate papatare.

5 Oi noho kahosa ma pasena huba haba biireqi ao pei
qusuta peitemi anai moomi noke ingonaitaquho tete bamu.
6 Oiqi hiireqi Ohongai angeroke hee, Babironia (oi meusu
ma pasena ma ttuma ma qurumaho dzaodzao abi), Babironia
noi anaho iboke eeteqi ipi kotoro baaoraihe, ooqaho isakita
bahe heema heeta noke oho ipi ma habara moitare. Noi
mangi teena nometa oba attinoma sarete abi moitemi muu-
naqi quba qesaqesa ruume naatoraiho isakita noke oho ipi
ma habara moitakoihe khooru eseriho isakita oba togonoma
attinoma noke moitemi muunare.
7 Oi noi sama nomeke nee ma bau eesuqi suusa ma quba
samane ari ma moosu mai eete baaoraiqi hee, Anai ttarumi
pai kaiponoma bahe atapa qibaho isakinipamu ooniqi hiiro-
rai oho isakita poiqa paha hee ma heeta noke heme ma bame
moitare.
8 Oi anai Ohonga Soopara Beedzaenomanita ana noke
maripa eetemi bodza teenaho nakuta quba bamenoma noho
irita peitemi eepai noke qaite ngaura naatemi seebe ma baata
samane biranatakoi.
9 Oke eetemi ttoka ma haba samaneho abi mimi noma
nokoi ttaike meusuta qaaqi guume ma meera eete qaabi
nokoi oho eepa qauna ma mukenake moohiqake noho quba
tti ma dzasa eetakoi.
10 Eepai noke dzooromi nokoi oho atti eeteqa bamu
dzamoitaquhe sererahuke qooroqi hee, Idzee! Idzee! Idzee!
Babironia oi meusu nagapa mina ma tatanganihe ikanomake
eeteqi bodza teenaho nakuta oho ipike eranoma saridze
oorai. Oiqi hiibakoi.
11 Qate ttokaho ttuma ma quruma oho abi samane ma
pisinisi abi samanei noho dzasa eeteqi tti hiibakoi. Nokoi hee,
Poiqa apei nanaho quruma ma quba qesaqesa ttuma eete mai
eetaqu?
12 Oi quruma ma quba ape bahe gori ma siriba ma oma
hihihinoma ttumanoma, ma suusa tobe sumanoma, ma ttoba
ma sasa kebakeba nee ma baunoma, ma sirika ma sasa
nesenoma, ma ee ma eebeke ura moromoronoma, ma khaba
ma ebare, ma quba samane ee qidzama korabetorai, ma
barasi ma qainima korebetorai ma maboriho samama kora-
betorai.
13 Ma paha tomu maina paina, ma ura moromoroho isaki
maina paina, oi oba ma bibi ma quba oonoma, paha bai oba
qesaqesa ma sepora ma uitti qauso, ma hubihubiho bibi. Ma
paha kabira samane ngaana ma paana oi kau ma sipisipi
ma oosi ma oho qohare ma paha baura ma sutasuta abi ma
paimane.
14 Idzee, Babironia! Sapuru ma quba oonomaho quba
nii dzaodzao eete baaoraihe quba nee ma baunoma, quba

samane mekenoma nii dza eete qaabi poiqa nii oho dzore naate bamu paha saridzaqu, oiqi pisinisi abi ma karai hiibakoi.

15 Oonita hiibi, pisinisi abi nokoi Babironia niiho botota ttuma ma quruma minanoma naate oorai nokoi niiho heme mina oke moora quba bitta eeteqi tume biire tti ma sori hiibakoi.

16 Nokoi hee, Meusu nagapa oi ttoba ma sasa somu ma qodzori qidza bagenoma samaneke dzaaro qaabi ma gori ma suusa ma oma dzadza ma koinanoma ttumanoma oke nii sama nimeta suuto qaabi oi gama niiho pobi naate baa qaariti poiqa baamu naate, dzasa mina!

17 Ao bodza teenaho nakuta nii quba samane meupunoma niimeho dzore naate!

Oiqi hiiremi sisimaho maimane ma baura abi besana baa tuumorai nokoi haba kharata tuumoqa moorakoi.

18 Oi eepa qauna minanipamu peitemi oke noko mooqa hee, Idzee! Meusu nagapa oi minaraho qiba gottanipamu ma oho habara teqaha ooraidzara!

19 Oke hiireqa nokoi sama nokome pomu ma qauso suraiteqa tti ma ttaka mina hiibakoi. Hee, Idze maidze! Babironia meusu nagapa mina! Sisima samane besana tuumorai nokoho maimane ika ma ika nena baaqorai nokoi gama nagapa ota baura eete ttuma minake saridze qaabi oonihe ikanomake eetemi ao bodza teenaqaho nakuta nagapa oi ngausa naate? Oiqi hiibaridzoni.

20 Oi teeho quba bahe, too abi ma qaru abi ma sinabidzaho oko ma boto tupu qusu ma ika ma ikata oorai nagapa oi nokoke torona bamenoma moite baaoraiho qubake Ohongai poike nagapa oke batabiremi rubenga naatemi nokoi Ohonga hasa hiire boto teetaridzoni.

21 Hiiremi angero tatanga teei oma biiba tatanga teeke aima aubotomi besata taate bamu naateta. Baamu naatemi angero oi hee, Oho isakita Babironia oke aima besa bisata biiremi ao bamu naatakoi.

22 Baamu naatemi kui ma mangi, husu ma inabi, suu ma poro, gitta ma kurere abi samane oho maikhameto naate naa hiire baaorai nokoho husu bamu ota paha biranataqu. Ma abi quba samane maina paina korabetorai, koo ma tanga, ma masini qesa nokoho, oho husui bamu paha abiho tomata taataqu.

23 Ma dzongi teei bamu ota baiburomi teei oho dzadza mooraqu ma ota abi ma atapa bamu qesa naatemi oho qaki biranataqu, baamunipamu! Oho neta abi ttuma ma quruma samaneke saridzeqi pisinisiho maikhameto naatemi nagapa oi oho isakita ttoka ma haba samaneho abi kitto biire baaoraimi oho kabira naate oorai.

24 Oi keke bahe abi qidza samane oho qaga hiire qaabi, oi
too abi ma qaheuba abi qesaqesa, nokoke ota teetemi dzuu
nokohoi nagapa oho khooba paanaitemi eraio oho ipi ma
habara ooni. Oiqi angero hiireta.

19

OHONGAI TTOKA ABI OHO IPI MOITETAHO SUBESUBE

1 Oke angeroi hiiremi ana Dzohanei husu mina nookami
qusuta garuba minaqipamu oi too ttutturateqi hiireta,
Ohonga Dzoobe! Nii eranomake eeteqi beedzae niimema
nanake ingonaiteqi dzadza ota paanaitorai.

2 Oi teeho quba bahe atapa sama sesenoma oi pasena
nomema ttoka abi samaneke kanesanomaiteqi kokora abi
niihoke teetemi oho habarake nii noke maripa eetorai, bu-
ububuu! Oonita nii maripa eetemi oi rike ma pobi ma
meenipamu, oiqi hiireta.

3 Qate eepa qauna nohoi peiteta. Oonihe peite qaaqa
baamu bamu naataqu.

4 Oonita Nokoi paha hee, Ohonga Dzoobe! Oiqi hiiremi abi
mimi 24 biirina oota nokoi qaraqaraho isaki eserisa eserima
gama Ohonga mai poro qere nometa oota noho torota pomai
kotoro hasa hiireqi hee, Ohonga Dzoobe oi meenipamu.

5 Nokoi oke hiimi totoho teei poro qereta biranateqi hee,
Tuhotuho abi mina ma adza Ohongaho torota atimorai nike
gamaqa susupu noho hasama gegema hiibare! Oiqi nokoi
hiireta.

HOO DZOOBA MINA NAPAHOI ATA NAATETA

6 Oke hiiremi oionita garuba minaqipa oi garuruiqi hiireta,
Ohonga Soopara, nii Beedzaeho Maikhatanita qusu ma haba
gama pobitorai. Ohonga Dzoobe, Ooboboo! Oonihe totoho
nokoho oi para noo mina hiirorai ma oba sasa mina ruru-
ruitoraiho isakinipamu.

7 Hiireqi nokoi hee, Napai ata pobiho isakita ao roibete
beebe eete qaaimi poiqa Hoo Dzooba Mina napaho noi pobi
nome aihimi oi abi ma atapa qesa naatoraiho isaki, oonita
napai gama qaki ma naki naate dzapa pobi nohoke qiraitare.

8 Hiiremi noi ata pobi nomeke sasa adzahaha ma saasari,
khabanoma hihihinoma oke moiteta. Oi quba ape bahe, oko
ma boto tupu nohoi ttokata ooqi noho baura qidza samaneke
eete qaataho qahurani.

9 Oonita teei burisi eeteqi Dzohane anake pobi hiireta,
Erake qeetare. Hee, Hoo Dzooba Mina noi ata nomeke
naasubita oho hoo ma patta erata tiibetemi oorai. Oonita

qesaho dzapa ao hiiremi nokoi era ttutturatorai nokoio dzapanomani. Noo erana biranate oi meenipamu, oi Ohongahoni.

10 Hiiremi ana Dzohanei boto khata gaamaqi pomai kotoroqi angeroho torota hasama gegema hiibare boohimi noi anake qamuni hiireta, Eo, nii eto oke eetaino. Oi niima nakai iso keke Ohonga kokora eeteqi Dzesuho noo ma pobi hiire tuumorai. Oi quba apeho isaki bahe Dzesuho isere qidza hiirorai napai meenipamu too abiho isaki. Oonita nakai Ohongaqaho torota pomai kotoroqa hasa hiiremi oio isanatakoi. Oiqi Qaruho isaki noi hiireta.

KIRISTUI OOSI KHABANOMAHO HEETA BIRANATETA

11 Hiiremi ana moomi qusu papatemi oosi khabanomaho isaki ota biranateta. Qate noho heeta habeseta dzapa nohoio Idzoidzo Meenomanita pobipobi baura nomeke qere biireqi noi abike maripa eetareiqi qaa qogoimata.

12 Qate nese nohoi eepa tatangaho tomidza ma qiba nohota qaaho dzamuba teei oomi oma hihihinoma koina minanoma samanei ota suutomi oota. Dzamuba oho nakuta dzapa teeke qeetemi ootahe noomae keke oho khooba gesina.

13 Qate sasa nohoke abiho dzuuta suqobiremi noi dzaaro oota oi qaaho qaamodzamodza. Ma abi ooho dzapa oio Ohongaho Toonipamu.

14 Noi oosima bosa qeemami qusuta qaa tupu mina teei noke iihata nokoi sasa saasari khabanoma dzabanomai keke ma nokoi iso keke oosi khabanomaho heeta habese tuumota.

15 Tuumomi qaaho pobipobi bosa tuumaqi nokoke dzeimota too nohota qaa dzube kakanoma teei biranateta ooma noi ttoka ma haba samaneho abike suqobireta. Suqobireqi puraba tatangama nokoke pobipobi eete qaarakoi. Oi Ohonga Maiho dzauba peitemi noi noho quba eeteqi poro biiba imitoraiho isakita noi ttoka abike sengibetemi qesa samaneho dzuu perebakoi.

16 Qate sasa nohota dzapa mina qeetemi oota oi qosuba nohota soubireta. Oi hee, ABI QIBA ERAI MINARAHO QIBANIPAMU MA SOOPARA MINARAHO KOTANGANIPAMU. Oiqi qeetemi oota.

17 Oke eetemi ana moomi angero teei eteho neta qooro sokateqi kheekhe ma qaromi ma nee samane qusuna areumorai nokoho kirake hiireqi hee, Nike kabira muunareiqa ao ttutturatare.

18 Oi Ohongai nikeho quba kamo mina mootomi oorai. Oonihe keba oho mee ikanoma bahe abi qiba ma qaa pobipobi ma kotanga ma oosi ma abi oho heeta qaa eetorai, sutasuta abi ma saqosaqo abi mimi ma gamitti keba nokoho samanenipamu oke nike muuna qura ma pati eetakoi.

19 Ooiqi hiiremi ana moomi kabira qaanoma repotti ma ttari bosana hiirota noi ttokaho abi qiba ma qaa tupu nokohoma gamaqa ttutturateta. Ttutturateqi Ohongaho Toonipamu oosi khabanomaho heeta habese qaa tupu nomema qaa qogoimata nokoma qesa kurebetota.

20 Oonita sipisipi toqenanoma noi gogaho isaki nomema abi samaneke ikobetemi nokoi kabira oho dzapa ma dzare (666) aima qaata ma kabira qaanoma oho gisigisiho torota pomai kotoro qaata nopoho ttari qaa minake eeteta. Oonihe Ohongaho Toonipamu noi kabira qaanoma hiire ma too abi oberaobera nopoke suqobireta. Oi noi nopoke aima tupidza teeta eepa ma oho mukena qaanoma tupidza ota nopoke biireta.

21 Qate nopoho qaa tupu minanipamu oonihe Ohongaho Toonipamu oosina habeseta noi qaa dzube too nohota qurateta ooma nokoke gama teetemi baateta. Baatemi nee samanenipamu nokoi oho keba muunaqi qura eeteta.

20

SAATAKE SUTASUTATA MOOTOMI TII TTAUSENI NAATETA

1 Oke eetemi ana moomi angero teei qusuta qurateqi iibadzaho nagapake tete siibareiqi oho ngibira ma kaame noho botota oota. Oonita noi gupa oke aimata.

2 Qate gupa oho dzapa qesa paha oorai, oi Saata ma Iibadza ma Dzotata qaanoma. Noke angeroi aimaqi tii uani ttauseniho isakita ota suutomi qaata.

3 Oi angeroi noke suutoqi khakha nohota biireqi eto Iibadza hairiamake burisi eete nagapa samaneho abi ikobetaino hiireqi angeroi noke kaame qahitotota. Oi quba bodzanomanita tii ttauseni hiire oi bamu naatemi noi paha bodza hoteqake biranatarotaho noo hiiremi oota.

4-6 Oi paha ana moomi qesai Dzesu nooka hisi eeteqi noho quba isere mooto tuumaqi Ohongaho baura eetota, oonihe nokoi Roma ma karaho Kabira qaanoma noho qaru bai hiireqi gisigisi nohoho patita pomai kotobaama naateqi dzare (666) nohoke penganaitaama naate qaami abi nokoho qibake geemata. Geemami nokoho qiba eehaha naatemi nokoho birabirai gama poro qereta abi samaneke maripa eetareiqi peiteta.

Oonita nokoi baateqi paha qoridzeta ana hiibi nokoi bamu paha baate bamu naataqu. Oi oho baata tatangai bamu nokoke hesataqu, oonita tukutuku nokohoi bagenoma qaheubanani. Nokoi qoridzeqi Ohonga Mai ma Dzesu Kiristuho tuhotuho dzapanoma naate nopoma gama tii uani ttauseniho isakita abi baatabire soopara eete qaarakoi.

Qate qesai baateqi tii ttausani bamu naatareiqi beebe eetota.

SAATAI RUBENGA SARIDZAQUHO NOO

7 Oonita tii ttauseni oi bamu naatemake Ohongai hiiremi
Saatai paha saqosaqo naatakoi.
8 Saqosaqo naateqa ttoka ma haba tume ma dzaga pobi ma
mage nena gama oorai oho dzapa paha Gogo ma Magogo (oi
abi koiri kairinoma ika ma ika nena) nokoke Saatai gama qaa
qogoimareiqa ttuttuitakoi. Oonihe nokoi gaira, muuna meke
eetaquho isaki baamu.
9 Nokoi gama ttutturateqi nagapa qiba dzapanoma ota
qaheuba abi batabidza baurata oorai nokoke gama rome
biidzakoi.
10 Rome biiremi idze! Ohonga qusunaho neta eepa
qurateqi abi koiri kairinoma oke qeeremi qaite pinara
naataridzoni.
Oonita Ohongai kaame hiumami Iibadzai abike paha iko-
betetanita noke kabira qaanoma ma goga abi oberaobera
nopoma gama teenaiteqi nokoke qauso qaanoma ma eepa
tatanga ota biiremi nokoho heme ma bame agoba qaaqa
baamu bamu naataqu.

BATABIDZA TATANGAHO BAURA

11 Oke eetemi ana Dzohanei moomi Ohonganipamui poro
qere khabanoma minaqipamu ota qooro ooqi qusu ma haba
gama igabiiremi idze! tekai noho quba isanataamanipamu
naateta.
12-13 Qate ana moomi baata oi nese tuu ma piitu ma
iibadza nagapa ma besa ma quba oho neta abi baatetaho
gisi oio gama sengi oho dzore naateqi ipi ma ari nokomeke
saridzareiqi qoori pei poro qereho patita qoorota.

Oi teeho bahe baataho pobi oi mina ma adza nokoi
gama poro qereho patita qooromi oho isere geeke tako-
mami khooba nokohoi gama ota paana naate soubireta. Ma
paha qaraqaraho geeke takomami ape ma apeho dzapa ota
qeetemi oota oi paha paana naateta.

Oho qubake abi abura ika ma ikanomake ttokata eete
qaata oke maripa abi mooqi oho ipi ma habara nokoke moite
soubireta.
14-15 Oi qesaho dzapake qaraqaraho geeta qeetemi oota
nokoi isanatetani qate oho amake sepeke baata ma iibadza
nagaho pobi naateta nokoke gama eepaho tupidzata biiremi
oota, dzaasa.

21

QUSU MA HABA USAQE BIRANATARIDZO

1 Oke eetemi ana Dzohanei moomi ttoka ma haba oi besama
gama hiiburoqi usaqe naateta.
2 Usaqe naatemi ana paha moomi Dzerusaremu usaqe oi
qusu neta baata. Oonihe oi atapa qidza nee ma bau suu-
toqi apu pobi nomeho beebe eete qaatati ao noke naatarid-
zoho isakita Ohongaho meusu nagapa qaheubanai qusu
neta baahumi ana moota. Oi ingonaitetaho tupu oke hee
Dzerusaremu ooniqi hiirorai, oio qusu neta baahumi ana
moota.
3 Oke eetemi qusuta totoho teei sokateqi hiireta, Moorare,
poiqake Ohonga noomae abi tupu nomeho bisata biranate
ota qopa kobire qaamake nokoi noho pobinipamu naate
qaarakoi.
4 Oi teeho bahe Ohongai ao nokoho tti ma ttiroba dzamu-
tomi nokoi baataho dzore naatemi heme ma bame, kaipo
ma qangareba oi gama nokoke qaatemi nokoi oho saqosaqo
naateta.
5 Ma Ohongai poro qere nometa hee, Oke eeteqi ana quba
minarake korabetemi usaqe naatakoi. Oiqi hiireqi noi seike
Dzohane anake pobi hiireta, Noo erai meenipamu oonita oke
nii qeete soubidzare.
6 Noi hee, Erana nii moo nookorai oi gama oho isakita
biranate soubidzakoi.
Oi Anaio suhe ma khooba, ipi ma bosa kekeni. Oonita teei
qaraqaraho oba neseta muunare hiiremi ana oke moitakoi.
7 Oi apenei toronata taataama naate suqobidzaqu anai
nokoho mai gotta naatemi nokoi naamaeho khameto
naateqa quba naho minarake mai eete soubidzakoi.
8 Qate abi nooka hiisi eetaama ma abi attinoma ma abi per-
anoma ma pasenanoma ma qoberoba qusubaitoraiho abi,
ma taanga abi goga ma baruho abi, ma obera abi maina paina
samane nokoi qauso qaanoma ma eepaho tupidzata isaki
nokome saridzakoi, oio baata tatangani. Oiqi Noi hiireta.

DZERUSAREMU USAQE QUSUNA

9 Hiiremi angero sebeni nokoi bosata mangi nokometa
quba attinoma perebiremi bamenoma naateta, nokohota teei
poiqa baaqi ana Dzohaneke noo qidza teeke pobi hiireta,
Atapa qidza nee ma baunoma noi Hoo Dzoobaho ata naate
oorai noke ana nii poiqake banaitakoita baaqa moorare.
10 Hiireqi noi anaho gisi ma khatake dzeimaqi tora kaka
kharata peiteqi qaheuba meusu nagapa Dzerusaremu
Ohonga qusunaho neta baahuta oke ana banaitemi ana
moota. Moohimi Ohongaho nee ma bau oi nagapa oke
suqobiremi dzapanomanipamu naateta.
11 Oi noho dzadza ma koina oi oma khabanoma hihihima
ttuma minanomaho isaki ooni.

12 Qate repa mina teei nagapa oke sahotota oi qaho hee kharanipamu ma oho tete pou mimiqapa tuerebei oota ma angero tuerebe ota bakena geema oota. Ma pou tuerebe ota Isirae abiho quni ma mani tuerebe nokoho dzapa ooni.

13 Oi paha ete peitoraiho dzaga neta pou tapari oota, ma tume neta pou paha tapari, qate mage neta pou tapari, ma pobi neta oho qesa tapari ootanita oi gama tuerebe naateta.

14 Qate repa oi suba minanoma oi omaho suba tuerebe ma dzapa nokohoio paha tuerebe. Oi Hoo Dzooba napaho noho qaru abi nokoho dzapa tuerebe ota qeetemi oorai.

15 Oonita angero anake noo samane pobi hiirota noi goriho ruura oho isaki teeke aimaqi ooma meusu nagapa pou ma gama isaki eeteta.

16-18 Eeteqi moomi Nagapa oho patisigi eserisa eseri oi gama idzoidzo. Ma suu ma hee oi paha gama iso kekeni. Oi minanipamu paipu ttauseni kiromitaho isaki (oi Niu Giini ma Sydneyho takura, khara oho isaki).

Qate hahari noho asuasunipamu oi sikisti mitaho isaki oke abiho isakita mootoqi hiiremi ana nookaqi qupadzomata. Qate repa noho Dzasipa oma oi ttuma minanoma ebeke ehaha oma oke qabiteqi oho nakuta biiremi oota, ma meusu nagapaho mutu oke gama gorima korabeteta.

19 Qate suruho noho sorasora biire peiteta oi tuerebe naateta Oonita suruho bosabosa oke oma Dzasipa ooma korabetemi oota. Qate peite suruho naba 2 oke sapira oi oma ttumanoma gunima ooma korabetemi oota. Ma pei suruho 3 oke khasetoni oi oma qau risorisonoma ooma korabetemi oota. Qate pei suruho 4 oi emeratti oi oma apeho isaki bahe qatapirisa hihihinomaho qesani. Qate suruho 5 oi sattonike oi oma khikhidzo bagidzonomani.

20-21 Qate suruho naba sikisi oio oma sattonike oi qupi ma khabanoma ingaqonomani. Ma suruho 7-ta peitorai oi khirisoraitti oi dzopa tomidzani. Qate suruho 8 oho samaio beruru, oma gunima ma ebeke eehahaho takurani. Ma suruho 10 oi khirisopase, oma ebeke baaho isaki. Qate suruho 11 dzapa noho dzakitti oio oma soomuho tomidzani. Qate suruho tuberube oi heenipamu oho dzapa amattisti oi oma dzaniho oho isakini. Qate suruho suu ma hee oi gama oma maina paina oonomani.

Qateqa meusu nagapa oho pou tuerebe hiire oke quba apema korabetaranihe besa kabiraho suusa khabanoma ttuma minanomanipamu oho dzapa peare (oi oora ma qaara qidzaho qahuranita qupadzomare). Oi peare teena oi pou teena. Qate nagapa oho otoba patike moomi gori tobe sumanoma ma haba moramoraho garasi oho takurani quba

oonomaho isakima korabeteta (oi sinabidzaho ttaiqa oho qahurani).
22 Oonihe moomi nagapa oho nakuta biiri teei teqaha oorara. Oi teeho bahe Ohonga Soopara ma Hoo Dzooba mina napaho nopoio biiri oho isaki oni.
23 Ma paha ota Hoo Dzooba napaho noi eepa mutuho isaki naatemi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napahoho dzapa pobi ma dzadza ma koina oi gama nagapa oke igabireqi ete ma dzasidzaho dzadza suqobiremi dzadza onomaho baura baamu.
24 Oke eetemi nagapa maina paina samanenipamu nokoi dzadza oho nakuta oora ma qaara qidza eete qaami nokoho abi mimi dzoobe minake hiireqi nee ma bau nokome aima baa oke meusu nagapa oho nakuta kiridza quba mootorakoi.
25 Oi erake eete oorai, Meusu nagapa oho pouke bamu tete siibaqu, oi qupiba ma eteba oi dzadzai keke.
26 Oonita abi ika ma ika nena nokoi gama baaqi nee ma bau nokomeke kiridza mooto qaarakoi.
27 Oonihe abi obera, ngiingi ma peranoma nokoi bamu ota dzuubaquhe, Hoo Dzooba napameho gee qaraqara tatanganomaho nakuta dzapa qeetemi oorai noko ma napai keke ota dzuubakoi, dzoobe mina!

22

QARAQARA TATANGA OKE OBA MA EETA MOOTO HIIRORAI
1 Oonita angero teena noi ana Dzohaneke banaitemi ana moomi Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napameho poro qere ota oba nese saasari bagenomanipamu oi gausama bane kotoro quratorai oba oho dzapake hee, Qaraqarahoniqi hiibakoi.
2 Qate oba oi otoba pati bisata baa tuumorai. Ota tuumami patisigi totaqi ma totaqita qaraqaraho ee ma eka meenoma, oho mee qidza meupunoma sama maina paina 12 ota dzasidzaho isakita goomorakoi. Qate ebeke noho oi paha abiho basara naatemi oke muuna qidzanatakoi (eto gee oho khooba ruume naataino).
3 Ohonga Mai ma Hoo Dzooba napaho nopoi poro qereta ooqi nagapa oke gama igabiremi ota abi ngiinginoma teeqai bamu biranataquhe kokora abi samanei Ohongake tuuhoro qaarakoi.
4 Noho dzapa oi nokoho pengata oomi nokoi noke rittabete qaarakoi.
5 Ohonga Soopara noomae haba oho dzadza ma koina naatemi dzongi mae ete dzadza ota naane quba baibudzaqu? Baamu. Oke eetemi noho tuhotuho oi haba oke soopara eetorakoi.

DZESU BAABARIDZOHO DZEBIDZEBI

6 Oonita angero noi ana Dzohaneke hee, Nookare! Quba ipina eranomai biranataqu oke Ohongai too abi ma kara nokoho quba paanaite baaoraita poiqake noi paha anake dzoobiremi niike qupanomaisuhimi nii paha noho kokora abi qesaqesa oho totaqi banaitareiqi geeta qeetare. Hee, Ohongaho Khatai erake hiire. Anai ao hairiamake baa qeemakoiqi hiire.

7 Oonita noo oi haba bahe meenipamu. Oke nii geeta qeetemi apenei oho noo ma pobi isaitaqu nokoi oke qusubaitaquko nokoho isaki bagenoma naatakoita qupadzomare.

8-9 Oonita ana Dzohanei quba oke gama moo nooka soubireqi qeetetanihe sahasaha qubake angero oho oko torota pomai kotobare boohimi noi anake hee, Nii oke eetemi bamu isanataquhe nii Ohongaqaho torota hasama gegema hiibare. Nii gee qeetemi ooraiho noo ma pobike qusubaitorai nokoi abi apene bahe too abi ma baura abima kara nokoi nii ma napamae gama sama teenanita qupadzomare.

10 Hiireqi noi anake hee, Noo ma sinasina oi ao meenoma naatare boobita eetoqa sengi oke siibainohe oho pobi ao paanaite soubidzare.

11 Oonita abi rike ma pobi nokoi oho isakita qaarare. Ma qesai qaheubanaho isakita oorai nokoi oke keke qupadzoma qaarare.

Qate abi qesai obera naatareiqa obera naatakoi, paha qesai ngiingiho isakita oorareiqa oorakoi, oonihe quba oi gamaqa ipi ma habaranomani.

12 Ohongaho khatai abiho ipi ma ari moitareiqi oho isaki ao botonaite qeemorai. Noi hee, Anai ao qeehibita moorare!

13 Anai ape bahe Ipi ma Bosa, Tume ma Dzaga Agoba Oorai Baaorai Teena oioni!

14 Oonita apenei oora ma qaara nokomeke ttoba ma bareho isakita akobetemi saasari naataqu nike isanate ttidza qidzaqidza eete meusu nagapa oho pouta dzuubaqi tuumaqa qaraqaraho ee ma eka meenomata mee oke rumutoqa muuna qidzanate qaarakoi.

15 Qate obera abi ma qoberoba qusubaitoraiho abi ma goga ma baruho abi ma taanga abi ma dza ma rumuba qanganoma, hoo ma haaho isaki pasena saridzorai nokoho pui teei bamu nagapa ota biranataqu, baamunipamu!

16 Anai Dzesu Tabitiho sooro ma sainanita pomatti ma ete peitaquho qaamodzamodzaho isakita angero nameke dzoobiremi noi erake Dzohane niiho quba paanaitemi nii noo teena oke oko ma boto tupu qesaho quba dzoobiremi nokoi oho qesa isaite nooka soubidzare.

17 Sumasa nahoi abike dzeimorai ma oko ma boto tupu
nahoi oho qesa abike dzeimaqi nopoi hee, Nike baabo, ooiqi
hiiroraita qesai nookaqi qaraqaraho oba oho quba baatemi
nike eto oho ttuma quba iiha ma dzoobidza eetaino. Ttuma
qaate baaqa muuna qidzanatare.
18-19 Oonita qogo noo erake korabete nookare! Teei gee
erana qeetemi oorai noo oke rasakiitaqu, eo noo qesa oho
tongo neta mootaqu, Ohongai paha heme ma bame oho
nakuta oorai oke noho irita mootakoi. Ma teei noo oho
teeke qaataquko Ohongai paha totaqike qaraqaraho ee ma
eka qaheuba meusuho nagapa bisana oorai oke gama noke
qaanateqa bamu noho dzapake gee oho nakuta qeetaqu
baamu. Oke ana bamu nike ikobetaqu!
20 Oke hiireqi Dzesui hee, Meenipamu ana ao hairiamake
baabakoi oiqi hiireta. Oonita anai kaitomaqi hee, Oore,
Dzesu Soopara name, nii ao hairiamake baabareiqi hiireta.
21 Oionita nike gama Dzesu Soopara napameho baruna
heenata sooma qaarare.
Anaio Dzohane